

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

مرتب

مولانا محمد صادق راڻيپوري

دانشي

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

مرتب

مولانا محمد صادق راڻيپوري

سنواريندڙ

گل محمد تنيو

روشنی پبليڪيشن
ڪنڊيارو
1997ع

Faqir Tariq Hayat Lashari
Lecturer in English
Sukkur. 23-8-98

سچل جو رسالو
(سرائڪي ڪلام)

مرتب: مولانا محمد صادق راڻيپوري
سنواريندڙ: گل محمد تنيو

چاپو پهريون: (سنواريل) © روشني 1997ع
ڪمپوزنگ: حسين سومرو ۽ حبيب قادر قريشي،
نيو سنڌ ٽيڪ ڪمپوزرس، حيدرآباد.
چپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن
چپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو

Sachal Joo Risalo
(Seraiki Poetry of Sachal Sarmast)

Compiled by: Moulana Mohammad Sadique Ranipoori
Composed by: Hussain Soomro & Habib Qadir Qureshi
Printed by: Fine Communication Hyderabad.
Published by: Roshni Publication Kandiaro

First Edition © Roshni 1997

اسٽاڪس

گنج بخش ڪتاب گهر، چوٽڪي گهٽي، حيدرآباد.
شاهه لطيف ڪتاب گهر، گاڏي کاتو، حيدرآباد
ڪتاب مرڪز، فريئر روڊ، سکر.
عزیز ڪتاب گهر، بئراج روڊ، سکر.
ڪاٺياواڙ اسٽور، بنر روڊ، لاڙڪاڻو.
نیشنل بڪ ڊپو، بنر روڊ، لاڙڪاڻو.

سٺاءُ

۱	پبلشر پاران
1	سچل جو سرائڪي ڪلام، اڳوڻي ۽ نئين ترتيب
9	سچل جي زندگي ۽ سندس ڪلام
65	سچل جو رسالو (سرائڪي ڪلام)
67	دعا
68	نعت
69	پنهنجي متعلق
71-216	حسن عشق
73	ٽوهيڙا
103	سي حرفي
109	ڪافيون
218-356	هیر رانجهو
219	ٽوهيڙا
238	سي حرفيون
259	ڪافيون
357-495	تصوف
359	ٽوهيڙا
374	سي حرفيون
396	ڪافيون
496	مترفق ڪلام
1-44	سچل لغت

پبلشر پاران

سچل سائين جي عرس جي موقعي تي اسان ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) گڏي هڪ ڀيٽي ۾ پيش ڪري رهيا آهيون. اسان پنهنجي پاران سچل سائين جي ڪلام جي هن اشاعت کي سنواري سڌاري، سهڻي گيت اپ ۾ سچل سائين جي عقيدتمند ۽ پڙهندڙن لاءِ تحفي طور پيش پيا ڪريون.

هن اشاعت، ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) جي آخر ۾ ”سچل لغت“ پڻ شامل رکي وئي آهي ته جيئن اسان جي پڙهندڙن جي رسالي ۾ موجود ڏکين لفظن جي معنيٰ تائين رسائي آسانيءَ سان ٿي سگهي، بلڪ جيئن پڙهندڙ سچل سائين جي ڪلام ۾ موجود پيغام کي نه رڳو پڙهي پر پروڙي به سگهن، جنهن لاءِ رسالي ۾ شامل ’لغت‘ سندن رهنمائي ڪندي.

اميد ته اسان جي هيءَ پيشڪش (سچل جو سنڌي ۽ سرائڪي ڪلام ’سچل لغت‘ سميت) پڙهندڙن کي پسند پوندي.

سچل جو سرائڪي ڪلام

اڳوڻي ۽ نئين ترتيب

سنڌ جي صوفي بزرگن جي ڪلام سان عرصي کان محبت اٿس. خاص طور تي شاهه ۽ سچل جي ڪلام سان. ان لاءِ سراسر سبب سندن لازوال شاعري آهي. ان تعلق ڪري مون ٻار ٻار سندن ڪلام کي پڙهيو ۽ پروڙيو آهي. سندن شاعريءَ جي سٺ سٺ مون کي نه رڳو نئين سر نئين لڳندي آهي پر مون لاءِ نيت نوان معنيٰ جا موتي ميڙي ايندي آهي.

جيئن مٿي ذڪر ڪيم ته مون شاهه سان گڏ سچل سائينءَ جي شاعريءَ کي پڙهيو آهي ۽ سندس ڪلام کي پڙهندي پڙهندي جتي ڪلام کي ترتيب ڏيندڙ مانوارن مرتبن کان رهجي ويل کي اهم اوثايون منهنجي نظر مان گذريون آهن، اتي ڪجهه اهم ڇاپي غلطيون پڻ موجود ڏٺيون اٿس. تڏهن ئي مون تحقيق جي بنيادي اصولن کان اڻ واقف هوندي به پنهنجي پاران هي جي رندا روڙي رهيو آهيان. مون سک ۽ عقيدت جي آڌار تي جا ڪوشش ورتي آهي، تنهن مان هڪ طرف ته منهنجو مقصد انهن اوثاين متعلق پڙهندڙن کي آگاهي ڏيڻ آهي ۽ ٻئي طرف پنهنجي محققن جو ان ڳالهه ڏانهن ڌيان ڇڪائڻ آهي ته جيئن اسان جا مانوارا محقق ڪو وقت ڪڍي سچل سائينءَ جي ڪلام کي جديد تحقيق جي بنيادن تي سوڌي سنواري پيش ڪن ۽ اسان جي هن عظيم شاعر جي ڪلام مان پڙهندڙ پورو پورو هز حاصل ڪري سگهن.

هن کان اڳ عثمان علي انصاريءَ جن جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۾ مون کي جيڪي ترتيب ۽ ڇپائيءَ جون اوثايون نظر آيون سي مون پنهنجي سمجھه آهر درست ڪري ۽ پوءِ ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) سنواري سڌاري پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو ۽ هيءُ سنواريل ڇاپو روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو ڇپائي پڌرو ڪيو.

ساڳي طرح مولانا محمد صادق راڻيپوري جن جي مرتب ڪيل ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ ۾ پڻ مون کي جتي ترتيب جون اوثايون نظر آيون، اتي ڇاپي غلطيون به نظر مان گذريون ته انهن جي درستگيءَ لاءِ ڪوشش

ورتر ۽ ان وچ ۾ روشني پبليڪيشن جي پبلشر سان اهڙي ڳالهه چوريم، هن پڻ همت ٻڌائي. ائين ”رسالو سچل سرمست“ (سرائڪي ڪلام) سوڌي سنواري پبلشر حوالي ڪيم، جو هاڻ ڇپجي اوهان پڙهندڙن اڳيان پڌرو آهي.

”سچل جي سرائڪي ڪلام“ جي ترتيب متعلق

مانواري مرتب مولانا محمد صادق راڻيپوري اڄ کان چاليهارو سال اڳ سچل جو سرائڪي ڪلام سهيڙيو (۽ ان ئي عرصي دوران عثمان علي انصاري سچل سائينءَ جو سنڌي ڪلام ترتيب ڏنو). ان بعد (چاليهارو سال گذرڻ باوجود) اهڙي ڪا ڪوشش اڳيان ڪانه آئي آهي. جڏهن ته هاڻ ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته سچل سائينءَ جي سنڌي توڙي سرائڪي ڪلام کي تحقيق جي جديد تقاضا مطابق پرکي پروڙي پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو وڃي.

ابتدائي طور تي ئي سچل سائينءَ جي ڪلام کي جن به سهيڙڻ جي ڪوشش ورتي، انهن مان اڪثريت سچل جي معتقدن جي هئي. انهن پاران مرتب ڪيل سچل جي ڪلام ۾ سراسر سندن عقيدت جي اظهار جو عمل دخل آهي. باقي سچل سائينءَ جي ڪلام تي ڪيل ڪم مان سڀ کان اول ۽ بهتر ڪم مرزا علي قلي بيگ جو ئي آهي. هن صاحب اڄ کان لڳ ڀڳ هڪ صدي اڳ سچل سائينءَ جي سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام کي سهيڙڻ جو ڪم هٿ ۾ کنيو. ان لاءِ هن صاحب ڏاڍا ڪشالا ڪيا ۽ هو بار بار سچل جي درگاهه توڙي سچل سائينءَ جي اهڙن عقيدتمندن وٽ ايندو ويندو رهيو، جن کي سچل سائينءَ جي ڪلام سان خاص لڳاءُ هو. هن صاحب کي نه رڳو وڌيڪ ڪلام هٿ ڪرڻ جي اون لڳل هئي، بلڪ سندن جي هر وقت اها به ڪوشش پئي رهي ته من ڪٿان ڪين ڪا اڳ کان وڌيڪ بهتر پڙهڻي ملي پوي. اهڙي طرح هن صاحب ان جستجو ۾ ڪيترائي سال صرف ڪيا ۽ نيٺ سندس مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ (سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام گڏ) ٻن جلد ۾، سچل جي شاعريءَ جي عاشقن ۽ عقيدتمند لاءِ سوکڙي ٿي پيش ٿيو.

مرزا علي قلي بيگ جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ جا ٻئي جلد، ميسرس هريسنگهه سنس، ڪتب خانہ چاپخانہ سکر وارن 1902ع ۾ ڇپرائي پڌرا ڪيا.

هڪ وڌيڪ گذارش

مانوارن، عثمان علي انصاري، مرتب ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) توڙي مولانا محمد صادق راڻيپوري، مرتب ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ جن

سچل جو ڪلام ترتيب ڏيندي گهڻي قدر مرزا علي قلي بيگ جو ”رسالو سچل سائين“ ئي سامهون رکيو آهي، پر ان هوندي به عثمان علي انصاري سندس ذڪر سرسري طور ڪيو آهي ۽ مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ ته کيس ذڪر لائق ئي نه ڄاتو آهي. بلڪ مولانا صاحب کي سچل جو ڪلام سهيڙڻ وقت ڪهڙن رسالن يا ماڻهن جي مدد ۽ سهڪار حاصل رهيو، تنهن متعلق پڻ رسالي ۾ ڪٿي ڪو ذڪر ڪين ڪيو اٿس.

مولانا صاحب ”مؤلف جي گذارش“ توڙي ”تعارف“ ۾ جن جن ماڻهن جو ذڪر ڪري ٿو سو فقط سچل سائينءَ جي سوانح متعلق ئي آهي ته کيس سچل سائينءَ جي سوانح بابت ڪنهن کان ڪهڙي ڄاڻ پلڻ پئي. بلڪ حقيقت هيءَ آهي ته مولانا صاحب سچل سائينءَ جي سوانح متعلق بنيادي ڄاڻ مرزا علي قلي بيگ واري ئي مهيا ڪئي آهي. مرزا صاحب پهرئين جلد جي ”ديباچي“ بلڪ خاص طور تي ”احوال سائين سچل فقير شاعر جو“ ۾ جو مواد شامل رکيو آهي، اهو سمورو مواد ”تعارف“ ۾ شامل رکيل آهي، اگر مولانا صاحب ان مواد ۾ ڪو واڌارو ڪيو آهي ته اهو پڻ عام ماڻهن جون اتاريل عامي ڳالهيون آهن.

رسالي ۾ رهجي ويل اوڻاين ڏانهن نظر

سڀ کان اول مرزا علي قلي بيگ راڳ ۽ راڳئين جي نسبت سان سچل سائينءَ جي سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام کي ”رسالو سچل سائين“ ۾ ترتيب ڏئي سچو ڪلام هڪ جاءِ حاضر رکيو. ان بعد اول مانواري مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ ”سچل جو سرائڪي ۽ اردو ڪلام“ ۽ ان بعد مانواري عثمان علي انصاريءَ ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام ترتيب ڏنا ۽ هنن صاحبن ان ڪلام کي موضوع جي مناسبت سان الڳ الڳ سرن ۾ سهيڙيو، پر ائين ڪندي کين کان ڪي اوڻايون رهجي ويون. مانواري عثمان علي انصاريءَ کان ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) مرتب ڪندي جيڪي اوڻايون رهيون، تن جو تفصيلوار ذڪر آءٌ اڳ ئي ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) کي سنواريندي ڪري چڪو آهيان. هت صرف انهن اوڻاين جو ذڪر ضروري ٿو سمجهان جي ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ مرتب ڪندي مانواري مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ کان رهجي ويون آهن.

ترتيب جي سڀ کان اهم اوڻائي

مولانا صاحب جي مرتب ڪيل ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ ۾ سڀ

ڪان اهم اوڻائي، تصوف بعد رسالي ۾ ”مزید ڪلام“ جو شامل هئڻ آهي. ائين ٿو لڳي جڏهن ”مزید ڪلام“ رسالي ۾ ڪنهن ضميمي طور شامل آهي. جڏهن ته هي ڪلام رسالي ۾ موجود موضوعن کان الڳ ناهي، بلڪ انهن ئي موضوعن سان واسطيدار آهي، جي رسالي ۾ اڳ شامل رکيل آهن. جيڪر ”مزید ڪلام“ جي نالي سان رسالي ۾ شامل هيءُ ڪلام رسالي ۾ موجود موضوعن سان لاڳاپيل آهي ته پوءِ هيءُ ڪلام لاڳاپيل موضوع ۾ شامل هئڻ کپي.

جيئن ته ”مزید ڪلام“ ۾ شامل ڪافيون ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۶، ۱۸، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۱، ۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۸، ۴۹ ۽ ۵۰، رسالي ۾ موجود ”حسن ۽ عشق“ جي موضوع سان ٺهڪي اچن ٿيون. ان ڪري هي ڪافيون ان ۾ شامل رهڻ کپن. ڪافيون ۵، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۹، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۳۵، ۳۹ ۽ ۴۲ هير رانجهو سان واسطيدار آهن ۽ ڪافيون پڻ ”هير رانجهو“ جي ڪافين سان شامل هئڻ کپن.

’مزید ڪلام‘ ڪافيون، ۱۷، ۲۰، ۲۷، ۲۸، ۳۱، ۴۰، ۴۴ ۽ ۴۷ ”تصوف“ سان لاڳاپيل آهن. تنهنڪري اهي پڻ ’تصوف‘ ۾ شامل هئڻ گهرجن. جيئن مٿي عرض ڪيم ته ”مزید ڪلام“ ۾ شامل ڪافيون رسالي ۾ موجود موضوعن سان سڌو لاڳاپيل آهن، ان لاءِ مناسب اهو چاتر ته انهن ڪافين کي مزید ڪلام جي ليبل کان آڇو ڪري، واسطيدار موضوعن ۾ شامل رکجي.

جيئن ته ”مزید ڪلام“ ۾ موجود سمورو ڪلام (ڪافيون) سواءِ هڪ ڪافيءَ جي جا ”مزید ڪلام“ ۾ ڪافي ۳۰ (سر پيروي) طور شامل هئي ۽ هيءُ ڪافي سسئي پنهنجيءَ جي لوڪ داستان سان واسطيدار آهي ۽ ان موضوع سان هن رسالي ۾ اڳ وڌيڪ ڪلام شامل نه آهي، ان ڪري اها ڪافي رسالي جي آخر ۾ ”متفرقه ڪلام“ طور شامل رکي اٿر.

ترتيب جي ٻي اهم اوڻائي: رسالي ۾ ’اردو ڪلام‘ جو شامل رکڻ رسالي جو نالو ”سچل جو سوانڪي ڪلام“ ظاهر ٿو ڪري ته رسالي ۾ سچل سائينءَ جو فقط سوانڪي ڪلام موجود آهي، پر مانواري مرتب رسالي ۾ سچل سائينءَ جي ’اردو ڪلام‘ کي پڻ شامل رکيو آهي. جنهن جي شامل رکڻ لاءِ مولانا صاحب ڪو سبب به نه ڄاڻايو آهي، نه ئي ان لاءِ ڪو سبب بنجي ٿو، ان لاءِ مناسب اهو چاتر ته ”سچل جو رسالو“ (سوانڪي

ڪلام) ۾ فقط ۽ فقط سچل سائينءَ جو سرائڪي ڪلام ئي شامل هئڻ کپي، ان لاءِ رسالي ۾ ’اردو ڪلام‘ شامل نه رکيو اٿس.

باقي پبلشر جي پنهنجي مرضي، اها بيڻي آهي ته رسالي ۾ شامل ’اردو ڪلام‘ کي الڳ ڇپرائي پڌرو ڪجي ته جيئن سچل سائينءَ جو ’اردو ڪلام‘ پڻ عام پڙهندڙن جي اکين کان اوچل نه رهي ۽ اهو وڌيڪ مناسب پڻ آهي ته سچل سائينءَ جو ’اردو ڪلام‘ الڳ ڪتابي صورت ۾ ڇپجي پڌرو ٿئي. بلڪ سندس ستن ٻولين ۾ ڇپيل ڪلام کي الڳ الڳ ڪتابي صورت ۾ ڇپائي پڌرو ڪرائڻ کپي ته جيئن، سندس ”هفت زبان“ شاعر واري سڃاڻپ نڪري نروار ٿي بيهي.

ترتيب جي ٽين اوڻائي: موضوع وار ڪلام جو اندروني سٽاءُ

مولانا صاحب رسالي ۾ شامل ڪلام کي موضوع مطابق ترتيب ڏيندي اندروني تسلسل جو ذرو به خيال نه رکيو آهي. هن صاحب ڪلام کي ترتيب ڏيڻ وقت تسلسل سان اڳتي وڌائڻ بجاءِ هر موضوع ۾ شامل ڪلام ۽ خاص طور تي ڪافين کي ته رڳو هڪ هنڌ گڏ ڪري رکيو آهي، جنهن مان لڳي ٿو ته يا مولانا صاحب ترتيب ڏيڻ وقت تسلسل طرف ڪو ڌيان ڏئي نه سگهيو آهي، يا وري هو ترتيب جي بنيادي اصولن کان اڻ واقف رهيو آهي، مثال طور، ”حسن ۽ عشق“ ۾

۱ کان ۱۸ تائين شامل ڪافين ۾ اندروني تسلسل کي قدر موجود آهي، يعني ڪافي هڪ ۾ محبوب جي عقابي اکين جو ذڪر آهي، ڪافي ۴ ۾ رنل محبوب کي پرڇاڻڻ جو ذڪر ٿيل آهي ۽ ان کان بعد وارين ڪافين ۾ محبوب کي ڏوراپا ڏنل آهن. پر ڪافي ۱۹ ۾ وري محبوب جي تلوار جهڙن اکرين جو ذڪر ٿو اچي. ائين هر موضوع ۾ شامل ڪلام ۾ بار بار ترتيب جا اهڙا جهول نظر اچن ٿا، جنهن مان محسوس ٿئي ٿو ته ڪلام جي ترتيب لاءِ مرتب فقط فرض ادائگي ڪئي آهي.

ترتيب جي چوٿين اوڻائي: مولانا صاحب جي سهيڙيل رسالي ۾ سرن جي اندروني ترتيب ۾ پڻ واضع فرق آهي.

مثال،

ترتيب موجب مواد جو سٽاءُ هن طرح رکيو اٿس.

۱- حسن ۽ عشق

سڀ کان اول: ڏوهيڙا

ان بعد: ڪافيون
آخر ۾: سي حرفيون

2- هير رانجهو
سڀ کان اول: ڏوهيڙا
ان بعد: سي حرفيون
آخر ۾: ڪافيون

3- تصوف
سڀ کان اول: ڏوهيڙا
ان بعد: ڪافيون
آخر ۾: سي حرفيون

ترتيب ۾ هن طرح جي اوڻائيءَ مان لڳي ٿو ته مولانا صاحب موضوع موجب ڪلام جي ترتيب ڏيڻ وقت يا ته اندروني سٽاءَ ۾ هڪجهڙائي کي ڪا خاص اهميت نٿو ڏئي يا وري ان ڳالهه کان اڻ واقف آهي. جڏهن ت موضوعن ۾ ڪلام جي ترتيبوار سٽاءَ ۾ هڪجهڙائي هئڻ لازمي آهي. ان لاءِ مون هر موضوع ۾ آيل ڪلام جي اندروني سٽاءَ ۾ ساڳيا ئي برقرار رکي آهي. يعني،

اول: ڏوهيڙا
ان بعد: سي حرفيون
آخر ۾: ڪافيون

ترتيب جي پنجين اهم اوڻائي: ڪافين جي اندروني ترتيب
مولانا صاحب ڪلام ترتيب ڏيڻ وقت ڪن ڪافين جي اندروني سٽاءَ کي سمجهي نه سگهيو آهي.
مثال طور: علي قلي بيگ جي ”رسالو سچل سائين“ جي صفحي ۷۴ - ۷۵ سر پيروي جي ڪافي ۱۷۰ ۾،

ٿلهه: نه ڪوئي مين، نه ڪوئي تين، ٿيون گمراڻا ٻي دم.
هن ڪافيءَ ۾ علي قلي بيگ ٿلهه بعد ست بند شامل رکيا آهن ۽ هر بند هڪ ست جو آهي. هن ڪافيءَ ۾ شامل هر بند جو قافيو آهي،

جر - غم - دم - چمر - هر - تر - رم.

۽ اهم ڳالهه ته ڪافيءَ جي آخري بند ۾ شاعر تخلص به ڪم آندو آهي.

”سچو“ ست وچون اءِ هستي، اٿاهين غير هوءَ رم.

پر مولانا صاحب، هن ڪافيءَ جي ترتيب ۾، جا ’تصوف‘ ۾ ڪافي ۱۱۲ (سر پيروي) طور شامل رکيل آهي، تنهن ۾ ٿله بعد هر بند ٻن ستن جو رکيو آهي ۽ ڪافيءَ ۾ ۴ بند ڏيکاريا اٿس. جيئن ته ڪافيءَ ۾ ٿله بعد ڪل ست (۷) ستن (ساڳيون علي ڦلي بيگ واريون) شامل رکيون اٿس. ان لاءِ آخري بند ۾ هڪ ست ڏئي، ٻي ست (.....) نامعلوم ڄاڻائي اٿس. حقيقت ۾ ڪافيءَ جو بندوار سٺاءِ علي ڦلي بيگ وارو ئي درست آهي. يعني، هر ست بند تي مشتمل آهي ۽ ڪافي پڻ پنهنجي جاءِ تي مڪمل آهي.

ڇهين اوڻائي: ترتيب جو ٻٽو معيار

مانواري علي ڦلي بيگ ڪلام جي ترتيب وقت خاص طور تي پهرئين جلد ۾ ڪافين کي ترتيب ڏيندي، ڪافيون موضوع بجاءِ راڳ ۽ راڳئين جي نسبت سان سُرور ترتيب ڏنيون آهن.

جيئن ته،

پيروي، تلنگ، سارنگ، پهاري ۽ جوڳ وغيره.
جنهن مان صاف ظاهر آهي ته علي ڦلي بيگ ڪافين واري جلد ترتيب ڏيڻ وقت راڳ ۽ راڳئين جي نسبت سان سُر ترتيب ڏنا.
جڏهن ته، مولانا صاحب ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ سهيڙڻ وقت موضوع مطابق ڪلام ترتيب ڏنو، جيئن ته،

”حسن ۽ عشق“، ”هیر رانجهو“ ۽ ”تصوف“.

ان صورت ۾ هر ڪافيءَ جي سري تي راڳ/ راڳئين جو نالا پڻ باقي رکيو اٿس، جو مناسب نه پيو لڳي. جڏهن ته، عثمان علي انصاريءَ ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) کي موضوع وار ترتيب ڏيڻ بعد راڳ / راڳئين واري نسبت باقي نه رکي آهي. مون پڻ اهوئي مناسب ڄاتو ته موضوع وار ترتيب بعد راڳ/ راڳئين واري نسبت شامل نه رکجي.

ڇپائيءَ جي اهم غلطي

”هیر رانجهو“ صفحي ۱۲۱ سي حرفي ۲، جو حرف ’ن‘ بعد وارو مواد و، ه، ع، ي سي حرفي ۲ ۾ حرف ’ج‘ جي مواد بعد شامل رکيو ويو آهي. جنهن ڪري هڪ طرف سي حرفي ۲ نامڪمل رهجي وئي آهي ته ٻئي

پاسي سي حرفي ۲ ۾ واڌو مواد شامل ٿي ويو آهي. جنهن غلطيءَ کي هن رسالي ۾ درست ڪيو ويو آهي.

رسالتي جي آخر ۾ ’سچل لغت‘ جو شامل رکڻ

جيئن ته، ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) ۾ ڪيترائي ٻين ٻولين، عربي، فارسي، سرائڪي وغيره جا لفظ توڙي سنڌي ٻوليءَ جا اهڙا لفظ شامل آهن، جن جو مقصد يا مطلب سمجهڻ عام پڙهندڙن لاءِ آسان نه آهي ۽ ان لاءِ ته جيئن عام پڙهندڙ سچل سائينءَ جي ڪلام ۾ سمايل پيغام کي آسانيءَ سان سمجهي سگهن، مون ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلي صاحب جن جي ”سچل لغت“ رسالي جي آخر ۾ شامل رکي آهي. رسالي منجهه موجود لفظن جون تر معنائون ڏنل آهن. بلڪ سچ ته لغت جي حوالي سان (بلوچ صاحب کان پوءِ) ڊاڪٽر سنديلي صاحب جن جا سنڌي ٻوليءَ تي وڏا وڙ آهن، جو هن صاحب جون ’تحقيق لغات سنڌي‘، ’سچل لغات‘، ’تحقيق لغات سامي‘ ۽ سنڌي ادبي بورڊ پاران ڇپرايل ’سنڌي لغت‘ جي ڪجهه جلدن ۾ ڊاڪٽر بلوچ صاحب سان سندن گڏيل پورهيو سنڌي ٻوليءَ لاءِ وڏو سرمايو آهي ۽ اسان سنڌي پنهنجي اهڙي محسن جا احسانمند آهيون، جنهن لغت جي حوالي سان سنڌي ٻوليءَ کي شاهوڪاري بخشي.

مون ”سچل لغت“ مان رسالي جي آخر ۾ فقط لفظ ۽ ان جي معنيٰ شامل رکي آهي. لفظ جو بنياد ۽ ڌاتو شامل ڪين رکيو اٿم جو عام پڙهندڙ لاءِ رڳو معنيٰ/مقصد ڄاڻڻ ئي ضروري آهي.

آخري گذارش

سچل جو رسالو (سرائڪي ڪلام) مون پنهنجي سمجهه آهر سوڌي سنواري اوهان پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو آهي، جي اوهان پڙهندڙ پارکو ٿي پروڙڻ جي ڪوشش ڪندؤ ته منهنجي ڪيل هن پورهئي منجهه اوهان کي ڪيتريون ئي ڪڇايون ڦڪايون نظر اينديون، جو منهنجي سمجهه جي وسعت ئي ايتري آهي، پر اميد اٿم ته اوهان پڙهندڙ منهنجي ناسمجھيءَ کي سامهون رکي، مڊايون معاف ڪندؤ، جو آءٌ معافي طلب آهيان.

فقط

گل محمد

مؤلف جي گذارش

بسم الله الرحمن الرحيم - گذارش آهي ته هيءَ عاجز مؤلف، 1319ھ کان، حضرت بابرڪت سرمست باد، وحدت حافظ ميان عبدالوهاب صاحب فاروقي عليه الرحمه، المتخلص به ”آشڪار“، ”خدائي“، ”سچل“، جي سوانح حيات جو ۽ سندس شعر و سخن جو شيڊا رهي ٿو. ٻين لفظن ۾ هي چوڻ پڻ صحيح ٿيندو ته جڏهن سچل سائين عليه الرحمه جي وصال کي مرڳو ستهتر سال گذريا هئا، تڏهن کان انهي خيال ۽ شوق ۾ رهندو ٿو اڃان. ميان آندل فقير فاروقي درازن واري ساڻ منهنجي اڪثر ملاقات ٿيندي هئي، جنهن وٽ سچل سائين عليه الرحمه جي پيرن جي جتي ۽ ڪجهه ٻيا تبرڪات پڻ هئا.

ميان آندل فقير وڏيءَ عمر وارو هو ۽ هن جي منهنجي ڀاءُ ميان محمد ڪاظم مرحوم ساڻ گهري دوستي هئي، جنهن ڪري هو اسان وٽ رائيپور شريف ۾ اڪثر ايندو هو، جنهن کان سچل سائين عليه الرحمه جي حالات ۽ سوانح بابت گهڻين روايتن جي تصديق توثيق ٿيندي هئي. ميان آندل فقير چوندو هو ته، ’سچل سائينءَ کي سندن مرشد علامه خواجا عبدالحق عليه الرحمه ننڍي لاءِ ”سچو“، ”سچل“ ۽ ”سچيڏنو“ ڪوٺيندو هو، انهي ڪري سنڌي، سرائيڪي، اردو ۾ اهو ئي ”سچو“، ”سچل“، ”سچيڏنو“ تخلص اختيار ڪيو هئائين.

ٻيو آندل فقير بلادي ويٺل بنگلو لڳ ڪوٽ ڏيجي، جنهن جو ذڪر مرحوم مرزا علي قلي بيگ پنهنجي ”رسالي سچل“ ۾ ڪيو آهي، ان جو پٽ حسين بخش بلادي، جو پڻ پوڙهو وڏيءَ عمر وارو هو ۽ اسان جي پير صاحب حضرت پير سيد محمد صالح شاه صاحب جيلاني عليه الرحمه وٽ سال ۾ ٻه ڀيرا ضرور ايندو هو (هڪ ڀيرو ٻارهي جي مهيني تي ۽ هڪ دفعو درازا شريف ۾، جڏهن چوڏهينءَ جو ميلو ٿي گذرندو هو) اهو حسين بخش فقير سٺو راڳيندڙ ۽ سٺو ٻڌ وارو سنڌي پڙهيل به هو، جنهن کان آءٌ حضرت پير صاحب جن جي روبرو توڙي خلاصو صرف سچل سائينءَ جو ئي ڪلام چوائيندو هوس.

سچل سائينء جا ڪجهه سوانح حيات پنهنجي پير صاحب کان پڻ هٿ ڪيم، جيڪي کين سندن والد ماجد حضرت پير سيد غلام محي الدين شاه صاحب عليه الرحمه کان پهتل هئا ۽ ٻيا جيڪي ڪوائف کين مير صاحب مرحوم سر مير علي مراد خان صاحب واليءَ رياست کان ۽ سندن صاحبزادن ۽ جهونن مصاحبن کان پنهنجي ڪنين بلاواسطه ٻڌل هئا - چو ته حضرت پير صاحب اسان جي مير صاحب سر مير علي مراد خان کي ڏاڍو چاهيندو هو ۽ پنهنجا دستخطي رقعا لکي گهرائيندو هوس.

مؤلف حقير جا جناب پير صاحب پير سيد ميان خميص علي شاه صاحب عليه الرحمه گيلاني گمبٽ واري سان پڻ نيازمندانہ تعلقات هئا، ۽ سندن خدمت ۾ به اڪثر ويندو هوس. سچل سائينء جا انهن کان به ڪجهه حالات مليا، جيڪي کيس سندس والد صاحب پير صاحب ميان شمس الدين شاه صاحب گيلاني عليه الرحمه کان ٻڌل هئا.

اهڙيءَ ريت، ڪجهه حالات مرحوم مخدوم ميان غلام محمد کهڙن واري کان بلاواسطه ٻڌم ۽ ڪجهه روايتون مرحوم سرائي حاجي غلام رسول خان (عام مختيار سرڪار شاهزاده مير احمد علي خان صاحب ٽالپر عليه الرحمه) کان، شاهزاده مير غلام حسين خان صاحب ٽالپر جي روبرو ٻڌم. ... جيئن اهي سڀ روايتون موقعي سر اڳتي قلم بند ڪيون وينديون.

جيتوڻيڪ ڪتاب جي حجم وڌي وڃڻ جو خوف آهي، تڏهن به آءٌ اهڙيون سچيون روايتون ضرور لکندس، جيڪي هن کان اڳ ڪنهن به تذڪره نويس نه لکيون آهن، جن جو نه لکڻ سچل سائينء جي سوانح حيات ۾ وڏي گهٽتائي ٿيندي، ۽ آئينده اهي سچيون روايتون ۽ واقعات معدوم ٿي ويندا ۽ جن روايتن کان مون اهي روايتون ۽ واقعات ٻڌا، انهن مان صرف شاهزادو مير غلام حسن خان صاحب ٽالپر حيات آهي، ۽ ناچيز مؤلف پڻ پوڙهو شيخ فاني ٿي ويو آهي ۽ پنهنجي پروردگار غفار ستار ڏانهن وڃڻ وارو آهيان.

ز چشم آستين بردار و گوهر را تماشا کن - فقط

فقير محمد صادق غفرله

رائيسپور شريف، ضلعو خيرپور ميرس، غره رمضان شريف،

1376 هجريءَ مقدسه مطابق 2 اپريل 1957ع

سچل سائينء جي زندگي

سندس ڪلام

سچل سائينء جو شجره نسب

مولوي حافظ عبدالوهاب ”سچل“ بن ميان صلاح الدين بن ميان محمد حافظ عرف صاحبڏنو بن مخدوم عبدالوهاب بن مخدوم محمد حافظ بن مخدوم عبدالوهاب بن مخدوم شرف الدين بن مخدوم موسيٰ بن حافظ علم الدين بن مخدوم شهاب الدين بن مخدوم سليمان بن مخدوم خواجہ ابو سعيد بن مخدوم نورالدين بن مخدوم محمود بن ابوالفتح بن محمد اسماعيل بن محمد يوسف بن سليمان بن محمد بن احمد بن برهان الدين بن عبدالعزيز بن عبدالوهاب بن عبدالمطلب بن برهان الدين بن احمد بن عبدالله بن يونس بن محمد بن شيخ اسحاق بن شيخ عبداللطيف بن محمد باقر بن محمد بن شيخ شهاب الدين بن عبدالعزيز بن عبدالله بن عمر بن الخطاب فاروق رضي الله عنهم.

سچل سائينء جي بزرگن جو سنڌ ۾ اچڻ

جيئن سنڌ جي تاريخ ۾ آهي، غازي محمد بن قاسم جڏهن 93 هجري ۾ سنڌ تي ڪاه ڪئي هئي، ته شيخ شهاب الدين فاروقي سندس ماتحت سنڌ تي حملي ڪرڻ وقت حملي آوارن سان شريڪ هو، ۽ سيوستان (سيوهڻ) جي فتح کان پوءِ شيخ شهاب الدين کي سيوستان جو حاڪم مقرر ڪيو ويو هو. شيخ شهاب الدين فاروقي تاريخ 9- محرم 95 هجريءَ ۾ فوت ٿيو ۽ سيوهڻ ۾ مدفون ٿيو، جنهن کان پوءِ سندس فرزند شيخ محمد فاروقيءَ کي سندس جانشين حاڪم مقرر ڪيو ويو، جنهن جو تاريخ 7- رجب 124 هـ ۾ انتقال ٿيو، ۽ سندس فرزند شيخ اسحاق فاروقيءَ کي ان جو جانشين مقرر ڪيو ويو، جنهن تاريخ 30- ماه جمادي الثاني 193 هـ ۾ وفات ڪئي، ۽ سندس پٽ

شيخ محمد فاروقي جانشين مقرر ڪيو ويو. ان کان پوءِ جڏهن غازي سلطان محمود غزنويءَ سنڌ هٿ ڪئي، ته هن شيخ محمد فاروقيءَ کي جاگير طور ساليانہ پگهار مقرر ڪري ڏنو. انهي شيخ محمد فاروقيءَ تاريخ 2- رمضان شريف 221 هجريءَ جي رحلت ڪئي، جنهن جي اولاد مان مخدوم ... بن وحيد الدين بن عبدالعزيز بن محمود بن ابوالفتح فاروقي نالي وارا نامور ٿيا، ۽ اهي مڙئي سيوهڻ شريف ۾ رهندا هئا، ۽ ڳوٺ خدا آباد جي ويجهو جيڪو نوريجن جو ڳوٺ آهي، اهو انهن فاروقي بزرگن پنهنجي پانهن کان ٻڌايو هو.

مخدوم نورالدين، تاريخ 21- رمضان شريف 464 هجري، سيوهڻ ۾ رحلت ڪئي، جنهن کي چار فرزند هئا: هرڪ نالي ابوسعيد، بدرالدين، رڪن الدين ۽ ضياءُ الدين، جن مان مخدوم ابوسعيد ۽ مخدوم بدرالدين سيوهڻ مان هجرت ڪري ڳاڙهي ڀرڳڻي (لڏي ڳاڙهن) ۾ اچي سڪونت پذير ٿيا، ۽ 665 هجري، ۾ اهي ٻئي پائر مخدوم جمار عليه الرحمه جا مريد ٿيا، جيڪو حضرت مخدوم غوث بهاءُ الدين زڪريا ملتاني عليه الرحمه جو مريد ۽ خليفو هو ۽ وڏو عالم، متقي، صاحب ولايت ۽ ڪرامت جو ڌڻي هو ۽ مرجع الخلائق ۽ مستجاب الدعوات هو. (انهي مخدوم جمار جو مقبرو شهر رائيپور کان ڏکڻ طرف ٻه ميل کن فاصلي تي وڏي شاهي صوبائي روڊ جي اُڀرندي ڪپ تي آهي، جيڪو ڪراچيءَ ڏانهن وڃي ٿو.) مخدوم ابو سعيد ۽ مخدوم بدرالدين جي زهد، عبادت، تقويٰ، اطاعت ۽ رياضت جو بيان مرزا علي قلي خان پنهنجي رسالي ۾ تفصيل سان لکيو آهي. مخدوم ابو سعيد جي قبر مڪان موسيٰجي، ديهه رائيپور، تعلقي گمبٽ ۾ شهر رائيپور کان اولهه طرف اٽڪل ميل کن پنڌ تي وڏيري خان ڪلهوڙي جي ڳوٺ کان اولهه پاسي ڪلهوڙن جي گهرن ويجهو آهي. هڪ جاهل فقير علڻ ڪلهوڙو ان کي ڪعبه مشائخ جي قبر ڪوٺي اتي سال ۾ هڪ دفعو تل جي خيرات ڪندو هو. هينئر سندس پٽ ڌڻي بخش تل جي خيرات ڪندو آهي.

مؤلف جي تحقيقات موجب مخدوم ابوسعيد جا پويان موسيٰجيءَ کان لڏي شهر رائيپور ۾ اچي رهيا هئا، جن مان قاضي مخدوم محمد شريف هڪ زبردست عالم، مشهور محدث، صاحب ڪشف ڪرامات جو ۽ شاعر ٿي گذريو آهي. سندس مسجد شريف، جيڪا انهي زماني ۾ جامع مسجد هئي ۽ هن

وقت راڻيپور جي سرڪاري اسپتال کان اتر طرف پنجاه کن گز جي فاصلي تي آهي، ان مسجد لڳ ڏکڻ پاسي مخدوم محمد شريف ۽ سندن عزيزن جون قبرون آهن. مسجد جي اوڀر ويجهو پڪو ڪوھ آهي، ۽ ڪوھ جي اوڀر ۾ هڪ وسيع ڪوٽ ۾ اندر انهن فاروقي بزرگن جون ماڙيون جڙيل هيون، جي مؤلف 1901ع ۾ پنهنجي اکين ڏٺيون هيون، جن ۾ حضرت پير صاحب جا ملازم سرائي چٽل خان خاصخيلي ۽ اميد علي خاصخيلي ۽ مولوي الله بخش پنهنجي اهل عيال سميت رهندا هئا. انهن ماڙين جي چؤڌاري هڪ وڏو ڪوٽ اوڌڪو نڪتل هو، جيڪو امتداد زماني سبب ڪٿان ڪٿان ڪريل هو.

(مخدوم محمد شريف فاروقيءَ موصوف جي مسجد ۾ هڪ ٽنپ ڪاٺ جو ڪرامتي آهي. اوائل عمر ۾ مون کي ٽيئڙ بخار واري جو ٿيو هو، حضرت پير صاحب جن پنهنجو ماڻهو ساڻ ڏيئي مون کي روانو ڪيو هو ته جيئن بخار جي واري کان اڳ ۾ انهي ڪاٺ واري ڪرامتي ٽنپ کي پاڪر پائي اچان، تي ڏينهن ائين ڪرڻ سان ٽيئڙ بخار جو وارو ڇڏي ويو هو. انهيءَ ٽنپ جي هيءَ روايت قديم زماني کان هليل آهي ته مخدوم محمد شريف جڏهن اها مسجد تعمير ڪرائي رهيو هو، ته ڊڪٽن ۽ رازن اچي کيس ٻڌايو هو ته، ”ٽنپ ڊيگهه ۾ هٿ کن گهٽ ٿي پيو آهي، انهي ڪري جيستائين ڪو ٻيو ٽنپ اچي تيستائين مسجد جو ڪم بند ڪيو وڃي.“ مخدوم صاحب ٻڌي، اتي ڪڙو ٿيو ته، ”مون کي اهو ٽنپ هلي ڏيکاريو.“ ڪاريگرن اها ڪاٺي هلي ڏيکاري، جنهن تي بزرگ پنهنجو ساڄو هٿ ڦيرائي، ڪاريگرن ۽ مزورن جي روبرو هيءَ دعا گهري ته، ”رب سائين، تون سائي ڪاٺيءَ کي وڌائين ٿو، سڪل ڪاٺيءَ کي نٿو وڌائي سگهين ڇا؟ الله سائين، توکي سڀ قدرت آهي، هن سڪل ڪاٺيءَ کي پنهنجي قدرت سان ڊگهو ڪر!“ سندس دعا کان پوءِ واڍي ماپ ڪئي، ته ڪاٺي گهربل انداز کان به وڌي ٿي. هي معلوم نه ٿي سگهيو ته انهي ڪرامت لاءِ ٽيئڙ بخار ڇڏي ويندو، مخدوم موصوف ارشاد ڪيو هو يا سندس انتقال کان پوءِ اها ڪرامت ڪنهن بزرگ جاري ڪئي. واللہ اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب. هن وقت اهو ٽنپ ڪري پيو آهي، ۽ ويساهي ماڻهو اڃان تائين واري جي بخار اچڻ کان اچو ٿا هن ٽنپ کي پاڪر پائين، ته بخار جو وارو ٿريو وڃي.)

انهي مخدوم محمد شريف جي شعر جو نمونو لکجي ٿو.

ملا موراڻ تن سان محبت ميٺ نه ڪن،
 ويسه وسوڙلن کي ڪاتيءَ سان ڪهن؛
 اٿن خير خلق سان نه ساڻ ولايت وارن،
 سبب تنهن جو پترو مر سارا لوڪ سٿن؛
 ملا سڃا ۽ سڪتا، هو ڪرامتون ڪن،
 هي هلن ظاهر تي، هو باطون بڪن؛
 ستون ڏين سماءَ جون ڳجها سرسلن،
 تن کان اسم الله جو جيڪي پرس پڇن؛
 ٿئي هدايت تن کي رب جي راز رسن،
 جيارين جڏن کي نهاريو نيٿن؛
 ڏين نپتن پٽڙا، مردي نامردن،
 اڪيون ڏين انتن کي، صحت مريضن؛
 ڪرامتون اهڙيون ٻيون پڻ سو سندن،
 ڳڻي ڳڻيان ڪيترا لکڻ لاهوتين؛
 تيله فقيرن سان پيئي ناه پڙهين،
 پال پلايون تن جون سٿيو ڪين سهن؛
 ٿا مرن انهن مامري تہ هو ٿا وڌوڃن!

سچل سائينءَ جي بزرگن جي پيري مريدي

سچل سائينءَ جو ڏاڏو ميان محمد حافظ عرف صاحبڏنو عليه الرحمه،
 جيڪو 1101ھ ۾ ڄائو هو ۽ 1192 هجريءَ ۾ فوت ٿيو هو، اهو سنڌ جي
 ڪلهوڙن حاڪمن طرفان وڏي عهدي تي فائز هو. هڪ ڏينهن جيئن هو
 ڪنهن سرڪاري ڪم سان گهوڙي تي سوار ٿيو، ڪوٽڙي ڪبير کان ڏيوئن
 جي ڳوٺ ڏانهن ٿي ويو، تہ انهن ٻن ڳوٺن جي درميان جهنگ ۾ هڪ
 مجذوب زال، بيبي بصريءَ نالي، بلڪل الف اگهاڙي کيس ڏسڻ ۾ آئي، جنهن
 چيس تہ، ”صاحبڏنا، خدا تنهنجي ڪم ۾ آهي، تون ڪيڏانهن ٿو وڃين؟
 پٽي موٽي وڃ!“ ۽ ٿڌو سام ڪئي هي سنڌي بيت چيائين:

”چري ڪري بصري ڪري ته ڪر نانه،
 ويئي پرائي ويانه تنهن جو هيٺو تاهس ٿيو.“
 ”جيئن گهڻو جڳ ۾ پر جسم نه جيئن ٿي؛
 باب نه پڙهجي بي، هوڻج آسودو الف سان.“
 ”ور سان وجهي ڪاڻ، ڪليو سمهين ٿي ڪر سان،
 آيل هي اهڃاڻ، جا ڪر ڇڏي تو ٿري.“

انهي واقعي کي سچل سائينءَ پنهنجي تصنيف ”رازنامہ“ ۾ هيٺينءَ ريت بيان فرمايو آهي:

عرف جدم مشتھر صاحب نہ اسم محمد حافظ ست براست
 روزيک مي رفت بيرون از شهر بود خواجه بر تماشاي دگر
 درميان ڪوتري و ديون ديد يک ديوان زن بد برهنہ
 بي بي بصري بود ظاهر نام او کس نمي بشناخت اورا تار مو
 تاڪ آن ديوان زن پيشش رسيد گفت با آن خواجه اين آهي ڪشيد
 بشنواز من راز اي مرد خدا آن خدا در کار تو تو تا ڪجا
 بيته سندهي بگفتا از زبان آن به پيش توهي سازم عيان
 از شنيدن خواجه آن بيخود شده باز پس گرديد عاشق خود شد
 پارچہ عمامہ را از سر ڪشيد جرء از ميخانه وحدت چشيد
 آمده بشگافت جنگل گوشہ ساخت جز محبت هرچہ بد زو روتافت
 چهل چله اندران بيش ڪشيد بعد مدت شه عبيدالله رسيد:

انهيءَ واقعي کان گهڻي مدت بعد ميان صاحبڏنو حضرت شيخ عبيدالله
 جيلاني بغداري عليه الرحمہ جو مريد ٿيو، جيڪو محبوب سبحاني شيخ
 عبدالقادر جيلاني قدس سره جو پڙ پوٽو هو ۽ پنهنجي ٻن ڀائرن هرڪ
 شيخ ڪليم الله ۽ شيخ عبدالملڪ عليه الرحمہ ساڻ گڏ سنڌ ۾ آيو هو.
 حضرت بادشاه ڀٽائي عليه الرحمہ جو ڏاڏو حضرت شاه ڪريم عليه الرحمہ
 بلڙيءَ وارو شيخ ڪليم الله جو مريد ٿيو، ۽ شاه عنايت الله صوفي عليه
 الرحمہ جهوڪ وارو شيخ عبدالملڪ جو مريد ٿيو هو.
 ميان صاحبڏني فاروقيءَ به سنڌيءَ ۾ شعر چيا، نموني طور ڪجهه بيت

هتي لکجن ٿا:

ملا، جي محبت جي وٽي هڪ پٿين
چڙي مڪتب معرڪو سوريءَ سر ڏئين
ڪيئن ٿو تون جئين، ريءَ سڪ ”صاحبڏنو“ چوي!

ري سڪ ”صاحبڏنو“ چوي ڪوڙين پڙهن ڪتاب
پڇن غير گناه کان سوين ڪرن ثواب
سٺي دهشت دوزخ جي اڪين پرن آب
اٿئي سڀ حجاب، ريءَ سڪ ”صاحبڏنو“ چوي.

ريءَ سڪ ”صاحبڏنو“ چوي متان آخوند ڪوٺائين
چڙي مڪتب معرڪو تون عشق نه اٺائين
نينهن نه ٿو لائين، ڪامل پنهنجي ڪانڌ سان!

ڪامل پنهنجي ڪانڌ، اوهان خبر آهي خاصي
اوڏا ٿيو نه عشق کي اها بات نه اوهان باسي!
آهيو اوهان به اداسي، پر ڪاريءَ مس ڪارا ڪيڻو.

ادا ڙي آخوند، مار نه معصومن کي
جيڪر تنهنجي جان تي بره اٿي هئي بوند
ته هئين نه مارين هوند، ناحق نادانن کي.

پاڻ پنهنجو پاڻ ۾، جن پسيو نه پيهي
”صاحبڏنا“ صورت جي، ڪل تنين ڪيهي؟

فڪر فرهي جن، اٿئي پهر مراقبو
دلين جي درياءَ ۾، ٽپي ڏني تن
سي ٿا لقاءِ پسن، ننڊ عبادت ان جي.

اٿي آڌيءَ رات ڪي، چٽئون چرخو چور
 جوڙي ويهڃ جهڊ مان، منهن نه ٻئي موڙ
 سامي ٻڌ ”صاحبڏنو“ چوي، ڏاهي اٿي ڏور
 اولائي ٿي اور، ڳجهه اندر جون ڳالهڙيون.

ڳجهه اندر جون ڳالهڙيون، سانڍڻ اندر ساه
 پڇي پڇائج پور ۾، متان ڪرين آه
 ”و نحن اقرب من جبل الوريد“ ويجهي ڪندو واه
 ڪاڏي ڪئي ٿئي ڪاه؟ تو ۾ ديرو دوست جو!

تو ۾ ديرو دوست جو، موجب ڪتابن
 پڙهيا جي پريت کان، اهي صحيح ست پڙهن
 ”قلوب المومنين عرش الله“ چيو پاڻ ڏٺن.

ڪنهن جو نيهن نهر سان، ڪنهن دٻايا درياءَ
 ”صاحبڏني“ جي ساه، اهي سمنڊ سمائيو.

مخدوم ميان غلام محمد ڪهڙن واري روايت ڪئي، ۽ پڻ حضرت پير
 صاحب پير سيد محمد صالح شاه عليه الرحمه پنهنجي والد ماجد صاحب
 کان روايت بيان فرمائي ته جڏهن ميان صاحبڏنو چلم ڪشيءَ ۾ هڪ اونهي
 غار ۾ گوشه نشين هو، ته حضرت ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه شهر ڪهڙن
 ڏانهن ويندي درازا شريف وٽ آيو، ته فرمايائين ته، ’هت پڪل گدري جي
 خوشبوءِ آهي.‘ هڪ اهل معرفت بادشاهه جي ڳالهه سمجهي عرض ڪيو ته،
 ’قبلا، هتي ڪهڙن اندر هڪ اونهيءَ ڪڏ ۾ ميان صاحبڏنو فاروقي چلو ڪڍي
 رهيو آهي.‘ اهو ٻڌي، ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه غار ۾ اندر وڃي، ميان
 صاحبڏني سان ملاقات ۽ روح رهاڻ ڪئي، ۽ چيائينس ته، ’هاڻي يار ڪي
 لڪائڻ نه گهرجي‘ ۽ غار مان ڪڍي اچي ٻاهر ويهاريائينس، ۽ پاڻ ڪهڙن جي
 شهر ٻاهران اوتاري ۾ وڃي لٿو. انهن ڏينهن ۾ رئيس العلماءِ مخدوم صاحب
 ميان احمدي عليه الرحمه ڪهڙن ۾ هو، جنهن حضرت ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه

ڏانهن چواڻي موڪليو ته اسان سڀاڻي اوهان سان اچي ملنداسون! پر پوءِ جڏهن مخدوم صاحب کي معلوم ٿيو ته بادشاهه سان تنبورا ۽ راڳيندڙ آهن، ته مخدوم صاحب، جو هڪ وڏو عالم متشره هو، انهيءَ ڪري بادشاهه سان ملڻ نه ويو، ڇو ته راڳ ۽ سرود شريعت ۾ حرام آهي. پوءِ بادشاهه هيٺيون بيت مخدوم صاحب ڏانهن لکائي موڪليو:

اڄ نه آيا سپرين، صبح ايندس آءُ،

جنهن جو توتي نانءُ، سو ڪٽندو بار گهين جا.

انهيءَ بيت جو مخدوم صاحب تي اهڙو اثر ٿيو، جو پاڻ هلي اچي بادشاهه سان ملاقات ڪيائين.

ميان آندل فقير فاروقيءَ کان عاجز مؤلف روبرو هيءَ روايت ٻڌي (جيڪا پنهنجي بزرگن کان ٻڌي هئائين، ۽ عام خاص ماڻهن ۾ پڻ متواتر مشهور آهي.) ته ميان چنهن فقير اچڻ ڪهڙن وارو ميان صاحبڏني جو مريد هو ۽ ڇلم ڪشيءَ وارن ڏينهن ۾ روزانه پنهنجي مرشد وٽ ڪير پهچائيندو هو. اتفاقاً جنهن وقت بادشاهه پٽائي عليه الرحمه غار ۾ ميان صاحبڏني سان رهاڻ ڪري رهيو هو، ته چنهن فقير انهيءَ وقت ڪير ڪشي آيو، ۽ اندر غار ۾ وڃڻ لڳو، ته ميان صاحبڏني چيس ته 'اڄ هت باهه ٿي پري، متان اندر آيو آهين!' پر چنهن فقير ڪونه مڙيو، ۽ اندر لهي ويو، ته کيس ميان صاحبڏني چيو ته 'چنهن، هاڻ تنهنجي "چ" اڄ ڪڍي ڇڏيسون، تون نسورو ٿي "نينهن" ٿي پيو آهين!' انهي کان پوءِ چنهن اچڻ امانت وارو ڪامل درويش ٿيو، ۽ سندس اولاد ۾ پشت به پشت ڪرامت وارا متشره فقير ٿيندا ٿا اچن. هن وقت ميان حاجي حليم الله فقير ڪهڙن ۾ گاديءَ تي آهي، جيڪو شريعت جو پابند مستجاب الدعوات درويش آهي ۽ گهڻا ماڻهو وٽس دعا تعويذ جي لاءِ ايندڙ آهن. جڏهن ميان صاحبڏنو تارڪ الدنيا ٿي، لوڙهو هڻائي، ان ۾ عزلت گزين ٿيو هو، تڏهن کان اهو لوڙهو درگاهه شريف درازن جي لڳ چوڌاري رهندو اچي ٿو، ۽ انهي جي مرمت انهن اچڻ فقيرن تي رکيل آهي، جيڪي سال ۾ اچيو لوڙهو سڌاريندا آهن.

ميان صاحبڏني عليه الرحمه کي به پٽ هئا، وڏو ميان صلاح الدين

صاحب سچل سائينءَ جو والد ماجد هو، پر سندس ننڍو پٽ ميان عبدالحق صاحب ميان صاحبڏني کان پوءِ گاديءَ تي ويٺو. ان بابت به روايتون آهن، جن کي تذڪرہ نويسن پڻ بيان ڪيو آهي. هڪ روايت هيءَ آهي ته ميان صاحبڏني جي مرشد، شيخ عبيدالله جيلانيءَ، مسند نشينيءَ جو جيڪو سلسلو تاريخ 11 رمضان شريف 1164ھ ۾ حبيب الدين جي مسجد واقع دراز شريف ۾ لکيو هو، ان ۾ ميان عبدالحق جو نالو لکيل هو نه ميان صلاح الدين جو، جنهن تي ميان صاحبڏني پنهنجي مرشد کي عرض ڪيو هو ته ’چو منهنجي وڏي فرزند صلاح الدين جونالو نه لکيو اٿو! جواب ۾ فرمايائين ته ’ميان صلاح الدين کي هڪ پٽ ڄمندو، جيڪو سرمست ۽ زماني کان تارڪ هوندو، انهي ڪري تنهنجي ننڍي پٽ جو نالو لکيو اٿم.‘ ٻي روايت هيءَ آهي ته جتي هينئر درگاه شريف آهي انهي هنڌ هڪ ڪپڙ جو وڻ هو، جتي ميان صاحبڏنو هميشه صبح جي نماز وڃي پڙهندو هو. هڪ ڏينهن ميان صاحبڏني پنهنجي پٽن جو هن طرح امتحان ورتو، جو پنهنجي وڏي پٽ ميان صلاح الدين کي چيائين ته ’ڪپڙ وٽ پاڻيءَ جو هڪ ڪؤنرو پيو آهي، اهو وڃي کڻي اچ! هو ويو ته ڇا ڏسي ته آڏو رت جو درياھ پيو ٿو وهي، جنهن کي ڏسي موٽي آيو، ۽ اها حقيقت اچي عرض گذاريائين. جنهن کان پوءِ پنهنجي ننڍي پٽ ميان عبدالحق کي چيائين ته ’تون وڃي اهو ڪؤنرو کڻي اچ!‘ هو ويو ته هن به ڏٺو ته اڳيان رت جو درياھ پيو وهي، پر همت ڪري، دل جهلي، رت جي درياھ ۾ ڪاهي پيو ۽ لنگهي وڃي ڪؤنرو کڻي اچي والد جي خدمت ۾ حاضر ڪيائين. انهي امتحان وٺڻ مان ميان صاحبڏني کي پڪ ٿي ته فقيريءَ جي اهليت ۽ لياقت سندس ننڍي پٽ ۾ ئي آهي. انهي ڪري پنهنجي وڏي پٽ ميان صلاح الدين کي وصيت ڪيائين ته ’مون کان پوءِ پنهنجي ننڍي ڀاءُ کي گاديءَ تي ويهارجانءِ!‘ انهي وصيت موجب ميان عبدالحق صاحب مسند نشين ٿيو. اها روايت ميان علي مراد فاروقيءَ به اسان جي پير صاحب کي روبرو ٻڌائي هئي. صحيح متواتر روايت آهي ته حضرت ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه جڏهن ٻئي پيري درازا شريف ۾ آيو هو، ۽ انهي وقت ميان عبدالحق صاحب گاديءَ تي ويٺو هو ۽ پنهنجي پٽن سان گڏ پنهنجي صغير ڀائٽي سچل سائينءَ کي به ڀٽائي بادشاهه جي خدمت ۾ پيش

ڪري دعا طلب ٿيو هو، ته انهي در ڀتيم کي ڏسي، بادشاهه پيشنگوئي فرمائي هئي ته ”هن کي پڙهائڻ جو ڪو ضرور نه آهي، اسان جيڪو ڪنو (ديک) رڌو آهي، ان جو هي نينگر ڍڪڻ لاهي ڇڏيندو.“ ۽ بادشاهه جي اها پيشنگوئي حرف بحرف پوري ٿي، جيئن اڳتي سچل سائينءَ جي سوانح حالات مان ظاهر ٿيندو، ۽ جيئن ٻين تذڪره نويسن پڻ لکيو آهي.

ميان عبدالحق صاحب پڻ شعر چوندو هو، مؤلف حقير ميان آندل فقير فاروقيءَ ڳالهه ڪئي هئي ته هن وٽ سندن ڪلام لکيل هئا، ’پر منهنجي جاءِ کي باهه لڳي هئي جنهن ۾ اهو بياض ڪلامن جو ۽ ٻيا تبرڪات سڙي ويا هئا؛ راقم کي خواجه عبدالحق صاحب جي چيل سنڌيءَ ۾ مدح ۽ ڪجهه فارسي ڪلام دستياب ٿيو، جيڪو هن هيٺ لکجي ٿو، ته يادگار رهي:

(حضرت خواجه پير ميان عبدالحق صاحب جي چيل مدح حضرت محبوب سبحاني شيخ عبدالقادر جيلاني قدس سره)

بهر خدا و مصطفيٰ، يا غوث رب العالمين!
دل کي ڪرين سيد صفا، يا غوث رب العالمين!

نرتون نشر ناست ۾، منزل تنهنجي ملڪوت ۾
تنهنجي هڪل هاهوت ۾، يا غوث رب العالمين!

عارف آهين الله جو، تون دادلو درگاه جو،
... ..
واقف ڪرين تون راه جو، يا غوث رب العالمين!

سونهون ڪرين تون سير ۾، سڀ شرڪان رک خير ۾
... ..
ڏي ڪانه حاجت غير ۾، يا غوث رب العالمين!

... ..
تن کان نه ٿئي طاعات ڪا، ڪانهي بدن جي بات ڪا،
... ..
تنهن جي ڪريو مصلحات ڪا، يا غوث رب العالمين!

سيانڊو سجھي ٿو سير جو، نارو وهي ٿو نير جو
 پاڇي آهيان تو پير جو .....
 وٺ دست هن دلگير جو، يا غوث رب العالمين!
 جن آدمي توکي نيان، آيا سنڌءِ در در ديان
 توکي فلڪ تي ٿيا مڪان دشمن سنڌءِ هاويءِ هيان
 ڪر ڪو ڪرم مون تي ميان، يا غوث رب العالمين!
 شفاعت گهران تو شاه کان، تون انھ منور ماه کان
 ... .. نيو نفس رھزن راه کان رک
 خلل تنهن جي خواه کان، يا غوث رب العالمين!
 توفيق ڏي طاعات ۾، سوکي گهران سڪرات ۾،
 ... ..
 اتر ڏيو عرصات ۾، يا غوث رب العالمين!
 ڏي صحت ڪل آزار کان، آهي انديشونار کان
 ... .. بخشاءِ بخشڻهار کان
 رک سختيءَ تبار کان، يا غوث رب العالمين!
 ويلو قبر جو سخت تر، ايندا ملڪ ڏاڍي ڌمر
 ات ڪم نه ايندو زور زر، تنهن ويل ڪج تون وير ور،
 دلگير تي تون دست تر، يا غوث رب العالمين!
 دل عشق سان آباد ڪر، ڪونين ۾ شه شاد ڪر،
 دامن لڳيءَ جو داد ڪر، ڪل علت کان آزاد ڪر،
 صالح سندم اولاد ڪر، يا غوث رب العالمين!
 در تي تنهنجي دربان ڄم، فغفور سنجر پشت خم،
 حاضر ملڪ به دم بدم، تنهنجو ولين تي قدم،
 ڪر ڪو مقصر تي ڪرم، يا غوث رب العالمين!

تون درگه خدا جو دفتر، ڪانهي بنا تو رهبري،
واهڙ ٿيو سگهڙا وري، پٽيو اها دل جي دري،
ڪر وهم ڪان اجو وري، يا غوث رب العالمين!

ڪيا عجز ”عبدالحق“ ادا، سوڪور رڪين تنهن ڪي سدا،
ڪي درد دل جا تنهن سندا ... ..
اڄ خواب ۾ ڪارڻ خدا، يا غوث رب العالمين!

ميران محي الدين ميان، سڻ دانهن جا تو در ڏيان،
تعظيم عزت سان جيان، ايمان سان خاتم ٿيان،
دم آخري ڪلمو چوان، يا غوث رب العالمين!

پير خواجہ بدالحق علي الرحمہ 1462 هجريءَ ۾ وصال ڪيو. سندس
تاريخ وفات سچل سائينءَ موزون ڪئي. اهو قطعه تاريخ سندن مزار پر انوار
تي ڪانسيءَ جي سر تي لکيل موجود آهي. هن هيٺ لکجي ٿو.

مرشد ڪامل حقيقت يار، وارث دين احمد مختيار
گوهر بحرانه واحد، ليس في الدار غيره ديار
سال تاريخ اوست مظهر حق، ميم ماومن از ميان بردار
1264ھ

حضرت خواجہ عبدالحق جي وصال کان پوءِ، سندن فرزند سخي ميان
قبول محمد صاحب اول گاديءَ تي ويٺو، سچل سائين ساڳيءَ طرح سندن
خليفو رهيو. انهي سخي قبول محمد جي وصال کان ٽي سال اڳ ۾ سچل
سائينءَ برقعو مٽايو. ان کان پوءِ خواجہ پير عبدالحق جو پوٽو ميان نظر
محمد طور سينا وارو گاديءَ تي ويٺو، جنهن جي وفات کان پوءِ ميان نجر
الدين، ۽ ان جي انتقال کان پوءِ سخي ميان قبول محمد صاحب ثاني عليه
الرحمه گاديءَ تي ننڍي ڄمار ۾ ويٺو.

سخي ميان قبول محمد صاحب ثاني ڪلام الله شريف جو حافظ ۽ وڏو
صاحب باطن جو ۽ ڪشف ڪرامت وارو، مستجاب الدعوات، ۽ ايڏو سخي

هو، جو سوين دفعا سوالين محتاجن کي بدن جا ڪپڙا به لاهي ڏنائين. عاجز مؤلف بي شمار دفعا سندن خدمت ۾ دعا طلبيءَ لاءِ ويندو هو. وڏو صوفي موحد ۽ مرجع اللحلألق هو. جڏهن ڪيس گاديءَ تي ويهاريائون، ته سچل سائينءَ جي طالب يوسف نانڪ سندس آڏو يڪتارو ڪشي هي ڪلام في البديه انشاد ڪيو هو. ڪلام وڏو آهي، جنهن ڪري ان جي مطلع لکڻ تي اڪتفا ڪجي ٿي. (انهي خاص قبوليت سان سندس عمر 125 سال ٿي.)

عمر دراز ٿيڻي، علي نگهبان هووي!
علي نگهبان هووي، مولیٰ مهربان هووي!
صاحب سلامي ٿيڻي، عرب ايران هووي!

رياست خيرپور جي وزير خانبهادر قادر داد خان هڪ ڀيري عرض ڪيو ته ”اوهان به ڪو ڪلام چيو آهي؟“ ڪيس فرمايائون، ”سچل سائينءَ ايترو ڪلام چيو آهي، جو وڌيڪ چوڻ جي ضرورت باقي نه آهي.“ سندن هڪ بيت عام خاص ۾ مشهور آهي، جيڪو لکجي ٿو:

جامن تي جامان، پرين پهري آيو،
کامان ڙي کامان، ته ڪيٽو لڪ ڪريو!

هن سائين سخي قبول محمد عليه الرحمه جي مرقد شريف درگاه جي قبي ۾ ڏکڻ کان سنگ مرمر جي جڙيل آهي؛ ۽ خواجه عبدالحق صاحب جي فرزند ميان زين العابدين، ۽ خواجه صاحب جي پوٽي ميان نظر محمد، ۽ ميان نظر محمد جي پٽ ميان غوث محمد عليه الرحمه جا مقبرا طور سينا واري قبي ۾ آهن، جنهن کي سچل سائين ”طور سينا“ ڪوٺيندو هو ۽ ان تي وڃي عروج جي حالت ۾ چڙهي ويهندو هو.

قطعه تاريخ ميان زين العابدين عليه الرحمه

بود گل از گلشن رحمت اميرالمؤمنين، زينت اصحاب معني قنوه سلڪ حامدين
نخل بستان صفا، سو گلاستان وفا، نونهال کامراني از حديق جاودين
خازن فردوس رحمت باصد مرحبا، اي ولي زيب طاعت انت زين العابدين
1242ھ

قطعه تاريخ وفات ميان نظر محمد عليه الرحمه

مه برج ولايت اوج سرمد، ڪم محڪم بود بر شرع محمد
پيء سال وصالش گفت هاتف، چراغ اوليا نظر محمد
1252ھ

قطعه تاريخ وفات ميان غوث محمد عليه الرحمه

چون محمد غوث صاحب از جهان ڪرد انتقال، 'ارچمي' بشنيد از حق يافت تشریف وصال
مست صهبائي انالحق محرم سرالست، سينء بي ڪينء اش ائينء نور جمال
نوجوان، شيرين زبان، سر نهان، غرق دريائي بقا غواص بحر بي نشان
بهر تاريخ وصالش عالم ارواح گفت، باد محو انوار بيچون سالڪ سالم خيال

سنه 1225ھ جذهن مير صاحب مير رستم خان والي رياست خيرپور
ميرس درگاه شريف جو قبو تعمير ڪرايو هو، ته سائين صاحبذني عليه الرحمه
جي وفات جو قطع لڪائي سندس مرقد شريف تي هڻائي ڇڏيو هو:

گل فردوس رحمت باغ فاروقي ز اسرار خدا واقف ڪماهي
ولايت او بود مشهور آفاق ز فوق عرش اعظم تا بماهي
محمد حافظ و هادي تولد سنش ڪامل نقل مظهر الهي

1192 = 91ھ

+ 1081

سچل سائينء جي ولادت ۽ وصال جو بيان

اسر شريف عبدالوهاب، نسباً فاروقي، مثنياً صوفي قادري، سنڌي، اردو ۽
سرائڪي ۾ تخلص "سچو"، "سچل"، "سچيڏنو"، ۽ فارسيءَ ۾
"آشڪار"، "خدائي" -

1152ھ مطابق 1739ع جي ڳوٺ دراز شريف ۾ ڄائو هو. جذهن سندن
والد ماجد ميان صلاح الدين انتقال ڪيو هو، ته ان وقت سائين ڇهن سالن
جو صغير ٻار هو، جنهنڪري هن در یتيم جي پرورش سندس چاچي خواجہ
عبدالحق صاحب جي دريائي صحبت ۽ بحر معرفت ۾ ٿي، جنهن هن کي
پهرين حافظ عبدالله قريشي صديقيءَ وٽ قرآن شريف پڙهڻ ۽ حفظ ڪرڻ
جي لاءِ ويهاريو، جنهن وٽ ننڍي عمر ۾ ئي قرآن شريف ازبر ياد ڪري

قاري ٿيو. اهو حافظ عبدالله مرحوم دراز شريف جي مشهور آخوند حسن عليءَ جي بزرگن مان هو. حافظ عبدالله 1233ھ ۾ وفات ڪئي، جنهن جي قبر درگاه عشق بارگاه دراز شريف جي اڳيان صحن ۾ آهي، جنهن جي وفات جو هيٺيون قطع تاريخ سچل سائينءَ جو چيل ڪانسيءَ جي سرتي لکيل آهي:

خادم صاحبان اهل الله محرم راز عارف بالله
عرف اهل قریش صديق واصل بحر ذات الاله
جستم از عقل سال تاريخش گفتم از اسم حافظ عبدالله
1233ھ

قرآن شريف حفظ ڪرڻ کان پوءِ سچل سائينءَ کي سندس چاچي خواجه عبدالحق صاحب پاڻ فارسي پڙهائي، ۽ علوم عربيہ متداوله جي تحصيل سان گڏ تصوف ۽ معرفت جي تڪميل ڪرائي، خلافت جو خرقو ڍڪائي، سرفراز ڪيائينس، انهي ڪري کيس ”خليفو سچل“ ڪري ڪوٺيندا هئا. سچل سائينءَ علم ظاهر ۽ باطن سمورو پنهنجي مرشد برحق کان ئي حاصل ڪيو ۽ پرايو هو، جيئن پنهنجي سرائڪيءَ ۾ چيل سي حرفي جي هڪ بيت ۾ چوي ٿو:

هادي هي ميڏا عبدالحق سائين، صوفي صاف جو شاهنشاه ميان!
سيو علم تنهن تون معلوم ٿيا، اسرار مڙيوئي آگاه ميان!

سچل سائي پنهنجي سنڌي، سرائڪي، اردو، فارسي ڪلام ۾ بار بار پنهنجي مرشد برحق جي فيض ۽ ڪمالت جي واکاڻ ڪندو رهيو آهي. خواجه محم الدين سيراني عليه الرحمه واري روايت ته هن سچل سائينءَ کي جهنگ ۾ لپاٽ هڻي چيو هو ته ’هن کي عشق جي هڪ لپاٽ بس آهي‘ - اها بلڪ لغو ۽ افتراءِ ۽ سندس مخالف ماڻهن جي من گهڙت آهي. ان جو ذڪر صرف ”تذڪره مخادير کهڙا“ ۾ آيو آهي. ان کان سواءِ اها غير مستند ۽ بي بنياد روايت عوام خواص ۾ ڪٿي به ٻڌڻ ۾ ڪانه آئي آهي، ۽ نه وري ان جو بيان ڪنهن ٻئي تذڪره نويس ئي لکيو آهي. جيڪڏهن اها روايت صحيح هجي ها، ته سچل سائين پنهنجي محسن خواجه محم الدين کي ضرور پنهنجي ڪنهن ڪلام ۾ ياد ڪري ها، ليڪن انهن ڪڏهن به ان کي ياد نه ڪيو

آهي، نه صراحت نه ڪنايت - حالانڪ سچل سائينءَ کي جن اهل مماتيءَ وارن بزرگن رڳو غائبانه ارادت ۽ محبت هئي، ته انهن کي به پنهنجي ڪلام ۾ ڪيترائي دفعا محبت ساڻ ياد ڪندو رهيو آهي، مثلاً فريد الدين ”عطار“، شمس تبريزي، بايزيد بسطامي، منصور، وغيره.

سچل سائينءَ کي پنهنجي مرشد برحق خواجه عبدالحق سان اهڙي عقيدت ۽ محبت هئي، جو باوصف خليفه مجاز هئڻ جي به ڪڏهن ڪنهن کي پنهنجو مريد نه ڪندو هو، بلڪ جڏهن ڪڏهن ڪو وٽس مريد ٿيڻ جي لاءِ ايندو هو، ته ان کي پنهنجي مرشدن وٽ وٺي وڃي مريد ڪرائيندو هو؛ البت ڪيترائي ارادتمند صداقت پيوند علم وارا سندس خدمت ۾ طالب ٿي رهندا هئا، ۽ اڪثر فيض وار فقير ڪامل ٿي ويا - جيئن اڳتي سندس طالبن جو بيان لکيو ويندو.

سچل سائينءَ جي صغيريءَ جو احوال

سچل سائين ننڍي هوندي به اڪيلو گذاريندو هو ۽ تن تنها جهنگ ۾ گهمندو هو ۽ بلڪل ماٺ ۽ صبر ۽ فڪر ۾ هوندو هو ۽ سراپا خيال ۽ غمناڪ رهندو هو. صغيريءَ کان وٺي آخر عمر تائين نه ڪڏهن ڪنهن شڪار جي ويجهو ويو ۽ نه ڪڏهن پنهنجي هٿ سان ڪنهن جانور کي ذبح ڪيو هئائين.

سچل سائينءَ جي جوانيءَ جا ڪوائف

جواني ۽ ايام شباب کان وٺي، سچل سائين پنهنجي مرشد ڪريمن گاديءَ وارن سان ۽ پنهنجي ٻين عزيزن سان پنج وقت نماز پابنديءَ سان پڙهندو هو، ۽ ورد و ضائف ۾ مشغول رهندو هو. پوءِ جڏهن سندس عمر پنجاه سال کي قريب ٿي هئي، ته پوءِ موج، مستيءَ، عروج، جي حالت ۾ بيخود ٿيو استغراق ۾ پيو هوندو هو، جيئن پنهنجي هيٺين فارسي ڪلام ۾ چوي ٿو:

ساليا بوم مسلمان ديندار عابدانه سحبه مي ڪردم شمار
 در وظائف ورد هم شاغل بدم سوي مسجد روز شب مائل بدم
 زهدو رياضت مي ڪشيدم روزها بي خبر بوم ز درد و سوزها
 سالها اندر عبادت بوم ام هم به تقوي هم طاعت بوم ام
 ذڪر الا الله مي ڪردم بسي آفرين مي ڪرد مارا هر ڪسي
 پس بخدمت پير عبدالحق شدم تاڪ هر نيڪي بدي را پا زدم
 در بحر توحيد مارا غوطه داد در دلم آن مائه دردي نهاد
 عشق افزون با فقر امداد ڪرد خاطر ويران من آباد ڪرد
 دينداري را فراموشي نمود از مذاهب و ڪيش مارا دل ربود
 آن ڪجا مانده مسلماني ڪجا حسن آن محبوب باشد جا بجا
 از وجودم رستگاري يافتم از ميان ڪفر و دين برتافتم
 تا درون ورطه عشق انداخته دل ز سوداي دگر پرداخته

۽ جيئن هڪ سنڌي ڪلام ۾ چيو اٿس:

پڙهيم نمازون، رڪيم روزا، پر پرو پرينء جو ڪونه پيو مون!

با وصف پور جوانيء ۽ اعليٰ صحت ۽ نهايت حسن پرستيء جي،
 پنهنجي نفس تي اهڙو قابض هو، جو آخر عمر تائين ڪوبه اجايو پير شريعت
 غراء جي خلاف ڪڏهن به ڪونه ڪيائين، ۽ صغيريء کان وٺي ڪڏهن به
 شراب، پنگ ته نه واپريائين، پر ڪڏهن حقو يا چلم به ڪانه چڪيائين، ۽ نه
 وري نڪ به ڪڏهن نسوار ڏنائين. رياست جي حاڪمن ٽالپرن جي شادين ۾
 پنهنجي مرشدن پاران پير ڏيڻ ويندو هو، جي مير صاحبن جا نوڪر چاڪر ۽
 ٻيا اوباش ماڻهو شراب پنگ وغيره پيئندا هئا، ته ڪنهن تي غصو چڙ نه
 ڪندو هو ۽ نه ڪنهن کي منع ڪندو هو. سندس هيٺين فارسي رباعي
 ملاحظه ڪيو:

ساقيا اين شراب انگوري، ما نخواهيم زوست صد دوري
 لا زوال ست آن ميء وحدت، آن بنوشان، رهم ز مهجوري

۽ جيئن پنهنجي هڪ سنڌي ڪلام ۾ چوي ٿو:

ڪيو مست پرين جي ڪٿي ناز مون کي! ناهي روزو ياد نماز مون کي!
شوق و شراب بيان پرين وٽ راتيان ڏيهان: ڪنهي ملاقاتيءَ جو ڪولحاظ مون کي!

۽ فقيريءَ جي خيال ۾ اهڙو مست هوندو هو، جو باوجود جوانيءَ جي، شادي جو خيال به ڪونه هوندو هيس. سندس چاچي مرشد خواجہ عبدالحق سائينءَ کيس پنهنجي نياڻيءَ سان شادي ڪرائي، جنهن مان هڪ پٽ به ڄائو هوس، جنهن جو نالو ”نياز علي“ يا ”موجود علي“ چيو ٿو وڃي، جيڪو ننڍي هوندي ئي فوت ٿي ويو هو، جنهن جي موت بابت هيءَ روايت بلڪل مشهور آهي (۽ مؤلف عاجز مير صاحبن جي جهونيءَ عمر وارن نوڪرن کان پڻ ٻڌي آهي). چون ٿا ته مير رستم خان والي رياست خيرپور جو پٽ مير محمد حسن خان سخت بيمار ٿي پيو هو، جنهن جي بچڻ جي پٽيءَ اميد ڪانه هئي. طبيبن به علاج کان بس ڪئي، جنهن ڪري مير صاحب رستم خان سچل سائينءَ کي دعا طلبيءَ جي لاءِ پاڻ وٽ گهرايو ۽ کيس ڏاڍي عاجزي نيازيءَ سان عرض ڪيائين ته ’منهنجو پٽ بچائي ڏيو!‘ سچل سائينءَ دعا گهري؛ پوءِ مير صاحب رستم خان کي چيائين، ’مير صاحب، تنهنجي پٽ جي حياتي پوري ٿيل آهي، آءُ ان جي عيوض پنهنجو پٽ سرڪار خدا جي ۾ ڏيان ٿو.‘ سچل سائين اڃان خيرپور ۾ ئي هو ته مير محمد حسن خان هڪدم تندرست ٿيو، ۽ سچل سائينءَ جي پٽ جي اوچتي موت جي خبر آئي. مير محمد حسن خان وڏيءَ عمر وارو ٿيو، جنهن جو اولاد تعلقي روهڙيءَ ۾ رهي ٿو.

ميان آندل فقير درازن واري کان ۽ مخدوم غلام محمد کهڙن واري کان ۽ ٻين ڪيترن کان خاڪسار مؤلف پنهنجي ڪنين هيءَ روايت ٻڌي ته ايام جوانيءَ ۾ هڪ دفعو سچل سائين گهوڙي جي سواريءَ تي خيرپور کان پنهنجي ڳوٺ ٿي آيو، جڏهن پيري جي ڳوٺ آيو، ته هڪ ماڻهو پيدل پنهنجو ڏاند ڪاهيندو ٿي آيو. ان کان پڇيائين ته ”تنهنجو نالو ڇا آهي؟“ جنهن چيو ته ”منهنجو نالو محبوب آهي.“ پڇيائين ته ”ڪٿان ٿو اچين؟“ چيائين، ”مستيءَ کان ٿو اچان.“ پڇيائين ته ”ڪيڏانهن ٿو وڃين؟“ چيائين ته

”محبت ٿو وڃان.“ (تنبدي مستيءَ کي عوام رڳو ”مستي“ ڪولين ٿا ۽ محبت ديرِي کي رڳو ”محبت“ چون ٿا.) هن جو ائين چوڻ ۽ سچل سائينءَ کي وجد طاري ٿي ويو ۽ هر هر دانهن ڪري پيو چوي ته ”سبحان الله! محبوب مستيءَ مان ٿو اچي ۽ محبت ڏانهن ٿو وڃي!“ ۽ پاڻ گهوڙي تان لهي پيو، ۽ انهي ڏاند واري راهڪ کي گهوڙي تي چاڙهي، پاڻ سندس ڏاند ڪاهي پيدل هليو ۽ هر هر بلند آواز سان چوندو پئي آهيو ته ”سبحان الله! محبوب مستيءَ مان ٿو اچي ۽ محبت ڏانهن ٿو وڃي!“ جڏهن دراز وٽ پهتا، تڏهن ماڻهو حيران ٿي ڊوڙندا آيا، ۽ راهڪ ڏاند واري کي گهٽ وڌ چوڻ لڳا. پر پاڻ ماڻهن کي منع ڪيائين، راهڪ کي اهو گهوڙو سنجن سميت بخش ڪيائين، ۽ هڪ ماڻهو به ان کي ڏنائين ته سندس اڳيان ڏاند ڪاهي کيس محبت ديرِي پهچائي اچي.

سچل سائينءَ کي پئسي پائيءَ جي پٽيءَ لالچ نه هئي. جيڪي ملندو هوس، اهو سڀ فقيرن ۽ سوالين کي ڏيئي ڇڏيندو هو. هميشه غمناڪ رهندو هو، ڪلندو اصل نه هو، اڪثر اکين مان لڙڪ جاري هوندا هئس. سڄي عمر ۾ به پيرا تهڪ ڏيئي ڪليو هو. جيئن تذڪره نويسن پڻ لکيو آهي ته هڪ دفعو لطف علي خان خاصخيلي خميسائيءَ جي زال سچل سائينءَ وٽ اچي عرض ڪيو ته ”منهنجو مڙس مون کان رڻو آهي، اهو پرچائي ڏيو!“ لطف علي کي گهرائي پرچاءُ ڪايائون، جو لطف علي خان سندس مريد هو. ٿورن ڏينهن پڄاڻا لطف عليءَ پنهنجي زال کي ڪهي ماري ڇڏيو. جڏهن سچل سائينءَ اها خبر ٻڌي، تڏهن تهڪ ڏيئي ڏاڍو ڪليو. ٻئي پير، هڪ سيد اچي سچل سائينءَ کي سوال ڪيو: انهي وقت جيڪو زريدار چوغو پاڻ پايو ويٺو هو، اهو لاهي انهي حواليءَ سيد کي ڏنائين. سيد صاحب جي وڃڻ کان پوءِ، سچل سائين حال پئجي ويو. طالبن کي چيائين ته ”انهي سيد کي جلد موٽائي اچو!“ جڏهن سيد موٽي آيو، ته کيس تڙ ڪرائي، نئون لباس پهرائي، هڪ ٻيو چوغو زريدار نئون ۽ پنج سو رپيا نقد ۽ هڪ گهوڙو سنجن ۽ چانديءَ جي پنج سنجيءَ سميت سيد کي ڏنائين. ان کان پوءِ ڪجهه وقت مراقبي ۾ ويهي، زور سان تهڪ ڏيئي ڏاڍو ڪليو. سندس طالبن ان جو سبب پڇيو، ته پاڻ چيائين ته ”مون پهرين جڏهن سيد صاحب کي پنهنجي بدن

تان چوڻو لاهي ڏنو هو، ته سندس وڃڻ کان پوءِ حضور نبي ڪريم عليه الصلوة والسلام مون تي عتاب فرمايو ته 'اسان جو عاشق ٿي، تو اسان جي اولاد کي پنهنجو پاتل ڪپڙو پهرايو' انهيءَ کان پوءِ جڏهن مون سيد صاحب کي گهرائي، نئين پوڻاڪ وغيره ڏيئي، رخصت ڪيو، ته حضور نبي ڪريم عليه الصلوة والسلام مون کي پاڪر پائي فرمايو ته 'سچي عاشق کي ائين ڪرڻ گهرجي' ... جنهن ڪري مون کي ڏاڍي خوشي ٿي، تڏهن تهڪ ڏيئي ڪليس. " انهيءَ واقعي مان ظاهر آهي ته کيس حضور نبي ڪري صلعم جو حضور حاصل هو، جنهن پنهنجي فارسي ڪلام ۾ به چيو اٿس:

بوده ام روزي بخدمت مصطفيٰ، سيد الكونين آن خيرالوري
 اين چنين فرمود مارا از ڪرم، 'جز برخصت پير عبدالحق ميان'

سچل سائينءَ جو حليو ۽ لباس

سندس قد سڌو سنئون درميانو هو، رنگ صاف ڪليل بادام جهڙو، خط و خال دلڪش، اکيون وڏيون چيرويون آهو چشم، وار گيسو دراز، اڇو سفيد پيراهن پائيندو هو ۽ اڇي کٽي جي چادر يا اڇي کاڌيءَ جي گوڏ ٻڌندو هو. سندس ٻيا سڀ عزيز ۽ مائٽ سر تي پڳ ٻڌندا هئا، مگر سچل سائين صوفين فقيرن وارو سبز تاج مٿي تي پائيندو هو. جتي به پائيندو هو، پر ڪڏهن ڪڏهن پيرين اگهاڙو به گهمندو هو، ۽ هٿ ۾ عصا کڻندو هو. اوائل ۾ وهٽ تي چڙهندو هو، خوراڪ ۽ کاڌو بلڪل سادو واپرائيندو هو. ڏينهن جو گهڻو ڪري روزو رکندو هو، ۽ جڏهن روزو نه هوندو هوس، ته لسي (جهڻ) ۾ ڳاڙها مرچ وجهي، ان ۾ ماني پوري کائيندو هو، ننڍيءَ عمر ۾ گوشت جو شوربو به واپرائيندو هو، پر پوءِ ڇڏي ڏنو هئائين، رات جو جوئر جي ماني هڪريءَ جي کير سان کائيندو هو. ڪاٺ جي صندل تي يا هيٺ ڌرتيءَ تي سمهندو هو، پر گهڻو وقت مراقبي ۾ بيراهڻ جي ٽيڪ تي اونڌي ڪنڌ ڏڪر ڏڪر ۾ رات گذاريندو هو.

سچل سائينءَ جو سفر

سچل سائين عليه الرحمه سنڌ کان ٻاهر ته ڪڏهن به ڪونه ويو، پر مرڳو سنڌ ۾ به هڪ اڌ دفعو سکر، روهڙي، شڪارپور، لاڙڪاڻي تائين سفر ڪيو هئائين. روهڙيءَ ۾ فقير صاحب ميان قادر بخش ”بیدل“ ساڻ روح رهاڻ ڪئي هئائين، جو سندس معتقد هو. سکر، شڪارپور ۾ سچل سائين عليه الرحمه جي ولایت ڪرامت، درويشيءَ ۽ سخنوريءَ جي ڏاڍي هاڪ هئي، جتي ڪيترا طالب ثيا هئا. لاڙڪاڻي ۾ عثمان فقير چاڪيءَ کي فيض رسايو هئائين، فقير ميان محمد صالح قلات، خراسان، بخارا، قنڌار تائين مريد ڪيا، ۽ هڪ مشهور درويش ٿي گذريو آهي، لاڙڪاڻي ۾ سندس محلو ’گڙهي ميان صاحب‘ جي نالي سان مشهور آهي، سندس پويان صاحب معرفت ۽ شاعر ٿيندا رهن ٿا، جن مان ميان علي محمد قادري اهل علم، صاحب معرفت شاعر هو. سچل سائين عليه الرحمه راڳ ٻڌڻ جو ڏاڍو شوقين هو، طبلي ۽ سارنگيءَ تي هٿ لڳڻ شرط بيخود ۽ سرشار ٿي ويندو هو، ۽ سندس مٿي جا وار ڪڙا ٿي بيهندا هئا، ۽ اهڙو ته درد مند ۽ رقيق القلب هو، جو راڳ ٻڌڻ سان سندن اکين مان لڙڪن ۽ ڳوڙهن جا نار وهي هلندا هئا، جيئن پنهنجي هڪ فارسي شعر ۾ چوي ٿو:

دل ۾ غم پريشان ز اشتياقش، ز مردم شير داده دايءَ ما!

رياست خيرپور جي ٽالپر حاڪمن ساڻ سچل سائينءَ جا تعلقات

سائين عبدالحق عليه الرحمه جي وقت ۾ مير سهراب خان ۽ سندس پٽ مير رستم خان حاڪم هئا. فاروقي بزرگن جا ٽالپر حاڪمن ساڻ سچل سائين عليه الرحمه جي ذريعي تعلقات پيدا ٿيا. حيدرآباد سنڌ جي هڪ هندو عامل حيدرآباد جي ميرن جي نوڪري ڇڏي، مير سهراب خان وٽ اچي نوڪري ڪئي، ڪجهه عرصي کان پوءِ انهي هندوءَ جنهن کي مير سهراب خان پنهنجو مختيارڪار ڪيو هو، سرڪاري پئسا غبن ڪيا ۽ انهي تهمت هيٺ کيس لاکڙ ۾ وڌو ويو. انهي حيدرآبادي عامل هندوءَ جا مائٽ، ميان فضل الله صوفي عليه الرحمه جهوڪ واري وٽ ويا ۽ قيد ٿيل عامل هندوءَ جي لاءِ سفارش گهريائون. صوفي فقير صاحب موصوف کين هڪ خط خواجه عبدالحق صاحب عليه الرحمه ڏانهن لکي ڏنو، جنهن ۾ لکيل هو ته ’هڪ باز ڪتن وٽ جهلجي پيو آهي، اهو ڇڏائي ڏيندا!‘ خواجه صاحب پنهنجي دستار

مان نقادري ٿو ٻي ڪڍي پنهنجي هٿن سان سچل سائين عليه الرحمه جي مٿي ۾ وڌي. ۽ چيائينس ته 'مير صاحبن کان انهي هندو عامل جي ٻانهن ڇڏائي اچو! سچل سائين مير سهراب سان ۽ سندس پٽن جي ڪچهريءَ ۾ ويو ته اتي بندوقون تراريون ڏسي پڇيائين ته 'ابا، هي ڇا آهن؟' چيائون ته 'سائين، هي بندوقون آهن؛ انهن ساڻ شينهن جو شڪار ڪندا آهيون.' تنهن تي سچل سائينءَ چيو ته 'ابا، شينهن ڪنهن جي مارڻ جو آهي؟' پر انهن هوڏجي چيو ته 'هن بندوق سان ايترو قدامت تي شينهن ماريو ويو ۽ هن بندوق ايترو وڪن تي شينهن ماريو.' ان تي سچل سائينءَ کي اهڙو جوش آيو، جو هڪدم شينهن تي بيٺو ۽ ڪچهريءَ ۾ ويٺل سڀ ماڻهو ڏسي دهلجي ويا ۽ پوءِ سچل سائينءَ کان هٿ ٻڌي معافي گهريائون، ۽ پوءِ وري انساني صورت ۾ ٿي پيو، ۽ سندس چوڻ تي هندو عامل کي به مير صاحب آزاد ڪيو! انهي واقعي کان پوءِ مير صاحب جو انهن فاروقي بزرگن ڏانهن اعتقاد ۽ اعتماد ٿيڻ لڳو! ورنه مير صاحب شيعه مذهب جا هئا، جي حضرت عمر فاروق رضي الله عنه کان خصوصاً زياده ناراض آهن.

۽ هي روايت تواتر جي درجي تي پهتل آهي ته هڪ دفعو سچل سائين پنهنجي گاديءَ وارن مرشدن جي طرفان مير صاحب جي شاديءَ ۾ پير پڙڻ جي لاءِ ويو. مير صاحب سهراب خان جا سڀ ننڍا وڏا صاحبزادا کيس مرحبا ڪرڻ جي لاءِ دستور موجب وٽس آيا. انهي وقت اتفاقاً سچل سائين مٿي بدن تي ميٽ لايو ويٺو هو ۽ تڙ ڪرڻ جي لاءِ تيا ويٺو هو. ٻيا سڀ ننڍا وڏا صاحبزادا بيهي رهيا. سهراب خان جو سڀني کان ننڍو پٽ مير علي مراد خان هڪدم وڃي سچل سائينءَ جي پيرين پيو ۽ پاڪر پاتائين. سچل سائين ان کان ڏاڍو خوش ٿيو، ۽ اکين تي چمي ڏيئي، چيائينس ته 'هي ميٽ نه هو پر مينديءَ جو رنگ هو، جو توکي لڳو آهي، ۽ بادشاهيءَ جو تاج تنهنجي سر تي رکجي ٿو.' مير صاحب رستم خان مرحوم سخي قبول محمد اول کي ديهه درازا جاگير ڪري ڏني هئي ۽ ڪجهه جاگير تعلقي ڪنڊياري ۾ پڻ ڏنائين. ۽ ان کان علاوه ٽالپر حاڪم وڏا فياض هئا ۽ درگاه عشق بارگاه دراز شريف جا بيحد معتقد هئا، جنهنڪري هو تمام گهڻو نذر وغيره ڏيندا هئا. ۽ مير رستم خان مرحوم سخي مرحوم جي رهڻ لاءِ هڪ بنگلو پڻ جوڙائي ڏنو.

هو، ۽ درگاه شريف جو قبو به مير صاحب موصوف تعمير ڪرايو هو، جنهن جي تاريخ تعمير جو فارسي منظوم قطعو درگاه شريف جي قبي ۾ اندر اوڀر طرف کان لکيل آهي، جو مير صاحب موصوف جي ڪنهن منشي محرر جو چيل چيو وڃي ٿو. هت هن هيٺ يادگار لاءِ لکجي ٿو:

واليءَ ملڪ مير رستم خان ابن سهراب خان عالي شان
صاحبِ ڪرم و صاحبِ وسعت راضي است دائما برور حمان
در برش خلعتِ مريدي شد بر سرش قائم ست تاج شهان
هست آن مير طالب الموليٰ داد او را خدا بلند مڪان
او بنا كرد گنبدِ اخضر هست آن روضه بهشت نشان
هست درگاه حضرت قادر بارگاهِ رفيع مثل جنان
عام و خاصان جبه سايند سر بمالند همچو صد خاقان
ميڪند هرڪ آستان بوسي هم مشڪل برو شود آسان
سال تاريخ جستمن از هاتف گفت روضه مقدس برهان.
1225ھ

سچل سائينء جي طالبن جو ذڪر

جيئن مٿي گذريو، ته سچل سائين عيله الرحمه ڪنهن کي به مريد نه ڪندو هو، پر ان هوندي به ڪيترائي طالب مريدن جيان سندس صحبت ۾ رهي فيض پرائيندا هئا، مثلاً يوسف فقير تخلص ”نانڪ“ اڳڙن وارو، ۽ يعقوب فقير، ۽ سيد ميان حيدر شاه رتي ڏيري وارو جنهن وٽ سچل سائينءَ جي مستعمل لوهي بيراڳڻ تبرڪ طور هئي، ۽ جانو فقير حلاج (پجارو) شڪارپور وارو جنهن وٽ سچل سائينءَ جي ڪمر آندل مڇي جي هڏي جي چٽساليءَ سان ۽ سندن سبز رنگ واري هڪ صوفين واري تاج تبرڪ طور هئي (۽ هينئر سندن پوٽي وٽ چٽي وڃي ٿي)، ۽ سيد ميان دين محمد شاه ۽ سيد ميان پير شاه، ۽ سيد محمد حيدر شاه، ۽ سيد ميان حسن شاه، ۽ شير خان فقير پنيرو، ۽ شير علي فقير، ۽ محمد صديق فقير ويٺل ڳوٺ فتي تعلقي لاڙڪاڻي وارو، ۽ حاجي ميان عثمان فقير ڇاڪي لاڙڪاڻي وارو، ۽ فقير محمد صالح قادري لاڙڪاڻي وارو، ۽ فقير محد صلاح پٿيو دوٿي تعلقي خيرپور وارو، ۽ گهرام فقير جتوئي. اهي مڙيي باخدا درويش ۽ شاعر ٿيا آهن.

يوسف فقير اڳڙن واري ۽ يعقوب فقير جي طالب ٿيڻ جو افسانو هن طرح آهي، جو بلڪل مشهور معروف آهي. سچل سائين موج مستي ۽ بر وقت جو عطا ۽ منصور هو، ۽ سوريءَ تي سر ڏيڻ ۽ شريعت جي تعزير مائڻ جي لاءِ هميشه مشتاق ۽ مستعد ٿي ڪڏهن ڪڏهن ڪهڙن جي مخدوم صاحب رئيس العلماء وٽ وڃي نڪرندو هو. مخدوم صاحب به شرعي غيرت سبب سندس سخت مخالف هئا، پر ٽالپرن حاڪمن جو لحاظ رکي کيس ڪا وڏي تعزير ڏئي ڇڏي ڏيندا هئا. هڪ ڀيري سچل سائين جيئن ڪهڙن ۾ ويو، ته مخدوم صاحب پنهنجي جامع مسجد ۾ شاگردن کي ويٺي سبق پڙهايو. سچل سائين کيس چيو ته 'تنهنجي شاگردن کي انهي علم مان ڇا حاصل ٿيندو؟ خدا ڪونه ملند. پنهنجي شاگردن مان به شاگرد ته مون کي ڏي' جنهن تي مخدوم صاحب عتاب خطاب سان کيس هڪالي تڙائي ڇڏيو، پر رات ٿي ته يوسف ۽ يعقوب ٻئي ذڪر ڪيل شاگرد مخدوم صاحب وٽان انهيءَ رات سائينءَ سچل وٽ طالب ٿيا. يوسف کان سونهن ۾ سرس هو، جنهن تي سچل سائين مٿس وڌيڪ مهربان هوندو هو، ۽ ٻئي، يوسف ۽ يعقوب، کيس عرض ڪندا هئا ته 'اسان کي فقيريءَ جي امانت ڏيو' هڪ رات حسب دستور سچل سائين پنهنجي خلوت گاهه ۾ مراقبي ۾ ويٺو هو، ته اوچتو بلندا آواز سان 'يعقوب! يعقوب! ڪري سڏيائين. انهي وقت يعقوب ڪونه هو. يوسف چيو ته 'قبلا، يعقوب ڪونه آهي، يعقوب جو پٽ يوسف حاضر آهي' ڪن ڏينهن کان پوءِ به وري اوچتو 'يعقوب! يعقوب!' ڪري سڏيائين، ته وري به يعقوب موجود ڪونه هو. يوسف چيو ته 'سائين منهنجا، يعقوب ڪونه آهي، يعقوب جو پٽ يوسف حاضر آهي' وري ڪجهه مدت کان پوءِ ٽئين ڀيري به اوچتو يعقوب کي سڏيائين، پر ٽئين دفعي به يوسف ساڳيو عرض ڪيو، جو انهي وقت يعقوب درازن جي شهر ۾ ڀڳت جو تماشو ڏسڻ ويو هو. تنهن تي سچل سائين وجد جي حالت ۾ ٻاهر اچي، يوسف کي پاڪر وجهي، چيو ته 'خدا تعاليٰ به توکي ئي امانت ٿو ڏئي، ته پوءِ يعقوب کي ڪيئن ملندي؟' صبح ٿيو ته مسجد شريف ۾ يوسف کي گهرائي چيائين ته 'اڄ تون نانڪ آهين' سندن ايتري چوڻ سان يوسف کي هڪ اهڙو وجد ۽ حال پئجي ويو، جو ٽپ ڏيڻ سان سندس مٿو وڃي پئي مسجد جي ڇت سان

لڳو ۽ پير ڌرتيءَ تي اچي پئي لڳا. پهر ڪن انهي حالت ۾ وجد ۾ هو، پوءِ سچل سائينءَ پنهنجي ٻين طالبن کي چيو ته ’يوسف کي هٿ مان وٺي سمهاري ڇڏيوس.“ کيس سمهاري ڇڏايون، ته ڪيترا ڏينهن غشيءَ جهڙيءَ حالت ۾ بيهوش ٿيو پيو هو، جنهن کان پوءِ امانت وارو ڪامل درويش ۽ صاحب ولايت ڪرامت ۽ عمدو صوفي شاعر ٿيو.

سچل سائين ڪڏهن ڪڏهن چوندو هو ته ’يوسف مصر جو بادشاهه آهي.“ سندس سرائڪيءَ ۽ سنڌيءَ ۾ چيل ڪلام گهڻو آهي، ۽ ڪجهه پاشا ۽ اردوءَ ۾ پڻ ريختا چيا اٿس، ۽ سندس ولايت ڪرامت جا ڪيترائي واقعات آهن. هن هيٺ ڪجهه لکجن ٿا، جيڪي ڪنهن به تذڪره نويس ڪونه لکيا آهن. سبب ته ڪن ٻاهرين کي اهي واقعات هٿ نه لڳا، ۽ ڪن حسد ۽ عداوت کان سپرد قلم نه ڪيا. حضرت پير سيد محمد صالح شاه صاحب عيله الرحمه پنهنجي والد ماجد پير سيد غلام محي الدين شاه صاحب گيلاني عليه الرحمه کان ڪيترا دفعا هيءَ روايت بيان فرمائي ته سر مير علي مراد خان والي رياست خيرپور ديهه لاڙڪاڻو يوسف فقير کي جاڳير طور ڏني، ڪجهه مدت کان پوءِ مير صاحب دريافت ڪيو ته ’يوسف فقير جو ڪهڙو حال آهي؟‘ خدمتگارن عرض ڪيس ته ”يوسف فقير وٽ لاڙڪاڻي جون رنگيليون اچن ٿيون ته انهن کي چوي ٿو ته ”محبوب، حڪم ڪيو!“ پوءِ ڪو ديرو ڪنهن کي ته ڪو ديرو ڪنهن کي ڏيئي ٿو ڇڏي لاڙڪاڻي جهڙيءَ جاڳير مان کيس ڪجهه به هڙ حاصل ڪونه آهي، اهوئي ڳاڙهو جامو ڳچيءَ ۾ ۽ گهنڱهرن جي چير پيرن ۾، هٿ ۾ يڪتارو ڪنيو لاڙڪاڻي جي بازارين ۽ گهٽين ۾ نچندو ڳائيندو ٿو وٽي، اجايو سرڪار کي به ڪٿي بدنام ڪيو اٿس.“ مير صاحب خدمتگارن جي صلاح ٿي لڳي، يوسف فقير جي جاڳير ڪٿي ضبط ڪئي، ۽ ان جي بدران ڪجهه نقدي نذرانو مقرر ڪري ڏنائين جيڪو يوسف فقير نه ورتو. ڪجهه عرصي کان پوءِ مير صاحب سر علي مراد خان تي سندس هڪ نوڪر نالي شيخ علي حسين انگريزن وٽ پڪاريو ته ”مير صاحب سرڪار انگريز سان لڳي ۽ غداري ڪئي آهي.“ انگريزن مير صاحب کي گهرائي نائچن واري پٽن تي پھري هيٺ نظر بند ڪيو. سندس هڪ خاص مصاحب پير صاحب پڻ مير صاحب جي خلاف شاهدي ڀري ڏني.

تڏهن مير صاحب محسوس ڪيو ته اهو يوسف فقير جي بددعا جو نتيجو آهي، ۽ پنهنجي صاحبزادن کي فقير صاحب ڏانهن لاڙڪاڻي موڪليائين، مگر يوسف فقير اچڻ کان صاف انڪار ڪيو. پوءِ مير صاحب پنهنجي مودي صاحبزادي مير فيض محمد خان کي پير صاحب پير سيد غلام محي الدين شاه صاحب سان گڏ ميڙ ڪري فقير صاحب ڏانهن موڪليو. يوسف فقير جناب پير صاحب کي چيو ته آءُ ڪڏهن به انهي ڪوڙي ڏانهن نه هلاڻ ها، پر تون سيد ميڙ ٿي آيو آهين ته هلاڻ ٿو. جڏهن مير صاحب وٽ پهتا ته فقير يوسف مير صاحب جي اڳيان بيهي پنهنجو في البدیه هي ڪلام ڳايو:

اقرار نا ڦيرائڻ مردن جي شان ۾، محبوب جي چوڻ جو نرڙو زبان ۾.

پوءِ مير صاحب ٻانهن ٻڌي فقير صاحب کان معافي گهري دعا جي لاءِ مستدعي ٿيو. فقير صاحب چيس ته ’علي مراد تير وڃي نشان تي لڳو، هاڻ ٻيو ڪجهه ٿي ڪونه سگهندو، تون لنڊن وڃ ته فقير توکي لڏو ڳاڻن پرڳڻو بحال ڪرائي ڏيندو.‘ جنهن کان پوءِ مير صاحب لنڊن ويو ۽ کيس هيءَ رياست خيرپور انگريزن وٽان بحال ٿي ملي، ۽ اهو ئي لڏو ڳاڻن پرڳڻو آهي جيڪو مير سهراب خان پنهنجي خرچ لاءِ مخصوص ڪري ٻيو سمورو ملڪ مير رستم خان کي ڏنو هو.

جڏهن هزهائينس مير علي نواز خان صاحب مرحوم پنهنجي مائٽن صاحبزادن جون جاگيرون ضبط ڪيون هيون، ته ديوان پيسومل وڪيل سکر واري کان درخواست لکائڻ جي لاءِ حضور شاهزادو مير غلام حسين خان صاحب ٽالپر جو عام مختيار سرائي حاجي غلام رسول خان موٽر ۾ سکر هليو، ته عاجز مؤلف به انهن سان گڏ هو. جڏهن دونهي جي ڳوٺ وٽ پهتاسون، ته مون حاجي غلام رسول کي چيو ته ”هي قبو ڪنهن جو آهي؟“ چو ته آءُ اڳ خشڪيءَ رستي سکر ڪڏهن ڪونه ويو هيس. حاجي غلام رسول چيو ته، ”هي قبو سچل فقير جي ٻالڪي محمد صلاح پٽي جو آهي، جنهن لاءِ سچل چوندو هو ته ’جيڏانهن محمد صلاح تاڏي الله!‘ اهو ٻڌي شاهزادي مير غلام حسين فرمايو ته ”صوفي واهيات آهن، انهن جو نظريو دهرين جهڙو آهي.“ ان تي حاجي غلام رسول خان چيو ته ”قبلا، تنهنجو

ڏاڏو سر مير علي مراد خان صاحب توهان کان وڌيڪ شيعي مذهب جو پابند هو ۽ اهو صوفين خصوصاً سچل فقير جو ۽ سندس ٻالڪي يوسف فقير جو بيحد معتقد هو! منهنجو والد سرائي پيارو خان چوندو هو ته جنهن سال فقير يوسف انتقال ڪيو هو، ته انهي سال جڏهن سر مير علي مراد خان صاحب ٻيلي جي شڪار تي هليو ته محفي جي حمالين کي حڪم فرمائين ته ’يوسف فقير جي مقبري تي هلو‘. جڏهن اتي پهتا، ته مير صاحب محفي کان لهي مقبري جي دروازي جي چائنٺ تي اڪيون رکي گريو ڪيو. اها ڳالهه مير صاحب جي سڀني صاحبزادن کي سخت ناگوارا لڳي، جو اهي سڀ شيعا مذهب رکندا هئا. پوءِ جنهن وقت مير صاحب ڏوپهره داري منزل تي اچي لٿو، ته سندس وڏن صاحبزادن پنهنجي ننڍي ڀاءُ مير غلام مهدي خان کي سيڪاريو ته تون مير صاحب کي چئ ته ’افسوس جي ڳالهه آهي جو توهان شيعا مومن ٿي ڪوڪر جي پٽ يوسف فقير جي مقبري جي چائنٺ تي اڪيون رکي گريو ڪيو‘. مير صاحب چيو ته ’يوسف فقير وڏو صاحب ڪرامت ولي هو. سندس ڪرامتن جو ڪهڙو بيان ڪريان! صرف هيءُ سندس ڪرامت ٻڌو: آءُ جڏهن لنڊن وڃي رهيو هوس، ته هڪ ڏينهن خطري جو گھنڊ وڳو ۽ جهاز جي ڪپتان مون کي اچي چيو ته جهاز ڇاڻ ٻڏو اوهان چئيون لکو ۽ دنگ پاڻ وٽ رکو. جهاز جو ڪپتان ائين چئي هليو ويو، ته ان کان پوءِ ستت يوسف فقير انهي لباس ڳاڙهي جامي ۾ يڪتارو کڻي نچندو ۽ هي ڪافي چوندو آيو ته ”واليءَ کي آه وراڻ، ٻيهر باروچل جي!“ ۽ مون کي چيائين ته ”علي مراد، جهاز ڪونه ٻڏندو تون بي فڪر ويٺو هج!“ يوسف فقير هليو ويو، پوءِ مون ترٽ پنهنجي خاص خدمتگار اميرن کي اها حقيقت ٻڌائي، ۽ رئيس رحيم خان لاشاريءَ ۽ پليجي خان کي حڪم ڪيو ته يوسف فقير کي ڳولي هٿ ڪري وٺي اچو، پر هو ٽي دفعا سارو جهاز گهمي گهمي آيا پر يوسف فقير جو پتو ئي ڪونه پيو. تڏهن اسان سمجهو ته هي يوسف فقير جي ڪرامت آهي.“

هي روايت متواتر رياست ۾ بلڪل مشهور آهي ته بهاولپور کان ربوءَ نالي هڪ ڪچر پنهنجي ٻن ڌيئرن سميت مير صاحب سر مير علي مراد خان وٽ آيو. مير صاحب ڪچرين جو راڳ ٻڌي، صرف پنج سو رپيا کين ڏيئي رخصت ڪيو. انهن ڏينهن ريل ڪانه هئي، ربوءَ ماڻهن کان پڇيو ته ”مير

صاحب کي ڪنهن کان سفارش ڪرايون؟ بهاولپور کان خشڪيءَ رستي ڏيڍ مهينو لڳو، جو گهڻو سفر اسان نازڪ مزاج ماڻهن لاءِ ڪنن هو. رستي ۾ اسان جو صرف خوراڪ تي گهڻو خرچ ٿي ويو آهي. مير صاحب جي سخاوت ٻڌي اسان ايڏو ڪشالو ڪري آياسو، صرف پنج سو رپيا اسان کي انعام ڏنو ويو آهي، جو اسان جو واپسيءَ جو سفر خرچ به مس ٿيندو! ”ماڻهن ربوءَ کي چيو ته ”اڳڙن ۾ وڃي يوسف فقير کان سفارش ڪرايو، ٻئي ڪنهن کي به سفارش ڪرڻ جي مجال نه آهي!“ رڳو پنهنجي ٻنهي خوبصوت ڌيئرن سان اڳڙن ۾ پهتو. انهي وقت يوسف فقير مٿي ۽ بدن تي ميٽ لايو ويٺو هو.. ربوءَ جي هڪ ڌيءَ وڃي فقير جي پيرن پيئي، ۽ پاڪر وڌائين. يوسف فقير چيس، ”محبوب! بس بس، هاڻ حڪم ڪريو!“ انهن پنهنجو احوال پيش ڪيو. ٻڌي چيائين ته ”وڃو علي مراد تي آثر گڏه وارا رکي ڇڏيا اٿم. وڃي مٿان چڙهوس!“ ۽ چيائين ته، ”هينئر جو هينئر ڪوٽ ڏيڃيءَ مير وٽ هليا وڃو!“ رڳو انهي وقت روانو ٿيو. اڃا گمبٽ شهر کان لنگهي ڪوٽ ڏيڃيءَ کي ويجهو ويا، ته کين مير صاحب جا سوار گڏيا، جن کي مير صاحب حڪم ڪيو هو ته ربوءَ کي سندس ڌيئرن سميت وٺي اچو. سرڪاري سوارن انهن کي وٺي وڃي حاضر ڪيو، ۽ فقير صاحب جي پيشنگوئي پوري ٿي. مير صاحب شادي ڪئي جنهن مان کيس صاحبزادا تولد ٿيا. صاحبزادو مير خان مير محمد خان ۽ مير جان محمد خان ۽ صاحبزادو مير غلام مهدي خان. ربوءَ ڪچر کي پيري جاگير ملي ۽ پوءِ گويا ساريءَ رياست جو مالڪ ٿيو.

سچل سائينءَ جو ٻيو ٻالڪو ۽ طالب نالي گهرام جتوئي ولايت ڪرامت وارو شاعر ٿي گذريو آهي. هڪ دفعو هو پنهنجي فقيرن سميت نمر جي ڳوٺ تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ وڃي نڪتو، ۽ اتي اتفاقاً حضرت پير صاحب پير سيد ميان علي گوهر شاه صاحب عليه الرحمه راشدي اول اتي منزل انداز هئا. گهرام فقير سان تنبورا، يڪتارا ۽ دهلڙي هڻي، ۽ هو راڳ ڳائڻ لڳا. جيئن ته حضرت پير صاحب عليه الرحمه جي نزديڪ اهي شريعت موجب حرام ۽ ناجائز هئا، کين سندن فقيرن مريدن پڪڙي وڃي حضرت پير صاحب جن جي

حضور ۾ پيش ڪيو. گهرام فقير وڃڻ سان سندن اڳيان بيهي پنهنجو هي ڪلام في البدیه ڳايو:

ناحق وڃايئي نينهن ري، عمر افراد ميان!
ڪوڙيون ڪتابن جو پڙه، ڪيئي مولوين مقصدا، ميان،
ڪاغذ ڪارا ڪيئي ڪيترا، بره بنان برباد، ميان،
منهن ڍڪي ماڻهن ڪنان، ظاهر ٿئين زهاد، ميان،
حق نه حاصل تو ڪيو، ٿئين عشق کان آزاد، ميان،
ظاهر گهمين ٿو زمين تي، ڪيون سير سفر سواد، ميان،
اهي مڙئي مڪر جا معرڪا، پيو پڻ پنين پرساد، ميان،
گوشي ويهي ”گهرام“ چئي، ڪري يا ڪي تون ياد، ميان،
ٿيئي نظارو نيهن جو، وٽ عشق کان ارشاد، ميان.

حضر پير صاحب قلع جن کي انهي ڪلام جو اثر ٿيو ۽ گهرام فقير کي ڪيترا ڏينهن پنهنجي هر رڪاب رکيائون، ۽ انهي فقير جي صحبت کان پوءِ حضر پير صاحب جن شعر چوڻ لڳا، سندن شعر ۾ عشق ۽ ذوق ۽ درد، سوز ڀريل آهي ۽ ملڪين مشهور آهي.

سچل سائينءَ جو طالب ميان خير شاه رتي ڊيري وارو پڻ ڪامل درويش ۽ سٺو شاعر ٿي گذريو آهي.

سچل سائينءَ جي بيماري ۽ وصال انتقال

سچل سائين هميشه تندرست هوندو هو، شاذ نادر ڪنهن ڪڏهن ڪو ٿورو بيمار ٿيندو هو. هڪ ڀيري کيس رت جا اسهال ٿي پيا هئا، انهيءَ وقت سخي قبول محمد صاحب پهريون گاديءَ تي هو، جنهن کي سچل سائينءَ جي حسن پرستيءَ ۽ راڳ سان اونهي دلچسپيءَ جي پوري خبر هئي. انهي ڪري مير رستم خان کي لکيائون ته ’ڪي راڳيندڙ ڪچريون ۽ گويا موڪلي ڏيو!‘ ڪچريون آيون، ۽ هار سينگار ڪري سچل سائينءَ وٽ آيون، ته انهن کي ڏسي ڏاڍي خوشي ٿيس، ۽ هڪدم اٿي ويٺو، ۽ راڳ ٻڌڻ شرط وجد ۾ پئجي ويو ۽ صحتياب ٿيو.

ٻئي دفعي بيمار ٿيو ته سندس بيماريءَ جي خبر ٻڌي لاڙڪاڻي جي هڪ ڪچري نالي جيوڻي درازا شريف هلي آئي، جيڪا سندن معتقد هئي ۽ سچل

سائينء جو به نظارو هوندو هوس. اچي چيائين ته ”سائين سچل ڪٿي آهي، ته آءُ مزاج پرسي ڪنديس ۽ دعا به ڪنديس ۽ کيس مجرو به ڳائي ٻڌائيندس.“ طالبن چيس ته ”پاڻ ڏاڍو بيمار آهي ۽ مٿي بنگلي تي سمهيو پيو آهي.“ جيوڻي مٿي چڙهي ويئي، ته کيس ڏسي، چيائين ته ”بسم الله، اسان جا طبيب، اسان جا حڪيم آيا!“

ان واقعي کان پوءِ ستت تاريخ 14 رمضان شريف 1242 هجريءَ ۾ نوي سال جي عمر ۾، انهي تصوف جي بدر وصال ڪيو. پاڻ هميشه اڳ ۾ چوندو هو ته ”منهنجي عمر هڪ سو پنج ورهيه آهي، پر آءُ پندرهن سال اڳ ۾ ئي سرڪار جي سلام تي ويندس.“ فقير صاحب ميان قادر بخش ”بیدل“ روهڙيءَ واري، جيڪو سچل سائينءَ جو معتقد هو ۽ سندس خدمت ۾ درازن ۾ اچي مشرف ٿيندو هو، سچل سائينءَ جي هڪ تاريخ وفات سنڌي شعر ۾ چئي ۽ هڪ فارسي بيتن ۾ - هنن هيٺ ٻيئي لکجن ٿيون:

قطعه تاريخ سنڌي

عشق جو يارو درازن ۾ عجب اسرار هو، مست سالڪ شه سچل عاشق اتي اظهار هو،
بره جي برسات جو تنهن ورتي وسڪار هو، ظاهر ۽ باطن تنهن وٽ درد جو ٽٽڪار هو،
وجد وحدت جو سدا خاصو تنهن خمار هو، مرد سو منصور وانگيان عشق جو اوتار هو،
منجهه سخن ان جي الوهيت سندنو آثار هو، جنگ جذبي جوش مستيءَ ۾ مثل عطار هو،
پانهنجي رائي پرين نوي ورهيه نروار هو، پوءِ وصل جي موج ماڻي نوق کان ذخار هو،
سن ٻارهن سو ٻيٽتاليهه ۾ تيار هو، چوڏهين رمضان جي هاڏي اهو مسوار هو،
قربدارن جي ڪٽڪ ۾ مرد منصبدار هو، ٻن تنهن داتا جي ”بیدل“ پرت جو پينار هو.

ڪنهن اهل ماده تاريخ ”پرغم“ ڪڍيو هو، ڪنهن وري هي شعر چيو هو:

سالڪ مستانه سچو چونڪ پيوسه بحق، ”مست هو پيوسه“ شه تاريخ آن

قطعه تاريخ فارسي جيڪو مزار پرانوار تي ڪانسيءَ جي سر تي لکيل آهي:

در بيضاي ازل ترڪيه شد مخرج عشق کف زد رياي محبت کرد بيرون موج عشق
از خدا بودي صديق و پيش احمد شد سچو از علي صادق يقين و پيشوا ممزوج عشق
سال اورا منشيء بر لوح تقدير اين نوشت بود مر برج هدي و آفتاب اوج عشق
1242ھ

سچل سائينءَ عليه الرحمه جي شاعري

سچل سائين فطرتاً شاعر هو. سندس قلب تي ملهه مان واردات هئي. هن ڪڏهن به ڪنهن شاعر کي استاد ڪونه ورتو ۽ نه ڪنهن کان اصلاح ورتائين. پنهنجي علمي دستگاه ۽ وسيع مطالعي ۽ ذهن ۽ طبع سليم ۽ فهر مستقيم سان علم عروض جو وڏو ماهر علم تي ويو هو، جيئن سندس سنڌي، سرائڪي، اردو ۽ فارسي ڪلام مان ظاهر آهي، جو مختلف بحرن ۾ مختلف موضوعن تي سنڌيءَ ۾ بيت ۽ وايون موزون ڪيائين، ۽ بيتن ۽ واين کان اڳتي وڌي سنڌيءَ ۾ سي حرفيون، مولود، مرثيا، مدح، جهولتا، مرغ ناما وغيره چيائين. چون ٿا ته شاعريءَ جي ابتدائي دور ۾ ايام شباب ۾ پنهنجي قلم سان پنهنجا شعر لکندو هو ۽ عموماً فارسي ڪلام سپرد قلم ڪندو هو، پوءِ جڏهن اسفراق جي حالت طاري رهندي هيس، ته جذبي ۽ جوش ۾، ٻاهر ميدان ۾ تنبور وٺي ڪڍي، پنهنجو في البداهه ڪلام سنڌي سرائڪي، وغيره ۾ بيهي ڳائيندو هو ۽ نچندو هو ۽ اکين مان لڙڪ جا نار جاري ٿيندا هئس، ۽ بروقت سندس طالب لکندا ويندا هئا. پوءِ جڏهن نزول جي حالت ۾ هوش ايندو هوس، ته سندس طالب کيس عرض ڪندا هئا ته ”سائين، اوهان هي ڪلام چيو آهي.“ پاڻ ٻڌي چوندو هو ته، ”ابا، چوڻ واري چيو آهي، مونکي ڪا خبر نه آهي.“ انهي طرح سندس طالبن لکي لکي ڪئين بياض تيار ڪيا هئا، جيڪي هڪ دفعي سندس اڳيان آڻي رکيائون، جن کي ٿورو پڙهي، چيائين ته ”ماڻهو بي سمجهي کان شريعت جي واٽ کان تان گمراه ٿين.“ پوءِ انهي ئي وقت اهي بياض باهه ۾ ساڙائي ڇڏيائين، جنهن کان سندس طالبن کي ڏاڍو ڏک ٿيو، جنهنڪري ان کان پوءِ جيڪي ڪلام سچل سائينءَ چيا، سي کيس ڪونه ڏيکاريا. سندس وفات کان پوءِ شمار ڪيو ويو ته نوَ لک چئيه هزار ڇهه سو ڇهه شعر ٿيا، جنهن مان سندس طالبن وٽ رڪڻي رڪڻي شعر ضايع ٿي ويا. هن وقت درگاه شريف دراز جي ڪن فقيرن وٽ غير مطبوع ڪلام ڪيتروئي چيو وڃي ٿو، جيڪو ڪنهن کي به نه ٿا ڏين، جنهن جي ضايع ٿي وڃڻ جو پڻ قوي امڪان آهي.

سچل سائين اوائل ۾ پنهنجي ڏاڏي ميان صاحبڏني جو ڪلام به ڳائيندو هو، مگر پوءِ پنهنجو ئي پنهنجو نئين سر نئون ڪلام انشاد ڪندو هو.

ڪوبه سنڌي جنهن سچل سائينءَ جو ڪلام ٻڌو هوندو، توڙي پڙهيل نه به هوندو تڏهن به متاثر ٿيو هوندو، ۽ هر اهو سنڌي جو علم آشنا، پڙهيل ۽ ڪجهه سخن فھر به هوندو، ته سچل سائينءَ جي ڪلام جي فصاحت بلاغت، سندس بلند فڪر ۽ اعليٰ عجب مضامين جي داد ڏيڻ لاءِ مجبور ٿيندو. ۽ هڪ سنڌي عشق مجازي وارو سچل سائينءَ جي سوز گداز ۽ درد کان ڀرپور ڪلام جي ٻڌڻ ۽ پڙهڻ سان بي اختيار اشڪبار ٿيندو، ۽ جيڪڏهن ڪو سنڌي صوفي موحد، تصوف جي رموز ۽ اسرار جو واقف ۽ صوفين جي مصطلحات کان باخبر سچل جو ڪلام پڙهندو يا ٻڌندو، ته کيس سنڌ جو ”حافظ“ ۽ ”منصور“ مڃيندو ۽ عطار ۽ تبريزي ۽ بسطاميءَ جو همسر يقين ڪندو. ۽ جڏهن هڪ عابد زاهد خشية الله وارو نيڪ نمازي سباجهو سنڌي پنهنجي معاصيءَ جو معترف سچل جي ڪلام جو اهو ڀاڱو پڙهندو، جنهن ۾ هو پاڻ کي گنهگار عاصي پر معاصي چئي خدا غفار ستار جي اڳيان عاجزيءَ سان مغفرت ۽ بخشش گهري ٿو، ته اهو به خوف خدا کان روئي عفو ۽ مغفرت جو خواهان ٿيندو. ۽ هڪ عاشق رسول صلي الله عليه وسلم سچل جي ڪلام ۾ عشق نبوي صلعم جو جوش ۽ جذبو محسوس ڪري، سچل کي فنا في الرسول صلعم ڪري مڃيندو...

چوي ٿو:

مشتاق لقاى مصطفائيم، او هست خداي خود گواهيم
گم گشت خود خود آشکارا، ما خاک شدیم پر گناهيم

توحيد ۽ تصوف جي بيان ۾ سندس مشعل راه قرآن مجيد ۽ حديث شريف هو، ۽ جيئن حضرت ڀٽائي عليه الرحمه جي ڪلام هدايت نظام جو اڪثر حصو تمثيلي آهي، تيئن سچل سائينءَ به سر عمر مارئي ۽ سسئي پنهنون، مومل مينڌري ۽ ليلا چنيسر ۽ سهڻي ميهار ۽ نوري چار تماچيءَ ۾ پنهنجي بيتن ۽ ڪافين ۾ شاه صاحب جي تمثيلي طريقي جو تتبع ڪيو آهي، ۽ هير رانجهي تي به ساڳئي موحدانه همه اوست جو رنگ چاڙهيو اٿس، ۽ وطن ۽ ساڻه جي سک ۽ چڪ ۾ روجهن تي اهڙا بيت چيا اٿس، جو هڪ محب وطن سنڌي ضرور ڳوڙها ڳاڙيندو، ۽ جڏهن هڪ غير جانبدار سدا ملوڪ

سپاهو سنڌي، زبان جي اهيت کان ماهر، تجريڪار، اهل دل، سخن شناس، سچل سائينء جي رسالي جو غور سان مطالعو ڪندو ته اهو بادي النظر ۾ آسانيءَ سان هن نتيجي تي پهچندو ته حضرت سلطان الشعراء شاه ڀٽائي عليه الرحمه کان پوءِ هن بي نظير قادر الڪلام شاعر ڪيئن ته سنڌي زبان کي غير ناموس، ثقييل، اوڀرن لفظن کان پاڪ صاف ڪري، سينگاريو آهي! ۽ سچل جي وفات کي هڪ سو چوٿيه سال ٿيا آهن؛ ليڪن ڏسبو ته هن موجوده زماني واريءَ روزمره سنڌيءَ ۾ ڪلام چيا اٿس. سندس ڪلام جي بيهڪ، ترڪيب، لطافت، سولائي، ربط، تناسب، توازن حيرت ۾ وجهندڙ آهي؛ جنهن لاءِ ڪنهن به فرهنگ جي ضرورت نه ٿي رهي.

سچل سائينءَ سنڌ ۾ سرائڪي ٻوليءَ ۾ به اهڙو بامحاوره سٺو ڪلام، ڏوهيڙا ۽ ڪافيون ۽ سي حرفيون چيون آهن، جن کي بهاولپور ۽ ملتان جا ماڻهو به ٻڌي حيران ٿيو وڃن. مؤلف کي بخوبي ياد آهي ته نواب صاحب عرفان مراتب نواب قيصر خان صاحب منگسي، والي رياست جهل، بلوچستان، پنهنجي مرشد خواجه علامه حاجي غلام فريد صاحب عليه الرحمه ساڪن ڇاڇڙان شريف وٽ پاڻ سان اهڙا راڳيندڙ وٺي ويندو هو، جيڪي حضرت خواجه صاحب کي سنڌ جي صوفين جا ڪلام خصوصاً سچل سائينءَ جون ڪافيون ڳائي ٻڌائيندا هئا. ڪيترا دفعا مؤلف جي والد مولوي الله بخش عليه الرحمه ٻڌايو هو ته ’حضرت خواجه صاحب کي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ سان وجد پئجي ٿي ويو.‘ علاوه ان جي، سچل سائينءَ جو رسالو ۽ ”ديوان آشڪار“ ۽ ”سوز نامه“، ”گداز نامه“، ”عشق نامه“ وغيره ڇپيل پڻ حضرت خواجه صاحب موصوف کي آڻي ڏنا هئائين. اهوئي سبب آهي، جو خواجه صاحب سچل سائينءَ جي ڪيترن ڪافين جا تتبع چيا ۽ سندس موحدانه عاشقانه ڪلام جا مضمون اخذ ڪيا؛ نموني لاءِ هن هيٺ ڪجهه ڪافيون لکجن ٿيون.

سچل سائينءَ جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

توڙي پٺيءَ لڳي سارو جڳ، ته به ڇا ٿيو؟ ناهي مڃتا ۾ مطلب.

خواجه صاحب جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

ٿئي تابع خلقت سڀ، تادي ڪيا ٿي پيا؟ هي گم ٿيڻ مطلب.

سچل سائينء جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

آءُ ڇو ڏڪن ڪاڻ ڄاڻي آهيان! سورن ڪاڻ سمائي آهيان!

خواجه صاحب جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

ڏکڙين ڪارڻ ڄاڻي هم، سولين سانگ سمائي هم!

سچل سائينء جي ڪافي:

پاڻ ڪريان جي پترو، ڪرن مڙئي قتلام!

جدا جماعت کان، آهيان پاڻ امام،

دم نه اڳيون دين ٿيو، ڪفر نه ڪو اسلام،

فارغ آهيان فرض کان، سنت کي به سلام،

”سچو“ آهيان سچ ۾، ناهي حلال حرام.

خواجه صاحب جي ڪافي:

دستون پير مغان دي، پيتم عشق دا جام،

گنري فرض فريضي، سنت ڪون پي سلام.

سچل سائينء جي ڪافي:

وسين اسانڙي ويڙهي، دليان تي ديدان تيڏي ديري،

سبق وساريا سچو ڪون سارا، تيڏسو عشق اوڙي!

خواجه صاحب جي ڪافي:

هردم ويسن پياسا ڏي ويڙهي، دليان تي ديدان تيڏي دير.

جندڙي چنڻ ”فريد“ هي مشڪل، ويڙهيا عشق اوڙي.

سچل سائينء جي ڪافي:

يار ديواني ڇا ڪيٽيئي، بي تا ڪيبي اکائين ڳالهه!

چشمان دي چوڙ پيٽر ڪراهن، ساري بازي جيتيئي،

دلبر سائين، مشتاقان دي رت دليان دي پيٽيئي،

دردمندان دي دلڙي دلبر، نال نگاهان نيتيئي،

اڀئي محبت سهڻا سائين، نال ”سچو“ دي سيتيئي.

خواجه صاحب جي ڪافي:

ساڌي دل ڦير ڏي پور لا! جيوين ڪس نيتيئي!

ڏوه ورائين دين اليندين، ڏي درڪي رت پيتيئي،

ڪس ڪر زوري دل بيواهي، ڇا نال ڏکان دي سيتيئي!

مولوي لطف علي مرحوم، جنهن جو سرائڪي ۽ ٻر چيل ”سيف الملوڪ جو قصو“ ڏاڍو مشهور آهي، جنهن جا ڪجهه ڏوهيڙا فاضل اجل، مورش اڪمل، سعادت نقش ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ پنهنجي تاليف ”ڪليات حمل“ ۾ صفحي 25 کان صفحي ايڪٽيه تائين لکي، هڪ نقاد ۽ امين مورش جي حيثيت ۾ پنهنجي هر قوي وڏي شاعر حمل فقير لغاري مرحوم جو مولوي لطف عليءَ سان موازنو ڪندي، نهايت تفصيل سان تاريخي حوالن جي روشنيءَ ۾ ثابت ڪيو آهي ته حمل فقير ڪلام جو اهو عجوبو مقفي نمونو مولوي لطف عليءَ جي ڪلام مان پرايو هو، جيڪو سندس همعصر هو؛ ۽ حمل فقير پنهنجي مائٽ نواب سعيد خان لغاريءَ وٽ ڪيتري مدت سبزل ڪوٽ ۾ رهيل هو، جيڪو سر مير علي مراد خان جي طرفان سبزل جي ڪوٽ ۾ نواب هو. جتان مولوي لطف عليءَ جو ڳوٺ بهادر پور اتر طرف اٽڪل ٽيه ميل مس هو، انهي زماني ۾ لطف عليءَ جي ڏوهيڙن وغيره جي انهيءَ ملڪ ۾ ڏاڍي هاڪ هئي، جن جي ٻڌڻ ۽ هٿ ڪرڻ جو سبزل ڪوٽ ۾ رهڻ ڪري حمل فقير کي پورو موقعو هو. خصوصاً حاڪم وقت نواب سعيد خان جي ذريعي ۽ اثر سان، حمل فقير سندس ملاقات جي لاءِ سندس ڳوٺ بهادرپور به ويو هو، پر اتفاقاً انهي وقت مولوي لطف علي پنهنجي ڳوٺ ڪونه هو، ٻاهر ويل هو.

مولوي لطف علي ”سيف الملوڪ“ وارو قصو سنه 1195 هجري ۾ تصنيف ڪيو هو. جيڪڏهن سندس ولادت جو سن ۽ وفات جو سال حمل فقير وارو فرض ڪجي ته ان صورت ۾ هي چوڻ بلڪل درست ٿيندو ته سچل سائينءَ جي وفات جي وقت انهن جي ڄمار سترهن سالن جي هوندي، ۽ حمل فقير جي شاعريءَ جو ابتدائي دور 1250 هه آهي. يعني حمل فقير، سچل سائينءَ جي وفات کان نو (9) سال پوءِ شعر چوڻ لڳو، ۽ اهڙوئي قياس مولوي لطف عليءَ جي شاعريءَ جو به ڪري ٿو سگهجي. مٿينءَ خامه فرسائيءَ جي مدعا صرف هيءُ آهي ته سچل سائينءَ جا سرائڪي ۽ ٻر چيل ڏوهيڙا ۽ ڪافيون مولوي لطف عليءَ کي به سندس شاعريءَ جي دور کان اڳ ۾ ڪنين پيا هوندا. هڪ

ته مولوي لطف عليءَ جو ڳوٺ بهادرپور سبزل ڪوٽ کي ويجهو هو، ٻيو ته سبزل ڪوٽ ۾ نواب سعيد خان جي گهڻي وقت رهڻ سبب رياست خيرپور جا ڪيترائي ماڻهو هر قسم جا، نوڪريءَ وغيره جي سلسلي ۾ اتي رهندا هئا (۽ ٽالپر حاڪمن وٽ سچل سائينءَ جو ڪلام ڏوهيڙا وغيره ڳائيندا هوندا. بقول ”الناس علي دين ملوڪهم“، ٽالپر حاڪمن کي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ جو ڏاڍو شوق هو، ۽ هن ۾ به شڪ ڪونه آهي ته حمل فقير کي سچل سائينءَ جا سرائڪي ۽ ڀريل ڏوهيڙا ۽ ڪافيون ۽ سي حرفيون وغيره ڪلام ننڍي عمر ۾ ئي من و عن پهتل هئا، ڇو ته هڪ ته حمل فقير خيرپور ميرس جي شهر کان اولهه طرف بلڪل ٿوري پنڌ تي مير خان لغاريءَ جي ڳوٺ ۾ ڄائو ۽ وڏو ٿيو هو، ٻيو ته سندس جي سر مير علي مراد خان ۽ سندس صاحبزادن وٽ گهڻي آمدرفت هئي، جتي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ جو عوام خواص کي ڏاڍو شوق هو. سر مير علي مراد خان ته سمهڻ وقت پنهنجي راڳيندڙن کان سچل سائينءَ جون ڪافيون ۽ ڏوهيڙا چواڻيندو هو. انهي ڪري قياس بلڪل صحيح ٿيندو ته لطف عليءَ جي شاعريءَ تي به سچل سائينءَ جي ڪلام، خصوصاً ڏوهيڙن، جو اثر پيو هوندو، جيئن اڳتي سچل سائينءَ جي سرائڪي ۽ ڀريل ڏوهيڙن جو مطالعو قارعين ڪرام کي منهنجي راءِ سان متفق ڪندو، ۽ هي به تسليم ڪرڻو پوندو ته لطف عليءَ جي ڪلام ڏوهيڙن وغيره کان گهڻو وقت، سالها سال، اڳ ۾ ئي حمل فقير جي شاعريءَ تي سچل سائينءَ جي سنڌي سرائڪي ۽ ڀريل ڏوهيڙن جو اثر پيو هوندو.

سچل سائينءَ حضرت پيران پير محبوب سبحاني شيخ عبدالقادر جيلاني قدس سره جي مدح سنڌيءَ ۾ چئي آهي، جنهن جا ڪجهه بيت هن هيٺ نموني طور لکجن ٿا، جنهن ۾ سچل سائينءَ روه زمين جي ولايتن ۽ شهرن جا نالا آندا آهن:

اول حمد الله ڪريان، راض رحمان جو آهي تو پير پيران تي،
 عرش ڪرسيءَ تي طبل تنهنجو ملي، ڇا زمين ۽ آسمان تي.
 ولايت ولايت سنڌءَ نانءُ نشر آهي، ڏيو هٿ ڪر هن حيران تي،
 پشن، پچم، پنجاب، سنجاب، خوارزم، خرم شهر ۽ خراسان تي.
 تبريز، انگريز ۽ اصفهان، ملڪ ڪابل ۽ قنڌار، ڪاشان تي،
 چين، ماچين، چنچي، چنجاو، جهانسي، ڪانسي، جام، جرجان تي.

منجهان مهر وجهه نگاه نادر ڪارڻ رب ديهه درازان تي،
 ”سچو“ سڱ سنڌءِ لڙ جو آهي، پالوٽ نيهن جي ڪر هن نادان تي.
 (هن مدح جا جملي 43 بيت آهن.)

حمل فقير مرحوم هڪ مدح مبارڪ حضرت ختمي مرتبت نبي ڪريم
 عيله الصواة والسلام جي چئي آهي، جيڪا ”ڪليات حمل“ جي صفحي 57
 کان شروع ٿئي ٿي، جنهن جي مطالعي مان ثابت ٿئي ٿو ته اها مدح مبارڪ
 مٿي ذڪر ڪيل سچل سائينءِ واريءَ مدح جو تتبع آهي. حمل فقير جي مدح
 جا ٻه بيت نموني لاءِ هن هيٺ لکجن ٿا - فتد بروا:

پيو جذب جيلسمير تي، امداد ٿيو اجمير تي،
 پيئي گاج تو گجمير تي، ڪر مهر مون تي مصطفيٰ!
 پورب، پڇم، پنجاب ۾، سورت، سري سقلاب ۾،
 سارھ تنهنجي سنجاب ۾، ڪر مهر مون تي مصطفيٰ!

هت حمل فقير جا ڪي ڏوهيڙا ۽ سچل سائينءِ جا ڏوهيڙا به هوند
 ڏيکارجن، مگر ڪتاب جي ڊيگهه کان مداحن پيش ڪرڻ تي اڪتفا ڪيو
 ويو، ۽ مؤلف ناچيز جو پڻ هي به اردو هو ته سچل سائينءِ جي ڪلامن جو
 تتبع ۽ مضامين جو تعاقب ڏيکاريو وڃي، پر اهو ارادو پڻ تطويل ’لاطائل
 تحتہ‘ سبب ترڪ ڪيو ويو. مشهور روايت آهي ۽ تذڪره نويسن لکيو آهي
 ته سچل سائينءِ، ميان قادر بخش ”بیدل“ جي وات تي ڪڙي رکي چيو هو ته
 ’اسان هن ۾ حلول ٿا ڪريون‘، ”بیدل“ جي ڪلام ۾ ”بیدل“ مرحوم جو
 اهو مصرعو پڻ ڪافي آهي ته ”در تنهين داتا جي ’بیدل‘ ڀرت جو پينار هو.“

سچل سائينءِ جي چيل هجو مليح ۽ ڪشف قلوب جو واقعو

هيءَ روايت ايتري مشهور ۽ متعارف بين الناس آهي، جو جهنگ ۾ رهندڙ
 ڪڙمي به عام طرح ۽ شهري خواص خاص طور ڄاڻن ٿا؛ ٻه ڪوري سڳا
 ڀائر، ڳاڙهيءَ موريءَ ڳوٺ جا ويل، هر هڪ نالي عيسو ۽ موسو، هن ارادي
 سان درازا شريف آيا ته ’اسان هلي سيد سڏائينداسون، جيڪڏهن اسان کي
 ڪشف قلوب سان سڃاڻي ورتائين، ته پوءِ سندس طالب مريد ٿينداسون‘
 اهي سچل سائينءِ وٽ آيا ۽ سيد سڏايائون. سچل سائينءِ کين عزت ڏيئي

ويھاريو، جيئن هو سادات جي عزت ڪندو هو؛ ٿوريءَ دير کان پوءِ ستت
اٿي موڪلايائون ته سچل سائينءَ چيو ته ’هي ڪلام ٻڌي، پوءِ ڀلي وڃو‘۔
سچل سائينءَ ڳائي ٻڌايو:

ڪوري آهيو ڪوري، سائين، ڪوري آهيو ڪوري!
ٽي سريءَ مان ڪونه ڪڍيوسون، چوسريءَ مان ڦوري،
ڪوري آهيو ڪوري، سائينءَ ڪوري آهيو ڪوري!

عيسو، موسو نانءُ اسان جو، ويٺل ڳاڙهي موري،
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

اٿون هٿ، ٻڌايون جوڙي .....
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

گنمبت، ڪهڙا راج اسان جو، راڻيهوڙ توڙي،
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

اهو ڪلام ٻڌي، ٻيئي ڪوري ڦاٿل ۽ طالب ٿيا.

سچل سائينءَ جو سمورو ڪلام شطحيات ڪونه آهي

سچل سائين جذب الي الله کان عروج جي حالت ۾ بي ساخته منصور،
عطار، تبريزي ۽ وانگيان شطحيات (خلاف شريعت) ڪلام چئي ويندو هو،
جيئن هو پنهنجي هڪ ڪلام ۾ چوي ٿو:

”يار، وڃ بيخودي دي، ڪڏان ڪڏان آوندي هيئون!“

سندس سمورو ڪلام شطحيات ڪونه آهي، بلڪ هن عشق مجازيءَ ۾
اهڙا سوز گداز وارا ڪلام چيا آهن، جن کي هڪ صاحب دل ذوق وارو ٻڌي
خسرو متاثر ٿيندو، ڇو ته سچل سائين نهايت درد مند، رقيق القلب هو، جيئن
هڪ شعر ۾ چوي ٿو:

”دلم پر غم پریشان ز اشتياقش، ز مردم شیردادیه، ما!“

سنت ۾ سچل سائينءَ جي خلاف جيڪا مخالفت ۽ بي التفاتيءَ جي لهر
پکڙيل آهي، تنهن جو هڪ سبب ته واقعا اهو آهي، جو سندس ڪلام ۾
”عطار“ ۽ ”تبريزي“ ۽ ”منصور“ جيان ڪجهه شطحيات آهن، مثلاً:

ايهو ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ بڻيجي.
 مار نغارا "انالحق" دا، سولي سر چڙهيجي،
 وچ ڪفر اسلام ڪڏاهان، عاشق تان اڙيجي،
 "سبحاني ما اعظم شاني"، "سچو" سر سليجي!

"آهيان آءُ اسرار، جيڏيون مون کي ڪير ٿيون پانيو؟
 "نوري ناري ناهيان، آهيان رب جبار."

تو شاه بي نيازي، دم زن "اني اناالله"!
 شهباز پاڪبازي، دم زن "اني اناالله"!

تو خدا هستي، خدا هستي، خدا، لاشريڪ وپاک از چون و چرا!

اهڙن ڪلامن ٻڌڻ سبب علماء دين ۽ قاضيان شرع متين سندس مخالف ٿيا ۽ ڪفر جون فتوائون صادر ڪيائون ۽ اهو سندن منصبي فرض هو. ۽ وِتر جو صوفي فقيرن، معتقن، مريدن، هندو مسلمانن اهڙن ئي خلاف شريعت ڪلمن ڳائڻ تي زور ڀريو، ته ٻڌندڙ عوام خواص تي پڻ انهن جواثر ٿيو.

از انسواءِ سچل سائينءَ جي مخالفت جو وڏو سبب هڪ هي پڻ ٿيو، جو وقت جا ٽالپر حاڪم سچل سائينءَ جا بيحد معتقد هئا، بلڪ مريد ٿيا، جاگير ڏنائون ۽ درگاه شريف جو قبو تعمير ڪرايائون ۽ گادي ڏئيءَ جي رهڻ لاءِ بنگلو جوڙيائون، ۽ هڪ طرف سندس ڪشف ڪرامات جي سبب ۽ ٻئي طرف سندس سفارشن تي حاجتمندن جون حاجتون پوريون ۽ روا ٿيڻ لڳيون، ته بموجب 'الناس علي دين ملوڪهم' سچل سائينءَ ڏانهن ماڻهن جي رجعات گهڻي ٿي، علاوه ڪي تصوف جا ڪوڏيا، خدا جي طلب وارا، اهل باطن جا پڻ سندس حلقهءِ عقيدت ۾ منسلڪ ٿيڻ لڳا، - ته سنڌ جي ڪن پير صاحبن ۽ ڪهڙن جي مخدوم صاحبن ۽ ٻين صاحب مريد سيدن ۽ مرشدن کي حسد ۽ رشڪ مان عداوت ۽ خصومت پيدا ٿي، جنهن جو بيان مرزا علي قلي خان به پنهنجي رسالي ۾ لکيو آهي (مخدوم صاحب هالن واري جو هڪ خاص مريد نالي قربان علي درازن ۾ اچي سچل سائينءَ جو طالب به ٿيو هو).

۽ جيئن حضر پٽائي بادشاهه عليه الرحمه ڏانهن ماڻهن جي رجوعات ۽ سندن
 ڪشف ڪرامات وغيره سبب هالن جي مخدوم صاحب ۽ شاهه سائينءَ جي
 وچ ۾ غلط فهمي ٿي. جيئن تذڪره نويسن اهڙي واقعات کي شرح بست
 سان لکيو آهي ۽ حضرت استاد سائين علامه حاجي مولانا المولوي دين محمد
 صاحب ”وفائي“ عليه الرحمه پنهنجي ڪتاب ”لطف اللطيف“ ۾ لکيو آهي، ۽
 جيئن حضرت شاهه عنايت الله صاحب صوفي عليه الرحمه جهوڪ شريف واري
 ڏانهن ماڻهن جي رجوعات ڪن پير صاحبن ۽ سادات جي حسد ۽ دشمنيءَ
 جو باعث ٿي ۽ سندس شهادت جي نوبت آهي. سچل سائينءَ سان ڪهڙن جي
 مخدومن صاحبن جي دشمنيءَ جو هڪ ته سبب اهوئي هو جو هو رئيس
 العلماء صاحب شريعت هئا، جيئن انهن ڪنهن زماني ۾ هڪ وڏي صوفي
 موحد محمد عاقل نالي کي شرعي ڏوهن سبب طرحين طرحين ازيتون ڏيئي
 قتل ڪرائي ڇڏيو هو، جيڪو ڪهڙن ۾ ڏاند تي چڙهي آيو هو ۽ ”آڪيداس“
 اڄ ڪوٺايو هئائين ۽ منصوري دم هنيائين (جنهن جي افساني کي سچل فارسي
 نظر ۾ لکيو آهي). - تئين مخدوم صاحب سچل سائين تي به سخت ڏمري
 هئا، جنهن لاءِ سچل سائين به منصور ۽ تبريزي ۽ عطار جيان شريعت عزاءَ جي
 سزا ماڻڻ لاءِ هر وقت بيتاب رهندو هو. ليڪن رياست جا ٽالپر حاڪم سچل
 سائينءَ جا بيحد معتقد هئا، جنهن ڪري مخدوم صاحب اڙي نه سگهيا. ۽
 مخدوم صاحبن جي حسد ۽ مخالفت جو هڪ ٻيو سبب پڻ بڻيو، جيئن مرزا
 علي قلي خان لکيو آهي، ته شهر گنمبت جو هڪ هندو ”ڪمو“ نالي درازن
 ۾ اچي سچل سائينءَ جو مريد ٿيو، جنهن کي سچل سائينءَ مسلمان ڪيو
 هو، ڇو ته هندن وغيره کي مسلمان ڪرڻ جي اجازت حڪومت طرفان صرف
 ڪهڙن جي مخدوم صاحبن کي ئي مليل هئي. مٿي ذڪر ڪيل پيرن ۽ مخدومن
 ۽ سندن مريدن معتقدن پڻ سندن حڪم تي، سچل سائينءَ جي مخالفت تي
 ڪمر ٻڌي هئي، ۽ زير اثر عالمن کان فتوائون سچل سائينءَ جي خلاف
 لکائي تبليغ ڪيائون ۽ پاڻان مخالفانه ملفوظات لکي وڌن بزرگن ڏانهن
 منسوب ڪيائون، ته جيئن بزرگن جي مريدن ۽ معتقدن تي اثر ٿئي ۽
 هڪدم برخلاف ٿين. ۽ سندس مخالفت جو هڪ سبب سندس وصال کان
 پوءِ گهڻي وقت گذرڻ بعد ٿيو جڏهن درازا شريف جي بزرگن مان علم هليو

ويو ۽ شريعت جي پيروي مڻجي ويئي ۽ عامي معتقدن ميخوارن جو گهڻو واڌارو ٿيو ۽ درگاه شريف تي گهڻو اچڻ ۽ رهڻ لڳا ۽ سندس ميخواري جاهل صوفين تي اثر انداز ٿي ۽ هو ڪلم ڪلا ظاهر ظهور شراب ۽ پنگ وغيره پيئڻ ۾ مبتلا ٿيا، ۽ پڻ ٻيون ڪي بدعتون شريعت جي خلاف جاري ٿيون، خصوصاً چوڏهين رمضان شريف جي متقي، متشرع، زاهد، مجاهد سچل سائينءَ جي تاريخ وصال جي موقعي تي، - جن سڀني اهل علم ديندار مسلمانن تي ڏاڍو خراب اثر ٿيو. سچل، اهڙن خلاف شريعت بدعتن وغيره لاءِ عندالله ۽ عندالرسول صلي الله عليه وسلم ذميدار ۽ جوابده نه آهي؛ بلڪ جن ماڻهن اهي خلاف شريعت بدعتون جاري ڪيون، اهي جوابده ۽ ذميدار آهن، جيئن ٻين ڪيترن درگاهن تي خلاف شريعت ٻيڙا ڪم ۽ بدعتون ٿين ٿيون، جنهن لاءِ سلف صلحاء ذميدار نه آهن بلڪ خلف سفهاء عندالله ۽ عندالرسول صلعم جوابده ۽ مجرم آهن. سچل سائين هڪ شريعت وارو صوفي باصفا هو، جنهن کي حضرت ختمي مرتب صلي الله عليه وآله وسلم جو حضور حاصل هو. سندس دمر زدنئون نام نهاد صوفين جيان نه هيون، بلڪ هو باخدا درويش حال جو صاحب هو ۽ بلا مبالغ وقت جو عطار ۽ تبريزي ۽ منصور هو:

قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا اسلمنا (الايت)

جيئن ته دين اسلام جو هڪ ظاهر آهي، هڪ باطن، تيئن قرآن حڪيم جو به هڪ ظاهر آهي ۽ هڪ باطن، جنهن ڏانهن مولانا رومي عيله الرحمه اشارو ڪيو آهي:

”مغز قرآن را برون برداشتيم، استخوان پيش سگان انداختيم.“

”ظاهر“ ته مصلحتن کي انهن صورتن ۽ امور سان متعلق ڪري ٿو جن ۾ ڪنهن مصلحت جو گمان ۽ شائبو هجي ۽ انهن جي لاءِ اوضاع ۽ مقادير ۽ اوقات جو معين ڪرڻ آهي ۽ انهن جي اشاعت ۽ تحريف وغيره جو سد ابواب آهي جن لاءِ نهايت درجي تاڪيد ڪوشش ڪرڻ آهي، ۽ ”باطن“ صور طاعات وغيره ساڻ متبس ٿي، عبادات ۽ طاعات جي آثار ۽ انوار کي حاصل ڪرڻ آهي. انهيءَ ڪري حفظ دين جي لاءِ لامحاله عنايت ۽ مدد الهي ٻن قسمن ۾ تقسيم ڪرڻ آهي. جڏهن حضرت ختمي مرتب صلي الله عليه وآله

وسلم جن پنهنجي پروردگار ڏانهن تشريف فرما ٿيا، ته حسب وعده ”انا له لحافظون“ (الايت)، الله تعاليٰ جي عنايت ڪاملين دين جي استعداد جي مطابق آنحضرت ختمي مرتبت صلي الله عليه وآله وسلم جي وارثن ۽ جانشينن ۾ ظاهر ٿي. پوءِ هڪ فرقو استعداد ازليءَ جي مطابق شريعت عزاء جي حفاظت جي لاءِ عنايت الهيءَ جو مورد ٿيو، ۽ اهو فرقو فقهاء، محدثين ڪرام رضي الله عنهم جو آهي، جيڪو هر هڪ زماني ۾ حصول دين جي ترغيب تحرير ۽ رد تحريف جي لاءِ بيحد ڪوشش ڪندو رهيو. (نوٽ: هي مضمون طويل آهي جنهن لاءِ هت محل بيان نه آهي.) ۽ ٻيو فرقو پنهنجي استعدادي ازليءَ جي مطابق دين متين جي لاءِ عنايت الهيءَ جو آشيانو ٿيو، هن لاءِ ته هي فرقو هر هڪ صديءَ ۾ اهل زماني جو مرجع ٿئي.

فقهاء ڪرام ۽ محدثين عظام رحمهم الله تعاليٰ فرمائين ٿا ته ’جيڪو ماڻهو الله تعاليٰ جي حڪمن تي هلندو ۽ نواهي کان محترز رهندو، نمازون پڙهندو ۽ روزا رکندو، زڪوة ادا ڪندو ۽ هڪ دفعو حج ڪندو ۽ قائل الليل صائم الدهر هوندو، ته اهو ماڻهو اهل مغفرت جو آهي ۽ بهشت جو حقدار ٿيندو. ۽ اهل باطن جا صوفياء ڪرام قدس اسرار هم آهن. جيڪي چون ٿا ته اهل ظاهر وارن جا اهي احتياطات ادنيٰ درجي جا آهن، ۽ چون ٿا ته بلاشڪ پهرين علماء ظاهر جي فرمان موجب شريعت تي ثابت قدم ٿيڻ ضروري آهي، ليڪن انهي مقام تي ٿي نڪتا غور طلب آهن. پهريون هي ته عقائد ۾ صحابه ۽ تابعين رضي الله عنهم جي موافقت مقصود آهي نه متڪلمين مناظرين جي؛ ٻيو هي ته مباحث تنزلات خمس يعني وحدت وحدانيت، روح، مثال، جسم ۽ وحدت وجود، وغيره، ۾ سالڪ (خصوصاً مبتديءَ) کي مشغول ٿيڻ نه جڳائي، ٽيون ته جيڪڏهن ڪتب احاديث ۽ آثار صحابه ۽ تابعين جي قدرت نه هجيس، ته پوءِ مذاهب اربعه مان ڪنهن هڪ جي تقليد ڪري. ۽ اهل باطن چون ٿا ته نماز هيءَ آهي ته سموريءَ نماز رجوع الي الحق هجي، ۽ روزو هي آهي ته سڀني سڌن کان انقطاع ٿئي ۽ لذيت طعامن ۽ خوش سمنهن کان ۽ سڀني لذتن کان تائب ٿجي، هر چنڊڪ اهي مباح ۽ حلال به ڪشي هجن، ۽ حج هي آهي ته پنهنجي باطن ڏانهن رجوع ڪجي ۽ جيئن ظاهري ڪعبي کي بيت الله چئجي تيئن قلب کي بطريق اوليٰ بيت الله سمجهجي، ۽

چون ٿا ته تفڪر ۽ تذڪر ۾ اهڙو مستغرق هججي جو زبان تي الله تعاليٰ جي ذڪر کان سواءِ نه هجي، ۽ ان کان سواءِ دل ۾ ٻيو نه هجي ۽ ذات حق کان ساوڙ سڀ شيءِ کي وهر ۽ خيال يقين ڪجي، جنهن کان پوءِ اهو مقام حاصل ٿئي ٿو جتي بهشت اهڙوئي ناچيز آهي، جهڙو بهشت جي نسبت دوزخ هيچ آهي. جڏهن اهل باطن جا اتي پهچن ٿا، ته زوق ۽ مستيءَ مان اهڙا ڪلام چون ٿا، جن کي اهل ظاهر جا خلاف شريعت (شطحيات) ڪوٺين ٿا. مولانا روم خوب چيو آهي:

گفتگوي عاشقانن بر باب رب، جوشش عشق ست، ني ترک ادب.

۽ جڏهن اهل باطن جا انهيءَ حالت کان هيٺ لهن ٿا، ته ان حالت کي پنهنجي اصطلاح ۾ ”نزول“ ٿا ڪوٺين، ۽ انهي وقت پاڻ کي مصلي عبادت تي ڏسي شريعت جي مطابق گفتگو ڪن ٿا، ۽ چون ٿا ته هر صورت ۾ ذات پاڪ متجلي آهي مگر هر هڪ مرتبي ۾ سندس نالا (اسماءُ) مختلف آهن، انهي ڪري مراتب عبوديت وارا نالا الوهيت کي نه ڏجن ۽ اسماءُ مراتب الوهيت جو مراتب عبوديت تي اطلاق ڪجي.

۽ قرآن حڪيم جي باطن کان ”علم لدني“ مراد آهي، ۽ علوم لدنيه اهڙا علوم ۽ اسرار آهن جن کي بقول امام غزالي عليه الرحمه غزل ۽ نصب ڪرڻ وارا خليفا ڪونه ٿا ڄاڻن. جن کي انهي کان انڪار تي اصرار هجي، ته انهن کي قرآن حڪيم ۾ حضرت موسيٰ ۽ خضر عليهما السلام جي قصي ۾ غور ۽ تامل ڪرڻ گهرجي، ۽ آيت ڪريمه ”من كفر بالله بعد ايمانه الا من اكره و قلبه مطمئن بالايمان“ جي شان نزول کي پڙهڻ ۽ پروڙڻ گهرجي، جو حضرت عمار بن ياسر صحابي رضي الله عنه خدا ۽ رسول سان ڪفر ڪيو ۽ آنحضرت ختمي مرتبت فرمايو ته ”آل آن تر ايمانه“ يعني ”هاڻ ان (عمار بن ياسر) جو ايمان ڪامل ٿيو“! ۽ قرآن حڪيم جو باطن روزانه تلاوت ۾ اچي ٿو، مثلاً:

”نهن اقرب اليه حبل الوريد“ (پارو 26، رڪوع 2، سورة ق)،

ترجمو: ”اسين زور ويجهو آهيون ان ڏانهن ان جي ساه واريءَ رڳ کان.“

”فاينما تولوا فثم وجه الله“ (پارو الم، رڪوع 14، آيت 115، سورة بقر)

ترجمو: ”پوءِ جيڏانهن منهن ڪندو، اتي آهي منهن الله جو.“

”وهو معكم اينما كنتم“ (پارو 27، ركوع 1، آيت 4، سورة حديد)

ترجمو: ”۽ اهو توهان ساڻ آهي جتي هجو توهان.“

”وفي انفسكم افلا تبصرون“،

ترجمو: ”۽ پنهنجي پاڻ ڏانهن ڇو نٿا نهاريو؟“

حديث قدسيءَ ۾ آهي:

لايزال عبدي يتقرب الي بالنوافل حتي احبه فاذا احببت نٿ سمعه الذي

يسمع به و بصره الذي يبصر به ويده الذي يبطش بها“،

ترجمو: ”هميشه منهنجو ٻانهون ويجهو ٿئي ٿو مون ڏانهن نفلن

(عبادت) ساڻ، تان جو آءُ ان کي چاهيان ٿو، پوءِ جڏهن ان کي چاهيان ٿو،

تڏهن هجان ٿو ڪن هن جا جن سان هو ٻڌي ٿو، اڪيون ان جون جڻهن سان

ڏسي ٿو ۽ هٿ ان جا جن سان وٺي ٿو.“

پڻ آيل آهي ته:

”الانسان سري وانا سره“

يعني، ”انسان منهنجو راز آهي ۽ آءُ ان جو راز آهيان.“

۽ پڻ آيل آهي ته:

”ان الله خلق آدم علي صورته“

يعني، ”تحقيق الله تعاليٰ آدم کي پنهنجي صورت تي پيدا ڪيو، خلقيو.“

۽ پڻ فرمايائون:

”انا أحمد بلامير“ يعني، ”آءُ بلامير يعني احد آهيان.“

اقوال الصحابه رضي الله عنهم: قال ابوبكر رضي الله عنه، ”مارأيت شيئاً

ورأيت الله بعده“

”مون ڪا اهڙي شيءِ نه ڏٺي حالانڪ ڏٺو مون ان جي پٺيان الله کي.“

قال علي كرم الله وجهه، ما رأيت شيئاً ورأيت الله فيه“

”مون اهڙي ڪابه شيءِ نه ڏٺي حالانڪ ڏٺو مون ان ۾ الله کي.“

قال اويس قرني رضي الله عنه، ”اذا تمر عيش العبودية فعيشه عيش

الله تعاليٰ“

يعني، ”جنهن وقت پورو ٿئي ٿو عيش ٻانهپ جو، پوءِ عيش ان

(ٻانهپ) جو عيش الله تعاليٰ جو آهي.“

قال امام علي زين العابدين رضي الله عنه، "يا رب لو جوهر علم الوح به،
لقليل لي انت ممن يعبد الوثنا"

يعني، "اي رب جيڪڏهن جوهر علم جو ظاهر ڪيان ته مون کي چيو
ويندو ته تون انهن مان آهين جيڪي بتن جي پوڄا (عبادت) ڪن ٿا."
امام جعفر رضي الله عنه کي چيائون ته "اوهان متڪبر ڇو آهيو؟"
فرمايائون ته "منهنجو پنهنجو ٽڪر ۽ پندار هليو ويو ۽ ان جي جاءِ ته حق
تعالٰي جو ڪبر اچي ويو آهي."

۽ شيخ معروف ڪرخيءَ چيو ته "ليس في الوجود احد الا الله" يعني،
"وجود ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه نه آهي."

۽ شيخ بايزيد بسطاميءَ چيو ته "سبحاني ما اعظم شاني" يعني، "آءُ
سبحان آهيان، ڪهڙو نه وڏو آهي شان منهنجو!" ۽ پڻ چيائين ته "لا اله الا انا
فاعبدوني" يعني، "ناهي ڪو الله مون کان سواءِ، پوءِ منهنجي عبادت ڪريو!"
۽ چيائين ته "مون نانگ جيان بشرت جي ڪل لاهي ڇڏي ڪئي آهي ۽ ان کان
ٻاهر نڪري آيو آهيان." هڪ ڀيري مؤذن چيو ته "الله اڪبر". ٻڌي، چيائين
ته "الوهيت ۾ آءُ برتر آهيان." هڪ دفعو ڪنهن سندس دروازي تي چيو ته
"بايزيد گهر ۾ آهي؟" ورائي ڏنائين ته "گهر ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه
ڪونه آهي."

۽ سهل بن عبدالله تستريءَ چيو ته "آءُ فرشتن تي حجت آهيان ۽
منهنجو هي گهڻو علماء فقهاء تي حجت آهي." ۽ چيائين ته "الذڪر علي
للسان هذيان وفي القلب وسوسة" يعني، زبان تي ذڪر ڪرڻ بڪواس آهي ۽
دل ۾ ذڪر ڪرڻ وسوسو آهي." ۽ چيائين ته "صوفي اهو آهي، جنهن جو
خون حلال ۽ جنهن جو مال مباح آهي."

۽ ابو حمزه خراسانيءَ، رڌ جو آواز ٻڌي، چيو ته لبيڪ جل جلاله!
ائين چئي، وجد ۾ پئجي ويو.

۽ شيخ جنيد چيو ته "ليس في جبتي سوي الله" - يعني، "منهنجي جيبي ۾
الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه نه آهي." (بعض انهيءَ شطح کي بايزيد ڏانهن
منسوب ڪيو آهي.) هڪ دفعو شيخ جنيد جي اڳيان شبليءَ اوچتو "الله" چيو،
ته کيس شيخ چيو ته "شبلي، الغيبة حرام" يعني "شبلي، (گلا) حرام آهي."

هڪ پيري بانيءَ فقر، علي ڪرم الله وجهه، بحالت عروج ۽ سڪر وحدت پنهنجي خطبي ۾ فرمايو، جنهن وقت پاڻ ماڻهن کي خطاب ڪري رهيو هو، ته ”مان ئي اسم الله جي کان لفظ ڏنو ويو آهيان ۽ مان ئي لوح آهيان ۽ مان ئي عرش آهيان ۽ مان ئي ڪرسي آهيان ۽ مان ئي ست آسمان آهيان ۽ مان ئي ست زمينون آهيان.“ پوءِ جڏهن اثناء خطبي ۾ ئي عروج کان لهي نزول جي حالت ۾ آيو ۽ وحدت جي تجلي اٿي ويئي، ته پوءِ پاڻ معذرت ڪرڻ لڳا ۽ پنهنجي عبوديت ۽ عاجزي، بيڪسيءَ جو اظهار فرمايائون.

شيخ ابوبڪر واسطيءَ چيو ته ”جنهن ذڪر ڪيو انهيءَ بهتان ٻڌو، جنهن صبر ڪيو انهي دليري ڪئي، جنهن شڪر ڪيو انهي تڪلف ڪيو.“

حسين بن منصور حلاج ”انا الحق“ چيو، ۽ چيائين ته ”عارف تيستائين مومن نٿو ٿئي، جيستائين ڪ هو ڪافر نه ٿئي.“ لکيو اٿن ته هڪ ماڻهوءَ کيس چيو ته ”تون پيغمبريءَ جي دعويٰ ٿو ڪرين!“ منصور ٻڌي، کيس چيو ته ”افسوس جو تو منهنجو شان گهٽ ڪيو، آءٌ ته خدائيءَ جي دعويٰ ٿو ڪريان!“ ۽ پڻ سندس شعر آهي. ”سبحان من لطف نفسه فسماء حقا، وڪئف نفسه فسماء خلقا“ يعني، ”پاڪ آهي اهو جنهن لطيف ڪيو نفس پنهنجي کي، پوءِ نالو رکيائينس حق، ڪٿيف ڪيائين نفس پنهنجي کي، نالو رکيائينس خلق.“

ابوبڪر ارمويءَ چيو ته ”الملائكة حراس السماء والعلماء حراس الدين و الاوليا حراس الله تعالى“ يعني، ”فرشتا آسمان جا نگهبان آهن ۽ علماء فقهاء دين جا نگهبان آهن ۽ اولياء الله تعالى جا نگهبان آهن.“

۽ فارس بن يحيٰ بغداديءَ چيو ته ”لذت طاعت جي ۽ لذت شرڪ جي ٻيئي برابر آهن.“

علي هجويري لاهوريءَ چيو ته ”الفقر عندي من لا قلب له ولا رب له“ يعني، ”منهنجي نزديڪ فقير اهو آهي، جنهن جو نه قلب آهي ۽ نه جنهن جو رب آهي.“

۽ احمد نامقي جامي رندفيل چيو ته:

ما ذات ذوالجلال خداوند اڪبريم - قنوس پاڪ از هم الواث برتريم
ني آب و بانو آتش ني خاك و ني هوا - ني جسم و ني مركب و ني عرض و جوهريم
ما حق مطلقيم بين اندرين صفات - ما ذات ايزديم مولي زمر چادريم

حضرت سيد عثمان لعل شهباز قلندر عليه الرحمه:

من آن درم که در بحر الله بودستم، بگره طور با موسیٰ کلیم الله بودستم

شيخ سعدي چيو ته:

ره عقل جز پيچ نر پيچ نيست - بر عارفان جز خدا هيچ نيست

مولانا جاميء چيو ته:

نموده روي نر بال و پست اوست - و گربسيار ور کم هرچ هست اوست

حضرت مجدد عصر پير سيد محمد راشد عليه الرحمه فرمايو:

وحدت مان ڪثرت ٿي، آهي وحدت ڪثرت ڪل،

اندر پرين، باهر پرين، ڀول نه ٿي ڪنهن ڀل،

هي هنگامو هل، مڙئي محبوب جو.

حضرت خواجه علامه عبدالحق درازائي عليه الرحمه فرمايو:

هر چه بيني ز فوق عرش علا، هستيءَ اوست تا به تحت الثري

..... نسبت نر جهان موجود، هم هستي ازو شده پيدا

احمد غزاليءَ وچيو ته ”سنت اسان جي رسول ٿيڻ آهي ۽ فرض اسان جو

آهي خدا ٿيڻ.“ ۽ مشهور آهي ته نماز جي نيت وقت چوندو هو ته ”ڪافر

ٿيس، جڏيڏم، الله اڪبر!“

۽ حضرت محبوب سبحاني عبدالقادر جيلاني قدس سره فرمايو:

”من اراد العبادة بعد الوصول فقد اشرك بالله تعالى“ يعني، جنهن وصال

خدا کان پوءِ عبادت جو ارادو ڪيو، تحقيق هن الله تعاليٰ سان شرڪ ڪيو.“

۽ سعدالدين حمويءَ چيو ته ”موحد ۽ مشرڪ حقيقي پاڻ خدا آهي.“

۽ برڪ همدانيءَ چيو ته ”حضرت محمد مصطفيٰ عليه الصلوة جي نور

ڏسڻ سان مڙئي مومن ڪافر ٿي ويا ۽ کين انهي جي خبر به نه پئي.“

حضرت خواجه معين الدين سيد حسن سنجري ٿر اجميري قدس سره

کي هڪ شخص چيو ته ”مون کي پنهنجو مريد ڪريو.“ کيس فرمايائون ته

”چئو لاله الا الله چشتي رسول الله.“

۽ فريدالدين عطار چيو:

من خدايم من خدايم من خدا، فارغم از كينه و كبر و هوا

۽ حضرت بو علي قلندر پاني پتيء چيو:

نمازي مي گذارم در خرابات، ركوعي سجودي ني قيامي
براقبي كردم از وحدت چو برقي، خدائي را برون كردم بگامي
شرف زنا و تسبيحت يكي شد، تو خواهي خواجه شو خواهي غلامي

حضرت غوث بها الدين ذڪريا ملتاني قدس سره فرمايو:

عالم چرائگاه ڪمين خزان ماست، عقبي شڪارگاه سگان سگان ماست
ما عرش و ڪرسي را زير قدم نھيم، اسلام و ڪفر سوزم اين نامتحان ماست
جمله نبي طفيل من انبيا شدند، عيسيٰ و خضر و يونس از پس روان ماست
بشنو سخن بهاول از صدق بوالعجب، والله مڪان وحدت در سايه بان ماست

علي نور بخش اسيريء چيو:

هم ذات بحت مطلقم، هم وصف وهم اسماستم
هم نفس و موج و قلزم، جو و هم درياستم

اول منم، آخر منم، ظاهر منم، باطن منم
غائب منم، حاضر منم يكتاوي همما ستم

عالم منم، آدم منم، هم شادي و هم غم منم
هم درد و هم مرهم منم هم لا و هم الا ستم

جني منم، انسي منم، هم عرش و هم ڪرسي منم
هم عالم قدسي منم، نور جهان آرا ستم

هم زاهدم بي شور و شر، هم عاشقم بي پاو سر
هم در اسيري بي خبر، هم رندا پروا ستم

۽ هڪ شخص شاه عالم کان پڇيو ته ”تنهنجو نالو ڇا آهي؟“ چيائين،
”محمد“ پڇيائينس ته ”تنهنجو چوڻ ڇا آهي؟“ چيائين، ”الله احد“. پڇيائينس
ته ”تنهنجو حال ڇا آهي؟“ چيائين، ”الله الصمد“. پڇيائينس ته ”تنهنجي صفت

ڇا آهي؟“ چيائين، ”لم يلد ولم يولد“. چيائينس ته ته ”تنهنجو قدر ڇا آهي؟“ چيائين، ”لم يكن له كفواً احد“.

شيخ اڪبر محي الدين ابن العربيءَ چيو ته ”فوقتا يكون العبد ربا بلاشڪ و وقتا يكون العبد عبداً بلا افڪ“ يعني، ”ڪنهن وقت ٻانهون بلاشڪ رب هوندا آهي، ۽ ڪنهن وقت ٻانهون ٻانهون هوندو آهي ري بهتان.“ ”فانت عبد فانت رب لمن له في الخطاب عهد“ يعني، ”پوءِ تون ئي ٻانهون آهين ۽ تون ئي رب آهين، هن ۾ جنهن جو خطاب (الست بربڪم) ۾ عهد ۽ اقرار آهي.“

سچل سائينءَ جي شطحيات سنڌي، سرائڪي، اردو، فارسيءَ جا نمونا مشتي از خروار:

”آهيان آءُ اسرار، جيڏيون مون کي ڪير ٿيون ڀانيو؟“

ٻانهون ڀانءِ ۾ پاڻ، تون ئي مالڪ ملڪ جو!
”لاخير في عبيد“* اهو اٿئي اهڃاڻ.

الله الله ڇو ڪرين، پاڻ ئي الله ڄاڻ،
”سچو“ سائين هڪڙو ناهي شڪ گمان.

اتي ڪفر نه اسلام، آهي سڀني کي سلام،
مذهب مور نه مڃيان، آءُ مشرب منجهه مدام،
هاديءَ سائينءَ پاڻ ”سچوءَ“ کي عشق ڪيو انعام.

پنهنجي ذات لڪائي، ڪيئن ٻي ذات سڏايان؟
منصوريءَ جي موج ۾، ٿو ”انا الحق“ الايان،
’اعليٰ اعظم شان‘ جي، نوبت نيهن وڃايان،
واڌيءَ ۾ وحدت جي، گهوري سر گهمايان،
”سچو“ سارو سچ ٿيو، هيءَ حڪمت ٿو هلايان.

”ٻانهي ۾ ڪا ڀلائي نه آهي“

سوئي ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ بڻيجي،
 اها تڪبير 'فنا في' والي، پهلي پهر پڙهيجي،
 مار نغارا "انالحق" دا، سولي سر چڙهيجي،
 وچ ڪفر اسلام ڪڏاهان، عاشق ٿا نه اڙيجي،
 'سبحاني ما اعظم شاني'، "سچو" سر سليجي،
 خود هي اهوئي خود هي، نهين اور ڪوئي اليندا.

منصور هوڪي ويڪو سولي اوپرا چڙهيندا،
 طرحون طرح تماشا آپ آڻا بڻيندا.

عاشق ٿيوي آپ تي ڏيک حسن آڻي ڪون،
 نعره 'انالحق' دا، وچ بيخودي مريندا.

فرعون، موسيٰ هڪو، اهو ڀول ڪوئي رڪا هي،
 اهو سڀ ڪنهن صورت وچ، ٻوليان لکين ٻليندا.

شمل چا ٻڌ شاهي دا، چوڙ دمان گدائي والا!
 آپ سڃاڻ "انالحق" اکين، ماڻي عيش الاهي دا.

عشق هي امام ميرا، ڊيگر امام ڪيا هي؟
 ميخان مين هوا هون، جرغ يا جام ڪيا هي؟

اس جا ملائڪ ني مجھ ڪو سلام ڪيا هي،
 قاضيا همن سون اس جا ڊيگر سلام ڪيا هي؟

يسمع و يبصر، جانو يقين سيني،
 هم خان يار هوڪر ڪرنا پيام ڪيا هي؟

تو خدا هستي، خدا هستي، خدا، لاشريڪ و پاڪ از چون و چرا!
 خویش را در خویش مي بيني هم، نيست چيزي در تحرڪ غيرما
 هم خدائي نام را داشتن، ذات تو تحقيق مي باشد خدا

گاه آدم گاه شيطان مي شوم، گاه موسيٰ گاه عمران مي شوم
ڪه جدا باشيم از مادر پدر، ڪه چو اسماعيل قربان مي شوم
گاه عابد گاه زاهد گه مغم، گاه ڪفر و گاه ايمان مي شوم
گاه باشم ”آشڪار“ بادشاه، گاه بر دربار دربان مي شوم

بت راسجود ڪردم تر ميڪده نشتم، اسلام شد بغاوت چون سد دين نشڪستم
ايمان و دين برون شد آن يار اندرون شد، ز نار در گلو شد رشتہ سجہ گسستم
اين شيوه ايسٽ رندي معلوم شد برندان، من از شراب وحدت منصور وار مستم

سچل سائينء جي انهيءَ ڪلام جو نمونو جيڪو هو عروج
جي حالت کان پوءِ نزول جي حالت ۾ چونڊو هو.

آهيان عيبدار ميان، آءُ ٻانهن جي ٻانهي،
عمر سپاڻي ڪوڙ ڪمايم، بخشيو مون کي اهي جاني!

روز ازل کان ابد تائين، اٿم گچيءَ ڳل ڳاني،
ڏوه ڏنگايون ڏس نه منهجيون، محب ڪريو مهرباني!
ڪيئن ”سچو“ جي دلڙي دلبر، دوست ڪيو ديواني!

ت-تنهنجي تاري، آهيان آزارِي، بندي بيڪاري،
بچڙي ۽ بدچال، ساڄن لوه سنيال!

ث-ثمر نه ساريان، گوندر گذاريان، پل پل پڪاريان،
ڪيم بد اعمال، ساڄن لوه سنيال!

خ-آهيان خوار، گولو گنهگار، ناقص نابڪار،
خلل ۽ خيال، ساڄن لوه سنيال!

غ-غرق گناهان دي وچ هوڻيان، ڪوئي مول ثواب نه ڪرديان جي.
تيڏي لا ابالي درگاه سائين، ڏيک بهون مين ٿرديان جي!

گر بندهء گناهگارم، از در تو بسی امیدوارم
 دربار گهت چه عرض سازم کز جرم و خطائي شرمسارم
 هرکس که مرالمی پذیرد، حقا که سگ تو داغدارم
 هرگز ز درت بدر نرفتم کن عفو که عذر پیش آرم
 بر مور ضعیف رحم فرما، بر لطف تو هست انتظارم
 از کرده خویش شدم پشیمان، خود را بتو پادشاه سپارم
 مائیم خراب دل خرابم، بدکار بعالم آشکارم

آمدن بر سر مطلب:

اصحاب علم ۽ ارباب تصوف ۽ معرفت کان مخفي نه آهي ۽ مٿي پيش
 ڪيل مضامين کان پڻ ناظرين ڪرام کي روشن ٿيو هوندو ته صوفياء ڪرام
 ۽ مشائخ عظام کان عروج جي حالت ۾ جوش عشق ۽ مستيءَ کان اهڙا
 ڪلام خلاف شريعت جي صادر ٿين ٿا، جن کي هو پنهنجي جا اصطلاح ۾
 ”سطحيات“ ڪوٺين ٿا، جيئن مولانا روميءَ فرمايو آهي:

گفتوي عاشقان در باب رب، جوشش عشق ست ني ترک ادب.

۽ فقهاء عالي مقام رحمهم الله تعاليٰ اهڙي خلاف شريعت ڪلامن سبب
 مٿن ڪفر جون فتوائون صادر ڪري سزائون ڏيندا رهيا آهن، جو اهو سندن
 منصب فرض هو. ڪن کي قتل ڪرايو ويو، ڪن کي سوليءَ تي چاڙهيو ويو،
 ڪن جي ڪل لهرائي وئي، ڪن کي گهاٽي ۾ پيڙايو ويو، ليڪن ان هوندي
 به اهي صوفياء ڪرام هن دنيا جي زندگيءَ ۾ موت کان پوءِ مرجع الخلائق
 رهيا، ۽ سندن تصنيفات کي به اهل معرفت جا ڏاڍي ذوق ۽ شوق سان پڙهندا
 ۽ پڙهائيندا رهيا آهن. ۽ صوفياء ڪرام مان شيخ محي الدين ابن العربي به
 ”سطحيات“ سبب فقهاء سڳورن جي نزديڪ وڏو ڏوهاري آهي، جنهن کي هو
 ”شيخ اڪبر“ ڪوٺين ٿا. حافظ ابو عبدالله وهبي ۽ علامه ابن تيميه سندس
 سخت مخالف هئا ۽ نهايت زور شور سان سندس مخالفت ڪندا رهيا ۽ عوام
 توڙي خواص ۾ تبليغ ڪندا رهيا ته ’شيخ محي الدين ابن العربيءَ جي تصنيف
 کي ڪوبه مسلمان نه پڙهي‘. حالانڪ شيخ جي تصنيفات چار سؤ جي قريب
 چون ٿا، ۽ سندس قرآن شريف جو هڪ تفسير پنجانوي جلدن ۾ هو ۽ ٻيو

تفسير الن جلدن ۾ هو؛ تصوف ۾ سندس بہ ڪتاب وڌيڪ مشهور آهن؛ هڪ ”فتوحات مڪيه“ ۽ ٻيو ”فصوص الحڪم“. مخالف علماء جي مخالفت جي باوجود امام ابن سعد يافعي شيخ جو وڏو مداح آهي، جيئن شيخ الاسلام ذڪريا کان روض جي شرح ۾ منقول آهي ته ”امام يافعي شيخ اڪبر محي الدين ابن العربيءَ جي ڪتابن پڙهڻ لاءِ اجازت ڏيندو هو، ۽ چوندو هو ته ’جيڪي جاهل اهل طريقت جا منڪر آهن، انهن جي ڄڻ سڌ هيءَ آهي ته هو ڦوڪ سان جبل کي اڏاري هٽائي ڇڏين، جيڪو خدا جي ولين سان دشمني رکي ٿو اهو گويا الله تعاليٰ سان عداوت ٿو رکي.“ شيخ جلال الدين سيوطي لکي ٿو ته ”ابن العربي عارفن جو مربي آهي ۽ تنزلات جو روح آهي ۽ حضرت نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جي قدم بقدم هلڻ وارو آهي.“ ۽ پڻ شيخ اڪبر جي مخالفين جي ترديد ۾ جلال الدين بہ ڪتاب لکيا آهن؛ هڪ جو نالو ”تنبيه الغبي في تبرئة ابن العربي“ آهي ۽ ٻئي ڪتاب جو نالو ”قمع المعارض في نصرة ابن الفارس“ آهي. ۽ شيخ الاسلام مجد الدين فيروز آبادي صاحب ڪتاب قاموس وارو لکي ٿو ته ”قاضي القضاة مالڪي جڏهن شيخ اڪبر کي ڏٺو، ته قضا ڇڏي سندس قدم تي هلڻ لڳو ۽ پنهنجي ڌيءُ سندس نڪاح ۾ ڏنائين، ۽ پڻ فيروز آبادي لکي ٿو ته ”شيخ اڪبر جا مخالف اهي آهن جيڪي بلڪل نلها ملا آهن، جن جو محققين جي مشرب ۾ ڪجهہ بہ بهرو ڪونه آهي، ورنہ جمهور علماء ڪرام ۽ صوفياءَ عظام اقرار ۽ اعتراف ڪيو آهي ته شيخ اڪبر هڪ وڏو صاحب تحقيق جو ۽ توحيد جو امام آهي ۽ علوم ظاهريه ۾ يگانو ۽ يڪتا ۽ بي نظير هو.“ ۽ شيخ عزيز الدين عبدالسلام لکي ٿو ته، ”ڪن ويچارن گهٽ سمجھ وارن ملن شيخ اڪبر جو انڪار ڪيو آهي، جن کي فقيرن جي اصطلاح جي ڪابه خبر ۽ ڄاڻ نہ آهي.“ ڪاش اهي ويچارا فقيرن جي صحبت حاصل ڪن ها! ۽ معترض کي غور ۽ فڪر ڪرڻ گهرجي ته مشائخ ڪرام ۽ اولياءَ عظام جي تصنيفات ۾ ڪي ٿورائي اهڙا ڪلمات آهن، جيڪي اهل ظاهر جي نزديڪ ڪفریات آهن، ۽ عروج جي حالت ۾ ذوق، مستي، جوش ۽ عشق ۾ انهن کان بي اختيار صادر ٿيا آهن، ورنہ سندن ٻي سموري تصنيفات بحالت عزول شريعت غراء جي مطابق آهي، جيئن شيخ اڪبر چوي ٿو، ”كل من يفهم هذا جاز اسرار

الطريقة و من يغفل عن هذا يجد في نفس غمة" - يعني، "جيڪو هي ڳالهيون سمجهندو، اهو طريقت جي رازن کان پار ٿيندو، ۽ جيڪو انهن کان غفلت ڪري ٿو، اهو پنهنجي نفس ۾ ڪرب ۽ حجاب لهندو".

جيئن سچل سائين هڪ ڪلام ۾ چوي ٿو: "يار، وڃ بيخودي دي، ڪڏان ڪڏان آنوندي هيئون."

۽ وڌيڪ چوي ٿو، "زوران زوريءَ پون اوقاتون، ڏاڍيون بره جون باتيون - سچو آهي ڪڏهن ناهي!"

مطلب ته حضرت فاني في الله باقي بالله حافظ عبدالوهاب فاروقي عليه الرحمه جي رسالي توڙي ٻيءَ سموري تصنيفات ۾ ڪٿي ڪٿي 'سطحيات' به آهن، ورنه سموري ٻي تصنيفات سوز، گداز، درد ۽ غم سان ڀرپور آهي - ۽ اها به هڪ حقيقت واقعي آهي ته سچل سائينءَ پنهنجا اهڙا ڪئين بياض پنهنجي ڪلامن جا ڪي پاڻيءَ ۾ لوڙهي ضايع ڪري ڇڏيا هئا ۽ ڪجهه روبرو ساڙائي ڇڏيا هئائين، ۽ انهي وقت طالبن کي چيو هئائين ته "متان منهنجي اهڙن ڪلامن جي پڙهڻ ۽ ٻڌڻ سان ماڻهو شريعت غراغ جي جي واٽ کان ڀلجي گمراه ٿين" - جيئن اهو واقعو سڀني تذڪره نويسن سپرد قلم ڪيو آهي. ۽ هو بلاشبہ هڪ عابد زاهد، متورع، متشرع صوفي هو، جنهنڪري سني، شيعي، نيڪ ۽ بد ۾ فرق نه ڪندو هو.

الفقيه محمد صادق غفرله

رائيپور شريف، ضلعو خيرپور ميرس،

فقط 23 رمضان شريف، 1376ھ

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

دعا

ننگڙا نِماڻي دا، جيوين ٽيوين چولڻا!

ميلي هان يا مندي هان، بيشڪ ٽيڙي بندي هان:

يڪين ميڏا ڊولڻا، ميڏي عيب نه ڦولڻا!

پئي هان ٽيڏي پٺاري، لڳي هان ٽيڏي لاري:

ٽيڙي ذات ستاري، ڏوه نه ميڏي ڳولڻا!

نال ڪو جهي ڏي ڄالڻا، آسان ڪنه ول آوڻا:

يار ”سچل“ تون لهڻ ڪشال، گهونگهٽ اپڻا ڪولڻا!

نعت

ڪُل نَبِيان دا سَر تاج مُحَمَّد، "بَحْر عَرَف" امواج مُحَمَّد.
 "قَابِ قَوْسَيْنِ اَوِ ادْنِي"، شَرَفِ شَبِّ مِعْرَاجِ مُحَمَّد.
 اُمّت تيري ڪيُونِ غم ڪاوے، جِيَن دي تِيڪُون لَاجِ مُحَمَّد.
 "سَچَل" ڪُون غم ڪوئي ناهين، ڪِيَتَا لَا يَحْتَاجِ مُحَمَّد.

شَمعِ شَبَاهَتِ رُخِ دي تَنَم، شور گهتِيندي شَبِّي؛
 نامَخلوق سَنَدِيجِے اَسِ نُون، رَنگِ سَمُورِا رَبِّي؛
 رُومي، نا اِيرانِي چالِے، رَڪدا عَزَمِ هِے عَرَبِي،
 "سَچَل" دا وِچ نُونهان جَهانان، مُشڪلِ حَلِ مُرَبِّي.

پنهنجي متعلق

ڏاڏا جاڻ محمد حافظ، وچ درازين ڏيرا-
دست تھين دے اصلون آھا، سارا مقصد ميرا.

هادي مهدي مُرشد ميڏا، قادريہ ھے ڪامل-
عارف عبدالحق بهردم، نال مُريدان شامل.

مهدي شاھ مُربي ميڏا، رهبر راھ ڏسيندا-
حق مُحقق، مُستي مے دي، بيشڪ او بخشيندا.

شاھ عبیداللہ اساڏا، خواجہ پيران پيران،
آل نبي اولاد علي، ھے حضرت ميران ميران،

ڏاڏا اس دا غوث الاعظم، مُرشد ڪُل اولياوان،
قدم مبارڪ ھويا تَحقق، گردن سڀ سرتاجان.

ڪوئي اور نہ سَجھدا ميئون، آپے آھا ظاهر،
”اللہ نور السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ“، اوئي منظر ناظر،
”وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَكَلْنَا فِي الْبَرِّ وَبَحْرٍ“، ”سَجُو“ هر دم حاضر.

حسن ۽ عشق

ڏوهيڙا

(۱)

ظالمِ ديان زور آور آڪيان، باشي باز يا بحريان؛
ڪجليون قاتل عشاقان ڪون، قتل ڪرينديان قهريان؛
درد مندان دے مارڻ پاڇهون، ڪٽ نهين او ٺهريان؛
شاهان تي بے پروا ”سچل“، نال غريبان گهريان!

(۲)

محبوبان ديان ني اڪيان بحري، سڀڪنهن سיתי اڙڪن؛
چٽڻ نال ڪيش چٽسالي، نور ستارے جهڙڪن؛
زلفان مار سياه دے وانگڻ، ڳل دے ائون لڙڪن؛
عشاقان دي مارڻ ڪيتے، پيرے پيرے پڙڪن؛
”سچل“ ويڪ خيال انهان دا، صدها عاشق ڦڙڪن!

(۳)

اڪيان يار سٺي ديان سٺيان، خوني ظلم ڪرينديان؛
بازان وانگڻ ڪرن سٺونے، دم نہ هڪ تيرينديان؛
ڪاون ماس، تے رت پي پيون، چنگل نال مرينديان؛
اڃا پي ”سچل“ ياپن ناهين، ڪارڻ خون گزينديان!

(۴)

زُرَّے باز سُهڻے ديان اڪيان، شوقِي زور شڪاري؛
 ڪيڦي شور شرابي هونديان، خاصيان خاص خماري؛
 عشاقان دي او دل نون ”سچل“، ڪرديان قوت گذاري!

(۵)

اڪيان باز عقاب سُهڻے ديان، شور گهٽن شه زوريان؛
 مست هوون مستانيان ٽونھين، ڏاڍے ڪيڦ ڪڪوريان؛
 منهن وچ ٽون مھتاب ني روشن، يا وت نور ڪٽوريان؛
 خوني خون ڪرينديان ”سچل“، تاپي سدا سڳوريان!

(۶)

اڪيان باز عقاب سُهڻے ديان، ڪرن پرون پرواز وڌے؛
 اڳون انھان، مشتاقان دے، هوندے سو نياز وڌے؛
 پانھان ٻڌ، گهٽ ڳل وچ ڳاري، ڪردے ڪڙ ايلاز وڌے؛
 تاپي ”سچل“ معشوقان دے، هوسين غمزے ناز وڌے!

(۷)

سُهڻے ديان شه زور اڪين، او ڪنھن دي غرض نہ رکدے؛
 رمز انھان دي راز والي، ڪيئي لڪان وچون لكدے؛
 وچون هزارن، يار دے ”سچل“، هن هڪ ٽون عاشق اک دے!

(۸)

سُھڻي يار ديان اڪيان ڦاٿل، درد مندڻان ڪون ڦٽن؛
 ڏي بانوڪيان شهباز وانگر، سرِ عشاقان دے جھڻن؛
 ڪاڻ ماس يتيمان دا، وٽ رت چھنب نال چٽن؛
 طامع، طمعي وقت عشاقان، زيرے بڪيان پٽن؛
 غرض نھين مشتاقان ”سچل“، منھن نا اوڏون مٽن!

(۹)

سُھڻي ديان شهباز اڪين هن، يا وٽ ظالم زرے؛
 مز گان ڏون تعزير عشاقان، دين والے جن ڏرے؛
 قدر انھان دا تنھن ڪون جنھان، پيتے تازے ٿرے؛
 مست موالی اٿان اڪر، ستن سرھڪ جرے؛
 خبر جنھان ٿون اھا نہ ”سچل“، حال تنھان دے برے.

(۱۰)

جهت مارن شهباز اڪين دے، برسر ماس يتيمان؛
 مشتاقان دے سڀ بڪيان زيرے، قوت تنھان دا قيمان؛
 درد مندڻان دي دل دے ڪيتے، نازان نال پي نيمان؛
 حسن دي فوج هے ڪوڙيا اپڻا، دل تہ ”سچل“ دے خيمان!

(۱۱)

سُھڻي ديان اھي ظالم اڪين، شير وٽن جن شوري؛
 شور گھٽن شھزاديان ڏونھين، ڪيفي ڪيف ڪوري؛
 نينھن دے نيزے بڙچان چاون، يا وٽ جام ڪٽوري؛
 ڪرن تاراج دليان ڪون ”سچل“، زور آور، نال زوري!

(۱۲)

شیر اکین شہ زور سہڻے ديان، بڙچان يا تلواريان؛
حاکم سخت، حُکومت واليان، سائين آپ سنواريان؛
مارن ملڪ دلين دا يارو، قابض رهن قراريان؛
ڪتليان مين بادشاهيان ڏنيان، ”سچل“ انهان اڏاريان!

(۱۳)

شیر اکين دے غالب هوندے، اتي شیر جھنگل دے؛
شیر اکين ڪئون ڪوئي نا بچسي، آسي وچ چنگل دے؛
جھنگ والا مڙ ويندا، اے تا ڪڙدا ڪاڻ قتل دے؛
مارڻ پاڇهون مشتاقان دے، اھي ”سچل“ مول نہ ٿلڊے!

(۱۴)

عالم ڪون تا شیر جھنگل دا، مارے يا وت ڪاوے؛
ميڪون شیر اکين دے کاڌا، تنهن ڪئون ڪون چڙاوے؛
ويگن نال مريندا چنگل، درد دليان ڪون لاوے؛
صيادان دے تنهن نال جو مرچے، يڪجا اڻ بچاوے؛
شیر شڪاري گڏ گذاريندے، سچل ڪون بچاوے!

(۱۵)

اڪيان ڪنڊيان، ابرو ڪنڊيان، وال پي ڪنڊيے ڪنڊيے؛
ڪڏان ڪڏان چٽڪا چڙيندے، مارسِيه ائون منڊيے،
ويگن نال عشاق پئي ڳلڊے، نا چاڙهن ماس دے سنيڊيے؛
در معشوقان، مشتاقان ”سچل“، لاڳڙوئي ڀنديے!

(۱۶)

اکیان عشق نی ابرو، مژگان عشق سیوئی؛
 جادوگر دا جادو ڈایا، سڀ نون حیرت ہوئی؛
 عاشق ویک حسن دے مِرچے، حال وچیندا روئی؛
 ”سچل“ تیر کمانان بازار، پچ نا ویندا کوئی!

(۱۷)

بادشاہان تی فلک نہ رکدیان، ڈایا حکم اکین دا؛
 ملکہ تیا محبوبان دی، ای سرا مال مکین دا؛
 اے رخ وچ شہبازان پایا، ناہین کم مکین دا!

(۱۸)

حسن والیان دیان گھلان چڑھیان، کنہن نا جھلیان پلیان؛
 مشتاقان دے مارٹ کیتے، گھور کریندیان گھلیان؛
 درد مندان دے دلیان آتے، چوٹ چلاوٹ چلیان؛
 مشتاقان کون انہان اکیان دیان وت، مارکے فوجان ولیان؛
 دہشت جھل کے ”سچل“ سائین، رنگ پریان نال رلیان!

(۱۹)

اکیان ذوالفقار ظالم دیان، خون کریندیان خونی؛
 نال عشاقان آکر لاوَن، غمزے گوناگونی؛
 دیوانیان وہ دیوانیان نون، آدیون جوش جٹونی؛
 دُرانی، ایرانی، رومی، یا فوج اِہا ارغونی؛
 یار ”سچل“ اہے نہین صفت وچ، بیشک ہن بیچونی!

(۲۰)

چَشمَانِ هُونْدِيَانِ يَارِ سَهْٹے دِيَانِ، وَه وَ اِبره دے باشے؛
 اِپْٹِي قَدَرَتِ نَالِ بَثَايَانِ، خُوبِي خَالِقِ خَاصے؛
 لعلِ يَاقُوتِ لَکَڻِ سَپِ هِيرے، رَوِّ سَهْٹے دے راشے؛
 مَوْتِيَانِ دِيَانِ لَڑ مَنَهِن تے "سَچَل"، مُصَحَف دے هِن حَاشے!

(۲۱)

سَهْٹے يَارِ دِيَانِ سَهْٹِيَانِ اَكِيَانِ، شَاهِيْنَانِ تے شَهْبَازَانِ؛
 مَاسِ يَتِيْمَانِ اَتُونِ اَكَر، كَرْنِ پَرُونِ پَرَوَازَانِ؛
 چوڑ تَمَنَّا سِرْدِي كُڑدے، عَاشِقِ عِشْقے بَازَانِ؛
 مَعشُوقَانِ ثُونِ كُوئي رَحْم ن پوندا، رَهْنَدے بے نِيَاَزَانِ؛
 دَرْدِ دَايدے كُٹُونِ كَرْدے عَاشِقِ، اَهَانِ نَالِ اَوَازَانِ؛
 هَر جَا قَدَر اَنهَا دَا "سَچَل"، نَهِيْن تُوڑے شَهَرِ دَرَاَزَانِ.

(۲۲)

چَشمَانِ سَهْٹے دِيَانِ هِن وَه وَ، جُٹُ نُوْرَانِي تُكْمَانِ؛
 زِيْرَا مَاسِ عِشْقَانِ دَا، اَكَرْنِ پُورے دُونِ لُقْمَانِ؛
 مَارَكے شَهَرِ دَلِيْنِ دَا نِيُونِ، حَاكِمِ حُكْمُونِ حُكْمَانِ؛
 سَچَلِ سَپِ كُونِ پَرَّهَاوَنِ تُوْبَه، رَاَزِ پَرِيَانِ اِهے رَقْمَانِ!

(۲۳)

چَشمَانِ شُورِ شَرَابِ مِثَالِي، غَمَزے رَنگِ گِلَابِي؛
 نَظَرِ گَهْتِنِ جَنَهِنِ طَرَفِ اَتے، تَنَهِنِ طَرَفِ تِيوے بِيْتَابِي؛
 مُشْتَاَقَانِ دے دَلِيَانِ دَهُونِ، كَرْدِيَانِ شِيْرشْتَابِي؛
 سَكِنِ جَهْتِنِ تے پَتِ كَاوَنِ، "سَچَل" عَيْنِ عَذَابِي!

(۲۴)

سُهڻا يار، سُهڻيان وَت چالين، سُهڻي چشَم چٽڪدي؛
 حُسن بادشاه دا رخ تے ڊيرا، قاتِل فوج ڪٽڪ دي؛
 ٻانهن لڏا غماز ڪئون، وَت آوے لوڏ لٽڪدي؛
 شاه گدا غلام ٿيون، نِهين ڪائي جاءِ ڦٽڪ دي؛
 بارون بار سر عاشق ”سچل“، قاتِل سَيف سٽڪدي!

(۲۵)

وچ تلاءِ پاڻي دے ٻيٽے، ٽون شهزادے شوري؛
 ڪردے عالم آتے حڪومت، حُڪم زور آور زوري؛
 دست ڪمان اُنهان دے هيٺي، مارن تير لاهوري،
 تنهان ڪئون پچ ڪيون نِهين ويندا، ڏيون جند سڳوري؛
 ”سچل“ صِف بَصِف مُشتاقان، جان جُٿا سر گهوري!

(۲۶)

سُهڻے دے مُشتاقان ڪون، اِهي لوه گهٽن لٽڪارے؛
 سيئي جاڻن جُهليے جنمان، چشمان دے چٽڪارے؛
 عَشاقان تے وَت بازان وانگڙ، جهڙپ ڏيون جهٽڪارے؛
 اِنهان سيران ٿون ”سچل“ ڄاڻے، ڪون ڏيوے اٽڪاري؟

(۲۷)

سُهڻا يار خرامان آيا، ناز غرور غماز ڪئون؛
 لڪ ڪڙے شهباز تے شڪرے، چشمان دے پرواز ڪئون؛
 دھشت جُهَل نا سگهي بازان، چپ ڪڙے آواز ڪئون؛
 عشق دي آيت پڙهي عَشاقان، حُسن والے ابياض ڪئون؛
 ”سچل“ ڪون اِهي سڏان پيان، ساريان شهر دراز ڪئون!

(۲۸)

روم دا ملڪ تے شاھ ٻي زنگي، ويڪے سِير بَحَر دا؛
 مَوجان سَرَج ڪَريندا ڏاڍا، گهاڻو بن ڏيے نظر دا؛
 پينا تير اندازي ڪردا، مارے ڪان ڦهردا؛
 قائم هووے اٿان شالا، ”سَچَل“ شاھ ڦَر دا!

(۲۹)

زنگي رومي صلح جو ڪيٽي، ڏيک ڏونهين رل پيڻے؛
 وچ درياه مُحَبَّت والے، ڏيک سونهين رل پيڻے؛
 ”سَچَل“ يار، اناھان وانگڻ، ”مِير - ڏونهين“ رل پيڻے!

(۳۰)

تَخت ني زنگي رومي والے، وچ اکين دے هوندے؛
 جوش جوڏيون جوش واليان ٿون، راتيان ڏينھان روندے؛
 عُمر سَچي حيران رهن، ڪڏان ”سَچَل“ سُک نهين سوندے؛

(۳۱)

مُشتاقان ڪُون يار سُهڻے ديان، چَڪَن ڪَرينديان چَمَان؛
 ويڪ عشاق ٻي وقت اهيَن دم، سِر دي چاون طَمَان؛
 حُسن دي هاڪ پئي وچ هرجا، ڪيا اڀا تے ڪيا لَمَان؛
 سَچَل غريب ڪُون راتيان ڏينھان، غمزہ لایا غَمَان!

(۳۲)

ڪَرَن شھيد مشتاقان ٿون، اھے چشمان ديان شمشيريان؛
 سِر تے دردمندان دے يارو، واھ وڙهيان سَرَسيريان؛
 لاف گزاف واليان ديان ’سَچَل‘، تنھان تہ فوجان ڦيريان.

(۳۳)

دل آسا ڏي ڪون لڳ رهياڻ، وه وا بره ديان ڪُنڊيان؛
سبز سياه ته سرخ بڳه ٿي، نقش نه پينديان ڪُنڊيان،
”سچل“ عشاقان بدمستان نون، چيڻ نه ڏينديان ڪُنڊيان!

(۳۴)

هڪ ڏهاڙي مار گهٽيوسه، يار سهڻي دے لٽڪي؛
ساه سريرون هي ڪي نيتا، چٽ پٽ تنهن دے چٽڪي؛
ڪون هوو جو فوج حسن ڪون، او ڪي اڳون هٽڪي؛
سٺ تنهان نون ”سچل“ اتان، چشم جنهان دي اٽڪي!

(۳۵)

نيڻ نواب ڪعبے وچ ڪڙدے، عالي تاب انهان دا!
لازم هي لنون واليان نون، جو ڪرن طواف تنهان دا؛
قدر جائن آهي، نال تنهان دے، پوسي ڪم جنهان دا؛
”سچل“ قبل سهي نا ڪردے، ڪيڏي رخ ڪنهان دا؟

(۳۶)

شهر حسن دے وچون چڙهدے، ڏونھين نيڻ نوابان؛
گاه پوون، ترسينديان نسي، شوڪيان قرن شتابان؛
قهر ڪمينديان عشاقان نون، ڏيون لڪا عذابان؛
ويڪ ”سچل“ حيران رهيا، اٺ منهن واليان مهتابان!

(۳۷)

حسن دے جو هرڪارے چڙھدے، بانڪے نيٺ سپاھي؛
 شھر دِلين دا لُٺ ڪر نيون، ڏيندا عشق گواھي؛
 عشاقان دے سر چڙھ ڪر آوے، فوج حسن دي شاھي؛
 ”سچل“ نماڻے دا تون جڳ وچ، پردہ رکين اِلاھي!

(۳۸)

بانڪے نيٺ سپاھي لڙدے، زوران زور نہ ٿلدے؛
 مشتاقان دے وت مارڻ پاڇھون، پڇے مول نہ وکدے؛
 خوش هوون خُونريزي ڪوئون، چال ستم دي چلدے؛
 نور پريان ڏونھين شمعان وانگڻ، لعل ياقوتي ٻلدے؛
 عاشق يار ”سچل“ نہين گڙدے، اڳون اکين دے جلدے.

(۳۹)

بانڪے نيٺ سچڻ دے غالب، مار ويندے مشتاقان؛
 دليان لُٺ نيون هڪواري، ڪردے ڪم قزاقان؛
 پانهان ٻڌ ڪڙوتے اڳون، صيقان صيف عشاقان؛
 عشق واليان ديان ھردم ”سچل“، وچ چميجين خاڪان!

(۴۰)

حسن ديان فوجان جنھان تے چڙھسن، سڌ انھان نون ڏيسن؛
 جُٿا، جان تے سر، دل چارڻي، نال نيٿان دے نيسين؛
 شاھ گدا سچ ڄاڻين ”سچل“، پيرين انھان ڪون پيسن.

(۴۱)

ڪشتي ڏنم وچ بحر دے، تنهن وچ مير ملاحان؛
چتيان مارن مچيان ڪون، نهين ڪوئي غرض اناهان؛
ڪم انهان دا ايهو جيها، مار گهتين بادشاهان؛
هند سنڌ تے ائين فلڪ نہ ”سچل“، مارن ملڪ سپاهان!

(۴۲)

وقت نماز ديگر دے ڏنم، واہ حسن دے چالے!
پيچون پيچ لئڪ پئے ڳل تے، ڪيس بشپهر ڪالے؛
ڏوجھے ڏيک حڪومت والے، نيڻ نواب نرالے؛
مزگان تير ڪمانان آبرو، مارن ڪرن نہ ٿالے؛
ڪائي غرض نہ رکدے ڪنهن دي، مست ڦرن متوالے؛
لعل لبان ياقوت رمانی، عالي منصب والے؛
سچل ڏيک انهان دے اڳون، ڪيتا ’هان‘ حوالے.

(۴۳)

ڏنا مين رخسار سُهڻے دا، خوش خورشیدی خوبی؛
اڪيان قاتل ٿيون قهاري، مشعل منهن محبوبی؛
عشاقان ڪون اڪرے آسيري، عشق والي اسلوبی؛
نا مخلوق اڪيجے ”سچل“، سارا رنگ ربوبي!

(۴۴)

شمع ڪئون رخ روشن افضل، طرحين طرح تجلا؛
زاهد ويگڻ نال وساريا، تسبيح مسيت مصلّا؛
خاص سروپا ڦرے برهنه، ڪوبڪو بن ڪر ڪملا؛
حسن ڪون سجده، چوڙ ڏے ڪعب، اينوين ڪر تسلا؛
ويک حسن حيران ٿئے ”سچل“، ڪيا قاضي تے ڪيا ملا!

(۴۵)

وہ وا باغ حُسن دا تَنم، تَنهن وچ کيئي گلڪاري!
 'عشق دے پيچ'، تي 'سَمَن' 'صَنوبر'، ويڪ کيتي لک زاري؛
 'چنبے' چوٹ لڳي وَت ڏاڍي، هويا نيٺ نظاري؛
 'قَتوان' آپ قَتا ڳيا، اِها صورت ڏيڪ سُونهاري؛
 تڏي حيران هزاران "سَچل"، گهٽي لال 'لالے' ڳل ڳاري.

(۴۶)

رنگ گڙا رخسار آتے، وَه باري باغ بنايا!
 يا وَت باغ بهشتي هويا، عَجَب تماشا لايا!
 حبشي هڪ رکوالي کيتي، چوڪيدار گڙايا؛
 درتے محکم گڙا رهے کوئي، آوے کوئي نہ آجايا؛
 چنڊ ستارے چمڪن "سَچل"، حيرت دے وچ آيا!

(۴۷)

قطرے قطرے آبِ عَرَق دے، يار دے منهن تے سُونهن؛
 سے جڻ دُر يگانے گڙدے، لک عشاقان لُونهن؛
 "سَچل" او بادشاه گدا تے، مير اميران سُونهن.

(۴۸)

مک تي ويڪ مُرصع موتي، نُهين عَرَق دے داڻے؛
 سَرُون سَر ستارے جهرڪن، ڄاڻے کوئي نا ڄاڻے؛
 "سَچل" سر ڏيون سلطانان، کون غريب نماڻے!

(۴۹)

چمڪن جھلڪن جھمڪن رخ تي، واھ موتي دے داڻے؛
 ساڳي صورت حق دي ويڪو، جے ڪوئي اڻ سڃاڻے؛
 جھلڪن جوڙ، جبين تے جادو، يار سھڻے ڪون پاڻے؛
 ”سچل“ قدر انھان دا ڄاڻان، يا وٽ آپ او ڄاڻے !

(۵۰)

موتي مول مُرصع ناھين، سو چٽسالي دے نقطے؛
 صورت نال ستارے چمڪن، رنگ ڪريندے مُک تے؛
 حسن دي نور تجلي ”سچل“، لعل ياقوتي رخ تے !

(۵۱)

اڀريا جڻ مھتاب حُسن دا، ڪيتي جنھن روشنائي؛
 روءِ اھو رخسندھ ڏنم، بازي خوب بنائي؛
 ”سچل“ صورت سَرس سھڻے دي، ڪڙي سا چوڻڪ لائي !

(۵۲)

منھن مھتاب سھڻيے دا سھڻا، جنھن تي جھلڪن تارے؛
 چٽڻ دي چٽسالي ويڪو، رنگ لايَا رخسارے؛
 سرخ پيشاني ٽپڪے ٽپڪے، صورت جوڙ سينگارے؛
 راتيان ڏينھان ھر دم رھندا، ”سچل“ وچ نظارے !

(۵۳)

چوڏس چنڊ هه منهن محبوبي، واہ وسيع پيشاني؛
ويڪڙ نال حيران رهيوسه، رنگ سارا رحماني؛
جهلڪ اِهيَن دي ڪون جهله، جو هوئي نور نشاني!
سچل حُسن حُسينان ائون، جان ڪيتي قرباني!

(۵۴)

منهن محبوب دا سارا مُصحف، زيرين زبرين ناله؛
عشق واليان آياتان دے وچ، پيش ته شد برحاله؛
جزمان نقطه صحيح سجاڻين، قاري ڪوئي سنپاله؛
'بسم الله' نال لکيان سڀ سُوران، پڙهين ورهه واله!

(۵۵)

سهڻے دے منهن سهڻي سُونهه، واہ عجب چتسالي؛
قطرے نور ستارے چمڪن، لعل ياقوت دي لالي؛
يا وَت دُر نيساني هوندے، بے بها برحالي؛
”سچل“ مست ٿيا وَج اٿان، ڏيک حُسن دي چالي!

(۵۶)

رنگ، پرڻے رخسار آتے، وَت چٽڻ دے وه ٽپڪے؛
ويڪڙ نال تيران دے چاڻم، چت اندر ٿڻے چپڪے؛
چمڪن جهلڪن تارے ”سچل“، يا وَت عاشق آپ ڪے!

(۵۷)

ٽپڪے ٽپڪے چٽڻ دے، مرجان ديان لس لڙيان؛
 نور پري پيشاني اٿے، طرح ڪيھي وٽ چڙھيان!
 چمڪن جھلڪن جوڙ جبين تے، جادو نال جو جڙيان؛
 ”سچل“ ويڪ تماشا اِيھو، ’توبہ توبہ‘ پڙھيان!

(۵۸)

چٽڻ دي چٽسالي وہ وا، سھڻے دے منھن سھندي!
 ڪيھي ڳالھ زبانون اُڪان، هے هے حسن اھين دي!
 شمس قمر تشبيہ ڏيون، پر جوڙ نھين تَنھن منھن دي!
 نيزے بڙچان چشم ”سچل“، چٽ تيغ ستم دي ڪھندي!

(۵۹)

سھڻيان دے منھن سھڻيان جڙديان، ڪجَ ڪجَ محرابيان؛
 مسجد هے يا ڪعب قبلأ، ڏيون عشق عذابيان؛
 ڏنگيان ونگيان وہ وا ويڪو، مصحف ديان اعرابيان!
 يا وٽ حسن دے شھر تے ڪردا، ”سچل“ نينھن نوابيان!

(۶۰)

جادو جوڙ جبين تے رکيا، سھڻے يار سيٻاڻے؛
 ڏيڪ ڪئي حيران ٿئي، او شاه گدا تے سيٻاڻے؛
 ”سچل“ عاشق ٿيون اَشْفَت، جاءِ نھين ملوآڻے!

(۶۱)

سھڻے جوڙ تے ٺاھڻے جوڙئے، رخ دے ڪول ڪتابان؛
 هڪڙے چوڻے موڻے هوندے، هڪڙيان وچ سو بابان؛
 هڪڙيان تے نهين سڌان جزمان، ڏوجھان تي اعرابان؛
 منهن محبوب دا صحيح صحيح، ڪردے دور نوابان؛
 ڦردے وچ روشنائي سيئي، ويڪ ڪے ڏون مهتابان؛
 ”سچل“ ڪيئي لک مشتاقان، سڌے سر شتابان!

(۶۲)

لعل ياقوتان ڪون شرماوے، نرم لبان دي لالي؛
 سرخي سھڻے واھ جولائي، لوڙھئيے منصب عالي؛
 لالے داغ رکيا دل اٿے، ويڪ ڪے حسن دي چالي؛
 مرڪڻ نال جو محڪم ڪيش، ”سچل“ مست موالِي.

(۶۳)

يار ميڏا هے ياقوتين دا، وٽ لعلين دا وٽجارا؛
 سرخي لعل لبان تے لائس، ڪليا گل هزارا؛
 برگ دوپھري ٿيا شرمندھ، ويڪ عجائب سارا؛
 سھڻا شال هميشه هووے، ”سچل“ باغ بهارا!

(۶۴)

سرخ لبان هن لعل رمانِي، يا ياقوت يمانِي؛
 موتي منهن آڳون شرمندے، هيرے ٿئے حيرانِي؛
 جھلڪ جھلڪ رخسار سھڻے دا، پرتو نور پيشاني؛
 ”سچل“ ويڪ تجلا تنهن دا، هوئي دل ديواني!

(۶۵)

آبرو کج کمانان ڏونھین، مڙگان تیر وسیندا؛
 عشاقان کون چا قتل ڪریندا، ول ڪے یار هسیندا؛
 جت عشاقان کون امار گھتیس، ات روز بروز رُسیندا؛
 قبر تي پینا ختم ڏیندا، ”سچل“ ڏک ڏسیندا.

(۶۶)

مڙگان گز هن زور محبت دیان، آبرو کج کمانے؛
 عاشق سینے جھل گڙوتے، جوڙ سپر نیشانه؛
 وچ میدان محبت والے، مڙسن نا مردانه؛
 سردا سانگ نہ رکسن ”سچل“، لڳسن جور جورانه!

(۶۷)

مڙگان تیر بارانی ڪردیان، آبرو ڪیش کمانی؛
 هڪ مھڙے چٽڪا چڙیندے، جھلے ویک جوانی؛
 تاب تڪا پرتاب تنهان دا، جوپن جوڙ نیشانی؛
 نال سھڙے پاتشاهی هوندي، ”سچل“ سو سامانی.

(۶۸)

یاردیان مڙگان، نینھن دے نیزے، مشتاقان کون مارن؛
 رت وچون ٿپ اندے ٻاهر، خونی خون ڏیکارن؛
 استقلال انهان عشاقان، سھڙے آپ سیکارین؛
 ”سچل“ ویک معشوقان اڳون، عاشق سر نا وارن!

(۶۹)

سھڻيان دے هڻ مڙگان دي، وه ڏنم نيزے بازي!
 سينے مار ٿپاه ڪڍن، ڪر ايڏي دست درازي!
 عاشق جهل، ڳچي گهٽ ڪپڙا، آپ ٿيون ايلازي؛
 ڏيوين ”سچل“ آويڪين، غمزے دے وچ غازي!

(۷۰)

مڙگان تير، ڪمانان آبرو، خوني ڪٽڪ آڪين دا؛
 ڳجهڙا زور سپاه سھڻے دا، لگان وچون لڪيندا؛
 چشمان چوٽ چلاون جيوين، ڪرن شڪار پڪين دا؛
 ڪاڻ مار، سے ماس يتيمان، ڪڏان نہ خوف رکيندا؛
 شهبازان دا موت اور هے ”سچل“، اور هے موت مڪين دا!

(۷۱)

ڇهنبان مڙگان ديان وت ويڪو، سُرخي روءِ بڻينديان؛
 سينے وچ عشاقان لڳ ڪے، آ وچ خون ڳپينديان؛
 تير آڪيان يا نيزے بڙچيان، مفتان مفت مرينديان؛
 مڙچے دستے عشق دے هوئے، ”سچل“ قتل ڪرينديان!

(۷۲)

زلفان زور سپاه سھڻے ديان، ڳل تون وه وا لِمڪن!
 نانگ ڪالے يا دام بره دے، جهل جهل ڪرڪے جهمڪن؛
 واءِ لڳے جڏان تيز تڪيري، جهلڪے نال پي جهلڪن؛
 چٽسالي والے سو ستارے، اُتون تنهان دے چمڪن؛
 ”سچل“ ڏيک حسن ديان فوجان، شہ درويش پي ڌمڪن!

(۷۳)

دلبر زلفان زور سيہ ڪون، وہ چڙڪا چڙيندے؛
عاشق اٿ قساون آپے، ذرہ ڪوئي نہ مڙيندے؛
جنهن دا لکيا جيوين آها، ”سچل“ تيوين لڙيندے!

(۷۴)

زلفان وچ مقيد ٿيون، آپ آپے بادشاهان؛
گهول گهٽن هند سنڌ انهان ٿون، سارا ملڪ سپاهان؛
لگان وچون راهه اهيڻ دي، پوءِ ڪل ڪناهان؛
جالهه اهيڻ ڪنون ڦريا جو ”سچل“، گڏا وچ گناهان!

(۷۵)

پيچان پيچ ني ظالم زلفان، سيہ بشيهر خم خم؛
چوڙ گهٽن جڏان مونديان اٿے، جنگ ڪريندے جم جم؛
مارن ڏنگ نيسنگ بلائين، دردمندان ڪون دم دم؛
چشمان قتل ڪرينديان عاشق، ٻي پنبڻيان دي رم جهم؛
”سچل“ سو سڪندر جيهے، پانهان ٻڌ دے جم جم!

(۷۶)

سُهڻے دے رخ وہ چٽسالي، وال ٻي چلے چلے!
چٽڻ دے هن ٿپڪے ٿپڪے، ويڪ نہ ڪوئي ولے!
جان ”سچل“ اهو تاب تنهان دا، ڪون هووے جو جهلے؟

(۷۷)

وَلَوَ الْوَالِ سَوَ چَلِے چَلِے، قَاهِيَانِ جَوڙ گَڙايسَ؛
 سِحَرِ جَادُو مَنَدِ وَيڪَ اُنْهَانِ تِے، طَرَحِيْنِ طَرَحِ پَڙهائِيسَ؛
 عَشَاقَانِ دِيَانِ كَرِ دَلِيْنِ دِيَوَانِيَانِ، حُكْمَانِ حُكْمِ قَسَائِيسَ؛
 پِچِے ”سَچَلُ“ اُهو عاشِقِ كِيُوِيْنِ، حُسْنِ دِي فَوَجِ چَڙهائِيسَ!

(۷۸)

وَلِ وَلِ چَلِے كَالِيَانِ زَلْفَانِ، يَارِ سُهڻِے دِيَانِ كُنْدِيَانِ؛
 وَيڪُڙِ نَالِ مَرِيْنْدِيَانِ دُورُونِ، هُوَ هُوَ اَكِيَانِ كُنْدِيَانِ؛
 عَشِقِ عَقْلِ دِے جِهِيڙِے اِيْنُوِيْنِ، جِيُوِيْنِ مَنَجْهِيَانِ كُنْدِيَانِ؛
 ”سَچَلُ“ قَوْسِ كَمَانَانِ كُنْدِيَانِ، وَهَ وَهَ پَرُوَانِ كُنْدِيَانِ!

(۷۹)

چَلِے چَلِے سُهڻِے دِے، نَانِگِ بَشِيْهرِ كَالِے؛
 عاشِقِ پَانْهَانِ بَدِ گَڙوْتَا، وَيڪِ كِے صُورَتِ وَالِے؛
 طَرَحِ كِيْهِي اُهو دَلْبَرِ مَنْهَنِ تِے، سَخْتِ بَلَائِيْنِ پَالِے؛
 ”سَچَلُ“ سَائِيْنِ چُپِ رَهَ اَتَانِ، وَيڪِ عَجَائِبِ چَالِے!

(۸۰)

سِرِ دِي سِيْنَدِ ڏَنِي سِے سُهڻِي، سَانِگِ سُهڻِے جُڻِ مَارِي؛
 ٽُونْهَانِ كُنْدِيَانِ وِچُونِ وَهَنْدِي، سِيْرِ سَمَنْدِ دِي سَارِي؛
 يَا وَتِ مَوْجِ مَرِيْنْدِي عاشِقِ، ڳَاڙْهِي ڳُوڙْهِي بَارِي؛
 يَا وَتِ خُونِ اَمِيْرِ كَجَا كَجِ، سِيْفِ سُرُخِ سُونْهَارِي؛
 يَا وَتِ قَوْسِ قَزَحِ اَسْمَانِي، بِجَلِي دِي چِمڪَارِي؛
 يَا وَتِ تِيْرِ كَمَانِ دِے وِچُونِ، كَرْنِ سِيَا سَتڪَارِي؛
 يَا وَتِ دَامِ دَلِيْنِ دَا هُوِيَا، يَا تِ هِلَالِ نِظَارِي؛
 يَا وَتِ قَتْلِ دِي رَاهِ اِے ”سَچَلُ“، رَتِ مُشْتَاقَانِ هَارِي!

(۸۱)

قوس قزح سِر سُهڻي ڏنم، ننگي تيغ سِئَم دي؛
 خُون عِشاقان تَنهن مَنهن لڳي، ماريُس ضَرَب ظَلَم دي؛
 ريت اِها خوش يار سُهڻي ڪُون، ڳڏس جاءِ اَتَم دي.

(۸۲)

ميندي لا هَتان ڪُون اَندا، سُهڻا ٻانهن لُڏاڪي؛
 جاتوسه مُشتاقان ڪُون وَت، آيا آپ ڪُهاڪي؛
 ڏونهين دَسْتان خُون اَنهان دے، وچُون سُرُخ پُڙاڪي؛
 سِڀڪُون اَڻ ڏڪالڻ لڳا، ”سَچل“ هَس الاڪي!

(۸۳)

نال غماز جو دلبر اَندا، ڏاڍي رمزي غمزي؛
 عِشاقان ڪُون وَت مار گهٽيندي، روبرو دے رمزي؛
 دل وچ مُشتاقان دے پوندي، لڙي تے سو لڙي؛
 سُهڻا يار ٻڌيندا سِر تے، چيرے سَبزي سَبزي؛
 دردمندان دا روح ”سَچل“، او قَبض ڪَرَن وچ قَبضي!

(۸۴)

سُهڻا ناز غماز سِيتي، وه چال عجائب چلے؛
 شَمس قَمَر شَرِمندے هوئے، مڪ دے ويڪ تَجَلے؛
 ڪُون دلير جو هووے اُتان، تاب حُسَن دا جهلے؛
 وال وٽيل ڪاريهر ڪالے، وَلول چَلے چَلے؛
 روز ازل ڪُون يار ”سَچل“ مِين، پِيَم اَنهان دے پَلے!

۸۵

ود وا سُونهے سُهڻي چالي، واہ عَجَب چِتسالي!
 مُنهن تے نور سِتارے چمڪن، زلفان نانگڻ کالي؛
 ڳل تے ڏون اُلاڙے ڏايے، بَشهر دي ڏيکالي؛
 خَبر نَهيَن مَحُبوبان ٿون، ڪَنهن سُرَت اِها سيکالي؟
 غَمزہ رَمزہ ڏيک ڪے هويا، ”سَچَل“ مَسَت مَوالي!

(۸۶)

زور غرور، غماز ڏايے، وَت دلبر ليکے آئيندا؛
 لوڏ ڪيھي وَه سُهڻے دي، جو ڪَنگڻ ٻانھن لڏيندا؛
 ڪوڙے ديد عاشق دے ديدين، غَير غبار آئيندا؛
 مَحُبوبان دے در دا يارو، ”سَچَل“ سَگ سڏيندا!

(۸۷)

سُهڻيان نال مَين سُهڻا هوان، ٻن سُهڻيان مَين ڪوجھي؛
 ٻاجھ حُسن هوءَ هوءَ پي ٿيوے، دل مَلول تے مونجھي؛
 ”سَچَل“ راھ هزاران وچُون، راھ لڏي مَين سُوچھي!

(۸۸)

قابو ره ٿون ڳالھ اِهيَن تے، خَلقت ڪُون نہ گھيڄے؛
 نال سُهڻيان دے عشق لڳا ڪے، جَڳ ڪولون نہ چُپيڄے؛
 خام خيال ٿساڏا آھا، دم دم الڪ اُڪيڄے؛
 ڏونھان جھانان ڪئون وے عاشق، سانگے توڙ ٿريڄے؛
 لڪ لڪ ڏيون ٿھمت طعنے، تا پي ٿل نہ ٿپيڄے؛
 مار ڪھاڙا، هس تي دا وڻ، ”سَچَل“ صاف ڪَپيڄے!

(۸۹)

سُھٹا یار ہمیشہ ساڈے نال پی، کِلدا ہسدا؛
 ہک دم دور نہ ٲیوے ساٹون؛ وچ اکین دے وسدا؛
 پیا کوئی کم نا جائے ہرگز، کِل کِل دلڑی گسدا؛
 ”نینھن نباہ آسان نال ’سچل‘، گالھ اھا ئی ٲسدا!

(۹۰)

عشق لڳا، گھر وسر گیوسے، مطلب سٲد ٲیوسے؛
 حاصل آ ٲیوسے سارا، جو کجھ آپ منگیوسے؛
 سٲد زیان کٹون میان ”سچل“، هٲ تا چٲ ٲیوسے!

(۹۱)

عاشق دیان ٲد ٲونھین بانھان، سُھٹیاں آن گڑایا؛
 ہسدے کلدے اکن اینوین، ”ٲین کیون آپ اڑایا؟
 ”خوب سٲپال رہین، جو ٲین تے، لشکر حسن چڑھایا!“
 ”سچل“ یار نماٲے کون وٲ، سٲق ھے سوز ٲڑھایا!

(۹۲)

عاشق دیان ٲد ٲونھین بانھان، سُھٹا یار ہسیندا؛
 ”خوب هووے اھا کار ٲسا کون!“ اک کے ٲک ٲسیندا؛
 ٲچے بانھن ٲذاکر آندا، غمزہ لا کے ویندا؛
 ”آسان ٲساڈے، ٲون ھین ساڈا“ ٲھون دلاسا ٲیندا؛
 هووے هووے ساہ آساڈا ”سچل“، نال نیٹان دے نیندا!

(۹۳)

سُھڻيان نال نہ حُجّت ڪائي، اسان غريب نِماڻي؛
 نال غرور غمازان دے او، قدر نہ ساڏا ڄاڻي؛
 ٻانھان ٻڌ ٻلھيندا اڳون، حُڪمان حُڪمي آڻي؛
 جے خوش ٿيو ڳالھ اھين ڪن، ”سچل“ ڪون پي پاڻي؛

(۹۴)

سُھڻيان نال نہ حُجّت ڪائي، پا پلو ڪر زاري؛
 روبرو ڪڙ ٻانھان ٻڌ ڪے، گھٽ گچي وچ ڳاري؛
 ”سچل“ شال ٻياھ نويجے، نال ياران دے ياري؛

(۹۵)

ياران نال نہ حُجّت ڪائي، ڪيڇے ڪيون نہ غلامي؟
 ويڪڙ وچ ھے مطلب ميڏا، برسّر رھان سلامي؛
 دل ڪون آڻ تفرق گھٽسي، سڱ رقيب ملامي؛
 چاه وچون سر چاتي ”سچل“، بر ھے دي بدنامي.

(۹۶)

اسان مُسافر، ٺڳ نا سُھڻا، عاشق هيئون دم دے؛
 ھڪ ٻے پچون، ڏيوين آسائون، نت نت غمزے غم دے؛
 ڪيڪر ميئون اکين وک وک، ”تسان نھين ساڏے ڪم دے“؛
 ”سچل“ يار سُھڻے دے هوندے، ايڏے ڪم ستم دے؛

(۹۷)

بار سُهڻا وٽ سِرِ عَشَاقان، ڏاڍا سِئَم سَهيندا؛
 زلفان دام دِلين دا هونديان، جنهن وچ جوڙ ڦهيندا؛
 تنهن ڪئون پڇي تيغ اکين دے، نال پي ويڪ ڪُهيندا؛
 سِگهڙي سِگهڙي سِرِ مُشتاقان، ”سچل“ سيف وهيندا!

(۹۸)

يار ساڏا هر صورت دے وچ، نال سِيان رک ويندا؛
 ڪنهن دے نال هميشه هوندا، ڪنهن ڪئون چل ويندا؛
 پلٽي مار ڪنهن نال ٻهندا، ڏيڪ ڪنهن، وڪ ويندا؛
 عاشق جهر پُر وڃن اٿان، جيوين برف ڳڙا ڳل ويندا؛
 سچ دا تاب تڪيرا ”سچل“، ڪوئي ڪوئي جهل ويندا!

(۹۹)

هويا عشق مقرر ساڏا، نال سُهڻي دے سِيان؛
 ڪران ڦرياد وصال دے ڪيٽي، حيله ڪر ڪر رهيان؛
 پاندا هجر فراق سُهڻي نون، درد ڪيتوسے ڏيان؛
 ”سچل“ مراد سُهڻي دا صدف، اسان مرادان پُنيان!

(۱۰۰)

سُهڻي ديان وٽ سُهڻيان ڳالھين، ياد جڏان مِينُون اُنديان؛
 رو رو حال وڃاوان سارا، درد پي دل ڪون لانديان؛
 ”سچل“ ٻانهن لڏا جو آندا، اُهي گهڙيان مِينُون پانديان!

(۱۰۱)

سُھڻي صُورت يار سُھڻي دي، ڏنم جو هڪ ڏهاڙي؛
 دَسَت ڪيڻس تَلوار بِرہ دي، مارے وَتَ الارے؛
 ڪڙے رھين ٻڌ ٻانھان اڳڻون، عاشق وچ نظارے؛
 روبرو مَعشوقان ”سَچَل“، ڏيندے سِر بيچارے!

(۱۰۲)

دل لاوڻ جے تُون مَين ڪُئون پُچين، پَهلون عِشق سِڪيجے؛
 ٻانھپ دا وچ عِشق سُھڻي دے، ڪيوين خط لکيجے؟
 سُھڻي صُورت يار سُھڻي دي، دم دم دوست وِڪيجے.
 سُھڻيان نال مُقرر ٿيسان، عِشق دي راند رَچيجے.
 سارا سِر ڪَريجے اٿان، قَدمان هيٺ پُويجے.
 يارا يار طالِع دا ڏيکين، خانے خُوب لَويجے.
 دور بساط بِرہ دے سِر ڪُئون، سارا سَچ اڪيجے.
 جُک نا جوڙ ٻَھين ڪَھين حيلے، بيخود هوکے رَھيجے.
 ”سَچَل“ ڳالھ ٻاجُھون نہ اُنھان دے، ڪوڙا ماڻ مَٽيجے!

(۱۰۳)

وقت ڪَھين پاتشاھ حُسن دے، چُپ چُپاتے چَرھدے؛
 زَنگي، رُومي، رَل ڪَراھڻ، نال غريبان لڙدے؛
 ”صَمَد صَمَد“ او پڙهاون سَپ ڪُئون، اَو ”سَچَل“ جڏان اڙدے!

(۱۰۴)

ويڪ ڪي حسن سُهڻي دا زاهد، پڙهدا ”حَسْبِي حَسْبِي“؛
 ٻُئس زمين تي دم وچ هت ڪن، ساوي ساوي تَسْبِي؛
 ”سَچَل“ ڪڙدا اٺ سَچ والا، ڪول نه ٻهندا ڪَسْبِي!

(۱۰۵)

”جڏان لڳس ا تير تڏاهان، ’توبه توبه‘ پڙهسي؛
 ”دست ساڌي هن خوني خنجر، يا بچسي يا مَرسِي!“
 ”سَچَل“ حاضر هوت آڳاهون، هرگز اهو نا مَرسِي.

(۱۰۶)

غازيان ٺون غم ڪيا يارو، سر دا سانگ نه ڪرده؛
 وچ ميدان محبت والي، مرداني ٿي مرده؛
 نال انهان دے ٿيو نه پاڙا، جو هوون بيدرده؛
 ”سَچَل“ عاشق ايوين سڃاڻن، روءِ جنهان دے زرده؛

(۱۰۷)

جي تائين جيوين نال سُهڻي دے، وڪ وڪ عشق لئجي؛
 نينهڙا عمر نباهين ساري، قابو پيچ پئجي؛
 طعن، ٽهمت، ٽوڪ لوڪان دي، چشمان چم چئجي؛
 سمنهن جاڳڻ وچ يار ”سَچَل“، نت ايا ڳالهه ڳئجي؛

(۱۰۸)

عاشقِ کُون سَتَ سانول سُهڻا، حال جو پُچدا کڙڪي؛
هڪ زلفِ دي اَ زنجير کڙي، ٻيا ڪُڻڪ اکين دا کڙڪي؛
باز وانگون پَت ماس يَتِيماں، ڏون ڏون ڏيندے پڙڪي؛
ويڪ تَجَمَل دلبر دا، هر شاه گدا پيا ٿڙڪي؛
يار ”سچل“ اها خبر اهيڻ کُون، نال انهان جو اڙڪي!

(۱۰۹)

عاشقِ کُون وَت هڪ ڏيهڙي، دلبر اينوين فرمايا؛
”بهندين قوڪ، گريندين ڪاوڙ، اءِ پي عشق اڃايا!“
عاشقِ حرف اهوئي سڻ ڪر، رو رو حال وڃايا.
”بس هڻ بس“، وَت اڪيا دلبر - بس موت عاشق تے آيا.
رڪ ميدان مُحَبَّت دے وچ، ”سچل“ قَدم سَوايا!

(۱۱۰)

نال سُهڻيان سرِ بازي لاوڻ، ڪار هيئي جهت گهت دي؛
فرصت هڪ نا رکدا ڪائي، ڳالهه چلے چت پت دي؛
ٿيو صلاح ”سچل“ تنهن پڇون، ياران دے لت پت دي.

(۱۱۱)

حُسن دے نال نياز نہ ڏنم، ڪوئي ڪنهن نہ مڪاني؛
هرجا ناز غماز سיתי، اهي رکدے شان شهاني؛
دلبر ساڏا نال غريبان، ڪردا خوش گذراني؛
قدر اهيڻ دا ڄاڻي ”سچل“، يا وَت آپ او جاني!

(۱۱۲)

سُهڻا سائين بخش آسانون، جو ڪوئي ٿوھ ڪيتوسے؛
نام خدا دے عفو ڪرين، جو ٿيڏے نينهن نيتوسے؛
پَلوُ ٿساڏا روز ازل ڪئون، دلبر دست ليتوسے؛
اڀڻا جاڻ ”سچل“ ڪون سُهڻا، ٿيڪون پَلوُ گهٽيوسے!

(۱۱۳)

يار سُهڻا شل هووے هميشه، نوبنو تازه بتازه؛
روبرو اهيڻ دے بهندے آسان، مل ڪر شهر درازا؛
پوڳيا تنهين دا شهران شهره، حُسن والا آوازا؛
نال ”سچل“ دے ڪڏان نہ هوندا، بانڪا بے نياز!

(۱۱۴)

سُهڻے دے شل باغ حُسن ڪون، ڪوسا واءُ نا لڳے؛
هڻ دے عاشق آسان پي نِسے، عشق لاتوسے اڳے؛
صورت سُهڻي ويڪڻ نالے، تن ”سچل“ دا ٿڳے؛

(۱۱۵)

سُهڻے دے شل باغ حُسن ڪون، لڳے نہ باد خزانِي!
هووے شال هميشه تازه، جوپن جوڙ جوانِي!
”سچل“ دلبر ساڏا آها، سارا رنگ رباني!

(۱۱۶)

سُھڻي ڳلُ اساڏي ڪون، ڪڏان باد خِزان نِهين لڳدا؛
 ويڳڻ دے وچ تازه بَتازہ، رُوح اسا ڏا ٿڳدا؛
 اھين پاڙھون ڪوئي سَمجھي ”سَچل“، نِهين سو جيونُ جڳ دا!

(۱۱۷)

اَمَن دے وچ رک يار سُھڻي دي، الله، سَنگت ساري!
 تَنهن دے نال اسا ڏي آھي، يَڪدل يا رب ياري.
 دوستي دے وچ پُچين جے مَن ڪن، ”سَچل“ رڳڻ سَچاري.

سي حرفي

الف - آء، مِيٽِي دل چاءِ نِيٽِي، جي جاءِ نِهين، هاءِ هاءِ، ميان!
اٽڪا اڪين، ڏک لاڳيون، ڦر اوڪي ڪُجھِ الاءِ، ميان!
ڪائي واءِ گهلي، سَنِيان ساءِ چوڙيا، طعنه ڏيون، واءِ واءِ، ميان!

ب - بس سَنِيان ڪَنون رس نِهين، روح وس نہ مِيٽي وس، ميان!
جيٽڙا جس نِهين، پروس پُٺيان، خاطر کس ڳيون ڪيون نس، ميان!
مين کس سَنِيان دے ڏس نِهين، لڳي کس نہ ڪائي چس، ميان!

ت - تات تِيڏي، وائي وات مِيڪون، تيوين، سات نہ ڏيڪين ذات، ميان!
سُٺُ بات سُنْها، هيهاٺ هوئي، ڏينهان رات اوين پريات، ميان!
تسلات ڏيون مصلات ڪائي، مِيڪون درد لايوئي پاتون پات، ميان!

ث - ثابت سار سَنِيار تِيڏي، اندر عشق ڪيتا انظار، ميان!
ڪيئي لک هزار وويار تِيڏي ڪيتي روين زاروزار، ميان!
تِيڏي تار لڳي، دلدار مِيئون، هڪواري بے اختيار، ميان!

ج - جال مِيڏي ٿون نال سُنْها، بر حال تيوين ٿون پال، ميان!
ورق وال وچوڙي دا ڳالهه سُنْين، اڀا آپ ڪرين پلا پال، ميان!
پيا وچ جنجال دے حال مِيڏا، پي ڪيهي ڪران قيل قال، ميان!

ح - حال خيال دي تِيڪون آگه، وک ڪيون نہ لهين وو سَنِيال، ميان!
سُٺُ سوال ساڏا، ڪرين پال پلا، ٿئي سِڪديان مِيئون سال، ميان!
رو لال ڪيئم اڪيان خيال تِيڏي، ڪيتا بره تِيڏي بيتال، ميان!

خ - خواب ڳيا، ڪئون تات تيڏي، ڪيتا ٻره سائون بے تاب، ميان!
 تون شتاب آوين، ڏيويں آب ميڪون، سائين کول نقاب، حجاب، ميان!
 تيڏے نينهن نواب ڪباب ڪئم، ڪوئي نھين عتاب خطاب، ميان!

د - دم واندا نھين غم ڪئون، هڏ چم واسيا تيڏے ورھ، سائين!
 همدم ٿي گھٽين نا خم اٿان، سارا ڪم ميڏے در جوڙ جائين!
 چاوين چم تہ پي مين طالب تم، نھين ڪوئي شرم، عاشق ڳل لائين!

ذ - ذوق تيڏا، سائون شوق لڳا، طعن لوڪ ڏيوے، نت چوڪ، ميان!
 نينھڙے نوڪ لڳي، محبت موڪ لايو، اوران ٽوڪ لاون سائون ٽوڪ، ميان!
 تيڏا طوق گھٽيم، ڳل ٻانهپ والا، سھڻا سوز ڪيتا سائون سوڪ، ميان!

ر - راه ڪڙا ارواح تيڏے، ڇت چاهه ني سنجھ صباح، ميان!
 وھ واھ سنڀال تون اھ ڪئون، ميڏے نال سلان دي سپاھ، ميان!
 پند پاھ ٿيا، تين ماھ ڪيتے، ميڏي دل وي هيئي آگاه، ميان! ز

- زار روان تين يار ڪيتے، ٿيوے ڪار نہ ڪائي نروار، ميان!
 تون چارپڙے، دن دار تيڪون، جي جار پيا دلدار، ميان!
 گفتار سٿان هڪوار تيڏي، ٿيوے دل تا باغ بهار، ميان!

س - ساري آڪان ڳالھ ياري والي، تين نال ڪريجے روزاري، ميان!
 باري ٻرھ وهائي ڪاري سائون، ڳل چا گھٽيوئي ڳاري، ميان!
 واري يار تين تون سوواري وڃان، دوستي وچ گھٽين مٿان گھاري، ميان!

ش - شام صبح آرام نہین، پیغام پئیوئی نا سلام، میان!
اکین خواب حرام تمام کیتا، اوڻ دا نہ کیتوئی انجام، میان!
انعام غلام دیدار ٿیوے، گرین یار قبول کلام، میان!

ص - صورت آواز نیاز کئون، ہانہان بد گزین بے نیاز اڳون!
اتان ناز کئون تون باز آوین، ٿیڈا راز پوے کار ساز اڳون!
تن ساز گرین آواز رگان، کرن صفت تہ دل نواز اڳون!

ض - ضرر شرر وچ عاشق ہویا، شیر شکر پی سی تازہر، میان!
شہر بحر دے وچ تنہن دا ہوکا قریا، ہل غل ٿیا اندر پھر، میان!
عاشقان کئون نظر گنر اہا، بئے وہم تہ دربدر، میان!

ط - طور ڈادی، پُر شور اہا، زوری نال گھتے، سوئی زور، میان!
گہم گھور تنہن وچ، جفا جور سنیان، ہینترے نال لاوین ٿیندا ہور، میان!
جنہان کیف کلال کٿور پیتا، انہان پرہہ بچایا ہور، میان!

ظ - ظلم جہول ظہور کیتا، منظور ہویا، پُر نور، میان!
مُصحف وچ مذکور ہویا، معروف اہو مشہور، میان!
چک چور امانت عشق کیتا، سر سُولی سٿیا منصور، میان!

ع - عشق اجہل، کیا عقل لڳے، توڙے کرے عقل تجمل، میان!
کوئی پل نہ سوئی تحمل کرے، پنین پرہہ دا ڏیک بدل، میان!
تنہن دا ہیئي عمل اصل ڏایا، اونداه دے وچ مشعل، میان!

غ - غازي چڙهڻ سِر سُولِي راضي، بانگه ڪيھي ڪيٽي سِر بَازِي، ميان!
 آزي ڪر دَوڙاوين تازي اٿان، وَت ڪيا ڪَريسِن قاضي، ميان!
 ڪنهن دے حال نہ مَن تے ماضي آھي، هيئي سُوَرھان سِر فرآزي، ميان!

ف - فال پئي عشق دے حال والي، سِر دَم سائي بَرحال، ميان!
 حَمال ٿڻے وچ خيال اِھين، ڪيش حال جَنجال ڪَمال، ميان!
 ڪِشال چايس احوال ڪَنون، ڪائي سِر سَنيس امثال، ميان!

ق - قال تے ٻاھر حال ڪَنون، نھين خاص ڄاڻو ھے خيال، ميان!
 الحال وصال احوال دے وچ، وَت ڏيڪين جوڙ جَمال، ميان!
 ڏينھن رات جنھن دي وو سَنيال ٿيڪون، ٻاجھون اِھين ڪيھي مَجال، ميان!

ڪ - ڪائي نھين ٻي جاءِ ٿيڪون، ٻاجھون ھاءِ ھواءِ ني واءِ، ميان!
 اڪين لا اِٿان بَرپا ڪَرين، اِھو ڏيڪ سارا سِر وِپاءِ، ميان!
 سِر اَڏيون، چت چا اِئون، عاشق اور بازي نہ بَناءِ، ميان!

ل - لت نيتوئي پھلي ست ميڏي، دل چت اَلت پَلت، ميان!
 سائون قَت گھتيوئي زلفان وَت سُهڻا، ميڏا روح نيتوئي پَت، ميان!
 جُٺ لاڪے سَنيان پچے ھَت رھيان، طعنے ڏيون اسائون سَت، ميان!

م - مار تَرار فراق والي، ميڪون مار ڳيون دلدار، ميان!
 پئي پار اودار وو يار ٿيڏي، لنگھ نينھن والي وو نظار، ميان!
 هوشيار هزار ھلاڪ ٿيون، جنھان اَڏنا چمڪار، ميان!

ن - نسلڳ چاڙهيوئي غمزو ڪڻڪ سان تہ، سڻڪ لا، فتح ساري ڪمڪ ليوہ!
لڻڪ نال ميڏي دل چڻڪ نيتي، ڪنهن دي قٽڪ نھين، لڻڪ ڪون ڏيوہ؟
وڻڪ نال زلفان ڏاڍا دام گھتيا، جند جان ميڏي، جاني جھڻڪ نيوہ!

و - وار ڪنھين تون نہ يار آسين، اقرار ڪرين، سچا نال ميڏے!
ھنجھون ھار پوتا، جي جار پيا، اسرار ڪيتوئي، لڳون ڳال ميڏے!
اختيار ميڏا مٺيون يارنھين، ھڪے وار اوڀن اڄ ڪال ميڏے!

ھم - ھوش وچون مدهوش ٿيان، ڏيون گوش ميڏے وو خروش ڏھون!
سرپوش ٿيون آغوش ميڏے، اوڻ والي ڪرين بيهوش ڏھون!
ھل جوش گھتيا، دارون نوش ٿيڏے، ڪائي گھت نگام انوش ڏھون!

ي - يار آيا وڻ پار ميڏے، جنسار ڪرے سينگار، ميان!
اسرار وچون اظهار ھويا، انھان ڀيدان ڏنا ديدار، ميان!
”سچل“ سار سنڀار وو جنھن دي آھي، سوئي ديس مليا دلدار، ميان!

ڪافيون

ڪافي ۱

اڪيان ٽيڙيان عقاب، عاشق مار شڪار ڪيتونءِ!
 غمزے نال گلابي هوندے، ڏونھين نيڙ نواب.
 دل تے دردمندان دے دم دم، شوقي ڦرن شتاب.
 ڪڏان گاه نہين او کاوڻ، قوت انھان دا ڪباب.
 دائم پيون چشمان ٽيڙيان، شوري مست شراب.
 قتل ڪرينديان اڪيان ٽيڙيان، ”سچل“ لڳ ٿواب.

ڪافي ۲

سٺهے نال اسا ڏيان اڪيان، اڙڪڻ هو اڙڪڻ!
 بار بره دے دردمندان تے، چڙڪڻ هو چڙڪڻ!
 غمزے رمزے يار سڄڻ دے، ڪڙڪڻ هو ڪڙڪڻ!
 در ٽيڙے ڪئون عاشق شودے، ڦڙڪڻ هو ڦڙڪڻ!
 سوز ٽيڙے ڪئون برهے والے، ٿڙڪڻ هو ٿڙڪڻ!
 بره ديان باھين ”سچل“ دي دل وچ، پڙڪڻ هو پڙڪڻ!

کافي ۳

نِیٿان دي عَجَبِ نِگاه، وِڪ وِڪ هونديان هادي دے نال!
 هادي سائون سِرَ اِهين دي، اِها ڏکالي راه.
 اِتان ڦيرين ڏے ڪَر رهيان، آپ لھان ھر گاه.
 ڪِتلے تائين نظر نہ آيا، بن الله آگاه.
 اڪيان دے وچ سڀ ڪُجھ اُها، مَتان ٿيوين گمراه!
 ”سَچَل“ ٿيئون رَمز ڏکالي، هادي ٿيا هَمراه.

کافي ۴

غیر دے خام خيال ڪئون، هُن، هادي، سائون توبه توبه!
 جھي ٿيھي ٿيڏي آھس، دور نہ ڪرين وصال ڪنون.
 آپون آپ جمال وڪائي، مِين ڳئي هان ھر حال ڪنون.
 نانءُ سائين دے سائون بچاوين، غير دي ڦيل مقال ڪنون!
 عرض اسادا مَن تون هادي، قَسَم هے پے سوال ڪنون!
 گڏ هوڙ دا تين اڪيا سائون، ڳھلي هان اِهين ڳال ڪنون.
 دين ڪُفر ڪنون قسم چاتوسے، ساڏي بس اين وِبال ڪنون.
 عشق اسان نون ’الف‘ پڙھايا، ٺھ ڳئي دلڙي ’دال‘ ڪنون.
 ڪُرم سڀوئي ’ڪوڙي‘ آکے، ’سَچي‘ ٿيس اين سنڀال ڪنون.
 جان ”سَچَل“ دي نال ٿساڏے، چُٽ ڳئي هان جنجال ڪنون.

کافی ۵

حُسن دا اے ہرکارا، سُنھے والا، اُندا! چڑھ کے یَر کر پیالا!
 دیندا دَسْتون اَن اَسائون، کِیفی بَن ہُشیارا، سُنھے والا.
 اوڻ نال جو لت نیتونے، شہر دِلین دا سارا، سُنھے والا.
 بانکے نیٹ اُنہان دے ہوندے، مار گھٹن سَردارا، سُنھے والا.
 ”سچل“ گھن کے وکالت آیا، برہم وڈایا یارا، سُنھے والا.

کافی ۶

زاری، سچل، لک زاری، مِیڈی تِیڈے نال!
 نال سہا ڈے مِیڈی یاری، جیوین وٹیئی تیوین پال!
 آکان یار تینون ہِکوارِی، تِیڈی گجھڑی گال!
 مِیڈی تیکون ہے سَت ساری، وَرَق ہِجردا وال!
 ازل کئون مِیڈے گل وچ گاری، او سادے گڈ جال!
 ”سچل“ ہے سگ در تِیڈے دا، دوست سِگھا غم نال!

ڪافي ۷

اے دل مِيڏي زوري زوري، ڪيويَن نال نيتي هيئي!

سِڪيون ڪَنهن ڪُون سُهڻا سائين، چُشمان دي وَت چوري چوري!
راتيان ڏينهان هه ٿساڏي، جي ساڏه ڪُون جهوري جهوري،
ڳل اساهه ٿيڏي آهي، يار ڏاها، وَت ٿوري ٿوري.
يار ”سچل“ ڪُون سُهڻا سائين، لاڳيون ڪيهي لوري لوري!

ڪافي ۸

يار دے پارون آئے، آئے ڏاڍے ٿوراڀے!

انھان عتابان، سٿوري سيان، عشق دے مچ مچائے!
خاطي دے هٿون اک متونے، جين سڀ حال سٿائے.
نال سٿڻ دے منجه وي پيوسے، پرھے بور بچائے.
اهين ڏهاڙے ”سچل“ نماڻے، انگ پيپوت رمائے.

ڪافي ۹

سُهڻا تو ٻن حال، ڊڪي هوڻيان، نسي جيندڻيان!

ميڏي نال ٿسان جو لائي، وسر ڳيوسے ٻاڀل مائي۔

زهر پيالا پينديئان!

عشق جڏان پي سرتي آيا، 'هو هو' ڪر ڪي نينهن نچايا۔

هڻ ديواني ٿينديئان!

مرگان تير مرينديان بڙچان، سيني دے وچ لڳديان هڙچان۔

'هائے، هو هو' اکينديئان!

بره اسان تے بچان لايان، سڀ سھيليان مل ڪر آيان۔

مھڻيان نال مرينديئان!

"سچل" سوز سنڀال ڏتوسے، جان ٽڏان قربان ڪيتوسے۔

سانگان نال سلھينديئان!

ڪافي ۱۰

سُهڻي تون مين تا صدقے ٿيوان.... صڻقے ٿيوان، جو دم چيوان!

دعا ڪرو ٿسان مينون سيان، نينهڙا نيڀھ شالا نيوان!

هنجون والے ڏاڳے لے ڪر، چاڪ سيني دا مين سيوان.

هڻون سُهڻي دے، سٿوري سيان، پيالا عشق دا پيوان!

سڻ وے "سچل" اھين دوست دا دامن، نال يقين گھنيوان!

کافي ۱۱

مَينَ تا سَوِين، هو، سَوِين، ڏيسان سَوَ هزار ڏورا پيءُ!
 يار دے طرفون آئے نِياپيءُ، نَوِين هو نَوِين!
 دِل دے اندر دودِ پَره دا، تَوِين هو تَوِين!
 بار پَره دا چاوڻ ڪِيتے، گَنوِين هو گَنوِين!
 نال پيار دے راند رووڻ دي، رَوِين هو رَوِين!
 سَڻ وے ”سَچَل“ اهيَن يار دے پيرين، پُوِين هو پُوِين!

کافي ۱۲

سَچَڻان اڳون، اڙے ساڻي! تُون ڪِيوِين جالين!
 تيغ سِئَم دي وهے آسان تے، سائون مَرينديان ڳالين
 آه مِيڏي ڪَنون طول وهائے، جَل ڳيان نَرَم نهالين!
 جَنهن دے اندائين گهن نِياپيءُ، اهو تا دوست وکالين!
 خوني خَنجر دست سَچَڻ دے، ”سَچَل“ آپ سَنپالين!

کافی ۱۳

اَگڻ مِیڏے اَوین اَوین، دامن لڳڙي نون چوڙ نہ جاوین!
 جیہی تیہی تیڏي هان مین، چت نا مین کَنے چاوین!
 هووین ہمیشہ نال اسا ڏے، دلبر دُور نہ جاوین!
 ”سچل“ هے سڱ در تیڏے دا، پیر اہین ڏھون پاوین!

کافی ۱۴

سانئون فِراقی کیتوئی، یار ... یار اسانئون کیتوئی فِراقی!
 تیڏے باجھون سڀ هے هلاکي، برہ دا چاڙھیوئی بار.
 اَگڻ اسا ڏے ٿیوین اوطاقي، روندی هان زاروزار.
 دلڙي لت کے، کیون ٿیون یاکی؟ تن وچ تیڏي هے تار!
 بخش ”سچل“ کون اپڻي عشاقی، لنون لنون لاوین لارا!

کافي ۱۵

اول دلا سڌي ڏي ڳيا، هُن ڪي هڻ ڳنا هون رُس ويندا!
 دل تون ساڌي وسر نه ويندا، هجر دے وچ جو حال ٿيا.
 سو سو طعنه لک لک بدبان، ڪردا سارا لوڪ ڳلا.
 مهر اهي تون مول نه چاوين، پيش جو ٿيڌي يار پيا!
 عشق ٿيڌي دا ديرا، دلير، ناگه نيٿان تے هے ٿيا!
 سڱ هے ”سڇل“، ڪڏان چوڙ نه چاوين، سُهڻا، سڀني نال لڳا!

کافي ۱۶

اسان يتيمان تون ڪي وين وساريوئي!
 ٿيڌي ڏيڪڙ ڪي تے پھون سڪدي ان!
 ڪيئون ڪوڪان، ڪيئون اڪان، سيف هجر نال ماريوئي!
 ٿڪ ٿورا پے ٿيڪون ڏيسان، جو دم نال گذاريوئي!
 يار ”سڇل“ ٿيڪون مک وڪلايا، جنهن کون روز پڪاريوئي!

ڪافي ۱۷

سائون اداسي ڪيتوئي، يار...
 يار ڪيتوئي سائون اداسي!
 ٿيڏي سائون دلبر ڪيتا، بره صفا بے ماسي -
 ٿيوين نه ٿون ڌار!
 سهڻا سائين، ڪيتا ٿيڏي، سوز سجا سنڀاسي -
 ٿيا دونهان انڌار!
 اڳڻ آسا ڏي پکيل آوين، مين هان پکيل پياسي -
 وڃ نه ٿون بے پار!
 ساه ”سچل“ دا ملڻ دي خاطر آتا، بيوس، آسي -
 ٿون آوين هڪوار!

ڪافي ۱۸

مار ڳيان تلواريان، اڪيان ٿيڏيان خون ڪرينديان!
 - قهر ڪمينديان، قتل ڪرينديان.
 بجلي وانگون جهلڪي ڏينديان، پار پيان ني ڪٽاريان.
 مين نمائي دے مارڻ ڪارڻ، فوجان چڙهيان باريان.
 له ٿون سنڀالان سچڻ ”سچل“ ديان، مهر ڪرين سر ماريان!

کافي ۱۹

رورو رهي آن يار،
هڻ هه مناسب اوڻ تيڏا!

روز الستي سر تے چاتم، بره ٿساڏے دا بار.
هجر ٿساڏے ڪاهل ڪيتا، رووان زارو زار.
لنؤن لنؤن دے وچ عشق لپيتيا، تن مَن تيڏي تار.
لڪ ڪروڙين، ڪتلے آڪان، ماريئي حسن هزار!
اڪيان تيڏيان گل گلابي، خوني عجب خمار!
ظاهر نال زبان ڪريسان، الفت دا اسرار.
چشمان بحري باز ٿساڏيان، شوقي ڪرن شڪار.
عاشق ڪتلے قتل جو ڪيتے، صورت دے سينگار!
تيڏے ڪارڻ جوڙ پاتوسے، گل هنجھون دا هار.
سولي تے منصور چڙهايا، چشمان دي چمڪار.
ڪيوين ڪران، جو دل دا وچايا، برهے صبر قرار!
دين مذاهب گل دے ڪولون، يار ”سچل“ بيزار!

ڪافي ۲۰

چَڙمان چَمڪَ چَمڪَ ڪَر، دل تے اَثرَ هے ڪِيتا!

ڪيا بات هے اَثر دي، بلڪل حَشرَ هے ڪِيتا!

وَه ناز غَمزَه سِيتي، آيا هے يار ميرا؛

اے ڏيک لاڻبالي، زاهدِ حَذَر هے ڪِيتا!

اِڪ دن تَماشَے ڪِيتے، بازار وچ ڳياها؛

وچ ’هءِ هاءِ‘ عاشق، سارا شَهرَ هے ڪِيتا!

اِبرو ديان ڪَڇ ڪَمانا، مڙگان دا تير ڪاري؛

وچ عاشقان دے سِينے، هِڪدم گُذر هے ڪِيتا!

لِڪ مير شاهزادے، حيران ڏيک هوندے؛

ڏيک اُپڻي غَريبِي، سالِڪ صَبَر هے ڪِيتا!

چَڙمان دا شور، جاني، بيشڪ ٿون زور جاني؛

وَه وا عَجَب نَظارے، ظاهرِ ضَرر هے ڪِيتا!

”سَچَل“ سَچڻ نِرا لا، چَمڪار چير والا؛

هَت وچ هے تيغ پالا، زَخمِي جِگر هے ڪِيتا!

کافي ۲۱

سائون يار مَرينديان، حُسن والے ديان چَثمان!
 نِينهن نظارے لڳڙے نيزے، مَين تہ لڳي تَيڌے قَدمان!
 برہ ديان بَرڇيان گَتيان خُماري، تَيڌيان هريان کِيهيان رَسمان!
 ڏايے ڏايے چَکدائين چالے، سُهڻا مَيڪُون تَيڌيان قَسمان!
 تَيڌے باجُھون مَردا جُهردا، ”سَچَل“ مَليندا بَسمان!

کافي ۲۲

ڏيکو ساڏڙے نال، کِيتي وِيندا ڏايپ يار!
 اسان نِماڻيان دي يار زورآور، نَھين مَينندا ڳال!
 روز الستي کُئون هے ساڏي، جوشان دے وچ جال!
 دردَمَندان دا دلبر ڏاڍا، سَڻدا نَھين کوئي حال!
 دوست اساڏا، سَڻووے سَنيان، گَهڙي گَهڙي بے خيال!
 نال تُساڏے مَين تا آهَس، اُپڻے ”سَچَل“ کُون سَنيال!

ڪافي ۲۳

لائي ڪيون دل لائي، ٿسان، پرديسي نال!

نال تيڏے مين اصلون لائي، ٿيون نه ٿون ڏک پائي!
 يار مسافر چوڻڪ لائي، مت ٿيڪون ڪيهي آئي!
 اوڻ جاوڻ دي سٺ ناهين، دلبر دل ڳيا چائي!
 الٽ پلٽ دي ڳالهه هه ”سچل“، سمجهه اها ٿون وائي!

ڪافي ۲۴

نال اسا ڏے ڪيون لڙيان،

فوجان حسن والے ديان!

غمزے رمزے لڳدے پيارے، حسن تيڏے دے عجب نظارے؛
 دل ڪيون دلبر دوست وسارے، اڪيان نمائيان ڪٿان اڙيان!

مزگان نيزے تيز ٽڪيرے، ظالم زلفان ڪرديان ڦيرے؛
 دلبر تيڏے دل وچ ديرے، قرب تيڏے وچ ڪڙيان!

نظر ڪرم دي مين ول پالين، اڀڻے ”سچل“ ڪون اپ سنڀالين؛
 ڳجهيان ڳجهيان تيڏيان ڳالين، جان جگر وچ جڙيان!

کافی ۲۵

دلیان نِگیندا وتدا یار...
یار یِگیندا وتدا دلیان!

عالم سارے کُون عاشقِ کیتا، چَسمان دے چَمکار!
داناوان تُون دیوانا کَردا، اکیان دا اَسرار!
نِکل کے باہر بُرقع چاویں، عشق ہویا اِظہار!
ایڈون اوڈون خُون کَریندا، خُون پَریان دا خُمار!
اکیان کول کے، ہادی والا، ”سَچل“ ڈیک سِینگار!

کافی ۲۶

چیران کھڑی چم چم لائی، یار ویکورنگ لایا ہے!
غمزے رمزے ساز گڑے تئے، گاوٹ والے گایا ہے!
مُنہن مہتاب کَنون ہے زیادہ، صُورت وچ سَوایا ہے!
شاہ، گداگر، پیر، اَمیران، قیر اِہین قَتکایا ہے!
عِشق جِنہان دے اندر وڑیا، نَظر تِنہان تُون آیا ہے!
سُہٹل سائین جاء جوڑائی، وچ ”سَچل“ دے سَمایا ہے!

کافی ۲۷

پلا جانی، کیهیان کیهیان، تین سائون تانگهان لایان!
 ھک بے پچون حسن دیان فوجان، ویکو چڑھ چڑھ آیان!
 اوٹ دیان وت دیس اسا دے، تیان سھٹے دیان وایان!
 وڈڑے ویلے ویسان اتاہین، جتان سھٹے دیان جایان!
 ھر ھر عشاقان نون توباھان، ”سچل“ پرہ پڑھایان!

کافی ۲۸

تیڈیان آکیان بحری باز، دلیان مارکے قوت کریندیان!
 یا وت باشے پرہ دے، یا شاہین شہباز.
 مشتاقان دے مارٹ کیتے، چا کرن پرواز.
 کڈان مین تا مول نہ ڈنا، نیٹان وچ ناز.
 ”سچل“ یار دا هووے سدائی، نال نماٹیان ناز!

کافي ۲۹

تِيڏيان اڪيان لعلون لال، شوقي يار شرابي هونديان!
 ٻانهان ٻڌ ڪر دور ڪڙوون، ڪيفي ڏيک ڪلال!
 ڏيک پتنگ پرواز ڪريندے، تِيڏا مڪ مشعال!
 دليان والے سودے دے وچ، ڏونھين نِيڻ دلال!
 ”سچل“ صِفَت تمام نہ ٿيوے، ڦرديان بے تہ خيال!

کافي ۳۰

اڪيان لڳيان ڏاڍي جاءِ، عشق ديواني مَن ڪيٽيان!
 لڳي جنھان نون سَے ئي ڄاڻن، خَبر لوڪان نون ناءِ.
 عالم وچ پيا هل حُسن دا، جَلوه جاءِ بَچاءِ.
 درد اھين دي اور نہ ڪائي، پاڄھون درس دواءِ.
 ”سچل“ سائين سڀ وچ وسدا، لوڪان ڪَل نا ڪاءِ!

حسن ۽ عشق

کافی ۳۱

خُونی عَجَب خُمار، اکیان تیڈیان مُشتاق مَریندیان!
 دردمندان دیان دلیان سائین، شوقی کَرَن شکار!
 چَسمان ہن چڑواگ تِساڈیان، قُردیان بے اختیار.
 قَتل کیتے تیڈے سہٹے چالے، عاشقِ لک ہزار.
 کالِیان کَجلیان تیڈیان چَسمان، نیٹین نازِ نظار.
 ”سچل“ ڈیک سِنگار سَچل دا، سِرِ ڈیون سردار!

کافی ۳۲

تیڈیان چَسمان گھتدیان چاک، دردمندان دے دلیان کُون!
 مُشتاقان دے مارٹ کیتے، چُست قِرَن چالاک.
 ہے تِڈیان خونیاں دی، ہے ہر کَنھن طرفینِ ہاک.
 ظاہر باطن سب کُجھ ہویا، اکیان دی اِملاک.
 اکیان دا اَسرار ہے سارا، اَرْض تے کیا اَفلاک.
 سِر تہ ”سچل“ دے ہوندے ہَر دم، حَمَلے ہیبتناک!

کافی ۳۳

خُونی میڈے گلے دا، تیڈیاں اکین دا خنجر!
 تیڈیاں اکین دا خنجر، خُونی میڈے گلے دا!
 تَک نیٹ کیبران ٹون، مارن مُسافران ٹون;
 قَتیا تین عاشقان ٹون، دم دم اے دوست دلبر!
 ابرو ڈونہیں کمانان، چاڑھیونے گوشہ داران;
 مزگان دی ڈیک باران، سینہ سپر سراسر!
 چشمان دا ڈیک افسون، قِرَدے ہزار مَجْثون;
 تئے قتل لک فِلاطون، کسریٰ تے کیا سِکندر!
 نیزے نَفیس چلّے، دلدار بے بدل دے;
 ”سچل“ کئون ازل دے، نیٹان دا ہویا نوکر!

کافی ۳۴

اوڈون رہبر آئے، ”یار تُسان کُون پھون پچدا!“
 سٹٹ نال وِسِر جیوسے، مَلا جو سبق پڑھائے.
 سپ کنہن ویلے شوق سچڑ دے، دل تے شور مچائے.
 آپے جاٹین یاد کیتونے، ”سچل“ بخت سوائے!

کافی ۳۵

تِيڏيان مِڙگان ڪيبر ڪاري! ڪيبر ڪاري تِيڏيان مِڙگان!
 راتيان ڏينهان رَنگ اِيهين وِچ، خُونِي رهن خُماري!
 اڪيان تِيڏيان مِثل عَقابان، شوقِي رهن شڪاري!
 تَنهن ڏينهن لاکُون دلبر سائين، ڪَجليان تِيڏيان ڦهاري!
 مُشتاقان ڪُون وَتَ مَحْضَ مَرِينديان، ’هوءَ هوءَ‘ حُسن هِزاري!
 ناگه تِيڏي نِيڻ اُٿيندي، بِره ”سَچَل“ سِرِ باري!

کافی ۳۶

ساڌي گهر آيا... آيا سُهڻا، سَدا آيا!

اُڀڻا وعدہ آپ پاليون، اسان تہ درشن پايا!
 وسر ڳيوسے فلڪ هجر دا، ڳل سَچڻ ڇا لايا!
 معاف مَدايان سڀ ڪيئون، يار سائون پَرچايا!
 اڳڻ ميڏي ٿر آيا سَوِيلِي، مَوَلِي مُحَب مِلايا!
 ”سَچَل“ جنهين دا سَگ هِي اصلون، سِرِ ميڏي اُوندا سايا!

کافي ۳۷

بِسْمِ اللّٰه، وءِ بِسْمِ اللّٰه! سَهْڻا آيا، اَڪانِ بِسْمِ اللّٰه!

مَينَ صَدَقَے ٿِيوان، بِسْمِ اللّٰه! رَدَ بَلا وءِ رَدَ بَلا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

نال غماز دے دلبر آندا، سَبَز چرا، سِرِ کَچِ ڪَلاه -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

پيچان پيچ زلف ظالم دي، تَنهن دي زَبَر مَچايا زڪُولا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

ڳل عاشقان دے اُن گهٽيوئي، اِهو صورت والا سلسلا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

ناز نِيٿان دے عاشق مارِئے، پيا غازيان دے گهر غلغلا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

خُور ان ويڪ حيران جو هويان، اِهو ويڙهے ويڙهے وڪولا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

چَشمان تَنهن ديان باشے بَحري، ڪَرَن جوش واليان تے اَحَملا -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

سَهڻي صورت ويڪڙ سِيتي، هُنَ ”سَچَل“ ڪَريندا اِلا اللّٰه -

مَينَ واري جاوان، بِسْمِ اللّٰه!

ڪافي ۳۸

خوني نيٿان دي رمز، مين وو صحي ڇا سڃاتي!

شمع حسن دا ويڪ تجلي، وسر ڳيا مسلا، تے مصلّي -

اڏر پئي دل اٿان، مين جاتي!

مرگان محب ديان ڪبير ڪاري، پيچان پيچ هوئي زلف هزاري -

مار گهٽيس، جڏان پاتم جهاتي!

پچے وت رخ تے نقاب گهٽيونے، ڏاڍا درد فراق ڏتونے -

اندا ڪوئي اوڏاهون نہ خاطي!

محو ٿيان ساڻون ڪل ڪتابان، رخ وچ ٺهين ساڌے ٿوہ ٿوابان -

عشق ڳڏي ميڏي چاتي چاتي!

دل وچ اڪان، 'عرض ڪريسان، سر صندقے مين سُهڙے ٿون ٿيسان' -

هو رهيان مين گنگي پاتي!

سولي تے منصور چڙهوئا، سر ٺون صحي ڪر شوق ڪڙوئا -

"سچل" عشق دي ڪر اثباتي!

کافي ۳۹

يار لائي سائون، ڀلي وو ڀلي۔ ڀلي وو ڀلي، يار لائي سائون!
 ڳالهين ظاهر ديان وسر ڳيوسے، ياد رهي ٿيڏي ڳلي وو ڳلي!
 ڳالهه ٻيائي دي دل ساڏي تون، ساري ساجهر ٿلي ٿلي!
 جيهي تيهي در تيڏے دي، نال تيڏے هن رلي وو رلي!
 اڳ عشق دي يار ”سچل“ وڃ، هه اها هن ٻلي وو ٻلي!

کافي ۴۰

سارے راج تيڏے دي، گولڙي گولڙي هوسان!
 - شالا اسان ڏهين مهر پويئي!

ايڏے اوڏے مل نه ويسان، يار سهڻا، تيڏے جهولڙي جهولڙي هوسان!
 سر پيراندي لڳڙي هان مين، انگ تيڏے دي چولڙي چولڙي هوسان!
 لوڏ ڪٽيان دي، دلبر تيڏے دي، رچڙا ياوت پوڙي پوڙي هوسان!
 روز ازل ڪنون سن ”سچل“ سائين، نانء تيڏے تون گهولڙي گهولڙي هوسان!

ڪافي ۴۱

زاري زاري، يار، زاري! - نال ٿيڙي لڪ واري!
 نال ٿساڏي ميڙي آهي، ياري ياري، يار، ياري!
 محبت ٿيڙي دے مھڻيان دي، ماري ماري، يار، ماري!
 هے ٿساڏي، ڳچي اساڏي، ڳاري ڳاري، يار، ڳاري!
 ڳالهہ ”سچل“ دي هت ٿساڏي، ساري ساري، يار، ساري!

ڪافي ۴۲

غير نہ هرگز رهندا، ويڪڻ نال سچڻ دے!
 دلبر ٻاجھون نال ڪھين، ساه نہ ساڏا ٿهندا.
 هوران نال جو يار الاوے، ساه نہ ساڏا سھندا.
 ٿر ٿر ويندا غيران ڪولون، ڪول ساڏي نہين پھندا.
 ”سچل“ جالے روز غمان وچ، سھڻا سنڀال نہ لھندا!

کافی ۴۳

حُسن اَسان تے ھَلان کِیتِیان، کِیئون اَکان حال!
 چِت دا چولا تِیڌے کارڻ، رو رو کِیثم لال.
 دوست تِساڌے در دے پا جُھون، جِیوڻ سڀ جَنجال.
 نَظر اَسا کُون کوئی نا آیا، مَحبت بِنا پِیا مال.
 نال ”سَچل“ دے او گُذارین، سُن مِیڌا تُون سَوال!

کافی ۴۴

کِیئي کِیئي، یار، کِیئي، نال مِیڌے تِیڌیان ڳالھین!
 حال اَساڌا معلوم تِیکون، ھیئي ھیئي، یار، ھیئي!
 مَین تارھیان لک دُورا پے، ڌیئي ڌیئي، یار، ڌیئي!
 بَخش اَسا کُون ھئون اَساڌے، پِیئي پِیئي، یار، پِیئي!
 یاد ”سَچل“ کر ساڌیان ڳالھین، سیئي سیئي، یار، سیئي!

کافي ۴۵

ڳالهه ڪرين ڪائي اَوڻ دي! اَوڻ دي، ڦيرا پاوڻ دي!
 وائي ڪڏان اها ڪنين نه سٿان مين، جاني دے وڻ جاوڻ دي!
 هجر اڏارين، گڏ آ گذارين، موسم ائي هے ساوڻ دي!
 اسان غريبان تون ڪرين نا، شالا، سُهڻا سائين ڇت چاوڻ دي!
 سينے دے وچ يار ”سچل“ دے، ناهين سِڪ تہ سَماوڻ دي!

کافي ۴۶

سِگهڙا آوين سانول يار، روندي وتديان زاور زار!
 راهان تيڏيان روز پکيندي، مَن تون آوين وڻ ڪنهن وار!
 دل اسادي ڪيتي ديواني، عشقے دے اسرار!
 مين مستاني ڏيک ٿئي هان، چشمان دي چمڪار!
 نال اسادے آپ ڪيتوئي، اَوڻ دا اقرار!
 بندي بردي در تيڏے دي، هوسان سڀ ڄمار!
 ”سچل“ جيھے در تيڏے تے، عاشق لک هزار!

کافي ۴۷

اسان یتیمان ڏهون، یار، سِگهڙے اوڻ دي ڪرڪائي!

هجر ٿسائے ڪاھل ڪیتا، برھے چاڙھیا بار -
تین مین تون ڪیون دل چائی؟

اڱڻ اسائے آوین پیارا، رووان زارون زار -
مین ڪنے آ ٿیوین ٽڪ پائی!

راتیان ڏینھان لڳ رھي ھے، تن مَن تیڏي تار -
میڏے نال ٿسان ڏایي لائي!

مین تہ اصل ڪئون آھس تیڏے، پیران دي پزار -
تیڪون معلم ڳالھ سیائی!

در تیڏے دے بندے بردے، ”سچل“ جیھے هزار -
اھا هت بازارین وائی!

کافي ۴۸

سُھڻا سِگھڙا آوِين آوِين، يار اَساڏے نيڙے نيڙے!

اَسان يَتِيْمان تَوَن، سُھڻا سائِين، چت نا چاوِين چاوِين -
بَن گھَتان کيڙے کيڙے!

اَو اَساڏے ويڙهے دلبر، پَرے نہ چاوِين چاوِين -
اَ وس هُن ويڙهے ويڙهے!

مِهَر پوويئي، نانءِ الله دے، پير اڳڻ تے پاوِين پاوِين -
تَت پوون جهيڙے جهيڙے!

دوست اپڻي دل ساڏي ڪُون، لَنُون سَجڻ هُن لاوِين لاوِين -
لَه پوون سَنڌے سيڙهے سيڙهے!

حال ”سچل“ دا ڏيکڻ آيان، سڀ سَنيان وے ساوِين ساوِين -
ڪَرڪے پيڙے پيڙے!

کافي ۴۹

مِڪُون مَسْتان ڪِيتوئي، مِڪُون ديوان ڪِيتوئي!
نَهين آرام دل اندر، حُسن حيران ڪِيتوئي!

رو رو ڦردي جو وِتيان، وِتي پره سڀ بازي؛
پُڄان ٿين دوست دا ديرا، پره پيران ڪِيتوئي!

محبت موڙ سر ميڏي، ڏکا ه بادشاهي دا؛
نه ٿيسان عشق وچ ڪاهل، سڀو قربان ڪِيتوئي!

پره دي فوج دل آڻي، ڪريندي دوڙ دم دم وچ؛
عجب او گوڙ ماري مين، جو سر چوگان ڪِيتوئي!

ڪمان گهن دست وچ دلبر، ميڏي سر آگڙا جائي؛
جو چٽڪي تير ترڪش دے، ته سر نيشان ڪِيتوئي!

”سڄل“ صيف عاشقان دي مين، جو آيا چوڙ سر سانگي؛
اهين غمزے گدائي دے، سدا سلطان ڪِيتوئي!

ڪافي ۵۰

وَسدا رهين مِيڏا يار، اَ ڪول مِيڏے جُڙ بڻ، جي!

جهڙا تِيڏے مَندا مَنگے، تيسي خَجَل خوار-
چوڙ ويسِي تڻ تڻ، جي!

اَسان تِيڏے بَندے هوسُون، جا ڪي جيسُون جمار-
حال وِطَن جڻ جڻ، جي!

اَسان تِيڏے قِيامت تائين، هوسُون تارون تار-
ڪڏان نہ تيسي اڻ بڻ، جي!

”سَچَل“ ملڪ تُساڏي هويا، تنهن ڪُون چوڙين نہ يار-
ڳڻ لڳے ڳڻ ڳڻ، جي!

ڪافي ۵۱

ميڏے حال دي خَبر، وے پانڌي، يار نُون پهچاوين!

هَجر تُساڏے ڪاهِل ڪِتا، وَت وَت بره بَچاوين!
درد تِيڏے ڪِيتي دل ديواني، ساري ڳاله سڻاوين!
طَرَف تُساڏے جَهَلان طعنے، اپڻا درس دڪاوين!
اڱڻ اَساڏے پاوين ڦيرا، ”سَچَل“ ڪُون نہ سِڪاوين!

کافي ۵۲

سدا جيندا هووین هووین، چیرے والا تون، روز قیامت تلئین!
 جتان تون وِسڌئین نال خوشي دے، هووین آباد اھے جائین!
 آسان نمائیان دیان در الله دے، پَیان قَبُول دعائین!
 نال آساڌے تیڌیان هویان، لک هزار پَلائین!
 اگڙ ”سچل“ دے نانء سائین دے، سِگهڙي واڳ ولائین!

کافي ۵۳

غم وچ ڏينهن گذارڻ، ڪم هے ڪنھان مردان دا!
 عاشقان دا ڪم اهو ناھين، ڪوئي دم دوست و سارڻ.
 دلبر پاڄھون روز حشر هے، هڪ گهڙي تنھا گھارڻ.
 دردمندان ڪون دم اهوئي، ساعت ساعت سنپارڻ.
 چشم انھان دي لڳي اُتاهين، ايڏے اوڏے نہ نہارڻ.
 ڪم سچڻ دا ”سچل“ جواوڻ، نرے نرے ول مارڻ!

ڪافي ۵۴

تِيڏے ناز نيٿان دے مِين ماريان...

ماريان مِين تِيڏے ناز نيٿان دے!

مُشتاقان دے مارڻ ڪِيتے، شوقِي چڙهن شڪاريان!
چَشمان تِيڏيان گل گلابِي، خُونِي قِرَن خُماريان!
عُشاقان نُون اَ ڪَراهُڻ، مارن ڪَجليان ڪاريان!
غَمزے رَمزے ڏاڍے لڳڙے، ٿِيوان وارڻ واريان!
اڳون سَچَڻان دے ”سَچَل“ سائين، پا پَلو ڪَر زاريان!

ڪافي ۵۵

نال تِيڏے مِيڏے زاري، لاهِ حِجاب، نُون مُکڙا وڪالين!

قَسَم خُدا دي، سُهڻا سائين، تِيڏے لُٽيجے ياري!
اڱڻ اَسان مِسڪِينان دے نُون، يولڻ اَ هِڪواري!
هَجَر نِساڏے ڪاهِل ڪِيتا، دوست ڏيوين دلداري!
نام خُدا اِهين دوستي دے وچ، دوست نه گهت ڪڏان گهاري!
زهد، عبادت، تقويٰ ڪولون، برهه ڪِيتي بيزاري!
جَلوه ڏيک جَمال تِيڏے دا، عِشق ڪِيتي اِظهاري!
ڪِٽلے توئين چِپسي، يارا، هوءَ هوءَ حُسن هزاري!
اڳه حال احوال ”سَچَل“ دي، تِيڪُون نِهين ڪِيُون ساري؟

کافي ۵۶

عشق کيها کيها آندا!

سٿو، اڙي مايو، مين کيا ڄاڻان؟

عشق اهيڻ ڪون اکين سارے، راتيان ڏينهان جو رواندا.
عشق سراسر ڄاڻ ملامت، لوڪان ٿون ٺهين پاندا!
عقل شرم سڀ دور ستيندا، عشق جهين ڏهون آندا.
ساه ”سچل“ دا روز ازل دے، وره ڪنون ٺهين واندا.

کافي ۵۷

ساڌڙا يار سڏائين ٿون!... شڪر آڪان، ”الحمد“ آڪان، سهڻا!

مين ٿيوان قربان ٿسان ٿون، ٿو ٺو حسن وڪائين تون!
حال اساڌا ڏيک ڪراهرڻ، منجڏئين لڪ ڏعائين ٿون!
عشق ديان چٽڪاءِ چوڙيندئين، سو هزار هوائين ٿون!
روز بروز جو منجڏئين اسان ڏهون، ٺويان سروپائين ٿون!
سينے دے وچ يار ”سچل“ دے، هڪو هڪ سماءين ٿون!

ڪافي ۵۸

ڏاڍا رنگ رسائين ٿون...

ٽين اٿون مين صدقے ٿيوان!

جوڙ سينگار ڪے بڻ تڻ اندئين، فوجان حُسن چڙهائين ٿون!
چيرا جوڙ ڪے سر دے اٿے، ڪر جنسار وڪائين ٿون!
مشتاقان دے مارڻ ڪيتے، اڪيان باز بنائين ٿون!
ڪر ڪے ويس وڙهاڪيان والا، چنگان چهرے ڇلائين ٿون!
اپڻے حال دي ڳالھ سيائي، ”سچل“ ڪون سمجھائين ٿون!

ڪافي ۵۹

ذات برھ دي ڪيھي، اڙي آمان، نھين جاڻان مين!

ڪم عامان دا اھو ناھين، نينھن چاون ڪيئي نيھي!
پير بھانا چڻ ڪريندا، پڪے آندا جنھن پيھي.
ھجر گھٽيندے وچ درونے، ڪرے ديوانے ديھي!
”سچل“ سوئي سرھے پڙيندا، اھين سا عادت ايھي!

کافی ۶۰

انہاں اکپان ٹون سَنیاں، مین تا اک اک رہیان!
 ويژھے پرائے ورہ وِهاون، پرت لڳاندياں پيان!
 آگڑ ميڌے لڳدياں ناھين، شرم حيا ڪئون ڳيان!
 مصلحت ڪنهن دي مول نہ مندياں، ڏونھين ديوانيان ٿيان!
 جھليان پليان نہين سہ رهندياں، ناھ اھين وچ نہيان!
 ”سچل“ نھاڻا ڪيا تہ ڪريسي، آپ اتان وچ رھيان!

کافی ۶۱

ڪيھي ڳالھون چر لايوئي مين ول، وے ميان ائين!
 ڏوھ ثواب ڪون ڏيک اساءے، يار متان چت چايوئي!
 طرف ٿساءے نينھن دے نياپے، گھن ڪے قاصد ايوئي،
 نانءُ سائين دے متان ٿون لاهين، پيچ اسان نال پايوئي،
 اول اسانئون ڏے ڏيکالي، پچے ڪيون آپ چپايوئي!
 طرف ”سچل“ دے سھڻا سائين، ڏاڍا برہ بچايوئي!

کافی ۶۲

رُخ رانول یارو وکاوین تون، چگا ٿیوئی، شالا پلا ٿیوئی!

خونی چشمان خون گریندیان، تیر تِکے چٽکاوین تون۔
عشق کیڈا اٽکا کے دلبر، ٿایا برہ بچاوین تون۔
ٽیکٹ سیتی مشتاقان تون، دیدان نال دٻاوین تون۔
اوڳڻ ٽھون تون ٽیک نہ میڈے، پیر اڳڻ ول پاوین تون۔
نال ہادی دے، نال ”سچل“ دے، گجھیان رَمزان لاوین تون۔

کافی ۶۳

مکڑا یار وکاوین تون،

چگا ٿیوئی، شالا پلا ٿیوئی!

نِت نِت آوین نال آله دے، ہر دم قیرا پاوین تون۔
ہر ویلے رہ یار آسان کن، ہک دم دُور نہ جاوین تون۔
تِیڈے کیتے سِکدی وتدی، اڳڻ آساڌڑے آوین تون۔
نال ٿساڌے ہو رہی ہان مین، بچت آسان تون نہ چاوین تون۔
نال ”سچل“ دے سھڻا سائین، نو نو غمزے لاوین تون!

کافي ۶۴

چَـشـمـان دے چمڪارے، دل نون گهٽدے حيرت دے وچ!
 انھان اڪيان منصوَر مَرايا، - سُولي ڪون سوارے؟
 بجلي دے جيوين بدلان اُندر، جھڳ مڳ تے جھلڪارے:
 تيوين نال اڪين دے نيزے مارن، هڪ مارے، توجھي الارے!
 مَسْت هوئے سَر مَسْت هزاران، ”سَچَل“ جيھے بيچارے!

کافي ۶۵

مُڪڙا لڪيندئين ڪهڙے گمانون؟
 - ڪهڙے گمانون، مُڪڙا لڪيندئين؟

بانھان ٻڌ ڪر زاري ڪَريسُون، جاني دلون بڄائون!
 شمع حُسن دي ويڪ ڪراھڻ، آپ ڪيتم پروائون.
 عقل شرم سڀ چوڙ ڳيوسے، دوست ڪيتم ديوانون.
 سڌ تِيڏے نون سڌائين سِڪدي، ڪُجھ تا ٻول زبانون!
 سِر ”سَچَل“ دے اڻ ڪڙايا، شوق تِيڏے شامانون.

کافی ۶۶

سُہٹا کول جِباؤن پَر دے،

ڈینھن ہجر دے نہین گذر دے!

گڈ جالین تون نال اساڈے، ڈینھن ڈکٹے نہ وسر دے۔
 پیاں گالھین سپ چوڑ ڈٹنسے، ہیون عاشق ہک نظر دے۔
 تونہان جہانان کُج نہین مطلب، اسان عاشق تین دلبر دے۔
 اپٹے حال دا عرض تسانون، اک نہ سگھدے، تَر دے!
 در تیڈے دے، دلبر سائین، رھسئون بندے بردے۔
 ”سچل“ دا اے سوال مَین تون، صدقے ذات فقر دے!

کافی ۶۷

دوست دیوانی کیتی...

دل دی سٹاوان کھڑی گال، وے!

دردمندان دی دلڑی دلبر، نال نگاہان نیٹی۔
 پتر کے چوہڑ چشمان والی، ساری بازی جیتی۔
 مشتاقان دی وت، دلبر سائین، رت دین دی پیتی۔
 اپٹی الفت ساجن سائین، نال ”سچل“ دے سیتی!

ڪافي ۶۸

تِيڏے طرفون لوڪ، اے جاني، ڏيندا طعنے سو طعنه!

اڳڻ اسانڌے اوين ٿون پيارل، جان ڪيتم قرباني، جاني سو جاني!
 ڳل اسانڌے اڻ گهٽيوئي، ٻانهپ دي نيشاني، ڳاني سو ڳاني!
 سهي ڪران مين ڪيڪر تِيڏي، 'ڪل' يوم هوفي شان' باني سو باني!
 دل اسانڌي ڪون لڳ رهي ميان، جلوه دي روحاني، داني سو داني!
 "سچل" هونديان يار سُهڙي ديان، شرطان سپ سلطاني، خاني سو خاني!

ڪافي ۶۹

نال تِيڏے لڪ زاري... زاري، هوءَ هوءَ، يار ڙے!

مين تا آڪان اڳون سائيان دے، حال حقيقت ساري، روءِ روءِ، يار ڙے!
 سُهڙي وچالون سر تي چاتم، بره ٿساڏا باري، ڪوءِ ڪوءِ، يار ڙے!
 هار هنجھون دا ڳل وچ پاتم، يڪدل چاتم ياري، پوءِ پوءِ، يار ڙے!
 تِيڏے طرفون طبل طعنيان دا، "سچل" هے سرداري - سوءِ سوءِ، يار ڙے!

ڪافي ۷۰

هيئي عشق نشاني ايهي،

آڪان ڳالهه انهان دي ڪيهي!

سپر سينه سائيان دے اڳون، منڊن سولان دے ديهي.
وچ درياء محبت والي، ڳڻے پقنجاهي پيهي.
سولي آتے ور وچيندے، نينهن دي نوبت نيھي.
عاشق اولے مول نہ آتڪن، ويل وچيندے ويھي.
”سچل“ سوز واليان دي اٿان، ڳالهہ نہ آڪڻ جيھي!

ڪافي ۷۱

ديس اساءے آوين،

يار پيارل، وے ميان!

رهين اساءے دلبر نيڙے، دُور نہ ساڻون جاوين.
اڳڻ نماڻي دے، سُهڻا سائين، پير سِگھيرا پاوين.
تُسان ٻاجهون نِت قِران بيراڳڻ، چر تا وَت ڪيُون لاوين!
نانءُ الله دے ٿيوان ايلازڻ، چِت ”سچل“ تُون نہ چاوين!

کافي ۷۲

جاني جواب نه ڏيندا، عرض اساءَ ڏا، سائين!

جے مین اکان حال هجر ڏا، تا پي او نه آليندا.
پاند گچي وچ جے مین پاوان، جهنگان ڏے ڪے جهليندا.
هت پي ٻڌان، پيرين پي پوان، تڏان پي نال نه نيندا.
سئو سنيان گالھين محب ديان، ماري ويچاري ڪون ويندا.
رَمزان غمزان دي فوج چڙهاڪر، ڏاڍے ستم سھيندا.
سوال ”سچل“ ڏا جڏان تڏاھين، سارا محب مٽيندا!

کافي ۷۳

اسان غريبان دے نال، دلبر چڱڙي ڪيتوئي!

اڳے پچے هے ڳل ٿساڏے، جيوين وٽيئي تيوين پال!
”وَ نَحْنُ اقْرَبُ“ اها اشارت، ورق هجر ڏا وال!
”سچل“ ڪون هے عمر سڀائي، جو شان دے وچ جال.

ڪافي ۷۴

وڪل نه ستاوين، ميڏا يار، مسڪين غريبان ٿون!

خبر هه ٿيڪون درد ميڏي دي، رهوان مين زارو زار -
ڪيهي ڪل هه طبيبان ٿون!

حرف اسان ته ڪوئي نهين آها، پر هه دا باري بار -
ڪوئي آڪي عجيبان ٿون!

سٿوري سنيان يار دے ڪيٽي، هنجھوان دا پوتم هار -
هوئي سٿ حبيبان ٿون!

جهڙڪان ڏے ڪر آپ جهليندين، وس نه ميڏا ڪهين وار -
ڪيها ڏوه رقيببان ٿون!

سچ هه ”سچل“ اهو سچ هه صريحا، آڪي ڪوئي هڪوار -
وچ ميڏيان قريبان ٿون!

کافي ۷۵

ماري ا هه ٽين غمزے وچون، دل هو رهي ديوان هي!
 دل هو رهي ديوان هي، ماري ا هه ٽين غمزے وچون!
 وچ هجر دے مَردي هان مين، رُسدا هين ٿون، ارمان هه!
 مُجرم هه جو اس راز دا، اس سرِ ڏتا ميدان هه!
 تحقيق جو تائب هو، اڪ دن تيرا مهمان هه.
 جس نه سٽايا شوق ٿون، سارا ميڏا فرمان هه.
 اين عشق دے ايوان وچ، مين سرِ ڪيتا قربان هه.
 هه پهلوانان دي بازي، عشق نا آسان هه.
 ٽيڪون ”سچل“ سڪ دے وچون، اپڻا سڏيا سلطان هه!

کافي ۷۶

اڪيان نون رنگ لاي ا لاي!
 لاي ا لاي رنگ اڪين ٿون!
 نال اڪين دے عالم دے وچ، ڪيڏا حڪم هلايا!
 جام ڪٽوريان، جام شرابي، پُر ڪر جام پلايا!
 عاشق شُودا لڪين هزارين، کاتي نال ڪهايا!
 حيرت دے وچ هڪ جوڻيان، ”سچل“ سر هه سلايا!

ڪافي ۷۷

”يار، ٽيڪُون اسان ڏهين اوڻا،
اوڻا وڻ نِهين جاوڻا!

”ڳالھين نہ لڳين لوڪ دے، عشق اسانڙا چاوڻا!“
”جے تون عاشق نانءُ ساڏے دا، خون جگر دا کاوڻا!“
”هڪ خيال تَرين تون دل تے، غير خيال اڏاوڻا!“
”سانپ ’سچل‘ سائين سور اسانڙا، ڳلي ڳلي نِهين ڳاوڻا!“

ڪافي ۷۸

نال ڏاڍے دے ياري، لڳڙي روز ازل ڪُون!
بانھان ٻڌڪے پيش پوان مين، نال سائيان دے زاري!
علم عقل تے شرم حيا ڪُون، عشق ڪيتي بيزاري.
اپڻي مرضي نال اسان خود، برھ چاتو سے باري.
اڳڻ اسانڏے نال ڪرم دے، تون سچڻ هڪواري!
عشق تڀڏے دي دل ميڏے تے، اصل ڪُون مختاري.
ٽيڪُون هے معلوم، اے پيارا، ڳالھ ”سچل“ دي ساري!.

کافي ۷۹

ڪوئي نھين آندا يار دے پارون، خاصا خاطي، سگھڙا ساٿي!

لڪان وڇون، سنيو، لوڏ سڄڻ دي، مين ڄاڻي تے سڄاڻي -
سڄاڻي، مين هڻ ڄاڻي!

ويجها پلهاڪے دوست دلارا، دل وچ پاڻي جهاتي -
جهاتي دل وچ پاڻي!

نال آساڏے روز ازل ڪئون، رانول رمز هے لاتي -
لاتي، دل وچ ڦاڻي!

بيان ڳالھين سڀ وسر ڳيوسے، عشق ڳڏي ميڏي ڇاڻي -
ڇاڻي، هر دن راڻي!

ڏوه ٿوابون، زهد ريا تون، دل هے ”سچل“ هڻ ڇاڻي -
ڇاڻي، هوڳيا ذاتي!

کافی ۸۰

اَ مِل مَیڈی جان... اَ مِل، اَ مِل، اَ مِل، بیبا!

عشق دیاں ڳالھیں ہن منصوبے، عشق دا کھڑا مکان۔

کھڑا مکان، وے بیبا!

اسان نمائیاں تے، سہٹا سائیں، اَو کَرین احسان۔

اَو کَرین احسان، وے بیبا!

عشق تہاڑے ڈیک جو کیتا، تون ہین ”سچل“ سلطان۔

تون ہین ”سچل“ سلطان، وے بیبا!

کافی ۸۱

آندا جاندا یار، وے،

ویڑھے دے وچ یار آسا ڈے!

مارٹ کاٹ آسا ڈے کیش، صورت دا سپنگار، وے!

بو عطر دی مست کتا وت، کُوجہ شہر بازار، وے!

وچ وصال فراق جگتوسے، ”سچل“ کیا اسرار، وے!

کافي ۸۲

اپڻے ويڙهه دا، چا غلام ڪٽوئي!

هوش اسادا هڪو واري، نيٿان نال نيتوئي-
چا غلام ڪٽوئي!

هجر گهٽيوئي، اڻ ڀتيمان، ڪيوين دور سٽيوئي-
چا غلام ڪٽوئي!

اڪيان ڪاليان لعل شرابي، مے دا مت پيتوئي-
چا غلام ڪٽوئي!

چولا تڙا رنگ رنگيلا، ڳوڙهه رنگ رتوئي-
چا غلام ڪٽوئي!

ساه سرڀرون يار ”سچل“ دا، ليئے نال لیتوئي-
چا غلام ڪٽوئي!

کافي ۸۳

تڙے نال، وو پيارا، مین تا هوئيان هوئيان!

نال تڙے ميڏيان ڳجهيان ڳالھين، اپڻا آپ سنڀال!

ڪنھن دے ڪارڻ اک اسائون، گهٽدائين جي جنجال!

آپ سڃاڻين ”مين“ ڪن ڄاڻين، بڻے تا خام خيال!

”سچل“ ميڏائين، مين تا تڙيئان، نال جمعيت جال!

ڪافي ۸۴

دل اسا ڏي لٽي، زلفان والے يار، ڙے!

غمزان رمزان لاءِ ڪَراهُڻ، پاڻ تنهين دے بڻي.
راتيان ڏينهان سارَت رووے، دوست ڪئون ڄاڻي.
زهر پيالا، محبت والا، گهٽ پريندے گهڻي.
دل ساڏي تے حمل ڪرڪے، چشمان نال هے چڻي.
منزل دور اڻانگيان پٽيان، حُب والي نهين هڻي.
سَڪَ ”سچل“ دي سانوڻ لايا، دل تون مول نه ٿئي.

ڪافي ۸۵

سنوري سَنِيان، مِيئون بره وڪوڙيا، ناهين سوز سَمائوڻ دا!
بره دي بارش سِر تے وسدي، سِير ڪيش هڻ سانوڻ دا.
واس دا ويس لبيس جو اچ هے، وعهد شه دے اوڻ دا.
چوڙا بيڙا سيند ڳنڌائين، ساڏا وقت اگهاوڻ دا.
عرش ڪُرس ڪُل اينوين آڪيا، ”بار نهين ساڏے ڇاوڻ دا!“
سارا سودا سِر دا ڪيجے، چهرا ڏينهنن چلاوڻ دا.
سِر ڏے ”سچل“ هڪ ساجن ليوين، تل نهين هڪ تاوڻ دا.

کافي ۸۶

پيا نال ٿساڏي پھ، وے ميان!
قاصد ڳالھ چڱيري ڪھ، وے ميان!

آوين برابر ديس آساڏي، وڃون راتين نا رھ، وے ميان!
دوست آسان تون دور نہ جاوين، بھ گھن مين ڪنھ بھ، وے ميان!
تانگھ آساڏي تين ڏھوئي، تون پي آسان نال نہ، وے ميان!
طعنہ طرفون سڄڻان دے سڀ، ”سڄل“ سرتے سھ، وے ميان!

کافي ۸۷

بھون بھون اٿ ماندڙيان،
آ جاني ڳل لڳ رھ پيارا!

چرخے ڪٽڻ دي کار ڪريجے، نہ تہ پيان رھسن پاندڙيان!
ڳيان آنداريان گليان چنڊوڪيان، رل مل ڪيئون راندڙيان!
ٿيان خراب اھے دنيا وچ، ورھ ڪئون جو واندڙيان!
”سڄل“ هُشناڪ اٿان رھ جڻان، سَو لڪ غوطے ڪاندڙيان!

کافي ۸۸

جِتان جاني ڦيرا پايا، وءِ وَهَ واہ، ڪيہا رنگ لايا، وءِ!

جاني ڪيويں آندا جاندا، وڻ وڻ لاکيَ رمزان لانداءِ؛
بَدَ شمشير ڪَمَر مَن پاندا، اَتَ خَنجر سيس ڪَتايا، وءِ!

اِس عِشقيَ دا ڪيہا بَہانا، هرہڪ نون پروايس جانا؛
ڏے حلاج خودي دا خانا، سُولي پَڪڙ چڙهايا، وءِ!

جاني ناز حُسن دے جڙدے، رک ڪے تور عجائب تر دے؛
هتڪين هوڙين مَول نہ مڙدے، ڪُون ڦِراوے رايا، وءِ!

غازي مار ذڪا پتساهي، رکدے ڦرارون بے پرواهي؛
اِهيَن اسرار دي ڏيندے گواهِي، سرمد قتل ڪَرايا، وءِ!

”سَچَل“ جوئي سَڏدے هيوسے، سو سَڀ اَڪے پلڙے پيوسے؛
نَوَ نوَ بهار خوشي دي ٿيوسے، ڪَرم سائيان فرمايا، وءِ!

ڪافي ۸۹

نال ٿيڏي لڪ واري واري، لا لا،

ساڏي زاري زاري!

محبت ميڏي نال ٿساڏي، گهٽ نه تهين وچ گهاري گهاري!
مين ته ڪنيزڪ ٿيڏي آهس، دوست ڪيتوئي ڪيون ڌاري ڌاري؟
”سچل“ نماڻي ڪون ڪر بيراجي، باهه برهه دي تين ڀاري ڀاري!

ڪافي ۹۰

ٿيڏي در ميڏي زاري زاري، لا لا،

لڪ واري واري!

مين نماڻي عيبن هاڻي، تار ٿساڏي تاري تاري!
نال ٿساڏي روز ازل ڪئون، يار اسادي ياري ياري!
حال اسادي دي دلبر سائين، سڌ ٿساڪون ساري ساري!
مڪڙا وڪالين ٿون هڪواري، مين هجران دي ماري ماري!
سگ ”سچل“ هه در ٿيڏي دا، ڳل تهين ڪون ڳاري ڳاري!

کافی ۹۱

اگٹ اساڈڑے یار، اویں اویں، وے دلدار!

راتیان ڈینھان تِیڈے کارٹ، رووان زارو زار۔
 دردمندان دی دل کون، دلبر، لڳڑی لنون تہ لغار۔
 کیئی عاشق کیتے بیراگی، تِیڈے حُسن ہزار۔
 سینے اندر یار ”سچل“ دے، تَن مَن تِیڈی تار!

کافی ۹۲

توہن جالٹ آیاں...

ڈک دیان راتیں تھیں لنگھدیان!

دونھان پاکے در تِیڈے تے، انگ پیوت رمایان!
 جوگی ہوکے جوگ کماوان، گل وچ الہی پایان!
 دیس اساڈے، سٹھٹا سائیں، اکر جوڑین جایان!
 ساری عمر مین گڑکے کمیسان، بندی ہوکے، سایان!
 ہجر فراق ہے کاهل کیتا، کر وصال دیان وایان!
 برہ تِیڈے دیان سر ”سچل“ دے، چٹکن لک ہوايان!

کافی ۹۳

سانون پل جگئی گل کار، ویلا آتھ لنگھیا، یار!

اپے جاٹی سر اسا ڈے، چگی کیتی ہے تین دلدار۔
ہٹ آٹ کے لایوئی آ!

مین تا تیڈی روز ازل کٹون، سٹ تون میڈا سانول یار۔
سگھا آوین تون کنھن وار!

دلبر دور اسان کٹون اٹان، ہوئے ہوئے ہوئے یار۔
ڈینھن پوگئے ڈون چار!

اکیان تیڈیان سیف ستم دیان، خونی رکدیان خاص خمار۔
سانون مزگان نال نہ مار!

ہے غلام ”سچل“ دل تیڈے دا، تنھن کون یاد رکین ہر وار۔
او کون ویلے کھین نہ وسار!

ڪافي ۹۴

تِيڏَ ٻرہ ٻيراڳي ڪِيتا، ڏيہ ڏوريندي وٿان!
عِشق تِيڏَ آرام وڃايا، ڪيڪر اٿڻ ڪٿان!
راتيان ڏينهان فِڪر ٿساڏا، چرخے ٿنڌ نہ گهٿان.
اڱڻ ميڏا ٿون آڻ وساوين، اڪيان تے ڏے لٿان.
نال ”سچل“ دے لاڪر ياري، مُحَب مٿين مُنهن مٿان.

ڪافي ۹۵

نِيٿان والي نوڪ اسائون، سائون لايوئي يار!
ويڪڻ نال حيران رهي مين، اڪيان دا اسرار!
محض انهان منصور مَرايا، خُونيان دے پي خمار.
ڏنڙوئي ڪي عالم دے وچ، عاشق ٿي اِظهار!
ڪيئي دانا ديوانے ڪيتے، چَشمان دے چمڪار.
رخ تے زلفان لٿڪن لَمڪن، خُون ڪرن خمدار.
ڪالے وال ڪاريهر وانگے، چاري ٿئے چوڌار.
مُنهن ڏنم مَهتاب ”سچل“ دا، ڪيتم حَج هزار!

کافي ۹۶

بات ٻرہ دي اِيهي ... اِيهي عَجَب جِيهي!

ملِ معشوقان مَصْلحت کِيتي : ”عاشق قتل کَريسون؛
 ”قتل کنون جو پڇے تَنهن کُون، شهر ڀنڀورے ڏيسون؛
 ”کَنون ڀنڀورے جو پڇے تَهن کُون، سُولي سرِ چڙهيسون؛
 ”سُولي کَنون جو پڇے تَنهن کُون، لهرين وچ لڙهيسون؛
 ”لهر کَنون جو ٻاهر آيا، رمز اَهيَن دي رِيهي...
 ”اِيهي عَجَب جِيهي!“

”لهر کَنون جو پڇے تَنهن کُون، آتش وچ سَتيسون؛
 ”آتش وچ جو سَت تَهن کُون، ڦوڪ آڙاه مَچيسون؛
 ”ڦوڪ آڙاه مَچا تَهن دي، وائين خاڪ اڏيسون؛
 ”خاڪ عاشق دي اڪيان دے وچ، سُرما جوڙ کي پيسون؛
 ”عاشق سو، جو سُرما ٿيو، ڳالھ اَهيَن دي کِيهي!
 ”اِيهي عَجَب جِيهي!“

”سَنيان، صُبح دے ويلے عاشق، پَڪڙ تيار کَريسون؛
 ”شَبّا شَبّ، تَهن دے پڇون، فوجان حُسن چڙهيسون؛
 ”وچ لَتان دے عاشق شُودا، قابو قَيَد کَريسون؛
 ”اول مُشيان ڏے کَر پڇے، اي مَنصوب چَليسون؛
 ”نال تَهن دے جِيهي وڻي، آپے کَرسون تِيهي...
 ”اِيهي عَجَب جِيهي!“

”چڪو وءِ سَنِيان عاشق ڪيتي، سُرَها مِيت مَليسون؛
 ”وچ درياءُ لوهُو دے تَنهن ڪُون، توپان نال تويسون؛
 ”توپين نال تُو تَهين ڪُون، غوطے خوب ڏويسون؛
 ”غوطے ڪنون جو پڇے تَنهن ڪُون، ڏے ڪر لت پُريسُون؛
 ”بڏڻ ڪنون جو ٻاهر آيا، ڳاله ڪريجے ڪيهي!
 ”ايهي عَجَب جِيهي!“

”رنگا رنگ، نقاشي والا، محلا ايڪ بڻيسُون؛
 ”هڏے گڏے تنهن عاشق دے، وٽ ٿينے ڪام ڪريسُون؛
 ”چارئي بازو ڪرڪے ڏاڪے، پوڙي جوڙ جڙيسُون؛
 ”سِر عاشق دا تَنهن دے ائون، ڊڪي دُرس تريسُون؛
 ”خُون دي قيمت آسان ٿيسے، قتل ٿيا پرڏيهي ...
 ”ايهي عَجَب جِيهي!“

”عاشق آهُو، معشوق شڪاري، اِهو شڪار ڪريسُون؛
 ”رمزان غمزان مزگان والے، تَنهن ڪُون تير مريسُون؛
 ”نام الله دے نال، عاشق ڪُون، چا تڪبير گهتيسُون؛
 ”هَتين اپڻے گهِن عاشق دي، چاوَت گل ڪليسُون؛
 ”ٻوتيان ڪرڪے آتش دے وچ، سيخين سِر چڙهيسُون؛
 ”سيخين ائون لاه ڪراهن، تل ڦل ڪر ونديسُون؛
 ”تل ڦل دا ڳيا ذرا پُرزا، جان جگر وچ پيهي ...
 ”ايهي عَجَب جِيهي!“

”اصل ڪَنون جو ساڏا آها، ”سَچَل“ يار پُچيسُون؛
 ”وچ درازين جاءِ تَهين دي، تنهن نڪُون وَوڙ لهيسُون؛
 ”تي ملاقي نال تَنهين دے، سارا وره وَنڊيسُون؛
 ”اهو اساڏا اسان اِهين دے، عشق ڪِيتوسے نيهي ...
 ”ايهي عَجَب جِيهي!“

ڪافي ۹۷

سُڪ وَسِن تِيڏيان جائين،
 جِيوين تُون مِيڏا سائين!

ن انءُ سائين دے اڱڻ اساءَ، سِگها تُون ڦيرا پائين!
 اسان نِماڻيان تُون وے سُهڻا، چِت نہ دلبر چائين!
 جِيها تِيها ”سَچَل“ تَساڏا، آوين اَڳل لاوين!

کافی ۹۸

ہمیشہ مین کئے ہووین، نہ پیارا دور تون جاوین؛
 ۱۱۔ لڳ حال سٹھ میڈا، اگٹ ول قیرڑا پاوین!

ٹسان باجھون اداسی مین، قران سک وچ سناسی مین؛
 ازل کولون ہان پیاسی مین، سگھا ول کر وطن اوین!

برہ تیڈے دی بدنامی، پرائم عشق دی ہامی؛
 کڈان عاشق نہ آرامی، اسان تے چان مٹل چاوین!

سجٹ تیکون سنپاران مین، نہ کوئی دم وساران مین؛
 سدا راہان نہاران مین، اسان تون چت متان چاوین!

اسان تے رہ سجٹ راضی، نہ کر ایڈی تون بے نیاری؛
 سدا در تیڈے ہے ازی، نپاوٹ دا تون نینھن لاوین!

نیریان ہن جابجا جائین، سباجھا تون سجٹ سائین؛
 اٹان کیا رنگ کردائین، سدا عشاق تون پاوین!

بلاشک رنگ تین لایا، ہے دل وچ جوش جاگایا؛
 دلاسا آپ فرمایا، ”سچل“ گٹ یار دا گاوین!

کافی ۹۹

انہان اکیان نال ھے اُزی،
اُزی ساڈی، وے سَنیاں!

جنهن دم پیندیان خُون جِگر دا، تَدان تہ رهنديان راضي!
خُوني خاشے، برہ دے باشے، قَتل کیتونے غازي.
خُوني اکیان دل مِیڈي تُون، کَت نيتي ھے بازي.
زور والیان دے اڳُون اصلون، عاشقِ هِن ایلازی.
قدر انہان دا ”سَجَل“ سائين، کِیا جاتِن پَلا قاضي!

کافی ۱۰۰

اُپریان لڑدیان لہریان لہریان،
سِر اسادے اَنہریان نَہریان.

مَوجان موج پیاپے اُوے، گَڑیان برہ دیان بحریان بحریان.
چوہ دَا دے کنون چولیان چُکِیان، گَڑِکِن قہر دیان قہریان قہریان.
زوران زوري مَوجان چڑھدیان، گَدان سووہنديان نَہریان نَہریان.
ھیئي پیوٹ نال ثبوتي، ”سَجَل“ اے سُرکیان زہریان زہریان!

ڪافي ۱۰۱

شال ڪهين دے پيش نہ آوے، اهو سو فلڪ فراق دا!
 ڪڏان رووے درد هجر وچ، ڪڏان سو دوست ڪلاوے.
 ڪڏان هووے نال اساڏے، ڪڏان سو ديس پڇاوے.
 ڪڏان گذارے نال اساڏے، ڪڏان سو برھ بڇاوے.
 گهڙي گهڙي وچ نوعان نوعين، عجب رنگ بناوے.
 نويان نويان ڪتليان پوليان، ”سچل“ ڪون سڪلاوے!

ڪافي ۱۰۲

سائون سو هونديان ياد، جهڙيان ڳالهين ڪيتوني ڪال!
 ٿسان ٻاجهون وے سُهڻا سائين، ڏينهن ڳڻے برباد!
 هڪ ڏينهن آوين اڳڻ اساڏے، دوست ڪرين دل شاد!
 يار، ”سچل“ دي، هجر تيڏے وچ، عمر ڳڻي افراد!

کافي ۱۰۱

دوست ڪيٽي مَن ڦِران، ڦيريدار وانگي سڀ شَهَر؛
گشت ڪَرسان ٿي گداگر، درد سڀي درٻَر.

يا تہ ٿيسان مَن سَيرانِي، هو فِراقِي بحر و بر؛
دل جِسي نِے لَت هِے نِيتِي، مَن اهو آوِے نَظَر!

مَن ڪَڏان ساڌي ڳلي، دلدار دا ٿيوِے ڳذر؛
مُحِب دِے ميلاپ پاڇُون، زندگي ساري زهر.

دُور درجِے لنگھ پيوِے، شوق لاتا شور شر؛
بره آ پائي ٿيوِے، خام ڳئِے ڪُلي خَطَر.

سَڌ اها ساري اِهين ڪُون، عِشق دا جَنهن ڪُون اُثر؛
ڳالھ اِهين ڪُون دم نہ پاسِے، رھ ”سَچل“ تُون باخبر.

ڪافي ۱۰۴

جے اچ تون اسان ڏهون آوين،

صنقي ٿيوان، مين سو وار!

در نماڻيان، دلبر سائين، نانءُ ڏٺي دے ڦيرا پاوين -

مويان ڪون ته جيوايوئي يار!

نال اساءَ هويين هميشه، جاني ول نا چاوين -

هر دم رويان زارو زار!

سائے ڪولون نانءُ الله دے، سهڻا چت نا چاوين -

تن من لڳڙي ٿيڙي تار!

ڳالهه ”سچل“ دي، دلبر سائين، آپ تهين ڪون شالا پاوين -

ميڏا ڪوئي نهين اختيار!

کافي ۱۰۵

بغير عشق دے ڏوجها ڪوئي ڪمال نھين،
 نھين جو عشق، تہ اے دوست تڏا حال نھين.

سڄڻ دے در تے شب و روز دونھان پا رھندے،
 نہ ايڏے اوڏے ٿيون، عاشق ايڪ جا رھندے -
 انھان دے عشق دا ٿيڪون ڪوئي خيال نھين!

انھان دا حال وڇوڙے صفا وڃا چوڙيا،
 انھان نے بار برہ دا هے سِر تے چا چوڙيا -
 بغير درد، محبت دا ڪوئي مال نھين.

او 'هائِ هاءِ' ڪرے راھ تے وٽا رووے،
 زمانہ وچ نہ جيوڻ جيھا، سڪ نھين سووے -
 اھين غريب ڪون حاصل ڪڏان وصال نھين.

سڄڻ دے دستون جو عاشق غريب قتل ٿيا،
 اھو ئي مرد بگيا عشق والے مقصد دا -
 قسم سڄڻ دي، اھين تے ڪوئي وبال نھين.

سَچڻ ڪون جيئن پي ڏنا، ٿي ڳيا او ديوانا،
 رهيا نه هوش اهي ڪون، ٿيا او مستانا -
 سَچڻ دے حسن دا ڏوجها ڪوئي مثال نهين.
 گرم ڪرڳي سَچڻ گهر اسانڌے آ، سائين،
 ”سَچل“ غريب ڪئون ڇٽ ڪڏان نه چا، سائين -
 اهي ڄڏائي جيها ڪوئي پيا زوال نهين!

ڪافي ۱۰۶

سُھڻا آ مل ميڏے نال،
 نال ميڏے ٿون آ مل سُھڻا!
 فلڪ فراق دا سر ميڏے ٿون، آءُ سائين ٿون ٿال!
 نانءُ الله دے، نال اسانڌے، آءُ جاني، ٿون جال!
 اڀے حال دي، يار ”سَچل“ ميان، اڪان ڪنهن ڪون ڳال؟

کافي ۱۰۷

سانئون ڪيھي لايوئي، وويار ...

يار وو، ڪيھي لايوئي سانئون!

دل اسانڏي ڪون درد بچايوئي، اها مصلحت ڪيويں آيوئي، وويار!

اسان نماڻيان تون، سٺا سائين، ڪيھي ڳالھون دل چايوئي، وويار!

”سچو“ هه سڱ در تڏهه دا، دل تنهن دي ڪيويں گهايوئي، وويار!

کافي ۱۰۸

گهمڻ پره دے گهوڙے،

پره واليانئون ووڙے!

نال زوري دے زور گهٽينديان، ڪيھي اڏين پے اوڙے!

ڏوهين چشمان مشتاقان ڪون، پاڻ مرينديان بوڙے.

يار مسافر جنهان دا هوندا، ڏک تنهانئون ڏوڙے.

پره براقئون ڪون قساوے، منهن پنهان دے موڙے.

ياد ڪريندا يار جنهانئون، اھه تل نا رهسن توڙے.

اھين جيھه سڻ ”سچو“ سائين، ڳڏے چڪن ڪر چوڙے.

کافی ۱۰۹

یار، مین تھین کرین کا اوٹ دی!

چٹک پیاں ہٹ عشق دیاں چولپان، موج نہین اتان ماوٹ دی!
 ابر اکین دا مینھن وسیندا، ست تھی اتان ہٹ سانوٹ دی.
 کنین نال نہ شال سٹیوان، گالھ جانی دے جاوٹ دی!
 ”سچو“ سوز چپیا وچ سینے، بات نہین ہے سٹاوٹ دی!

کافی ۱۱۰

نال اساتے کجھ کرین، گالھین یار دیاں قاصدا!

گالھین سچڑ دیاں کیوں چپاویں، اللہ کٹون کجھ ترین!
 طرف معشوقان دے ہٹ تون ویندئیں، ول سگھا تون ورین!
 طرفون اساتے اچون سچڑ دے، وچ تون مجرا پیرین!
 دست دلا سے دا، دل میڈی تے، او ادا ہٹ ترین!
 شوق ماہی دے، سٹ ”سچو“ میان، کولیاں دل دیاں درین!

کافي ۱۱۱

وچ نہ يار پَراهُون، وس اسانڙے ويڙهے!

رُنڙا ويندئين اسان ڪئون ڪيون، اک تہ ڪيہے گُناهُون!
 درد تُساڙے ڪاھل ڪيتا، آوين تون دوست اڳاھون!
 اوڳڻ ڏھون مِيڙے نا ڏيڪين، ڪيٿم لڪِ اِلاهُون!
 هووين هميشہ نال اسانڙے، سئين اسانڙيان اهُون!
 نال عِشاقان دے نہين اليندئين، يار سُهڻا هڻ چاھون؟
 ”سَچو“ هے سَگ در تِيڙے دا، ڪرين نہ دور نِگاھون!

کافي ۱۱۲

پلي لايوئي، وو يار، سانڙے نال!

لاه اسان تون فلڪ فِراق دا، آو جاني گڏ جال!
 لوڪ سارے ڪئون توڙے لڪايم، ڳجهي رهي نا ڳال.
 مَن نِمائي ڪيا ڪران، تون گهڙي گهڙي پئے خيال!
 حُسن اسان تے حُڪم هَلايا، برہ ڪيتا بيحال.
 حال ”سَچو“ دا ويڪ ڪراھڻ، دَرَق وِچوڙے دا وال!

ڪافي ۱۱۳

سائون هجر ڳڏا هه، وو هاءِ هاءِ!

عاشق شُودا ڳلي ڳلي وڃ، ڳالهه تِساڏي ڳاءِ ڳاءِ!
اڱڻ اساءِ دلبر سائين، اڪر ڦيرا پاءِ پاءِ!
تِيڏهه ٻاجهون دلبر پيارا، هه اساکون واءِ واءِ!
تار تِساڏي، يار ”سچو“ ڪون، روز ازل ڪئون آءِ آءِ!

ڪافي ۱۱۴

هورهي، ڙهه الا، مين ديواني هورهي!

عشق اسائون يار سچڻ دا، لوڪ ڪيتا هه سهي.
طرف اساءِ ڪوئي نا آندا، پريان تهنون هڪ پهي.
دلبر ٻاجهون دل اساءِ، ٺاهه نه به ڪهين ٺهي.
”ياد تِساڪون دلبر ڪيتا“، ڳالهه ڪانگهه اها ڪهي!
اپون ڄاڻي ڳالهين ڪريسن، ڪول ”سچو“ تِيڏهه بهي!

کافي ۱۱۵

اِهه اولانبه ني آئے آئے ...
آئے آئے، اوڏاهون آئے!

سِگهه اوڙ دا وعدو ڪيتوئي، ڏينهن گهڙي تين ڪيون لائے!
عاشق ڪون سائين تين ڪين وساريا، عشق دے مچ ڪيون مچائے!
تيڏے ٻاجهون ڏيک گذردے، اٿان سڌي ڏينهن آجائے!
”سچو“ اسائون شل هڪواري، درشن دوست وڪائے!

کافي ۱۱۶

محبوب مُک وڪلايا هے،
ويک شمع شرمایا هے!

جڏان برهه بچائي مستي، لت نيٺس اے ساري هستي؛
جيوين ڳلدا هے گل دستي، پُر جام شراب پلايا هے.

تيڏے حسن ڪيتا حيرانا، جيوين شمع اٽي پروانا؛
هويا صورت وچ ديوانا، پاند حجاب اٿايا هے.

گهٽيس دام زلف دي ڏوري، دل نيتي هس ساڏي زوري؛
نن من اندر دے وچ لوري، باري برهه بچايا هے.

”سچو“ آيا سلامت جاني، هويا صورت وچ لاٿاني -
تيڏے قدامان تون قرباني: موليٰ محب ملایا هے!

کافی ۱۱۷

شوق تِساڌے شور مَچایا،

سانون جھل نہین ڏیندا!

نال زوران دے زور گھتیندا، پرہ بدل برسیندا۔
 عقل شرم تے حال حیا کنون، ڏیکِ نماڻیان نیندا۔
 زاہد، عابد، ملا، قاضی، تاب اہین ترسیندا۔
 زہد، عبادت، تقویٰ کولون، پھلی ست سڳیندا۔
 اولے وچ سمونڊ نہ اٽکے، هو هوا وچ ویندا۔
 کون جو عشق دے گھوڑے کون، واڳین ٻڌ جھلیندا!
 سینے وچ ”سچو“ دے سڻیان، پرہا بور بچیندا!

کافی ۱۱۸

مین ڏھون دلبر آوین ...

سارکے روان تیڏیان ڳالھین!

اڳڻ اساڌے نانءِ الله دے، اکر ڦیرا پاوین!
 آسان یتیمان تون سھڻا سائین، ڇت نا دلبر چاوین!
 اوس سھڻا ویڙھے اساڌے، جانی ول نا چاوین!
 ”سچو“ هے سڱ بر تیڏے دا، تنهن کون مکرڙا وکاوین!

کافي ۱۱۹

لوڪ ڪٿون لڄ مَول نہ آوے، عشق گهمايان گهٽيان!
عشق گهمايان گهٽيان، لوڪ ڪٿون لڄ مَول نہ آوے!

طعنے ٿنڪے تنهان دي زينت، مل نہ ٿيون گتيان.
سو سو سڻديان، زخمي هونديان، لڪ لڪ ٻڌديان پتيان.
پرپر ڏيندا دوست انهان ٿون، وره وچالون وٽيان.
او درمانديان نت ڪرلنديان، سوز فراق ديان ستيان.
چوڙ گهران ٿون گهمديان وتديان، دشت جبل تے پتيان.
پيتيان جنها هان، خبر انها هان، هور نہ چاڻن چتيان.
برسر آيا بره جنهان تے، وره ولوڙن متيان.
پاند اڙاڪے، خلق ڪلاڪے، هوڪے ڏيون هتيان.
عشق عذاب جنهان دے ڳل وچ، بيان ڳالهيں سڀ گتيان.
اھے ”سچو“ سائين ڪيا سڪ سٺيلن، جيڪي فراق ديان ڦٽيان!

کافي ۱۲۰

تيڏا ديسڙا وسے - سائين، سڳها اسان ڏهون آوين!

نہين منيندين مصلّت، ڏاها، ڪون تساکون ڏسے؟
عاشق تيڏے لکين ڪروڙين، نہين هيئون هڪ آسے.

ورھ تيڏے دا سر اساءے، اٿان مينهڙا وسے.
نينهن دا نياپا طرفون ٿساءے، راھ دے وچ شالا رسے!
ڪهين تا ويلے يار ”سچو“ دا، هيئرڙا ساڏا من هسے!

ڪافي ۱۲۱

سنڀو، سٺڙي يار دے باجهون، ٻهون مين ماندي هان!
 معلوم ٿيڪون حال اساندا، وره ڪئون نهين واندي هان.
 نال ڪرم دے ڏيڪ اسان ڏهون، سر اٿان ٻيني ڪاندي هان!
 اڱڻ اسانڌے اوين پيارا، حال ڪئون هڻ ڪاندي هان!
 نال لوڪان دے ڪم نا ميڏا، محض ٿساڪون پاندي هان.
 ”سچو“ اڀا سڱ ناچوڙين، پاند گچيءَ وچ پاندي هان!

ڪافي ۱۲۲

هادي اڀا ڪرم هے ڪيتا، هڻ تا بارون بار!
 مين مسڪين تے، دلبر ٿيڏا، ڪرم هويا بيشمار!
 ٿيڏي دل وچ هڻ تا رهيا، خوني عجب خمار.
 اپون ڄاڻي آپ ڪيتوئي، عاجز نال اقرار.
 ڪو دم ڏور نہ هوسان ... ٿيڏے وعدے تے اعتبار.
 هوسي هميشه ڄاڻ يقيني، برهے وچ بهار.
 حاضر مجلس اڳون ياران دے، ”سچو“ عشق اوتار.

کافی ۱۲۳

ہَسدا، وے میان، ہَسداوے،
 گَرکے گالہین، رُسدا وَسدا!

جاء قتل دي نال اشارت، دورون گڑکے ڈسداوے!
 سینے اندر تیر ماریونے، غمزہ مول نہ گسداوے!
 دردمندان دیان دلیان دلبر، کلِ کلِ فوراً گسداوے۔
 ”سچو“ سائین سچِ سچِ ہے بولیندا، سچِ کئون نہین نَسداوے۔

کافی ۱۲۴

کیہی لاگیا پردیسیئڑا ... پردیسیئڑا کیہی لاگیا!

اپٹے نال ہے دلڑی اساڈی، ہِکُو واری چاگیا!
 روز ازل کَنون ڈیکِ اسان تے، بار برہ دا اگیا!
 عقلِ عِلِمِ تے شَرَمِ حیا نون، عشقِ سچِ دا کاگیا!
 ”جو کُجھ ہیئی عشقِ جو ہیئی“، گالہ سچِ فرماگیا!
 عشقِ دی یار حقیقت ساری، ”سچو“ کون سَمجھاگیا!

ڪافي ۱۲۵

دلبر دل مِيڏي زوري نيتي ... زوري نيتي دل مِيڏي دلبر!

دوست مِيڏا پرديس سڏاڻا، تنهن دے ڪيتے وٽان ويڳاڻا -

گهٽي زهر دي مين پيتي.

پاو پلو آ ڪيتوسے زاري، فوج حُسن دي مين تے ماري -

يار هے ڏاڍي ڪيتي!

نال سڄڻ دے لاتيسے بازي، ويڪ ڪيڏار مين ڪيتي آزي -

مين هاري اُون جيتي!

برھ ڏيکو سائون ڪيها ڪم ڪيتا، دين ڪڙر ڪُون يڪسان نيتا!

وسري وَعظ مسيتي.

اَو اچانڪ پڪڙيس ٻانهان، بيان گل سائون وسريان واهان -

نال ”سچو“ دل سيتي.

کافي ۱۲۶

تِيڏا درسن پاوڻا وڃن،

هڻ نِماڻي ٿون، ميان!

جو ڪريسان، هڻ ڪريسان، وڻ اٿان ٺهين اوڻا وڃن.
 بار برهه دا باري آها، سر آسان تا چاوڻا وڃن.
 سوال ”سچو“ دا اڳون سائين دے، سارا عرض سڻا وڃن.

کافي ۱۲۷

ڏاڍا سو لڳڙا فراق... دانيان وڃن، بار برهه دا باري!

اڳڻ اسانڌے آوين پيارا، نا تا مَران مُشتاق.
 اندر ٿون هين ٻاهر ٿون هين، پهرين هر پوشاک.
 ”سچو“ هے تِيڏے ڏيکڻ ڪيٽے، اڪيان ڪون اشتياق.

کافي ۱۲۸

اٿون مارڪے يار مُسافر، ڪيڏے ويندئين؟
ڪٽلے لائے ني ڏينهن، وڪل قاصد ڪوئي نه پئيوئي!

سيرين شهر بازارين تِيڪُون، ڳول رهئيان - لئن لڳڙي مِيڪُون؛
سانون بره بچوئي ڏاڍا، اپڻا نا ڏيهه ڏسيوئي!

ننگ اساڏا يار تُساڪُون، چوڙين مُول نه يار اساکُون؛
ميڏے طرفون پيغام، راه وچُون ڪوئي نا رسيوئي!

تانگه تُساڏي راتيان ڏينهان، ڪاهل ڪيتا تيڏے نينهان؛
ساڏا حال ڏيکين ڪر پال، ساڏا جيئڙا ڪيوين گسيوئي!

عشق اسان تے ڪيتيان اليلان، هاڻي وانگڻ ڪيڻس پيلان؛
تيڏے بره دا مينهڙا ڏاڍا، اسان تے اڻ وسيوئي!

دل ”سچو“ دي گس نيتوئي، جيوين پانيوئي اوئين ڪيتوئي؛
عاشق مار نظارے نال، پچے سُهڻا هيئنڙا نيتوئي!

کافي ۱۲۹

تِيڏَ نِيٿان دے ناز، ماري وي پيارا!
- مِين لَت ڳڻي ... دل هَت نِهين مِيڏَ!

سِرِ عِشاقان دے سَتان ڏينديان، چَشمان بَحري باز.
بانهان بَدڪَر، در تِساڏَے، ڪَران نِوڙت نِياز.
دردمندان ديان دليان لَتيندا، اڪيان دا غَمَاز.
اڪين اِساڏيان ”سَچُو“ ميان، شوقي هِن شَهَباز.

کافي ۱۳۰

اَوڻ دي ڪائي يار نون ... هائے اَوڻ دي ڪائي يار نون!
اَڪ ساٿي، مِيڏَ هِجر دي ڪائي، اَگه هائي دلدار نون؟
چَشمان تے چَم چاوڻ اِسانون، پريان دي پِيزار نون.
داروھے ديدار سَچُڻ دا، بَره دے بيمار نون.
”سَچُو“ دا اِهو ڏيوين سَنِيها، ساڻيان دے سالار نون!

ڪافي ۱۳۱

ڏاڍے دے نال زاري، اسان غريبان دا حال نہ ڪوئي!

مَينِ نِماڻي نِينهن ڪيا ڄاڻان، ٻرھ چڙهيونے باري!
 اُبرو مِزگان تير وَسيندے، چَشمان چوڪَس چاري.
 چَلڳيان ني چڙواڳ حُسنِ ديان، چڙھ وتن چوڌاري.
 شاهان نون شھزور مَرينديان، مَينِ تا ڪُون ويچاري!
 دَوڙان دَوڙ پوندي نِت اُوے، قاتِل فوج ڪراري.
 ”سَچو“ ٿي تنهان تُون صدقے، جنهان جِنْد نہ پياري!

ڪافي ۱۳۲

اڱڻ نِماڻيان دے آيا، جاني اسان دے نال جَليندا!

پَهَلے ڏينهن مين اُپڙے سِر تے، ورهے مِينهن وسايا.
 ڏَس سَچڻ دا ڏيهين پوندا، مَينِ اِٿان درسَن پايا.
 پَهے پُوڻي نُون مَينِ اڳ جَلايا، چَرخا وِل نا چايا.
 اُپڻي مِينُون سَتَ ناهوئي، لِگِين مُشڪ نہ لايا.
 اُپڻا ڪَرَم ڪِيتونے ڪيڏا، ”سَچو“ دا بخت سَوايا!

کافي ۱۳۳

ميڏڙي دل وچ يار، پت ديان پينگهان پايان، وو!
 آپ جهڙي آپ جهڙاوه، ڏيندا لوڏي لڪ هزار.
 مين تي دلبر جهڙا ڏترا، ڪيتا سهيليان سينگار.
 جهڙي آت يار سڄڻ دے، هوڙا خبردار!
 پير جهڙي تي محکم ترڻا، رهڻا به اختيار.
 سار جهڙي ”سڄو“ سهي ڪر، ٿي آپ ڪنن بيزار!

کافي ۱۳۴

آ ميان پاندي، آ ميان پاندي، ڏيک غريبان دا حال!
 يار دے ٻاجهون مين بهون ماندي، وره ڪنن دل دم نهين واندي-
 بلڪل مين اهيڻ يار دي باندي!
 يار ڪيٽي مين جوڳڻ هوئي، خبر سڻاوه قاصد ڪوئي-
 دلڙي روندِي تي ڪرلاندِي!
 دوستان ٻاجهون هے دلڳيري، ڏيندا سائون ”سڄو“ دل ٽيري-
 ساڏي جوپن پيري آندي!

ڪافي ۱۳۵

يار ٻاجهون نا مردي چيندي ... ساٿي ڪائي ڳالهه سٺائين!

پوٽي راتيان ڏينهان پٽاوان، ڪئون فقيران فال گهٽاوان -

دوست ڪيٽي به وره وسائين!

عشق تون هلاڪ ڪيڏيان لائين، پيله واليان يونڊان جائين -

نانءُ الله دے دوست ملائين!

طرف معشوقان دے ٿيويں راهي، حال ساڌے دي ڪرين آگاهي -

مهر پويئي من تون نه پلائين!

يار اٿاهين ماري سنانا ... ديس سڄڻ ٿيا ساٿي روانا -

طرفون اسانڌے ٻڌين لڪ باهين!

دوست اسانڌا ٿيا پرديسي، اميد هے سائون نال جو نيسي -

اوڏا ٿيسي، پرے نا سائين!

سُهڻا سائين مڪڙا وڪالين، قول جو ڪيتو ميان اهو پالين -

ورق وچوڙے دا والي ولائين!

سڻ ساٿي ميڏا حال اهوئي، آندا نهين اوڏون قاصد ڪوئي -

سوال ”سچو“ دا اک روائين!

کافي ۱۳۶

الله ٿون اڻ ملائين، اهيڻ پرديسي ٿون!

طرف معشوقان دے عرض عريضے، لک لک کيئي مُتوسے؛
 کونہ لکيو نه، جواب تنهين دا، هنجھوان هار پوتوسے -
 اڻ ملائين رب سائين!

... اهيڻ پرديسي ٿون!

راتيان ڏينهان هے تہ اساکون، وات تنهين دي وائي؛
 جنهان لائي آهي اساذے، تنهان توڙ نيباهي -
 ڏک پائي چا بنائين!

... اهيڻ پرديسي ٿون!

هجر انهان دے کاهل کيتا، گهن گر کول پلهائين؛
 ساڻون سڄڻان دے هڪ واري، سائين سات رلائين -
 يا رب ٿون ريجهائين!

... اهيڻ پرديسي ٿون!

سڻو سهيليان حال اساذا، برها مُشڪل بازي؛
 پانهان ٻڌکي پانهيان وانگر، آپ کريسان آزي -
 مهر پوءِ مَن سائين!

... اهيڻ پرديسي ٿون!

اڪيان بحري باز سڄڻ ديان، حملي ڪرن شتابي؛
نال ڄمار دے ڦرن ڄماري، شهبازان هو شرابي-
مارن نال ادائين!

... اھين پرديسي ٿون!

نال اساءے هوون سدائي، دور نہ ٿيون ياران؛
اڪيان عيد ڪرن ڏيهاڙي، ڏيون نت ڏيکاران-
الله ٿون عرض اگھائين!

... اھين پرديسي ٿون!

چرخے چت نہ لڳدا ميڏا، ڪيون ڪر پوڻيان ڪتان!
هت ڪنون تند چڻ پوندي، هور ڪيون ول گھتان!
گھليان وچوڙے ديان وائين!

... اھين پرديسي ٿون!

اتڻ دے وچ سينگيان سٺيان، وارا ڪر ڪر آيان؛
دوست ميڏا پرديس سڏاڻا، مين ڪيون چرخا چاوان!
ڳئي ڪٽڻ دي بائين!

... اھين پرديسي ٿون!

پچلے پونھن ٿون مين وے سٺيان، ٽرڪے اڳ لڳيسان؛
ديس بديس اھين پرديسي دا، سٺيان ڏس پڇيسان-
موليٰ ٿون واڳ ولائين!

... اھين پرديسي ٿون!

پير تنهان دے مَن نہ چڙيسان، جنهان ڪيٿم جوڳياڻي؛
 ڪفني پاوَ ڳچي دے ڳوليسان، پنٺيان وساوان پاڻي -
 جوڳي ڪيتا سائون سائين!
 ... اهيَن پرديسي نون!

سئو سهيليان يار مُسافر، ميڪون بيراجي ڪيتا؛
 مار سائون پرديس ڳيا، مَن زهر پيال پيتا -
 هوءَ هوءَ سائون لائين!
 ... اهيَن پرديسي نون!

جي جڏه ڪون جهوري دے وچ، يار مُسافر ڪيتے؛
 ڪنهن ڪون آه فرياد ڏيوان مَن، ڏک دے پيال پيتے -
 رنديئان سَنجھ صُباحين!
 ... اهيَن پرديسي نون!

دوست ڪئون جو دور پيوسے، بَن پئي اهڙي جدائي؛
 هجر ڪئون اهيَن دلبر دے، در در ڪران گدائي -
 نينهن لڳا دل تائين!
 ... اهيَن پرديسي نون!

درد فراق ڪئون هڻ ميڏيان، منجه ڳيان مصلاتان؛
 آسان ڏهون مَن لڪ پيچن، آپ سڪيان تسلاتان -
 ڏاڍيان بره ديان بائين!
 ... اهيَن پرديسي نون!

ٽوهين جهانين يار جيها وٽ، پيا ڪوئي نظر نه آوے؛
 روز ازل ڪٿون اصلون تنهن دا، ”سچو“ سڱ سڏاوے -
 ڪيھ ڳڻين، وو سائين!
 ... اھين پرديسلي ٿون!

ڪافي ۱۳۷

ديس ٿيڏي مِين هان قسمت آندي... شالا تون جيون، جان هه جاندي!

ٿيڏي باجهون مِين پهنون ماندي، ڪوئي دم نهين دل وره تون واندي-
ٿيوان مِين ٿيڏي نال هيڪاندي!

سوز ٿساڏي ماريان سانگان، راتيان ڏينهان ٿيڏيان تانگهان-
روندي رڙدي نت ڪرلاندی!

هجر ٿساڏي ڪاهل ڪيتا، زهر پيالا مِين پر پيتا-
ٽين بن ڪائي شے نهين پاندي!

طرف ٿساڏي ڪانگ اڏاوان، اوڻ ڪيتي فالان پاوان-
ڪيون اڃان ٿيڏي خبر نه آندي!

اسان آئون يا تون خود اوين، اسان نمائيان ڪولون ڇت نا چاوين-
در ٿيڏي دي مِين بيوس باندي!

ٽين ڪنڙي گهليان ٿڌيان وائين، بيان سڀ ڳالهن دوست ڀلائين-
ياد ٿيڏي مِينون نت تڙپاندي!

”سڄو“ ٿساڏي باجهه اداسي، اصلون ٿيڏي ٻانهپ باسي-
سڻ ميڏا سُهڻا دڪ دڪ هان دي!

کافي ۱۳۸

جيوان تہ جالان جالان، ڪولون اھين پرديسي زاري!

ميڏي روز الستي آھي، نال پاران دے ياري؛
بِسْمِ اللّٰه پڙه ڪر اڀڙے سرتے، پرہ چاتوسے باري؛
لک لک بار ڪرينديئان، سُهڻا، پانهان ٻڌ، سوزاري!

هجر آسا ڪون مار گهتيا، ٿون سُهڻا سِگهڙا آوين؛
سِڪديئان مين، نانءُ الله دے، ڦيرا مين ڏون پاوين؛
هووين هميشه يار آسان ڪن، وڻ نا پڇون تے جاوين!

پهله روز آساڏا دلبر، جيءُ نيتوئي جاني؛
هڻ ڪيون يار نماڻيان ٿون وٽ، ڪيڻو فراقِي فاني؛
رہ ڳيا ميڏے رُوح دے آئے، نينهن ٿيڏا نيشاني!

آسان عريبان، نانءُ ٿئي دے، ڏے ڪيئي دوست دلاسه؛
ٿيڏے اوڻ ڪيٽے سائين، مُنَظَر آسان هاسے؛
ڏيک احوال آساڏا دلبر، پل نہ ٿيون هڪ پاسے!

اسان یتیمان نون یار کڏاھان، وال نہ هڪ وِ سارین؛
 شَبَّ و روز سنڀال ٿساڏي، ٿون کُجھ صاحب سارین؛
 ٽڪڻے سڪڻے ڏينھن اِھے تا، نال غریب گذارین!

نہین سا توڙڻ کیتے سائین، نال تیڏے مین لائي؛
 عاشقان دا کَم اِھو آھا، لائي نہ توڙ نباھي؛
 اڳون تے میڏا شرم ٿسان تے، کَرین تون یار پلائي!

طرفون معشوقان دے مین ڏھون، قاصد اُوے کوئي؛
 سَو سَنھیان وچ، ”سچل“ دا حال پَنیسان روئي؛
 مُشتاقان ڏھون تا تیڏي کائي، رڻي دل دي هوئي!

ساڏا ڏیک فراق سَھیلیان، مَتیان ڏیوڻ آیان؛
 ”تیڏا دوست سدا پردیسی، جوڙ نہ بَھندا جیان؛
 ”اھڙے مُسافر نال ٿسان ول، کِیکر اکیان لایان!“

سئو سَھیلیان ڳالھ میڏي، ”دل دلبر لت ڳیوسے؛
 ”هڻے هڻے اِھین پردیسی سائون، وچ فراق گھتیوسے؛
 ”عاقبت اِھے مَھر کَریسَن، جِنھان دیوانہ کیتوسے!“

جوڳي جو مین هڪو ویکیا، راھ تے روندنا ویندا؛
 آپڻے حال احوال دي کائي، ویتَن مَول نہ ڏیندا؛
 هڪے واري کي سَریرون، نال میڏا رُوح نیندا!

روڙو تار ڪريسان نديان، ڪپ ڪانے قلم بڻيسان؛
 لڪ لڪ خط هجر دے سُهڻا، طوطے دے گل پيسان؛
 طرف معشوقان ويل صبح دي، پهلے پهر پَنيسان!

اڏر ميان طوطا، طرف محبوبان، خبر اها پهچائين؛
 ”اتن فراق اسائون ساڙيا، سُن تون ميڏا سائين؛
 ”سدا اتان خوشحال تون هووين، سڪ وسن تيديان جائين!“

سئو سَهيليان ”طرف معشوقان، طوطا اڏر ڳيوسے؛
 ”رو رو جهوري نال سڄڻ دے، جهولي وچ پيوسے؛
 ”سارا سر معلوم ڪيتوسے، جو ڪجھ حال اڪيوسے!“
 - ”سچل“ سو مبارڪ ٿيڪون، وچڙيا يار مليوسے!

کافي ۱۳۹

يار مُسافر هوڳيا، مَينَ ڪيئون اَڪان ڪوڪ، وءِ!
خبر اسائون ڪهين نا ڪيتي، سارءِ ڏنا لوڪ، وءِ!
عالم ليڪے ديس چوڙيونے، ڳئے وَساوَڻ جھوڪ، وءِ.

آپے وچ آرام پئے، سائون لايوئي فلڪ فراق؛
راتيان ڏينهان هے اساءے، اڪڙيان ڪون اشتياق؛
مَينَ نماڻي دے سرِ دا سھرا، لوڪان ليڪے چاڪا!

اَ ڪانگا ڪائي نال اساءے ڪر پريان دي ڳال؛
اوڻ دي ڪائي ڏيوين وڌائي، برھ ڪيتا بيحال؛
سوز فراق دے وچ اساءي، جاني هر دم جال.

دوست ٻاجھون پرديس اساکون هجر لڳائي هو هو،
آکين يار پيارے ٿون اے رهبر وچ ڪر رو رو؛
”راتيان ڏينهان هے ٿساءے عاشق ڪون وو وو!“

جهاتي پاڳيون دلبر دل وچ سائون برھ بچاڪے،
هڪ واري اسان يتيمان ڏھون، ٿون اوين ڦيرا پاڪے؛
سُن وے ڪانگ فريادان ميڏيان، ساريان ٿون دل لاڪے!

آوے ڪانگا اٿلہ دے ڪارڻ، اٿر پريان دے پارين،
 حال ميڏا وڃ آڪ سٿاوين، دلبر دے دربارين،
 سوز فراق بيان ڪرين، اڳون دوستان دے منجهون هارين!

زاري نال ٿون عرض ڪرين جو ڏيک ويندئين ٿون حال!
 مين ڏهون مان مهر پويئي، سٺ اهو احوال:
 عيبن ڏهون ميڏے شال نہ ڏيڪين، ڀلا ڪريسين پال!

آ ڪانگا ٿون لڳ خدا، ڪائي تن ڪون ڏے تسلات،
 سوز گداز فراق ڪنون، ميڏي منجه ڳئي مصلات:
 طرفون معشوقان ڪائي سٿاوين، سائون ڀليري بات!

فلڪ فراق دي سہ نا سگهيڻان، برہ ڪتا بيتاب،
 آڇ توڙي تا ڪوئي نہ آندا، جانب ڏهون جواب:
 دوست باجهون پرديس آساڏا، هويا جيون عين عذاب!

اٿر وڃ ٿون طرف محبوبان وڃ پهچا پيغام،
 ٻانهان ٻڌ عجيبان ٿون آڪين، سو هزار سلام:
 ”سچو“ نماڻے ڏهون ڪرين ڪوئي اوڻ دا انجام!“

کافي ۱۴۰

اُ پاندي، ڪرناڻا اسان ڏي، ڪائي ڳالهه سڄڻ ڏي اُوڻ ڏي!
 هجر تيڏي مڏا حال وڃايا، اٿان رت اٿي هه سانون ڏي.
 خوب بسنت بهار جو ڪليا، هڻ اٿي مند ملاوڻ ڏي!
 مين هومب نماهي ٿون ناهين، ڦوٽ حرف الاوڻ ڏي!
 نال ”سڄو“ ڏي، سهڻا سائين، ڪر ڪائي نينهن نياوڻ ڏي!

کافي ۱۴۱

سانوار بانوارا مڏا ماهي، موليٰ شال ملاوڻ!
 اب ڪي وڇڙي، ڪب سون مليگي!... ندي ڪنار ڇا ڇو.
 راتيان ڏينهان تانگه ٿساڏي، سيني سڪ نه سماوڻ.
 الله ڪريسي ڏينهن اهوئي، اڱڻ ”سڄو“ ڏي اُوڻ!

کافي ۱۴۲

نيٿان دي مين ماري... ماري، هوء هوء نيٿان دي!
 عاشق پانهان ٻڌ ڪراھڻ، ڪڙا ڪريندا زاري.
 مين آياڻي، نينهن ڪيا ڄاڻان، ٻرھ ڇاڙهيون باري.
 مين نماڻي ڪن مزگان والا، ڪبير ماريوئي ڪاري.
 ”سچو“ اک سنيان دے اڳوڻ، حال حقيقت ساري!

کافي ۱۴۳

ٻيلي، زاري هو زاري! سهڻے نال اساڏي هوئي.
 دلبر ائون مين تا ٿيوان، ٻيلي، واري هو واري.
 ٽونهين جهانين ٻهون لڻجے، ٻيلي، ياري هو ياري.
 ڳل اساڏے يار سچڻ دي، ٻيلي، ڳاري هو ڳاري.
 بات ٻرھ دي سنوري سنيان! ٻيلي، باري هو باري.
 ڳالھ ”سچو“ دي دست ماهي دے، ٻيلي، ساري هو ساري.

ڪافي ۱۴۴

ناز اسان ۽ نال ڪريندئين، درد مندان دي دل لتي هيئي!
 عرض ڪرڻ دي حاجت ناهين... هئي، هجاري ڪيون ڦٽي هيئي!
 ڪيڏي اسانون وڃڻ نه ڏيندا... درد وڃي دل گهٽي هيئي.
 دل اسان ۽ اچم ڪرڪي، چشمان نال ڪيون چٽي هيئي؟
 وڻ وڻ بازي برهه بنيندا، اسان هاري ٿين ڪٿي هيئي.
 نال غمزو ڏي مڪون مريندئين! لوڪ سڀا ٻي ڪٿي هيئي؟
 ”سچو“ ڪن ٻئي ٻار نه مارين، اڳلي گها ٺهين چٽي هيئي!

ڪافي ۱۴۵

يار ٿساڪون مين حال، اوين ته آڪ سٿاوين!
 راتين ڏينهان طرف ٿساڏي، ميڏا خواب خيال.
 ٻاجه ٿساڏي ساڏي هر دم، جو شان ڏي وڃ جال.
 اسان يتيمان ٿون مول نه چوڙين، نيوٽا هيئي نال.
 نال اسان ۽، يار، جا لايوئي، ڀرت اهائي پال.
 نال ”سچو“ ڏي آهي ٿساڏي، يار، سا ڳجهڙي ڳال!

ڪافي ۱۴۶

سِر اساذے آيا، وو يار، عشق زودا وڙ زور پي-
 حُسن ديان فوجان چڙهيان، لَت پُت سِيتي، لحظے لڙيان-
 مِين وچارا ڪُون، وے يار؟ شَه مَچايا شور پي-
 مے دا پيالا پُر ڏتوئي، هوش سارا لَت نِتوئي-
 ايڪ پيالے پوڻ دے نال، دلڙي کاڌا دُور پي-
 دستون اڀڙے هادي ڏتا، ”بِسْمِ اللّٰه“ سِيتي مِين پُر پيتا-
 قَدَر پيالے دا، وو يار، ڪون ڄاڻے اور پي!
 مُدّت پُڄاڻون آڪے دلبر، ساڻون هے ڳل لايا-
 اڀڙا، ڪيڻس، وے يار، ٿيا ”سَچَل“ دا غور پي-

ڪافي ۱۴۷

اڪيان باز، تے مرغابي، پئي وڃ دست شڪاري دے-
 عشق سارا اتفاقي هوندا، ڪم نهين اِختياري دے-
 جُرے جنهن ڪُون چنگل ماريا، خيال ڳڻے خود داري دے-
 قَر ڪڍ نال او مُول نه چڻديان، منهن پيان وڃ ماري دے-
 ڪَل تَهين ڪُن آپے پوسي، ماريُس حسن هزاري دے-
 سانگا چوڙ ”سَچُو“ سير سَڻڻا، سودي نهين بزازي دے-

کافي ۱۴۸

پانڌي، پريان ڏهون، آوين يار آوين!
 سگهڙا سگهڙا آندا رهين، مدت مٿو نه لاوين...
 لاوين يار لاوين!
 گهن ڪي نيا پي ول ول، وو ميان، دل ميڙي ڪن سيباوين...
 سيباوين يار سيباوين!
 مويان ٿون وت ڦير جواوين، اڳڙ تڙ ڦيرا پاوين...
 پاوين يار پاوين!
 ”سڄو“ ٿيڙي در دا بنڊا، ڇت نه تنهن تون چاوين...
 چاوين يار چاوين!

کافي ۱۴۹

مين منڊي، مين منڊي، ڪيوين سڏاوان هڻ بنڊي!
 توب توب تڙ ٿي استغفار، گچي پاتو سي گندي.
 ائين ڳالهون ڪائي مدت دل تڙ، رهي هڻ درد منڊي.
 باجهون سائيان دڙ هڻ ”سڄو“ وڙ، ڪار نه ٻي ڪائي ڪندي!

ڪافي ۱۵۰

تيڙڙ نال، وو ميان سهڻا، ساڌي زاري زاري!

مَن تا تِيڙي هو جو رهيان، جِيوين وڻئي تِيوين پال-
تِيڙ نال ياري ياري.

اڱڻ اسانڌ آئون دلبر، ورق وچوڙ دا وال-
مَن تِيڙي ماري ماري.

اوڳڻ ڏهون ميڙ نه ڏيڪين، آ پلا مڙ پال-
واري واري لڪ واري.

ياد اسان ڪن ره ڳئي دل ته، ڳجهي جا تِيڙي ڳال-
پيار، سا تين پاري پاري.

”سچو“ هه سڱ در تِيڙ دا، ڳڏي وڃ تنهن ڪون نال-
ڳل جنهين ده ڳاري ڳاري.

کافي ۱۵۱

تِيڪُن اسان ڏهون اوڻا، جاني، ول نا جاوڻا!
 اسان ائون دلبر سائين، ڀلا ڇت نا چاوڻا!
 تِيڏي طرفون ٽهت طعن، ميڏي دل ڪون پاوڻا.
 نانءُ ٿساڏا راتو ڏينهان، ڳلي ڳلي وچ ڳاوڻا.
 دو جڳ دے وڀ تِيڏا، دلبر، سائون درس پاوڻا.
 سرافرازي اها ”سچو“ ڪون، تِيڏا مهڻا لاوڻا.

کافي ۱۵۲

پيرين پرديسي، وو،

موليٰ ملایا سانون.

جڏان ڪڏان اسان نمائيان ٿون، نال اپڻي گهن نيسي.
 ويڙهي اسان ڏي هردم هوسي، وڪل پڇي نا ويسِي.
 لڪ دلاسي، حال اسان ڏي، ڏيک اسان ٿون ڏيسي.
 سڳ ”سچو“ هي در جنهن دا، پيرين انهن دے پيسي.

ڪافي ۱۵۳

عشق تڏيڏي دي مين ماري، نت نت ڪران زاري!
 اڳڻ اسانڏيئون ٿون اوين پيارا، آڏيون دلداري.
 مين تا تين ٿون سُهڻا سائين، ٿيون وارڻ واري!
 مستي ڏيڪي ڪيون ٿون دلبر، لاڪڙا هين ياري!
 چشمان تڏيان چيٽڪ لايا، خوني قرن ڄماري.
 برهه تسانڏي بخشش ڪيتي، ”سچل“ ڪن سرداري.

ڪافي ۱۵۴

سچ تينون ڪون آڪي.. آڪي، وي دلبر ڏاڍا!
 دانهن پي تڏڙي، ڏيون پي تينون... محب، ماريو تو ماڪي!
 هينڙا ڪس ڪي هڻ هريندين، چڪن تين ٿون چاڪي؟
 ... ..

کافي ۱۵۵

نيٺان دا هڻ ناز، ساڻون مڙگان نال مڙيندا.
 دل اساڏي تتر آهي، چشم شهن شهباز.
 باشا بره ماهي دا ڪردا، برسڙ ني پرواز.
 دلبر بيپرواه دے اڳون، ساڏا نت نياز.
 سوز ماهي دے ڪيتا ساڻون، ”سچل“ سر آفراز.

کافي ۱۵۶

تین ڪوین هے وساریا، عاشق، دیس اساڏا؟
 نال اساڏے یاد ڪرین سو، جو تین وقت گذاریا.
 اڏڻ هاریان تون تین ڪیوین، تاڙي مار اڏاریا؟
 اسان ٿسان تون، سهڻا سائین، ساه تے سر هے واریا!
 ڪنھن ویلے تین دلبر جانی، ”سچل“ ڪن نہ سنپاریا.

ڪافي ۱۵۷

جيڪي هوندئين، سو ٿيندئين، ٿيندئين ٿون ئي مالڪ موليٰ.

تن دا نجهرا چوڙ ڪَراهُڻ، نانءُ اڀا ٿون نينئين.
 شاهه اٿاهون ٿي ڪر چڪا، نا ته عذابين ايندئين.
 سڀني دے خود چاڪ چڪا ڪر، خود زخمان ٿون سيندئين.
 نال ”سڄل“ دے، سهڻا سائين! پريم پيالا پيندئين.

ڪافي ۱۵۸

اوين سو ڳالهه سڻاوين، اوميان، ڪانگل، تون پلي اوين!

خط جو آندءِ يار سڄڻ ڏهون، جُل سو نال پڙهاوين.
 سگهڙا سگهڙا آو آسان ڏے، ڏينهن گهڙي نا لاوين!
 ”اَ اَ“ ڪه ڪر ڪيئون نهين آندا؟ محرم راز ملاوين!
 نانءُ الله دے يار ”سڄو“ ڪون محبان نال ملاوين!

کافي ۱۵۹

يار اسان ڏهون لکيان... لکيان وو چنڀان!
 وچ ڪتابت هجر ديان ڳالهين، ٻيلي، لک مٿيان...
 تڪيان، وو، تڪيان.
 سئو نال مين رو رو رهيان، ٻيلي، مين پهون ڏڪيان!
 ڏڪيان، وو، ڏڪيان!
 وڪ وڪ روون ”سچو“ اهي اڪيان... ٻيلي، ڪيئون وچ سڪيان!
 سڪيان، وو، سڪيان.

کافي ۱۶۰

يار، تيڙيان ڳجهيان ڳالهين،
 ياد اسائون هونديان!
 حال اسادا ڏيک ڪراهڻ، آ جاني، گڏ جالين!
 سڪدي نون نون نام خدا دے، مڪڙا آڻ وڪالين.
 ڏوٽ ڏوراڀي تيڪون ڏيون، ميڪون نهين مجالين.
 جا تسادے پچي لڳي، پيارل، اس نون پالين!
 مين هميشه نال تسادي، ”سچل“ آپ سنڀالين!

کافي ۱۶۱

نال ميڏے ڪيئي ڪيئي، يار سڄڻ تيڏيان ڳالھين!

فضل ڪرم ڏهن ڏيک ٿون اپڻي، اسان هٿون هه پيئي پيئي.

ڏک ٿورا پي تڪڙون دلبر، مين رهيس لک ڏيئي ڏيئي.

ڏک پيارل نال ڪرم دے، حال ميڏا اے هيئي هيئي.

اوڻ ميڏا اڳون ٿساڏے، ٻانهان ٻڌسان پيئي پيئي.

نال نعاڻي جو ڳالھين ڪٿوني، ياد ڪرين ٿون سيئي سيئي.

”سچو“ حاضر تيڏے ڪيٽا، نينهن اڃھل اڄ نيئي نيئي!

کافي ۱۶۲

چاوڻ بار ٻرھ دا سنيان، بيدليان دا ڪم نهين، وو نهين!

راھ اھين دے طالب ٿوليے، لووڪان وڇون مھين، وو مھين.

لڪان هزاران وڇون چاتي، اها امانت ڪھين، وو ڪھين!

آپے ٿيوين ٻرھ بيراڳي، ٺاھ اھين تے نهين، وو نهين.

مے دا پيلا پي ڪراھڻ، رنگ اھين وڇ رھين، وو رھين.

عاشق هوڪر، سڻ ”سچو“ رے، سوز ٻرھ دا سھين، وو سھين!

کافی ۱۶۳

یارو، اہین یار دے ہاجھون، جدا جالڑ مینون مشکل،
بیراگٹ مین قران ایوین، جیوین باغان بنان بلبل۔

جدائی وچ کیکھا جیوٹ، فراقی یار لئے تیوٹ،
زھر دیان سُرکیان پیوٹ، ہووٹ، محبوب دا مائل۔

ڈایان اہین بحر دیان لہریان، اساڈے سر اتے نہریان،
چولیان گرداب دیان گہریان، ہینی موجان اہے حائل۔

جدائی جوش جاگائے، کٹان یار ڈینھڑے لائی!
ہٹین رہبر اوڈنھن آئے، تئے لک زود تر زائل۔

اصل کٹون اشتیاقی مین، کڈان ٹیسان ملاقی مین!
قران ہے ہے فراقی مین، ہجر تیڈے کیتم کاہل۔

اگٹ ساڈے سچٹ اوین، دلا سے کیون نہ فرماوین!
ہووین ہردم، نہ ول جاوین، ”سچو“ اہین گالہ دا سائل۔

کافی ۱۶۴

مِٺا جب سِرِ اول کَرِٿا، عشق بازارِ آوڻ کيا!

نہ کجھ ڏيويں، نہ کجھ ليويں، اسي سودے ۾ جاوڻ کيا!

کڙا چوڻسول وچ دلبر، تماشا ديکنے کيتے،

نِڪل، گر جان سِرِ صدق، اِٿان اب مک چِٻاوڻ کيا!

تِيڪُون حاصل نہ کَب هوو، ايسا رے اور کوئي سودا!

ڏيويں سير، دوست تَب ليويں، خريدي اِس ۾ تاوڻ کيا!

بَهت عاشق يهي سودا، کَرڻ آئے جو خواهش سين-

او سودا اس کئون ليويں، اُڙان سودا کَماوڻ کيا!

گرم بازار ديکن سے، ملاحظہ سِرِ کا کرتے هين،

اِسي سوداگري ۾ رے، ”سَچو“ تَب پاڻون پاوڻ کيا!

کافي ۱۶۵

مَیٺُونِ اِس حُسنِ تیرے نَے، اے یار، دیوان کِیتا!
جادو سے تیري چَشمِ نَے، مجھ کُونِ مستان کِیتا.

مَیکُونِ دیوانگي هُوئي، ڏيک بَشِيهر کالَے،
تیري زلفِ پَرِيشانِ نَے، مَٺُونِ پَرِيشان کِیتا!

دليان لَتَنیديان وَتَديان، حُسنِ ديان فوجانِ هردَمِ،
عالم کُونِ تیرے عشقِ نَے، سَرِ بسر حيران کِیتا.

عشقِ دي تيزي جَنهان نُونِ لَڳي، اُنهان نون، اے دلبر!
بره ٿساڏَے بيپرواهِ نَے، صفا بيران کِیتا!

نال نِگه دَے تين نَے لَٽي، ”سَچُو“ دي دل جانِ،
قَهرِ اسان تَے اڃا زياده، اَبرو تَے مزگان کِیتا!

ڪافي ۱۶۶

دوست ميرے در جھاتي پاڪے، دردِ دلين ڪُون لاڳيا،
 بڙچيان نيزه مزگان والے، سينے وچ سَٽڪا ڳيا.
 وه وا، ڪر سينگار سَڄڻ، ميرے نال اکين اٽڪا ڳيا،
 غمزہ رمزہ ناز سיתי، دل هڪواري چٽڪا ڳيا.
 سٺو سهيليان، حال همارا، مُجھ ڪو سڄڻ ڦٽڪا ڳيا،
 پيچ زلف ڪے بيچ همارا دلبر دل اٽڪا ڳيا.
 ڪُنهن ڪُون ڪُوءِ سٺا وان مين، جو مجھ ڪو سڄڻ هٽڪا ڳيا،
 بحري باز برھ دے باسے، طرف ميرے چٽڪا ڳيا.
 ڪُنهن ڪُون مين فرياد ڪران، جو ڪُنڊي دل اڙڪا ڳيا،
 ”سَچَل“ سينے دے وچ آتش، برها خود پڙڪا ڳيا!

هیر رانجهو

هیر رانجهو

(۱)

عشق ديان باتيان سئو مين اكان، سارے لوک سئائين؛
عشق دا ماريا ڪوئي نا چٽا، ڳاله ساري سمجھائين؛
عاشق نام جھين دا تنهن ڪون، پيرين مين پووائين؛
صدقے صدقے ٿيوان تنهن تون، جو دم يار جوائين؛
مين ٻانهي، تون ميڏا سائين، سٺا صدقے وچائين!

(۲)

يوسف عشق زليخا دے وچ، آڻ بازار وچايا؛
سيفل شاه، بديعل ڪيٽے، وچ هلاڪت آيا؛
عشقون شيخ صنعان سٺيا هيئي، جوڙ جٽيا ڳل پايا۔
تسپيخان ڪٽے، ڪٽے مصلے، عشق ڏٽس ڏايي تسلے۔

(۳)

وامق عذرا ڪارڻ ويڪو، ڪيڏا عشق ڪمايا؛
درد ڪئون فرهاد شيرين دے، ڪالا ٽڪر ٽڪايا؛
'نل' هويا بادشاه ملڪ دا، جنهن ڪون نينهن نوايا۔
'دمن' ڪيٽے هويا بيراجي، چال سڪيا وچ عشق دي ساڳي۔

(۴)

ليلي خاطر مڃئون هويا، عالم وچ اداسي؛
رانجهو تخت هزارون آيا، ڪرڪے ويس سناسي۔
ٻانهيان دا ٻانهي عشق ڪيشس، "سچل" تنهن دے نينھڙے نيشس۔

(۵)

اڳي پي عاشق ٻهون لنگهيٽي، جنهان ڪيٽي سرُ قرباني؛
هڪي واري ست ڏٺوني، جوش ڪئون جسماني؛
تونهن جهانين وچون انهان وت، ڳالهه ڪيٽي مرداني-
سرِ دا سانگا چوڙ ڏٺوني، ڪيٽي ڏاڍي ڪيف ڪٽوني.

(۶)

عشقي شَه منصور نون يارو، سولي پڪڙ چڙهايا؛
هڪل، بوالعباس ڪون اٿان، ان ڪي عشق ڪڙايا؛
شمس الحق تبريزي ڪون، تنهن ساڳي سبق پڙهايا-
”انا الحق“ دي نوبت لڳڙي، ٻڌس ملامت والي پڳڙي.

(۷)

قاضي مس قلم نال ڪيٽي، ڪٽل ڪاغذ ڪالے!
عالم ڪون وت ڪيٽي ڏسیندڙين، مسلي والے چالے!
عشق ٻاجهون ٻيا راه نہ ڪوئي، اينوين اڪيا متوالے-
هيئي سچا راه اهوئي، لهسين اٿاهون سرُ سپوئي.

(۸)

هڪ ڏهاڙي مُرشد سائون، آپ اينوين فرمايا؛
اهو طريقو محبت والا، ٻهون سائون خوش آيا؛
”سچو“ راه هے عشق دا سچا، ٻيا سڀ پنڌ اجايا-
اهو پاندا، ٻيا نهين ڄاڻدا، منزل ڪٿي مَوجان ماڻدا.

(۹)

عشق لڳا گهر وسر ڳيا، اهو مطلب سٺ ٿيوسے؛
 سٺو زيان ڪئون آءِ ميان ”سچل“، هڻڻ تا چٽ پيوسے؛
 حاصل اٿيا وٽ اسائون، جو ڪجهه آپ منگيوسے -
 خاص خزانو محبت والا، قائم هوو جڳ وچ شالا!

(۱۰)

عشق اصل ڪئون سٺوو سٿيان، ڪيها ڪم ڪريندا؟
 هڪڙيان ڪون وٽ خوشيان ڏيندا، هڪڙيان موت مريندا؛
 هڪڙيان ڪون وٽ ڏيوو فقيري، هڪڙيان شاهي ڏيندا -
 اهو جيھ ٿا ڪم ڪريند ... ڪڏان جويندا، ڪڏان مريندا!

(۱۱)

عشق ڪمايا هير تے رانجهے، وچ آخیر زمانے؛
 هوسن وچ ڪتابان انھان، ”سچل“ پھون بيانے؛
 سے ٿا ڪجهه اظهار ڪريندان، نينھن دا ڏيک نشانے -
 سے ٿا سٺڏين ڏکيان ڳالين، عشق ديان ڏاڍيان اوکيان چالين.

(۱۲)

’ديتن‘ نانوَ چوپاري سائين، جنھن دا شھر هزارا؛
 رانجهو ذات اھين دي آھي، تخت حُڪم وچ سارا؛
 ڪھين ڏھاڙے تنھن دے دل وچ، ماري نينھن نغارا -
 نوبتان لڳديان عشق واليان ديان، ڳالھين ھلديان متواليان ديان.

(۱۳)

عِشَق ڏيکو ڪِٽن اَڪَر، ناد نَغارا وَجائے!
ڪِٽے جَهَنگ ڪِٽے وو هزارا، ڪِٽے ڦيرا پائے!
اے تا حُڪم الله دا سارا، جو ڪِٽان اڪيان لائے-
حَق ديان ڳالين اِيهے هيني، عِشَق ديان چالين اِيهے هيني.

(۱۴)

هڪ غَمناڪ فقير بيراجي، تَخْت هزارے آيا؛
رانجهو نال محبت لڳس، اپڻي جاءِ بلهايا؛
هڪ ويلے تنهن درد ڪئون، وَت انگ پيُوت لڳايا-
هَت مَکيندا، سِر مَريندا، خَلق سَجي نون ڪوڪ سَٿيندا.

(۱۵)

رانجهو تنهن ڪئون ويل آهين وچ، ڪيُون حال پُچيندا؛
”آپڻي ويدن يار ميڏا ٿون، ميڪُون ڪيُون نہ ڏسيندا!“
آه ڪيتي درويش اٿان، جڻ بدن ڪئون روح ويندا؛
”ميڪُون ماريا جهنگ سيال، اک سَٿاوان ڪهڙا حال!“

(۱۶)

”چوچَڪ“ دي هڪ ٻيڻي آهي، ’هیرے‘ نانءُ سڏيندي؛
”اڪيان دا وَت تير تَهيَن دا، عاشِق ڪُون نہ جهليندي؛
”لڪ هزار جو عاشِق ويندے، مِزگان نال مَريندي-
”جے ٿون ويڪين تا سَٿ پوويئي، موت ڪُون وَدَ حالت هوويئي!“

(۱۷)

ڳالھين سڻ ڪر مسٽ ٿيا وٽ، 'ديتن' حال وڃايا؛
 جو ڪجھ ملڪ ملڪ هس سارا، مال خزانہ لٽايا؛
 عشق سيال دے سوگھا ڪيش، خویش قبيلہ چڙايا۔
 ايھے مٽيان عشق نٽيان، ايھے تعديان برھ نٽيان۔

(۱۸)

چوڙ ڪے تخت هزار اٿاھون، جھنگ سيال پڇايس؛
 عشق والا وٽ راتيان ڏينھان، سر تے مينھن وسايس؛
 برھ درياھ چناھ دے ڪنڌي، "سچل" ويڪ پڇايس۔
 پيڙي چڙھدا، پھون روندا، هنجھوان نال پيا منھن ڏوندا۔

(۱۹)

مل ملاح جو پڇدے تنھن ڪئون، "ڪيئون جونا اندائين؟"
 "آپڻا حال سڻا اسانئون، ڪهڙے ملڪ ڏون جاندايئڻ؟"
 "نا ڪجھ ڪاندايئڻ نا ڪجھ پيندايئڻ، نا تون ڪجھ الاندايئڻ."
 "آپڻي ويٺن سائون ڏيوين، درد تون ونڊ همردي ليوين۔"

(۲۰)

آھ ڪيڍي شہ رانجهو اتان، درد ڏايے ڪئون ڪائي؛
 آب اڇل وڇون اڪيان ڏٿس، جان لبان تے آئي؛
 حال احوال حقيقت ڪٿي، سڏڪے نال سڻائي۔
 "ڪيھان ڳالھين مين ڪئون پڇدے هيئون!
 ڪل نہ ٿسانئون، ڪيون وٽ ڪڇدے هيئون؟"

(۲۱)

”مَينَ تا تَحْتَ هَزارونِ اَندا، وِيسانَ جَهَنگِ سِيا لِينِ؛
”عِشقُ هِيرَے‘ دے مار گهتيا، کِيا اَکان تَنهِن دِيان ڳالِهين!
اَپڻا مال اَڌار ڏِئَم، سَپِ ساڙِئَم طُول نِها لِينِ-
”عِشقُ لَيا زور ڏاڍا، بِرِه مَچاڻيا شور ڏاڍا!“

(۲۲)

پَئِے مَلاحِ فِڪرِ وِچ ڏاڍِے، سَئِڻ ڪر باتِ اِها ئي؛
”عِشقُ هِيرَے دے جوانِ اِهيَن ڪُون، ڏاڍي چوٽ چَلا ئي؛
”ڏيکڻ نال نَ جِيسِي ڪَڏان، تَنهِن دَم مَرَسِي جا ئي-
”عِشقُ هِئي مُشڪلِ بازي ... لَک لَک زاري، لَک لَک آزي!“

(۲۳)

ڪِشتي ڪَڍ مَلاحانِ ٽِڪي، نَدي ڪِنارَے لائي؛
لَڳس هَوا ڪا سِيا لانِ دي، تَنهِن ڏاڍي موج مَچائي؛
”سَچَل“ حالِ اِهيَن دي ويکو، ڪَنهِن ڪُون خَبر نَ ڪا ئي-
ڪوئي نَ چاڻَے حالِ تَهيَن دا، ڪون پَرُوڙَے پيد ڪَنهِن دا!

(۲۴)

ڏَک ڪَڍِے جَڏانِ عاشِقِ ڏاڍِے، تَڏان مَعشوقِ اُئي؛
ڏيکڻ ڪاڻ حيرانِ عاشِقِ دے، لَک لَک جِها تي پا ئي؛
چاوَے نيڻ اَتيرَے دَلبر، لَک چَپ بِرِه بَچا ئي-
هُنُورَتِ واليانِ سانگانِ لائِينديان، نال نِگاها ن مَفت مَرِينديان.

(۲۵)

”رُل ملِ هوء چلو سڀ سَنِيَان، نَدي چَناه ڪِنارَء؛
 ”جو ڪوئي مَسْتُ دِيوانِ آيا، طَفون تَخْت هِزارَء؛
 ”حال اِهِيَن دا ڏيگُون، جِهڙا ڪَشْتِي چَرَه پُڪارَء!“
 - وچ ميدانِ عِشَق دے اِيهِيَان، بازِيَان لڳِيَان ڪِيهِيَان!
 ڪِنهَان هاريَان ڪِنهَان گُتِيَان ... عِشَق نَ ڪِيهِيَان دِلِيَان قُتِيَان!

(۲۶)

هار سِينگار سڀ ڪَر چَلِيَان، عطر عَنبِيرَان لائي؛
 سُوھے داوَتِ وِيس ڪِيَتونَ، چَنَدَن وال ڳَنڌائي؛
 ڪَنڌِي چَناه دے اوَ گُڙوتِيَان، فوجَان حُسن چَرَهائي-
 اڳُون آپے خَبَرَان پونديَان، سِرِ دِيَان رانداَن هونديَان!

(۲۷)

ويڪڙ نال رانجهو دے سِيَالِيَن، سڀ حيران رَهيا هِن؛
 مَسْتُ اِهِيَن جِيها اڳے نہ ڏنا، سَرگَرْدان رَهياَن هِن؛
 عِشَق ڪمال ڏَنوسے اِثان، ڪُل بِيجان رَهياَن هِن-
 ”ڪيڏون اَندا، ڪيڏون جاندا، ساڏي دل ڪُون پَهون پاندا!“

(۲۸)

رانجهو مَسْتُ رَهيا وَت اِثان، صُورَت وِڪ سِيَالِيَن؛
 سِرِ ڪِنارَء نَدي دے آتے، گُڙدا ڪَر سَنِيَالِيَن؛
 ”سَچَل“ مِيَن ڪَئون ماھِي دِيَان هُن، پُڄڻِيَن ڪِيهِيَان ڳالهيَن-
 اڪِيَان لايَان چاڪ نَ قهري، بڻ ڪَر آيان باشے بَحري.

(۲۹)

لت ڳڻي دل 'هیرے' دي اٿان، وچون ڪل سيالين؛
ويڪو سڀ سَنِيان اڳون تے، چاڪ دے عشق ديان چالين؛
پهلے غمزے ساڙ ڏئس، اِهے "سَچَل" طول نِھالين۔
عشق ديان چڙھيان مَوجان تَڪيان، اِھين تے اَسَن جَنھن تے لڪيان۔

(۳۰)

اَڪيا هير "ٻاڀل ديان مَنجھيان، ٿي ڪر چاڪ چَريسِين؛
"مَنڊيان ٿنڊيان دا ڪر سَعا، مَول نہ لڪڙ مَريسِين؛
"اڳيان پَچيان هر ڪَنھن ويلے، هڪ هڪ ڪر سَنيليسِين۔
"بَندي تِيڏي جيتائِن، جِيوان، گھولي گھولي مِين تا تِيوان۔"

(۳۱)

"رانجهو سائين مِين تا هوسان، تِيڏي خاڪ پيران دي؛
"اڪيان وچ ڪر سُرْم گھتسان، تَخْت دي دَر سيران دي؛
"تِيسِي خراب ويران سِگھيري، نِگوي شال ڪيڙيان دي -
"اِھين ڳالھون ٿون تا مِيڏا، تِيسِي ميلا اسان تِيڏا۔"

(۳۲)

"جے ٿون مَنجھيان ٻاڀل ديان، وَت چارين چاڪ سَڏيسِين؛
"جے ٿون اَنگ پَيوت لڳيسِين، جھونا بگل هَنڊيسِين؛
"جے ٿون هوءَ اَداسِي ڦَرسِين، سِر بيرايگ وَسَيسِين۔
"هڪو جيھے ٿونھين هوسُون، ڪڏان ڪلئون ڪڏان روسُون۔"

(۳۳)

”اڀڻا خویش قبیلا چوڙیم، پڇون تڙاڏے پٿیان؛
 ”سگ سگاوت سیالین کئون، هڪو واری گئیان؛
 ”بھون تہ مین تے توکان لاون، جیڈیان سینگیان سنیان۔
 ”اکیان لگیان نال تیڈے، هوسان تین نال جیڈے کیڈے!“

(۳۴)

”سٹ میان رانجهو نانء اللہ دے، اگڙ اساڙے اوین؛
 ”مین نمائی ڏھون، وو پیارا، خیر دا قیرا پاوین؛
 ”سدا هووین تون کول میڈے، نور نہ مین کئون جاوین؛“
 ... ..

(۳۵)

”منجه پئی مصلات سیائی، حال کئون مین گئیان؛
 ”کوئی وس نہ آھا ساڏا، دست ماہی دے پٿیان؛
 ”چرخے تند نہ پیسان کڏان، عشق رانجهو دے لٿیان؛
 ”پیان گالھین سڀ پل گیسوے، مین رانجهن دی ٿیان۔“

(۳۶)

”مل سیالین اکن اینوین، ”چوچک چاک کڙایا؛
 ”دیس دیسی نہین پردیسی هے وت، الائے کیڈون آیا؛
 ”جھنگ سیالین دے وچ اھین، ڏایا مچ مچایا۔
 ”ویڑھے آندا، اکین لآندا، سارے جگ نون پاندا پاندا!“

(۳۷)

”ہکو جیڈیان نال خوشی دے، بینیان گھر گزیرندیان؛
 ”کل حقیقت حال اہین دی، مین کٹون ویک پچیندیان؛
 ”بہ بہ لک مذاقان مین تے، ’سچو‘ نت کریندیان۔
 ”پیڑے پیڑے گر کر اُنڈیان... عشق دیان کیڈان کیڈیان ہونڈیان!“

(۳۸)

رانجھو سائین تخت ہزارے دا، اِات چاک سڈایا؛
 انگ پیٹوت جولا کراہٹ، جھونا بگل ہنڈایا؛
 عشق ہیرے دے اینوین وٹوتا، جنہن شرم حیا وچایا۔
 سر دیان بازیان آکے لگیان، گھٹیان گڑیان، گھٹیان پگیان!

(۳۹)

”رانجھو میڈے سر دا سائین، کیڑا کون بیچارا؟
 ”راج بباٹا، پچ پچ آیا، چوڑ کے تخت ہزارا؛
 ”مین ہوان قربان اہین تون، صدقے ’سچو‘ جھنگ سارا۔
 ”عشق دے لاوٹ کیتے آیا، رنگ رچاوٹ کیتے آیا!“

(۴۰)

”کیڑے نال مٹیون تا ناہین، سنیان خیال اساڈا؛
 ”رانجھو میڈا، مین رانجھو دی، جوہے حال اساڈا؛
 ”راہ عشق دے کٹون وو ’سچو‘، مڑٹ محال اساڈا۔
 ”اپون گٹیان، بیوس ٹٹیان، توکان کردیان اسان تے سنیان۔“

(۴۱)

”ميڏي نال ٿسان ٻاجهون سهڻا، دعوے ڪون ڪريندا؟
 ”اسان ٿساڪون ويڪ ڪراهن، ڪيڙا ڪيئون شرميندا؟
 ”طرفون تنهن دے خويش ٿيلا، ميڏي نال لڙيندا!“
 ... ..

(۴۲)

ڏتا جواب هيرے ڪون رانجهو، ”هڻ تا بخت ٿيوسے؛
 ”عشق تيڏي ڪئون تخت هزارا، ڏيک تہ ڪٿ چوڙيوسے!
 ”برہ دي خواهش سڻ وے ’سچو‘، آءِ وچ جهنگ گڙيوسے -
 ”ٻانهي ٿيسون، نوڪر رهسون، تيڏي طرفون مهڻي سهسون.“

(۴۳)

”جو ڪجھ اڪيا هير ٿسان، سو تا سڀ قبول ڪيتوسے؛
 ”جيوين اڪيسين ٿيوين ڪريسون، ناگہ ٻينهن ٺيٽوسے؛
 ”چہ ماهي مين ڪڏان نہ گهنسان، اڻ ڪے سر ڏتوسے -
 ”تيڏي در تے مين تا مرسان، جے تائين جيسان چوڙ نہ ويسان.“

(۴۴)

وچ گڙا منجهيان وچ رانجهو، جوراٽين ڏينهن چريندا؛
 منجهيان ٿون سوئي پکڙا مارے، سعيا بهون ڪريندا؛
 وڏڙے ويلے ونجهلي ڪون، وت ندي ڪنارے وچيندا -
 اهي آوازے نال مريندا ... رمزان ليندا، قهر ڪريندا!

(۴۵)

رانجھو سبز نڈی دے کنارے، گڑا سو منجھیان چارے؛
 ہیر اوے مل نال سیالین، کیتے نیٹ نظارے؛
 چاک تنہن دی دل چاک کیتی، رت رووے بھون پکارے۔
 نینہن دا نیزا لگ رہیا، ویک سمورا جگ رہیا!

(۴۶)

غلب عشق ہیرے دی دل وچ، کیتا آٹ جڈاھان؛
 زھر ٹیس سبب خویش قبیلہ، گیس آرام تڈاھان؛
 ”وچ ویکان منہن رانجھو دا، اھو ٹیسی وت کڈاھان!“
 سیکائی آکے، ”ہیرے کملی، چاک دیان گالہین چوڑوے گھلی!“

(۴۷)

چت پیاں اھے چارے چشمان، عشق آرانپا لایا؛
 برہ تونہین دی دلیان آتے، آڈایا مچ مچایا؛
 منجھیان دا ہٹ مانجھی ہوکر، رانجھو چاک سڈایا۔
 عشقے آٹ کے پیلی کیتا، شان سہاٹا سپ لت نیتا۔

(۴۸)

پیلی آٹ کے عشق کیتا، جو تخت ہزارے دا سائین؛
 سرھا ویس اھین دا اھا، سرھیان تنہن دیان جائین؛
 اھو منجھیان ڈیک چریندا، گالہ اھا چت لائین؛
 ”سچل“ ویک آے عشق دیان گالہین، بچیان برہ بلائین۔

(۴۹)

هڪ گهڙي وصال رانجهو ڪون، نال هيرے دے هويا؛
تنهن ڪئون پڇے راتيان ڏينهان، هار هنجھون دا پويا؛
تنهن دے سر باران برھ دي، چاڻ ”سڄو“ جهڙ جهويا-
ڳالھين ڪردا، ٻيٺا روندا، يڪدل يڪسو ڪڏان نہ هوندا!

(۵۰)

هير ڏهاڙے رانجهو ڏھون، پئے ڳئي روتي چائي؛
جهلدا تنهن ڪون ڪوئي نہ آھا، پرا نہ ابا مائي؛
ڪيڏو نانءُ پرا چوڇڪ دا، تنهن اڻ ڪے پند ڪي لائي-
”سڀ سيالين هير لڄايان، چاڪ دے نال چا آڪيان لايان!“

(۵۱)

طعنے مار ڪے، چوڇڪ ڪيتا، ملڪ سارے شرمندا؛
”مرڻ ٿساڪون چوڪا آھا، مول نہ ٿيويين زندا؛
”مڙس ڪيتا وڃ ڌيءُ ٿساڏي، جو در ساڏے دا بندا!
”ڪوئي نہ چوڙيسون، مار گهٽيسون، اهڙي ملامت سر تے نہ چيسون!“

(۵۲)

پڇ صلاح چوڇڪ ڪئون دوڙيا، طرف حاڪم رنگپور والے؛
نانءُ نورنگ تے ذات دا ڪيڙا، تنهن دے راڄ نرالے؛
نسبت هير دي نال آھين دے، ڪيتي تنهن منهن ڪالے-
سياليان دے وچ خوشيان ٿيان، ڪيڙيا دے وچ ڌمان پيان.

(۵۳)

ويل صُبح دي، دُهل لڳا، تا جَچ کيڙے دي آئي؛
جَچ کيڙے دي آڳڙي، هُن چوچَڪ دي گهر ڄائي؛
هیرے کون تا بَد ڏٺونے، ماء پيو، ٻاٻل، ڀائي-
الله ٻيلي تنهن دا هوسي... رانجهن ڪيٽے هردم روسي!

(۵۴)

ويل نڪاح، سڏيونے قاضي، نال خوشي دے آئے؛
هولے هولے هير بَندي ٿون، ٻيٺا سو سَمجھائے؛
”نورنگ جيها ڪوئي نہ لھسين“، اهو الاءِ الاءِ-
”حسن والا هے، طالع والا، بخت اجهو ٿيڏا ٿيسي بالا!“

(۵۵)

سُن ڪر هير ولاڻي ڏٺي، ڏيک قاضي ٿون، ڪيھي؛
”ٿيڏے گهر جو ڏي ٿساڏي، سا پي هے مین جيھي؛
”ڪيڙا خوش ٿساڪون آيا، تنهن کون بخش آڳيھي-
”ايهے مٽيان چوڪيان هيني، بخت ديان پوڪان پوڪيان هيني!“

(۵۶)

بُجّا مار، چکيا اٺ قاضي، ”ڪُنڊ قَهَم هيئين ڪائي؛
”ساڏے راج ڪئون ٿون نڪڙين، وچ پاء منهن وچ ڄائي؛
”نانءِ والا گهر چوچَڪ دا لت، نال چاڪے دل لائي-
”ڪيڏي ڪيتوئي، ڪارنهن ڏٺوئي، نانءِ سيالان دا ٻوڙ گهٽيوئي!“

(۵۷)

ہیر اکیا ول، ”سُٹ وے قاضی، عشق عقل کیا لڳے؟
 ”پرت رانجھو دی هٹ دی ناہین، عشق لاتوسے اڳے!
 ”سچو‘ مثال آسان رانجھن دی، توڑ تائین اھا تڳے۔
 ”کیہے کریندئیں کوڑے مسلے، گھن کرندئیں کاغذ کتلے؟“

(۵۸)

پانھن ہیرے دی دست کیڑے دے، مل کر آپ ڏتونے؛
 حکمان حُکمی، نال زوری دے، رنگپور ہیر نیتونے؛
 بابل گل پراوین اپٹی، کالی روء کیتونے۔
 کھڑے کھڑے کم انھان دے! ہیر اٹاندي غم انھان دے!

(۵۹)

رنگپورون شہ رانجھے ڏھون، پٹیا ہیر پیغامی؛
 ”آسان اٹان پردرد رھیوسے، ٹسان ٿیو آرامی!
 ”هٹ ۱ سگھڑا شہر کیڑیان دے، ٿی جوڳی یا سامی۔“
 کون چاٹے ... کون سچاٹے؟ عشق دے شعلے عرش اڏاٹے!

(۶۰)

مست ٿیا پیغام نون سُٹ کے، کیدا عاشق اھان؛
 لک کرے پیغامی، کون وت، هے هے عرضِ اھان؛
 ”میدا سھٹے یار کون هٹ، وچ اکین حال اگاھان۔
 ”مین تا آندان ٿیڈے کیتے، ول ول مردان ٿیڈے کیتے!“

(۶۱)

رُخ کر کے تَنہن قِبلے ڈھون، رانجھن تئے روانے؛
پگّوے کپڑے پھر جوگیان دے، کیتس پیر بہانے؛
داخل رنگپور دے وچ تہی کر، پندا وندا دانے۔
ہیر دے درتے سین مَریندا، مول نہ ظاہر پید کریندا۔

(۶۲)

وڈے ویلے کون جوگی آیا، سارا پاٹ مَلیندا؛
گل وچ کَفنی، دست پھوڑا، مُرلی مُحب وَجیندا؛
روندا وندا آہ کَیندا، جھونا بگل ہندیندا۔
... جوگی کیہے دیسون آیا؟ دل وچ اوندے کھڑا رایا؟

(۶۳)

ہیر کیتی قریاد اتان، ”میں کاتہی نانگ آیاٹے!
”مائی ژہی، کوئی ماندا آوے، جو مند پڑھکے جائے؛
”جوگی میکون جوئی چٹاوے، اللہ اہو اچ آئے۔
”چٹ پوسان، گالہین کرسان، چگی تیسان، نہین مرسان!“

(۶۴)

درد ڈایے کٹون دوڑ کے مائی، جوگی کون گھن آئی؛
جائی مُراد ہیرے دی آہی، سائیں پُجائیس سائی؛
ماندے ڈیک ہیرے نون آکیا، ”اھا کاتہی بد بلائی۔
”حیلہ کھین دا نہین لگدا ... دارو میں کئے ہے جگ دا!“

(۶۵)

”رنگپور پي جهنگ سيال چوڙيسون، تخت هزاره ويسون؛
 ”اسان ٿسان پي رل ڪراهن، هوري ات ڳوليسون؛
 ”پيا سڀ ست اٿاهين ’سچو‘، نال ت نينهڙا ليسون -
 ”ڪهڙا نينهڙا ننگ نچاندا! اهو سائون پهون پاندا!“

(۶۶)

رات سڀا تا ڪڍ پنهن نون، جوڳي مند چلاوے؛
 ڏک سک واليان ڳالهين ڪر ڪر، هه هه نال آلاوے؛
 ڏونهين ڏسڪن روڻ ”سچو“، پيو ڪوئي نا ڪاوے -
 عشق ديان هونديان ڏاڍيان جٺيان، قاتل عشق ڪٿيان ڪٺيان!

(۶۷)

رانجهو تخت هزاره والے، عشق دا ويس وٽايا؛
 عاشق نال معشوق سبب دے، اڻ ڪے الله ملایا؛
 ڏونهين ٿڳے بيراڳي ڏيکو، سر تے مينهن وسایا -
 رنگپور ڪون وے چوڙ ڏتوے، ڏے پلوتا ساڙ گهٽيونے.

(۶۸)

بر بيابان پي گهمدا وٽدا، ڪاٺي مدت رانجهو سائين؛
 عشق ڏيکو ٽولا ڪے ڏس، رنگپور ڪيڙيان دے تائين؛
 آخر وچ وصال ٿيونے، پي ڪيهي ڳالهه اکائين!
 ”هر ڪنهن ويلے تا شڪر ڪريسان، يادن ويسي جو دم چيسان!“

(۶۹)

عشق بازي هه ڏاڍي مُشڪل، لاوڻ توڙ نپاوڻ؛
باري بار برهه دا هيئي، چم اکين سر چاوڻ؛
ڳالهه اهيڻ ڪئون مڙتا ناهين، 'جيون ته نينهن لاوڻ-
نينهڙا لاوڻ وڌ وڌ سگهڙا، پريت لڳاوڻ پل پل سگهڙا!'

(۷۰)

"عشق لڳوئي، مبارڪ هوو"، دعا فقيران دي آهي؛
"ڏونهن جهان دي ڏيهي ٿساڪون، شان وڌي، چٽ شاهي."
"سڄو" ڳالهه اهيڻ وڌي سڄي دي، ڏيندان مين پي گواهي-
"سهڻا آڀي حال پڇيسي، راضي ٿيسي ته ڳل ٿيسي!"

(۷۱)

عشق جڏان وڌ ڪماليت ڪيتي، شرم حيا وڃاونداهي؛
نه ڪو ورد وظيفه رهندا، نا وٽ ذڪر ڪماونداهي؛
دل دے اندر دردمندان دے، هڪو سوز سماونداهي-
بيان سڀ ڳالهيڻ تا پل وينديان، عشق ديان ڳالهيڻ رمان لينديان!

(۷۲)

هڪو سائين سڀ ڪنهن صورت، واه جو سيل ڪريندا!
ڪٽي هير ڪٽي وٽ رانجهو، ڪيڙا ڪٽ سڏيندا!
طلسم هيئي تحقيق سڀو، جے مين ڪئون ڳالهه پڇيندا-
بحر اهيڻ ديان هن سڀ لهريان، عشق واليان دے سر ته نهرين.

(۷۳)

ملِ سیالین تُولے کَرکے، نَدی کِنارے چَلیان؛
 آسان سُجائیان جو چڙھ پَیان، واہ حُسُن دِیان گھَلیان؛
 غَمزے نال غُرور سیتی، او چڙھیان چُتکیان چَلیان؛
 پَلک دے وچ هووے جھَلک تِنهان دی، اڳون کَہن نا جھَلیان؛
 اُپٹے وطن وچ تانوَ کیتے، رَوَنشے نال او رَلیان؛
 مارڻ کیتے عَشاقان دے، او کَنڌي چَناہ دے یَلیان؛
 وچ دریاہ دے پووَ سیتی، هِک بے دِیان مَلن تَلیان؛
 دردمندان دِیان صِف بَصِیفان، اَکڙیان پَلیان پَلیان؛
 ویکڻ نال لقاء اَنهان دے، درد پَریان او دِلیان؛
 عِشق حُسُن دی اڳ نہ لَئم، تَوَنهين کَنڌیان پَلیان؛
 حُسُن دِیان عَشاق نُون ”سَچُو“، مارکے فَوَجان وکیان؛

(۷۴)

”تُون آ، مَین گڙي کانگ اڏاران، اَوَس مَیڏے ویڙهے؛
 ”هَر دم هووین یار سَچڻ، تُون دردمندان دے دیرے؛
 ”لَتے آسان تُون سَهڻا سائین، جَهنگ سِالین دے جھیڙے؛
 ”رانجھو تے مَین هِک ٿیوسے، کُون کَمینے کیڙے؟“
 ...”سَچُو“ اے جھڳڙا عِشقے والا، قاضی کُون نبیڙے؟

(۷۵)

”جو ڪُجه لکيا باب بَندي دے، پيئي پوڳان سوئي؛
 ”مهڻے ملدے رانجهو طرفون، چاتم سِر تے سڀوئي؛
 ”جڏان ڪڏان او ڪرم ڪريسي، رُوح نہ رھسي روئي؛
 ”جھوک ڏھون ميڏا رُوح گھڻيرا، لوءِ نہ ٻي ھے ڪوئي؛
 ”جوڳي بڻ ڪر رانجهن آيا، مين نہ ڪيڙيان دي هوئي؛
 ”اڳڻ اساءَ وسدا ھردم، ’سچو‘ جانب جوئي!“

سي حرفي - ۱

الف - الله ڪارڻ، سُنُ يار سُنُها، اڄ ڳلي اسانڙي اُوڻا هيئي؛
 اهيڻ درد فراق جو مار گهتيا، هووين نال ميڏي، نهين جاوڻا هيئي؛
 دل دردمنڊان دي لت نيتوئي، ڪُجهه خيال تُسان پي لاوڻا هيئي؛
 هڪو هڪ ڏهاڙي در ساڏي "سَچو"، ڪر ڪرم پلا، لاپاوڻا هيئي!

ب - بار بره دا چايم اڪين تي، ڪڏان طرف ميڏي نام گهلڙا هيئي؛
 پانهان ٻڌ جڙوتا مين راه اتي، ڳچي وچ اسانڙي پلڙا هيئي؛
 راتيان ڏينهان تُسان باجهون سُنُها، ملڻ ڪيٽي جي جڙا هيئي؛
 "سَچو" نال سُنُها، ٿون ته ڪنا ٿيون، اهو ڪم تُساڪون پلڙا هيئي!

پ - پارون سياليان ٿر اُون، ڪر ويس وڏي ڏاڍي تليڙي ني؛
 ويڪڙ ڪيٽي رانجهو انهان سُنُهيان دے، اوي لنگھ چناه دے چيلڙي ني؛
 رت پت انهان دي سڪ ڳئي، زردا روي هوي، رنگ پيلڙي ني؛
 پانهان ٻڌ محبوبان دے اڳون گڙدا، ڪردا لک هزار سو حيلڙي ني.

ت - تاب ڪوئي نا جهل سگهي، هي راج ڏاڍا وو سياليان دا؛
 نيزي تيز مريندے نِيٿان والي، قابو خيال انهان مَت واليان دا؛
 رل مل چکن ڪر تولي تولي، ڪيها ميٺ انهان دے ڳالهيان دا!
 گڙيان رنگ پريان وو چناه دي ڪندي، اتون ويڪ سبزا وت ٿالهيان دا!

ث - ثابت تين ٽهين دل ميڙي، ڪڏان جا اساڙي ته آوندا هيئن:
 پينا هوندا هيئن رل ٿون نال ميڙي، ڪوئي دم پي نور نه جاوندا هيئن:
 خوني خوب چشمان دے مين ڏهون، تڪي تير ٿنگ چلاوندا هيئن:
 هن ڪيهي ڳالھون وو وسار گهٽيوني، ڪڏان ڪل نه هس الاوندا هيئن!

ت - تور اڳون انھان سھڻيا دے، ڪُڪ مور ڏونھين شرمسار وڪي:
 چشمان چوٽ مارن شهر دليان دئون، قمرار ڪرن اظهار وڪي:
 جيون فوج نادر وو ايراوالي، ڪرن نيزے بازي نروار وڪي:
 ڪشور ڪوٽ ڳڙهان وو مريديان وٽن، هان هان ڪرن هُشڪار وڪي:
 ”سچ“ منگو پناه انھان تون ٿسان، ڪيجے ترس بهون تڪرار وڪي.

ج - جهل آيان اڪين رنگ ڳوڙها، اچ موت مريديان ديوانڙي جي:
 سرمے نال ڪجل رم جهم هويان، مارن پير ڪيا وو جوانڙي جي:
 لٽ پٽ نيون هڪوار شهان، ڪيا مير ته ڪيا خانڙي جي:
 اڳون يار ”سچو“ سھڻي يار دے جي، پرين لک هزار سو جانڙي جي.

چ - چاڪ اسان ٽونھين هڪ هوئے، هن وچ سياليان سڻ سڻ ڪيهي؟
 عالم وچ سارے ظاهر عشق ٿيا، وت امان پيٿان پڻ پڻ ڪيهي؟
 جهڳڙي چڪي ڪيڙيان دے اسان ائون، رانجهو ا مليا، ٿن ٿن ڪيهي؟

... ..

ح - حال ھل پيا صيف عاشقان دے، زلف پُر خللِ خم خم ھوئي؛
کالے نانگ پاليتے ٿونھين مونييان آتے، دھشت داپ پھون دم دم ھوئي؛
ڪجَل پُر اکين گلرنگ سھڻيان، سرمے دار سڀا رم جھم ھوئي؛
”سچو“ نين سپاھي سو مارڻ والے، ديسون ديس ھڪا ٿم ٿم ھوئي.

خ - خالي اکين ڪرن ٿاڙے گھوڙے، قلع نال جليب ٿيندے ني؛
مزگان تير تنگ خدنگ تڪے، مارن چوٽ چورنگ چٽيندے ني؛
”هان هان هان“ ڪريندے عراقيان وانگن، آڻن ھوڪ، ڪڏا ھٿيندے ني؛
ڪشور ڪوٽ ”سچو“ وو تارا ج ڪرن، انھان ڪنن تہ ڪون چٽيندے ني؛

د - دور ڏايے اکين لاڏ پڙے، مزگان تير تڪے چٽڪاوندے ني؛
بازان وانگن ڪرن ستونے ڏايے، زيراماس پيرا پٽ ڪاوندے ني؛
دليان دردمنديان ديان دام دے وچ، نازان نال ويڪو اٽڪاوندے ني؛
”سچو“ زلف زنجير زيان ڪيتا، عاشق لک اٿان ڦٽڪاوندے ني.

ذ - ذوق ھويا، گڙا شوق ٿيا، لڳا عشق، تہ ھن حجاب ڪيا!
گھونگھت توڙ گھٽيس، چپڻ چڪ ڳيا، ”سچو“ اک تہ وڻ نقاب ڪيا!
ساڍي دل آتے برھ زور رکيا، مسلے والڙا ھن ڪتاب ڪيا!
ننگي تيغ سھڻا ڪر دست ٻوڙيا، شوقون شوقان ايڏا وو شتاب ڪيا!

ر - رنگ گھرا متواليان دا، آڻن رل تہ سير تماشرے ني؛
چناه دے وو ڪنارے ناز ٿرن، ڪر ھار سينگار سے خاصرے ني؛
غمزے لا عشاقان جو سر منگن، رڪن عاشقان آتے وو تلاشرے ني؛
ساڏے طرف سھڻے وو اڏار چوڙے، ڏايے باز برھ دے باشرے ني؛

ز - زور ڪٽڪ اکين دے رکيا، قلعہ ڪوٽ جو چڙھ مڙيندے ني؛
 مارن تير تڻگ تے رام جنگيان، نيزے بازي جڏان وو چڙھيندے ني؛
 ڪرن ويڙھ چوقير محاصرہ، تہ پچے نين سپاھي لڙيندے ني؛
 ”سچو“ خبران اھے تنھان ڪئون پڇو، جنھان نال جو او اڙيندے ني؛

س - سيل ويڪو سياليان دا، ارل ڪر اوڻ ٽول ٽول ولي؛
 گردن ڪش غماز دماغ وڏے، چلن ناز سיתי مک ڪول ولي؛
 عاشق ويڪ جمال تنھان سھڻيان دا، وارون وار ڪرن سر گھول ولي؛
 فوجان فوج حسن ديان شتاب ڏاڍے، حملے ڪرن ”سچو“ ال اول ولي.

ش - شان وڏا انھان سھڻيان دا، ٿيون لڪ امير غلامڙے جي؛
 ادب نال اڳون من موھڻيان دے، سجدے ڪرن، هزار سلامڙے جي؛
 آئے ڪالھ اسان ڏھون طرف انھان، ڪيئي ڀرت والے پيغامڙے جي؛
 ”اسان آپ اسون وو هزارے ڏھون،“ ”سچو“ سچے ڪيتے ني انجامڙے جي.

ص - صورت جھنگ سياليان دي، ويڪ شاھ ٿيون وو فقيرڙے جي؛
 ڪمر ٻڌ ٻوڙن غلامان وانگون، اڳون ناز پريان دے اميرڙے جي؛
 پيچان پيچ زلف دے وچ پئے، زاهد عابد سو اسيرڙے جي؛
 ”سچو“ سر عشاقان دے مزگان والے، وسدے لڪ هزار سو تيرڙے جي.

ض - ضَرَبَ نَيْثَانِ دِي وَو ڪُون جِهَلِي، عاشقِ لڪ اَتان ڦڙڪاوندِي نِي؛
 سِينِي جِهَل ڪَرَن مُشْتَقِ اَتان، جڏان تِير تڪِي چڙڪاوندِي نِي؛
 شابش شابش هُوئي اِنهان عاشقانِ نُون، جِيڙهي اَو اڪيان اَنڪاوندِي نِي؛
 ”سَچُو“ ڏيڪ تُوڦِيقِ تِنهان دِي ڪِيڏِي، سُولِي سِر سِرِيان لڙڪاوندِي نِي!

ط - طُول طَوِيل جَو زُلفِ اِنهان دِي، هُوئي لڪ هزار حيرانڙي جِي؛
 دونهان پا پِينِي در سُنهيان دِي، ڪَرَن دانهن فرياد ديوانڙي جِي؛
 اَڪان نال زبان نہ اَڪ سَگهان، حُسن والِي بَهُون بِيانڙي جِي؛
 ”سَچُو“ ڪُون غَرِيب بِيچاره هُيا، ڪَڙي در اِنهان مُستانڙي جِي!

ظ - ظاهِر دِلِيان زُلفِ دِي سَنِيان، پِيچان پِيچ دِي وچ ڦهاوندِي نِي؛
 گهَت دام اول، پِيچِي ڪِي اِئون، اُپِي گهِن هَتِيَن وَو ڪُهاوندِي نِي؛
 تا پِي تِل نہ تَرَس تِنهان نُون هُيا، هَت جَوڙ عَشاقان اَنوندِي نِي؛
 تِنهان ياران ائون مِيَن صَنقِي تِيوان، ”سَچُو“ سِرديان بازبان لانوندِي نِي!

ع - عِشَق اَرانِي اَڻ لائي، راتيان ڏينهان سائون وَو ڦرار نِهِيَن؛
 بِيوس تَنِيان وَس چَوڙ ڳئي، مِيڏا هِڪِ ذَرَمِ اِختيار نِهِيَن؛
 هُن لائڪِي اَنگ پِيوت ڪَڙان، مِيڏِي پاس سَنِيان رانجهو يار نِهِيَن؛
 ”سَچُو“ سَپِي سِيالِيان تُوکان ڪَرَن، عاشقانِ مَوَتِ پا جِهون تَلوار نِهِيَن.

غ - غمزه ڪيتا ڪيها ناز نيٿان، عاشق ڏيک ٿئي ٻي حالڙي ني!
تنهن تاب ڪئون تڙڙڻ لڳي، هوءِ هوءِ ائين چڪي چالڙي ني!
ڏينهن رات روند هجر درد ڪئون، ڳڏا عاشق ڪهين خيالڙي ني!
”سڄو“ سوز گداز تي درد تي غم، هي ني نينهن ڏي اهي نوالڙي ني!

ف - فوجان حسن ديان چڙه پيان، جيون چڙه سپاه فرنگيان دا!
گردا گرد ائين ڪون جو ويڙه گهٽن، ڏاڍا تاب انهان وو ترنگيان دا!
قابو نين سپاه سو ڪاه پوين، عجب جوڙ ڏنا مين جنگيان دا!
انهان نال برابر ڪيون ڪري، ”سڄو“ لشڪر روميان زنگيان دا!

ق - قرب قدر انهان اڪيان دا، هويا عاشقان نون پنهان خبر نهن!
ڏيک ناز پريان نون فرياد ڪرن، ’هوءِ هوءِ‘ باجهون انهان صبر نهن!
ڳچي پاو پلو ڪرن زاري بهون، ڏاڍيان نال ڪهين دا جبر نهن!
”سڄو“ هو غريب اگهاڻا اتان، ائين جاءِ ڪهين دا تير نهن!

ڪ - ڪيس ڪاله البيليان ڏي، لمڪا چوڙن سو هارڙي جي!
ڏاڍي تور اون ٿرمور وانگڻ، نڌي ڏي سبز ڪنارڙي جي!
رانجهو مست هويا، ڪئون هوش ڳيا، ڏيڪڻ نال انهان ڏي نظارڙي جي!
وسرڳيا وطن چوپارا ائين، ”سڄو“ خواهش نه تخت هزارڙي جي!

- لت نيتي دل سهڻيان نه، جهلي ڪون انهان ڏي وو تابڙي جي!
سانون ڪينيتا هڪوار تنهان، وچون ڏوه گناه ٿوابڙي جي!
مستي ڏي ڪيتوئي بيهوش بهون، طاقت نهن سوال جوابڙي جي!

... ..

م - مل گڙبان چناه ديان ڪنڌيان، سُهڻيان پار تے ڏيڪ اورار ولي؛
تنهان وچ رانجهو گڙڪڻيان چارے، ڪر جوڙ جوڳيان جنسار ولي؛
اڀت وچ مارن مل جهمر ڪيهي، ٿيوے چاڪ راضي اظهار ولي؛
جاني ذات هووے وو صفات سائي، هن سَمجھ ”سچو“ سنسار ولي.

ن - نور پريان انهان سُهڻيان ديان، ڪجَل پُر خونيان وو خماريان جي؛
تنهان نال هووے ڳچي پلڙا ني، پانهان ٻڌ ڪريجن زاريان جي؛
ٿيون مست ديوانڙے بادشهان، ڏيڪ خوبصورت سرداريان جي؛
”سچو“ لت نيون مسافران ديان دليان، نور ڏايے وو سُونهاريان جي.

و - ويس سُوھے دا وو ڪر سُهڻيان، ڪنارے چناه اٿے ڳاونديان ني؛
عمره جوڙ نازان دا وو حُسن واليان، عاشق ڏيڪ، اڳون ٿر آنونديان ني؛
ساري جان سريريون ڪيڏي چوڙن، جڏان چشمان اٿيرڙے چاونديان ني؛
”سچو“ سنڌ تنهان ٺون وو سچي ساري، جنهان نال اھے لنون لاونديان ني.

ه - هار سينگار عنبير عطر، لاڪے چلن نال غمازڙے جي؛
اڳون عاشقان وو لڪ هزار ڪرن، ڪڏان ناز ڪڏان وو نيازڙے جي؛
وڍه واليان ڏهون وو اڏاوندے اھے، چشمان دے ڳجھے شهبازڙے جي؛
دلين لت ڪراهن عاشقان ديان، ”سچو“ ڏينديان سو اڏاوڙے جي.

ع - آء سٺين ڪنڀن ڳالهه مڙهي، لوڪان ليڪي هونڙ سارا ڏنگڙا جي؛

... ..

... ..

”سڄو“ يار اڳون سنوان سڌا هونڀن، مٿان عام ڄاڻن هيٺين ڏنگڙا جي.

ي - يار رانجهو وڃاهه ڏي ڪٽي، ونجهلي ويل صبح دهه وڃاونداهي؛

جت ڪٽ هويا موجود ماهي، صورت سڀ ڏي وڃ سڄاونداهي؛

... ..

”سڄو“ رنگ پريهه ڏيان ڳالهين ڪيهاڻ، هر رنگ دهه وڃ رنگ لاونداهي!

سي حرفي ۲

الف - اڪڙيان سُهڻيان سِيءَ ناريان، جڏان نال نڌي دے ڪِنارڙے جي؛
 لمڪا چڙينديان وو ڪيس ڪالے، اُنديان جوڙ سارے سِنگارڙے جي -
 ”رانجهو يار ڪون مار غلام ڪريئون، لهسون سَتَ تَ تخت هزارڙے جي!“
 ”سچو“ حسن ديان فوجان چڙھ پيان، وچ ڇا انهان دے پيزارڙے جي.

ب - بارُ باري، فوجان چڙھ پيان ... هوءِ هوءِ ته حُسَنَ واليان دا!
 ويڪو ناز غرور غماز ڪيڏا، ڏاڍا ساءِ سلوڪ سياليان دا!
 مِٺڙا ڀول نيون دل هڪواري، رنگ رس انهان دے وو ڳالهيان دا!
 ”سچو“ سحر اھے وو چلاونديان ني، مڪ ڪون جهلے متواليان دا!

ت - تاب تڪا انهان سُهڻيان دا، ڪر هار سينگار جو اُونديان ني؛
 عاشق ڏيک تماشرے لاڳڙن، هوءِ هوءِ اڪين اٽڪاُونديان ني؛
 عطر مشڪ عَنبِير ڪيئي پيان خوشبويان، اھے خوب لڳين نون لاونديان ني؛
 ”سچو“ ٽونهين ڪنڌيان وو چناه ديان، سرھے واءِ هواءِ آڏاُونديان ني.

ث - ثابت ڪيھي مَن ڳالھ ڪران، عقل سَمجھ ساري وو وڃاوندے ني!
 جڏان چَشمان اُتيرڙيان ڇا ڏيڪن، تڏان مَتِيان سِي مُنجهاوندے ني؛
 جيڙهي دل مَحَبُوبان لت نيتي، ڪيويں دل اها وو ولاوندے ني!
 خوني خُونيان دے وو خُڏنگ ڏاڍے، ”سچو“ وچ سينے دے ڳپاوندے ني.

ج - جوڙ ڪيٽا جهنگ سياليان نه، سانون سرخ سوهه دا وو ويس ولي؛
چڙڪا چڙيندو وو مونيءَ آتو، ڪاريهر ڳنڌئي ڪالهه ڪيس ولي؛
سُهڻي واءِ لڳي انهيان سُهڻيان ٿون، اهو لاءِ وڌو وو لبيس ولي؛
ڪڙيان قهر وڃون ڪي ڪير مارن، ڪرڻ ڪيڻ ”سڄو“ سڀ نيس ولي.

ح - حال ته هل پيا وڃ جهنگ ساره، ”رانجهو يار ندي آتو اونداهه؛
”ڪڏان ڪڏان ڪنارو ڇناهه ده اهو، چوڪي هوڪي ڦيرڙا پاونداهه؛“
سيالين نال هيرءِ رل مل چڪيان، ته ”ڪيها درد ڪئون سر ڳاونداهه؛
”اسان سڀ سيالين صديق ٿيسون، اهو نانءُ بهون پاونداهه؛“

خ - خاص خيال ته هير ڳڏا، بيان سڀ تماشڙو اونديان جي؛
جنهن ده ڪاڻ رانجهو ته هزار چوڙيا، تنهن ديان ڳالهيان سڀ سيواونديان جي؛
ڏيک مست صورت اها لاوبالي، اڀڻي گهر سڀي وڻ جاونديان جي؛
اڪين لڳ رهيان رانجهو هير ديان، ”سڄو“ سڱي سڱي ڳيان غوطي ڪاونديان جي.

د - دل ڏتي رانجهو يار مله، سڌان نال نه برها لڳدا جي؛
طرفون يار ده مهڻي لڪ طعنه، سهندا ڪيون نه اهو ساره جڳ دا جي؛
جنهن عاشق نام سڏايا هه، اهو تار پا جهون نهين تڳدا جي؛
اهو عاشق ڄاڻو ته هڻ ڊانهين، اصل اک ”سڄو“ هه لڳدا جي.

ذ - ذڪر سارا رانجهو يار دا هه، وڃ راڄ سيالين ده مرده بهون؛
گڙه ندي ده ڪنارڙو خان ڦرن، ٿيون سوين هزارين برده بهون؛

... ..

ڪنيزڪ غلامي باس ڪڙن، ”سڄو“ ويڪ سُهڻي ده بر ده بهون.

ر - راوي ڪئون رانجهو ڪيڏي چوڙيا، عشق اُن چناه دي ڪندي لاي؛
پسمي لاڪي انگ پيوت ڪيٿس، پُچ پُچ سيالين دا راج آيا؛
صنڌي ٿيون عشق دے نانءُ اتون، جنهن نال ائين اهو غمزہ لاي؛
ملڪ مال وو تخت هزاره والا، سڀ لت ڏٿس، ”سچو“ ڪرڪي سعيًا.

ز - زير زبر سڀا پل ڳڻي، عشق راه وڪايا اور ولي؛
عقل، شرم، حيا وسار ڏٿس، ڏاڍا برہ لايًا هے زور ولي؛
دل نال سياليان دے لڳ رهي، ڪيڏا شوق مڇايا شور ولي؛
”سچو“ مست ديوانہ هور هيا، ويڪ ناز پريان دي تور ولي.

س - سانگان مريندا نينهڙي واليان، قابو ڪڙندي دے ڪنارڙي جي؛
موتيان نال ياقوت زمرد ڪرن، ڳل وچ گهٽن سونے هارڙي جي؛
سير تي سرخ سوہے سُنهن سُنهيان نون، وه واه صفت سينگارڙي جي؛
ٿرن ٻانهن لوڏاندے وو لاڏ ڪئون، ”سچو“ جوڏ ڪيئي جنسارڙي جي!

ش - شير وڍاڏے وو وچ ٻيلي، وه واه سياليان ديان اڪيان ني!
رڪ مل چناه دي وو ڪندي آتے، اُون وڏے سڀ سڪيان ني؛
... ..
تہ باشا باز برہ دا بحري ڏاڍا، آيا چڙه ”سچو“ سر پڪيان ني.

ص - صورت ويڪ سُهڙي يار والي، ٿيان مست تہ سڀ سياليان جي؛
آپت وچ ڪرن جُت پُت بهون، هوءُ هوءُ تہ ڳٽ ڳٽ ڳالهيان جي -
تہ ”اھين جيها اسان ڪڏان نہ سڻيا“ اک اک ٿيون بيحاليان جي؛
هے تخت هزارے دا سائين اٿان، ”سچو“ چاڪ ڪريسن چاليان جي.

ض - ضرور تفرق هو رهيا، سئو وچ حيات ممات ولي؛
 ڪيا ذڪر تے ڪيا مين فڪر اڪان، ڪيا نفي تے ڪيا اثبات ولي؛
 ڪٽے هير ڪٽے رانجهار رهيا، ڪٽے ذات وو صفات ولي؛
 ”سچو“ گم وچون ناپيد ٿيا، ڪٽے جسم ڪٽے اسمات ولي.

ط - طلب ڪئون رانجهو مست ڦري، پکے عشق دے بحر الود دے جي؛
 آپے ونجهلي دے آواز آتے، ڏاڍے جوش وچون اوئي جهولدے جي؛
 جذبان ڏيکدا اهو تا سهڻيان نون، لنون لنون دے وچ بهون ڦولدے جي؛
 ”سچو“ سوھے سياليان ڪر اون، من مهڻيان رنگ رٿول دے جي.

ظ - ظاهر رانجهو دي دل لڳري، ڪيان وچ سوئي ڳئے ميلڙے جي؛
 سئو هير آوے احوال تنهن دا، تڪيان هت مڪے، نال تيلڙے جي؛
 ڏاڍے غم ڪئون اهو جڪداني، ٻڌ ٻڌ وڃے وچ پيلڙے جي؛
 ”سچو“ هے هے سنڀال تروو بهون، محبوبان دے وصال دے ويلڙے جي.

ع - علو وڌے سڀے سهڻيان وو، رانجهو ڏهون انديان ڪر تولڙے جي؛
 ڪنين واليان سر تے لنگيان پي، سينے آتے چڪم دے چولڙے جي؛
 عشق هڪ هيرے دا لڳ رهيا، ماهي نال پنے، پئے سڀ پولڙے جي؛
 سڌان نال مريندے ني لافان لکين، عشق والے ”سچو“ هن تولڙے جي.

غ - غم دا غمزه لڳ رهيا، رانجهو ڪون جهنگ سيال دا جي؛
 سارے جهنگ دے وچ انصاف هويا، تنهن دا ويڪ ت خاص خيال دا جي؛
 واقف ڪون نهين هڪورب ڄاڻے، وه وه ني چاڪ دي چال دا جي؛
 عاشق هو رهيا ”سچو“ سچ والا، هو هو حسن دے حال دا جي!

ف - فوج چڙهي حُسن واليان دي، چُل چُل پئي، هوءَ هوءَ ولي؛
ڏيڪڻ نال رانجهو وو ني مَسْت رهيا، ٻانهان ٻڌا ڪڙاروءَ روءَ ولي؛
مڪ نال ڳوڙهيان دءِ وو ڪڙ ڪڙ، هءِ هاءِ رهيا توءَ توءَ ولي؛
”سچو“ جوش گهڙي وڃ جان تنهن دي، نُونِ نُونِ اُڪان نوءَ نوءَ ولي.

ق - قُرب والا رانجهو يار هويا، ڪيتا عشق ڪيون وو ادا سڙي جي؛
وَنجهلي ويل وڌي وو وڇا وندا هءِ، ڪيڏي درد وڇون وو الا سڙي جي؛
سُڻ هير ٿيو و وو مَسْتان اينوين، ڪنُون خويش قبيلي خلاصڙي جي؛
”سچو“ عاشق ڏونهين اُن سوگهه ڪيٽي، هوءَ هوءَ اِهين اخلاصڙي جي؛

ڪ - ڪُل سياليان صورت واليان، رُل مل ندي اٽي اُونديان ني؛
ساو سُو هءِ ڪپڙي ڪَرَن اَتون، بازي ٻرھ دي اُن بڻا ونديان ني؛
اڪين لاڏ پريان مَغُور قِرَن، ويڪڻ نال ”سچو“ چوڻڪ لا ونديان ني؛
”سچو“ سَبز تڪي وو ٽالهيان دءِ، چَناه دءِ وو ڪِنارڙي ڳا ونديان ني.

ل - لوڏ ڏاڍي اَنهان سياليان دي، غمڙي لا چليان غماز وڌي؛
ڪڏان ٻڌ ٻانهان اڳون اڳڙن، نِت نِت ڪرينديان نياز وڌي؛
پرواه ڪَنهن دي ڪڏان نا رڪن، بے نياز قِرَن ڪنُون ناز وڌي؛
”سچو“ سَوِين صِفان سو عاشقان ديان، سَجْدے ڪَرَن ڪڙي ايلاز وڌي.

م - مَسْت قِرَ رانجهو يار اَتان، اڪين، لاڳڙيندا خيال ڏاڍي؛
ويڪ تَت هزار وسار ڏٿس، لڳس عشق تہ نال سيال ڏاڍي؛
اينوين غم دءِ غمڙي بيهوش ڪيٽا، ڳڻس هوش، ٿيا بيحال ڏاڍي؛
پيچان پيچ زلف دءِ ڦسا گهٽيا، ”سچو“ ٻرھ لڳس سُهڻي نال ڏاڍي.

ن - نِيٺ خُونِي البيليان دے، سَوِين راھ مُسافر مار ڏيندے؛
اھے فوجان حُسن ديان زور ڏاڍيان، ڪيئي بادشاهيان اڏار ڏيندے؛
چَرخا نال مٿان تازيان پوڻيان ٿون، پھ پچان سڀ وڳاڙ ڏيندے؛
”سَچُو“ سڳے سورے وو ني ويس سارا، رَمزان نال اھے ني وِسار ڏيندے.

و - واء گھلي جھنگ سيال ڏھون، اھين عشق رانجهے ڪون لاڏتا؛
اھين برھے تہ تخت هزار سارا، هڪ لحظے وچ لڙها ڏتا؛
مال ملڪ اٿے اسباب ڪلي، تنھن دم دے وچ وڃا ڏتا؛
”سَچُو“ عشق ديان ڏاڍيان جُنڀان ني ... اھو هوڪا جابجا ڏتا.

ه - هوش رڪين جھنگ سيال والا، اھو ملڪ تہ عشق اَلوت دا هيئي؛
رانجهو تخت هزارے والا سائين، سارا ڏينھن تے رات ٻينا جھوٽا هيئي؛
نازان نال عشاقان دے دليان ٿون، جڪوھ جوڙ حُسن دا لڏا هيئي؛
ندي دے ڪنارے وو ٻينا رووے، ڪنھن ويل نيٺان ڪون نہ ٿوڏا هيئي.

ء - البيليان لاهان ريشمي ديان، ٿالھين گھت هڪے ڪل لڏدے ني؛
پڪي ڏيک حُسن ڪون وو ٻيھ پوندے، او جو وچ هوا دے اُتردے ني؛
پروڻ جوڙ صفيران سے اُتراندے، اِٿان اُچناھ وچ ٻڌدے ني؛
”سَچُو“ سو هزاران عاشقان دا، غمزے نال پھلے سَوِين ڪڏدے ني.

ي - يار اسان اغيار نَسے، ”سَچُو“ او اٿان وو سڏاوندا هئي؛
ٿسان ڄاڻ رهو، ٻولڻ والا نهين، اھو ڪون ڪوئي اڪواندا هئي؛
آپے عاشق ٿيوے آپ اٿے، آپے نال آپڻے اڪين لاوندا هئي؛
”سَچُو“ رڪ اها وو سنڀال، اھو سڀ وچ آپ سَماوندا هئي!

سي حرفي ۳

الف - اڳ لڳي سائون عشق والي، قاضي اور ڳلان وو ڏسيندا هيئن؛
ساڏي دل تا تخت هزاره ڏهون، مسله جوڙ ڪے آپ ڪون مسيندا هيئن؛
وچ ٻڌ مَرين، ملان منجهه پووين، ڪئون راه سڄي وو گسيندا هيئن؛
منگين خير ڪيڙيان دي وو ڪهڙي ڳالھون، رانجهو يار آسان تون رسيندا هيئن؛

ب - بحر برهه دے وو زور رکيا، ميڏي ذات سيال سا لڙه ڳئي؛
ڪٽے جهنگ تے ننگ ناموس رهيا، پيڇے چاڪ دے مين تاجر ڳئي؛
دل دردمندان دي چرپار والي، حڪمان حڪم سا غمزے نال لئي؛
مهڻے ماهي دے سے قبول ڪيئم، جيڪا ٿيوئي هائي ”سچو“ سائي ٿئي.

ت - ترڪ ڏهاڙے ميثاق دے مين، تا رهيئان ذات سيال ڪئون؛
توبه توبه تے استغفار ڪيئم، خوشي نال ڪيڙيان دے خيال ڪئون؛
هڪ دم نا فارغ مين هوسان، جاني يار رانجهو دے وصال ڪئون؛
نوجهي ڪارنهي ميڏي دل آتے، ”سچو“ يار دي سار سنيال ڪئون.

ث - ثابت ساڏڙي دل هوئي، راتيان ڏينهن سنيان رانجهے يار ڏهون؛
اهين دم لاڪون اڇ توڙي ويڪو، ميڏا خيال تا تخت هزار ڏهون؛
”الست - بلي“ ڏونهين هڪ هوئے، ڏٺم گوش اهين اقرار ڏهون؛
پنا شڪ گمان ”سچو“ دا سارا، دل آپئي اهين اعتبار ڏهون.

ج - چند چُت پئي ميڏي جهنگ ڪئون، هٿ توڳيان وو سياليان جي؛
 لاهان نال پنگهوڙا وو ساڙ ڏيوان، گهٽان اڳ دے وچ نهاليان جي؛
 سڀے جاڻ رهو، وو خيال اهو، هن چاڪ دے عشق ديان چاليان جي؛
 ”سچو“ رک سنڀال تون جو هے ني، بره واليان ڳوڙهيان ڳالهيان جي.

ح - حال تے هل هے سياليان وچ، چوچڪ ڪنے ڪيا اڄ چاڪ گڙئے؛
 غلب عشق اهي تے ڪيڏا ڪيتا، تنهن دے جاء بجاءِ ڦر دے پڙهے؛
 سينگي هير سيال اساءے آهي، تنهن دے نال اهي دے وو عين اڙئے؛
 تونهن سر نا گاه جو آء ڏيکو، محبت والے ”سچو“ ڪيڏے لڙهے چڙهے؛

خ - خویش قبيلے وو پل ڳئے، رانجهو نال ميڏا ڏاڍا خيال پيا؛
 رنگپور ڪيڙيان دے وو شال ڪوئي، سٿان مين تا سگهيريڙا ڪال پيا؛
 ٽيون غار سڀے وو غرق اٿان، گه ٻن پيڙيان دا وو ٻال پيا؛
 اسان يار ماهي تونهن هڪ هوئے، هر ويلے ”سچو“ وو وصال پيا.

د - دل هڪ آهي ساوي يار ڏهون، توجهي هوو تے اها مين عام ڏيوان؛
 برهے ذات ميڏي سا وسار ڏتي، بٺ هڪواري ننگ نام ڏيوان؛
 ساءے طرف اوڏاهين ويندا ڪوئي نهين، جنهن ڪون پرت والے پيغام ڏيوان؛
 بانهان ٻڌ ٻهون، مين زاري ڪران، ”سچو“ دوست ڏهون مين سلام ڏيوان.

ذ - ذات سيال مين مٺيون ناهين، ڪون چوچڪ؟ تنهن دا راج ڪيا؟
 جوئي نال هڪ يار دے هڪ هوئي، تنهن دا اک قاضي، بيا ڪاچ ڪيا؟
 جنهن ڪون عشق رانجهو دے ڪينيتا، تنهن ڪون اوران دا احتياج ڪيا؛
 دل هڪ آهي، ماهي يار نيتي، وت ڪيڙيان پيڙيان دا وو ڏاج ڪيا؛

ر - روءِ رانجهو دے مین هورھئيان، ڪوئي اور نظر نهين آوندا جي؛
ندي دے ڪنارے وڌڙے ويلے، ونجهلي سوز ڪئون وو وڄاوند جي؛
الله آپ ڄاڻے، ماهي يار مينئون، بنهان ڪل ڪئون اهو پاوند جي؛
اهين رانجهو ائون ”سچو“ صلے ٿيون، اڳڻ اسانڌے جڏان پير پاوند جي!

ز - زور گهٽيا برھ باري ڏاڍا، مین مست ديوانڙي هو رهي؛
هڻ انگ پيوت جو لاءِ ڪڙان، دل هاءِ حيرانڙي هو رهي؛
رانجهو ڪٽ، اسان وٽ ڪٽ رهيے، نينهڙے دي وو نشانڙي هو رهي؛
اهين ڪيٽے اداس، بيراي ڦران، ”سچو“ مونجه مستانڙي هو رهي.

س - سڀ سيالين چوڙ ڳيان، ڏيک ڏيک اسانڌا حال ولي؛
شرم ٻوڙ ديوانڙي هو رهي، ڳڏي رانجهو دے عشق ڪمال ولي؛
راتيان ڏينهان اهين وٽ چاڪ ڏهون، ڪڙے دم بدم خيال ولي؛
مت سانڌڙي مول نه گهنسي اها، وڪڻ پڇون ”سچو“ هے محال ولي.

ش - شور پي عشق مڇايا ڏاڍا، هڻ عقل والي وو صلاح ڪيھي!
راه عشق دي سڄي تا مین ڳڏي، ثسان سڀ اڪو توجھي راه ڪيھي!
رانجهو يار ميڏے وو سردا سائين، ڪيڙيان پيڙيان ڏهون نگاه ڪيھي!
پٿيان ٻاهر ننگ ناموس ڪئون، هڻ اک ”سچو“ وو پناه ڪيھي!

ص - صديق ساڌا رانجهو يار ڏهون، نهين ڪيڙے پيڙے ڪون مين ليکڏيئان جي؛
نظر غير دي اسان تون ٿڻ ڳڻي، جت ڪٽ ماهي تون سو ڏيکڏيئان جي؛
سورنگ دے وچ رنگ لاکڙا، دم دم ڪرے لک بيکڏيئان جي؛
هے مٺيان ڳوڙهيان ڳالهيان ني، ”سچو“ سڻين، اسانڌے شيخ ديان جي.

ض - ضرور ڪيڙيان دا وو ميڪون نهن، رانجهو يار ميئون ڳل لا رهيا؛
سئو سڀ سياليان، لونءِ لونءِ سڀا، جند جان دے وچ پيچ پا رهيا؛
ڪائي غير دي جاءِ نہ رهندي اٿان، سڙا پا اهو وو سَما رهيا؛
”سَچو“ آپ سارا وو مُحيط ٿيا، جِت ڪِت وو جا بجا رهيا.

ط - طلب ميڏي رانجهو يار ٽهين، ڪڙا هوسي ندي دے ڪنارڙے جي؛
عشق لاوڻ ڪيٽے، ساڌے طرف سَنِيان، آيا ڪئون سو تخت هزارڙے جي؛
چوڀارا چوڙيس، جهنگ اڪڙا، اسان طالب منت نظارڙے جي؛
خواهش آپ پيس ٽيڪڻ سياليان دي، ساڏا تل نهن اختيارڙے جي.

ظ - ظاهر اسانڙا عشق ٿيا، ميڏے پچون سياليان ڊيڪي لائي؛
ٽيڪڻ آيا اسانون جهنگ سارا، اڪن سڀ ديواني هوئي جائي؛
مائي باب پنگهوڙے دے وچ ٽيڪون، دعا پيران ٽون منگي ڪائي؛
اهو حال هويا وو سيال ٿيڏا، ”سَچو“ بره ٿساڪون اُلفي پائي!

ع - عشق دريا ڪيتي موج ڪڙي، ڪنڌي ٽسدي اٽے تہ ڪاءِ نهن؛
اندر شوق مچايا وو شور ٽاڍا، اِهيَن زور جهلڻ دي جاءِ نهن؛
اها دل آباد نہ ٿيسي ڪڏان، جنهن دل دے وچ ’هائِ هاءِ‘ نهن؛
ميڏا خيال خلاصه وويار ٽهون، هڪ سينگيان ”سَچو“ ساڌے ساءِ نهن.

غ - غم لٿا، رانجهو يار مليا، پيچ ڪيڙے پيڙے بيزار ٿئے؛
اسان دوست ٽونهن هڻ هڪ هوئے، ڪيڙے سڀ خراب خوار ٿئے؛
ٽيڪڻ نال ماهي دے دل ميڏي، ٽوجهے نيٺ تہ باغ بهار ٿئے؛
حاصل سڀ مدعا وو اسادي هوئي، ”سَچو“ خيال ميڏا مختار ٿئے.

ف - فاش ٿيا راز عشق والا، تنبو قناتان صحرا لڳيان؛
چن وچ آهه ڪٽي ڏينهن هويان، هڻ ڏيکو ته جابجا لڳيان؛
زمين سر زبون نه ٿيسي ڪڏان، باريان بار وڌي ٻريا لڳيان؛
هڻ نينهن دا مار نغارا اٿان، ”سچو“ ویک ته وچ هوا لڳيان.

ق - قرب سائون رانجهو يار ڏتا، وچ جهنگ سياليان نه ته بيان پي پئون؛
راتيان ڏينهان اسانڙي هوري، دم دم هڪا دل چاڪ ڏهون؛
عامان نال پروڙ دے پاڪ چاڻين، ڪڏان مول نه نهرا، توڙ ٺهون؛
قدمان نال ”سچو“ سچي يار دے ني، اينوين عمر سڀا جوڙا جوڙ رهون!

ڪ - ڪار سڀا وو وسار ڏتي، عشق چاڪ دے مين مستان ڪيٽي؛
اور ڳالهه اسان ڪئون چڪ پئي، دل درد ڏايے ديوان ڪيٽي؛
خاطر ڏيڪ ساڏي وو هزار والي، هوءِ هوءِ اينوين حيران ڪيٽي؛
قربان اسان سهڻي يار ائون، ”سچو“ ساه سڀو چند جان ڪيٽي.

ل - لوڪ سارے بدنام ڪيٽم، ويڪان يار ڏهون خوشحال ولي؛
دل لت نيتي ساڏي چاڪ سنيان، توجهي طرف نهين ميڏا خيال ولي؛
مين گهول گهٽان سر اپڻا پي، ائون دوست سارا جهنگ سيال ولي؛
”سچو“ روز ازل ڪئون منگ ڳتا، اهو هادي والا حال ولي.

م - مست ڪيٽي دل چاڪ ميڏي، هڻ ڳڻيان شرم حياء ڪئون؛
رانجهو هڪ هوو شالا هانءِ آتے، ميئون توبه سياليان دے ساء ڪئون؛
آپي پڇ ڳيان هڪو جيڏيان ني، ڏايے عشق دے تڪي تاء ڪئون؛
ڏيڪ حال ساڏا سڀ حيران رهيان، ”سچو“ پاسا ڪرن نينهن دے نانء ڪئون.

ن - نانء گھنٹ، نا یار دے نی، هووان جان جسم وچ مین تا توڑی؛
 مہکے رانجھو باجھون پئے لوک کٹون، اسان دوستی والی سپ گالہ توڑی؛
 باپل، مائی، پائی بیزار تیون، اینوین اک گئے، "اسان اہا چوڑی"؛
 "سچو" حمد شکر ہزار کیٹم، چاک نال اسان وچ محبت جوڑی۔

و - واء لگی کائی وحدت والی، تنہن سپ گالہین و سار دتیاں؛
 جیڑھیان حرص هوا هوس والیان، باتیاں سیف "الا" دے مار دتیاں؛
 جے گالہین حق الحق اکیان، اتے دل دے جما اعتبار دتیاں؛
 باطن والیان اشارتان مرشد سائین، "سچو" ویک تیکون اظہار دتیاں۔

ہ - ہوش ساڈا رانجھو یار ڈھون، پئے لوک کٹون بے ہوش تئیاں؛
 طعنے دیون لک ہزار مینون، طرھون چاک دے ڈیکو سپ سنیان؛
 جھل پل کیتی وو سیالیان وی، میڈے ہر اتے کیڈیاں ڈمان پئیاں؛
 پردہ توڑ پیس مین باہر اینوین، "سچو" یار مین تا ہن وسون گئیاں۔

ی - یار رانجھو جیڈے کیڈے ہویا، ہرجا وچے ہک جاء نہین؛
 توجھی راہ رنگیلی تنہن تون جاٹین، ہادی آپ اکیا اور کاء نہین؛
 آپ چوڑ تہ خود خدا رہین، اور بات اساکون پانء نہین؛
 "سچو" سمجھ تہ لائق سپکھین، اہا عشق والی سروپاء نہین۔

ڪافيون

ڪافي ۱

تخت هزارے دا رانجهو آيا وے آيا، سيالين ته مُشڪ مُلاي اوے ملایا!
عطر عنبير تئے هُٻڪاري، جهنگ سارا تنهان چايا وے چايا.
سُوھے دا سڀ ويس ڪيتونے، رنگ رنگيليان لایا وے لایا.
عشق حُسن ديان فوجان رک ڪے، دونھين مَچ مَچايا وے مَچايا.
فوج حُسن دي زور جو پوڳئي، عشق ايلاز الایا وے الایا.
سوز گداز دا سَبَق اسانُون، ”سَچو“ يار سِڪايا وے سِڪايا.

ڪافي ۲

تخت هزارے دا شاھ ميان رانجھا،
دامن تِيڏے لڳي هان!
جوڳي ٿي ڪَر ڪَرے سيلاني، رهندا بے پرواه ميان رانجھا.
تِيڏے ٻاجهون نال ڪيڙيان دے، نھين سوئهندا ٿاھ، ميان رانجھا!
نال ڪَرَم دے ديد مھر دي، مِين تُون مُول نہ لاھ، ميان رانجھا!
نام الله دے آپ سَچاڻين، سَنگ ”سَچو“ دا نيباھ، ميان رانجھا!

ڪافي ۳

رانجهو ڏنم نال اکين ڏي، هڻ تا مين جُڳ چينديئان!
 رانجهو اڳڻ هه ميڏي آيا، بهون بهون خوش ٿينديئان!
 مين تا رانجهو سهي سڃاتا، ڳليان سُڪر وندينديئان!
 زهر پيالا محبت والا، شربت ڪر ڪر پينديئان!
 سڀني اندر چاڪ ”سڄو“ ڪون، محبت نال مين سينديئان!

ڪافي ۴

ٽين ته ميڏڙي جان ... رانجهو وو ٽين ته ميڏي!
 عشاقان تون دل ڪيويڻ چاتوئي، عالم وچ گمان.
 جائدائين تون مين تا ٿيڏي، قدامان تون قربان.
 راتيان ڏينهان دلڙي اساڏي، درد ڪيتي ديوان.
 عشق ٿيڏي ڪنون يار ”سڄو“ ڏي، هوئي جند حيران.

ڪافي ۵

ٻيلے وَسدا رانجهو يار،

آسان نماڻيان ٿون الله مليندا.

تنهن دے عشق آرام وڃايا، ڳيا سو صبر قرار.
تونهن جهانين وڃون يار سڄڻ دا، عشق ڪيتم اختيار.
رانجهن جيها هور نہ ڪوئي، پے ڪيڙے لک هزار.
اڳڻ اساءَ جے رانجهن آوے، دل ٿيوے باغ بهار.
هے ”سچو“ ڪون سڻهڻے باجهون، رووڻ زاروزار.

ڪافي ۶

مين تا ٿيوان، هو ٿيوان ... سڻهڻے تون گهولي، هو گهولي!

رل مل سيالين ڪر ڪر آنديان، ٽولي، هو ٽولي.
تختون آيا جهنگ ڪون رانجهو، ڳولي، هو ڳولي.
سير ”سچو“ دے سيف ستم دي، ٽولي، هو ٽولي.

ڪافي ۷

مِٺڙا رانجهو ٿيڌا لڳڙا، سو ڪوئي ڳڻ زور.
 ٽونهن جهانين ڪوئي نه لپي، هادي جيها هور.
 مين رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڙا گهٽينديان گهور.
 برهه دے بادل برسڻ لڳے، عشق ڪيتي گهنگهور.
 ٿيڏے آسانون سُهڻا سائين، شوق مڇايا شور.
 نسان پاڇئون سڻ ”سڄو“ سائين، جهر جهر هوڻيان مور.

ڪافي ۸

والي نساڏا واهي،
 يار سدا سڪيا هووين!

ڪوئي دم آسان تون دور نه ٿيوين، خوش هوو بادشاهي!
 ٽونهن جهانين نال نساڏے، هادي دي همراهي!
 قيامت تائين بخش نساڪون، او جو عيش الاهي!
 وڌڙے ويلے ندي ڪنارے، ڪرسان ماهي ماهي!
 دعا ڪريندے لکين هزارين، ”سڄو“ پي هڪ سپاهي!

کافي ۹

سٿو حقيقت، سَنِيَّان سَنِيَّان،

ماهي مِزگان نال مَرِيندا

دم دم دے وچ دوست سَجڙ دي، لحظے لحظے تِيَّان تِيَّان.
روزون روز گهٽيندا سَهڻا، رَمزان نِيَّان نِيَّان.
شهر بحر وچ هوڪا ڦردا، ”مِين ديواني تِيَّان تِيَّان!
مِين رانجهن دي راجهن ميڏا، ڪيڙيا پاس نہ پِيَّان پِيَّان.
سِينے دے وچ سَرَس ”سَڄو“ دے، برهے لايان بَهِيان بَهِيان.

کافي ۱۰

سائون مَتِيان پَهڻ ديان نا ڏيو، مِين تا جهوڪ هادي دے جاندِيئان.

طعنے ٿهت يار دے ڪرڪے، هار ڳچي وچ پاندِيئان.
سٿو سَنِيَّان رانجهو نال مِين رهسان، ڪيڙيان وچون نهين ڄاڻديئان.
راتيان ڏينهان يار ديان ڳالهين، ڳلي ڳلي وچ ڳانديئان.
”سَڄو“ رانجهن دل نون پاندا، هور ڪهين ڪون نہ پاندِيئان.

کافي ۱۱

هجر ماهي دے ماريان ... اڙي سَنِيَّان، مِين هجر ماهي دے!

نال ڏاڍے دے زور نہ چکدا، پاوان گچي وچ گاريان.
پوون مِيڏيان مَن قبوليت، يار ڏاڍے ٺون زاريان.
فوجان فراق ديان سر اساڏے، بره چاڙهيان هڻ باريان.
گالهي رانجهو ديان راتو ڏينهان، ساري اهي پيني ساريان.
نير ديان نديان سڻ ”سچو“ ميان، جوش کنون هويان جاريان.

کافي ۱۲

روح رانجهو دے رمان لتيا، کيڙے گئون بيزاريان ...
- کيڙے گئون بيزاريان، روح رانجهو دے رمان لتيا!

ماهي دے ميهڙي جهولي جهليم، چاڻم سپ خواريان.
مِين تا ره گئي گول اهي دے، محبت دي مت ماريان.
هوان گنيزڪ، پانهان ٻڌ ڪر، پا پکو ڪران زاريان.
اتڻ وچون طعنه ڏيون، ٻڏيان توڙے گنواريان.
لوڪان ليڪے چاڪ مَجھين دا، مِين تا صدقے واريان.
لهسي ڪل اهو جيندے ڪارڻ، وچ غمان دے گذاريان.
ساڙ گهٽان پچے چرخے ڪون مِين، تاڙيان مَنيان اڏاريان.
”سچو“ چوڙگيان سپ سيالين، رانجهو پچے مَن قطاريان.

ڪافي ۱۳

ٿسان، نال ميڏي، ڪيھي لائي... فرياد وٺي ميان رانجھا!
 جے آوين تا آءُ پيارا، نہ تہ ويسان مَر، جائِي.
 طرف اساءَ ڪڏان نہ لکيوي، يار ڪتابت ڪائي.
 اسان نماڻيان تون يار پيارا، ڪيون ويندئين ڇت چائي!
 پانوين ميڪون سُهڻا سائين، ڳالھ تيڏي مين ڳائي.
 روز ازل ڪنون يار ٿساڏي، وات ”سچو“ دے وائي.

ڪافي ۱۴

وسين اساءڙي ويڙھي، ٿيوين نماڻي دے نيڙي!
 راتيان ڏينھان تانگھ ٿساڏي، دوست آوين ساڏي ديرے.
 جے تون آوين اڱڻ اساءَ، ٿت پوون سڀ جهيڙي.
 دل اساءي ڪيتوئي ديواني ... ڪون ڪميني ڪيڙي؟
 آئون دلبر درد مند ان ڏي، آئين سا جھوڪ آريري.
 سبق وساريا ”سچو“ ڪون سارا، تيڏي عشق آويڙي.

ڪافي ۱۵

جيون ٽيون پال، مين رانجهن ٿساڏي نال-
مين نون چوڙين مٿان ... ڪي ڪر ڪٿان!

راتيان ڏينهان هه اسانڏي، جوشان دءِ وچ جال-
تند نه گهٽان ... ڪي ڪر ڪٿان!

پيٽم روز ازل ڪئون سهڻا، عشق دا زهر پيال-
ڪيٽم نانہ تان ... ڪي ڪر ڪٿان!

دل اسانڏي تون دلبر سائين، پل ڳئي سڀ چال-
پنجان سٿان ... ڪي ڪر ڪٿان!

چوڙ آيو سڀ اپڻا ديسڙا، ماهي ٿيڏي خيال-
رونديان رتان ... ڪي ڪر ڪٿان!

مهر پويئي يار لهين ٿون، ”سڄو“ دي پي سنڀال-
ڏيون نيٿين لٿان، ڪي ڪر ڪٿان!

ڪافي ۱۶

مِين تا ڏيوان، هو ڏيوان، سُهڻي ڪُون ڪيھ ڏوراپي!
 اپڻا حال اڳون سَنِيَّان دے، ٻيلي، نيوان هو نيوان!
 وچ هزارے گوليان دي گولي، ٻيلي، جِيوان هو جِيوان!
 هَنجھون دے نال چاڪ سينے دا، ٻيلي، سِيوان هو سِيوان!
 ”سَچُو“ پيالا مَحبت والا، ٻيلي، پِيوان هو پِيوان!

ڪافي ۱۷

هَجَر ماھي دے ماريان، اڙي سَنِيَّان، مِين تا!
 نال ڏاڍي دے زور نہ چکدا، پاوان گچي وچ گاريان!
 پيون ميڙيان مَن قَبُوليت، يار ڏاڍي ٿون زاريان!
 فوجان فراق ديان سر اساءے، برہ چاڙهيان هُن باريان.
 ڳالھين رانجهو ديان راتو ڏينھان، اھي ٻيئي مِين ساريان.
 نِير ديان نديان سُن ”سَچُو“ ميان، جوش ڪَنون هويان جاريان!

کافی ۱۸

نِینھن لاوٹ، نَہین کَس، وے یار!
قاضی، کیہے کریندائیں مَسَلے!

بَابِل آٹ کے چاک گڑایا، گِیا مِیڈی دل گَس وے یار!
چٹوِسان تخت ہزارا وے، وِیسان جھنگ کِینے نَس، وے یار.
اھین دی خاطر روندی وتدی، گِیا مِینھن ورہ دا وَس، وے یار.
پار چَناہ دے رانجھن وَسدا، مَنجھیان چَرِدیان لَس، وے یار.
کُوڑے مَسَلے تے کُوڑ کھاٹی، رانجھو اَساٹون بَس، وے یار.
وَطَن ”سَچو“ دے اَمِیان رانجھا، وِڑھے ساڈے وَس رس، وے یار!

کافی ۱۹

عاشقان دے دیرے دیرے، دلبر آوٹا ہیئی!

کڈان تِیسی ڈینھن اھوئی، آکے وَسین تون وِڑھے وِڑھے!
وَس اَساڈا کوئی نا لگدا، مَولی تَساکون میڑے میڑے!
دم اَسان کَنون دور نہ جاوین، سدا ہووین شال نیڑے نیڑے!
تِیڈے قَدماں تون رانجھن سائین، گھول گھٹان سِپ کِیڑے کِیڑے.
لٹے اَسان تون سٹ ”سَچو“ سائین، جھنگ سیالین دے جھیرے جھیرے.

کافی ۲۰

اَ میان رانجھا سائین ساڌڙے نیڙے،
کیتوئی بیراگی سائون، اوس ویزھے!

شوق تَساڌے سائین شور مَچایا،
سوز فراق وچ دن مین گنویا۔
لوک سارے دا مہٿا سر تے مین چایا۔

تَیڌے کیتے مین تا قران وو فراقی،
کس دن مین کئے تون تیوین اوطاکی!
کیون تیون اسان ڏھون یار تون یاکی!

دور نہ جاوین، ساٹون چترّا چائی،
ڳالھ ملڻ دی سائین کرین تون کائی۔
دل کون میڌے تسان هو هو لائی۔

اَھا اداسی میڌا جیئڙا جانی،
روح تے رہ ڳیا نینھڙا نشانی۔
اَھین ڳالھون مین تا قران وو دیوانی!

اسان وو مسافر تَیڌے شہر ایوسے،
نال تَساڌے سہٿا عشق لایوسے۔
ڌیک تسانون ڏوڙا ڌکڙا پایوسے!

نال ہجر دے مین تا دن رین گذارے،
مین نال کیتے تین وعدے وسائے۔
طرف تسادے مین تا کانگ اڈارے۔

نال منجھین دے ثون چڑگیوں جانی،
تیڈے کارٹ مین تا تئیم مستانی۔
ہو ہو لایوئی سائون پاو گمانی۔

ہے تسادا سائین ”سچو“ وو نماٹا،
روز ازل کٹون تیڈے در وکاٹا۔
عشق نہ ٹیسی کڈان یار پراٹا۔

کافی ۲۱

مینون لگڑا نینھن نیارا، یولیا!

چشمان تیڈیان جادو کیتا، برھے بار اٹایا، یولیا۔
اے کم کیتا عشقے ڈایا، دردِ فراق بچایا، یولیا۔
شاہی نانءِ وچا کراہٹ، اکے چاک سڈایا، یولیا۔
عشق رانجھن دے دم مچائی، جھنگ سیال پچایا، یولیا۔
اگٹ ”سچو“ دے رانجھن سائین، ول ول قیرا پایا، یولیا۔

کافي ۲۲

رانجهن لے چل اڀڻے نال، نھين تہ مَر مَر جانديان، وو الا!

عشق تڻاڏے ماريان نعر، جهنگ سيال پي چوڙيم سارا -

تخت هزارے آنديان، وو الا!

تڻڏے ڪيٽے ڦران اداسي، ويس وڳا سڀ رنگ سناسي -

بھون بھون اٺ مانديان، وو الا!

درد فراق جو مڻئون ماريان، خویش قبيلا وطن وساريا -

خون جگر دا کانديان، وو الا!

تون تا ميڏے دل دا جاني، عشق گهٽي هے ڳل وچ ڳاني -

جوڳڻ ٿي ڪر ڳانديان، وو الا!

گهٽ جدائي ميڪون نہ مارين، ”سچو“ سائين تون نہ وسارين -

پاند ڳچي وچ پانديان، وو الا!

ڪافي ۲۳

ڏاڍا ٻرھ ڊا ٿڦيلا وے،
جنھان لڳا، تنھان خاصيان خبران!

لکان وچون ڪوئي پڇسي، رانجهن والا ٻيلا، وے.
جان ڄڻا جنهن صدقے ڪيتا، نال ماهي تنهن ميلا، وے.
ٻارنهن ماه جو نال لوکان دے، نال رانجهو هڪ ويلا، وے.
وايان سڀيے ”سڄو“ وساريان، روح ڏتا اتان ريلا، وے.

ڪافي ۲۴

دامن تيڏے مين لڳيان لڳيان، حاضر تيڏے اڳيان اڳيان!
ماءُ پيو چوڙ لڳس لڙھ تيڏے، ٻرھين بانگان وڳيان وڳيان.
سڱ سڀالين ڊا چوڙ ڪرھڻ، طرف ٿسڏے مين پڳيان پڳيان.
مين رانجهن ڊي رانجهن ميڏا، ڪيڙيان دے گھر ڪڳيان ڪڳيان.
”سڄو“ هے مسڪين الله ڊا، عشق ٿسڏے تڳيان تڳيان.

کافی ۲۵

رانجھو سر دا سائیں، سٹھ ہٹ ماہیا، مَولیٰ چا ملایا!
 جِتان کِتان سٹو سَنیاں، سَپ سٹھے دیاں جائیں،
 تنہن دا مہٹا مین سِر تے چایا!
 اندر باہر اہو آہا وے، کیوں وَت تَخْت پُچائیں؟
 لوں لوں دے وچ سَچ سَمایا۔
 وچ ہزارے ہل جھین دا، پاند تھین کون تون پائیں،
 ”سَچو“ رانجھن چاک سَدایا۔

کافی ۲۶

مِین تینون مَنگدی آہان ... تون مینون پھون مَنگدا!
 تون جو بَدیندین سِر تے چیرا، سبز سُرخ چو رنگ دا!
 مِین تا تِیڈی روز ازل کٹون، کیڑا مول نہ سنگ دا۔
 اول آخر تین تے ہوسِی، شرم اسادے ننگ دا۔
 نال پیڑیاں دے سٹھ ”سَچو“ میان، نہ نہ تھین کوئی زنگ دا۔

کافی ۲۷

ڈاڍا یار سائون برہ لاڳیا!
اھین ڳالھون بیراڳٹ مین رھی.

کینون ڏیوان فریاد فراق دی، وو، میڈا یار نرونی جھاتی پاڳیا.
کھی ڳالھ آکان مڄئون والی، اھو حال آسان سر آڳیا.
اس یار کیتے جوڳن هو قران مین، هاءِ هاءِ، برہ پڙکاڳیا!
مزگان مار، هکے غمزے نال میڈی، دل چاک برابر چاڳیا!
پچے پوٹیان چرخے کون سٹوسیآن، لڳا عشق تے واءِ اڏاڳیا.
رلیا روح تہ وچ رانجھ نال میڈا، تنهن دا سینے سوز سماڳیا.
میکنون محبت دے میدان دے وچ، ویکو، اڳ ماھی پڙکاڳیا.
مہر نال آپے سھٹا یار سائون، سارا سر "سچو" سمجھاڳیا.

کافی ۲۸

تین بن کھین نہین کیتا،
دلبروے، دارو برد میڈے دا، حال میڈے دا.

مین رانجھن دی رانجھن میڈا، کیڑا گھ پکیتا.
آندے جاندے قیرا پاندے، نال نیٹان دے نیتا.
مست پیالا رانجھن والا، هتون اھین دے مین پیتا.
نا کھین اٹیا، نا کھین سٹیا، "سچو" کھین نہین سیتا.

کافی ۲۹

ماہی یار محرم میڈے حال دا، میڈی توبہ کیڑیان دی راہ کئون.
 کیہے کوڑے مسلے اکدئین قاضی، تر عشاقان دی آہ کئون.
 کیڑے ڈھین میڈا کوئی خیال نہیں، دلون چاک چاتم ڈایے چاہ کئون.
 لگا عشق مین تا هُن چُک پُکيان، انہان سیالین دی تہ صلاح کئون.
 سینان سٹو سیپیٹی رل مل رانجھو، وجھا وسے سو ساہ پساہ کئون.
 جے مین تون پچو تکرار تیوے، ساری گالھ حاصل ویساہ کئون.
 هک پل پاسے مین نہ هووان شالا، سہٹے یار ماہی دی نگاہ کئون.
 ”سچو“ سر ہادی دا حال جھلیا، گوشہ گھن ثواب گناہ کئون.

کافی ۳۰

لوکان ثون خبر کیہی، طعنے ڈیوے جٹی جٹی!
 اصلون آہی نال رانجھن دے، پرت میڈی گھٹی گھٹی.
 مین تے رانجھن گڈ پیتوسے، کیر مکھ جھٹی جھٹی.
 بولی جوگی دی دل میڈی کون، بھون بھون وٹی وٹی.
 مصلحت عشق دی مین تے ماہی، جوڑھی اھا گٹی گٹی.
 سبٹ وے ”سچو“ پرت اساڈی، نال ماہی وے بٹی بٹی.

کافي ۳۱

وچ ميدان محبت والے، اپڻا سر سڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

بات اِهاڻي اڳے اَکيم، اها تہ کونہ مڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

مے دا پيالا محبت والا، پيسان جام جَهڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

ڳالھ هادي دي ظاهر ڪَرسان، لوکان دي ڳالھ لڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

بازي کيڏسان نال ياران دے، ڏيکو جو مين گڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

رانجهو سائين ملڪ "سچو" دي، کيڙيان دي پاڙ پڻيسان -
هادي دا سُنهن هے!

ڪافي ۳۲

تخت هزارا چوڙ چوڙ آيا، ماهي ميڏي سانگي!

لوڪان ليڪي چاڪ منجهن دا، ميڏي ليڪي حق توڙ آيا.
تخت هزارا دا جوڳي آيا، پنهن ڪنون منهن موڙ آيا.
اسان تي رانجهي هڪ ٿيوس، ذات ڪيڙيان دي پوڙ آيا.
”سچل“ نون چا اپڻا ڪيتون، گهٽ زلف دي ڏور آيا.

ڪافي ۳۳

سنيو، ميڏي من پاوندا پاوندا،

رانجهو محرم حال دا!

پڳو ڪپڙي پهر ڪراهن، ڳلي اساڏي ڳاوندا ڳاوندا.
سيرين بازارين ڳلي ڳلي وڃ، وڪ وڪ ڦيرا پاوندا پاوندا.
تخت هزارا چوڙ ڪراهن، اٿان سو چاڪ سڏاوندا سڏاوندا.
ڪيهي ڳالهن رانجهن سائين، عالم نون پلاوندا پلاوندا!
اها صاحب ملڪ ساري دا، عاشق هو ڪر آوندا آوندا!
شاهي قرب وڃا ڪراهن، ڪم چاڪان دا چاوندا چاوندا.
ڳل وڃ ڪفني دست پهوڙا، آندا جهنگ پچاوندا پچاوندا.
ڪڏان سير سپان وڃ ڪردا، ”سچو“ وڃ سڏاوندا سڏاوندا.

کافي ۳۴

رانجهن ويڙه آيا هه،
هل پيا وچ گل سيالين.

گل وچ كفني، دست پهوڙا، تنهن ڪيا بيڪ بنايا هه!
جيڏه تيڏه رانجهن سائين، ڪيڙا ڪنهن گڙايا هه!
ايڏون اوڏون سنيان آڪن، چوڪ ڇاڪ بنايا هه.
صورت ده وچ ”سڄو“ سائين، آڪه آپ سمايا هه.

کافي ۳۵

نينهڙا اپڻه نال لايوئي ... تون ته رانجهه، مين هير سيال!
تون ته تخت هزاره دا سائين، چاڪان دي ڳٽوئي چال.
اپڻه نال ڪريندائين آپه، عشق والي ڳجهي ڳال.
اندر ٻاهر تون هين وسدا، ”سڄو“ نه شه اشڪال.

ڪافي ۳۶

تون ته تخت هزاره دا سائين، چاڪان دي چال چڪيندائين۔

رانجها، هرڪنهن دا تون رانجها!

ڪيهه سبب وچ جهنگ سيالين، پول تون اپڻه پليندائين۔

رانجها، هرڪنهن دا تون رانجها!

تون تا گزديين ندي ڪناره، حُسان وچ هليندائين۔

رانجها، هرڪنهن دا تون رانجها!

اپڻي ذات ته اپڻا نالا، ”سچو“ ڪنهن ڪيئن لڪيندائين۔

رانجها، هرڪنهن دا تون رانجها!

ڪافي ۳۷

رانجهو، ڪيڙا ڏونهين مين هان، هير رهي وچ ڪٽي ڪٽي!

جهنگ سيال ته تخت هزارا، ڏونهين ڏنم اٿي اٿي۔

اسان پيوسه وچ اٿاهين، نانءُ نه ڪهين دا تڙي تڙي۔

گم هوئي پي هير اٿاهين، موج وڙهي آهي جڙي جڙي۔

”سچو“ صاحب هڪو آها، وال نه ڪائي وڙي وڙي۔

ڪافي ۳۸

مالڪ هيٺين ٿون ملڪ دا، ڦر چاڪ ڪيون سڏاوندائين!
تخت هزارا تيرا، ڦر جهنگ ڪيون پڇاوندائين!

عشق دے لاوڻ دي پئي، خواهش تيئون ڪيهي!
سيل سيالين دے ڪاڻ، ڏک سر تے وساوندائين!

ايوئي خوش درد ايهو، جوڙ گهٽيوئي عشق ڪون؛
عشق دے ميدان وچ، نوڪر ٿي ڪر آوندائين.

ٽولے ڪرڪے آونديان، تيڙے ويڪڻ دے ڪيٽے؛
ڪڙيان سڀے سهڻيان ... درسَن اُنهان دا پاوندائين.

ويڪ چناه دي ڪندي، سبز ڪڙيان ٽالهيان؛
نال سيالين اُتاهين، رل ڪے جهمر لاوندائين.

اٿون اڪر اٿان، ويس جوڳيان دا ڪيتوئي؛
مانجهي منجهيان دا ٿي، ونجهلي وڃاوندائين.

”سڄو“ پيا ڪوئي نهين، باقي وحدت هوئي؛
جوڙڪے ڪثرت ساري، اڪيان اٿڪاوندائين.

ڪافي ۳۹

مَينَ تا آبِ هوئي آن رانجهو، يار،
صَحِي ڪَر ڏنا سارا سِيرِ اسان.

توحيد والي ڳجهي ڳالھ اِهاڻي، ڪيتي عِشق اِها اظھار.
جيڙهي ڳالھ لڪايم لوڪ ڪَنون، اِها اڄ تڻي نِروار.
تانگھا لنگھ پير سِر تے ٿريم، وِج تار پِيس تڪرار.
چوڻي پير ڏنم سارا اِپڻا، عَجَب جيھا اسرار.
مَنصور والا مَعلوم ٿيا، خُونيان مِيڏے وِچ خُمار.
”سَچو“ نام تِيڏا عَجائب سارا، ڪليا ڪُل وِچُون ڪَلزار.

ڪافي ۴۰

مَتِيان خُوشيان، جو پانڌي آيا... هے اسادي گھڻيان سَے گھڻيان!
گھن ڪَے نياپَے دلا سَے ڏيو، ساڏے طَرَف دے نال پَنيان سَے چَنيان.
مَينَ آياڻي نِينن ڪا ڄاڻان، ڳوڙھے عِشق دے ڳالھين لَتِيان، سَے تَتِيان.
نَدي ڪِنارے وے رانجهن سائين، چارے چاڪان دي چال ڪَڻيان، سَے مَنيان.
پيڙے ڪَڙڪے سَپِ سِيالين وے، اَنديان اِپڙے خيال جَڻيان، سَے مَڪيان.
رانجهن سائين تخت هُزارے دا، وے، مَينَ ڪيا هير سِيال وِڻيان، سَے ڪَڻيان!
جھنگ سِيال وِچ ”سَچو“ سارے، وے، ويڪو اسانڙي جال... سَڪيان سَے ڪَڻيان!

ڪافي ۴۱

نڌي دے ڪنارے ڪڙاڙے رانجهو-
چل ويڪو ڪريندا زاري!

پُچ پُچ آيا سو راج سيالين دا،
ونجهلي وڃيندا، سو وٽ پھون پھون روندا-
آب اکين ڪئون جاري.

ڪڏان ڪڏان سو تہ ٻيٽا روندا وے،
ڳالھ سيالين دي سڀ ڪئون پڇدا وے-
ٿي آيا ڪوئي واپاري.

سُوھے دا سڀ ويس، ڪريسون، وے،
چوے چندن نال وال ڳنڌيسون، وے-
تنهن ڳل گهٽيسون ڳاري.

مُشڪ گلاب دے نال تويسون، وے،
خوشبويان سڀ لڳين ڪون ليسون، وے-
ڪريسون ڪجڻيان ڪاري.

عطر عنبير دا مينهن وسيسون، وے،
”سڄو“ سرها چاڪ ڪريسون، وے-
تنهن تون ٿيسون وارو واري.

ڪافي ۴۲

ڪيا ٿيوئي وو ڪيا ٿيوئي ... اک سَنِيان نُون، ڪيا ٿيوئي!

راتين ڏينهان رووڻ تينون، ڪوئي پور پرين دا پيوئي!
دوستي دي ڳالهه وچون ڙي، اک ته ڪيا وٽيوئي!
اسان سيالين ڪئون ٻاهر پئي اين، ڪيا ڪيتوئي ڙي ڪيا ڪيتوئي!
نصاحت ساڏي تون نهن مَيندي اين، هوش سارا هڻ ڳيوئي.
”سچو“ پرين دے پار ڪئون سائون، اهو سَنِيها عشق آيوئي.

ڪافي ۴۳

پيڙے ڪر ڪر انديان، اسان ڏهون سڀ سياليان وو بيلي.

قسم الله دي ميڪون، اِهي ذرا نهن هڪ پانديان.
ماهي دے مينون مهڙے ڏيون، پچون قتان ڦڪڙيان لانديان.
ڪڏان اسادي ڪي نا چوڙن، ڦيرا وک وک پانديان.
مين تے رانجهو هڪ ٿيوسے، بيان آيے ”سچو“ گهر جانديان.

کافي ۴۴

رانجهن نه رهمان لايان ... لايان لايان، وء ميان.

لڳا فراق وو ميان هادي والا سائين،
ڳل وچ ڪفني پايان پايان.

سڀ سيالين وو ميان ميڙا ڪرڪي سائين،
سانون ويڪڙ آيان آيان.

پنڌڙا اسادا وو ميان اوڏهين، هوسي سائين،
جڻان هادي ديان جايان جايان

جڻان سائيان دي وو ميان ڳالهه نه هوسي سائين،
اتان ته دوزخ پايان پايان.

نانءُ ”سڄو“ ته وو ميان هه جو بنده سائين،
پاند ڳچي وچ پايان پايان.

کافي ۴۵

تِيڏے طعنے ڏينديان، شهر واليان سڀ سياليان.

ڪاوڙ ڪيٽي وو ماس يتيمان دے، تين بحريان اڪيان جو پاليان.
زلفان تِيڏيان وو نانگ بشيهر، تِيڏيان اڪيان وو ڪجليان ڪاليان.
نال ڪرم دے وو ڏيک ”سچو“ ڏهون، سُهڻا يار سُرُ تنهن ديان تاليان.

کافي ۴۶

ڳل پيان وو ڳالهيان،

يار ٿساڏيان سائون.

طرفون تِيڏے طعنے ڏيون، سائون سڀ ساليان.
راوي واليان سڀ سُهاندريان، تِيڏيان نديان ٿالهيان.
راه ٿساڏي نا چوڙيسين، وک وک ورهين واليان.
پيتر ٿساڏا اسان ٿون پاندا، پَن ڪيڙايان ديان نهاليان.
عرض اڪڙ اڳون ٿساڏے، نهين ”سچو“ ديان مڃاليان.

کافي ۴۷

يار سَجڻ ٿيڙي باندي هان، مَن باندي گهول گهماندي هان.
 ٿيڙه هٿون يار پيارا، جِے مَران تان چاندي هان.
 ڪيا، جِے لوڪان ٿوڪان چايان، ساجهر جهوڪين چاندي هان.
 ڏک ڏورايے رانجهن والے، سِيے سِر تے ساندي هان.
 ”سَجُو“ ويڙهے يار سَجڻ دے، پرتون پيرے پاندي هان.

کافي ۴۸

چوڙ ڪے جهنگ سيال وے، رانجهن ويندا رمز لائي.
 پار درياھون جهوڪ رانجهن دي، رانجهو منجهين دا مھينوال، وے-
 ويندا لوڪ چپائي.
 ساڻون جوڳي جادو لايَا، ويڪ مُرلي دے تال، وے-
 ويندا مند چلائي.
 اڪيان سنهڙے ديان پلن مشعلان، بهڳڻ پتوين وال، وے-
 چوڙے اندر عشق سمائي.
 ”سَجُو“ جِج ڪيڙيان دي آئي، ڪيڙيان ڪنن بي خيال، وے-
 مولِي مُحَب مِلايئي!

ڪافي ۴۹

يار سَچڻ تيڏيان ڳالھين، نھين لوڪ سٿاوڻ ديان!
 هڪ دل آھي رانجهي نيتي، ڪيڙيان ٿون ڪيا ڏيسان!
 نھين لوڪ الاوڻ ديان.
 مڻ تيڏي ٻانهي، ٿون ميڏا سائين، ادب نال اڻيسان -
 نھين ھل ھلاوڻ ديان.
 اڪيان تيڏيان عجب جيھيان، ڪيھان سڪيان ھڻ چاڻيان -
 اھين دل لٿاوڻ ديان.
 تخت ھزارے وچ جاءِ رانجهن دي، ”سچل“ سچ اڪيسان -
 نھين سچ لڪاوڻ ديان.

ڪافي ۵۰

تيئون معلوم سائين،
 حال نمائي دا، ميان!
 ڪيڙے پيڙے وه ٿئي، رانجهو يار ملائين!
 دل جو رانجهن سوگهي ڪتي، ڪيڙا گھول گھمائين.
 جڇ ڪيڙيان دي اڱڻ آئي، تنهن ڪون ”سچو“ اک سٿائين.

کافی ۵۱

چوڑکے جھنگ سیال ویسوں،
اھو خیال آسانوں ھویا۔

کتلے ڈھاڑے آھا آسانوں، خاطر وچ خیال!
نظر نگاہان کوئی نہ آوے، میڈی عجب مثال۔
کیڑیان دی نگری ساڑ گراھن، لیسان پیوتی برحال۔
”سچو“ سائیان دے حاضر ھوسن، ست پی قیل مقال۔

کافی ۵۲

البت ویسوں پار چناھ دے ... آسان چوڑکے ویسوں۔
جا کائی آسی، آسان منھن دیسوں ... جیڑے کون نہ جھلیسوں۔
جاں رھی آن مین تہ اھو ہم رایا، گل وچ الھی پیسوں۔
ٹیوے نمائی بانڈی حاضر سائیان دی، عاجزی نال الیسوں۔
راج باباٹا چوڑکے دلون بجائوں، راوی دے رنگ وکیسوں۔
جوگی بن کے سارا ویس وٹاکے، ”سچو“ نام سڈیسوں۔

ڪافي ۵۳

لوڪان تون آپ لڪيندا، وو ... وو، رانجهن آپ چڀيندا!

رانجهن تخت هزاره والا، ڪيوين جهنگ پڇيندا، وو!
ڪر ڪر نازِ نيازِ محبوبان، چشمان تير چليندا، وو.
جوڳي هوڪر رانجهو آيا، گهٽي گهٽي آپ گهميندا، وو.
اسي لباس ۾ ڪون سڃاڻي، جهونا بگل هنييندا، وو.
آپڻا نام لڪيندا سائين، ”سچو“ آڪ سڻيندا، وو.

ڪافي ۵۴

رانجهن جهنگ پڇاياو پڇايا ... الله پيلي، تنهن دا الله پيلي!

ڳالهين سڻ ڪي سيالين واليان، ڏاڍا تنهن پور پرايا.
تخت هزارا چوڙ ڪراهن، ڪنڌي چناهه ڏي آيا.
مال ملڪ تي ملڪ خزانو، لحظه وچ لٽايا.
رانجهن سائين نال هير ڏي، موليٰ سو اڻ ملايا.
سوز سڻي ڏا حاصل هوي، ”سچو“ ڏا بخت سوايا.

کافي ۵۵

رانجهن تخت هزارے دا، تنهن جهنگ سيال پُچايا، وء!
 اصلون ملڪ کيڙيان دي ناهس، مين تا ملڪ ماهي دي اُھس۔
 جھن انگ پپوت رمايا، وء۔
 ماهي عشق کيتا درماندا، درد هجر ڪُنون وڻجهلي وڄاندا۔
 جنهن برھ دا مينهن وسايا، وء۔
 رانجهو چوڙ راج بپاڻا، عشق نه کيتا اڻ نماڻا۔
 جنهن ڪم چاڪان دا چايا، وء۔
 ميڏے سر تے نانءُ جنهن دا، هر ڪنهن دے وچ ماڳ تنهن دا۔
 جنهن ”سڄو“ نام سڏايا، وء۔

کافي ۵۶

آءُ ميان پانڌي وء، ... رانجهن ميڏا ڪڏان اُسي!
 آپ وچالے آپ نون ڏيوين، ڪائي خبر خاصي۔
 اهو اهوئي هڪ ٿياس، هويا بيا ڪون ادا سي!
 تاج تخت ڪون چوڙ ڪراهن، جلسون وانگ سناسي۔
 نال شراب دے رکيا شرابي، پيالا رهيا سو پياسي۔
 ”سڄو“ سمجهين ڳالهه اهاڻي ... جيها اُسي، تيها جاسي۔

ڪافي ۵۷

لڳي وءِ رانجهوئون واءِ عشق دي... ٽڪيرڙي ڪائي، وءِ ڪائي.
جڏان دائي ڇا گهڻيس جهولي، تڏان سولان دي ڏٽڙس لولي.
پاڃي عشق دي تنهن ڪنن آئي، وءِ آئي.
تنهن تا اڻ ڪي جهنگ وڪايس، هڪ هڪ ٺون ڪر پلڙا پائيس.
ڪاڻ ڏڪان دے جڻيا مائي، وءِ مائي.
ندي ڪنارے وڻجهلي وڃيندا، وڏڙے ويلي ڪٽيان چريندا.
ڪڙدا اٿان اڪيان لائي، وءِ لائي.
رل مل انديان ٻاڀل واليان، نازان نيازان دے نال سياليان.
اونديان پچون فوجان چڙهائي، وءِ چڙهائي.
سوھے دا سپ ويس ڪرينديان، چوے چندن نال تڙيان ڳنڍينديان.
تنهن دے اتي سرخي لائي، وءِ لائي.
هار سينگار جو ڪڙيان ڪرينديان، غمزے رمزے نال مرينديان.
انديان ”سچو“ چلڪيان چائي، وءِ چائي.

ڪافي ۵۸

گهڻ ٻيئون آرام،

رانول راوي دے ڪناري.

اسان نماڻيان ڏے ڍولڻ سائين، ڪيتوئي ڪوڏ انجام.
اسان غريبان ٿون سڳهے اوڻ دا، پٺيوئي نہ پيغام.
سجده اسادا ٿين ڏے آها، آءُ ٿيوين ٿون امام.
ٿسان ٻاجهن سٺا سائين، مست ڦران وو مُدام.
در تِيڏے دا اصلون آهس، غلامان دا غلام.
”سچو“ سٺ اسادا هيئي، ٻانهپ ڪون تہ سلام.

ڪافي ۵۹

ڦلندر جوڳي، ڪيسي ٿين ٻين بجائي!

دل درياھ ديان سو لڪ لهران، لهرين نال لڙائي.
رانجهن آيا اڳڻ اسادے، سترهي سيج وچائي.
انگ لڪيونے آڳهين، سٺے نال سدائي.
مين رانجهن دي رانجهن ميڏا، لنون لنون رانجهن ماهي.
”سچو“ هے مسڪين الله دا، در در باب تے مائي.

کافی ۶۰

مَیں ویسان تَخت ہزار، چوڑ کے جھنگ سیالین دا، سنیان وے!

پاہل، ویر تے پیو ماء مَیٹون، حیلے کَرن ہزار۔

مَیں تا شَرَم حیا کُٹون گُٹیان وے۔

لوکان دی کوئی غرض نہ مینون، رووان زارون زار۔

مَیں تا در سٹھے دے پَٹیان وے۔

رنگپور میڈا روح نہ پاوے، کیڑے سَپ خوار۔

مَیں تا ملکہ رانجھو دی ٹٹیان وے۔

ویسان ویسان مَول نہ رہسان، سَت سَپو سینگار۔

”سَچو“ برہہ بلیندا بَہیان وے۔

کافی ۶۱

اُن گھتیے ہن دونہین دونہین، رانجھو سائین اگڑ اسادے۔

مَیں تے رانجھو ہک ٹیوسے، مَسَت رہیوسے ڈونہین ڈونہین۔

راہ اِہین دے واقف نہ ہاسے، عِشق اسادا سُونہین سُونہین۔

کِٹان مَیں تے کِٹان رانجھو، سَودا کیتا ہا روحین روحین۔

ایڈے اوڈے مَول نہ ڈیکین، ”سَچو“ یار سَمُوہین سَمُوہین۔

ڪافي ۶۲

ڪنهن تون آپ لڪايوئي، وو ... ڪنهن تون آپ چڙايوئي، وو!

ڪس دے ڪيٽے رانجهن سائين، جهونا بگل هنڊايوئي، وو!

تون تا تخت هزارے دا سائين، ڪيون ڪر چاڪ سڏايوئي، وو!

جوڳي هوڪر مُرلي هت ڪر، در در ڦيرا پايوئي، وو!

منجهيان دا تون مانجهي هوڪر، ڪيڏا هنر هلايوئي، وو!

هرهڪ وچ رک راز تون اپڻا، ”سچو“ سر سمجهايوئي، وو!

ڪافي ۶۳

ويڙهے اساڏے وسے، رانجهو يار، ڙے ميان!

ناز نيٿان دے نال پيارا،

دليان پرايان ڳسے.

راه رانجهو دي سڻو وے سنيان،

ڪائي نماڻي تون ڏسے!

قتل ڪريندا عشاقان تون،

يار ”سچو“ ول هسے!

ڪافي ۶۴

مَن رانجهو هڪ ٿيان، ڪيڙا سَت گهٽيجي.

ظاهر نه هائي جڏان ذات ڪيڙيان دي،
تڏان عشق رانجهو دا لٿيان.

در رانجهو دے مَن وڪاڻي،
بيان ڪيپيان آسان تے ييعان!

جنهن دي آهس روز ازل ڪئون،
وَس آهين دے مَن پئيان.

ڪرين نصيحت سائون نه ڪاڻي،
شَرَم حيا ڪئون ڳڻيان.

دعويٰ آسان تے ڪنهن دي نه لڳدي،
سئو تُسان سڀ سَنِيَان.

ڪيون وهيندڙين سئو ”سچو“ ميان،
نِيتين نير ديان نِيَان.

کافي ۶۵

يار چڱي ثسان لائي، وات ميڏي ٿيڏي وائي-
قسم اهاڻي!

طرفون ٿيڏي يار پيارل، پاڇي عشق دي آئي-
قسم اهاڻي!

ٿيڏي در دي بردي آهس، ڏوجهي ڪاڻ نه ڪائي-
قسم اهاڻي!

حال ميڏي دي رانجهن سائين، ٿيڪون سٺ سڀائي-
قسم اهاڻي!

ثسان ٻاجهون ٻنهان سيالين تون، دل اسان هڻ چائي-
قسم اهاڻي!

دل ”سچو“ دي نال ٿساڏي، برهه اڻ اڙائي-
قسم اهاڻي!

کافی ۶۶

عشق عقل کیا لڳے لڳے ... وو میان قاضیا!

دوڑ عقل دي ڪٽلے تائين، عشق دي منزل اڳے اڳے -
وو میان قاضیا!

نال عقل دے ڪٽي پسارے، ڏيک برہ ڪئون پڳے پڳے -
وو میان قاضیا!

میں رانجهن دي رانجهن میڏا، کيڙا وت ڪيون وڳے وڳے -
وو میان قاضیا!

بوءِ برہ دي جنهان نون هوئي، يار انهان نون لڳے لڳے -
وو میان قاضیا!

دوست منگدا ”سچو“ جنهان نون، پرت تنهان دي تڳے تڳے -
وو میان قاضیا!

کافي ۶۷

مَين تان قَردي وَتَديئان، تيدڙو نال!

ئون تان تَخت هزارو دا سائين،
مَين تان هير سيال.

پاي رڪاب تَساڙي هوسان،
جيھو تيھو حال.

ئون تان بے پرواه جَليندئين،
ساڙي جوشان دے وچ جال.

اڀڻي در دا دلبر سائين،
”سَچو“ سگ سَنِيال!

کافي ۶۸

کيها چيٽڪ لاند لاند، رانجهن يار اسائون سَنِيان!

ساه سَرِيرون کي چَريندا، جڏان کڻ پانهن لڏاندا ولاندا.
مَين تا جاڻان درد کھين کئون، ڳلي ڳلي وچ ڳاندا گهماندا!
سارو راڄ وءِ سيالين دے کئون، پھون پھون اھو پاندا سياندا.
کھن تا ڳالھون اڳڻ اساء، ڦيرا وک وک پاندا آندا!
”سَچو“ جاتا تَخت دا سائين ميان، اٿان سو چاک سڏاندا پلاندا.

ڪافي ۶۹

سائون ياد ڪيتا ... ڀلا ميان پانڌيا وڃي!

پر پيئي ڪائي ڪرين اسادي،

نينهن سائون اٿان نيتا.

زهر پيالا درد فراق دا،

هٿون ماهي دے مين پيتا.

ڏيڪڙ نال ساڻي ٿساڏے،

جي موياءِ وڪل جيتا.

نال سُهڙے دے ساھ ”سچو“ دا،

ٿسان ڳالھين ڪر سیتا.

ڪافي ۷۰

ڪيوين ڪران مين بيوس پٽيان ... سٿو وے لوڪو لوڪو!

طعنه ٿنڪے لڪ لڪ بديان، ڏيون سائون سنيان.
 اکن سيالين ته ”هیر سیاڻي“ ... مين آياڻي ٿيڻان.
 شرم حيا سڀ چوڙ ڳيوسے، عشق رانجهو دے لٿيان.
 برھ سينے تے براق دوڙائي، نيڻين وهنديان نيان.
 مين ٿون نصيحت ڪوئي نا ڏيوے، هوش ڪئون مين ڳڻيان.
 ورد وظائف ست گهتيوسے، قال ڪئون پي رهيان.
 ڪوڙيان ڳالھين سٿ ”سچو“ وے، خيال اھين سڀ ڪنيان.

کافی ۷۱

یار ملے تا مین جیسان، لوک کرے مَر ريسان۔

الله دي سنهن هے!

رانجهن کیتے سٹو سَنِيَان، مین دیوانی تيسان۔

الله دي سنهن هے!

راتين دینهان یاد کریندیان، هادي تَيَذِيَان حَدِيْثَان۔

الله دي سنهن هے!

ڈوٹ ڈوراپے وک نہ ڈيسان، لکین کیتم کيسان۔

الله دي سنهن هے!

شاه رانجهن دا سٹو سَنِيَان، نینهن نباہ کے نيسان۔

الله دي سنهن هے!

توہین جہانین یار پیارا، دامن تَيَذَا ليسان۔

الله دي سنهن هے!

سِر "سچو" اے اڳون سائیان دے، پہلے ست سَنِيَان۔

الله دي سنهن هے!

کافي ۷۲

رانجهو يار ديان ڳلان،
سنڀان سائون پانديان!

ڳجهيان رمزان رانجهن واليان، سڄا لوڪ نه سڄا.
سڄا سيالين رانجهن ڪڙن، ڪيڪر جي ٿون جهلان!
ماهي دے مهڙے ڪڏ قبوليم، هڻ وال پڇے نا ولان.
”سڄو“ ڪيتيان سينے اندر، حسن هادي دے هلان.

کافي ۷۳

اسان وڃڻا تخت هزارے، رهڻا راوي دے ڪنارے.
اے دل ساڌي ٿئي ديواني، ويڪڻ هڪ نظارے.
هو ڪنيزڪ وڃ اٿاھين، باقي سا عمر گذارے.
نيڙيان ٽالھيان راوي واليان، جتان رانجهو مست پڪارے.
هے ضرور اسان ڪون وڃڻا، اٿ ڪيتا ياد پارے.
سڄو ”سڄو“، هڪور رانجهن ڄاڻين، لڳ نه ڪنھن دے لارے.

ڪافي ۷۴

ڳالھين رانجهي بيان سائون پانديان... پانديان پھون وے سيپانديان!
 سنڱ ڪر رانجهو، جهنگ سيالين، پيڙے ڪر ڪر آنديان.
 ويڪ ڪے صورت سنهڙے والي، پاند ڳچي وچ پانديان.
 هو هو ڪر ڪے بيان وچ حيرت، خون جگر دا ڪانديان.
 ”سڄو“ رانجهو ملڪ هير دي ... بيان چوڏ پڇي گهر جانديان.

ڪافي ۷۵

لڳڙي وچ دل رانجهي نال،
 اڙے لوڪو، اڙے لوڪو!
 روح اساڏا راتيان ڏينهان، پيا وچ خاص خيال.
 رانجهو تخت هزارے والا، مين تا هير سيال.
 دل تے آءِ جو محڪم رهي، رانجهو دي هڪ ڳال.
 اصولن تنهن دے نال جو آهي، جي ميڏے دي جال.
 عشق رانجهو دا اندر وڙيا، وسر ڳئي هي چال.
 ڪيون اپڻا مين حال سڻاوان، پرھ ڪيتا بے حال.
 اڳون سڄڻ دے عرض ڪرڻ دي، ميڏي ڪيھي مڃال؟
 حاضري وچ هميشه هوين، ”سڄو“ تون آپ سڻيال.

ڪافي ۷۶

نا ڄاڻان نا ڄاڻان،

جوڳي ڪيھ ڏيسون آيا!

اڳي ڪڏاھان ٺھين سو ڏنم، صورت تا نہ سڃاڻان.
ڪيئون ڪريندا، سڻو سڻيان، نال مڏي ڪيھا ماڻان.
ڳل وچ ڪفني دست پھوڙا، آو مليندا پاڻان.
”مين اھوئي رانجهن اھس، ٿيڏي ڊرتي وڪاڻان.“
مھڻي طعني سڀ لوڪان ڏي، ”سڄو“ ساھ سڀاڻان.

ڪافي ۷۷

برھي ”جھنگ“ ڏکايا،

مين تا تخت هزارے دا!

عشق اصل ڪئون سڻو سھيليان، سيالين دا راڄ پڇايا.
اھي سڄا لھين عشق ديان اصلي، ٻي تا ڪنھن نا سکايا.
مصلحت ڪنھن دي مول نہ مندا، اھين آپي اے ڏيس چتيا.
وچ ويرانے برھي ڪيئون ڪر، اپڻا گنج لکايا!
”فَحَبَّبْتُ اَنَا اَعْرَفُ“، ”سڄو“ اے سيل بنايا.

ڪافي ۷۸

هوسان ٿيڙو نال، وو،

جهوڪان وسني شالا رانولا!

نال اساءَ نانءُ سائين دے، او جاني گڏ جال!
جيھي تيھي مين ٿيڙي هوڙيان، جيوين وڻيئي تيوين پال!
سينے اندر سانپ رکيوسے، ڳجھي ٿساڏڙي ڳال.
مين تا صدقے تين تون هوسان، ڪيتوئي چاڪان دي چال.
”سچو“ نماڻا در ٿيڙے دا، پلا سو تنهن ڏے پال.

ڪافي ۷۹

اھے اڪيان ڪنھن نا لڪيان، نال ماھي دے رنگ رتيان!

ويڪڻ رانجهو دے ڪئون هوڙ نہ مائي، رب ڏيڪڻ ڪيٽے ڏتيان!
مصلحت ٿيڙي مول نہ گھنديان، ويڙھے رانجهو دے جے وتيان.
عشق ماھي دا غالب هويا، وسريان بيان ڳلان ڪٿيان.
مين رانجهن دي رانجهن ميڏا، اهو ڪيڙا گھول مين گھتيان.
ڏينھان هونديان نرس ديوانيان، راتين سے سک نا ستيان.
اڳھين عشق پرايا جنھان، ڪون ڏيوے تنھان متيان!
نال سچڻ ڦرے ”سچو“ مستانا، مے محبت ديان پي متيان.

کافی ۸۰

عشق رانجھن دیان گالھین، اڑی امان، مینون پاوندیان!
 عشق میڈے دیان گالھین سییٹی، سٹن سب سیالین.
 کھ کیڑیان دیان پت دیان سوڑین، ساڑ گھتان سے نہالین.
 حال میڈا تا اہو جیہا، نال تیڈے کیوین جالین.
 ”سچو“ سرتے عشق دے سہرے، وسر گیم بیان چالین.

کافی ۸۱

چیرے والے یار دا نوکر ٹیسان... نوکر ٹیسان، گنگی والے یار دا!
 بیان گالھین سب دوستی ہاجھون، سنیان سب سنیسان.
 دامن سچٹان دا دست اسادے، اور نہ کنھن دی ٹیسان.
 زھر دی گھٹڑی دست ماہی دے، بسم اللہ کر پیسان.
 نال سہٹے دے ”سچو“ سائین، نینھڑا نینھن نیپسان.

ڪافي ۸۲

ڪلنگي والا يار...

شالا جيوين، لڪ ٿيوين! يار سدا چڱ جيوين!
ملڪ ٿساڏي، ملڪ ٿساڏي، ڪيا جو تخت هزار!
سڀ سيالين ٽين تون صدقے، ڪيتر ٺهڻ نثار.
مين تا ڪوجهي ڪمي ڪالي، تون صورت دا سينگار.
”سچو“ نماڻا در ٿيڏي ٿي، روندا زارون زار.

ڪافي ۸۳

يوڙڻ سائين، ٺهڻ دليان ڪنن دور، وورانجهن سائين!
لنن لنن دے وچ ماهي وسدا، نيڻا دے وي حضور.
هر دم حاضر ناظر هيئن، يڪ موفرق نہ مٺور.
ڏس اهوئي هادي والا، ٺور علي ٺور.
بات برہ دي اکڻ مشڪل: ”سچو“ رهڻا صبور.

کافي ۸۴

پاس کيڙو ڪون جو ڏيسين، رانجهو ست گهٽيسين.
 اها نصيحت سڻ اسانڙي، پيڙيان دي نگري جے ويسين-
 يار ڏورا پے ڏيسين.
 باجهون دلبر ڪائي ساعت، اوران دے نال ايسين-
 سُهڻا دور سڏيسين.
 رانجهے ڪون تحقيق ڄاڻين، پچے ڪر وال وکيسين-
 ماهي گولا سڏيسين.
 رانجهے دے طرفون طعنے ٿهت، سارے جهنگ دے جهلسين-
 آپے هت گهٽيسين.
 هڻون ماهي دے سڻ ”سچو“ ميان، پيالا عشق پليسين-
 يار پي آپے مليسين.

ڪافي ۸۵

هڪ رانجهو اساءَ نال، ڪيڙا ڪيا ڪريسي، ميان!
 ڪڏان لاکون ناق پيا ه، ويڙها پاڙا ميڙي خيال.
 غرض اساکون لوکان دي ڪيهي، نال جاني ساڌي جال.
 نال اساءَ سئو سٿيان، ڳجهي رانجهو دي ڳال.
 رانجهو دے ڪارڻ ڪيئي سڪديان، نا هڪ مين هير سيال.
 ڏون ڏون بيعان ڪيهيان ڪريندئين، وو هڪا بيع بحال.
 ”سچو“ نه حاجت عرض ڪرڻ دي، ميڙي نهين ڪائي مجال.

ڪافي ۸۶

رانجهن ڪيئون چرلایا!... اکين اساديان راه پکينديان.
 اکن سيالين، ”رانجهن سائين - چت ٿسان تون چايا!“
 ٿسان پاڇئون گذر جو ويندا، اهو سوڏينهن اجايا!
 طرفون ٿساءَ ڪڏان سنيها، اسان ڏهين نهين آيا.
 اينوين سٿيوسے ”جهنگ سيالين، هويا رانجهن دا رايا.“
 ”سچو“ سائيان ٿون ياد ڪراهين - اهو سڄڻان فرمايا.

کافی ۸۳

جادو لایا، جادو لایا... بیبا، اُنہان رنگ پریان!

عشق مارے عاشقان ٹون، اشکار، ہوئے ہوئے؛
درد ڈایا، وٹوتا، روز شب تار، روء روء -
بیبا، یار دل دا ڈایا!

شمع حُسن تے عشاق جیوین مَر سڑن پروانڑے؛
راتیان ڈینہان گڑ رہئیے، معشوقان در دیوانڑے -
بیبا، موت پاس کڑوتا!

عشق بازی ہے سپ، جان بازی پاوٹا؛
عشق دے میدان وچ، سر کات تے پچے اوٹا -
بیبا، پند ہے اڑانگا!

مَن پُچیا سہٹے یار کٹون، "تیدے طرف کیکر اوٹا!"
اھا تھی ولاٹھی یار ڈھون، "جھنگ چوڑ کے ول نہ جاوٹا" -
بیبا، ڈک ڈسیندا!

ڈایے چالے سہٹیا دے، گِل گھتن سونے ہار؛
کَنڈی چناہ دے گڑ رہیان، جوگی ڈیک رانجھو یار -
بیبا، بھون ازیان کردا!

ديس اپڻا چوڙ ڪے، هڻ يار چليا پَرديس؛
هجر تنهين دے ميئون ماريا، ول آوے شالا ديس-
بيبا، رب اڻ ملویندا!

جوڳي زلفين والڙا، ويڙهے ساڏے ول آندا جي؛
پُچو مين تون حال حقيقت، روح ميڏے تون پاندا جي-
بيبا، اکين حال مَريندا!

ديدان تون اڄ عيد هوئي، جوڻيا حاصل ديدار؛
گهر ”سچو“ دے گهر جو آيا، چوڙ ڳيا آزار-
بيبا، دل خوش هوئي!

ڪافي ۸۸

مين بَندي هوڻيان ني يار ٿيڏي... شالا جيوين، وے يار!
نال آساڏي وے رانجهن محبت لايوئي، اڳ اندر وچ وي اڻ جڳايوئي-
هڻ نہ پُچدئين ڪيوين، وے يار!

جهنگ سيال پي رانجهن تين تون صدقے، راج ڪيڙيان داني يولڻ هويار دڪے-
ميئون پانووين اينوين اينوين، وے يار!
وہ ديان وڻيان وے رانجهن سانون ٿينئين، نال پنهن دے بهون هسينئين-
ملڪ ”سچو“ دي شل ٿيوين، وے يار!

کافی ۸۹

مَین تا نالہ کَر کَر رہیان... سائون لڳڙا عِشق اویڙا!

ساڌے حال دی خبر نہ کائی، تُسان نال میڌے کیهی لائی!
کَیون مَریندیانتو تُسان سَنیّان!

هَکو جیڏیان اسان تے هَسدیان، رَل مل هوکے رانجھو دَسدیان،
مَین تا حال کَنون هُن ڳئیان.

کیتا حُسن اسائون اداسی، گڏان رانجھو مَین کَنے اُسی،
جنهن دے کیتے بیراڳڻ تئیان.

میڌے حال دا مَحرم نا کوئی، کنهن کُون اک سٹاوان روئی!
مَین تا وَس انهان دے پئیان.

کیتیان عِشق هادی دے الیلان، اُوے، دیکے نہ ویل کویلان!
”سَچو“ لحظے لحظے مَین تئیان.

کافی ۹۰

رانجھے دیان رسوایان، سارا لوک اسان نون ڏیندا.

جو کجھ سائون رانجهن کیتا، سو وِل لوک سٹایان.
ڳجهیان بَرچیان رانجهو والیان، کنهن نون مَین وکلایان!
”سَچو“ سو لک طعنے تهمت، چَثمان تے چُم چایان.

ڪافي ۹۱

پلا اسان ڪريسون ٿيڪون، حيله هزاره وو هزاره!
 گهر اسانءِ پي چوڙين وو، ندي ڪناري هو ڪناره.
 ٿيڏه ڪيٽي سينگار ڪرده ني، جهنگ سارو هو ساره.
 تنهن ڪئون پڇي ٽوهين رل ڪر، ويسون تخت هزاره هو هزاره.
 راج سيالين درست چوڙيسن، ”سڄو“ فقير بيچاره هو بيچاره.

ڪافي ۹۲

پار چناه دے سٿو سٿيان، رانجهو سائين وسدا وسدا.
 ٽيڪن سיתי هر ڪنهن جائين، ڪڙڪے آپے هسدا هسدا.
 اپا لمان يار اسان ٿون، ٻينهڙا لاڪے ٿسدا ٿسدا.
 ڳالهين نال وے دليان سڀ ديان، اکين چاڪے گسدا گسدا.
 سڀان نال وو هڪو جيها، ڪيون وو ”سڄو“ ڪئون نسدا نسدا!

کافی ۹۳

اَوین تون میڈے کول، وے... مین تا مَردي هان!

تِيڈے ڈیکڑ کیتے سٹھٹا، لک لک حیلے کردي هان.
اسان تسانس خون و مَندي راوي، راتيان نديان تَردي هان.
سيالين وچون باهر پَئي آن، بانهي سو تِيڈے بر دي هان.
لا اباليان يار سٹھے ديان، ويک "سچو" مین تہ تَردي هان.

کافی ۹۴

مک مہتاب سچڑ دا سنيان، گھونگھت وچ لکائيس!

ڈونھين نور تجلي ڏيندے، کيون وَت آپ چپائيس!
ظاهر باطن سوئي آھا، بازي پيد بنائيس.
چشمان دے چمکارے لکدے، لاشک برھا لائيس.
صورت وچون مورت بڻ کي، "سچل" نام سڏائيس.

کافی ۹۵

طیب دِلین دا پیارا! فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

میں تے رانجھن کوٹ اُساریا، ہنجنھون دا وُت کیتم گارا۔

فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

کوٹ جڑیا، برمدا ہویا، چوڑ چلیا وُتجارا۔

فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

میں تے رانجھو کوٹ اہین وچ، نینھن دا ماریا نعرا۔

فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

ڈینھان اوٹ تیدا ناہین، راتیاں لنگھسون چارا۔

فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

”سچو“ سیر تھین دیا ہویا، گیہا محل مہارا!

فریاد، وے میان، سٹُ حال، وے!

کافي ۹۶

کيها غرض پيوئي، وء، اپڻا ديس چوڙيوئي!
 خوشيان خرميان چوڙ ڪراهن، ڏک قبول ڪيتوئي.
 شان شاهي دا گم ڪيتوئي، جهونا بگل هنديوئي.
 ائون هوگر اٿان جو آيون، رهبر عشق ٿيوئي.
 تخت هزاره دا تون سائين، ڪيون ڪر جهنگ پچيوئي!
 درد هجر وچ سڻ ميان ”سچو“، ڪيون ڪر آپ گهتيوئي!

کافي ۹۷

چيرين جو اچ ڇم ڇم لائي، يار ويڪورنگ لايا هءِ!
 غمزہ رمزہ ساز ڪڙه ٿئي، ڳاوڻ والے ڳايا هءِ.
 منهن مهتاب ڪنون هءِ زياده، صورت وچ سوايا هءِ.
 شاه گداگر پير اميران، ڦير ائين ڦٽڪايا هءِ.
 عشق جنهان دے اندر وڙيا، نظر تنهان ٺون آيا هءِ.
 رانجهن سائين جاءِ جوڙائي، وچ ”سچو“ ته سمايا هءِ.

کافي ۹۸

هُن ڪيُون ڪيتي هيئي به پرواهي!

عشق تہ ٿيڏے صبر وساريا،

خوني خنجر پرکے ماريا -

شاهد هے سارا جڳِ الاهي.

آپ ڪئون ڇا دور ڪيتوئي،

دل اسادي ڇا چور ڪيتوئي -

من ٿيڏے وچ اصل دي آهي.

دامن ٿيڏرے آ مين پٺيان،

هوش عقل ڪنون هُن مين ڳڻيان -

بخش گناه اساکون ماهين!

در ٿيڏے تے لکين سوالي،

گل وچ پهریم پهرڻ والي -

”سچو“ جيھے ٿيڏے لکين سپاهي!

کافي ۹۹

ساڏيان زاريان، وءِ نال ماهي دءِ، زاريان سو واريان!
 حسن تيڏءِ ديان چلڪان چڙڳيان، بيحد بحريان باريان.
 اڪيان ٿيڏيان ماس يتيمان دا، ڪرديان نت نهاريان.
 مويان ٽون ۽ مار نه پيارا! ٿيڏءِ نيٿان دي مين ماريان!
 بره ٿساڏءِ دل آساڏي ٽون، سنيان وي سڀ وساريان!
 زلفان ٿيڏيان سياه سنهاريان، ڳل ”سچو“ دءِ پيان ڳاريان.

کافي ۱۰۰

ڪيهه ڳالهيون چر لايوئي! ميڏي دانيان، وءِ
 ديس آساڏءِ الله آڻيسي!

ڏيک آساڏءِ عيبان ڏهون، ڇت آسان ٽون نه چايوئي!
 اوڳڻ ميڏا سٺا سائين، ڏيک نظر ڪوئي آيوئي!
 سٺا، ساڏا موڪ سڀوئي، وره دي وات وڌايوئي.
 جو ڪجهه اڪيوئي سٺيا مين اهو، سوئي اصل آزمايوئي.
 وچ هزاره خبران پيان، ويڙها ”سچو“ دا وسايوئي.

ڪافي ۱۰۱

خوش تون سدا هوئين، يار، سانون بهون پاوندائين!
 قدامان اتون صدقے مين، اڳڻ اساءَ جڏان اوندائين!

هويان مشتاق مين طالب ديدار دا -
 خوني اڪيان دے نال، مارڪے ول جاوندائين.

جوڳي ٿي ڪر آيون، ڀڳويان بگليان پهرڪے -
 ونجهلي وڄاڪے رونداءِ، هر ڪهين ڳلي ڳاوندائين.

عقل شرم هوش ڳيا، دل ڪون ٿئي ديوانگي -
 مين ڪنڙے وو عشق ديان، فوجان پڇون لاوندائين.

”سچو“ هے مشتاق تيرا، طالب هڪ ديدار دا -
 تنهن دي ڳلي ڪيون، وے يار، ڦيرا نهن پاوندائين!

کافی ۱۰۲

لڳيان هُن لڳيان، اڪيان تين نال.

سڀ سياليان، وءِ، بره تِيڏے ڪنون،

پڳيان هُن پڳيان.

نال تِيڏے، وو ڳالهيان مِيڏيان،

اڳيان هُن اڳيان.

سر تے ڳنڌيم، وءِ، ماهي واليان،

سڳيان هُن سڳيان.

نينهن ديان نوبتان، دل اساڏي تے،

وڳيان هُن وڳيان.

عشق جنهان نون، ”سَچو“ اھے ئي،

تڳيان هُن تڳيان.

ڪافي ۱۰۳

اڪيان لڳيان رانجهو دے نال، نال رانجهو دے اڪيان لڳيان.
 مَن تہ رانجهن دي رانجهن مَیڏا، چوڙ ڪيڙا هڻ پڳيان.
 نال رانجهو دے مَیڏيان ڳالھين، اصلون هونديان اڳيان.
 روز ازل دے رانجهو واليان، سر تے ڳتڙيم سڳيان.
 سڀ سيالين وچون مَن هڪا، عشق رانجهو دے لڳيان.
 سڻ وے ”سڄو“ اهو رانجهن هر جا : برہ ڪريندا هے نڳيان.

ڪافي ۱۰۴

پَلا پَلا، لائي لائي،
 مَن نال لائي... سڻهے يار وے ميان، لائي- سو ڏاڍي لائي!
 طرفون سڄڻان دے ميان طرف آسانء، پاڇي سا برہ دي آئي آئي.
 سارے جهنگ تون دلڙي آسان پي، روز ازل ڪئون چائي چائي.
 ڳالھ اھين وچ ماوان پيڻان، وير نہ ٿيسن پائي پائي.
 ”چوڙ هزارا سورانجهو آندا“، اها مَن سڻدي آن وائي وائي.
 اڳ عشق دي سينے اندر، يار ”سڄو“ پڙڪائي پڙڪائي.

کافي ۱۰۵

يَلا يَلا جَھيندا... آسان نون نہ چوڙيندا، هو چوڙيندا!

”تونہين رل ڪر چلون هزارے“، اها تہ ڳالھ ڏسيندا ڏسيندا.
جھنگ ديان ڳالھين چوڙ اٿاھين، اڳون تہ ڪون پڇيندا پڇيندا.
”اتون جو ويسون وڻ نہ آسون“، اھو سو ٻول ٻوليندا ٻوليندا.
”جھيڙے جھڳڙے تون چٽ پيو سے“، اھے دلاسي ڏيندا ڏيندا.
”آسان ٿساڏا ديس اھوئي“، ”سڄو“ سو ديس وسيندا وسيندا.

کافي ۱۰۶

جھنگ ڪنون مين چٽيان، نال سھڻے دے مين جالان.

ٻن ڪيڙيان دے طول وھاڻے، بٺ گھتان مين نہالان.
آپون جاڻي ظاھر ٿيسن، ڳجهيان تيڏيان ڳالھان.
عشق آساڏے ڀاڱے آيا، نہ تہ بيان پي سو سيالان.
عشق ٿساڏے زوران زوري، خوب ڪيڏاين چالان.
”سڄو“ سنڀالان ڪڇے والے ديان، نت نت ڪران نالان.

ڪافي ۱۰۷

لڳا عشق مين ته هڻ چڪ رهيان،
 انهان سيالان دي وو صلاح ڪئون.
 سَنِيَان، سَنُو سِيئي، رڳ مل رانجهو،
 اُسي سو ساھ پَساھ ڪئون.
 جے مين تون پڇو تڪرار ٿيوے -
 ساري ڳالھ حاصل ويساھ ڪئون.
 ملامت چاون سر موڙ ڪڙن،
 اھين عالم دي وھ واھ ڪئون.
 ”سَچُو“ سر هاڊي والا حال جھليا،
 گوشہ گھن ثواب گناھ ڪئون.

ڪافي ۱۰۸

مين ماھي دي مستاني، وسدا دل وچ دلبر جاني.
 برھ دے غمزے سوين هزارين، گھتيوئي مار اخواني.
 عاشق هووين تا سر ڏيوين، ڳالھ هيئي مرداني.
 دائم دل وچ پاوين جھاتي، رمز لھين روحاني.
 چاڻ ”سَچُو“ بن عشق رانجهن دے، ڏوجھي سڀ ناداني.

کافي ۱۰۹

ڪهين تہ نہ يارو، اهو ساڏا اعتبار!

جيڙهيان ڳالھين چوڪيان چوڪيان، ٿيوسے تنھان تون پڇ بيزار.
 ڄاڻ رھيوسے نال يقينے، اھو سڀ ھے گرد غبار،
 اھين ڳالھون ڄڏان تڏان، ويسون تخت هزار.
 لوڪان وچون ڪوئي ھڪ چيسِي، برھے والا بار.
 ”سَچُو“ شُبھ شڪ پَنيوسے، ”لاسيفِ اِلا ذوالفقار“.

کافي ۱۱۰

آپے محرم ھويا مھين دا، آپے محرم ھويا شھ جي.
 نہ مَين ياران نال ياري جو لائي، نا مَين عِشق ڪمايا شھ جي.
 نا مَين وچ تماشے آئي، نا مَين پير چلايا، شھ جي.
 نا مَين اٿان سيند ڳنڌائي، نا مَين ڪوئي ڇت لايا، شھ جي.
 نا مَين شھ دے ڪول جو ٻيئي، نا مَين سھرا ڳايا شھ جي.
 ”سَچُو“ دا سر تَين تون صدقي، رھبر راز بتايا، شھ جي.

ڪافي ۱۱۱

سڻو سنيان، وو، سانون نهين ڪيڙيان دا خيال.
 مين ته رانجهو دي آهي، رانجهو ميڏا حال.
 ماهي يار دے ڪيتا اسانون، نينهڙے نه نهال.
 ”سچو“ ساڏا سُهڻل سائين، لهسي سار سنيال.

ڪافي ۱۱۲

رانجهن چاڪ سڏايا...

ڪنهن نون ڪوڪ سڻاوان!

عبرت وچ اهيڻ دے آهس، جنهن تختون جهنگ پڇايا.
 آدم دا ڪر جوڙ آئين، آپ ڪون ڏيڪڙ آيا.
 آها شاه، ٿيا وٽ چاڪر، اهو تنهن هنر هلايا.
 بازيگر ٿي بازي ڪيڏے، بازي سيل بنايا.
 ظاهر باطن اسم اهيڻ دا، ڪيتس ڪونه ڪنايا.
 سمجھ ”سچو“ هر هڪ وچ سائين، جنهن ڏيک تماشا لايو.

کافي ۱۱۳

جڏان سمجھ پئي هے دل کون، تا اے جڳ سارا، مین ئي.
 جهنگ سيال پي سیر اسادا، تخت هزارا، مین ئي.
 هرکنهن طرفین ویک وڄایا، عشق نغارا، مین ئي.
 محبت دے میدان دے اندر، ماریا نعرا، مین ئي.
 دل وچ ڌمان عشق مڄایان، هان نت چمکارا، مین ئي.
 ڏوهان جهانان دے وچ ”سڄو“، هان بیچارا، مین ئي.

کافي ۱۱۴

مین نال ٿسان کیهی لائي!...
 فریاد وو میڏي رانجه!
 اسان نمائیان کنون سُهڻا سائین، کیون، ویندئین ڇت چائي!
 نهین ٿساکون نال اسادے، واجب بیپروائي.
 پانوءِ نہ تیکون ڳالھ اسادي، جا ڳالھ میڏي تن تائي.
 حال اسادا ڏیک کراھڻ، او ٿیوین ڏک پائي.
 طرف اسادے کڏان نہ پئيوئي، یار کتابت کائي.
 راتیان ڏینھان ٿیڏے آهي، وات ”سڄو“ دے وائي.

ڪافي ۱۱۵

آدب نال آليسان...

هوسان مين رانجهو دے نال!

بن ڪيڙيان دے طول وهاڻے، پلنگين پير نہ پيسان.
مين رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڙا گھول گھتيسان.
پار درياھون جھوک رانجهن دي، ٻانهڙو تر تر ويسان.
جنهن تڙ رانجهو منجهيان چارے، تنهن تڙ باغ بڻيسان.
هڪ دل آهي رانجهو نيتي... ڪيڙيان نون ڪيا ڏيسان؟
سُھڻي صورت يار ”سچو“ دي!... ڪنهن کون ڪوڪ سُٽيسان!

ڪافي ۱۱۶

يار جاني ڙے يار جاني، وڪ اسان ڏهين ڀالين!

تيڏے طرفون طعنے ڏينديان، سانون سڀ سيالين.
نال اساءے، دلبر سائين، گجهيان تيڏيان ڳالين.
مهر پوويئي يار پيارل، نال اساءے جالين.
نال ”سچو“ دے جو ڪيتوئي، قول اهو وٽ ڀالين.

کافي ۱۱۷

چوڙ ٻاٻاڻي شاهي، وو،
 مَينَ وَطَن رانجهو دے وِيسان!
 هَتَڪَ هَوڙَ ٻاٻل پائي، مَتِيان ڏيوے سائون مائي-
 سَتَ ڪيڙَ، ٿيسان راهي، وو!
 سَپَ سهيليان مل ڪَر آنديان، ٿي ايلازي پلو ڳل پانديان-
 ”گَهَن مَتِيان، ٿي ڏاهي وو!“
 اوران دے نال ماهي ڪيون مَتان، طرف رانجهو دے عريضيان پَنان-
 گَهَن ڪَے قلم سياهي، وو.
 ”سَچُو“ دي دل ٿئي اداسي، بيوس هو ڪَے رهے سناسي-
 اصل ڪنون اينوين آهي، وو.

کافي ۱۱۸

ٿون تا آ وَسُ ساڌَ ويڙهَے... سَنُ وے ميان رانجهو!
 دوست اسان ڪَنون دور نہ جاوين، ٻہ نيٿان دے نيڙَے.
 ڪيڙيان دي نڱري ڪَنون توبہ هوئي، لٿے اسان تون جهيڙَے.
 تون تا ميڏا مَينَ تا تِيڏي، گهول گهتان سَپَ ڪيڙَے.
 عِشق تِساڌَے ڪِيڏي ڪِيٽي، لہ پئے سنڌَے سيڙَے!
 سدا هووين تون نال ڪرم دے، دوست ”سَچُو“ دے ديرَے!

ڪافي ۱۱۹

ڪٽ ٻاٻل تے ڪٽ مائي... سنيوڙي، مين ترانجهن دے لڙ لڳيان!
 مين تے رانجهن هڪ ٿيوسے... ڪيڙيان نال جدائي.
 ٻيلے ويسان رانجهو والے، چوڙ ٻاٻاڻي شاهي.
 ٻي هرڪائي ما پيو جائي، هير عشق دي جائي.
 ”سچو“ آکے سوز ماهي دا، ڏيندا عشق گواهي.

ڪافي ۱۲۰

پئي آن وچ گمان...
 رانجهن ڪنهن نہ لڪيان سنيان!
 وچ لباس چاڪان دے آيا... پُل ڳئے نادان.
 جنهان سهي شه رانجهن ڪيتا، ڪوڙين ٿئے قربان.
 ”سچو“ نام تريونے ڪيها، آپے آپ زبان!

کافی ۱۲۱

اے چا کرو سماء...

سیوئی رانجھن هويا!

سہس ہزار زبانان دے وچ، اپٹا رکیس الاء.
 هر مظهر وچ ظاهر هويا، کیا وت شاہ، گداء!
 کتے دلق درویشي پھرے، کتے او امراء.
 "اَنَا الْحَقَّ" اوڈاھون آوے، "سچو" وچ صداء.

کافی ۱۲۲

پلا چایا چایا، مہٹا چایا چایا...

وے پردیسی یار دا!

سارے جگ دیان بدیان چاٹم، رانجھن نال نینہڑا لایا لایا.
 رانجھن سائین وے تخت ہزارے دا، پچ پچ جھنگڑا آیا آیا.
 راج سیالین دا دل دا ڈایا، مینون سو نینھن نوایا نوایا.
 باہل ویر تہ نال آساڈے، جھگڑا کرٹ آجایا آجایا.
 سر آساڈے تے رانجھن سائین دا، یار "سچو" بلی سایا سایا.

کافی ۱۲۳

مَیں کنے جالین، وو سہٹا پَر دیسیئڑا!

اسان نمائیان تُون نانء سائین دے،

وَرَق وچوڑے دا والین!

طعنے تہمت تَیڈے طرفون،

ڈیون سَپ سیالین۔

دل میڈی کَنون و سر نہ ویندیان،

گجھیان تَیڈیان گالہین۔

اویں تُون پیارا اگڑ اساءے،

حرف ہجر دا تالین۔

در تَیڈے دا ”سچو“ اہا،

اھو اپٹا سگ سنیالین۔

کافي ۱۲۴

مَينَ تا رَمزان والے دي آهي، ووا!

مَينَ رانجهن دي رانجهن مَیڏا،

نال کيڙيان دے ناهي.

رانجهے نون ڪوئي اک سٺاوءَ،

”اڄ کيڙيان دي جڄ آئي“!

کيڙيان دي ساري نگري نون،

شالا آوے سگها تباھي!

نال ماھي دے ويسان ”سَچو“،

چوڙ پٻاڻي شاھي.

کافي ۱۲۵

سائون نينهن نپاوڻ آيا...

لاغرضان دے نال ني اڀڻا، وے!

روز ازل دے نال ڏاڍے دے، مَينَ تا نينهڙا لايا.

سهج ڪنون عَينَ آڀڻے سر تے، ورهے مينهن وسايا.

جي مَیڏے وچ جيڏيان، محبت مڇ مڇاڀا!

”عشق اڙانگا، تلڪڻ بازي“ - ”سَچو“ سچ الايا.

کافي ۱۲۸

سانون رهڻا ديس ٿساڏے...
نال هادي دے رهڻا.

دونهان پاڪے در ٿيڏے تے، ميان، ٻول ڪے ٻانهپ پهڻا.
طعنے تهمت سڀ لوڪان دے، سر تے سارے سهڻا.
گلا غيبت نانءُ ٿيڏے دي، ميان، خاص ڳلے وچ ڳهڻا.
ساه ”سچو“ دا ٿيڏي امانت، روز ازل دا لهڻا.

کافي ۱۲۹

هڻے وے سنيان، ويل اهاڻي... گذر ڳئي رات سپاڻي!
دوست مظاهر دے وچ آيا، آپ ڪنون چا آپ لڪايا؛
رنگان وچ ڪوئي رنگ چپايا، وه، بازي جو يار بنائي!
واه جو ڪيها پير بنائيس، تعجب جيها رنگ رلايس؛
شاه آها، هڻ چاڪ سڏايس، پير حقيقت اها سمجهاڻي.
جيڏے ڏيڪان ٿيڏے ماهي، ذات صفات جو هڪا آهي؛
گم ٿئي اٺ شاهنشاهي، اندر ٻاهر اها وائي.
عشق گهمائي اٺ منادي، اوئي غم هے اوئي شادي؛
مرشد عبدالحق ميڏا هادي، رمز ”سچو“ ڪون امين لائي.

ڪافي ۱۳۰

دلبر دي دلبريان ڪارڻ، اے من ميڏا برياني!
 آيا هے نماز دا ويلا، منجهيان مڪيا هے جو ٻيلا؛
 مين تے ماهي دا هڻ ميلا، لوڪان ليڪے ٿريا ني.
 گهوگهن مٽ منڌاڻي مٽيان، طعنه ڏيون سپے جٽيان؛
 گھول رانجهن ٿون سپے گھٽيان، جس ويلے ڪٽيان چڙيا ني.
 ”سچو“ سور سنيال ڳتوسے، وڪ وڪ اپڻي جان ڏتوسے؛
 نعره جڳ وچ نينهن ماريوسے، صاحب سودا سردا ني.

ڪافي ۱۳۱

سنڀان، ميڏي دل تے، ماهي ديان جهوڪان!
 عجب تماشا يار ميڏے دا، او لڪا وچ لوڪان!
 لنون لنون دے لڳ جو رهيان، ناز پرئے ديان نوڪان.
 طرف ٿساڏے جهنگ سارے ديان، چم چاڻم سر ٿوڪان.
 روز ازل ڪئون سر ”سچو“ دے، محبت لايان موڪان.

کافي ۱۳۲

رانجهن چاک ٿي آيا، سو الله ملایا...
مَين واري، وے الله ملایا!

تخت هزارا چوڙ گراھڻ، تنهن تا چاک سڏايا.
ڪٿون اکر ڪٽي نينهڙا، نال اسانڌے تنهن لایا!
پڳوے ڪپڙے پهر گراھڻ، برهے دا مينهن وسایا.
مَين تا صدقے ٿيوان تنهن تون، جنهن ”سڄو“ نانءُ سڏايا.

کافي ۱۳۳

بنهان ڳالهيان تون هڻ ڳئي اُن... سَنِيان وے مَين بنهان ڳالهيان تون.
ورد وظائف وے ست گهتيوسے، دست برهہ دے مَين پئي اُن.
ٿسان سيالين وے سڀ سيالين، مَين هڪ ديواني ٿئي اُن.
يار دے پچے وے، سڻ ميان ”سڄو“، مَين راهان دے وچ رکي اُن.

ڪافي ۱۳۴

سائون عشق لڳا، يار پيار ڏا... سائون نيٺين ڦوٽ نظار ڏا.
 سڻ آوازن عاشق جهڻ، نوبت نينهن نغار ڏا.
 هير نمائي جهنگ دي جڻي، رانجهن تخت هزار ڏا.
 پنهن لوڪان ٿون اجل مريد، عاشق قتل نظار ڏا.
 ”الْفَقْرُ فَخْرِي وَالْفَقْرُ مَنِّي“ وَت ڪيها ڪم پزار ڏا!
 اڪيان نال جو عاشق ماريوئي، وَت ڪيها ڪيس ڪٽار ڏا؟
 ”اَيْنَمَا تَوَلَّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ“ ٿي ڳولا اهين اشار ڏا.
 ”سَچُو“ سنيها ڪيڪر پهچي، نهين سو ڪم هرڪار ڏا.

ڪافي ۱۳۵

چرخي چت نا لڳدا...

هڻ ڪيويڻ آتڻ آوان، سَنِيَّان!

سَهج ڪنون مَين سر تي چايا، مِهڻا سار ڇڏا.
 مَين رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڙا وَت ڪيون وڳدا؟
 تانگهه ماهي دے نال اسادا، اے ٿن سارا تڳدا.
 مَين تا تيڏے در دا بردا، آهس عاشق اڳدا.
 رمزان نال ”سَچُو“ يار سُهڻا، دليان پرايان ٺڳدا.

ڪافي ۱۳۶

دور ڳڻي دلگيري... رانجهو اساءَ اڳڻ جو آيا.
 مين نمائي قران ديواني، هڻ ٻهون ڏٿس دل ٽيري.
 ڏيڪڻ نال رانجهو دے سنڀان، هوئي ساهه سڏيري.
 ائين تون ماهي مهر نه لاهين، جو تڏيڏے برهه لڳيري!
 وچ ته ”سڄو“ دے تون هي وسدا، تون هي ڳيون دل چيري.

ڪافي ۱۳۷

کيسا بانورے رنگ بنایا هے! کيسا رانولے رنگ رچایا هے!
 اهوئي جوڳي کلنگي والا، کهڙے دیسون آيا هے!
 کيڏون آندا، کيڏون جاندا! انگ بيٺوت رمایا هے!
 پاڻ مليندا وتدا رونداء... اک کهين دا وت چایا هے!
 مين نه جاڻان کون ذات دا، آء ”سڄو“ نام سڏایا هے!

ڪافي ۱۳۸

پلا وے ميان رانجھا! آوين آوين، ساھ سيباوين!
 سدا تون هووين نال اساڌے، الا ميان... وک نہ پچون تے جاوين.
 نانء سائين دے اگڙ اساڌے، الا ميان... سگھڙا آء ڦيرا پاوين.
 جهنگ سيال نهين جو پاندا، الا ميان... هڪ تون سائون پاوين.
 بره ٿساڏا ”سچو“ چايا، الا ميان... تون پي ”سچو“ کون چاوين.

ڪافي ۱۳۹

جهنگ سدا خوش هوسون، سهڻيان دے نال!
 نانء سائين دے سهڻا سائين، ورق وچوڙے دا وال!
 حيرت دے وچ پئے ڳيوسے، ويڪ چاڪان دي چال.
 اوڙے پاڙے ”چري“ آکن، پئے ڳئي اين ڪهڙے خيال؟
 عمر سيائي يار ”سچو“ دي، بره ڪيشس برحال.

کافي ۱۴۰

مَينَ تا تَيِّدَڙَ نال - رانجهو وو ...

تُون تا تخت هزارے دا سائين،
مَينَ جَتي هير سيال.

چوڙ ڪے ديس چَوِياري والا،
اَوَ اسان گڏ جال.

تَيِّدَ ڪيٽے بَسْمِي ليسان،
پٿيان اِهين خيال.

ڪنهن دے نال ڪران وو سنيان،
عشق دي ڳوڙهي ڳال؟

اِتلے ڏينهن ڪيون ڇا وساريوئي؟
اِپٿا "سَچُو" سگ سنيال!

کافي ۱۴۱

سُھڻي واليان ڳالھين، ڪنھن ٿون اک سٿاوان مين، وو!
 مين اياڻي نينھن ڪيا ڄاڻان، او هادي مڙ پالين!
 ريس ڪرينديان مين نال، سائين، سنيان سڀ سيالين!
 ”سچو“ ٿيڏي در دا سپاهي، نظر ڪرم دي پالين.

کافي ۱۴۲

مين تا آپ مستاني هو رهي... هڻ نال سنيان اڪان حال ڪيا!
 ماهي يار محرم ميڏي حال دا، ميڏا ڪم اوران دے نال ڪيا!
 سٿو سڀ سيالين وو ڳالھ ميڏي، رانجهو يار ٻاجهون ملڪ مال ڪيا!
 ماهي چاڪ ميڏي دل لت نيتي، ٿسان ڪن ڪيڙيان دا خيال ڪيا!
 جنهن دي روز الست مين هو رهي، تنهن دي آهس، پيا وو سيال ڪيا!
 مين ڪون، جو ٿيڪون ٿورا پيا ڏيان! سڻ يار ميڏا هے مجال ڪيا!
 وک اڪان لٿيجين ٿون هڪو ميڪون، ميڏا ٿيو ٻه اٿان اقبال ڪيا!
 مهر نال پچين جے ٿون آپ ميڪون، ”سچو، اک ٿيڏا هے سوال ڪيا!

کافي ۱۴۳

رانجهو دے ڪيٽے بهون پاندا، مهڻا يار دا... ڀلا ڪلنگي والے دا!

ويلے صبح دے ندي ڪنارے، وڻجهلي سو چاک وچاندا.

اڱڻ اسانڌے جوڳي هوڪر، ڪڏان ڪڏان اهو آندا.

لوڪان ڪنن چوري چوري، ڳجهڙي سو جهاتي پاندا.

چال حُسن دے نال موئي ڪون، مارڪے وڻ وڻ جاندا.

زوران زوري نال "سچو" دے، رمز نيٿان دي سو لاندا.

کافی ۱۴۴

کر کیٹی ساٹی، وو، سچٹان دیان منیان ڳالھین، وے!
نال اسآڙے تی چار گھڑیان، گے آکے جالین، وے!

فوجان حُسن دیان چڙھیان سر تے،
طرحین طرحین عشق دیان چالین، وے!!

ہن لکین طالب دیدار اہین دے،
رانجھو هڪ تہ کڙیان سو سیالین، وے!

رل مل سنیان رانجھو کیڙے،
ندی دے کنارے ئیدیان ٽالھین، وے۔

یار دا خیال هڪ رک، جے تون عاشق هیئین،
دل تون غیر دے خیال سپ ٽالین، وے

”سچو“ اہین راہ وچ جان جُٹ سپ ڳالین، وے،
کوڙے قاضی دے کاغذ تے مسلے،

کافی ۱۴۵

مَین موئی ہوئیان یولیا... یولیا، تون نا چر لاوین!

جیندا هووین یولیا، تیری بندی ہوئیان؛
اِہین جگ سارے دے وچ، تِیڈے نال پوئیان-
جیندین تائین یولیا، پھون من پاوین!

آہان دانہان کرکے یولیا، ساری رین وھاٹی؛
تین بن کٹان کٹان قردی، وِتان مَین تہ وِگاٹی!
اوس ویڑھے یولیا، دور نہ جاوین!

پن وچوڑا گھولیا سہٹا، ا مِیڈے گڈ جالین؛
نال اسادے تِیڈیان یولیا، مِیان مِیان گالہین-
اوگٹ ڈیکین یولیا، چتڑا نہ چاوین!

دینھن گذاریونی مَین تون پرے، پرڈیہ وچ گھٹیرے؛
اَو اوراھون مَین کن یولیا، وِج نہ ہٹ پریرے-
مہر پویٹی یولیا، ”سچو“ کئے اوین!

ڪافي ۱۴۶

سانون لايوئي تار يوليا...

تِيڏي ننگر رهسان، تِيڏا نوڪر رهسان!

ڪڙي ڪڙي ويڪان مِين تِيڏڙيان راهان، يوليا؛

قابو ڪيتوئي ساڏيان بيان ڪل واهان، يوليا -

اڱڻئون اوين ساڏي، رونديئان زارو زار، يوليا!

ئون بن ماندي رهنديئان، ساري ساري رينان، يوليا!

نماڻيان ديان سڪديان سدا، تين بن نينان، يوليا -

مهر پويئي سُهڻا، اوين ڪنهن وار، يوليا!

پچ پچ آندا رانجهي راج پڻاڻا يوليا؛

منهن ائين دا مينون، بهون من پڻاڻا يوليا -

سڀ سيالين وچون ڪيش، هير شڪار، يوليا.

اهين جيهو ۽ مِين تا ڪوئي نه ڏنا، يوليا؛

هڻ تا ميا ميڪون، بهون لڳا مئا، يوليا -

عشق دي خواهش ويڪو، چوڙيس تخت هزار، يوليا.

در اسادڙي ۽ قيرا پاوندا، يوليا؛

درد فراق ڪنون، ونجهلي وڃاوندا، يوليا -

اهين دے آوازن سائون ڪيتا بيقارو يوليا.

حال ائين ديان خبران، آڪان ڪينون، يوليا!

چوٽڪ لايوئي سُهڻا آڪي مينون، يوليا -

هڪ واري هرڪوئي مردا، ”سڄو“ بار بار، يوليا!

کافي ۱۴۷

سانئون لے چل نال، وو میان... جيئڙا نهين رهندا!

مَينَ تا تِيڏي ميان اصلون آهي، ٿون تا صاحب ميان مَينَ سپاهي-
آءُ هادي مڙ پال!

نهين وسيلو ڪوئي اسانئون، دامن لڳڙي دا شرم ٿسانون-
جيوين پانوين تيوين پال!

جهيڙا ڪيتا متران ڪيڏا، مَينَ رانجهن دي رانجهن ميڏا-
ڪيڙا سو خام خيال.

رانجهن تخت هزاره والا، چاڪ سڏايس هڻ چا نالا-
مَينَ تا هير سيال.

مَينَ تا تِيڏي بندي بردي، پورهيا ڪردي، تِيڏے دردي-
جيھے تيھے حال.

”سڄو“ دے وچ سڀس خطايان، ٿون هين صاحب، بخش عطايان-
گهن قلم، چا وال.

کافی ۱۴۸

چل تہ ویکٹ و جان...

میڈا رانجهن ندي دے کنارے!

هنگے هوڑے مول نہ رهسان، مئت کائي نہ مجان.
 پُچيان پوٹيان تاڙيان مُونيان، پهلے پيرے پچان.
 ”سچو“ عشق الله دے باجهون، بيان سپ کوڙيان کُجان.

کافی ۱۴۹

محبوبان نے ميندي لائي وے... عاشقان دے گهر رنگ، وے!

علم عقل کتان کم نہ آيا، نينهن وچايا ننگ، وے!

چُتکيا تير بره دا کاري، لگا نينهن نِسنگ، وے!

سک واليان نون خبر کيهي؟ تَک چکايا ڏنگ، وے!

نال رانجهو دے روز ازل دے، قلم وهايا انگ، وے!

هک دل آهي رانجهو نيٽي، مَين نهين کيڙيان دي مَنگ، وے!

”سچو“ عاشق صد آفرين، وره گهتيا هيئي ونگ، وے!

کافي ۱۵۰

کيڙيان نال گذاريم ڏينھڙے... هڻ وينديان رانجهن يار ڏهون!
 مڻ موئي دي دل شاد هوئي، گھليا واءِ نڍا اھين پار ڏهون.
 اس جڳ ديان جايان چوڙڪے، رڪ تيان سچے اقرار ڏهون.
 ”توسين هينٿان، سيے ات چاءِ ٿون“: دير نہ پووے دلدار ڏهون.
 ڪتے تائين ات مهجور هوسين، آيا پانڌي اصل اسرار ڏهون.
 پڳے شک ”سچو“ دے غير ڪنون، دل آپئي اعتبار ڏهون.

کافي ۱۵۱

رانجهن ٿون پرچائين...

کيڙا رڻا تہ گھوليا، وو.

مڻ رانجهن دي رانجهن ميڏا، کيڙا ڪون بلائين؟
 لوڪان ليکے چاک منجهين دا، رانجهن سر دا سائين.
 نال رانجهن دے ڪيون نہ چراوان، منجهيان، ڪٿيان، ڳائين!
 سام ”سچو“ دا سهڻل ڪيتے، منگدے بهون دعائين.

کافي ۱۵۲

دليان گر متواليان، وء چل ڳيا تخت هزارء، بيبا!
 مين ٿون سڀ سياليان، وء، هڪوري ٿت پيان، بيبا!
 ماهي ٻاجهون وو ڏکي هان مين، نت ديواني ٿيان، بيبا!
 هٿڙء ڌوڪء وڻ ڳيان، سڀ سهيليان، بيبا!
 حال اساءء تء رو رو رهيان، ويڪو سياليان، بيبا!
 ڏاڍيان ڏاڍيان هويان عشق ديان، علاحديان چاليان، بيبا!
 انگ پيوت رانجهو يار دء ڪيتء، مين لڳيسان، بيبا!
 وڃ هزارء ٻانهيان وانگون، پلڙا پيسان، بيبا!
 بره ٽڪيران ٽڪيان ٽڪيان، ويڪو اسان تء وهايان، بيبا!
 ساءء سرتء اک ”سچو“، اء ڪيئون ايان، بيبا!

کافي ۱۵۳

نت نت پڇدئين، سهڻا سائين، ساڌڙا حال نرء نرء!
 رانجهن سائين چا ڳل لائين، ڪيڙا ٿيوء هڻ پَرء پَرء.
 عشق لڳا هڻ دعوي چڪ پئي، ڪيھ ڪيھ وٽ شرء شرء!
 عشق واليان تء جو طعنه ماري، ”ڪيدو“ اهو شڪل مرء مرء!
 دوستان ٻاجهون ڪوئي دم ساڌا، ”سچل“ نا وٽ سرء سرء.

کافی ۱۵۴

پَلو تَساڈے پَیان.. مَین پَلو تَساڈے پَیان.
 اوڳر ڈھون ڈیک نہ میڈے، حال کؤن ہٹ گیان.
 عشق دا پیالا پی کراہٹ، اینوین دیوانی تیان.
 طعنے تھمت ڈیون میئون، رل میل سیالین سٹان.
 اڳر ”سَجُو“ دے او پیارا، برہ تَساڈڑے لیئیئان.

کافی ۱۵۵

مہٹے ماہی دے ڈیندا، سائون لوک ھے سارا.
 وچون سیالین ھکو میئون، نینھن اھین دا نیندا.
 رانجھن تخت ہزارے دا سائین، اٹان سو چاک سڈیندا.
 پُچ پُچ آیا راج ہباٹا، وَجھلی اٹ وَجیندا.
 گجھیان گالھین کَر کَر رھیان، ”سَجُو“ کون برہ بچیندا!

ڪافي ۱۵۶

سائون مليا محرم يار... اڙے لا لا، ساڏا پلا تيا!

مَن رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڙا خَجَل خوار.
 ڳيا فراق وصال ٿيوسے، سهج ڪيڻم سينگار.
 پڇے پوڙے نون آگ جلایا، دلڙي هوئي بهار!
 جان جمیعت ڪيڻم ”سَجَل“، ماهي نال قرار!

ڪافي ۱۵۷

اڄ اسان ڏے آئے آئے، پانڌي پريان دے، وو میان!

روندي سِڪدے سال جو لنگھ ڳئے، ڏينهن گهڙے وڃ لائے لائے.
 درد فراق رانجهن دے، میان، هن ڏايے مَچ مَچائے.
 نينهن دے نياپے رانجهن والے، ڏايے جوش جڳائے.
 آگ عشق دي من ميڏے وڃ، ڏايے دود دکائے.
 بار برھ دے مُشڪل ڏاڍي، چم ”سَجُو“ سر چائے.

کافی ۱۵۸

اَوَس مَیڈے ویڑھے، سٹُ حال وے میان رانجھا!
 مَین تا تَیڈی، تُون تا مَیڈا، گھول گھتان سَپ کیڑے!
 کیڑیاں دی نَگری کَنون ھے توہ، لٹے اَسان تون جھیڑے۔
 راتو دینہان تَین کاٹ سِکدی، رب تُسان تُون میڑے۔
 لَگیان دلیان دے کِیھے مَسَلے، قاضی کُون نِبیڑے؟
 رانجھن سائین دور نہ جاوین، وَس نیٹان دے نیڑے۔
 سدا تُون اوین نال فَضل دے، یار، ”سَچل“ دے دیرے!

کافی ۱۵۹

کیہیان کیہیان گالھین، مَیڈیاں یار دے نال!
 اکڑ جیہیان کڈان نہ ہوون، سَنوِری سِپ سیالین!
 تھمت طعنے لک لک دیندیاں، اَسان کَنون شہ والین۔
 ”سَچو“ عاشق پَرے سچائین، اکیان انہان دیاں آلیں!

کافی ۱۶۰

یار، سائون نہ وسارین، مین تا هووان تیڈے نالے!

مین تا تیڈی ٹون تا میڈا، صاحب اپ سچاٹین-

گھ کیڑے دے کوڑے اتالے.

نال گرم دے ڈیک آسان ڈنهن، اپٹا کر کیون نا چاٹین!

لاہین آسان ٹون گل کُشالے.

نال ساڈے جو کیتونی ڳالہین، سہ ہرگز نہ وسارین-

تن مَن کن جیوین هوون تَسالے.

دل آسا ڈی دلبر مَنگدی، لوک سارے دیان قطارین-

وَج کر گھنڈی مَت مَسالے.

دل ”سچو“ دی روز ازل دے، کیتی هے نینهن نِمائی-

هوئی هے رانجهو دے حوالے.

کافي ۱۶۱

رهڻا راوي دے ڪنار، رانجهو نال بهڻا.
جھنگ سيال پي چوڙ ڪراهن، ويسون تخت هزار.
مينون ماهي دا، سئورے سنيان، نينهن لڳا نروار!
ابر اکين دا آيوين سو وسدا، جيوين سو مينگه ملهار.
پيلے ويسان ماهي والے، تر تر نديان تار.
اڳڻ ”سچو“ دے رانجهن آيا، ڪر جوڳيان دا جنسار.

کافي ۱۶۲

تُسان ڏسيندے بديان ميريان، اسان ٿيڏے ديوانے!
حال اسا ڏا معلوم ٿيڪون، برھ چاڙهے اھے بانے.
مارن ٿيڏے سپنے سيالين، ٽوڪان تے لڪ طعنے.
اپڻے سر تي چاڻم ساري، نينهن دے اے نيشانے.
”سچو“ جيھے در سائيان دے، هوسن ڪيئي مستانے.

ڪافي ۱۶۳

برھ ڪتيا بيحال، اُڻ ڪے ڏيڪين حال اساڏا!

آپ ڪُون پاسے مَول نہ چوڙين، ماهي هے تين نال.
بَت ڪيڙيان دي مجلس ڏيوان هُڻ آيا هم خيال.
”سَچُو“ اَتے رحم ڪِئوئي، اپڻا قرب ڪمال.

ڪافي ۱۶۴

ڪهڙے ديسون آيا؟ آيا آيا پرديسي!

ذات اُھين دي مَين نا ڄاڻان، جَين هے چيڻڪ لايا.
ڳل وچ ڪَفني، دست پهوڙا، رڪي نہ ڪنھن دا رايا.
منھن مشعالان تنھن دے بلديان، زلفين رنگ رسايا.
اڱڻ اساڏے سوئي آيا، جنھن ها ڏور ڏسايا.
مَين نا ڄاڻان رانجهن آھا، پيا تنھن پير بنايا.
هڻون جوڳي دے، سڻ وے ”سَچُو“، مَين هيٺڙا هے ڪسايا.

کافي ۱۶۵

جاني، تون آسان گڏ جالين، ڪرون ڏک سک ديان به ڳالھين!

اڳڻ ڪيڙيان دے وڃن شرنائين، تو تو دھل، گجن ڪرنائين-
تون تا ميڏ سردا سائين... جهڳڙے ڪر ڪر رھيان سياليان!

اے تا ڪون ڪمينا ڪيڙا؟ نال اساڏے ليندا جهيڙا!
وسے تنھين دا مول نہ ويڙھا! رانجهن سائين تون مڙ پالين!

اوڻ ساڏا تخت هزارے، رھڻا راوي دے تہ ڪنارے-
بانھان ٻڌڪے عرض گذارے ... دامن لڳڙي دي لڄ پالين!

اے تا ڪون ڪمينے ڪيڙے؟ ٻڌدے جيڪے ڪوڙے ٺيڙے-
لاھ اسان تون، رانجهن، جهيڙے... دم دم لھين تون سايان سنپالين!

ڪنھن دے خويش تے ڪنھن دے قبيلے! ميڏے نال نہ راج رسيلے-
ڪيڻم لک هزارين حيلے ... بت ڪيڙيان دے طول نھالين!

پُچ پُچ آيون راج ٻٻاڻا، عشق دي خاطر ڪٽوئي ٽڪاڻا.
ميڏي دل وچ تون ئي سَمَاڻا، تڏے ڪاڻ مين ڪردي نالين.

مين تا ملڪ ٿساڏي آهي، ڪيڙيان نال اصل دي ناھي،
ميڏي دل وچ ماھي ماھي... ”سڄو“ ديان هن اھے جالين!

تصوف

ڏوهيڙا

(۱)

اے دل وچ ٻڌايڻ ڪيھه! مقصد خيال رکائين:
ڪيا شباب جواني ساڏي! جي ڏوجھي ڳالھ اکائين:
رنگ رباب دنيا دے تلے، ”سَچَل“ يار وڪائين!

(۲)

ھڪ دم ھووڻ نال الله دے، بهتر ڪنون بادشاھي:
ڪيا جو ملڪ سلیمان ھويا، جنھن دے لک سپاھي-
ديو پري سڀ حڪم تھين دے، آھي توڙے ناھي:
انھان ڪنون سوئي دم زيادہ، ڏيوے ”سَچَل“ عشق گواھي!

(۳)

روز ازل استاد اسانون، ھڪ سطر پريت دي پاڙھي-
سا مين دل دي تختي آتے، چاھ وچون لک چاڙھي:
”سَچَل“ عشق ٻڌا نا ٿيوے، ڪيا جو چئي ڏاڙھي.

(۴)

ھڪ ڏھاڙے مرشد مينون، آپ اينوين فرمايا-
اھو طريقہ وحدت والا، سائون بھون خوش آيا:
”سَچَل“ ڳالھ عشق دي سچي، ٻيا سڀ پنڌ اجايا.

(۵)

”لا، نَفِي، دا کلم سائون، مرشد آپ پڙھایا؛
هٿیا ڏٿس همت والا، جنهن سارا هوش گنوايا۔
اسان پي تنهن دے کیتے یارو، مهٿا سر تے چایا؛
”سچل“ ٿي قربان انھان تون، جنھان اڪے جوش جڳایا۔

(۶)

مین طالب زهد نہ تقویٰ دا، هڪ منگان محبت مستي؛
ڏتي هڻ استاد ازل دے، هٿ طلب دي تختي؛
”سچل“ مستي مول نہ ٿیوے، جان جان هووے هستي۔

(۷)

عشق دے اسرار دي یارو، هے اڳه سَرَمستان تون؛
زاهد عابد ملا قاضي، ڪردے یاد گذشتان تون؛
استقبال تے ماضي ڪیا هے، حال ڏٿس دل خُستان تون؛
نشے عشق دے عاشق ڄاڻن، ڪل ڪیهي ڪم بختان تون؟
تقويٰ، زهد تے دین ڪفر، بٺ گهٽین سَرَبستان تون؛
عشق هادي دا غالب هويا، ”سچل“ نیست ڪریندا هستان تون۔

(۸)

دلبر سائون اینوین اکیا: ”نہ چوڙ خلق دي خوارین؛
”هڪ نام اساڏا یاد ڪرین، بڻے ٿونھین جهان و سارین؛
”وچ دنیا دے جو دم جیوین، نال توحید گذارین۔“

(۹)

اے سپ سَیَل بحر دا هیئي، نا کائي پر نہ کشتي؛
وچ درياء وَحَدَت والے، سَت چوڙين اِها هستي؛
گهنيں حال، وسار سپائي، جيڙهي ڳالھ گذشتي؛
استقبال پي چوڙ ماضي کون، ”سَچَل“ منگ سرمستي.

(۱۰)

”ٿسان“، ”مَن“ ٽيجهي ”نهن“ دي ٻولي، ساري سمجھ نہ ڄاڻان؛
کيا هوسين، وَت کيا ٿيسين، وَت کت ويسين، نہ سُڃاڻان؛
”نهن، آهين“ کون سهي نہ کرين، ٿون ”سَچَل“ يار نماڻا!

(۱۱)

کشتي وه درياء تے ويسِي، رک آپي سگھ نہ کائي؛
ڏيکڻ وچ ٿون کنڌيان ڏيکڻ، اے پي نگه آجائي؛
سمجھ ”سَچَل“ رک فڪر اهوئي، تہ پوسکي سَت سپائي.

(۱۲)

ٿونھين کنڌيان شه وچ گهٽن، ڳل وڃن اٿ ٿونھين؛
ٿيوے جان جڻا حق سارا، غير نہ ڄاڻين اُونھين؛
آپ ٿيسن او خاڪ پٺوڙے، آپے آپ اڳونھين؛
جيڏے کيڏے ظاهر باطن، ”سَچَل“ تونھين تونھين.

(۱۳)

بيخودي وچ وَحَدَت والي، جڏان اڇانڪ آندے؛
او درياء حيرت دے اندر، ٽپ ٽپ غوطے کاندے؛
”سُبْحاني مَا اعظمُ شَاني“، ”سَچَل“ اهو حرف الاندے.

(۱۴)

کیوین کران، مین کیوین اکان، جو پرلي پر پیوسے؛
اورلي پر وسر گیوسے، تڌان اے حرف آکیوسے؛
”سچل“ پاند نہ وچ ڏنوسے، جو هاسے سوئي ٿیوسے.

(۱۵)

هڪ ڏينهن ميڪون مرشد آکيا ته ”مه پيالا پيوين!“
آکيم، ”اينوین، سائين اينوین!“

آکيس، ”آپ سچاڻڻ باجهون، همدم مول نہ ٿيوين!“
آکيم، ”اينوین، سائين اينوین!“

”آپڻي ذات لڪا اٿ بيٺين، تيڏا مطلب ٿيسي کیوین؟“
آکيم، ”اينوین، سائين اينوین!“

”موتوا قبل ان تموتوا“، مئي پچاڻون جيوين!“
آکيم، ”اينوین، سائين اينوین!“

آکيس، ”ماريا حلاج نغارا، ’سچل‘ تون پي مارين ٿيوين!“
آکيم، ”اينوین، سائين اينوین!“

(۱۶)

مسجد چوڙ گيس ميخاڻه، وچ مه دا جام پيتوسے؛
”مين“ ”تون“ ڏونهين وسر گیوسے، بيخود كيف کتوسے؛
ڏوه ثواب کنون چٽ پیوسے، ”سچل“ سارا ڏن ڏتوسے.

(۱۷)

شڪر ڪرون سو وار جو دلبر، نال ساڏي دل لائي!
 نال ميڏي رک مل رهيا، ٻي حاجت رهي نه ڪائي!
 هجر وصال لڙها ڏٺوسه، جو هائي ٿئي اهائي!
 سمجھ ”سچل“ رک فڪر اهو، پيوسه سٺ سپائي.

(۱۸)

قلزم ڪارونپار دے اندر، عاشق غوطا ماريو:
 طالب اھين تاريڪي دے وچ، ڪٽلا وقت گذريا؟
 ”سچل“ قلزم ڪاوا پڇ پيا، شيشا عشق اڏاريا.

(۱۹)

مستي حال مقرر هوو، واھ عجب مجذوبي!
 معلوم ٿيا لنون واليان ٿون، اهو سارا راز ربوبي-
 ڪيا، جے ڪشف قصوري هويا، ڪيا، جو ڪشف قلوبی!
 ”سچل“ عشاقان دے پکے پٽ ڳيا، ڏاڍا ڌڪ محبوبي.

(۲۰)

ڪڏان ڪڏان معشوق ٿيوسه، ڪڏان ڪڏان آشتي:
 دل دے نال سٿيندي هر جا، يار دي گفتي رفتي:
 ”سچل“ ٽونھين مراتب ٿيڏي، ظاهر دے وچ جفتي.

(۲۱)

مسجد دے وچ ڪاڻ ٽڪر دے، ٿيون بانگ صلواتان:
 منهن چڀي، ڏاڙهي ڏنگي، خام پڙهن خلواتان:
 عالم ليکي روزي رکدي، پر هن ڪاوڙ ديان آفاتان:
 ”سچل“ راه نه اها سچ دي، برھ واليان بيان باتان؟

(۲۲)

عشق دے منکر اڳون نہ هرگز، ڳالھ عشق دي ڪريءِ؛
 اھے وچ وظائف سونھين ھوندے، عمر ڳئي تنھان پڙھيءِ؛
 ڪالے منھن انھان دے ھوسن، جو ڪوڙ اھين وچ ڪڙيءِ؛
 ”سچل“ صدقي انھان تون ٿيون، جيڙھے عشق وچون اڙيءِ!

(۲۳)

رڪ ڪے ورد وظيفا اڳون، جھڻ ٻھون ڪريندے؛
 مسجد وچ مراقبا ڪرڪے، مڪيان ويڪ مريندے،
 سچي ڳالھ ھادي دي آتے، نا اعتبار ڪريندے،
 رجعت ڪاڻ دنيا دي ”سچل“، نوين نوين سبق پڙھيندے.

(۲۴)

دوست پڇدا ٻھون ٻھون، غم والے ياران غازيان تون؛
 سڌ اھين تا سر دي ناھين، ”سچل“ ملا قاضيان تون.

(۲۵)

جان جان مسجد منبر منارے، نہين سے ويران ٿيون۔
 تان تان راھ قلندر والا، حاصل ڪڏان نہ ڪريون؛
 ڪيا، جو ٿيون لطيفے جاري، اے پي هنر بڻيون؛
 ڪشف قلوب، قبور ڏونھين، آپڙے سو حجاب اٿيون،
 حفظ قرآن ڪريندے سارا، پے لڪ ڪتاب پڙھيون!
 روون، خوف ڪئون هڪ رب دے، راتيان ڏينھن ٿريون؛
 اے سپ ڳالھين ابيھان جيھيان!... ڏے ڪر ڪن سڻيون۔
 ائون مقصد اھے نہ لھسن، مونجھان وچ مريون.

★★

(۲۶)

جيڙهه مرد محبت والے، سُولي کول کڙيون؛
عاشق ”آنا الحق“ دي چوٽي، کلمے نال چڙهيون؛
حق وچ گم ٿيون سڄي، ٿون ٿرے کجه نہ ڳڻيون؛
وحدت دے درياءَ وچون، نهرين اشڪ اڙهيون؛
باقي ذات بقا دي ره ڳڻي... ”سچل“، غير لڙهيون.

(۲۷)

قاضي، مين سچ آکان تينون، چوڙ مسائل مُصلا!
آء پيوون هڪ سرکي مے دي، مَول نہ ٿيون مُلا!
”سچل“ جنهن حق حاصل ناهين، راه کئون او پُلا.

(۲۸)

قاضي، ”ساڙ ڪتابان کون هڻ“، مرشد اينوين فرمايا؛
آپ سڃاڻ تہ ٿون ڪيا هيٺين، ”عَرَف نفسہ“ پُرجهايا۔
”سچل“، راه کفر دا ساڻون، مرشد آپ بتايا.

(۲۹)

مُلا، چوڙ ڪتابان پيوين، مے دي هڪ پيالي؛
پلڪ تھين وچ، قاضي ٿيوين، مستان مست موالي!
”سچل“، سبق وسار ڪراھڻ، هووين محبت والي!

(۳۰)

کيهے ڪعبے، کيهے قبلے، آهے تہ سڀ بهانے؛
مين ڪيوين نيت ڪعبے دي ڪران، پير ميڏا ميخانے؛
”سچل“، آپ سائيان فرمايا، ”ٿيوو حق مستانے!“

(۳۱)

مسجد چوڑ تے پکڑ کنار، کر توبہ ترک ثوابون؛
 پاک جائین سپ گول رھیس، وچ لدم دوست خرابون؛
 ڈونھین جہان و سر گیوسے، سائون پیوٹ نال شرابون؛
 ”سچل“، حق حاصل نا ٿیوے، ویکٹ نال کتابون۔

(۳۲)

سج گڈاھین مول نہ ویکے، پاک پلّیتان جائین؛
 ہرھک جا پرتو تھین دا، تیکون اک سٹائین۔
 ”سچل“، ہر کنھن شے وچ اینوین، سیر کریندا سائین۔

(۳۳)

خلق جماعت میل گراھٹ، آپ کون پیر سڈیندے؛
 دست جھپال، مُصلے گلے، کورا کوڑ بٹیندے؛
 درد بنا دلبر دے او، سپ بیجا کم کَمیندے۔
 ”سچل“ دا اہو سخن سچا، کستوری آپ اڈیندے۔

(۳۴)

مکربازی وچ قِکِل گھٹیرے، طرحون طرح کریندے؛
 نوعان نوع عالم دے اڳون، لاف گزاف مریندے؛
 ”اسان اینوین تے اسان اینوین“، سے کوٹے ماٹ پَریندے۔
 کوڑے کوڑ والے تا ”سچل“، پینے بات ڈریندے۔

(۳۵)

مَین تا بزرگ ڈٹے بھون، جو بازی عجب بٹیندے؛
 عشق تے درد دی گالھ گڈاھان، نہین منظور کریندے؛
 عشاقان تے راہ دے پلّیے حاسد هجو اُٹیندے؛
 عاشق، وچ دریاء حیرت دے، ”سچل“ یار ٹپیندے۔

(۳۶)

جاما سیاہ وٽاء ڪريندے، ڪم اهو وچ شيخي؛
ويڪ زبان دراز ڪٽونے، دل ڀيڪي سو ميخي -
”سچل“ ڳالهه اهيڻ وچ ڄاڻين، دل تنهان دي ريخي.

(۳۷)

مخدومي، مجذوبي ٽونهين، ڪڏان گڏ نه ٿيسين؛
عشق عقل دي راه نرالي، هڪ ٻي ڪون نه مٽيسين؛
هڪڙي طرف الله دے نوڙن، ٻي طرف دنيا دے پيسين؛
هڪڙي شربت شيرين منگن، ٻي مے دے پيالے پيسين؛
هڪڙي عمر منگن ”سچل“، ٻي محبت وچ مريسين.

(۳۸)

شيخي تے مخدومي ٽونهين، اے ته ساري ٺڳي؛
اها جماعت جوڙ والي، سا ويڪ، بره ڪئون پڳي؛
اڏا چانڪ نال محبوبان دے، لنون جنهان دي لڳي،
”سچل“ پڇي پير نه رکدي، پرت تنهان دي تڳي.

(۳۹)

اهين زمانے دے بزرگ مشائخ، ڇي لطيفے اٺالين؛
ڪسب ڪرن، دم بند ڪرن... نهين سو آپ سنڀالين -
”سچل“ يار، سڄي خود ڪون ناحق، ڳالهه ڪوڙي وچ ڳالين.

(۴۰)

حبس ڪرن دم نال سعي دے، ته ٿيوے لطيف جاري -
'مر ڄاڻن لوڪ ولي الله دا'، هے ڪوئي مرد بخاري؛
'عالم ڏيک اوے وچ عبرت!...' زاري، تنهن ڪئون زاري -
جے مين ڪئون پڇو تا ”سچل“، انهان ڇاتي سر تي خواري.

(۴۱)

”دَعِ نَفْسَڪَ“ دي وَتِ سِدِي هرگز، راه نہ چائين ڪوڙءَ؛
 هستي والے ڪوٽ بڻاڪے، ڪنگرے رڪنِ موڙءَ؛
 منهن وچ مومن واھ آڪيجے، چِت تنهان دے چوڙءَ؛
 ”سَچَل“ راه اها ئي آهي، لهسين ڳالھين دے جو ڳوڙءَ.

(۴۲)

رمز اها ”دَعِ نَفْسَڪَ“ والي، آپ سائين فرمائي۔
 تہ ”هستي چوڙ اسان ڏھون آوين، مست ٿيويں برجائي“:
 ”پر“ ما - مَني“ دا ڪوٽ اوساريوئي، سمجھ نہ پئيڙوئي ڪائي؛
 ڪنگرے تنهن تے جوڙ ڪڙايوئي، تين بازي عجب بنائي۔
 ڪنگرے ڪوٽ ٽوھين ٻاھ چوڙين، ”سَچَل“ پوسئي سَتَ سپائي.

(۴۳)

ٿيويں مَسْت، مريد نہ رڪين، وھ واھ راه ديواني!
 آمدرفت نہ چائين ڪڏان، بيخود ڪرن بياني؛
 ٻي سَتَ ٻُڌ انهان نون ناھين، رھندے لا مڪاني۔
 بزرگي، مخدومي، شَيْخي، ٿون ست ”سَچَل“ ساماني.

(۴۴)

عشق محبت باجهون چائين، ٻي سڀ راه خلافي؛
 بزرگي ڪاڻ دنيا دے ڪردے، سڀ دے نال تِلافي۔
 ”سَچَل“ اھے ڪڏان نہ ٿيسن، هرگز صوفي صافي.

(۴۵)

عاشق رھين، مشائخ نہ ٿيويں، جو ڪيھا ڪم تھين وچ؟
 طلب ڪرين تا ڳالھ آھين دي، مطلب هيئي جنھين وچ۔
 ”سَچَل“ مول نہ پُچين غزني، جو شاھ محمود ھے ٿين وچ.

(۴۶)

مريد ڪرڻ دا خيال نه رکين، عاشق رهين نرالا؛
 هو ديوان، مشائخ نه ٿيون، مست قرين متوالا؛
 ”سلسلہ“ نا ٿيو نه ٿيو، ٿون ”سچل“ رک سنڀالا.

(۴۷)

تسان ڄاڻ رهو سڀ يارو، مين تا منڪر ڪئون مشاخي؛
 شيخي ڪيا جو بزرگي پيري، هوئي سڀ هلاخي؛
 عشق امانت خاص الله دي، جو ڏيو دل کون فراخي؛
 ”سچل“ سوز گداز دے باجهون، بڻے سڀ چور طبياخي.

(۴۸)

خيال بزرگي ڏهون نه ميڏا، نا منگان مخدومي؛
 نا وت پير مشائخ ٿيوسے، نا وت نانءُ نجومی؛
 نا وت هندي، سنڌي، شامي، نا وت زندگي، رومي؛
 ”سچل“ ڪٿ نهين ڪوئي پيدا، هوندا وچ معدومي.

(۴۹)

جان جان تون گمراه نه ٿيون، تان تان راه نه لهسين؛
 ڪاءِ حرام پليت ٿيون ٿون، پاڪي نال نه بهسين؛
 ”سچل“ سچ پلو نهين آندا، جان رتي ”مين“ دي رهسين.

(۵۰)

فکر اهيون وچ فاني ٿيوسے، ته ”اهيون يا وت ناهيون“!
 ”اهيون“ ڳول رهيوسے ساري، توڙه اهيون تا پي ناهيون؛
 ”الا الله“ نال رک پئي اها ”لا“، وت اينڪون ڪيڏه لاهيون!
 فرعوني، منصوري هڪا ”سچل“، اسان حرف ڪهڙے کون ٻاهيون!

(۵۱)

وچ منصور ھادي دے يارو، بانھان ٻڌ ڪڙيجے؛
آپ ڪون ڄاڻ سڃاڻ سارو ٿي، ڪلما ڪفر ڪهيجے؛
گم ٿيويں ڪئون گم ٿيوڻ دے، ٻڙے ڪهين نہ ناھ نہيجے؛
رنگان تون لنگھ جارين ”سچل“، بے رنگ ھوڪے رھيجے.

(۵۲)

نا آدم سر زمين اتي، نہ ميري فلڪ ھے فلڪان؛
اھا امانت عاشقان والي، نہين ميسر ملڪان؛
”سچل“ سمجھ ويڪين سر سارا، اے تہ جھان تون پلڪان.

(۵۳)

نا وٽ شيخ مشائخ يارو، نا مخدوم ٿيوسے؛
نا قاضي نا معلم ملا، نا وٽ پير بٿيوسے؛
بازي جوڙ نہ عالم ڪيتے، رنگ رسا رڪيوسے؛
”سچل“ عشق الله دے ٻاجھون، ٻيا ڪوئي نہ ھنر سڪيوسے.

(۵۴)

ڪيئي وچ وڙائف رھ گئے، ڪيئي وچ نفلاتي؛
ڪٽے وچ زھد عبادت، ڪٽے ٿڏے دعواتي؛
ڪٽے خوش ٿيون وچ گوشے، ڪٽے وچ رجعاتي؛
ڪٽے خوش مسيتسين دے وچ، ڪٽے وچ ڪراماتي؛
ڪٽے ڪشف قبور دے وچ خوش، ڪٽے وچ درجاتي؛
”سچل“ لڪان وچون ڪردا ڪوئي، عشق والي اثباتي.

(۵۵)

عشق لڳا، تنهن ڇڄي ره ڳئي، ڪٿ عزيزي خويشي!
 آپون آپ قبول ڪريسن، سارا دم درويشي؛
 سارا لوڪ مريسي طعني، بره بُرا بدڪيشي؛
 ”سچل“ يار هميشه هوسن، درد والي دلريشي.

(۵۶)

”الف“ باب مطالع ڪيجي، ”بي، تي، ٿي“ نه سٿيجي؛
 اوڻ ”الله“ جاوڻ ”هو“، اهو دائم دم تريجي؛
 نال يقين تصور ڏي وڃ، سبق سنڀال پڙهيجي؛
 ٽوجهي باب حرف ”بي“ ڏي، ”سچل“ ڪنهن ڏي ڪاڻ ڳئجي؟

(۵۷)

”الف“ سڃاڻ جو سالڪ پيئي، اهي ”بي، تي، ٿي“ ڏهون نه ويندي؛
 ”شرح ملا“ وٺ ”ڪافي“ ڪڏان، عاشق نهين پڙهيندي؛
 غير خيال ڏهون ڪنڊ ڏيسن، حقا حق سٿيندي؛
 نعره مار ”انا الحق“ والا ”سچل“ سولي پڪڙ چڙهيندي.

(۵۸)

نه مڻ ڪيتا گڙڪا تسبيح دا، آئي نا مڻ زهد عبادت؛
 نا مڻ زير زبر دا ڪيتا، نا مڻ تقويٰ طاعت؛
 ”سچل“ دا ٿيا بخت سوايا، جو ڪيتي عشق امانت.

(۵۹)

مڻ خدا، خدائي آڻي، خود وڃ آ پيوسے،
 اے سڀ حسن اساڏا هويا، جنهن وڃ آڪڙوسے؛
 چار مڪان رهيے وڃ ڪٿان، ڪٿ مڪان ڪيتوسے!
 لامڪان، مڪان اساڏا، ”سچل“ نام ڳيوسے.

(۶۰)

عشق جنهان کون غمزه لایا، اھے اور کتاب نہ پڑھسین،
وچ کفر، اسلام، مذاہب، عاشق کڈان نہ اڑسین؛
مار نغارا حق دا ”سچل“ سولي سِر ا چڑھسین.

(۶۱)

سمجھاوان مین طالب تیکون، سو آء سٹین سچ سارا۔
چار زمین آسمان دے وچ ٹون، لیندئین نینھن نغارا؛
”ست“ ”سچل“ اھو جان جتا پي، مار حقانی نعرا.

(۶۲)

”حق“ و سار تے ”آپ“ کڑوتئین، کنھن اھو سپ پڑھایوئی!
طالب بے سمجھی دے وچون، کیون کر ”آپ“ کڑایوئی!
الله وچ ٲیوین گم ”سچل“، چڑ سارا کم بٹایوئی.

(۶۳)

”آپ کون آپ کتوسے هر کنھن، صورت وچ سیلانی؛
هرکائی صورت ساڈی آھی، ٲیوسے لامکانی؛
کفر نہ کو اسلام رھیوسے، لٹا راھ حیرانی؛
”سچل“ نام هويا گم اٲان، سارا سِر سبھانی.

(۶۴)

جو ئي تہ ناپیدا هويا، سو ئي ٲيا وٲ هٲ پيدا؛
جو ئي پيدا اصل کٲون ها، سو ئي ٲيا ناپيدا؛
پيدا سو ناپيدا ٲیوے، تڏهان سچ سٲیندا؛
پيدا دي کل تڏان پوسي ”سچل“، جڏان ٲي ویسین ناپیدا.

(۶۵)

جسم اھين تے آ جھليان، اھے لڪ سوين تلواريان؛
 تڪے ٽڪرے ٿي ڳئے اھے، بازوان تنھن ديان ساريان؛
 آيا چڙھ عطار دے آتے، فوجان حسن قراريان؛
 سر ڏتا تنھن سورھي اٿان، ”سچل“ چول ستاريان.

(۶۶)

اے دم ”ھو“ دا بحر حقيقت ھيئي، آءُ سجاڻين؛
 خاڪي جسم اھين وچ ٻوڙين، ھرگز عنرن اٿين؛
 اندر، ٻاھر، ظاھر ھوندا، جيڏے تيڏے ڏيکين، پاڻين؛
 ”سچل“ گم ٿيويون ٿون اينويون، اھائي جاڻين.

•

سي حرفي ۱

الف- اهو حال ڏيکين فيا حال مٽيا، بخشين ٻره والا ڪوئي بيان، ميان!
 حيران هوئيان وچ ذات تڏي، ڏنم صِفات وچُون سُبْحان، ميان!
 اندر ٻاهر ٿون هيٺ وسدا، سڀوڀن شُبّه گمان، ميان!
 سڀ صورت وچ سارا سِر تڏا، اٿان هورهيان حيران، ميان!
 ظاهر باطن تڏا ظهورا هويا، وٽ ڪيها ڦيريوئي فرمان، ميان؟

ب- بار ٻرھ دا باري هويا، ڪيئي بهادر سِر چاوندے ني،
 جتان ڪنڌ حلاج ڪپا گهٽيا، تتان عاشق اجل ڏيک اُنوندے ني،
 جائي جيءَ جلاوڻ دي جاءِ اهاڻي، سورهي ٻهون ٻهون پاوندے ني.

ت- تال تماشا تڏا هويا، هرجاءِ ظهور حضور، ميان،
 اڪيان ڪول مين جتان ڏيکان، تتان هويا تڏا مڌڪور، ميان،
 واقف ڳالهه اهيٺ دے سيئي، جنهان ڳٽي دنياوي شعور، ميان.

ث- ثابت ڳالهه نه ڪر سگهان، ڪيها هاءِ هنر هلايوئي، ميان؟
 هر چيز دے نانءُ ڏون ڏون هوئے، رنگان وچ رُموز رلايوئي، ميان،
 راتيان ڏينهان حيرت وچ هو رهيان، جاني ڏاڍلسو ڪل ڦلايوئي، ميان!

ج- جنگ جدال جولھ پئي، سڀ هوئي صورت اهيٺ يار دي جي،
 جائي ويري والي مين تا صورت ڄاتي، سائي ساڳي صورت دلدار دي جي،
 دشمن دوست ٽونهين هڪو هڪ هويا، وچون ڳٽي سو گرد غبار دي جي.

ح- حکم هنگام هيئي يار دا جي، جو کجه وچ نگاه دے اوندائي،
ويکو وچ مٽي دے جو بوتے میان، سارا سر سمونڊ سَمَونڊائي،
جادوگر کيها هڻ جابو لایا، اندر خاک کيهيان ڳالھين ڳاونڊائي!

خ- خاص خمار سو محبت والا پي ڪے، مست اٿان مَخمور ٿئے،
ماريُس دم ”اَنَا الحق“ کيها، ويکو ظاهر وچ مَنصور ٿئے،
آپـه حق هويا مَنصور نسي، ڪيويَن نانءُ نوجھ مشهور ٿئے!

د- دم قدم دي جاءِ نھين جتان، اڪيان سو عشق اڙايان ني،
ڪيئي مست اڪان مَنصور جيھے، سر سُولي دے چوٽ چڙھايان ني،
اصل روز ازل دے عاشقان ٺون، پَتَيان پرت ديان عشق پڙھايان ني.

ذ- ذات اصل هڪا هڪ هوئي، اٿان آءُ ٿئي اشڪال، میان،
بازيگر والي هڻ بازي هوئي، ازل تائين ابد هے خيال، میان،
لھين خيال اھو نال خيال دے، وو، تڏان اُسي هت سو لعل، میان.

ر- رنگ لایا کيها يار ميڏے، سڀ صورت وچ ڪردا سيل، میان،
سو لک چوراسي سو ٻوليان ٻولے، ڏيک يار اندر چوڏبل، میان،
ٿسان نال يقين دے جاڻ رهو، هن سڀ خاوند دے ڪيل، میان.

ز- زيب زينت سڀ ٿيڏي هوئي، ٻي هاءِ حُسن دي هاڪ، میان،
اھين عبرت اندر اسين ڪيئي، نت نت پوندے چت چاڪ، میان،
ٿيڏے ناز نظارے دے ڪيتے سائين، هوون لک هزار هلاڪ، میان.

س- سِرَ اِهو جنهان سَهي ڪِيتا، تِنهان رهيان بيان سَپِ ڳالهيان جي،
پَنءِ وچ درياھ محبت والے، غازي غرق تئے في الحالين جي،
خاصان خاص تئے، عامان اورے رهيئے، گُڙے ڪنڌي ڪوڪن ڪرناليان جي.

ش- شعلہ پيا وچ عاشقان دے، راتيان ڏينهان پينے رت روندے ني،
سُھڻا يار اڳوڻ شمشير تيڏے، نھين نينھن والے ڪنڌ ڪوندے ني،
اِها دانھن ٻاجھون نر تيڏے سائين، ٻنھان مَول ڪڏان نھين چوندے ني.

ص- صلح پئي وچ دين ڪفر، سَپا ڳالھ ساري وچ هڪا ٿئي،
سَھسين صُورت اندر سُھڻا يار آيا، وچون غير ٻيائي چوڙ ڳئي،
”سَچو“ سانول ٻاجھون نھين ڏيڪڻ انھان، اِها ڪل جنهان نون اُپئي.

ض- ضرر هويا انھان عاشقان نون، ٻاجھون يار توجھي جاءِ ڏيڪدے ني،
وچ صِف صَحِيح سيئي سالڪان دے، ڪڏان لنون والے نھين ليڪدے ني،
مُحب مارڻ ڪيٽے اُون عاشقان دے، تِنهان ڏھون ولا نہ ڏيڪدے ني.

ط- طرح نوين سُھڻا يار آيا، سالڪ نال سلوڪ سُڃاڻدے ني،
ظاهر باطن تِنهان تون هڪ هويا، هاڻڪ حال حَقِيقَت ڄاڻدے ني،
سَتين سِر، فدا ڪرن جان جُٿا، ڪوئي قَطَره وھم نہ اٿدي ني.

ظ- ظاهر دے وچ ڪيويں ٿيوے، ڳجھا يار ڏيکوارِ اِهو اسرار، ميان،
سَپ شَيءِ دے نال پيارا هوسين، دم دور نھين دلدار، ميان،
اِھين واسطے هڻ چا آپ چُپايس، ٿيوے عِشق اِتان اِظهار، ميان،

ع- عامان اڳون ڳالهه اڪڻ نھين، ڪيجهه چپ، ته جيءُ جَنجال پيا،
پهلون عشق دے وچ آرام جاتا، پڇے اَڪمال ڪُشال پيا،
جڏان قال ڪئون جند چُت ويسِي، تڏان چاڻ ته آءِ احوال پيا.

غ- غرق گناھان دے وچ هويان، ڪوئي مول ثواب نه ڪرديان جي،
نيڪ بد برابر سائون ٿئے، تيڏي نانءُ سٺي مين مرديان جي؛
تيڏي لاوبالي درگاهه سائين، ڏيک ڏيک پھون هڻ ٿرديان جي.

ف- فال پئي نانءُ آدم آتے، اهو بار برھ دا، سو چاوندے ني،
ملڪان قلڪان اٿان ڪل "ابا" ڪيتي، پھون بار خاڪي نون پاوندے ني،
اهين سولان دا سر سيرا گھتيا، اهين ڏينهن لاڪون اڄ ڳاوندے ني.

ق- قتل ڪيتا اڀڙے نفس ڪون انھان، ڏيک مُشاهدا وويار دا جي،
توجھي ڳالهه نھين ڪائي وچ اٿن، عاشق ٿيا پھلے اقرار دا جي،
ھيون مست سيے اهين ڏينهن لاڪون، باري بار برھ دے بار دا جي.

ڪ- ڪم دنيا دے نون گوش نه ڏيون، جنھان عاشق نام سڏايا جي،
سالڪ سولي قرن، روين راتيان ڏينھان، انھان سولي سر اٽڪايا جي،
اون اڳون سائين شمشير تقيڏي، ڏيون سر، نه سيف سنگايا جي.

ل- لوري لڳي هے عاشقان نون، جڏان جوش ڪئون اھے جلدے جي،
اڀڻي دل اراڻيا سو ٻال ڏيون، پنھان سوز ٻاهر نھين سڪدے جي،
وچ جھڙڪ تلواران دے اڳون ٿيون، هڪ وال پڇون تے نه وڪدے جي.

م- مَحَوْتَّے سَپِ ڈوہ مَیڈے، تَیڈے نانءُ گھینٹ دے نال، میان،
یوہِکِ ذرے دا نیہن اُنہان نُون، جیڑے آپئے اِہین خیال، میان،
سَگان وچُون تَیڈے مَین سَگِ ہوسان، تَیڈے نانءُ گڈی بَر حال، میان.

ن- نَیٹان والا کوئی نیزا ماریوئی، اورار کُئون لنگھ پار پیا،
اندر وچ اُنہان دے اٹکيا ناہین، بَسٹ ناز پِرئے نروار پیا،
نرہ ہِکِ اُنہان نُون وو سَڈکا نِسی، آءِ عامان وچ شوکار پیا.

و- ویس تَیڈے سائین سَہسین ہوندے، سَہی کِیہے کَریسان ویس، میان!
پَریشان کِتوئی وو عاشقان نُون، وچ آئے نی لک لبیس، میان،
ابراہیم ادم شاہان جیہے، تَیڈے نینہن کِیتے کِیئی نیس، میان.

ہ- ہوش گئے، ڈیک سِر تَیڈا، کِیئی ورہ والے مدہوش تئے،
ہوندے "صَم بَکُم" سَکوت دے وچ، گویاء کُئون خاموش تئے،
جَدان رمز "اَنَا الْحَق" آءِ لَگی، تَدان خواہ مخواہ خروش تئے.

ی- یار ظہورا سو ظاہر کیتا، کوئی اَڈیکے دلدار، میان،
اکیان کول اِٹان جے تون عاشق ہووین، ہیئی وِقت اِہو دیدار، میان،
اَپ چوڑ اِٹان آزاد تِیوین، "سَچو" صَحیح ڈیکن اَسرار، میان،
ہادی ہے مَیڈا عبدالحق سائین، صوفی صاف جو شاہنشاہ، میان،
سَپو علم تَہین تُون معلوم تِیا، اَسرار مَڑیوئی آگاہ، میان،
تنہن خاک قدم اِتون کَران صَدقے، سِر سَپو سر واہ، میان.

سي حرفي ۲

الف- اڳ لڳي آءُ عشق والي، آيا هادي والا اسان تہ حال، ميان،
هڪ هڪ آها، ول هڪ ٿيا، رک سمجھ اهو هے خيال، ميان.

ب- باس اهائي بات ميڙي، نھين غير اتان هڪو هڪ آها،
ڪنھين اڳون آپے ظاهر هويا، ڪنھان اڳون لڪو لڪ آها.

ت- تار پيا وچ حال ميڙا، سٽو سٽياں، اسان تون بي سٽ ڳئي،
دل وحدت دے درياھ وچے، هڪواري اچانڪ وچ پئي.

ث- ثابت مار نغارا سوئي، سولي سر جيوين منصور ماري،
جند جان سپا محبوب ڪيٽے، ڳلي محبت دي وچ اڻ ڳاريا.

ج- جان جٽا ڪر فاني سارا، پچے حق دا تون اسرار ويڪين،
دم خيال دے نال هميشه هووے، بي ڪيھي زبان دے ليکے ليڪين!

ح- حق هے تا شڪ نھين، لاشڪ جاٿين برحق هيئي،
مين جاتا، ساڳي وو سٽ اٿا، سوئي ميڙا هادي عبدالحق هيئي.

خ- خيال سمونڊ عميق ٿيا، لڪ وادي اھين وچ گم ٿئي،
جوئي آها، سوئي آپے آپ ٿيا، ڳالھ جان جسم دي ڪل ڳئي.

د- دل فریب دي جاء هيئي، چند جان عقل سپ چوڙ ڏيويں،
کيا کفر کيا اسلام ڏونهين، مٿين تبسيح کون توڙ ڏيويں.

ذ- ذات صفات هڪائي هے، قلعي نال سيهے دے جو هڪ ٿيوے،
نانءُ شيشا، ول آئينا ٿيا، اپڻا آپ ڏنڻے وٽ ٿيون کيوے.

ر- راز سارا صحراء پيا گڙي لهر ٿئي، وس کوئي نهين،
درياء ڏاڍي ڪائي موج ماري، جوئي جاڻ وڃے اها سوئي نهين.

ز- زور پيا، جهلے موج نهين، بحر برهه والا تارو تار وهے،
چوليان چٽڪ پيان، زور ان زور آسان تے، ميڏا خيال اٿان بارو بار وهي.

س- سير حقيقت دا ٿون ڄاڻين، ڏونهين جڳ دے وچ جهلڪار هويا،
ان جسم دے ڪر ڏيکالي ڏٿس، جوين ابرو والا چمڪار هويا.

ش- شڪ پڻے، پڇے حق هويا، وڇون ڏون ٿرے چار شمار ٿئے،
اندر ٻاهر هڪو هڪ هويا، اڀريا سج تہ گرد غبار ڳئي.

ص- صبر ڪريجے اکڻ بات ڪئون، اهو آپ اڪي "ڪجهه اک ميان!"
پهلون هڪ وڇون سو شمار ٿيوے، ويه ٽيه ڪرين، سولاڪ، ميان.

ض- ضرب مارين "انا الحق" والي، سڄي ڳالهه اٿان اظهار ڪرين،
ڪٽلے ڏينهن چپيسين سر اهو، هيئي ويل اها نروار ڪرين.

ط- طرحون طرح رنگ يار لايا، رنگا رنگ ڪيش ڳلڪاري، يارو، سبز، سُرخ، سفيد، زرد، سِيه، ڀاتون ڀات لاش ڳلڙاري، يارو.

ظ. ظاهر ڏيک نه ڀل وڃين، هيئي اندر ٻاهر هڪو هڪ سائين، اها چال تنهن دي تون ساري ڄاڻين، ائين هويان لک هزار ڄاڻين.

ع- عشق دے دريا موج ڪيتي، لک لهرين وچ مين لڙه ڳئي، تڪ تار آتے هڻ وچ پٺيان، ول جوشان جوش تے چڙه ڳئي.

غ- غير ڳيا، هڻ حق هويا، پڙ ڦيل ڳيس، سڻ بات ساري، اصل غير نه ها ڪوئي، آپ آها، سمجهين ڳالهه اها اثبات واري.

ف- فرق ڪفر اسلام وڃے، نهين ڪوئي، حقيقت حق ڄاڻين؛ ڪيش لک لباس، تے نوعان نوعان، پنين شڪ اٿان اعتبار اٿين.

ق- ڦيل تے قال ائين دي هے ساري، سمجهه رکين ڪوئي اور نهين، هيئي سڻڻ آڪڻ والا اهو سائين، رفتار ائين دي ٻي ڪائي تور نهين.

ڪ- ڪن ترين ”وبي يسمع“ ڪون ”وبي يبصر“، اڪيان دے وچ اٿين، ”وبي ينطق“ ڏهون ڳفتار ڄاڻين، ڪيڪر برف ڪئون، تون ڄاڻ پاڻي.

ل- لنگهه پيس دريا آتے، ٿئي مستي والي سا لهر ڪڙي، هڪ آوے، ٻي تا لنگهه جاوے، خوني موج بموج تے چوٽ چيڙهي.

م- مے پیٹم منصور والي، مَسْتِي تَنهن دے وچُون تا آء پئي،
تَنهن مَسْتِي کائي وڌ واء ڏتي، ٻي سڌ آسان کئون پل ڳئي.

ن- نور نيٿان نروار کيتا، سارا جڳ فلڪ آفتاب هوئے،
هيئي ڪل موجود اٿي واه اٿان، ڳئے ڪل تارے مهتاب هوئے.

و- وحدت دے درياء اندر، غوطا مارين، تون تہ غرق ٿوين،
نہ کائي جان جسم دي وائي اٿان، آپے آپ ٿوين... ڪيا اور ليوين؟

ه- هادي والي ڳالھ اها، دائم دل اٿي آسان فراموش نهين،
جڏان نينهن نعرًا، زوران زور مارے، تڏان جوشا جوش خموش نهين.

ي- يار هويا، آغيار نسي، ”سچو“ وچ نڱاه جو آوندائي،
اهو حق اهو لا شڪ چاڻين، وچ نانوان دے ڦيرا پاوندائي.

سي حرفي ۳

الف- آب اوا گھ ڪُون واءِ لڳي، اھين واءِ ڏايي ڪائي موج ماريس، تنھن موج دي ڪوئي انتھا نھين، چولي چوھ ڪُنون آسمان چاڙھيس.

ب- بحر برھ دے وو بار چاڙھئي، ڪالے ڪُن ڪتے ڪڙڪار ڏايے، توڌاڌ دے وچ، گھوگھاڻ لڳے، سر سي سڀر دے تئے شڪار ڏايے.

ت- تن تے مَن وسار ڏٿس، لهرين نال اھے ڏونھين لڙھ ڳئے، دٿڪار ڪيتا درياء ڏايا، پاروپار تنھن دے پرواز تئے. ٿ- ثابت پڇے اثبات ڪُنون، باقي جاڻ رھئے وو غلام ڪٿے! ڪيڏے نيڪ ڪٿے بدنام رھئے، ڪٿے ڪُفر رھيا اسلام ڪٿے!

ج- جوش آندا، بحر وحدت والے، ٿيان موجان ڪڙيان گوناگون ڪيھيان، اھے موجان چاڙھين، سڀ مورتيان وچ، وقھ جگھ گريان وو عجب جيھيان!

ح- حال هادي حق الحق سائون بخشا، راھ ڏيڪاليس بار بار، تصوير وچ اجساميان دے، بحر عميق سمونڊ سارا.

خ- خیال خبر اِها پچے ڏتي، تحقيق ماريوئي اعتبار سڪي،
 ٿئي ڪثرت موجان وچُن ڏيکو يارو، درياءَ وحدت وو هڪي.

د- دل ميڏي، ڪوئي نور کاڌا، عالم موج سارے نظر نہ آوندے جي،
 ميڏا خيال خمار وڌاءِ ڳيا، سينے وچ سمونڊ سماوندے جي.

ذ- ذات سُڃاڻ صفات وچُون، پچے ذات صفات هڪائي هيئي،
 اِها اک صفات تا ڪٿون آئي، هڪا هڪ ڄاڻين، وو سپائي هيئي.

ر- رخ پيا رنگ رنگ اٿے، ٿئي موج گڙي، چولئين چول پئي،
 خَس خار اتارا وڏا ڏٿس، سارا بحر وچُون بد نيڪ ڳئي.

ز- زور تہ بحر زخار آندا، تنهن دے وچُون ٿيا ڪوئي نجار ڪڙا،
 ائين شور مچايا آسمان تائين، وسڪار دا ٿيا وو غبار ڪڙا.

س- سير ائين دا جنهن سير ڪيٽا، تنهن دي جند ساري نا پيد ٿئي،
 ڪٿي نام نشان نسب تنهن دا، ”مَن“، ”ما“ وچولے دي ڦوڪ ڳئي.

ش- شور مچايا وو موج ڏاڍا، ٻئي زور جهلڻ دي وو جاءِ نهين،
 برابر زمين آسمان ڪيش، ڏئي ڪئي تنهن دي وو ڪاءِ نهين.

ص- صورت گم هوئي وو ساري، لهرين پيا پے وو چڙھ پٽيان،
 ڪائي خبر اٿان وو پوندي نهين، ٺوڙا نور ديان نيان آءِ نيّان.

ض- ضَرَبَ بَحْرَ دِي وَوِ نَوْرَ لَڳِي، هِڪَ وارِ وَجودِ اوڌارِ ڏٿس،
”مَينَ“ دِي هِڪَ رَتِي ڪِٽَ رهندي، اَتانِ سارا نامِ نشانِ اُتارِ ڏٿس.

ط- طالبِ وچِ عَمِيقِ پُئِي، ڏونھين ڪنڌيانِ اھين ڪُنُون پِلَ ڳڻيان،
پڇي وسِ اھين دا وو ڪوئي نھين، مَوجانِ مَوجِ تڪيرِيانِ آءِ پُڻيان.

ظ- ظاھرِ دِي اِها باتِ نھين، جو آيا اھين ڪُنِ اِها سُنڌ پُڻي،
پڇي سُنڌ والا موجودِ نھين، دوئي والڙي ڳالھِ نِڪالِ ڳڻي.

ع- عشقِ عَمِيقِ درياءِ وچُون، اُئي مَوجِ هِڪا ماريا نِعرِا ”هُوَ“،
تہ مَينَ هِڪَ اُھسِ اورِ ڪوئي نھين، ”اَنَا الْحَقُّ“ دا هيئي نِغارِا ”هُوَ“.

غ- غَشِ غَريقِ دے وچِ ٿڻيان، ڪِٽِ جِسْمِ رھيا، ڪِٽِ جانِ ڪَٽِي،
ڪَٽِي شَڪلِ رھي، ڪِٽِ عَقلِ رھيا، ڪِٽِ فِھمِ ڪَٽِي اوسانِ ڪَٽِي.

ف- فِڪرِ فَنَا دا ڪِيون نہ رکين، تا مُلڪِ بَقاءِ بِاللّٰهِ لھين،
چوڙِ آپِ ڪُونِ آپِ وسارِ سارا، ڄاڻين هِڪَ خدا بے رنگِ رھين.

ق- ”قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ“ هيئي، ڄاڻين، سَمجھِ سَڃاڻين، ڪوئي اورِ نھين،
گُزِ وحدتِ دے درياءِ دے وچِ، اهو آپِ آھا، پُئِي دِي تَورِ نھين.

ڪ- ڪِٽِ توڙِي مَينَ چُپيسانِ، اِها ڳالھِ هادي والي مُڙِ چُپدي نھين،
تِيسِي ظاھرِ آپونِ آپِ آھا، پُڻي زورِ اسانِ ڪَٽِي لڪدي نھين.

ل۔ لہریان بحرِیان زور پئیان، وس کوئی نہین، مین لڑھ گئی،
ڈاییان موجان چڑھیان برہ والیان، اتان ہستی گم ساری موجان موج ٹی۔

م۔ مے پیوٹ نال موج چڑھی، کوئی خم اہین وو خمار ڈتا،
مدھوس کیٹس کُلی ہوش گیا، اہین عیش سارا اعتبار ڈتا۔

ن۔ نام نشان اتار دتس، گئے رنگ ہم، بے رنگ رہئے،
غوطا مارکے جوئی غریق تئے، آزاد کٹون رنگ رنگ تئے۔

و۔ واء لگی، ٹٹی موج کڑی، بحر زور پئے چولیان چنک پئیان،
اھا ہکل ماربس، ”اَنَا بَحْر“ اکیس، باران دیان ندیان، تیز نئیان،

ہ۔ ہادی عبدالحق سائین، سچی راہ سائون سُمجھا گیا،
تُسان غیر نہین سَراپاء چائین، اھو آپ ہیئین پُرجھا گیا۔

ی۔ یاد رہیان گالہین وحدت دیان، جیڑھیان آپ ہادی فرماء دتیاں،
”سچو“ حق اہین کُل شک پئے، اہین راز دیان گالہین جَمّا دتیاں۔

سي حرفي ۴

- الف- اصل درياء عشق دے، موج ڏاڍي ڪائي ماري،
 ب- برابر نديان وڙهيان، لهريان بحريان باري.
 ت- تمام تڪيرين چوليان، چٽڪ پيان هڪ واري.
 نقهين اسانئون جهلڻ ڏينديان، نا مين تنهن کون جهل سگهڻيان.
 ث- ثبوت ڪرين دل اٿان، عاشق بات ايهائي،
 ج- جيڏي ڪيڏي هڪ ائين دي، صورت ويڪ سڀائي.
 ح- حال هنگاما هي ائين دا، مُرشد رمز اها سمجھائي،
 تنهن دي هوسان خاڪ پيران دي، ... ..
 خ- خودي ڪئون نهين وو خلاصي، بے خودي وچ آوين،
 د- دوئي ڪن توڙ ڏيوين، تا عالي درجا پاوين،
 ذ- ذڪر تے فڪر فنا دا ڪرين، بقا ڏهون جاوين،
 گڏان نہ مرسين، سدا تن جيسين، ... ..
 ر- رڪاب سمنڊ عشق دے، نال لڳا ره، يارا!
 ز- زبون نہ ٿيسين هرگز هوسي خيال نيارا،
 س- سَروِ پاءِ ڳڏوئي جڏان، تڏان مار نغارا،
 عشق والا هيئي متوالا، ... ..

ش- شراب وُحَدَت والا، پي ره تَن متوالا،
 ص- سورت گم ايھين بحر وچ هيئي حيرت والا،
 ض- ضرور اڪيسين ” انا الحق “، گھنسين قرب ڪمالا،
 موج ڪيڏا زور آندا، ... ..

ط- طرح نَوِين يار اسانئون، ڏيندا روز ڏيڪالا،
 ظ- ظهور حضور تھين دا، ڪردا نوان نوان چالا،
 ع- عَينان ڏونھين لڳ رهڻيان، سُرَت ڳئي وو سَنِيالا،
 بيخودي ٿئي، خود ڪئون ڳيوسے، ... ..

غ- غرق ٿيويں بحر اھين وچ، نان ٿيوے ٿي ناپيدا،
 ف- فنا ” سچو “ جے ٿيويں، آپ ٿيسين آءِ هويدا،
 ق- قرب اھو حاصل ٿيڪون، مَحرم هر شے دا،
 ” ڪُل شَيءِ “ اھو هوسين، ... ..

ڪ- ڪمال محبت لڳڙي، جے ٿيڏي نال پيارے،
 ل- لنگھ پو شھ دي اندر، ڪڙا رھين نہ ڪنارے،
 م- مَين تا صدقے تنھن تون، جو ڪوئي آپ وساري،
 آپ هوسين بيا نہ رهسي ... ..

ن- نماڻا ٿي ڪر رهڻا، جے تون عاشق ٿيون،
 و- وائي بي ڪل وسارين، مے دا پيالا پيون،

هـ- هوا جنهن دي لڳڙي، تنهن دا هو، جان جيوين،
پاء پڇون ته پير نه ڪڏان، ... ..

ي- ياد آئي ڪائي ڳاله گذشتي، هير ته رانجهي والي،
تونهن عشق ڪمڻا ”سچل“، سڻ تڻ تنهان دي چالي.

سي حرفي ۵

الف- اَحَدَ تے اَحْمَد دے وچ، نَہین تَفَاوَت کوئي،
مَحْمَد، حیدر هِکو آہا، هِکا صُورَت سوئي،
اَندر باہر سیر تہین دا، سَمجھین سِرّ سَپوئي.

ب- باس اِہائي بات مِيڈي، اے یار، تُون غِیر نہ اہین،
خام خیال، جو پاہپ والا، ”لا“ وچ لاشک لاهین،
”مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ“، کیڈے تُون وَت کاہین!

ت- تحقیق حَق اِهوئي، غِیر جو تین ھے جاتا،
”عَرَفْتَ رَبِّي رَبِّي تَنْهَن كُون، نا کَہین آپ سُجاتا،
کَل اَنهَان تُون کَل اِہین دي، پیر ایڈانہن جین پاتا.

ث- ثابت رھ، يَك وچ يَقِينے، غِیر گُمان نہ اُٹین،
اَندر تُون ھین، باہر تُون ھین، جے تُون آپ سُچاٹین،
”خَلَقَ الْاِنْسَانَ عَلٰی صُوْرَتِه“ چول اِهوئي چاٹین.

ج- جهان جو جسم اھين دا، ڪيئون ڪر نانءُ رکيون،
 "الستُ برَبِّڪُمُ قالو بَلٰي" آپون آپ آڪيون،
 "خلق الاشياءَ وَ هُوَ عَيْنُهَا"، سارا سحر سڪيون.

ح- حال سارا سر جهليا ميڏے، هادي مهدي والا،
 مے دے مے محبت وچون پُر ڪر ڏٽس پيالا،
 وَسَقَاهُمْ رَبَّهُمْ شَرَاباً طَهُوراً"، ٿيا سرڪي نال سنپالا.

خ- خمر خمار اھين دا ڏاڍا، سولي چڙھڻ سروري،
 ازلا ابا عجائب جيھي، مے اھين مخمري،
 "اَنَا اَحْمَدُ بِلَا مِيمَ"، مارين دم منصوري.

د- دلير ڪرين دل اٿان، سست يقين نہ ٿيون،
 توڙين شڪ گمان سڀوئي، تا وت پيالا پيون،
 "مُو تُوَا قَبْلَ اَنْ تَمُوْتُوَا"، وچ جوڻ مَر جيون.

ذ- ذات صفات هڪائي آھي، پول نہ گھٽين پوله،
 سوئي اندر سوئي باھر، سوئي تيڏے چوله،
 "وَفِيْ اَنفُسِكُمْ اِقْفَلَا ثُبُورُونَ"، وسدا وچ وچوله.

ر- رواج سڀوئي چوڙين، آءُ ٿيون مردانا،
 آپ بيگانا مول نہ ڄاڻين، هووين يار بيگانا،
 "وَنَفَخْتُ فِيْهِ مِنْ رُّوحِيْ"، بلڪل چوڙ بهانا.

ز - زیان نہ هرگز گر تون، عمر سراپا ساري؛
رکین فکر تون اتر بہن دا، چار سچ دی یاری؛
”من عرف ربہ من حرکات الاعضاء“، ہوش رکین ہوشیاری،

س - سراپا سوئی وسدا، سپ کجہ یار گریندا،
جیہا اٹان تیہا اٹان، چوڑ گمان گھریندا،
”لو کشف الغطاء ما زدت یقینا“، کیہا دیان دریندا،

ش - شرم نہ اوے تیکن، جو آپ کتوئی گم سارا،
”اللہ اللہ“، بیٹا اکین، ساعت کرین نہ سنپارا،
”من قال اللہ لا یعرف اللہ“، کیتوئی بحث بے چارا،

ص - صریح آکان مین تیکون، کرٹا صحیح گویائی،
”وبی یَنطِقُ وبی یبصر“، بوڑین بول پیائی،
”کلّ شیء ناطق بالحق“، رکین سرت سپائی،

ض - ضرور اہوئی ہیئی، آپ سچائین سارا،
کڈان ناز، نیاز کڈاہین، اے سپ تیدا وارا،
”کل یوم ہُو فی شان“، نت نت مار نغارا،

ط - طبل وچاٹون وحدت والا، غازی چوڑ گدائی،
ایڈے اوڈے تون ہی ہووین، وت کیہی جاء جدائی،
”الانسان سِرّی وانا سِرّہ“، سمجھین خاص خدائی،

ظ- ظاهر ٿي نغارا مارين، ڪٽلے تائين چڙسين،
وحدت والي تيغ بنا، ٿن وال وجود نہ ڪڍسين.
”ماللثراب رب الارباب“، ڪٽلے تائين ڪڍسين.

ع- عطر عنبير جو لا ڪڙيس، آڇ يار ميڏي گهر آيا،
اٿڻ بهڻ سڀ نال آهين دے، ڪهن تا رمز ريجهايا،
”وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ“، رڳ رڳ وچ سمايا.

غ- غمزا رمزا يار ميڏے دا، ڏيک جو وٽدا تائي،
جڻان ڪٿان حاضر ناظر، آپ ڪڙا رنگ لائي،
وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ“، جائز ڪيشس جائي.

ف- فرق ڪفر اسلام نہ ڪوئي، ڄاڻ اهوئي ڄاڻين،
ڪافر مومن هڪو آها، غير نہ اٿان اٿين،
”كُلُّ شَيْءٍ هُوَ اللَّهُ“، سڀ صورت ايڪ سڃاڻين.

ق- قرب ٿيوئي مين اک سٿاوان، سرُ ٿسا ڪون سارا،
آپ ڪون هرگز غير نہ ڄاڻين، غير نہ پاوين يارا،
”لِي مَعَ اللَّهِ وَقْتُ لَا يَسْعَنِي فِيهِ“، ٿور نبي دا نيارا.

ڪ- ڪيفيت ٿيڪون حق دي، ساري سُرُ تہ سٿائي،
ويل ديدار دي اها هيئي، هت مڪيسين جائي،
”مَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى“، پُرجهہ اينوين پرجهائي.

ل- لباس صحيح ڪر سارا، جو ٻوليان ڪٿيان ٻولي،
 ”هُوَ الظَّاهِرُ هُوَ الْبَاطِنُ“، ويڪين اڪيان ڪولي،
 ”لَيْسَ فِي الدَّارَيْنِ إِلَّا هُوَ“، ٻن گهٽين سڀ ٻولي.

م- مست رهيس ميخاني وڇون، منگ ڳڏي مين مستي،
 مستي نال نه آپ سڃاڻي، تنهن دا ڪم ڪمبختي،
 ”لَيْسَ فِي جَبَّتِي مَا سِوَى اللَّهِ“، هيچ ٿئي سڀ هستي.

ن- نغارا احمد والا، مردانا ٿي ماري،
 سر دا سانگا چوڙ ڪراهن، ”اے-او“ سڀ اڏارين،
 ”أَنْتَ مَعِيَ أَنَا مَعَكَ“، سارا عزم سنپارين.

و- وست اهيڻ وو يگاني دي، ٿن قيمت قدر سنپارين،
 البتہ ڏر يتيم جو هيئين، ڪنگڙ ڪڇ نا وارين،
 ”خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَى صُورَتِهِ“، دل دے گوش گذارين.

ه- هوا وچ مين جو پڳيان، ڪٽي محب ملڻ دے،
 غالب شوق رهيا دل آتے، ناهين ڪم الڻ دے،
 ”طَالَ شَوْقُ الْأَبْرَارِ إِلَيَّ لِقَائِهِ عَاشِقٌ نَهْنِ جَهْلٌ دِي“.

لا- لنگه پووين وچ شه دے، احمد، محمد سهي ڪريجي،
 ”مَنْ رَانِي فَقَدْ رَاحَ الْحَقُّ“ دل تے درس تريجي،
 ”مَنْ رَانِي فَقَدْ كَفَرَ“، سارا سر سٽيجي.

ء-اندر ٻاهر آهو، توڙه ڪردا لڪ قبائين،
هرڪنهن شيءِ وچ سير تهن دا، ڀول نه ذره ڀانوين،
”مارايت شيئا اِلا وارايت الله فيه“، ڏيڪين جت ڪٿاهين.

ي- يقين اهوئي آها، ٿٽا، شڪ سڀوئي،
جو ڪجهه اهڙس سووڻ ٿيسان، تنهن دا غم نه ڪوئي،
”ڪل شيءِ يرجع اِلي اصله“، رهسان عين اهڙي.

کافیون

کافی ۱

سوئي ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ بڻيجي.
 وچ ميدان محبت والي، دم قدم تريجي.
 اها تڪبير ”فنا في“ والي، پهلے پهر پڙهيجي.
 مار نغارا ”انا الحق“ دا، سولي سر چڙهيجي.
 اندر ٻاهر هڪو هويون، ”موتو قبل“ مريجي.
 ”سبحاني ما اعظم شاني“، ”سچل“ سر سڻيجي.

کافی ۲

ٻيا ڪوئي جائز محض گناه، هر ڪنهن صورت آپ الله.
 ڪٽي گدا گدائي والا، ڪٽي وت شاهنشاہ.
 دونهان ڏيک متان ڪوئي ڀلي، اولے ابر ماہ.
 ”وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي“، اے سهي ڪر ساہ.
 ”خَلَقَ الْأَشْيَاءَ وَ هُوَ عَيْنُهَا“، اهو قول گواہ.
 صورت وچ ”سچل“ دے ٻولي، آپے بے پرواہ.

ڪافي ۳

نانءُ اهوئي اهو نانءُ والا، صورت مورت سائي، وو.
 اسم خانءِ وچون اسماء اهو، ڏس هادي دا جائي، وو.
 هه تعجب اهو لوڪان، ڪيويں ذات لڪائي، وو.
 گاهه طاعت گاهه عبادت، سجده سهو سهائي، وو.
 ٻئي پارون ڏءِ ڏيڪالي، اوڙڪ خلق منجهائي، وو.
 ”سچل“ سهي ڪيتي اها ساري، جيڙهي بازي يار بنائي، وو.

ڪافي ۴

آڪ آسان ٿون ٿون حال، وو.

ڪيويں ٿيون پرديسي!

اٿان هوڪر اٿان جو آيون، پيوئي ڪيويں اهو خيال! وو...
 ديس ته اپڻا ڪيويں چوڙيوئي، ڪر آسان نال ڳالهه! وو...
 مين نه جاتي رمز اها ئي، جاني وٺيوئي اها جال، وو...
 اچ ته اوڳڻه سنڱ ”سچل“ ڪنون... ڪيا هانوين ٿون ڪالهه، وو...

کافي ۵

۱ پڻا ديس سنڀال، وو، ڀلا ميان پرديسيا، وو...
 ديس اهو ٽين ڪيويڻ وساريا، جاني ڪيتوئي جڻان جال! وو...
 ڀل ڳئي هيئي ڳالهه اهاڻي... ڪيهي ٻي قيل مقال! وو...
 ياد نه ڪيتوئي وطن اصل دا، پوڳيون ٻه خيال، وو...
 سوگهي ساندين وٽ اهاڻي جهڙي جلسي نال، وو...
 ”سچل“ سنڀالين جهڙي آهي، اها اصل دي ڳالهه، وو...

کافي ۶

مڻن تا ڪوئي خيال هان، وو، هڻن ليسان وي نال خيال دے.
 زهد عبادت، تقويٰ طاعت، آهن ڪم ڪشال دے.
 فڪر اهيڻ وچ فاني ٿيويڻ، ويڪين جوڙ جمال دے.
 اهيڻ جو منزل سيئي ويسن، صاحب جو احوال دے.
 مڻن ديدار، ديدار مڻن وچ، پهرين ويس وصال دے.
 اصل اوھ آگاه نهين، جو عاشق شے شڪال دے.
 ”سچل“ سچ ڪريندئين ظاهر، الا ڪاڻ قتال دے.

ڪافي ۷

هوش ڪنون بيهوش ... مڻ بيهوش!

ڪڏان زاهد ڪڏان عابد، ڪڏان نوشا نوش.
ڪڏان هجر فراق ڏسيندا، ڪڏان غوش آغوش.
ڪڏان دلبر دور گهٽيندا، ڪڏان گوشا گوش.
ڪڏان جاءِ ڪنار ڏيندا، ڪڏان پوشا پوش.
ڪڏان موج وهيند ڏيندا، ڪڏان جوشا جوش.
ڪڏان ”سچل“ جاءِ نه لهندا، ڪڏان دوشا دوش.

ڪافي ۸

تاب ڪنون بے تاب، ميان، مڻ تاب ڪنون بے تاب.

نا مڻ گويا نا مڻ جويا، نا مڻ سوال جواب.
نا مڻ خاڪي نا مڻ بادي، نا مڻ آگ نه آب.
نا مڻ جڻي نا مڻ انسِي، نا مڻ مائي نا باب.
نا مڻ سڻي نا مڻ شيعا، نا مڻ ڏوه ثواب.
نا مڻ شرعي نا مڻ ورعي، نا مڻ رنگ رباب.
نا مڻ ملا نا مڻ قاضي، نا مڻ شور شراب.
ذات ”سچل“ دي ڪيھي پڇڻين!... نال ٿا ناياب.

کافي ۹

چوڙ گمان گدائي والا، شَمَلا چا ٻڌ شاهي دا.
 مار نغارا وحدت والا، فڪر رکين پاتشاهي دا.
 غير خيال گذار نہ دل تے، غمزم هيئي گمراهي دا.
 گمراهي وچ هيئي هدايت، نور سَنفید سياهي دا.
 هرکنهن طرفون تارک ٿيويں، ڪم ڪر ڪج ڪلاهي دا.
 مار زغا تان ظاهر ٿيويں، سُرکا پي صراحي دا.
 آپ سَچاڻ ”اَنَا الْحَقَّ“ اَکين، ماڻين عيشِ اِلاهي دا.
 نَفي ”سَچَل“ اِثبات ڪريندا... ويکو سَير سپاهي دا!

کافي ۱۰

اَلتَ بازيگر ويکو، عشق ديان اَلتَيان بازيان!
 بره ديان باتان سَنو سَنيان، تن مَن اندر تازيان.
 علم حقيقي عاشق ڄاڻن، ڪيا ڄاڻن مَلان قاضيان؟
 محبت دے ميدان وچون، گوڙ چاتي ڪنھان غازيان.
 ”سَچَل“ هر دم در اَلله دے، ڪردا سولڪ آزيان.

کافی ۱۱

کیوبن کاغذ کیتائی کارا،

ہائے ہائے وے یارا،

عالم سارے کون مسلے والا، سبق پڑھایوئی سارا۔
 کیتوئی منہن کتابان ڈھون، پل گیون بیچارا۔
 بیان گالہین سپ چوڑ کراہٹ، ورہ گہنن وٹجارا۔
 کی کر گالہ الست والی، وسر گیوئی ویسارا!
 ورد وظیفے دا راتو ڈینہان، کریندئین لک شمارا۔
 ”سچل“ یار سچٹ دا ڈیکو، ہے تا محل موچارا۔

کافی ۱۲

عشق دے باجھون پیا سپ کوڑ... سولی تے منصور۔

نا کوئی دوزخ نا کوئی جنت، نا کوئی خور قصور۔
 من اسادا نہین منیندا، ملیان دا مذکور۔
 دینہن جوانی لنگھ گیوسے، ہٹ تیوسے جھور۔
 ظاہر ڈیکیم یار سچٹ دا، نیٹین والا نور۔
 بیان سپ گالہین قرتیان قاہیان، چوڑٹ ہینی ضرور۔
 ”سچل“ سچ صحیح کر جائین، ہیئین تون آپ حضور۔

کافي ۱۳

اے یارو، میڈا کوئی اختیار نہیں.. اکٹا اهو عشق دا اسرار نہیں.

درد اہین دي وو یار قیمت نہیں،
 اهو جیہا وو مرتبا عظیمت نہیں -
 عشق دا سودا شہر بازار نہیں.

عشق تہ منصور نور ڈیک کیا کیتا!
 تنہن کون سر سُولي اہین برہین نیتا -
 شوق والیان دا کوئی شمار نہیں.

کنہن پُچیا عشق کنون، "جا تون پاس صنم!
 مرض تیکون ہے کیا؟" اکیس، "نعم!" -
 عشق جیہا اور کوئی آزار نہیں.

زُہد تقویٰ وک طاعت کیا کام کیتا؟
 عشق بن کیا کفر کیا اسلام کیتا؟ -
 جیوین لک سپاہی ہے پر سردار نہیں.

کیوین روند اہجر والا ہاء ہاء،
 روز شب وائی تہین دي واء واء! -
 جو کنار دے وچ جنہن دے یار نہیں.

جے برہ دي تیغ تیڪون تڪ کیتا،
یا تیڪون اپڻا عاشق کیتا۔
خون دي قیمت منگڻ درڪار نہین۔

لک هزاران وچون کوئي عاشق بڻیا،
بے سرو سامان اوئي لاشک ٿیا۔
هرکنهن تے عشق دي تلوار نہین۔

”گم ٿي ٿون یکایک یار وچ،
دل جان آون اہین اعتبار وچ!“۔
اینوین اکیا مرشد، ”سچل“ انکار نہین۔

کافي ۱۴

عشق ھے باز، اسان مرغابی... پٽیان دست شڪاري دے۔
دین کفر کنون باھر ٿئیان، لکیم خط بیزاري دے۔
یار تہ بے پرواہ ٿي گھمندا... نہین وس ویچاري دے۔
پئے دن گھولے گئے آجائے، دم پلے دوستداری دے۔
ساٿي ”سچل“ آون اسان ڏھون، دوست کنون دلداري دے۔

کافی ۱۵

سٹو سَنیاں تُسان، ”مِل کر اُٹو، یار تماشا لایا ہے!“

سُرخ سیاہ اکیان رنگ کیش، برہ بٹاء بٹایا ہے۔
 سیر بازارین اکر ڈیکو، لعلی دا رنگ لایا ہے۔
 ڈیکو تُسان اہو سیر سچڑ دا، سپ کنہن جاء سمایا ہے۔
 طرف اَساڈے دلبر سائین، برہا باز اڈایا ہے۔
 ایڈے اوڈے ہرکنہن طرفین، ہوکا حُسن گھمایا ہے۔
 ”سچل“ دا اہو اکڑ ناہین، آپے دوست الایا ہے۔

کافی ۱۶

اَساڈی جان کون لڳڑی، ہواي شمس تبریزی۔
 مین اہین جاء تے آیا ہان، جتان خاصان دی خون ریزی۔
 ویکو منصور کون عشقے، کیتا سِر دار اویزی۔
 اتان مین رہ گئی مُدّت، اکیا برہا ک برخیزی!
 ویکو یارو عشاقان تے، کیتی ہے عشق چنگیزی۔
 اصل محبوب دی ایہا، ”سچل“ ہے خوب پرویزی۔

کافی ۱۷

جنہن دل پیتا عشق دا جام، سا دل مست و مست مدام۔
 دین مذاہب رھندے کتے، کفر کٹان اسلام؟
 پنجتن پاک حمایت میڈی، حسن، حسین امام۔
 بخش کریندا عشاقان تے، جت جاء مقام۔
 سر ڈیوٹ کیتے عشاقان ٹون، عشق بدائے احرام۔
 راتین دینہان مشتاقان ٹون، مستی موج مدام۔
 عشاقان دا اصل کنون ہے، سُولی دا سر انجام۔
 سُولی تے منصور چڑھایا، ”اَنَا الْحَقَّ“ کلام۔
 چاوٹ بار ملامت سر تے، برہ سارا بدنام۔
 چوڑیا تنہن کون علم عقل نے، جنہن دا عشق امام۔
 خوشیان خرمیان ڈیک سئیندا، عشق وچایا آرام۔
 جاء صفت دے مَول نہ وڑدا، کُلی چوڑ کِمام۔
 در سائیان دے سوین سپاہی، ”سَچل“ پی ہک غلام۔

کافي ۱۸

اسان تہ ھادي والڙا حال، وے میان... بئے ڪوڙے ڄاڻين قال، وے.

منطق علم دي ڪوڙ ڪھاڻي، ناوچ ڪنز قدوري ڄاڻين؛
کافيہ تہ اعتبار نہ آڻين، اے سپ تال پخال، وے.

نا تہ مصلے نا تہ مسالے، نحو صرف سپ روڳ رسالے؛
کالي مس تہ کاغذ کالے... ڪوڙي قيل مقال، وے.

کم نہین اھو وچ ڪتابين، ناوچ سور نہ وچ ثوابين؛
عالم ڏيک پليے وچ بابين... مستي دي ڳالھ محال، وے.

پڙھيئے سبق پڙھاوڻ ڪيئي، لھندے اوئي سر نا سوئي؛
عشق ڪئون ٿئے دور اھے ئي... ھے سپ خام خيال، وے.

نا وچ ورد وظائف آوين، نا وچ ڪشف ڪرامت جاوين؛
برھم وچون ٿون بھرہ پاوين... ڏيسي قرب ڪمال، وے.

ديس چوڙ پرديس ڦريندے، نال ڪتابان اٺ پريندے؛
بصرہ تہ لاھور لڙيندے... توڙے عرب چکن في الحال، وے.

ڪفر ايمان جڏھان ھڪ ٿيوے، عشق دا پيال تڏھان پيوے؛
سات سلامت سوئي نيوے... ھے اے تا خاصي ڳالھ، وے.

ورق ڊوئي دا ”سچل“ وسارين، ڳالھ ھادي دي سپا سنپارين؛
نال اھين دے عمر گذارين... جوڻے چوڙ جنجال، وے.

ڪافي ۱۹

هر صورت دے وچ موليٰ، ڪيہے حڪم هليندا يار، وے!
 مظهر وچ منصور دے هويا، ”انا الحق“ اظهار، وے.
 مل ڪرڪے ملڪين مارايا، سولي دا سردار، وے.
 وس نہ ڪوئي منصور دا آها، مليان نہين ميار، وے.
 مست اٿاھين ماريا آھوئي، شائق شاھ سوار، وے.
 ”اسجدوني“ اينوين آڪيا، تبريزي تڪرار، وے.
 گل لڳين دي لاه ڪراھڻ، نينھن ڪيش نراوار، وے.
 ”من خدايم“ آڪدا، اھو عارف شيخ عطار، وے.
 وچ ڪڙوسين هڪ وچ آخر، ڪريندئين لڪ شمار، وے.
 ”سچل“ اھين سنسار دے وچ، رهڻا هيئي هوشيار، وے.

حق موجود ڪافي ۲۰ سد اموجود

دم دم لهين سنڀال، اھين حال دي، هاريا!

اے دم آوے اے دم جاوے، ڪڙائے خاص خيال.
 جو پل آپون پرے ٿيوين، سو پل جيوڻ جنجال.
 آپ نہ اٿين، سوئي ڄاڻين، فڪر ڪرين في الحال.
 وڃدت دے وچ غوطا مارين، پوويئي احوال.
 ”سچل“ ڪون اھو سبق پڙھايا، هادي نہ مڙيال.

کافي ۲۱

بار برہ دا بارون بار، چڙھ کے آندا بے اختیار.
 سَت نہین ھے آنت بحر دي، سِير سمنڊ دي لس لهر دي؛
 موج خوني ھے زور زبر دي، جتان کتان ھے تارون تار.
 جَذان وَت ساقِي جام پليدا، تَذان وَت بيخود كيف گریندا؛
 پچليندا سارا سرُ ڈسيندا، نَيِٹ وَهيندا نارون نار.
 جيوين سِرِ اِمامين آيا، بار غمان چُم چشمين چايا؛
 انھان اپڻا قرب وڌايا، عالم روندن زارون زار.
 ”سَچَل“ نيزا عِشق سچڻيندا، هستي والي یت پَنيندا؛
 تَذان تُون وَت کِيُون نہ مَنيندا، چوڙ ٽيوين لنگھ پارون پار۔

کافي ۲۲

هادي ھے سبق پڙھايا سَنِيُون، اهو هادي ھے سبق پڙھايا.
 ”غير جو جاتوئي حق اهوئي“ - سائين اينوين سمجھايا.
 پيد اهوئي ”هُو“ دا هيئي، سمجھ اهو گر سعيَا.
 سچ ”سَچَل“ وچ ”سَچَل“ سچ وچ، بيا سچ پنڌ آجايا.

ڪافي ۲۳

ميڏا حال ڏنا هادي يار، مين مستان هوئيان سرشار۔
 قاروني ٿي ڪار ڪميندے، عقل ميان ڪون سيئي ميندے؛
 ڳالھ اھائي اوئي اليندے، عشق ڪيٽے دل خوار۔
 نقشبندي ٿي نقش ھليندے، عالم وچ اظهار؛
 نقشبنديان دي دل تے دنيا، ھٿ نہ ڪيٽونے يار۔
 ملا قاضي ٺھين ميندے، ھوندے اسان ڪئون تار؛
 عشق واليان دي منزل آڳے، ٺھين مٿيان دے پار۔
 پنجن پاڪ محمد آيا، آپ علي ڪرار سمايا؛
 حسن حسين علي دا جايا، ملڪان د سردار؛
 ”سچل“ ھويا سرِ الاهي، ھرجا سائون ھے بادشاهي؛
 اھا نوبت ”انا الحق“ وڃائي، آپ ھويا اظهار۔

کافي ۲۴

يار، وچ بيخودي دے، کڏان کڏان آوندے هيئون؛
 چاريئي عناصر چوڙکے، صاحب آپ سڏاوندے هيئون.
 مملکت مفلسي، بادشاهي بے کسي،
 تنهن وچ سڪندري نوبت وڃاوندے هيئون.
 ياد نہ ڪوئي آوندا، غير نہ سماوندا،
 هڪو هڪ هور هيا، راه نہ پڇاوندے هيئون.
 ڪشور ڪيخسروي، طبل وڄا سنجري،
 اٺ اٺ نغارے دي، چوٽ پي چلاوندے هيئون.
 خيم هے خاڪ دا، چاڪ ڪرون چاڪ دا،
 واءُ جو وحدت والي، نال چا اڏاوندے هيئون.
 ”سچل“ اٿان نانءُ نهين، ڪنهن دا اٿان پانءُ نهين،
 ظاهر اهو نانءُ رک، عالم نون ڀلاوندے هيئون.

ڪافي ۲۵

اک تہ نانءُ ”فقير“ ڪيون ڪر سڏاوندائين؟
 عشق دے ميدان وچ مول نہ اوندائين!
 غفلت وچ عمر سڀ تيڏڙي برباد هوئي،
 مستي ميخاني ڏهون وقت نہ ڪهين جاوندائين!
 زندگي هے عذاب هے هے اهيٺن يار بن،
 سمجھ ٿساڪون نهين، لوڪ ٿون سمجهاوندائين!
 بات برھ دي بيان ڪريندئين عالم اڳون،
 واءِ تيڏے حال تے، پير نہ اوڏهون پاوندائين!
 دعويٰ ڪرين عشق دي، خوش رهين تعريف وچ،
 بار ملامت والا، سر تے نهين چاوندائين!
 خوش لباس تے غذا دي ٿيڪون پهون آرزو،
 يار دي جدائي ڪنون، انگ نہ پسم لاوندائين!
 حيف صد حيف هے حال ٿساڏے اٿے،
 ڪير منجهين دا پيوين، قورمے رل ڪاوندائين!
 مسٽ ”سچل“ هو رهيا پيالا پي شوق دا۔
 آپ تہ نچدا نهين، لوڪان نون نچاوندائين!

کافی ۲۶

جٹان گرد ٿيون روگردان، کڙے خان وچ میدان.
 وچ میدان محبت والے، نہین اوڻا نامردان.
 جان جمیعت نہین انہان ٿون، سدا جو هوون سرگردان.
 اهو طریقا وحدت والا، رک چوڙیا هے شاہ مردان.
 عشق والے اهو درجا ڄاڻن، سدا نہین کوئی بے دردان.
 ”سچل“ ساعت اها کر ڄاڻن، کم نہ گهتین اٿے فردان.

کافی ۲۷

اسان جیہا کوئی اور، کٽ نہ ملیسی... ایڏے اوڏے اکین کول ویکین!
 نال اساڏے ٿون محبت لاوین، عشق پنہان کنون توڙ.
 اسان جنہان کون یاد کیتوسے، گهتون تنہان ڳل ڏور.
 لکان دے وچون کوئی جھلیندا، عشق اساڏے دا زور.
 ”سچل“ راہ اساڏي دے اٿے، هڪ جفا پیا جور.

ڪافي ۲۸

عاشق شهادت ڪر قبول، رک فنا دا خيال پي.
 ”اِنَّ فِي قَتْلِي“ اِشارا، سُن سُن اء تون سچارا-
 اِينوين اَڪيا رَب رَسُول... جسم هے جنجال پي.
 اِهين جسم دا ڪر وسارا، مار ”اَنَا الْحَق“ دا نعرا-
 وحدت اندر ٿي وصول... بِن وَصَل بر حال پي.
 موج زوران زور اَسِي، مُشت خاڪي لڙھ ڪے جاسِي-
 نينهن خود ڪَرسِي نَزول... دم اِهين، نہ سال پي.
 عشق آ انبوه ڪَريسِي، سَير سِي عالم وکيسِي-
 سر ”سَچَل“ دا ڪر قتل... پَڪڙ نيسِي نال پي.

ڪافي ۲۹

نينهن نشان ڪيتوئي، هُن تا مڙٽا ناهين.
 روز الستي آپے جائي، باري برھ چاتوئي.
 ظاهر هوڪر مار نغارا... عشق ڪيُون التوئي؟
 زهر پيالا محبت والا، پُر ڪَر پاڪ پيتوئي.
 سر ”سَچَل“ دا، يار پيارل، ڳوڙهي رنگ رتوئي.

کافی ۳۰

”سچل“ ہے نا پیدا... سوتا ڈیکڑ وچ نہین آندا.
 تنہن دی ذات صفات نہ چاٹان، بیڈا پیندا کاندہ.
 سو پیرے ہر گلیان وچون، ڈیک تہ آندا جاندا.
 گم ٲیوٹ اہین غمزے دے وچ، شاہی شرف شہاندا.
 ڈیکڑ وچ نہین مطلب کوئی... ہوکا یار گہماندا.
 آپون آپے پیدا ٲیوین... ”سچل“ سِر سٹاندا.

کافی ۳۱

عشق نہین آسانی، کم ہے کنہان کوپیان دا.
 ڈینہان رات برابر ہوئی، ہے ہے سپ حیرانی.
 سِر ڈیون سلطان اٹاہین، کیا کیئی دُر درانی.
 فوج برہ دی لکین ہزارین، تالان کیان طولانی!
 سِر ”سچل“ دے سانوڑ وانگر، برہ کیتی بارانی.

ڪافي ۳۲

جڏان ميان موج مستي دي آئي، بيخودي ٿئي، جسم ڳيا.
 چوہ ڏاڍي ديان چٽڪيان چوليان، هڪي اُون بيان وٽ نوليان-
 ٿئي ڳئي موج سپائي.
 وچ درياءُ محبت والي، جان جسم دے ڳئي سنڀالے-
 ڪار نہ چلدي ڪائي.
 جنهن دے وچ وجود نہ رهندا، قيام قعود سُجود نہ نهندا-
 رمز ”انا الحق“ لائي.
 ”سچل“ سارا ٿيا وٽ پاڻي، وچلے وارے گرد اڏائي-
 جوئي آها سو ٿيا جائي.

ڪافي ۳۳

آدم ٿي ڪر آيا... اوڻ جاوڻ دي سنڌ تا ناهين.
 ”ظاهر جوئي باطن سوئي“، مرشد اينوين سمجهايا.
 تنهن مڪانين نانءُ بتايس، تنهن قدم ڊگھيرا چايا.
 چوٽا مڪان سهي ڪر جاڻين، تنهن هڪ گهر رنگ جو لايا.
 جنهان خانيان ڪنن گذر ڳيا هس، سو وڻ اٿان چايا.
 ”سچل“ وچ صفات دے آڪر، سارا سر چپايا.

کافي ۳۴

دم الله وسدا ملڪ رباني، سُنُ میان قاضي، نُهين دل راضي۔
تین کھڙا جھڳڙا لایا؟

”اول عشق الله ٿون هويا، جنهن رسول آڀايا:
”ٽوجها عشق محمد ٿون، جنهن کلما پاڪ پڙهايا:
”تيجهه عشق چئون ياران ٿون، جنهان صدق خوب ڪمايا“:
هڪ ڏهاڙي مرشد مين ٿون، آپ اينوين فرمايا.
اهو طريقا وحدت والا، سائون بهون خوش آيا.
”سچل“ عشق دا پنڌ سجايا، ٻيا ڪل پنڌ آجايا.

کافي ۳۵

تيڏا ديسڙا ڪٿان، ڀلا پرديسيا وے... ديسڙا ڪٿان!
ڪم ٿساڪون آها ڪيها، جو ٿون آيون اٿان!
اوڻ جاوڻ تيڏا هت پنهان دے، ڪيهان ڪريندئين رٿان!
اوڻ تيڏا وے هويا جٿاڻون، وک پي ويسين تٿان.
ڪيون وساريوئي، ياد ڪرين سائين، جال ٿساڏي جٿان.
”سچل“ هوڪر وو اٿان جو آيون، میان، چوڙ بيان حرفتان.

ڪافي ۳۶

ڪيڏون وءِ عشق تون آندا هيئن؟ هُن اڪ ڪسے وڻ ڄاندا هيئن؟

ڪيهيان رمزان غمزان لانداهيئن!

موسيٰ ٿي وٽ ڪيتوئي ڪشالے، اُپ ڪُون اُپے ٻٽوئي ڌڪالے؛

عيسيٰ ٿي وٽ دم دے نالے، مويان تون ڦير جواندا هيئن!

وچ حلاج دے ڪيتوئي نظارا، ”انا الحق“ دا وٽ ماريوئي نعرا؛

ايئون اوڏون ڪر پسارا، اُپ ڪُون اُپ مراندا هيئن!

ڪڏان هووين وچ صُبوري، گهن ڪڙوندئين وٽي دوري؛

اُپ تے اُپ هوندي مخموري، وٽ ڪيهي بات بتاندا هيئن!

ڪڏان تون هوندئين يار يگانہ، ڪڏان وٽ هوندئين غير بيگانہ؛

پَر پَر اُپ ڪُون اُپے جانا، اُپڻا اُپ ريجهاندا هيئن!

عشق واليان تون اِها مت ڏيندا، جيئون آندا تيڏون ويندا؛

اُپڻے نال جو اُپ اليندا، ڪس ڪُون ”سچل“ پچاندا هيئن!

کافي ۳۷

اڳھ لھ اسرار دي، چوڙ وجود و سار اِتاھين.
 شبھ نال نہ حاصل ٿيو، ڳالھ هيئي اعتبار دي.
 ڪيون ھلڪيندڙين ڪيون چلڪيندڙين، رمز ڏيڪين رفتار دي.
 ڪيون سٿيندڙين ڪيون اليندڙين، عبرت گھن گفتار دي.
 سر سھي ڪر نوبت مارين، حلاجي هوشيار دي.
 ”سچل“ ”سري سرھ“ هويا، صورت اھين سردار دي.

کافي ۳۸

سچڻ سنسار ۾ هويا، نھين ڪوئي دل اولے دلبر.
 اڪيان ڪول ويڪين يڪ نظر.
 ڪنھان ڪيتوئي ملان قاضي، ڪنھان سولي اوپر بازي؛
 ڪنھان دي دل اِتان راضي، ڪنھان گھڙي هڪ هويا وے گنر.
 ڪيئي هن وچ عبادت دے، ڪيئي طالب تقويٰ طاعت دے؛
 ڪيئي منگدے دين سلامت وے، ڪنھان نون زهد هويا وے زهر.
 اھين حيرت دي حيراني: ڪٿے ميري ڪٿے خاني،
 ڪٿے مسڪين اخواني!... ”سچل“ مُرشد ميرا هويا وے قلندر.

کافي ۳۹

عاشق هووین تا سر ڏيوين، سودا ڪرين ڇه يار دا؛
هه ازل دے روز ڪنون، باري بره دے بار دا.

سر ڏيسين ملسين يار ڪون، اڳنان هيئي اختيار دا؛
عاشق تماشا آ ڏيڪين، اهيڻ بره دي بازار دا.

صدقے ڪرين سر يار تون، واقف ٿيوين اسرار دا؛
سردی تمنا چوڙ ڏے، جهل تاب اهيڻ تلوار دا.

آپے ويچ، گهن تون عشق تون، اهو حرف هيئي اعتبار دا؛
آپئي مهر مرشد ميڪون، طالب ڪيتا تڪرار دا.

روز ازل تون سڱ هان مين، دلبر دے دربار دا؛
هان پير عبدالحق دا، چاڪر ”سچل“ پيزار دا.

کافي ۴۰

ڳيا وو ڳيا جوئي، وو الا، سوئي ڦر نه آيا.
 قهقهه اٿي جوئي چڙهدا، ڇت ائين سر تون چايا.
 ڪانسي ڪلوٽ جڏي ويندي، انهان سو گر گنوايا.
 وچ همالي آپ ڳليندي، برف دے وچ سپ ڪايا.
 پيٽ دوارڪا پڇدي اٿان... يار اٿان رنگ لايا.
 هٿ وچ بيرق هوو جنهان ڪون، انهان جوش ڳايا.
 انهان دے ڪيٽي اڳون پيارل، سونا محل بنايا.
 ڪيا همالي، قهقهه، ڪانسي، دوارڪا پنڌ آجيا.
 آپ سڃاڻي ڪوئي لکان وچون، اٿان سو دوست سڀايا.
 ”سڄل“، اڻا آپ سڀالين، پڙها سو يار گهمايا.

کافي ۴۱

بحر بره دا تارون تار، موجان موج پئي باهار.
 وچ بحر دے عشاقان ڪون، نينهن ڪريندا نڱوسار.
 لڙه ڳئي لڙ وحدت دے وچ، غير والي خس خار.
 ائين بحر وچ مين وچ پئي ان، جنهن دا ڪوئي نه ڪنار.
 ڏيڪڙ وچ نهن سو آندا، سارا ايهو تنڌڪار.
 ”سڄل“ پيا وچ ظاهر دريا، دل ڪيٽا تنڌڪار.

کافی ۴۲

زہد طاعت تے عبادت، ترک تقویٰ تے تَجَل...
 نینہن نگونسار نیسی، عشق دا ڈایا عمل!
 سر سُولی منصور شہ کون، عشق تا کیتا قتل...
 ہیئی جو کجھ برہ ہیئی، اور تا خامان خلل.
 ہجر کنون تا ہجر جاٹین، ہجر تا ہیئی وصل...
 سمجھ تا تون گھن کے آیون، عشق کون روزِ ازل.
 سر زمین دے ظاہر ٲیوین، برہ دا مارین طبل...
 اِٹان سالک سچائیٹ، اولون اپٹا اصل.
 عشق عالی ہے امانت، بئے موقوفی سپِ مثل...
 زیب بئے سپ ذبح ٲیسین، عشق ”سچل“ ہے اچھل.

کافي ۴۳

پيتا مَينَ آبِ حيات، وءِ هاريا، پيتا مَينَ آبِ حيات.
 پيوڻ سיתי تنهن ڏءِ هويا، وءِ، ميان تن من سڀ تجلات.
 خيال اساءا ڪٿان نه اٿڪيا وءِ، لنگهه پيا ظلمات.
 هڪو هڪو هڪو ڄاڻين، هڪا ذات صفات.
 جوئي آئيندا، سوئي سٿيندا، هيئي اهو اثبات.
 ”مَينَ خدائي مين خدا هان“، آڪين اهو ڪلمات.
 اٿون جو ويندا مول نه مرڊا، ڪرين اها تسلات.
 ڪنهن ڪنهن ويلے اٿان جو ويندا، جٿان ”سَچل“ دن نه رات.

کافي ۴۴

ساجن هر ڪنهن صورت، سَنِيان، سارا سيل ڪريندا، وءِ.
 ڪڏان ملان ڪڏان مُفتي، ڦِر ”انا الحق“ آئيندا، وءِ.
 ڪڏان تَسْبِيح آپ ڦريندا، ڪڏان جُڻيا جوڙ گهٽيندا، وءِ.
 ڪڏان ڪافر ڪڏان مؤمن، ڪڏان ملڪ ٺهيندا، وءِ.
 موسيٰ يا فرعون ڪڏا هان، شَداد بهشت بڻيندا، وءِ.
 اَنر يا نِمروڊ ڪڏا هان، خليل سو نام سڏيندا، وءِ.
 آدم، عَزَازِل تے هوا، سوئي ”سَچل“ سِر سٿيندا، وءِ.

کافی ۴۵

ڪيها غمزا لایا، وے... لایا لایا لایا، یارو!
 شاه منصور کون هٿین گهن ڪر، سولي پڪڙ چڙھایا، یارو۔
 تنهن کون تھین ڏھاڙے، پیالا عشق پلایا، یارو۔
 پُرز پُرز عضوے ڪرڪے، اے سر گھول گھمایا یارو۔
 اھو نغارا نینھڙے والا، بَرسر آڻ وڄایا، یارو۔
 قاضي، مفتي، ملان مل ڪر، ڏاڍا مَچ مڄایا، یارو۔
 هٿون انھان دے پاھڻ پٿر، لکین سر وسایا، یارو۔
 حضرت شیخ جنید کون اوڏون، امر اھوئي آیا، یارو۔
 فتويٰ لکي خون اھين دي، جنهن ”انا الحق“ الایا، یارو۔
 شیخ آیا چل حکم اھين دے، جنهن خناس بلایا، یارو۔
 لک ڏتي تنهن فتويٰ، یارو، رو رو حال وڄایا، یارو۔
 وچ میدان محبت والے، آڻ ڪے عشق ڪڙایا، یارو۔
 ”سچل“ چل سڌا ٿون اٿان، جتان غازي سر گنوايا، یارو۔

کافي ۴۶

پوندي ويندي غازيان دي غلغل، خبر نه چاڻي ڪل ڪل.
 شاه منصور دا سولي اتي، هنگام هل هل.
 شيخ عطار تے شبلي اوپر، عشق ڪيتي ال ال.
 عشاقان دي راه اھين وچ، پوندي وڃي ”چل چل“!
 راه اھين ڪون سڻو سڻيان، لوڪ ڳيا پل پل.
 دوزے دل تے يار ”سچل“ دے، دردان دي دل دل.

کافي ۴۷

جسم اڻاھين چوڙين چوڙين، ميڏا يار، وے ميان.
 جدا جسم ڪنن جي ٿون ٿيون، عيش الاهي لوڙين لوڙين.
 محبوبان دي منزل اھائي، خيال پئي سڀ توڙين توڙين.
 زائل جسم ڪون ڪر ٿون عاشق، خيما عشق دا ڪوڙين ڪوڙين.
 گھن طريقي وحدت والے، در نه پئي ڪنھن ووڙين ووڙين.
 ”سچل“ سورھي جي ٿون اھين، منھن نه اٿون ٿون موڙين موڙين.

کافی ۴۸

پیالے عشق پلاکے، ساجن چا مَخمور کیتوئی۔
 چَثمان دے وکا چَمکارے، نَسنگ نیتوئی ایک نظارے۔
 چَکنا چور کیتوئی۔
 ”اَنَا الْحَق“ دا ماریوئی نَعرا، حیرت دے وچ پیا جگ سارا۔
 نانؔ منصور کیتوئی۔
 کیتا سرؔ تُسان اِظہارا... نانؔ منصور دا، یار پیارا۔
 کیوں مشہور کیتوئی!
 ملان تے منصور پی تون ہیئین، ایڈون اوڈون ہکو ٹوہین۔
 کُل منظور کیتوئی
 سَرمد ہوکے قِرایوئی ہوکے، نال شمس دے ملان ہوکے۔
 کیا مَذکور کیتوئی!
 کَرمل ہوکے اَللہ اَکیوئی، تنہن وچ اپٹا راز رکیوئی۔
 ”سَچل“ وِہلور نیتوئی۔

کافی ۴۹

کیہے غمزے لیندا یار وے، کیہے غمزے لیندا!

سولی چڑھ منصور اگھاٹا، نعرا عشق مریندا؛
سو ملان تے قاضی مل کر، فتویٰ کفر لکیندا۔

حکم قتل دا لک دتوئے، ملیاں اتے کل قاضیاں؛
سٹو ٹسان سپی اللہ دیاں وت ڈیکو بے نیازیاں۔

شیخ جنید کون سولی ہیٹون، اٹ کے یار کڑایا؛
”فتویٰ قتل والی لک دیوین“، آپے سائین فرمایا۔

عاشق یار اساڈا شبلی، جنھن رو رو حال وجایا۔
در اللہ دے زاریاں کردا... تین کیڈا قہر کمایا!

وقت اہین ہک مست دیوانہ، آیا ہسدا روندہ۔
پچیا تھین کنون عالم سارے، ”روندا کیون تون ہسدا؟“

ڈتا جواب دیوانے تنھان کون، ”عالم ٲیا ویسارا۔
”اہین جیہا نا ظاہر ٲیسی، آپ خدائی نظارا!

”کلدا جو مین ایس یارو، ڈیک تماشا سارا؛
”تنھن دی پچون مین رووٹ لڳس، سارا ڈیک نظارا!“

قتل کیتے ڈیکو خلق خدا کون، گڈا ”ہے ہے ہوئی“۔
”سچل“ چپ کر پچے اتان، جوئی اھا ٲیا سوئی۔

کافی . ۵

کیون ”نانہین“ کون مریندئیں؟ وت ”آہین“ دے نال اڑیندئیں!

”آہین“ ”نانہین“ دے وت سہٹا، تونہین کم تَسیندئیں۔
کم گریندئیں اپٹا آپے، ول ڈیکٹ نال ہسیندئیں!
ایڈے اوڈے عشق دے کیتی، مہٹے ورہ وسیندئیں۔

”آہین“ ”نانہین“ پی تیڈی سہٹا، سپ اپٹی نال گریندئیں۔
کٹے شابس شابس اکین، وت کٹے موت مریندئیں!
نعرا مارکے حق دا سائیں، سولی اپر چڑھیندئیں۔

خودی توجھی بے خودی، بیلی آپو آپ بٹیندئیں۔
ول خودی دے خوف کنون پی، پھون پھون ڈریندئیں!
بے خودی دے کلمے کون، وت میان نہین منیندئیں۔

اٹان کنہین گالہ کنون آء، ”سچو“ نانء سڈیندئیں۔
ظاہر کرٹ دے کیتے، بیلی، اس صورت وچ چپیندئیں!
آخر زمانے دے وچ، بیلی، پیدا عشق گریندئیں۔

کافي ۵۱

ٺون ڪهڙا مين ڪهڙا... هيئون سو جلوءَ جهڙا.
 جوڙ پاتوسه سِر اڀڻه ٿه، صورت دا وٽ سهره.
 شاه بلاشڪ قدم جو پاتا، پڇ پيا سڀ جهيڙا.
 جوئي جائدئين ساڳي سڃاڻدئين، هئين سو اصلي تهڙا.
 جيڏه ڏيڪان تيڏه ٺون هيئين، چوٽرف هڪ جهڙا.
 نانءُ ”سچل“ ٿي آيا صفت وڃ، لاوڻ ڪيٽه نينهڙا.

کافي ۵۲

باري بار محبت والا، آدم جاءِ اناوڻ دي.
 ايجهي جاءِ نه ڏوجهي ڪائي، شاهي گنج چپاوڻ دي.
 پوڳئس سائين اها ارادت، اڀڻه مله وڪاوڻ دي.
 آبه اڀڻي جاءِ بڻايس، سولي سِر لتڪاوڻ دي.
 آخر سر ته نوبت آئي، ”سچل“ نام سڏاوڻ دي.

کافی ۵۳

آیا تماشے یار، آمل ویکو!

نظر آسان کون ماہی آندا؛ تُسان کي کر جاتا؟
آھا کتو کٹان نال اہین دے، سٹو سنیان ناتا۔
لتا حجاب، اکین گل پیان، ساگی مین دوست سجاتا۔

محلا ہکو رنگارنگی، کنون عشق اڈایوسے؛
پاٹی آگ تے واء نی، سنیان، مٹی نال گڈایوسے۔
اہین محلی دا آٹی چاٹی، ”آدم“ نام رکیوسے۔

بنگلا ایک دریچے کتلے، دلبر یار بٹائے!
جاہین جوڑ کچھری والیان، بیٹا حکم ہلاوے۔
تخت گاہ تھین وچ ویکو، جو سارا دوست سماوے۔

ہکی طاق دریچے وچون، آپ کون آپ ڈکیندا؛
توجھے طاق وچون اڑی سنیان، ”آنا الحق“ آلیندا؛
تیجھے طاق وچون کٹی بولیا، دلبر یار پلیندا۔

جے مین کنون پچو سائین سارا حکم کریندا؛
موسیٰ ہوگی، معجزہ کرگی، بیضاید ڈکیندا۔
توجھی صورت جوڑ گراہن، آپ کون آپ پلیندا۔

محلے دا کوئی وس نہ آھا، آپے حکم ہلاوے؛
جوئی آلیندا سوئی سٹیندا، سوئی ڈیک ڈکاوے۔
بولیان لک ہزار ”سچل“ کون، سہٹا یار سکاوے۔

کافی ۵۴

صاحب ائون اٹان ا کر، آدم نام سڈایا.

جیوین تخت هزارے رانجن، چاهون چاک سڈایا.
 باطن وچون ظاہر ویکو، عشق جو لات لنوایا.
 آپے عاشق آپے دلبر، آپے عشق کمایا.
 عبرت وچون اہین دے، یارو، کوپین گنڈ کپایا.
 ہر شے دے وچ اندر باہر، صاحب آپ سمایا.
 بحر عمیق وچون ثیا موجان، جنہن پارون پار پسایا.
 ”سچل“ سپ کنہن صورت اندر، رنگی رنگ رچایا.

کافی ۵۵

یار تماشا ڈیکٹ آیا ہے،

اہین سنسار وچ.

رنگا رنگ وچ یار پیارے، عجب جیہا رنگ لایا ہے.
 اٹوڑی سنیاں جہر مارون، آج سارا کم سجایا ہے.
 لک لک قیریاں دلبر ڈیندا، ناچو ناچ نچایا ہے.
 بیرنگی اہین رنگ دے اندر، ”سچل“ آپ رلایا ہے.

ڪافي ۵۶

اڪيان ڪول تہ ظاهر ويڪين، اِتان اِهو اسرار.

جنهن دے ڪارڻ جهنگ وڙيندئين، سو تين وچ تڪرار.
 آدم جوڙ تماشا لائس، آپ ڪيئس اظهار.
 بازيگر جو بازي پٿري، ڪوئي ڄاڻے خبردار.
 پتلے دي تند هت تھين دے، آپ نچاوڻ هار.
 آپ اليندا آپ سٿيندا، صورت دا سينگار.
 وچ ”سچل“ دے سوئي ٻولے، نهين اِتان انڪار.

ڪافي ۵۷

دل اِتان پئي وچ اِتان، جتان ڏوھ ثواب دي جاءِ نهين.
 چرخا چار تڪر مين ڪيتا، ڪي ڪر هڻ مين ڪتان؟
 جتان پڙڪے باھ برھ دي، طالب ويندے ني تتان.
 عشاقان دي منزل ويڪو... قدم تريونے ڪتان!
 لوڪ نہ پاوے جاءِ اِتاهين، عاشق ويندے جتان.
 ”سچل“ سالڪ لنگھ اڳے پئے، اسان رهيوسے اِتان.

کافي ۵۸

عشق عطاِ الاهي ملدا، نهين ڪوئي ڪَسب ڪماوڻ دا.
 ڪڪر ڪهين دے هت نهين آندا، سر تے ابر وساوڻ دا.
 مين تان ڪهين تون مول نہ سڻيا، هيرا هت ٺهاوڻ دا.
 بدلان نال جو نينهن ليوئي، بدل وسے سر سانوڻ دا.
 ”سَچل“ سر دا سودا ڪيجے، چھرا ڏينهن چلاوڻ دا.

کافي ۵۹

ڪيون درويش سڏائين ”سَچل“؟ تون ڪيون درويش سڏائين؟
 وچ عبادت نا وچ طاعت، - ڪنهن سو ويل آئين؟
 ڪوجهي تيڏے ڪم سڀوئي، تاجان سر وچ پائين!
 آپڻي راه وي ڳم ڪيتوئي، پنھان تون وات وڪائين!
 هادي مرشد مِهر ڪريسي، پاند تنھين در پائين.

ڪافي ۶۰

عشق دي خبر، نه ٿيڪون هه برهه دي خبر!

جه پجين اسان ڪنون، هه به زيان زهر.

ٿيڪون نهين ڪيتا هه، اڃا برهه به خبر.

سرجان دل سڀائي، اڳون دوست ٿر، نه ٿر.

نهين خواب نهين آرام، اهو عشق دا اثر.

ڏيندا اول نڪالي، ٿيڪون سارا شهر.

”سچل“ اسان ڪيٽي، هوين روز منتظر.

ڪافي ۶۱

اوئي اندر اوئي ٻاهر، اوئي آها موبو.

هر ڪنهن جاءِ ظهورا تنهن دا، هر ڪنهن ڪوچي سو بسو.

آپ پهريندا لکين لباسان، هر ڪنهن خانو خوبو.

اوئي روندا اوئي هندا، صاحب سوئي هو بهو.

”و هو معكم“ اها بشارت، جانب وسدا جو بجو.

آپ ڪنون ڪڏان خيال نه ٻاهر، ”سچل“ بهندا روبرو.

کافی ۶۲

تِیڈے عشق مچایا شور، اُتر النبی آسمان لُگی۔
 پر پیالا محبت والا، زہر پلایا زور۔
 جس تَن لُگڑی، سو تَن جاٹے، کیا کوئی جاٹے ہو؟
 بُت آساڈا کیتا بیراگی، تِیڈے چشمان والے چور۔
 لکان دے وچ صحیح سچاٹن، عجب رکاون تَور۔
 درد مندان دی دل تے ”سچل“، برہم بچیندا بور۔

کافی ۶۳

ہیئین تون آپ اللہ، ڈوجھا کوئی نہین، وو۔
 تون ہیئین اندر تون ہیئین باہر، متان تیوین گمراہ۔
 تون ئی مست، موالی تون ہین، تون ہیئین شاہنشاہ۔
 تون ئی ہیئین، تحقیق سچاٹین، ساہ مڑیوئی سر واہ۔
 صاحب ہیئین، تون صاحب چاٹین، گولی وچ گناہ۔
 آپ کون مول نادان نہ چاٹین، دوست ہیئین داناہ۔
 ”سچل“ سچ اہوئی ہیئی، ہوش رکین ہر گاہ۔

ڪافي ۶۴

آسان نا ڪهين دے جائے هيئون، آسان نا ڪهين دے نپائے هيئون،
 چوڙ آفلاڪ زمين تے آيا، عرش ڪرسي وچ مين نہ سمايا؛
 ايتون دا وٽ پيوسے رايا، آسان اپڻي خواهش آئے هيئون،
 اصل آهس لامڪاني، اٿان آڪر ٿيس مڪاني؛
 تڪيه جوڙ ڪيٿم انساني، صورت سڀ سمائے هيئون،
 ڏتي عشق اها ولاڻي، سائون پاڪ منزہ چاڻين؛
 ساڏي ذات صفات سڃاڻين، جائے ڪهين نہ جمائے هيئون،
 ڪٿان چوڙيم تخت هزارا، ڪٿان ڪانسي بيد دوارا؛
 ڪٿان آهس نبي سونهارا، ڪعبے حرم بنائے هيئون،
 ڪڏان شمس الحق هوا هون، ڪڏان حلاج دي نان رهيا هون،
 قاضي ملان آپ بڻيا هون، سولي پڪڙ چڙهائے هيئون،
 ماڻي باب نہ ميرا ڪوئي، بيحد آهس ناحد ڪوئي؛
 هر جا ساڏا سڀوئي، اٿان ”سچل“ پل سڌاء هيئون.

کافي ۶۵

نال جسم نھين جاوڻ، سِر لڻے اِتان اوڻ.

سُرڻ، عاشق دي مُشڪل هوندي، مَوج ڪَونرے وچ ماوڻ.
 بار برھ دا هوبا باري، سِر شَتابي چاوڻ.
 جے تُون چاڻين آپ سچاڻين، تقويٰ طاقت هے تاوڻ.
 هے سعادت وچ شهادت، خون جگر دا کانوڻ.
 لال لھو وچ لعل جو ٿيون، دُرس تنھان ڪون ڏانوڻ.
 شھ درياوان موجان زوري، سِر ”سَچل“ دے سانوڻ.

کافي ۶۶

ڪَعْب چاڻي وتدئين نال، هور ڪعبے دا ڪيھا خيال.

ڪافر هوڪر، ڪعبے ٻاهين، اپڻا سِر سَنپال.
 مالڪ ڪعبے دا هيئن ڪيڪر، گهٽدائين اپڻا جي جنجال.
 ”نَحْن اقرب“ هويا نيڙے، وڻي نھين هڪ وال.
 ”سَچل“ هر جا هے اهوئي، ظاهر چوڙ وصال.

کافی ۶۷

سودا سلف کریندا یار، کوئی ڏيکڻ والا هوشيار.

ميئون هه قسم الله دي، آپ هويا اظهار.
 ڪيا جو مومن ڪيا جو مسلم، ڪيا جو گجر ڪفار.
 جو شي وچ اکين دے آوے، اوئي هه اسرار.
 ”سچل“ سچ آکان هه سچ، صاحب دا سينگار.

کافی ۶۸

اھين سنسار دے وچ، يار تماشا ويڪڻ آيا هه.

رنگان رنگ وچ يار پيارے، عجب جيها رنگ لایا هه.
 انوڙي سنڀال جهمر مارون، اچ سارا ڪم سجایا هه.
 بيرنگي اھين رنگ دے اندر، ”سچل“ آپ رلایا هه.

کافی ۶۹

کٹون اُتر آيائين، وے پکيڑا پرديسي؟

کٹ اکيرا تيدا آھا، کٹ تساديان جائين؟

چلڻ کيتے وے سڻ پکيڑا، متان تون پر پُسائين.

جتان هون هويا اوڻ تسادا، ويسين اُتر اتاهين.

غير نہ آپ کون کڏان جائين، تیکون مين سمجھائين.

اتان اتان سير تسادا، ”سچل“ يار ستائين.

کافی ۷۰

عشق ڏتا احوال جنهان نون، برہ کيتا بے حال تنهان نون.

سودا سر دا سورهين کيتا، هويا مڙڻ محال تنهان نون.

هر دوجهان کون پئي ڏيون، هويا خاص خيال تنهان نون.

جيڙهے سد سياڻي چوڙن، کيتا نينهن نهال تنهان نون.

جنهن کون شوق محبوب ملڻ دا، جيوڻ ات جنجال تنهان نون.

سر ڏيوڻ دي سرکي پيون، گردا کوڻ کلال تنهان نون.

”سچل“ سائين جنهن نون مليا، حاصل هويا حال تنهان نون.

ڪافي ۷۱

اسان ٿون عشق، وءِ يارو، اڃا ديوان ٺهين ڪيتا...
 هه هه ميڏه جو سر آتو، برهه باران ٺهين ڪيتا.
 ڪرم ڪرڪي اڱڻ ميڏه، جو آيا ڏينهن هڪ ساجن؛
 اهو افسوس هه ميڪون، مين سر قربان ٺهين ڪيتا.
 ڏاڍي غمزو جو غم دے پئي، مين تا حيران هورهيان؛
 سنيان وچون حال ميڏه تي، ڪهين ارمان ٺهين ڪيتا.
 سارا احوال اهو ڪس ٿون، سنيان مين اک سٿاوان؛
 مين بيدردان دے دروازے، سچڻ سيران ٺهن ڪيتا.
 اها واءِ واءِ دل ميڏي، ڪريندي لڪ فريادان؛
 اهي ڪثرت وچون مين تان، سهي سلطان ٺهين ڪيتا.
 اسان ڪو عشق دا اصلون، ڪفر تي دين هه دشمن؛
 اسان ڪو قلب وچ ڪلم، جنهن مسلمان ٺهين ڪيتا.
 اسان ڪو معلوم سڀ مرشد، ڪيٽي اسرار اهي دے؛
 ڪسي ڪون نينهن رے نادان، مذهب مردان ٺهين ڪيتا.
 اها عبرت تماشي دي، ”سچل“ ڪون هه عمر ساري؛
 پيارے نال جهاتي دے، ميڪون مستان ٺهين ڪيتا.

کافی ۷۲

سو میان عشق و ساریا، جو آخوند سبق پڑھایا۔
مِیڈی دانیان، وے!

حسن ہادی دے دل مِیڈی تے، ”ہو“ دا حکم ھلایا۔
مِیڈی دانیان، وے!

زیران زبران و سر گیوسے، ورھے مینھن و سایا۔
مِیڈی دانیان، وے!

ملان سانوں یاد کرایا، سو پنا سُر پُسیا۔
مِیڈی دانیان، وے!

علم عقل دا ھِکو واری، خیمہ عشق گڑایا۔
مِیڈی دانیان، وے!

نال کرم دے ”سچل“ اساڈا، ویڑھا ھے یار و سایا۔
مِیڈی دانیان، وے!

کافي ۷۳

عشق الله دا هے زورون زور... گئي گئي ماڻهو هن پور يو.

ملان قاضي حڪم چليندا، حاڪم ڪردے جور جور؛
نفس ڪٽے دي رشوت ڪاندے... مار تنهان دي گور گور؟

دين دا مسئلہ هٿ ڪيتوئي، لک لک ڪاغذ ڪوڙ ڪوڙ؛
ڪوڙے وعظ ڪريندئين ڪيھے، پا ڳچي وچ نوڙ نوڙ!

خاڪي جسم ڪون اينوين تووين، جيوين چٽا ڪپڙا اور اور؛
هستي دا اهو ڪوٽ پڻ، چاڪر دوئي ڪون پور پور.

اندر باهر اسم اھين دا، بے خيال سڀ توڙ توڙ؛
عشق اھين دے غلبہ ڪيتا، ڳيا اندر دا چور چور.

جو طالب ديدار دا هووے، وچ اھين ڪون ووڙ ووڙ؛
جڏان ڳول اهوئي لھين، سر اھين تون گھور گھور.

نانءُ ”سچل“ دا گم هويا، جيوين وچ سمندر لوڙھ لوڙھ-
هادي ميڪون آءِ بتايا... آ مچائيس شور شور.

کافی ۷۴

عشق پیوسے زور زور... گت ملیان دی نوڑ نوڑ.
 عاشق عشق اللہ دا چاون... چک بتیا سے دور دور.
 زیران زبران کیهیان پڑھیونے... ہن حرامی نور نور.
 لک لک کاغذ کتونے کالے... ہن کتابی چور چور.
 پیر اساڈا عبدالحق ہے... نانء ہادی دا اور اور.
 یار ”سچل“ کون جونہ منیندے، خارجی اہے ہن کور کور.

کافی ۷۵

کیسا رنگ بنائی دا، شاہ وت رنگا رنگ رلائی دا.
 ہیئین تون شاہ جہان دا، پیوئی غرض گدائی دا.
 اندر باہر ہکو آہا، کنہن کنون دوست پلائی دا.
 عاشق، عشق، معشوق ہکو ہے، کیش جور جدائی دا.
 خاکي محل بتا گراہٹ، آدم نام سڈائی دا.
 جنہن کون خبر خیال دے ناہین، ہے اہو پک چائی دا.
 ”سچل“ صبر اٹاہین کرٹا، مٹتا نام وڈائی دا.

ڪافي ۷۶

محمدي مظهر دے وچ، هويا نور نظارا.

حق ظهورا تنهن وچ هويا، سڻ تون يار پيارا.
هرگز ڪنهن بڻے طرف نہ ووڙين، ويڪ اٿان وڻجارا.
وچ منارے محبت والے سج هڪ، چنڊ، سوتارا.
ذرے ذرے تون جهاتي پاوين، ويڪين نور نيارا.
آپ تون ڄاڻ سڃاڻ اهيڻ ڪون، هوش رڪين هوشيارا.
خودي ڪون تون بيخود ٿي وين، عين هووين اظهارا.
اسم جسم ڪون ويڪ ڪراهن، ڀل ڳيا جڳ بيچارا.
قدمان هيٺ پهلے سر ترڻا، يا گل پوئي سر سارا.
اندر اهو بادشاهه پوليندا، ”سچل“ محل منارا.

ڪافي ۷۷

بے رنگي تصوير، مولا دي... سورنگين وچ سمايا.
آپے گاتا آپے بجاتا، آپ سميع بصير.
ڪٿان ليليٰ ڪٿان مجنون، ڪٿان نينگر پير.
ڪٿان صاحب حڪم چليندا، ڪٿان سڏيندا فقير.
”سچل“ هر جا رنگ رانجهن دا، حاجت نهين تقرير.

کافی ۷۸

خاص خُداوند ہے پاک خداوند ہے، گاہے شرف بُوعلی گاہے اُبیچند ہے۔
 گاہے سو آسودگی گاہے پُرا گندگے، گریان سوزان ہے گاہے خُند و خند ہے۔
 گاہے سو شہباز شاہ گاہے سو مَرُوند ہے عَرَب عَجَم روم شام، ساگی سوئی سند ہے۔
 راہ حقیقت اِیہا فِکل نہ کوئی فَنَد ہے، گاہے بے قید ہے گاہے لر بند ہے۔
 ”سَچَل“ ساکن نہیں، ہرجا او باشندہ ہے، پیر ”عبدالحق“ میڈا، جان دل پیوند ہے۔

کافی ۷۹

ہک تُون ہووین کوئی اور نہیں... اِہو سَیل کَریندڑ کُون ہويا؟
 بے جسم جَدان بَرحال اَکیو ئی، اِتان جسم چائیندڑ کُون ہويا؟
 اِتان حُکم آپے اِظہار کیتوئی، اِتان گالہ اَیندڑ کُون ہويا؟
 آپ یَد رِجل کنون پاک اَکیوئی، وت پیر گھُمیندڑ کُون ہويا؟
 بے گوش زبان جو آپ اَکیوئی، وت گُجھ اَکیندڑ کُون ہويا؟
 ”اِنا الحق“ اِظہار کیتوئی، وت دار چڑھیندڑ کُون ہويا؟
 اَدَم ہوکے امر مَنايوئی، عَزازیل سڈیندڑ کُون ہويا؟
 اَحمد آپ تے نام کیتوئی، اِنکار اُٹیندڑ کُون ہويا؟
 ایٹون آپ اِمام ٹی آیون، اوڈون جنگ جُنبیندڑ کُون ہويا؟
 دونون جگہ یم کَرین کَم سارا ”سَچَل“، رمز رلیندڑ کُون ہويا؟

ڪافي ۸۰

اِهيَن ڪُل دي ناهين ڪَل، اِتان آءُ ڪَرَن اٿڪَل.

”آڪ بَندي اَلله تون“ - اِينوين آڪيا ڪَرمل.
 ”آنا اَحمَد بلا مِيمي“ - اِها مَوج ڪِيتي مُرسَل.
 مُومَل وچون راڻا هُويا - راڻي وچون مُومَل.
 گُل ڦل ويڪ سو مُول ن پَلين، هُويَن هِڪ هِڪَل.
 ”سَچَل“ ’اِنا الحق‘ عِشق اَلايا، مَسَت ڪَڙا پَڙ - مَل.

ڪافي ۸۱

جان جِسَم تونهيَن گَم هُويا... هُويا وءِ وچ جانان دے.
 وسِر ڳيوسے اهو ڪُونرا سارا، مے والا اهو خَم هُويا... هُويا وءِ...
 ڪيا جو گدا گدائي والا، شاهنشاهي تَم هُويا... هُويا وءِ...
 ابر لَتے پچے شَمس تيا ظاهِر، نهيَن ڪوئي هَم تَم هُويا... هُويا وءِ...
 ”سَچَل“ پي هِڪ خيال جاتوسي، خيال سارا بيغم هُويا... هُويا وءِ...

کافي ۸۲

ريجھ رهين، سهڻا ريجھ رهين...
 اسان اينوين ڪرون، جيوين ٿون ريجھ رهين!
 پسمي لاکي ٿيسون پاپوتي، ڦيرين ڏي ڪرڦون لاهوتي...
 ائين ڳالھين رنگ رهين!
 چوٽي ڪڍي نانگي ٿيسون، مٽ پيالو مٽي ڏي پيسون...
 سٺ اسادي من لهين!
 بازيگر ٿي لکڙي چڙهسون، ڪچري هوڪي ٿي ڳئون...
 چيلو اوڀر من ڪهين!
 وچ بازار ڏي ناچ ٽچيسون، دف دماي ناد وچيسون...
 رل نال اسادي من بهين!
 رچان وانگون راڙهين ڪريسون، پولي ٿي ڪرمجري پريسون...
 ٺاه ائين من ٺهين!
 ”سڄل“ ڪريندا چيلي هزارين، ڪنهن ٽينهن اپڻا سڱ سنپارين...
 ٿيڏا مشتاق هان مهين.

ڪافي ۸۳

اول ڪاء غوط ٿي گم، پڇي مار شاهي دا دم.
 اوڻ اهيڻ پڙ وڇ، ڪڇين دا ٺهين هه ڪم.
 شادي غمي عام ڪون، غازين ناهين غم.
 پو تصور اهيڻ وڇ، شاغل ٿي دم دم.
 ”سچل“ آڪي اهيڻ جاء تئ، قابو رک قدم.

ڪافي ۸۴

سائون عشق لڳا، هوئي حيراني... صد بار ڪران جند قرباني!
 مين جاتا عشق تہ آساني، پڇي هو رهي مين مستاني.
 ڪوئي مرد هوو مله مرداني، ڏيو محبت وڇ سر مهماني.
 ڪنهن رمز ڪيتي دل ديواني، گم غمز ڪيتي ڪئي اخواني،
 منصور ڪيتا نينهن نيشاني، ويکو شمس الحق دي پيشاني.
 هه نينهن بنا سڀ ناداني... ”سچل“ آڪيا سر سُبْحاني.

کافی ۸۵

مَیں اصل کُٹون، وچ پاند نہین... اِہا رمز لڈی لکان وچون کھین۔

کیڈے تَسبیح کیڈے سَجاد رہیا، کیڈے قِسمت کیڈے آزاد رہیا!
- صورت مُرشد والا سِر تے بار سہین۔

کیڈے ذکر کیڈے وَت فکر گُیا، کیڈے شکر کیڈے وَت صبر گُیا!
- ہر بولی سچڑ نِت بول رہین۔

کیڈے ہل وَت کیڈے ہَنگام رہیا، اندر باہر سرتا اُقدام رہیا...
- اِہین نال اِٹین اِہین نال بَہین۔

”سَچَل“ ہادی تیکون اِہا گالہ دُسی، اِٹان اِٹان اِہا وَت چال دُسی...
صلقے صدقے تیوان کیتی بخشش جَہین!

کافی ۸۶

کوئی نہین سَنَد نِڈان، جلدی آء چڑھ سولی تے۔

مرد ٹیوین، مردود نہ ٹیوین، ٹیوٹ اِٹان سُلطان۔
مست آتے معراج اِہوئی، متان کرین ارمان۔
سورہیہ ٹیون آء ”سَچَل“ ٹون، گوہ اِہو میدان۔

کافی ۸۷

اِس بازي وچ سِر بازي هے، سِر ڏيون سرفرازي هے۔
 اهو عشق عرض نيازي هے؛
 وَت شاهي عشق لڳاوَڻ ڪيا! وَت ٽيڪون آپ چِپاوَڻ ڪيا!
 آپ ڪنون گنر ٿون ڪردا نھين، اور سولي اوپر چڙهدا نھين۔
 مَرڻ ڪنون آڳ مرڊا نھين؛
 وَت عاشق نام سڏاوَڻ ڪيا! وَت ”انا الحق“ الاوَڻ ڪيا!
 جے سِر ڏيون، سانگا چوڙين، وچ وحدت دے دوئي پوڙين۔
 سَگَ سِپاڀا سارا ٽوڙين؛
 نينهن شھان نال لاوَڻ ڪيا! وَت اِس ڳلي وچ اوڻ ڪيا!
 ول پير پچون تے ٽرڻا نھين، وَت ايسا سودا ڪرڻا نھين۔
 وَت موت ڪنون پي ٽرڻا نھين؛
 وَت بار برھ دا چاوڻ ڪيا! وَت در در آپ پناوَڻ ڪيا!
 عاشق هوڪر نوبت مارين، اپڻا سر صحيح سنڀارين۔
 ٻانهپ والي ڳالھ وسارين؛
 سِر دے وال مئاوَڻ ڪيا! وَت آپ تے خلق ڪلاوَڻ ڪيا!

ٿي تيار تماشا لاوين، ”انا الحق“ ڪلام الاوين۔

سُولي اوڀر آپ سلاوين:

خيال خودي دا ڪاوڙ ڪيا! وٽ طرح اسي وچ تاوڙ ڪيا!

او ڪٽلے ڏينهن غلامي وچ؟ وٽ سارا روز سلامي وچ؟

ڪيُون آپ گهتيوئي خامي وچ؟

وٽ سُولي سر سلاوڙ ڪيا! وٽ آپون آپ اگهاوڙ ڪيا!

عشق دے ديرے عاشق آ، سارے سر دي لهين سما۔

اس بازي دا عجب بنا:

وٽ ڳلي ڳلي وچ ڳاوڙ ڪيا! وٽ ايسا سر سٿاوڙ ڪيا!

دين ڪفر ڪنون منزل چاوين، ”هو“ ٿي ”هو“ دا حڪم هلاوين۔

پڇے مول نہ پير ولاوين:

وٽ پير اسي در پاوڙ ڪيا! وٽ گهتي گهتي آپ گهماوڙ ڪيا!

عاشق هو نشانا ٿي، يڪدل يار يگانا ٿي۔

عالم وچ بيگانا ٿي:

وٽ ٽيڪون آپ لجاوڙ ڪيا! وٽ ايسا ڪام ڪماوڙ ڪيا!

وہ عشق دے ڪوچے آيا هے! وہ ڪيسا قدم انايا هے!

هڻ درسن سارا پايا هے!

”سچل“ سر ڏے، آپ بچاوڙ ڪيا! وٽ جوشان جي جلاوڙ ڪيا!

کافي ۸۸

بسطامي ڪيھي بات ڪھي! ڪوئي سَمجھڻ والا ھو۔
 ”اُنا احمد پلا مِيمي“، اِھو سَرور حَرف سَندو۔
 ”سُبْحاني مَآ اعظم شاني“، پير نہ ترڻا پوءِ۔
 فرمودے ”مَآ رايَت اِلا“ دے، ڪَل لَھے اے ڪو۔
 ”ليسَ سِوَي اللّٰه“ سُخن جُنيدِي، سالڪ سَمجھے سو۔
 ”اَسجُدوني“ تَبريزي اَڪيا، وچ عَليٰ اللّٰه۔
 وچ چوگان حُسين حلاجي، غازي ماري گو۔
 اندر ٻاهر اَھين ھڪ دي، ھے اِھا ھا ھو۔
 مَچلي آب ڪَنون ھے غافل، پاڻي ڪَر ڪَر رو۔
 ”سَچَل“ صَبَر اِتاھين ڪرڻا، سَپ ڪنھن صُورت سو۔

کافي ۸۹

ڪڏان شاھ امير بڻيندا ھيئن، ڪڏان پير فقير سڏيندا ھيئن۔
 ڪڏان آپ وچ صلح ڪريندا ھيئن، ڪڏان آپ دے نال لڙيندا ھيئن۔
 ڪڏان ھوڪا سچ ڦريندا ھيئن، ڪڏان سولي اوڀر چڙھيندا ھيئن۔
 ڪڏان ڪفر ايمان مَنيندا ھيئن، ڪڏان اَيت مُصحف پڙھيندا ھيئن۔
 ڪڏان ”سَچَل“ حاڪم ھوندا ھيئن، ڪڏان اَپے دھل وڃيندا ھيئن۔

کافي ۹۰

اک عشق تون عالم دے وچ، کيها سیر گریندائين!
 کڏان قاضي، کڏان ملان؛ کڏان مست مريندائين.
 کڏان هوکا هوک ڦرئيندائين، کڏان چوٽ چليندائين.
 کڏان ليلي، کڏان مجنون، کڏان سبق پڙهيندائين.
 عاشق، عشق، معشوق هڪوئي، اکيان آکے اڙيندائين.
 کڏان سلک سلوڪي هونئڻ، کڏان ”سڄل“ نال لڙيندائين.

کافي ۹۱

تڙيان چشمان کيتا چور...

کنهن تون آکان ڳالهه ائين حال دي!

بلے شاه کون بيراجي کيتوئي، جنهن دا شهر قصور.
 ناز نيٿان دے نال پيارا، سولي چاڙهيوئي منصور.
 خوني نيٺ تڙي، کيڏا کيتا، ’ڪرمل‘ نال ڪلور!
 سرمد تون لت ڏے کهايوئي، وره نيتا وهلور!
 شمس الحق دي ڪل ڪلايوئي، ملڪين وچ مشهور.
 قتل ٿساڏا تنهان قبوليا، جے هوندے وچ حضور.
 ”سڄو“ حيرت دے وچ هووين، بڙے محو ڪرين مذڪور.

ڪافي ۹۲

ڪروڙين لک پڙھ ڪي، ٿيڪون سر سار ڪيا ڪيتا؟
نمازان پڙھ پڙھ ڪي روزا تر، اسي طاعت ڪيا ڪيتا؟

ڪيا نفسي ڪيا قلبي، ڪيا روهي ڪيا سري؟
ڪيا خفي ڪيا اخفي، اهي درجات ڪيا ڪيتا؟

مڪي ڪي طرف حاجي هوڪي، زيارت ڪعبه دے ڪيتي؟
چلے بيت المقدس ڏهون، ڪعبه قبلات ڪيا ڪيتا؟

گلين دا پوش ڪر پيئين، ته ”مين صافي هون صوفي هون“!
مڪر دے تاج سر پاڪي، دغل دلقات ڪيا ڪيتا؟

رجاعت خلق دے ڪيتي، وظيفه ورد پڙهدا هئين؟
گهٽيدئين مڪ اٿي برقع، اهي رجعات ڪيا ڪيتا؟

گوهي سر ره بنيندائين، ٻڌايندئين بند حرفت دے؟
ڪهے هرڪوئي اچا فقراء، اهي حرفات ڪيا ڪيتا؟

شرف شاهي دا گم ڪيتوئي، قدر اپڻا نه ڄاتوئي؟
اڪيندئين ”لااله الاالله“، نفي اثبات ڪيا ڪيتا؟

منيندئين وال ته ڏاڙهي، چڙهيندائين هات ڪا چوتا؟
ڪلهي ته چاوندئين ڪتڪي، اهي فعلات ڪيا ڪيتا؟

جماعت جوڙڪے بيٺئين، مَسَلے اُس کون بتيندائين؛
 ڪيا مَسَلے، مسائل ڪيا، اِهيڻ جماعات ڪيا ڪيتا؟
 تِڪَت اڇا ڪَسب هوتا، ڪيا يارو رءِ اُن حد هئے؛
 ديڪا تَم نَور ڪا شُعلا، توهم تجلات ڪيا ڪيتا؟
 شناسا بَن يقين ڪَر، تا ٿيسي پڇے حاصلت ڪائي؛
 توجهي حيل گري هوسي، ادب اوقات ڪيا ڪيتا؟
 ”سَچَل“ سِرَ اڀڻا ڄاڻين، پڇاڻين اڀڻي صورت؛
 تہ تون ڪيا هيئن، تے ڪيا ٿيسين؟ دگر ڪرامات ڪيا ڪيتا.

ڪافي ۹۳

پهرين لڪ قبائين تون... يار، لا لا، وو پَلا پَلا!
 تون هيڻ جو منصور سڏاوين، ”انا الحق“ فرمائين تون.
 اُپ ڪُون اُپ سڃاڻ جو پيئئين، شاه گدا سڏائين تون.
 ڪڏان ڪريندئين ڪم شتابي، ڪڏان مُدَت ترسائين تون.
 ڪڏان نڪالان عرض ڪريندئين، ڪڏان سو پَهرِي پائين تون.
 ”سَچَو“ موليٰ نہ پاسے آها، اکين تون اڪوائين تون.

ڪافي ۹۴

سُهڻا ڏوجها نه ٿيسين... جوئي بڻين، سوئي بڻين، ميان.
 عشق آواز جو آندوئي، اهو سو شال وڻين سو وڻين، ميان.
 آپڙي وچ آهه آندائين، بيا ته ڪوئي نه آئين سو آئين، ميان.
 اور نه ڪوئي ڄاڻي ٿساڪون، آپ ڪون آپ ٿون ڄڻين سو ڄڻين، ميان.
 ”سچو“ هوڪي سوين رنگان وچ، هڪو هڪ ٿون ڳڻين سو ڳڻين، ميان.

ڪافي ۹۵

هرجا حڪم هلائين ٿون، يار، ڀلا ڀلا!
 جوڳي ٿي ڪر جڳ وچ آڪر، انگ پپوت رمائين ٿون.
 رنگان رنگي ويس جو ڪرڪي، چپر اٿان چمڪائين ٿون.
 جوپن جلوه ڪرڪي آندئين، آپ نچين نچوائين ٿون.
 نعره مار ”انا الحق“ والا، بر سردار چڙهائين ٿون.
 آپ ڪون آهه ڏي ڪي ڏڪال، ”سچو“ نانءُ سڏائين ٿون.

کافی ۹۶

کیہے اک سٹاوانئین گالہ، وے! مین شرط پئی اُن وچ وچ شہ دے،

آپ آواگہ وچ غوطا ماریم، پچے وکڑ دا خیال وساریم -

چک پئی قیل مقال، وے۔

آء اچانک وچ پئی مین، لڑ لہر نال ہک تئی مین -

پہریم ویس وصال، وے۔

تانگہا لنگہ کر پار پیوسے، تن من لہرین وچ دتوسے -

جونے چوڑ جنجال، وے۔

ایڈون اوڈون آواز جو ہلیا، سر تے اکر سارا جھلیا -

ہادی والڑا حال، وے۔

توپے وانگر ٹپ گئی مین، ساری سپ پروڑ پئی مین -

”سچو“ دست وکال، وے۔

کافی ۹۷

عشق کرے ال الان... میڈی دانیان، وے۔

عاشق اینوین قرن اداسی، جیوین باغ بنا بلبلان...

میڈی دانیان، وے۔

تیغ عشق دی تیز تگیری، قتل کرے گل کلان...

میڈی دانیان، وے۔

طرف محبوبان دے مشتاقان دی، پوندی وچے جل جلان...

میڈی دانیان، وے۔

محبت تیڈی مشہور ہوئی، ہوگئی ہل ہلان...

میڈی دانیان، وے۔

سر سولی تے سالک سرھے، غازی کرن غل غلان...

میڈی دانیان، وے۔

اھے آراپیے عاشقان نون پانوین، مول نہ چائین ملان...

میڈی دانیان، وے۔

گلا غیبت خار ملامت، سر غازیان گل گلان...

میڈی دانیان، وے۔

صاف "سچیڈنا" عشق دا مشرب، پول نہ پئے کنہن پلان...

میڈی دانیان، وے۔

کافی ۹۸

پُتلے دے وچ ڳالھيان، يار ڪريندا ڪيهيان ڪيهيان!
سے عجب جيهان!

تَند تَھين دي دست سڄڻ دے، سَو ڪريندا چاليان.
آپ هليندا آپ چليندا، رنگ ڏيڪن رنگ واليان.
ڪنھان پُتليان نُون خرق ڏيندا، ڪنھان نُون ساڙيان شاليان.
ڪئي بوليان آپ بوليندا، هڪ هويان هڙ تاليان.
بَن بازيگر ناچ نچيندا، ڪڏان نہ هونديان خاليان.
پُتلے ائون نام ”سَچو“ تر، باتيان ڪرين پَرجهاليان.

کافی ۹۹

عشق ڪَنون قاضيا، مين پيرين پايان چيريان.
هٿ بزارين ڳلي ڳلي وچ، ڦوڪے ڏيوان ڦيريان.
عشق واليان نُون روشن هوھان، اِھے راتيان اَنڌيريان.
عشق ديان هونديان سَو سنيان، اِھے ڳالھ اويريان.
جان جسم ديان ڏوهين جماعتان، ٿئي اَن ٿئي اَن مين تيريان.
فوجان حُسن ديان سِر ”سَچو“ دے، او چڙهيان سر سيريان.

ڪافي ۱۰۰

سر اسانڌے سانوڻ، مِيڏي دانيان وے!
 ڪھيا لحاظ لوڪان دا اسان ٿون۔

سردي تمنا چوڙ ڪراھڻ، عشق دي بات الاءِ.
 آپ سھي ڪر حال ’حلاج‘ دا، سر ميدان ستاوءِ.
 سانگے ست ڪر، ڪم ڪنھان دا، ڏيک اجل ڏھون آوڻ.
 عشق صادق ’منصور‘ دا هيئي، بازي گم بناوڻ.
 سر ميدان دے جے ٿون مڙندئين، هيئي آپ لڄاوڻ.
 ”سچو“ سارا ئي مشڪل بازي، عاشق نام سڏاوڻ.

ڪافي ۱۰۱

”اسان هيئون، يار، اسان هيئون،
 يار!“ اها ڳالھ سپريان دي.

عالم اڳون ڳالھ باطن دي، نھين ڪرڻ اظهار.
 ڪيئون ٿون پڇڏئين، ڪنھن ڪئون؟ اول ٿيويں هُشيار!
 ”سچو“ وچ سچ دے ڪيتا، ”انا الحق“ اقرار.

کافي ۱۰۲

ڪَل اِهين ڪَل پئي... مِيڏي دانيان وءِ -
صورت مورت هڪا جاتم.

سمع بصر وچون، وءِ ميان، سِر اِهين دءِ، وو-
اها جو اٽڪل پئي... مِيڏي دانيان، وءِ.
دم الف نون، وءِ ميان، آدم ڪيتا، وو-
اها عجائب ال پئي... مِيڏي دانيان وءِ.
ظاهر ڏيڪڙ، وءِ ميان، غير الله دءِ، وو-
جهوڪ ڪنن جهل پئي... مِيڏي دانيان، وو.

سوئي چوڙڻ، وءِ ميان، نهين مناسب، وو-
ڳالهه جوئي ڳل پئي... مِيڏي دانيان، وءِ.

نال يقينءِ، وءِ ميان، صحي ”سچو“ دي، وو-
ايڏاهين اهل پئي... مِيڏي دانيان، وءِ.

ڪافي ۱۰۳

ڪٽي وڃي عشق تون ڇڏيا هيئن!
هڻ ڪا ڪسيءَ دا نڀايا هيئن!

ڪيهر ڪيهر ڪم ڪريندين! مشتاقان تون موت مريندين-
سولي تڙ منصور چڙهيندين، ”انا الحق“ اليا هيئن.

تيڙي جاءِ مڪان نه ڪوئي، لامڪاني سير ڪوئي-
حيرت وڃ اءِ دل گهتيوئي، ڪس بحري ڪر آڏايا هيئن؟

ڪٿان رانجهو هير سڏايوئي، ڪٿان ليليٰ نام ترايوئي؛
مجنون هوڪي پوش چڙهايوئي، انگ پپوت رمايا هيئن.

”سچو“ ٿيون مسڪين نمائے، الله ٿساڪون مين گهر آئے!
تيڙي جت ڪٿ تائے پاڻي، شاهنشاھ سڏايا هيئن.

کافي ۱۰۴

مُولِي مُولِي، رے، ويکو سپ مُولِي!

”خَلَقَ الْاَشْيَاءَ وَ هُوَ عَيْنُهَا“، ٿي ڳالهه اِهيَن دا ڳولا.
 ”خَلَقَ الْاِنْسَانَ عَلَي صُورَتِهِ“... پَن مِڙيوئي ڀولا.
 ”مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ“، رمز اِهيَن دا رولا.
 ”الانسان سِرِّي وَاَنَا سِرُّهُ“، ساڙ ”سَچُو“ اهو چولا.

کافي ۱۰۵

آپے شاهه آپ گدا، آپے امير الامراء.
 آپے ڌيءُ آپے پيو، آپے پتر آپے ماء.
 آپے زال آپے مڙس، آپے پيڻ آپے پراء.
 آپے موج آپے لهر، آپے حباب تے آپے درياء.
 آپے تر تي آپے ڪرسي، آپے ”سَچُو“ سير سماء.

ڪافي ۱۰۶

الحَقَّ الحَقَّ هُوَ الحَقَّ هُوَ، مالڪ الملڪ بے گمان هُوَ.

هَنَ ظاهر ڪيسا يار هُوَ، اِس دم دم وچ ديدار هُوَ؛
اينوين ايسائي اسرار هُوَ، اينوين سري سر انسان هُوَ.

اِس جا تون اِس جا آيا هے، اِس لعلِي رنگ بنايا هے؛
اوئي سڀ وچ شاه سمايا هے، هر شاه گدا حيران هُوَ.

سَنَ حيرت وچ حيراني هے، اے مُشڪل نا آساني هے؛
ميڏا جان جُڻا سڀ جاني هے، اِس صورت وچ سيران هُوَ.

جيڪون اِس مے دي مخموري هے، تَس درجا پايا منصوري هے؛
چڙھ چوٽ چلاوے سر سوري هے، اهو مردان دا ميدان هُوَ.

اهو يار پينا گلدارے وچ، اهو سير ڪرے سنسارے وچ؛
اوئي باز چلے بازارے وچ، اوئي لاشڪ لامڪان ها.

ڪهين مذهب دي اے راه نهين، ”وهو“ کس کون آگاه نهين؛
”بن ڪام فنا في الله نهين“، اهو مُرشد دا فرمان هُوَ.

هو مرد آوین صف مردان وچ، سر سارا پاوین میدان وچ؛
 آء گوء مارین اس چوگان وچ، اهو دین، اهو ایمان هوا.

ئون "انا الحق" نعرا کر، "وهو" ناز دا نقارا کر؛
 پچے اپٹا نور نظارا کر، اے سُولی دا سامان هوا.

او کتلے ڏینهن گدائي وچ، وت هووین یار جدائي وچ.
 هڻ آوین خاص خدائي وچ، اوئي سارا جگ سلطان هوا.

کڏان شمع کڏان پروانہ هوا، کڏان دام کڏان وت دانہ هوا؛
 کڏان دانا کڏان دیوانہ هوا، اهو برہے دا بیان هوا.

هے مُرشد خواجہ عبدالحق، نہین عبد اهو هے حق الحق؛
 هے دونون جگ سون لاتعلق، میرا پیر بحر عرفان هوا.

هے نام "سچو" دا ذاتي وچ، هے سارا جسم صفاتي وچ؛
 اهو چپسي نا دن راتي وچ، اهو اس اس کا طوفان هوا.

ڪافي ۱۰۷

پنگ پوڙين دا اهو ناهين، شوري ڪيف شرابي هه.
 سر ڪنون ٿيا اهو سر پيدا، اءِ تا ڳالهه ڪتابي هه.
 نا اهو خاڪي نا اهو بادي، اڳي نا اهو آبي هه.
 اور تا هه گوياء، سڃاڻو! اءِ پي هڪ عجابي هه.
 عاشق آهسته نهين ويندا، شاهي شوق شتابي هه.
 مين ڪنون پڇو ڳالهه سپائي، برهه سارا بيتابي هه.
 عشاقان تہ مشتاقان نون، عشق اجهل اربابي هه.
 ”سچو“ صبر اٿاهين ڪرڻا... نا ته وچ خلق خرابي هه.

ڪافي ۱۰۸

آڪڻ مُشڪل هيئي، ڳالهين يار ديان، ميان.
 ”صم بڪم“ سالڪ آها، قرب والے ڪيئي.
 بار برهه دا ڪهين نه چاتا، فال آدم سر پيئي.
 ظاهر ڪرڻ واجب ناهين، ”سچو“ رمضان سيئي.

کافي ۱۰۹

پُچدا عشق نھين پوشاڪي... هاريا، چوڙاها هوشناڪي.
 ابا "ڪيتي ڪل عشق ڪنون، يارو عرش ڪرسي افلاڪي؛
 اهو بار برھ دا چايا، خاص ويچارے خاڪي.
 العشق نارُ يَحْتَرَقُ" اهو هيئي سڀ هلاڪي؛
 نيست نماڻي جے ٿيون، يار اٿان اوطاڪي.
 جَت جَموت دي جاءِ نھين، ڪئي ڪامل ڪرن قزاقِي؛
 سڪ سندان نال نہ ٿيوے، محبت نھين مزاقِي؛
 علم پڙهايس عالم ڪُون، ميان، برھ بچايس باقي،
 برھ تنھان ڪُون بَخْشِش ڪيئس، جے مست هوون ميشاڪي.
 اھين فڪر ڪنون جے فارغ هوئے، تنھان تے طمطراقِي.
 "سَچِيڏنَے" ڪُون مَے دے مٿون، سُرڪ چڪاڻي ساڪي.

کافي ۱۱۰

هڪ مين نهين، جاني تون هيئن... ڏوجها رمز چليندا ڪون؟
 ٿو ٿو ٿڪڙ نال تماشے، ڏوجها طبل وچيندا ڪون؟
 عاشق پڪرا معشوق ڪسائي، ڏوجها ذبح ڪريندا ڪون؟
 تسبيح ڦردي من نهين ڦردا، ڏوجها مٽڪا ڦريندا ڪون؟
 حسن حسين شهادت پائي، ڏوجها قتل ڪريندا ڪون؟
 ”سچو“ هے مسڪين الله دا، ڏوجها رام رجھيندا ڪون؟

کافي ۱۱۱

نہ ڪوئي مين نہ ڪوئي تين، ٿيون گم اٿان بے دم
 نہ قرب نہ ڪوئي بعد نہ ڪوئي هجر نہ ڪوئي جم.
 نہ ورد نہ ڪوئي درد، نہ ڪوئي هم اٿان غم.
 نہ جسم نہ ڪوئي جان، نہ ڪوئي دم اٿان دم.
 نہ بت نہ ڪاٿي رت، نہ ماس نہ ڪوئي چم.
 نہ غير نہ ڪوئي وير، هرجا هوئے هم.
 اهو اندر اهو ٻاهر طالب ٿيون اٿان تم.
 ”سچو“ ست وچون اے هستي، اٿاهون غير هوئے رم.

کافي ۱۱۲

مستانہ کیون ماریوئي، وو مولی، میان چگا کیتوئي.

شاه منصور نون دار چڑھایوئي، شمس الحق دي گل کلايوئي.

میان چگا کیتوئي.

عاشق نون عشرت سر ڏيوں دي، محبوبان نون کار کھڙ دي سکايوئي.

میان چگا کیتوئي.

”سچو“ کون آپڻے کول پلهاکے، بيخودي دا جام پلايوئي.

میان چگا کیتوئي.

کافي ۱۱۳

کیها شک گمان، دانيان وے... سپ کھين صورت سير ٿساڏا.

لک پوشاکان کرکے عاشق، کیتوئي هم حيران.

شاه منصور دا سر کپايوئي، مکھ کڙا ميدان.

او پي ٿون هين اے پي ٿون هين، آپ کرين ارمان.

ملان ٿي کر ڏيوين فتوي، آپ ٿيوين قربان.

”سچو“ هويا نام ٿساڏا، کريندئين آپ بيان.

ڪافي ۱۱۴

جھڳ مڱ جهڳڙا عشق مڇايا، عشق الانبا لايا ھے.
 سُولي تے منصور چڙھايوئي، جنھن ”انا الحق“ الايا ھے.
 فِڪل نال فرعون ٻوڙايوئي، جنھن الله رب سڏايا ھے.
 آدم دے وچ آدم پيدا، آدم وچ سمايا ھے.
 تِيڏے قصے دا آنت نہ ڪوئي، شاهنشاھ سڏايا ھے.
 عشق ٿساڏے انب لايا، دونھان روز دکايا ھے.
 ٿون طبيب ھئين مَن ميڏے دا، ڏے ٻڪي ٿن لايا ھے.
 ”مَن“ وچون ”مَن“ پيدا ھوئي، اے جڳ ”مَن“ اپايا ھے.
 ڪوئي ھوے جو ملين ڪون مارے، ”سچو“ سچ الايا ھے.

ڪافي ۱۱۵

حق ٿيا اثبات جڏان، تڏان گم ھويا اھو دعويدار.
 ٿي منصور ڪريسان ھڪ دن، ”انا الحق“ اظھار.
 عين ڪيتے ٿون اٿان گذارين، لھ ڳئي گرد غبار.
 زنگ لٿا ظلماتي والا، ذاتي ٿور ھويا نروار.
 لنگھ ڳئے جو ڏينھن خزان دے، ڪليا باغ بسنت بهار.
 ڀول بنا ھڻ حق سڃاتا، ”سچو“ سارا سڀ سنسار.

کافي ۱۱۶

مَوجان کيئي لک ڳونا ڳون، ٻيلي، اَوَ تڪيران پَيان.
 ڏيک احوال اسانڌا سارا، پڇ ڳيان سڀ سَنِيان.
 دين دُنيا ڪئون ٻاهر پَنِيان، شَرَم حيا ڪئون ڳَنِيان.
 ”سَچُو“ دے سر سانوڻ وانگون، نينهن ديان نديان نَيان.

کافي ۱۱۷

آتش عشق دي انبوہ ڪيتا، چڱگان ٻاهر پَيان، وو.
 آڱ دا شعل ویک ڪَراهن، پڇ ڳيان سڀ سَنِيان، وو.
 اتريا آتش عشق ارانپا، ڏوڙيان تابش تَيان، وو.
 مَنا عشق مِيڏي دل آتے، رمزان ڪيتيان رِيان، وو.
 باه بره دي پَرکا ڪيتا، آپے دل ٿي تَيان، وو.
 لڳيان قناتان ”سَچُو“ سچ ديان، اَنِثان تے نَيان، وو.

ڪافي ۱۱۸

يڪ دن ايهي، يڪ دن ايهي، تان تان، مولا، تان رهي.
 خاڪ مٽي دا بٽڙا بنايوئي، وچ پڪي پرڏيهي.
 پاڻي پيندا داڻا چڱدا، ذات نه ڄاڻان ڪيهي ڪيهي.
 ڪل اِهين دي ڪل نه ڪائي، سمجھ اسان ڪل پيئي پيئي.
 هه جڳ سارا خواب نشاني، سمجھ ”سچو“ ٿون ايهي ايهي.

ڪافي ۱۱۹

ٻول پڪي پرديسيٿڙا، وءِ، ٿون ڪهڙے ديسون آوندئين؟
 منهن وچ مڙلي پيرين گهنگهرو، ڳلي ڳلي وو وڄاوندئين.
 اٿون آيا هين پيرون ننگڙا، اٿان پادر پاوندئين.
 جڏان ٿون آيون يونيد محل ويد، تڏان ڪيا ڪجهه ڪاوندئين؟
 چڏان ٿون آيون پالاڻ وچ، هر ڪسي ٿون پاوندئين.
 جڏان ٿون آيون مدد گهر وچ، وعده نت پل ڄاوندئين.
 ”لا! لا!“ ”موهن!“ لڄ نهين آوندي، ذره نهين شرماوندئين!
 ”سچو“ ذات صفات دے اندر، سهجون او سَماوندئين.

کافی ۱۲۰

کیون تون آپ لکیندا، سائین... کیون تون آپ چپیندا، وے۔
 طرحین طرح هکائی بولی، آدم وچ الیندا، وے۔
 نوعان نوع تماشا کیتا، اوران چال چلیندا، وے۔
 آپے ”انا الحق“ الیندا، سُولی آپ سکیندا، وے۔
 هرکنهن مظهر ظاهر هوسین، رنگان وچ رلیندا، وے۔
 ”سچو“ دے وچ تون هین سائین، سارا سِر سلیندا، وے۔

کافی ۱۲۱

آپے سیر گریندا، مولیٰ،
 آپے سیر گریندا، وو۔
 جوڑ تماشا مل کر دلبر، چھ چپ نال چکیندا، مولیٰ۔
 هر کنهن صورت هر کنهن بولی، عینون عین الیندا، مولیٰ۔
 ”سچو“ سچ اهوئی هیئی، پول پئی نہ پلیندا، مولیٰ۔

ڪافي ۱۲۲

بَت اهوئي ضايع ٿيسي... اول آخر پانوڻا.
 ضايع ڪنون اڳ ماي ٿيون، ”انا الحق“ الاوڻا.
 مَستان دا نام نصيب هيوئي، پڇي اڳي هڪ ڄاڻا.
 عشق لهر دم جتان ماريا، غير نه اٿان اٿا.
 خاڪي اتي نظر نه اٿين، اپڻا سر سڃاڻا.
 صوفي هوڪر صافي پاوين، گهرا گرد اڏاوا.
 ”سچل“ سولي اتي جاوين، جيئون درس پاوا.

ڪافي ۱۲۳

گم هوڻيان مين مدغم هوڻيان، ائين سهڻي دے وچ گم هوڻيان.
 خاڪي جسم وچ مين تا نهين هان، اصل ڪنون مين تا دم هوڻيان.
 لامڪاني سير اسادا، هر جا حاضر هم هوڻيان.
 الله وچون بنده بڻيا، ائين ڳالهين پر غم هوڻيان.
 جيڏي ڪيڏي اهو آها، ڄاڻ ”سچل“ اتم هوڻيان.

کافي ۱۲۴

جاني سو ٿيڏا جمال،

کيها کيها هوندا!

ذرے هوندا شکر شيرين، ذرے زهر زوال.
ذرے آندا خوش آسائون، ذرے جيءُ جنجال.
ڏيکڻ دے وچ جوئي آندا، هيئي سو خيال.
سڻ ”سچل“ يار مينون جو کيتا، اهيڻ دے نينهن نهال.

کافي ۱۲۵

ساڏے ويڙهے وسدا يار، وے!

”وَ هُوَ مَعَكُمْ“ اها اِشارت، دور نھين دلدار، وے.
اندر هڪو ٻاهر هڪو، صورت لڪ هزار، وے.
آپے لڪ لڪوئي قردا، آپ هويا اِظهار، وے.
جيڏے تيڏے سڻهے دا هے، ”سچل“ سڀ سينگار، وے.

کافي ۱۲۶

ڏيکين يار تماشا لايو... جے کجھ هووے حال، وو.
 حيرت وچ هميشه هووين، کل چوڙين قيل مقال، وو.
 خاص خيال اھين دے ٻاجھون، جيون اٿ جنجال، وو.
 ”موتوا قبل ان تموتوا“ ٻاجھون مرڻ محال، وو.
 دين ڪفر ڪنون منزل چاوين، هووے ئي خاص خيال، وو.
 تيزائي وچون ڏون ئي ڏيکين... غلط هے ئي ا مثال، وو.
 ”سچل“ ڪنون زهد چڙائين، بخشين اهو احوال، وو.

کافي ۱۲۷

مٿان ڪھين لارے لڳين، وو لڳين، هے بازے بازيگر دي، ميان!
 ڪم اسي عاشق اها، ڳالهه اصل دي اڳين، وو اڳين.
 اے سڀ هے ني ڦرتيان قاهيان، تار طلب دے تڳين، وو تڳين.
 تڏان تيسين ڪنار يار دے، جڏان ڀول اھے سڀ پڳين، وو پڳين.
 عاشق هوڪر ٿي ديوان، مار بره ديان ڪڳين، وو ڪڳين.
 سر ”سچل“ دے ا ڪراھڻ، ميان، نينهن دي نوبت وڳين، وو وڳين.

کافی ۱۲۸

اِث نہین وو کِٹ نہین، اِہو یار جو اِلیندا اِلیندا.
 عبرت ویکو یار دی، کِیہی چال ھے چَلیندا چَلیندا.
 آپ کُون دلبر آپ کَنون، کس واسطے پلیندا پَلیندا.
 گوشے گھن کر کڈان روندان، کڈان ھم نال ھسیندا ھسیندا.
 کڈان نتوا کڈان پِگتا، کڈان بازی یار بٹیندا بٹیندا.
 رانجھو ھیر تے لیلیٰ مجنون، سوین نام سڈیندا سڈیندا.
 کجری ھو کے صُرت والی، گڑا "سچو" ناچ نچیندا نچیندا.

کافی ۱۲۹

مَین ناھیان، مَین ناھیان،
 قسم سچے صاحب دی.
 "اَھیان" وچُون "ناھیان" تیندیان، "ناھیان" وچُون "اَھیان".
 طلسم نقش نقاش پچاٹین، ویکو رنگ اِلاھیان.
 غوطے دے وچ غوطا مارن، کِیئی کج کلاھیان.
 اِھین کوچے وچ سٹو سَنیاں، گم ھویان بادشاھیان.
 شاھ محمود دا مال لٹیونے، "سچل" سچ سپاھیان.

ڪافي ۱۳۰

مَرخ خيال دا، سئو سَنِيان، پائون پَرِے نہ ٿرڊا.
 جاءِ نَہين، اَشِيان نہ تَنهن دا، هيرڪ نَہين ڪس گَهر دا.
 جاءِ نہ ڪائي جمِيعت تنهن ڪون، ڪرڊا ڪام گَهر دا.
 زندہ ذوق ہميشہ هوندا، ڪڏان مَول نہ مرڊا.
 لَهر جَہين وچون اَٿريا آيا، بحري شوق بحر دا!
 قَرڪڻ نال ڏيندا سو ڦيرِيان، چوٽ برابر چڙهدا.
 آپ اوئي اختيار والا هے، ڪس مَڪان نہ ڪڙڊا.
 هَوا هَوا دے وچ وچ پوندا، ناہين خط خبر دا.
 ”سَچَل“ رنگ نہ روپ تَہين دا، نا امڪان نظر دا.

ڪافي ۱۳۱

مَنين ڪوئي نہ اَساڏي ڳالھ... اِهو افسوس اَسائون رهندا!
 دشت بلا ڏے اَسان جو وِيندے، ڪوئي نہ ڇلدا نال.
 ڪڏان دي اَسان ڏيڪدے اُنڊے، دردمنڊان دي چال.
 مَرخ جيوڻ تے اوڻ جاوڻ... پووين نہ اِہين خيال.
 ڏيندئين صلاحان لوڪان نون ڪيہيان؟ ”سَچَل“ تون آپ سَنِيال!

کافي ۱۳۲

خود هے اهوئي خود هے، نهين اور ڪوئي ايندا.

طرحون طرح تماشا اپڻا جو آپ ڪريندا،
منصور هوڪے ويڪو سُولي اڀر چڙهيندا.

عاشق ٿيوے آپ تے ڏيک حُسن اپڻي ڪُون،
نِعرَا ”انالحق“ دا وچ بيخودي مريندا.

ڪي وصل ڪيا هجروچ آپے جو آپ هوندا،
وَت عشق دے النبے آسمان پر اڏيندا.

ميڪون قسم مصحف دي هوئي قسم هادي دي،
نهين دوسرا پي ڪوئي اوئي ڏيکدا سڻيندا.

موسيٰ، فرعون هڪو اهو ڀول ڪوئي رکيا هے،
اهو سڀ ڪهين صورت وچ ٻوليان لکين ٻوليندا.

ڪافر مؤمن اهوئي، اون وچ نهين تفاوت،
سودا سلف تهين وچ آپے جو آپ ڪريندا.

عالم ٿي چڙھ منبر تے واعظي رِعت سڻاوے،
مَلان پي هو مَسيت وچ بانگان بلند ڏيندا.

لشڪر پڇون ته لاڪي آپ بادشاه سڏاوي،
 وت خرق پهرآوندا درويش آپ سڏيندا.
 هر ڪوئي آڪي ميڪون ”اهو جسم جان گم ڪر“،
 گم ڪنون پڇي ته آپي اهو خود خدا لهيندا.
 عبرت رهي اسان ڪن اهوئي سڏن بجا هي،
 هي جسم جان اهوئي ڪڙي حرف بڻيندا.
 جان جسم جاڻ ڪنهن دا ڪهڙي طرفان جو آيا،
 آپ ڪون جو آپ بڻايس ڪس واسطي پليندا.
 جنگ وجدال اهوئي، اوئي صلاحيت وڃ،
 بيرنگ وڃ رنگان دے، ايهي چاليان چليندا.
 ”سڄو“ ٿون ڪٿنهن، هي اندر ٻاهر اهوئي،
 بد نيڪ اوئي ڪريندا، ٿون آپ ڪيون ڳڻيندا.

کافی ۱۳۳

خدا کس جا نہین چپدا، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 نہ کوچی نا گلی چپدا، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 بہرجائی پی حاضر ہے، اندر باہر پی ناظر ہے،
 اکین کولو تہ ظاہر ہے، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 کھان دعوت کی درویشی، کھان دردوں سے دلریشی،
 کھان رکدا ہے بدکیشی، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 کھان لک ورد پڑھدا ہے، کت اپٹے نال لڑدا ہے،
 کھان خونناب کردا ہے، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 کھان بازیگران بازی، کھان میدان دا غازی،
 کھان مفتی کھان قاضی، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 کھان دلقی گداگر ہے، کھان پیری مجاور ہے،
 کھان سلطان سرور ہے، اللہ جگ لوک سارا ہے،
 کھان گر دہدے لشکر، پکڑ دے زور ہر کشور،
 کھان احمد کھان حیدر، اللہ جگ لوک سارا ہے،

ڪَهاڻ ھي شان شاهي ڪا، ڪَهاڻ درج سپاهي ڪا،
 تماشا خوش الاهي ڪا، الله جڳ لوڪ سارا ھي.
 ڪَهاڻ ”ھوھو“ ڪريندا ھي، ڪَهاڻ نعرا مَريندا ھي،
 ڪَهاڻ سٽي چڙھيندا ھي، الله جڳ لوڪ سارا ھي.
 ڪَهاڻ ڪَرتا ھي بيداري، ڪَهاڻ ڪَرتا ھي لڪ زاري،
 ڪَهاڻ چلتا ھي خُماري، الله جڳ لوڪ سارا ھي.
 ڪَهاڻ ھي عبده سارا، ڪَهاڻ اسڪندر و دارا،
 ڪَهاڻ ”اَنا احمدي“ نعرا، الله جڳ لوڪ سارا ھي.
 ڪَهاڻ اوئي پنٽ ڪي اولي، لکين لڪ ٻوليان ٻولي،
 ڀڳي سڀ غير دے ڀولي، الله جڳ لوڪ سارا ھي.
 ڪَهاڻ مَسٽ و موالي ھي، ڪَهاڻ ھر ڪِس دا والي ھي،
 ڪَهاڻ ”سَچُو“ سَوالِي ھي، الله جڳ لوڪ سارا ھي.

ڪافي ۱۳۴

دل اپڻي سنڀال، تڏا عشق ڪِٽ لڳا!

دين ڪُفر تے ڪُل مذاھب، ھيئي سو سارا ٿڳا.
 سرويپا ٿي اگھاڙا، ورھ سارا ھي وڳا.
 ”وَنحن اقرب“ سَن ”سَچُو“ ميان، ھيئي سون ڪُون لڳا.

کافی ۱۳۵

”مَين“ اٺ ڳڻي، وو، اٺ ڳڻي... اهو شاه جو ٻوليندا.
 آپے سُخن آپڙي، اهو سوين طرح سليندا.
 آپڙي صورت سُهڻي وٽدا، وٽ آپ ڪون ڏکيندا.
 عاشق ٿيو آپ تے، آپے عين اڙيندا.
 ڪٽ مُريد محبت والا، ڪٽ سو پير بڻيندا.
 لک مظاهر جوڙ ڪے، اٺ ”سچو“ نانءُ سڏيندا.

کافی ۱۳۶

کيهي کيهي ساڏي نال، لنون وے سڄڻ“ ڇا لايوئي!
 درد مندان دي دلڙي دلبر، هنس هنس ڪر لت جا يوئي!
 دامن لڳڙي نون ڇڏ جاوڻ، نهين مناسب تنيون،
 ڏيک ڪے ميرياں بديان، مَين ڪئون ڪيون دل ڇا يوئي؟
 عشق ڪي تلوار، اے يار، هوئي تيرے هات ۾-
 سبز، رنگين، زهردار، عاشقان تے پڙڪايوئي.
 جلوه حسن ويڪ ڪے، هوش سون بيهوش هون،
 جا بجا سڻ، وي ميان، اها چير ڇا چمڪايوئي.
 مَين جو تيري هو رهي، تجھ ٻن ڪوئي اور نهين،
 بات فنا في الله ڪي، ”سچل“ ڪون سمجهايوئي.

ڪافي ۱۳۷

عاشق يار دما مان ماريآ، ٿيا ” انا الحق “ اظهار.
 شمس طلوع جڏان وٽ ڪيتا، تاريخي ڪون تنهن وٽ نيتا -
 گم ٿيا وو سارا سارا.
 عشق جڏان آفتاب اڀاريآ، ليڪا چوڪا ڪل وساريآ -
 ڳڻي لک شمارا شمارا.
 خاڪي وچون ٿيا حق ظاهر، جيها اندر تيها ٻاهر - سڀو
 نور نظارا نظارا، موج
 حلاج دي سر چرم آئي، تڏان نوبت نيهن وڃائي -
 ڪيٽس قرب قرار قرار.
 ” سچو “ سچ لڪاوڻ ناهين، اءِ تا سر چپاوڻ ناهين -
 شاهي سارا نظارا نظارا.

ڪافي ۱۳۸

پڪڙا، ٿون سنڀالين آپ ڳوڙهه ڪنن بچالين!
 ڏکڻ سڪڻ ڏينھڙ، وچ آڪير ڄالين.
 داڻ ڪارڻ سنگ تے، ڪئن آپ ڪون ڳالين؟
 جے مین ڪئون پڇين ڳالھڙي، تا اوڏاهون نا پالين.
 ” سچو “ حرف جو جر صين والے، آپ ڪئون سے والين.

کافی ۱۳۹

قاضیا، کیہے مسئلے کریندئیں؟ عشق شرع کیا لگے لگے۔
...وو میان قاضیا؟

دوزخ بہشت دے دے نہ دڑ کے، پو اسان کنون پگے پگے۔
...وو میان قاضیا؟

باب برہ دا کوئی نہ پڑھدئیں، کاغذ لکدئیں بگے بگے۔
...وو میان قاضیا؟

ملان دی دوڑ مسیتین تائیں، عشق دی منزل اگے اگے۔
...وو میان قاضیا؟

”سچو“ ہے مسکین نمائا، توہ تیدے نال تگے تگے۔
...وو میان قاضیا؟

کافی ۱۴۰

اکیان جو کوئی کولے، نہین سو دلبر اولی۔

کون ڈکیندا کون سٹیندا، کون زبانوں پولے؟
”خلق الانسان علی صورتہ“، پن پئے سپ پولے۔
سولی اتے سہسین چڑھیے، شاہ کیئی اہین شعلے۔
ذاتین دے وچ ظاہر ہویا، یک کیتا کیتا یولے!
کس کیتے، سٹ ”سچیدنا“، چاک کریندئیں چولے!

کافی ۱۴۱

اکیان کول تماشا ویکین... صاحب صورت ساری ہے۔
 ایڈون اڈون اہوئی دلبر، چوٹرف چوٹاری ہے۔
 کت بلبل کتے گلگل، کتے باغ بہاری ہے۔
 کتے "بسملہ" پڑھدا جُلا، کتے خاص خماری ہے۔
 کتے گوشے گھن کر بیٹا، کتے شاہ شکاری ہے۔
 کتے ورد دوزانو کیتا، کتے سیل سواری ہے۔
 کتے مؤمن کتے کافر، کتے آپ پساری ہے۔
 کتے شیخ مشائخ، کتے حافظ کاتب قاری ہے۔
 کتے مَع برہمن، کتے ظاہر نوق زناری ہے۔
 کتے دلق برویشی پھرے، کتے پَت پھاری ہے۔
 کتے مست موالی قردا، کتے چورنگ چاری ہے۔
 کتے تخت تکبر کردا، کتے پاک پیناری ہے۔
 کتے لک لکوٹی قردا، کتے مُشک مشاری ہے۔
 کتے چنڈ ستارے اوچل، کتے سج سونہاری ہے۔
 کتے ہرکائی ہولی ہولے، کتے گونگ گذاری ہے۔
 کتے سٹی، کتے شیعہ، کتے سُرَت سچاری ہے۔
 کتے معشوق تے عاشق کتے، کتے ناز نظاری ہے۔
 کتے "انا الحق" دم مریندا، کتے زیادہ زاری ہے۔
 اوٹی حکم ہلیندا حاکم، اوٹی ہز کل داری ہے۔
 اوٹی ناچ نچیندا ناچو، اوٹی کیل کیلاری ہے۔

اوئي ڳاڙو اوئي وڄاڙو، اوئي سنڪ سيڪاري ۽
 اوئي خاڪ مڪيندا منهن ڪون، اوئي عطر عطاري ۽
 اوئي خاڪ قلندر پهندا، اوئي وچ هنجاري ۽
 اوئي دانهي اوئي ڪوڪي، اوئي مير مهاري ۽
 اوئي لٽريا دور تڙيندا، اوئي ڪام ڪهاري ۽
 اوئي لڙدا اوئي وڙهدا، اوئي اهو صلحاري ۽
 اوئي ڪعب اوئي بت خان، اوئي سنگ ديواري ۽
 آڀه گهوٽ آڀه جڇ اوئي، آڀه سر ناري ۽
 آڀه احمد آڀه علي ۽، آڀه قرب قراري ۽
 آڀه عبدالحق ڏسيندا، آڀه نور نياري ۽
 آڀه اندر آڀه ٻاهر... اءِ، او سڀ ڏيڪاري ۽
 هر ڪائي مشڪل آهين دي هيئي، عين اوئي انواري ۽
 ڪٽه ڪيوين، ڪٽه ڪيوين، ميڏا محب مڪاري ۽
 جيوين چيٽ هوو هڪ نانوين، تنهن سر ڪئي گلڪاري ۽
 هڪ داڻه وچون سبزہ برگان، لڙ، ميوه، لڪ تاري ۽
 اصل مٽي، پڇه نانءِ رچاندي، نانوان دي نرواري ۽
 اصل ڪماند تهن وچون پيدا، ڪيئي ميٺ ميناري ۽
 جيون قند آتہ ڪند مصري، ڪئي لڪ نانءِ ليڪاري ۽
 سون وچون سوزيور نهندہ، هر ڪنهن نانءِ اجاري ۽
 اوئي ”سڇو“ سڇ بوليندا، اوئي سبد سنواري ۽

کافي ۱۴۲

کيتي ٿيڙي دوري بے قراري... بے قراري ٿيڙي دوري کيتي.

بے قراري دي کهن ٺون هوئي، ڳالهه سمجهڻ ساري.
غين دا نقطه گم ٿيا هڻ، عين کيتي اظهاري.
لک چال وچ شهه دا هويا، هو هو حسن هزاري.
خودي وچون بے خودي آئي، بت کنون بيزاري.
جان دي گردش کيهي کريندئين، هوش نيندا هوشيارِي.
بقا باقي دي آپے بخشيس، ”سچو“ کون سرداري.

کافي ۱۴۳

جنهن بيلے وچ پيا، پيا گل جناور پچ ڳيا.
اڳون شير پچون قيقاري، سارا جهنگ سٿا رهيا.
سنڻ نال گروڙ تهين دي، پيا سڀو بے وطن ٿيا.
هڪو شير ايٿاهين ٽڪسي، رهسي اٿان کونه پيا.
اٿان اور دي باس نه رهندي، جتان شير مڪان ڪيا.
”سچو“ دا ڪوئي وس نه هويا، نينهن ننگ نروار نيا.

کافی ۱۴۴

رکٹا سو ایک خیال، وے تَن سَمجھ سَمجھ بُڈ پاوین.
 خیال خودی سَت جان جلاوین، بے خودی پاوین بوجھ،
 برد دما وین هستی چترا چاوین، تَدان اُسئی ہتِ حال، وے.
 دل دریا دیان کئی لک لہریان، بے پایاں گونا گون،
 جنہان وی اہین وچ غوطہ ماریا، چُک پئی بی قیل مقال، وے.
 عشق اتانبر کُل اڈارے، رہی نہ رسم نہ ریت،
 مَلامت مَولِ اسی گھر پاوین، گرسئی برہ بحال، وے.
 ہتِ آتے پنڈ پیر نہ چلٹا، اکیان کَنین مت ناہ،
 سمجھ صفاتی ہر بول پُچائین، ہیئی سو گالہ محال، وے.
 ”سَچو“ اے دم ہو حق رہٹا، ویسی و سر وصال، وے،
 حال تے قال کسے نہین ہووٹا، نا کوئی امر اعمال، وے

ڪافي ۱۴۵

قيمت دي وچ ڪيويں آيون؟ وچ پڇو بے قيمت ڪون!
 آپے چايوئي بار برھ دا، زھر ڪيتوئي چا شربت ڪون.
 مڻ اٿان حيران جو رھيان، مور چا ڪيتوئي پوپٽ ڪون.
 جے تون چاهين بادشاھ ٿيوان، ترڪ ڏيون چا ثربت ڪون.
 ”سچل“ سائين سچ تون ويڪين، غرق ڪرين چا غربت ڪون.
 هے حباب تے آب ”سچو“ ٿيا، بعد ڄاتوئي ڪيويں غربت ڪون؟

ڪافي ۱۴۶

ڪھين تے نہ يارو، اھو اساندا اعتبار!

جھڙيان ڳالھيان چوڪيان، ٿيوسے تنھن تون پڇ بيزار.
 ڄاڻ رھيوسے نال يقينے، اھو سڀ هے گرد غبار.
 اھين ڳالھون جڏان تڏان، ويسئون تخت هزار.
 لوڪان وچون ڪوئي هڪ چيسي، برھے والا بار.
 ”سچو“ شُبھ شڪ پنيوسے، ”لاسيفِ الا ذوالفقار.“

کافي ۱۴۷

اھين پير مغان دے پيالے، مے مست من ڪٽوسے.
 ٽوھين جھان وسرگيوسے، اھين خمر دے خيالے.
 لاڻے حجاب ھڪواري، اھين پيالے ھادي والے.
 سردي سُرڪي ڪيٽے اسان تون، ٻڙے معاف ڪُل ڪشالے.
 سر اساذے تون لھ پئي لوري، اھين جڳ دے سپ جنجالے.
 سرھا ڪيتا ساھ ”سچو“ دا، اھين ناز پرئے دے نالے.

کافي ۱۴۸

واھ ٻاروچي ٻولي! ھوان گھولي گھولي!
 ”اَنَا الْحَق“ منصور الايا، ڪيٿس حشر تے ھولي.
 ”من خدا“ عطار الايا، چُل پئي اھا چولي.
 ”خود خدا ھون“ اڪيا قلندر، راھ لڏيس اھا سولي.
 عشق ”بلے“ دے سر دے آتے، تيغ اجل دي تولي.
 ”سچو“ نال سدا سڪ ھوے، عشق واليان دي تولي.

کافي ۱۴۹

عشق والي تکبير هڪائي، ڪيهان بيان تکبيران؛
 جيھ ٿيھ ٽون برھ نہ پڇدا، سارے عشق اميران.
 ڪاھ پوون پروانے واڳڻ، نينھن نہ نال نظيران.
 چشمان چاون مزگان مارن، چوٽ چلاون تيران.
 ”الْفَقْرُ فَخْرِي وَالْفَقْرُ مِنِّي“، بخشش حال فقيران.
 ”سَچُو“ نينھن دي نيل آسان ڪُون، ڪيها زور نجيران؟

کافي ۱۵۰

ڪيتم آپ قياس، وو هاريا، ڪيتم آپ قياس!

جوئي چونڌڙ، سٽنڌڙ سوئي، سيڪنھن صورت آپ آھوئي.
 رھندا شڪ گمان نہ ڪوئي ... ڪيش لڪ لباس.
 جائي مورت، صورت سائي، نقش نقاش دي رمز اھائي،
 لڪ چوراسي هڪا وائي. ... وائي وائي واس.
 سِرَ اھين دي سڌ تنھان ٽون، هوسي اھو احوال جنھان ٽون،
 ڪيھي خبر خيال بنھان ٽون! ... نھين سو تول تپاس.
 سمجھ ”سَچُو“ ٿن ڳالھ اھائي، اندر ٻاھر هڪا وائي،
 وحدت دے وچ ٻوڙ ٻيائي، خودي ڪُون ٿي خلاص.

کافی ۱۵۱

جاگ جاگ چنڊ جانيا، ڀلا جيٿڙا!... هيئي نند آجائي!
 جائي نند هه نال صحبت دے، سائي نند سڄائي.
 ”فان ڪروني ان ڪرڪم“، يارو، ائين ويساه وچائي.
 جائي نند هه نال غفلت دے، سائي نند آجائي.
 دم حياتي يار ”سڄو“ دي، بره بنان بيچائي.

کافی ۱۵۲

اهين ميدان وچ ڪيوين، جو سولي سر سلايا هے،
 محض منصور محبت ۾، ”انالحق“ وو الايا هے.
 اول آخر اهو هوڪا، ڳلي وچ شه گهمايا هے،
 اسي هڪ رنگ اپڻي ۾، ويڪو هر رنگ لايا هے.
 سڀي ڪر هر ڪنهن شه وچ، سارا صاحب سمايا هے،
 جو ترڪے نام شمسالحق، جڻا سارا جلایا هے.
 اسي ڪے واسطے مالڪ، اسي گهر ۾ جو آيا هے،
 اسي نه پتلے پر آپے، جو ”سڄو“ نانءُ ترايا هے.

ڪافي ۱۵۳

ڪَراَن اسرار مِٺَ ظاهر، هَ وچ حيرت دے حيراني:
 نہ ڪائي جوڙ جسماني، رهي ڪِٽ شڪل انساني؟
 عجائب بحر وچ پيوسے، جسم تے جان ٿون ڳيوسے،
 لهر خود آپ هُڻ ٿيوسے، ٿئي سڀ موج نوراني.
 سٿو منصور دي سرسي، نہ سولي ٿون ڪڏان ٿرسي،
 برہ دي بوند سر برسي، جسم ڪٿون ٿيا فنا فاني.
 ”انا الحق“ دا ماريس نعرا، ٿيا هس جسم سو پارا،
 پڙهيس اسرار حق سارا، ڪيٽس جند جان قرباني.
 نظر ڪوئي غير نا آندا، دگر دم ڪون نهين پاندا،
 هَ اپڻے نال لنون لاندا، ٿيا خود رَوَح روحاني.
 سمجھ ”انا الي“ اشارت، هوئي عبرت، هَم حيرت،
 جيهي وحدت تيهي ڪثرت، ”سچل“ هَ سر سُبْحاني!

ڪافي ۱۵۴

رنگان رنگ وچ يار پيارے، عجب جيها رنگ لايا هَ؟
 اٺوڙي سَنِيان، جهمر مارون، اچ سارا ڪم سجايا هَ!
 لڪ لڪ ڦيريان دلبر ڏيندا، ناچو ناچ نچايا هَ.
 بيرنگي اِهيَن رنگ دے اندر، ”سچو“ آپ رالايا هَ.

کافي ۱۵۵

جو مَين محبوب بيصورت، بهر مظهر ٽڪيندے هون،
 اِهيڻ دے تا عجب جيھے، سُنڻ چيدے سٽيندے هون۔
 وظائف ورد ڪٽ چوڙيم، هادي هڪ ڳالھ سمجھائي۔
 ”نہ خود ڪُون غير حق ڄاڻين،“ اِهيڻ چاڙهي چڙهيندے هون،
 نہ دم ڪُون لهر ڪاڻي ڄاڻين، نہ غم وچ غير ڪوئي آڻين۔
 اِهو درياءُ هے ساڳي، نہ ويڳي وچ پڙيندے هون۔
 ڪڏان منصور آهاسے، ڪڏان سَرمَد سڏاياسے؛
 ڪڏان سنڌي، ڪڏان هندي، اِهي ڪيڏان ڪڏيندے هون۔
 ڪڏان صاحب سيلاني هے، ڪڏان نينهن دي نشاني هے،
 جِتان پُر درد دل ميري، اتان ”سَچُ“ سڏيندے هون۔

کافی ۱۵۶

عشق عقل دی نہیں نہیں،

سُٹ وے قاضیا!

مَسئلے والیان گالہیں چوڑیں، اچُن اَسان نا پَہیں پَہیں۔
وَس اَساڈا کوئی نہیں ہے، نال اَسان کیون کہیں کہیں۔
عشق اسانوں علم تُسانوں، نال اَسان کیوین نہیں نہیں؟
صاف دلیان دے کیئی ہوسن، پور پرائے کہیں کہیں۔
عاشق ہوکر ”سچو“ سائیں، سوز سچُ دا سہیں سہیں۔

کافی ۱۵۷

کیا تیا اچ کیا تیا، وے سئو، اَسان تون اچ کیا تیا؟
دین کُفر کنون منزل چاتم، عشق اَسان تون جو لیا، وے۔
پہلے ست سریر اَساڈا، ناز نیٹیان دے ناگہ نیا، وے۔
زہر پیالا مَسستی والا، ساقی اَسان تون آٹ دیا، وے۔
”موتوا قبل ان تموتوا“، مویا ہوا تا قیر جیا، وے۔
جنہن دے کاٹ ہاسے بیراگی، ”سچو“ سوئی تون آپ ہین پیا، وے۔

کافي

مَينَ تا تَيِّدَڙي آهي، وءِ پنهل سائين!

سارے شهر پنيور دي، نال ميڏے نا ٺاھي.
 پٺي پنهل دے ڀرت وڇون، روروڻيسان راھي.
 ھے ھے، ميڏے حال دي، ھووي اتان اگاھي!
 ڏونگر ڏيسن ڏک دي ساري، گولي دي تہ گواھي.
 تن تنھائي جان تے آئي، اوھي نہ کوئي واھي.
 نال ”سچل“ دے، سانول سائين، سگھڙا ميل الاهي!

سچل لغات

[مڪمل مواد ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو جن جي "سچل لغت" تان ورتل ۽ وڌايل پڻ.]

”سچل لغت“
جي ترتيب موجب
اکري پتي

الف ب پ ت

ث ث ث پ

ج چ چ ح خ

د ذ ذ د ذ

ر ز س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ق

ک گ گ گ گھ

ل م ن و

ه ي

الف

آبڻ:	پيئائڻ، پَسائڻ، آلو ڪرڻ، پاڻي ڏيڻ.
آتش:	باه، آڳ.
آتن:	آيت ڪٽڻ جي جاء، گهر.
آپ:	پاڻ، خود.
آجائي:	موڪ، چوٽڪارو، رهائي، آزادي.
آجڙي:	آجڙوال، ٻڪرار، مسڪين، غريب.
آڇ:	صلاح، پيشڪش.
آڇپو:	لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.
آديس:	سنياسين جو سلام، تمسڪار، نياز.
آديسي:	فقيرن جو قسم، زاهد.
آڌر:	آڌار، ڏي، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.
آڌوت:	جنهن دنياوي خواهشون ڌوئي
آڌوتي:	ڦٽي ڪيون هجن) سنياسي، سادو، جوڳي، تارڪ، ويراڳي.
آر:	چاهه، پيار، انگل، ناز.
آر:	آرو، ٿاڻپو، چڪر (نار) جو هڪ پروز.
آرانيو:	آماڙي، چوانتي.
آڙاه:	باه جو وڏو پٺيت، وڏو مڇ.
آزر:	حضرت ابراهيم خليل الله عليه السلام جي پيءُ جو نالو، جو بت تراش ۽ بت فروش هو.
آستان:	آستانو، جاء، هنڌ.
آسرو:	اميد، ڀروسو، ڏي.
آسروند:	آساوند، آساڻو.
آسمان:	آڪاس، آبي، آنبر.
آسن:	بيٺڪ، جاء، گهر.
آشفتو:	پريشان، ديوانو.
آغوش:	ڀاڪر.
آفات:	آفتون، مصيبتون، تڪليفون.
آگر:	مڪڻ جو نڪمو ڀاڱو، جو رجائڻ بعد (گهه مان) جدا ٿي.
آڪيا:	چيو، بيان ڪيو.
آگ:	آڳ، باه.
آگاه:	خبردار، واقف، ڄاڻو.
آگاهي:	خبر، سڌ.
آگر:	جهر، بادل.
آگه:	خبر، سڌ، ڏسو 'آگاهي'.
آڳ:	آڳ، باه.
آنڌي:	آنڌاري، جهڪ، اوندم ڪندڙ مٽيءَ جو طوفان، اکين اڳيان اوندم.
آنه:	کوه ڀرسان حوض جنهن مان چوپايو مال پاڻي پيئي.
آن:	مڃتا، حڪم، فرمان.
آوڙڻ:	آوڙڻ، پسند پوڻ.
آويگڻ:	اچي ڏسڻ، هلي ڏسڻ.
آهو:	هرڻ، مرگهه.
آهيڙو:	آهيڙو.
آهيڙي:	شڪاري، صياد.

اُتي:	اوي، نهائين (ڪنير جي).	اثيات:	اقرار، تصديق، ض 'نفي'، ڏسو 'لا'.
اُبتَر:	بدتر، خراب.	اُپَتُن:	گلڻ، وائڪو ٿيڻ.
اُبد:	اهو وقت، جنهن کي پڇاڙي يا آخرت نه هجي. ضد 'ازل'.	اُپار:	گهڻا، جهجهو، اٿام.
اِبليسُ:	شیطان. هن جو اصل نالو عازايل هو. ۽ معلم الملڪوت هو. جڏهن خدا جي حڪم جي نافرمانی ڪيائين يعني آدم کي سجدو نه ڪيائين، تڏهن کان "ابليس" لقب مليس.	اُپَر:	گهڻو، جهجهو، اٿام.
اُبر:	ڪڪر، بادل.	اُپَرَن:	غالب پوڻ، مٿي ٿيڻ.
اِبْرَاهِمُ اَدَم:	ابراهيم بن ادم هڪ مشهور بزرگ ۽ صوفي ٿي گذريو آهي.	اُجارَن:	صفا ڪرڻ، سنوارڻ، چلڪائڻ، روشن ڪرڻ، آجالڻ.
اُبرو:	پروڻ.	اُجر:	آجورو، انعام، ثواب، عيوضو.
اُبياض:	بياض، دفتر.	اُجَرُ ڌار:	ٻڪريون ڌاريندڙ، مالدار.
اُبيچند:	نٽي جو ويل سونارو، جنهن تي سرمڇ جو راض هو. ڏسو 'سرمڇ'.	اُجَرُ وار:	اجڙوال، ٻڪرار.
اُباڻڪو:	آداس، سڪايل، غمگين.	اُجَل:	موت، ڪال.
اُباڻون:	اندر جا آڌما، جذبو، سڪ.	اُجوڳ:	نامناسب، غير واجبي، اجايو، بيجا.
اُپ:	آسمان، آڪاس.	اُجهاپو:	آجهاپو، آجهي جي جاء، آجهو، يونگي، گهر.
اُپو:	سند جو مٿيون ڀاڱو. ضد 'لمو'.	اُجهانگ:	بي حساب، بي شمار، آڪٽ، اٿام.
اُپوڳ:	بيشمار، بي انت، آڻيو، خشڪ، بي جسو.	اُجهال:	آجهل، بنان جهل جي، آڻ جهل.
اُتاء:	مٿان، اتان.	اُجهائُن:	وسائڻ، گل ڪرڻ، ٿڌو ڪرڻ، مائو ڪرڻ.
اُتائون:	چيائون.	اُجهل:	اڻ جهل، اڻ ٿر، ڏسو 'اجهال'.
اُتانبر:	وهر، شڪ، گمان، وسوسو.	اُچانڪ:	اوچتو، هڪدم.
اُتڪ:	روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ.	اُچائي:	ڏاڍ، ظلم، آزار.
اُتيج:	مير (ڪڪرن جا)، اهيان، نشان.	اُچ:	پاڻيءَ جي آڇ واري پڪڙيل ايراضي، وحدت.
		اُچنگار:	اُچنگار، روئڻ جي دانهن.
		اُحد:	هڪڙو، واحد، اڪيلو، يگانو، خدا تعاليٰ.
		اُحديت:	هڪڙائي، يڪتائي، وحدانيت.
		اُخفي:	پوشيده، ڳجهو، دل جي لطيفن مان پويون. ڏسو 'لطيف'.
		اُداس:	غمگين، بي قرار.
		اُديس:	پرديس، ڌاري جو، ڌاريو ملڪ.
		اُديس:	بي قرار.
		اُڌر:	ڏي، آسرو، ٿيڪ، پروسو.
		اُڏوڻد:	چيلهم کان ڳچيءَ تائين چادر، لانگوٽيو فقير.

اڱلو: گدلو، خراب.	اڌين: پروس، لاچار، مسكين، محتاج.
اڳاهون: اڳيرو، اڳتي، اڳيان.	اڌي: ڪائيءَ جو نڪر جنهن تي گاهه،
اڳنان: اڳتي، آئينده.	گوشت، مڇي وغيره وڌجي.
الاسترا: برهم جا آلا، اندر جي سڪ.	ارادت: ارادو، خواهش، مرضي.
ال امان: پناه (يا رب)!	ارتو: ڳاڙهو، رتائون.
ال انسان: انسان سري و آناسره. (حديث)	ارزان: سستو، سهانگو. ضد 'گران'.
انسان منهنجو گجهه آهي ۽ مان	ارض: زمين، ڌرتي، پونء. ضد. 'سما'.
ان جو گجهه آهيان.	ارو: وڪڙ، پيچ.
الاله: (ع) سواءِ الله جي (ڪلمي طيب جو	اريري: وڌيڪ اورتي، اوڏڙو، وڌيڪ ويجهو.
اثباتي ڀاڱو). ڏسو 'لا'.	اڙبنگ: بي پرواه، آرڏو، جانلو (جوان).
الان ڪماڪان (ع):	ازدر: وڏو نانگ، آجگر.
هاڻي ائين جيئن اڳي هو.	ازلي: اهو جنهن کي آد يا شروعات نه
الانيسي: اولانيسي، چوانتي، چوچڙي، اماڙي،	هجي، ازل کان، اصل کان،
چيسي، شعلو.	شروعات کان. ضد 'ابدي'.
الله توهان: الله تنهنجي آسري، توڪل بر خدا.	ڏسو 'ابد'.
الاون: چون، ڳالهائڻ.	اسات: سخت آڇ، تپ، خشڪي.
الفقر: الفقر فقري والفقر مني. (حديث)	اساريا: ٺاهيو، تعمير ڪيو.
فقيري منهنجو فخر آهي ۽ فقيري	استغفرالله: خدا کان معافي گهران ٿو.
مون منجهان آهي.	اسرار: پيد، راز، گجهه.
البيلو: آربيلا، لاڏلو، دادلو.	اسور: بي سور، بي سورو، بي درد.
الحال: في الحال، هينئر، هن وقت.	اسير: قيدي، باندي.
التوني: گجهو، رکيوئي، لڪائي. ضد	اشڪار: شڪار.
'سلتوني'.	اشڪال: شڪليون، صورتون.
الست: الست بر بڪم. (قرآن).	اشنان: سنان، وهنجڻ.
چا، نه آهيان مان اوهان جو رب؟	اصولي: اصول تي ٻڌل، مٿي تي ٻڌل.
(الله تعاليٰ روحن کي چيو).	اصيل: ٻڌائو، بنيادي.
الفرضيون: بي پرواهيون، ڪن لاٿار، ڪن	اطلس: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
ٿار.	اعراب: زير، زير، پيش، مڏوغيره، لاڪنائون.
الڪو: اولاڪو، فڪر، انتظار، ڳڻي، غم.	اڪارڻ: پار پهچائڻ.
الڪ: خدا.	اڪائڻ: روانو ڪرڻ، موڪلڻ، ختم ڪرڻ.
الو: باه جو شعلو، چڻنگ.	اڪند: اڪير، سڪ.
الوث: نشي ۾ چور، مست، مگن.	اڪيچار: بيشمار، بي انداز، ئي انت، اڪت.
الول: ناز، نخرو، آڪڙ، تانء، عيش.	اڪير: اڪند، سڪ.
سڪ، موج، آلاوان.	اڪت: بيشمار.

الهام:	القا، مَن وائي، اها ڳالهه جا خدا جي طرفان دل ۾ وڌي وڃي.	اڪميو: بي انداز، بيشمار.
الهن:	سج جو لهن.	اواگهه: اونهو، عميق.
اليان:	الرون، جلهون، جذبا، جوش.	اوپارو: نار جي لٽ ۾ ڪتل ڪاٺي.
امانت:	ڪنهن جي شيء کي پنهنجي سنڀال هيٺ رکڻ، ڏروهر، ضد 'خيانت'.	اوتارو: جاء، اوطاق، مڪان.
امثال:	مثال، داستان.	اوتڙو: اٿائو، گهير، تڙ کان پري.
امر:	لازوال، دائمي.	اوڏڻ: هارڻ، پلٽڻ، ليٽائڻ (ٿانء).
امراء:	آمير، وڏا ماڻهو، سردار.	اوٽ: اولو، پردو، پنا.
امرت:	آب حيات، حياتي بخشيندڙ.	اوٽ: ويڙهه، لپيٽ، پيچ، توڙ، ڊاهه.
املاڪ:	ملڪيت، دولت، مال.	اوتار: پور، خيال.
امواج:	لهرون.	اونار: اوڻي، جٽ، قاصد.
اميت:	پلٽ، پالوٽ، گهٽائي.	اوجاڳو: ننڊ نه ڪرڻ جي حالت.
انا احمد:	ع. انا احمد بلامير. (حديث)	اوجر: روشني.
	آء احمد آهيان 'مير' کان سواء، يعني 'احد'.	اوديا: بي علمي، جهالت، آڻجائائي.
انا عرب:	(انا عرب بلاعين. (قول الفقراء)	اوڏڻ: ڏڪڻ، پهرڻ، پائڻ (ڪپڙا).
	مان 'عرب' آهيان سواء 'ع' جي، يعني 'رب'.	اور: ٻيو.
انا الحق:	"مان خود حق آهيان" منصور حلاج جو محويت جي وقت نعرو.	اوراتو: روڄ، راڙو، پٽڪو، ماتر، غم، ڳڻتي، مصيبت.
انبوه:	ميڙ، گهٽائي، وڏو مڇ.	اوراپو: اوڙاپو، ڏوراپو، طعنو.
انتر جنت:	منتر جنت، جادو.	اورار: درياء جي اوريڻ پير.
اندام:	لڱ، عضوو.	اورائو: اولائو، لولي، الڪو، ڳڻتي، فڪر.
اندوه:	غم، ڏک.	اورڻ: دل جو حال بيان ڪرڻ، حال وٺڻ، ورونهن.
اند:	بي پرواهي، مغروري، وڏائي، آڪڙ.	اوسٽ: سخت آڇ، تاس، خشڪي.
انترمڪ:	اندر ۾ جهاتي وجهندڙ.	اوسر: برسات نه پوڻ جي حالت.
انس:	انسان، آدمي، ماڻهو.	اوسر: سوک، خشڪ سالي.
انهڏ:	اندر جو آواز، مَن وائي.	اوسر: ڪلرائي زمين، غير آباد زمين، خشڪ يا بٽ زمين.
اني انا الله (القرآن):	بيشڪ آء الله آهيان.	اوسيڙو: انتظار، ڳڻتي، فڪر.
اٿاسي:	بيشمر، فاس پتي کان سواء.	اوڪارڻ: روڪڻ، جهلڻ، بس ڪرڻ.
اٿڪ:	ڪڪرن جي ڪاراڻ جا پٽا.	اوڳڻ: عيب، بڙائي.
		اوڳو: موڳو، موڙهل.
		اولا: گرميء جا آلا، ڏسو 'الو'.
		اولارا: لامارا.
		اولاڪو: فڪر، الڪو، انتظار، ڳڻتي، غم.

Scanned with CamScanner

حضرت بلهي شاه قصور (پنجاب) جو ويئل هو. صوفي شاعر هو. سندس ڪافيون مشهور آهن. 1757ع ۾ وفات ڪيائين. جهنگل.	بلي:	نيزو، يالو. چوپڙ راند جو ڪپڙو، شطرنج جو تختو.	بڙچي: بساط:
بندشون، بندڻ، قيد. قيد خانو، ٽرنڪ، جيل. وٺي، ڪناري چوڪري، جوان چوڪري.	بند: بندي خانو: بنوري:	بسطامي: بايزيد بسطامي، هڪ وڏو اهل الله هو. وجد ۾ "سبحاني ما اعظم شاني" (پاڪائي آهي مون کي، ڪيڏو نه آهي منهنجو شان!) چيائين. سندس وفات 874ع ۾ ٿي.	بسطامي: بسر الله يا بسر الرحمان الرحيم چون.
هستي. پورڙو، چرڙيو، چاڱلو، لاڏلو. جهجهو، جامر. مينهن جي ڪٽي يا ڦڙي. بهرون، قطارون. بي عزت، بي مان. (سرائڪي زبان ۾) پيار پريو لفظ، جو ڪنهن ننڍي سان ڳالهائجي.	بود: بودلو: بهت: بوزر: بهيران: بي آب: بيبا:	رڪ، چار، قلھيار، خاڪ. وسهر، بشيھل، زهريلي نانگ جو قسمر. دوري. ضد 'قرب'. هميشه موجود، هميشه رهڻ واري حالت. ضد 'فنا'. ڪان سواءِ، سواءِ، بنان. بگري، گبري، پراڻا ڪپڙا، پراڻو لباس.	بسمي: بسيهر: بهد: بقا:
بريت، رڻ پٽ، سنج، ويرانِي. بي هوش، بي حال، مست. ويد. هندن جا ڌرمي پستڪ، جي چار آهن: 1 رگ ويد 2- سامر ويد 3- يجر ويد 4- اتر ويد. ويراڳي فقير. جهندو، علم.	بيبان: بيخود: بيد: بيراڳي: بيرق:	تڪليف، مصيبت، ڏک. مخدوم بلاول سمو. هي ٽلٽي (ضلمي دادو) جو ويئل هو. پنهنجي وقت جو وڏو بزرگ هو. شاه بيگ ارغون کيس شهيد ڪرايو. سندس مقبرو "باغبان" (ضلمي دادو) ۾ آهي. وھ واه، خوب!	بگر: بگل: بلا: بلال:
رنگ کان سواءِ، جنهن ۾ ڪو رنگ نه هجي، بي مثل، لاثاني. ويس، پوشاڪ، لباس. ٻاهر. وڪرو، واپار. بي رفيق، نڌڪو، لاچار، عاجز.	بيرنگي: بيڪ: بيرون: بيج: بيڪس:	قالوا بلي (قرآن). چيائون "هائو" (روحن جواب ڏنو). ڏسو 'الست'. حوالي، لاءِ، واسطي، خاطر.	بلي: بلي: بلي:

بيڪاري: پيتو فقير.
 بيگانگي: ڌاريائي، غير واقفيت.
 بيگانو: ويڳاڻو، ڌاريو، نا آشنا.
 بي محابو: بي لحاظ، بي مروت.
 بينسر: عورتن جي نڪ جو زيور.
 بينو: سوني زيور جو قسم.
 يهودو: بد فضيلتو، واهيات، نالائق.

پ

پاڻاڻو: پاڻاڻن جو، ڏاڏاڻو، آباڻو.
 پاپيھل: پپيھو پڪي، سھڻو انسان.
 پاٽ: آڻي جو ڇاڻ.
 پاڄھون: سواءِ، ٻن.
 پارڻ: باھ، آگ.
 پاڻ: ٻاڦور، پڙڪ، منجھ، راز.
 پاڪار: داهوڙ، دانھن، رڙ.
 پانپڻ: ھندن جي چئن ذاتن مان اتر ذات.
 1- برھمڻ 2- ڪٽري
 3- ویش 4- شودر.
 پاڻ: تير.
 پاڻي: آواز، بيان، وچن، گفتگو.
 پائيتال: ھل بکيڙو، گوڙ شور.
 پٿوين: پٿوان وار، ڦشيءَ سان مٿي ڪيل وار.
 پر: پرڙ، تنگ، سوراخ.
 پرائيو: ٻوليو، ٻول ڪيو، انجام ڪيو.
 پڙو: شرم، لڄ، شان، پناه، داغ، چٽو، ٽڪو.

ٻڪروال: اهو تيز مينھن، جو اتر اوڀر جي ڪنڊ کان، ڪنوڻ ۽ گجگوڙ سان

اچي وسي.

ٻن: ٻن، جھنگل، ٻيلو.

ٻنڌاڻ: قول، ٻول، وعدو، انجام، لاڳاپو، تعلق.

پوڄھ: سمجھ.
 پوري: کائڻ جي وٽ، جا پڻ مان ٺھي.
 ٻول: انجام، وعدو، سخن، گفتگو.
 پوھر: ٻھڙ، ڪن ڪچرو.
 ٻھ ٻھ: روشنائي، چمڪاڻ، ٻھڪو، بهاري.
 ٻھڳڻ: گشوان، خوين جو مالڪ، عاقل، داناءُ.
 ٻھون: گھڻو، بيشمار.
 ٻھي: ويھي.
 ٻيائي: ڏوئي، دولاب، کوٽ.

پ

پاڇائي: پاڇ جي زال.
 پاروني: نار جي اها ڪاٺي، جنھن ۾ لٺ ۽ مھري جا مٿا ڦرن.
 پاڳي: پاڳوارو، بختاور.
 پاڻ: منگتو، مگھڻار، پينو، ڳاڻشو.
 پانت: قسم، نمونو، ريت، طرح.
 پانوڻ: پانڻ، پسند ڪرڻ.
 پاڻو: پاڻ، ماڳ، جاءِ.
 پاڻي: وڻي، سونهي، ڏسو 'پانوڻ'.
 پپوت: خاڪ، رک، چار.
 پت: طرح، ريت.
 پتار: مڙس، وڙ، ڪانڌ.
 پتارو: پيارو، سدورو، ھت اشارو 'اٺ' ڏانھن.
 پڙ: آڌار، ٽيڪ، ڏيڏ، وسيلو.
 پل: پلو، فصل جو مڇڻ، تمام سٺو گاه.
 پُل: چڪ، غلطي، گمراھي.
 پلينديان: ڏسن ٿيون، ٺھارين ٿيون، ڳولين ٿيون.

تَصَدِيعُ: تڪليف، آزار.
 تَعْزِيرُ: سزا.
 تَعْظِيمُون: مان، عزت.
 تَعْمِيرُ: آڏاوت، بناوت.
 تَفْرِيدُ: اڪيلائي، تنهائي، خلوت.
 تُفْنِگُ: بندوق.
 تَقْلِيدُ: پيروي، پولڳي.
 تَقْوِي: پرهيزگاري، زهد، عبادت.
 تَكْبِيرُ: نماز ۾ 'الله اڪبر' چوڻ،
 تڪبير وجهڻ، ڪهڻ.
 تُكُو: بنان چهنب تير.
 تَكِيو: فقيرائو آستان، ڪٿيا، ماڳ،
 ديرو، جاء.

ت

تَاكُ: ٿاڻو، ماڳ، جاء، هنڌ، بيٺڪ،
 جوء، مال جي چرڻ جو هنڌ.
 تَاكِيا: ترسيا، ٿڪ پئو، منزل ڪئي،
 ڊاهو ڪيو.
 تَانَهَرُ: تانيڪو، هٿيڪو، هڪ هنڌ.
 تَانِيڪو: 'تانهر'، هٿيڪو، تانيڪو، هڪ
 هنڌ.

تَاڻو: ٿاڪ، ماڳ، جوء، ٿان، ٺاڻ.
 تَرُ: ٻر، پوئو، ٻرپت، خشڪ زمين،
 ٿرپارڪر ضلعي جو وارياسو حصو.
 تَرِي: ملائي، کير جي ٿر.
 تَرِيچو: ٿر جو رهاڪو، ٿري.
 تَلو: ڏير، ڍڳ.

تَمُ: گڏ، هڪ هنڌ، هٿيڪو.
 تَنِپُ: ٽنيو، ٽوٽي، مٽي.
 تَوَرِيَاڻِي: شڪارڻ، باليشاهي، هڪ گهٽ
 ذات جو قسم.

تَوڪُ: ڪاڇ، چيز، وسڻو.
 تَوهُو: اٺ جي پٺي جو گڪ.
 تَوهرُ: هڪ وچولي قد جي وڻ جو قسم.
 تِيلِهِيو: لتاڙيو، پنڌ ڪيو، ڌڪيو، هلايو.

ت

تَاتُ: پاڇ.

تَلُ: ترائي، ميناھين زمين (جتي پاڻي بيهي).
 تُلُ: برابر، مٺ.
 تَلَاڻِي: تدارڪ، پوراڻو.
 تَلَقِينُ: تعليم، سکيا، هدايت.
 تَلڪُ: نِرڙ تي ٽڪو، نشان (جو اڪثر هندو
 عورتون نر وچ تي هڻنديون آهن).
 تَلَوِينُ: رنگارنگي ڪرڻ، سائب جي

تَلَهَارُ: هڪ مڙ جو نالو.
 تَمُ: ڏسو ترني.
 تَمَاجو: پورو، ختم.
 تَمڪِينُ: چمات، ٽٽڻ، لپاٽ.
 تُنْبِي: عزت، مان، مريتو.

وڃائڻ جو هڪ ساز، ڪِشتي
 (جنهن ۾ فقير پن وٺن) جو قسم.

تَشُنُ: ڇڪڻ، جڙڻ.
 تَوَنگُ: گهڻي حد، گهڻو مفاصلو.
 تَوَهَرُ: وهر ۾ وجهڻ.
 تَوهُ: مهرباني، فضل، راضي.
 تَهَارُون: تَهوارون، ذرا ذرا، پُرزا پُرزا،
 ليڙون، ريڙون.
 تَهْمَتُ: بهتان، الزام.

پارايو، پيغام، نياپو، سنيهو. پارايو:
پتر جو قسم، جو لوهه کي لڳي. پارس:
تم ان کي سون ڪري. پارگو:
پرڪيندڙ، جائنڊر، ڏاهو. پارتو:
پاڙو، پورو ڪرڻ. پارو:
سردي، ٿڌ. پازيب:
ضاعفن جي پيرن جو زيور. پاڪي:
پاڪيزگي، پرميزگاري، پاڪائي. پاند:
پلانڊ، دامن، جهولي، پاندر. پاندي:
پانديڙو، راهي، مسافر، خابرو. پانور:
پاڻر، ٿر ملڪ جو هڪ ڀاڱو. پانور:
ٿر ٽن ڀاڱن ۾ ورهايل آهي:
1- ڪاٺر: اتر وارو ڀاڱو
2- پاڻر: ڏکڻ وارو ڀاڱو
3- ڍٽ: وچ وارو ڀاڱو
پاهاڻ: پوئتي پيل، مسڪين، غريب.
پاهت: پهر، رستو (مٿي مائڻي يا لڳ
لاڳاپي وارو)، محبت، همدردي، ٺاهه،
رس.

پاهون: پوئتي، پٺتي.
پاهي: چڊي يا پٽڙي لسي، چهارو،
ڪنگو.
پاڻ: وڻ جو قسم، جنهن جي پاڙ ۾
بهره ٿئي ۽ چوٽيءَ ۾ ڏوڏي.
پت: عزت، لڄ.
پتساهي: بادشاهي.
پتلي: گڏي، رانديڪو.
پت پتهر: پت جا ڪپڙا، قيمتي وڳا.
پنڻ: موڪلڻ، روانو ڪرڻ.
پپي: پيشي، ڏوڏي، ٺڪي.
پچ: ڍڻ، رڄ.
پجارو: ڪجهه پچڻ وارو، منصور حلاج.
پچارڻ: زور سان، پريشان ڪرڻ، ڏانڊولڻ.
پر: ريت.

تارو: آئي جي وڻ جي ٺاري، چنڀيو.
تار: لام، ٺاري.
تتن: پڇڻ.
تڪاڻو: هندن جو پوتر هنڌ، ٺڪاڻو.
تڪڻ: ماڳ، مڪان.
تڪڻ: جوڳين جي ڌيان جو چڪر، جو
پيشانيءَ مٿان آهي.
توڪ: ٺٺول، چٽر.
تول: شيء، چيز، وسڻو، وٽ.
تولاڪا: رولاڪا، ڏک، ڏاکڻا، تڪليفون.
تونديوون: لوليون لڳڙيون، هٿن کان جڏيون،
بي-وليون.
تونگر: ٿورو ڌڪ.
تهل: چاڪر، خدمت، شيوا.
تهن: چرڪڻ، ٺاهه اچڻ، ڊڄڻ.
تيلو: پهاري، ٺڪري.

ث

ثاڻ: راڳ جو درميانو آواز.
ٺلو: خالي، سڪڻو، بيڪار، واندو.
ٺلهو:

ث

ثواب: اجر، نڪ عوض، نڪ ڪم
جو بدلو، پن، پنڄ، ضد 'عذاب'.

پ

پاڻوڙو: پهن جو پن، پهن جي ڏوڏي يا
ٺڪي.
پاڻ: ڳاڻڻ وڃائڻ وارو پينو فقير.
پاجي: پاڇي، نوڪر، غلام، ٻانهو.

پراگندگي: پريشاني، حيراني، تشويش.	پسي: ڪرڙ جا گل.
پريات: صبح سويرو، پرھ ڦٽي، ڏکي.	پڪ: وات جو لعاب، لب، ڦٽي، ڇڪي، ڏڪ.
پرياءُ: اثر.	پڪا: ڪرڙ جي وٺ جا پڪل ڏونرا.
پريون: پرديس، پراھون ملڪ، ٻيو جھان، پرلوڪ.	پڪو: ڪڪائون گھڙ، چن، منھن، لاندي، جھوپڙي.
پريون: خوشيءَ مان، چاھ مان.	پگھ: پيڙيءَ جي ٻڌڻ جو رسو، لنگر.
پرت: پيار، سڪ محبت.	پل: گھڙي، ساعت، ڌم، کن، فوراً.
پرتو: روشني، تجلو، ڪرڻو، عڪس، اولڙو.	پلال: سارين جو سڪل گام.
پرتون: پرت مان، ڏسو 'پرت'.	پلر: مينھن جو صاف پاڻي.
پرت: کڻي، ڏوٻي.	پلڪ: ذرو، لحظو، ٿوري ساعت، اک چنپ.
پرڃات: لوڪ، ماڻھو.	پلڪان: پھر، وقت، مدت، ڏسو 'پلڪ'.
پرڄوءَ: پرانھين جوءِ، پرانھون ھنڌ، ڏورانھون ماڳ.	پلنگ: سيڄ، چپر ڪٽ.
پرڄھڻ: پروڙڻ، سمجھڻ، ڄاڻڻ.	پلءُ: پاند، پلاند، دامن.
پرچار: وعظ، تبليغ، اُپديش، وستار، مشهوري.	پن: بيٺل پاڻيءَ ۾ آپريل گاه، جنھن مان تڏا ۽ ٽونريون ٺھن.
پرديس: پرڏيھ، ڌاريو ملڪ.	پنارو: آجھو، سام، پناھ.
پرزو: ٽڪرو، چٽي، خط.	پنڀڻ: اک جون پنڀڻيون، پنڄھر، چنير.
پرڪ: آزمائش، جاج، چڪاس، تپاس.	پنڀھ: ڪچھ.
پرنان: پرڻي، اڳتي.	پنھان: لڪل.
پرڻ: ھلڻ، ويڃڻ.	پڻي: ڪھ، پيرن جي مٽي.
پروان: مشھور، مڃڻ جو ڳو.	پوتي: رڻو، زنانو مٽي جو ڪپڙو.
پرولي: خط.	پوڻي: ھندن جو ڌرمي ڪتاب.
پرھلاد: گجھارت، مام.	پوڻو: مٿاھن زمين، غير آباد زمين.
پرھي: شھر.	پوڄاري: پوڄا ڪندڙ، پوڄيندڙ، بندگي ڪندڙ.
پريان: مسافري، ڏس، پتو، اھڃاڻ.	پور: ويچار، فڪر، گھڻي.
پرېمي: پريم وارو، عاشق.	پورب: اوڀر، ھڪ صوفيانه منزل جو نالو، ضد 'پچمر'.
پڙچ: نار جو اھر عضو يا پاڳو، جنھن ۾ لوڻين جو پاڻي پوي.	پوڙي: ڏاڪڻ، مصرع جي ٽڪ، سٽ.
پڙلاءُ: پڙڪو، پڙڪاٽ، آواز، گالھاءُ.	پوش: ڏڪ، پردو.
	پونجار: چوڻي، پڇڙي.
	پوڻي: ڪچھ جو پھو يا ڦورو.
	پھاٽ: جبلن ۾ پاڻيءَ جا ڍورا، پاڻي بيھڻ جا ھنڌ.

زبردستي.	جَبَرُ:	پربت، جبل، ڏونگر، روھ، چَپر.	پَهَاڙُ:
ڪوشش، آڀاءُ.	جَتَنُ:	ٽن ڪلاڪن جو وقت.	پَهَرُ:
منجهيل وار، وارن جون چڳون.	جَتائُون:	جهنگ ڏانهن چاري لاءِ مال وٺي وڃڻ.	پَهَرُنُ:
بدن، تن، جسم.	جُشُو:		
تسبيح پڙهڻ جي حالت، سَمَرُئي	جَبُ:	زور سان، زبردستيءَ سان، سخت.	پَهَسُ:
سورڻ جي حالت، ذڪر، پوڄا، پاڻ.		پيھڻ، پيهي وڃڻ، گهڙڻ، داخل ٿيڻ.	پِهَنُ:
جَبُ صاحب: گرونانڪ جي ٻائين جو ڪتاب.			
هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب.		ڪپھ جي پوٺي.	پَهو:
پاڻي.	جَرُ:	ڪاٺ جي ڪوڏر، جنهن سان مال جو وٽاڻ صاف ڪجي.	پَهوڙا:
چلڪڻ، چمڪڻ.	جَرُڪُنُ:		
بازپڪيءَ جو نر، زرو، ڏسو 'باز'.	جَرُو:	بڪريون.	پَهُون:
ڍڪ، سُرڪي.	جَرُو:	واٽهڙو، قاصد.	پَهِي:
پاڻيءَ وارن هندن.	جَرِين:	ڪنڊن ۽ ڍنگهرن جو لوڙهو.	پَهِيَر:
بيخ، پاڙ، ميخ، ڪلي.	جَرُ:	چانورن جي رَٻَ.	پِيچُ:
ڀاڱو، حصو، ٽڪرو، ذرو.	جَزُو:	پيري، ٻاڳي، پيرو ڪشندڙ.	پيراڍو:
ضد 'ڪَل'		آتش پرستن جو پيشوا، ساقي.	پيرمغان:
جوڙو، جوڙي، جفت. ضد 'طاق'.	جُفَتِي:	ڏسو 'پِرولي'.	پِرولي:
درد، سوز، آند ماند، جهوري.	جُڪُ:	چيپاڻڻ.	پِيڙڻُ:
جڳت، جهان، دنيا.	جُگَتُ:	جتي، پادر، پاپوش.	پِيزارُ:
بزرگي، عمدہ صفات باطني، غصو، ڪاوڙ.	جَلالُ:	زال جي والدين جو گهر.	پِيڪا:
آٽالو، ساٿي، همڪار، غلام، ٻانهو.	جَلِيبُ:	تير جي چنب، تير.	پِيڪانُ:
ميڙ، هجوم، گڏ.	جَمُ:	ڪڪائين مٽهي، جهوپڙي.	پِيهي:
بار بار، هرهر، سدائين، هميشه.	جَمَ جَمَ:		
خاطري، دلچاء، آرام.	جَمَعِيَتُ:		
هندستان جي هڪ نديءَ جو نالو.	جَمَنُ:		
جَنجَلُ، بَڪِيڙو، مونجھارو، آزار.	جَنجالُ:		
زنجير.	جَنجِيرُ:		
زور، تمام گهڻو زور، تمام وڏو، بهادر.	جَنگُ:		
هڪ وليءَ جو نالو، جو بغداد ۾ رهندو هو. انهيءَ ڪري 'جنيد بغدادي' سڏجي ٿو.	جَنيدُ:		
وفات 298 هجريءَ ۾.			

ج

زيارتي، تيرٿواسي.	جاتي:
منگتو، مگشو، بڪاري.	جَاجَڪُ:
ڏسو 'جَاجَڪ'.	جَاجُ:
ڏسو 'جَاجَڪ'.	جَاجَڪُ:
سوز، عشق، چاه.	جَارُ:
ڏاڍائي، زبردستي، تعدي، جٺ.	جَاڙُ:
جام، جهجهو، ڏل، گهڻو، بيشمار.	جَالُ:
پيالو.	جَامُ:
جانور، جاندار، ساهوارو.	جانارُ:

جھ

جھاپو: ڳهڻي جو قسم، جو عورتون
 ٻانهن ۾ ٻڌن.
 جهات: جهٽ، جهٽ پٽ، تڪڙو،
 جلدي، ست.
 چهار: پکين جو وکر (جو پوک کائي).
 جهاڳ: پاڻيءَ جو پنڌ، پاڻي جهاڳڻ
 جي حالت.
 جهالار: اکين جا چپر.
 جهام: جهڪاءُ (هيٺ تي)، زور سان
 لوڏو يا دٻاءُ، مينهن جي ٿر ٿر.
 جهانگي: جهنگ جو رهاڪو، مارو ماڻهو.
 جهپير: مهاڻن جي ذات.
 جهٽڪو: لوڏو، چنڊڪو، جهوتو، مينهن
 جو وسڪارو.
 جهپ: جهپو، جهٽ، گس.
 جهجڻ: اندر ئي اندر ۾ ڳرڻ، وجهڻ،
 گهڻو روئڻ، هنجھون هارڻ.
 جھروڪو: ڌري، چاري، کڙڪي.
 جھڳو: پونگو، جهوپڙي، گهر.
 جهلڪڻ: چمڪڻ، چلڪڻ.
 جهلڻ: لڏڻ، ٽهي اچڻ، ڀرجي اچڻ (جهڙ).
 جهوپڙو: جهنگي، پونگڙو، ڪڪائون
 گهر.
 جھوپو: جلگهڳو، ڏس 'جهوپڙو'.
 جهوري: ڳارو، ڳارائو، ڳسٽي، جهوراڻو.
 جهوڙو: ٽونر، جهاپو.
 جهوڪ: مال جي ويهڪ، مال جي
 ويهارڻ جي جاء، منزل.
 جهول: خوشيءَ وچان ڪنڌ ڏوڏ.
 جهولي: جهول، گود، هنج، پلڻ،
 پلانڊ.
 جھونا ڳڙھ: هندستان ۾ هڪ شهر.

جڻيو: سڳو، جو هندو ڌرمي نشاني
 سمجھي، ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن، زٽار.
 جڙي: ڪوڙي.
 جڙڻ: ٺاه، ڪاريگري.
 جوڳ: ڌيان، ميل، ميلاپ، مراقبو، سَمادي.
 جوڳي: ڌياني، تپسي، سنڀاسي فقيرن
 جو قسم.
 جولان: چوھ، جذبو.
 جوڳيسر: وڏو جوڳي، ڪامل درويش.
 جوڻيون: جڻيون، ڏٺيون، رهڻ جا هنڌ.
 جوڙ: زال.
 جوڙ: جاء، هنڌ، ماڳ.
 جويا: ڳولائو، ڳوليندڙ.
 جهاد: اسلام جي ڪافرن سان مذهب
 خاطر لڙائي.
 جهٽ: ڪوشش.
 جيون: جيئن، زندهه رهڻ.

ڄ

چار: گهرجي وڻ جو قسم.
 چار: چاري، جنهن سان مڇي ڦاسائجي.
 چيبي: اولائي، لات، شعلو، چر.
 چج: گهوڻيتا، چاچي، چج ۾ شامل
 ٿيندڙ ماڻهو.
 چر: لھس، تو، چيبي.
 چگر: جابلو وڻ جو قسم، جنهن جي
 ڦل کي 'جاگري پير' چئبو آهي.
 چل: هل، وڃ.
 چلهو: ٺوٺي، آرسي، ڍرو، سست، ڪمر
 ڪوس.
 چماندر: عمر، حياتي.
 چول: تور، چال، ڏسو 'چل'.
 چيرو: باھ، آگ.

جَنڊالُ: چنڊو، نڀاڳو، ڪروڌي.
 چَنگُ: ساز جو قسم.
 چَنگلُ: چنبو.
 چَنڻُ: صَندل، سر ڪنڊ.
 چَوَبدارُ: بادشاهي آرڊلي، نقيب.
 چَوَتي: لانگوٽي، لنگ، چوتو.
 چَوَٽڪُ: زخم، فراز، ويڇوڙو، عشق جي چوٽ.
 چَوَٽُ: راند جو قسم.
 چَوَڏَولُ: ڦرڻي، ڏولي، پالڪي، محافو.
 چَوَري: ڪٽي (گهه ۾ موهيل).
 چَوَسولُ: چوراهو، چوڊگي، چوواتو.
 چَوَڪلا: ريشمي ۽ سوني تَنڊَ گڏيل ڪپڙو.
 چَوَڪو: صاف، سٺو، ڪرو.
 چَوَگانُ: آڳر، پَڌَر، ميدان، راند جي لٽ، راند.
 چَوَلو: پَهرائو، جسر، بدن.
 چَوَرا: تَنبُونما ڪڪاوان گهرڙا، چَنا.
 چَوَنڪُ: پوک جي سنگن ڦٽڻ واري حالت.
 چَوَٺو: لوڻي يا لَونڊڙيءَ وارا وار.
 چَوَٺو: سرهو تيل.
 چَوَٽڪُ: جادو، عجيب ڪارنامو، عشق، بي آرامي.
 چَوَٺو: گام جو هڪ قسم، جنهن جي رس ۾ ڳاڙهاڻ ٿيندي آهي.
 چَوَٺو: جيڪڏهن پيرن آڳهاڙو، چَوَٺي گام تي گهمبو ته پير ڳاڙهيرا ٿي پوندا. مال کائيندو ته به چَوَٺي ڳاڙهيرا ٿي پوندا.
 چَوَٺو: رنگين پَتڪو خصوصاً ڳاڙهي رنگ جو.

جَهونجھارُ: جوڌو، پهلوان، سورم، سياڻو.
 جَهونگارُ: جهيٽو آواز، آهستي ڳالهه، چُونگارُ.
 جَهونگو: ڪپو.

ڇ

چاٽُ: چپاٽ، لپاٽ، ضرب، چَبَ.
 چارُڻُ: هڪ ذات، پَٽ، چارُڻَ رَمَتا فقير هوندا آهن ۽ دَر دَر ڳائي وڃائي، خيرات وٺندا آهن.
 چاڪرُ: نوڪر، ٻانهو، غلام، ٻيلي.
 چالُ: لوڏ، نخري جي هلت، چَلتو، وهنوار.
 چاندُ: چنڊ.
 چانگو: اٺ.
 چاوُڻُ: چائڻ، ڪڍڻ.
 چاهُ: سڪ، دل جو لاڙ، پيار.
 چتُ: من، دل.
 چَٽڪُ: چَٽڪو، جهلڪو، تجلو، چمڪ دمڪ.
 چَٽڪو: ڏنگ، زخم، عذاب.
 چَنو: خط، ڪاغذ.
 چَپُ: ڪاپو، ڏاڻو، ضد 'راس'.
 چَقَمَقُ: اهو پٿر، جنهن سان باهه نڪري ۽ لوهه کي ڪشش ڪري.
 چڪُ: گپ، راقو.
 چڪُٽُ: چڪتو، پوزو.
 چڪمُ: ڀرت جو هڪ قسم.
 چڪڻُ: چڪ، گپ، راقو.
 چڪيا: ڏاڳهه، باهه.
 چمَٽو: دست پنام.
 چمڪارُ: تجلو، چمڪاڻ.
 چمڪيئي: ڪنڻ، وڃ.
 چمڪي: چمڪي، لڪڻ، جهپڪ.
 چنچُ: ٻيلو، غار، چَر.
 چَنڊنُ: صَندل، سر ڪنڊ.

ڇ

ڇاپو: ڇاپ، مهر، نقدي، روڪڙ.
 ڇانيو: چيني، جهانيو، پاندر، سنهي تاري.
 ڇانگ: بڪرين جو ڏڻ، وکر.
 ڇبو: وڏي ڇهي، وڏي پنڊي.
 ڇبت: بند، قابو، نانگن جو ڇبر ۾
 وڪڙ يا گهيرو.
 ڇبيلو: سهڻو، خوبصورت، معشوق.
 ڇت: پالو، بڙچي، مڇي مارڻ جو اوزار.
 ڇتي: چٽڪ، چٽڪ، چٽڪو، جلدي، فورا.
 ڇٽڪ: چڙي، هلي، آزاد ٿي، لڙڪي.
 ڇٽي: چمڻ کان ڇهن ڏينهن جو ڪم.
 ڇپر: پلڪ (اڪين جا).
 ڇپر: جبل، ڏونگر، روڻ، ڪوڙ.
 ڇرو: ڪاٺ، وڏي چري.
 ڇڪڻ: موٽ، مست، پريشان، حيران.
 ڇڳير: ڪلنگيءَ وارو، تاجدار.
 ڇلا: گهنڊيدار وار.
 ڇمان: اڪيون.
 ڇن: چنو، منهن جي ڇت.
 ڇنڀ: قطارون، لاتون (لڙڪن يا
 ڳوڙهن جون).
 ڇنڊ: ڦٽ، نمونو.
 ڇوڙ: تيزي، سختي، ٽڪائي.
 ڇيڇ: خوشي، ناچ.
 ڇيڇي: نقصان، سوراخ.

م

حال: وجد، وجد جي حالت، باطني حالت.
 حباب: پاڻيءَ جو ڦوٽو، بوڙيو، ڦوڪڻو.
 حبشي: شيدي، ڪارو، ڪارو تر.
 حجاب: پردو.
 حجان: حجتون، دوستانه اميدون.
 حجر: پٿر، حجارا، سود (ڪارو پٿر،
 جو ڪعبه الله ۾ لڳل آهي.
 جنهن کي حاجي چمندا آهن).
 حديث: ارشاد ۽ فعل رسول صلعم جو.
 حر: آزاد، يزد جي لشڪر جو
 مهندار، جو پوءِ امام حسين
 عليه السلام جي پاسي ٿيو ۽
 شهيد ٿيو.
 حرام: ناروا، ناجائز. ضد 'حلال'.
 حرير: هڪ قسم جو ريشي ڪپڙو.
 حريص: لالچي.
 حسيبي: منهنجي لاءِ گهڻو آهي.
 حسرت: افسوس، پشيماني.
 حشر: قيامت، ماتم.
 حضور: ڌڻيءَ اڳيان حاضر هجڻ، روبرو،
 سامهون.
 حضوري: حضور ۾ پهتل، واصل يا الله.
 حق الحق: سچ جو سچ، نج سچ، 'حق'
 جو ضد 'باطل'.
 حقير: ذليل، خوار، آڏني.
 حڪام: بالادست، فرمان، حڪم.
 حكايت: ڪهاڻي، ڳالھ، بات.
 حلاج: پيارو، ڪپھ پيڻ وارو، لقب
 حسين بن منصور جو، جنهن
 "آنا الحق" ('مان خدا آهيان') جو
 نعرو هنيو، جنهن ڪري کيس
 25 ذوالحج 309ھ مطابق 921ع
 قاسيءَ تي چڙهڻو پيو.
 حلا: پوشاڪ، لباس، جُبو، چوغو، جامو.

حاسد: حسد ڪندڙ، ساڙيلو.
 حاشي: قرآن شريف جي متن جي چوڌاري
 ڇڏيل ڪناري.

1- خَفِي: ذکر (خدا جي يادگيري) جو اهو
قسم، جو دل ۾ يا آهستي ڪبو
آهي. "تَقَشَبَندي" ذکر 'خفي'
ڪندا آهن.

2- جَلِي: لغوي معنيٰ "روشن"، ظاهر.
اهو ذکر، جو بلند آواز سان
ڪبو آهي. "چشتي" ۽ "قادري"
ذکر 'جلي' ڪندا آهن.

خلاص: آزاد.
خَلَقَ الْأَشْيَاءَ: خَلَقَ الْأَشْيَاءَ فَهَوَ عَيْنُهَا. 'مقولو'
شين کي پيدا ڪيائين، ۽ پاڻ
انهن جو جند آهي.
خَلَقَ آدَمَ: خَلَقَ آدَمَ عَلَي صُورَتِهِ (حديث)
بَنِي آدَمَ کي پنهنجي صورت
تي خلقيائين.

خَلِيلُ: سچو دوست، حضرت ابراهيم
عليه السلام جو لقب.
خَمْرُ: شراب جو مٽ.
خُمَارُ: نشو.
خَمَرُ: شراب.
خَنَاسُ: دلين ۾ وسوسي وجهڻ وارو شيطان.
خَوَاجَا: مالڪ، سردار، آقا، پير، مرشد.
خَوَاسْتَان: خواهان، گهرندڙ.
خَوَرَسَنَدَگِي: خوشي، سرهائي.
خَوَرَشِيد: سچ.
خَوَشْحَال: خوش، شاد، خوش نصيب.
خَوَنَابُ: رت جا ڳوڙها، لڙڪ.
خَيَانَت: بدديانتي، بي ايماني، ضد 'امانت'.
خَوءُ: عادت.
خَوْضُ: خيال، ويچار.
خِيمُو: تنبو.

گهڻي بار کڻڻ وارو آدمي.
حَمَالُ: اهل سنت والجماعت جي چئن
مشهور امامن مان پهريون امام.
چار امام:

- 1- ابو حنيفه النعمان ابن ثابت.
پيروي ڪندڙ 'حنفي' سڏائين.
- 2- مالڪ ابن انس پيروي ڪندڙ
'مالڪي' سڏائين.
- 3- ابو عبدالله ابن ادريس الشافعي.
پيروي ڪندڙ 'شافعي' سڏائين.
- 4- احمد بن محمد بن حنبل.
پيروي ڪندڙ 'حنبلي' سڏائين.

خ

خَابُرُو: خبر ڏيندڙ، قاصد.
خَارُ: ڪندو.
خَاشِي: خاصي، مٺي، چڱي.
خَاڪِي: آدمي، ڏسو 'بادي'.
خَاطر: دل.
خَامُ: ڪچو، آلڙ، نادان، جاهل.
خَاوَنَدُ: ڏٺي، مالڪ.
خُدَامِي: ٻانهپ.
خَدَنگ: تير.
خَرَابُون: ويران يا سَچَ مان، شراب خاني مان.
خَرَارُ: ويهه مَنَ تورَ آن، تمام گهڻو.
خَرَامَان: ناز ڀري يا تخريلي چال چلڻ.
خَرَقُو: گودڙي، فقيرائي پوشاڪ، جَبُو.
خَرُوش: دانهن، پڪار.
خَسُ: ڪڪ، ڌرو.
خَجَلُ: شرمندو.
خَفِي: ('خفا جو اسم فاعل')، گجهو،
ڊلي ذکر. ڏسو 'لطيفا'. ذکر
پن قسمن جا آهن:

د

دل خستۍ: دل قټيل، غم رسیده.
دلۍ: اها مادي خچر، جا اسکندريا
جي حاکم، پيغمبر ښه کي
تحفي طور ڏني هئي ۽ پاڻ
سگورن وري اها حضرت علي
رضي الله عنه کي ڏني.
دل ربش: دل قټيل، عاشق.
دلۍ: فقيرائي گودڙي.
دلۍ: ساه.
دلۍ: دهل، نغارو، واچو، سرود.
دلۍ: ٿلها، ڏسو 'تنبی'.
دلۍ: ٻاڻ تي پکل کادو، جهي
باه تي رڌل کادو.
دلۍ: پيسي جوائون حصو، تمام ٿورڙو.
دلۍ: دمر مان، ساه مان.
دلۍ: در، دروازو.
دلۍ: هندستان ۾ هندن جي زيارت
جي جاء.
دلۍ: دونهون.
دلۍ: ڊڪڻ، ڀڄڻ.
دلۍ: دوستاڻو، دوستن جو.
دلۍ: دوش، ڪلهو.
دلۍ: دونهان، وٿاڻ، جايون.
دلۍ: ڏوٽي، ٻيائي.
دلۍ: جاء، آستان، گهر.
دلۍ: ملڪ، جاء، هنڌ.
دلۍ: ديهه، بدن، جسر
دیهي:

ذ

ذانون: وهنجڻ.
ذاتارن: ريهن، ريپڻ، لڳڻ.
ذر: ڌري، منيد، اصل، اول.

دار: گهر، مڪان.
دار: قاهي، قاسي، سوري.
دارون: دوا، علاج، ٻڪي.
دام: ڦندو، چار، ڪوڙڪي.
دان: خيرات، بيڪ، بخشش.
دانه: دانا، عقلمند، سياڻو.
دانا: ڪٺا، ڪڻ ڪڻ، ڦڙا (پگهر).
داور: صاحب انصاف، حاکم، خدا.
دائرو: گهيرو، حلقو، مجلس، اوطاق،
مڪان.
درين: آهينو، آئينو، آسي، درسي.
درجات: درجا، عهدا، حيثيت، پڌ.
درديلو: درد وارو، جنهن جي دل ۾
محبوب لاءِ درد هجي.
درس: ٺيڪ، برابر، سچ پچ.
درس: ديدار.
درڪ: چير، سوراخ، چاڪ، ڌار.
درو: ننڍڙي مڇي.
درو: ديڙو، ڦٽڪو، ڪوڙو.
درون: اندر، دل، ضد 'بيرون'.
درويش: پهتل فقير، خدا رسیده،
غريب، مفلس، فقير.
دريگانو: بي مثل موتي، آمله، موتي.
ڏسو 'يگانو'.
دس: طرف، پاسو، جو، ماڳ، هنڌ.
دست: هٿ.
دشت: بياپان، صحرا.
دشمن: بدخواه، ويري.
دع نفسک و تعال (تو):
پنهجي نفس کي ڇڏ ۽ اڄ.
دغل: مڪ، ٺڳي.
دلارا: پيارو، لادلو.

دَمَرُ:	هل، شور، غلعلو، گپاگپه،	دَنُ:	حسد، ساڙ.
دَمَكِي:	پيه، شهرت.	دَوَڻِي:	دَتَ تي گذران ڪندڙ، جهنگ ۾ رهندڙ، مالدار. دَسو 'دَت'.
دَوِي:	دَرڪو، دِني، دِگي، دَري.	دَوَڻ:	دَڪيا، سخت، ڪَن، تڪليف ده.
دَوَڻِي:	گَڻي، پَرت.	دَوَڻو:	پڻ جي ٽڪيءَ جو گورو.
دَوَڻِي:	دَڻي، فقيرن جي دونهين، دگايل	دَوَڻو:	پري.
دَيَان:	مَچ، دَڄون، ذرا، ٽڪرا، پُرزا.	دَوَڻو:	پيشو.
د			
دَاتَرُ:	دَاتار، داتا، سخي.	دَوَڻو:	تڪليفون، پريشانين، دَڪ.
دَاجُ:	داجو، مَرڪ، شان.	دَوَڻو:	دَسو 'دَڙيل'.
دَاگَه:	باه، چڪيا.	دَوَڻو:	دَوَڻ، گذارڻ، برداشت ڪرڻ.
دَاگهو:	اٺ.	دَوَڻو:	گولڻ، قولڻ.
دَانِي:	دَن پريندڙ، دِل پَرُو، زيردست.	دَوَڻو:	پالڪي، ڪَڄائو، محلات.
دَانُ:	'دان'، بخشش، خيرات، بيڪ.	دَوَڻو:	ڪِرڙ وڻ جو ڪَڄو ڦر.
دَتُ:	جهنگلي اَن يا ميوو. سائون، ماندائون، مڪشي وغيره گاهن مان اَن ڪڍي، ٿري ماڻهو ماني پچائي يا پَت رڌي کائيندا آهن. آراڙي، سيارچ وغيره گاهن مان پاجي ڪندا آهن. پُسي (ڪِرڙ جا گل)، پيرون (ڪهڙ يا چار جو ڦر) ۽ ڏيلها (ڪِرڙ جو پڪل ڦر) به دَت طور ڪم آڻيندا آهن.	دَوَڻو:	دَوَڻگر، جبل، پهاڙ.
	دَسو 'دَت'.	دَوَڻو:	ڪاٺ جو چمچو.
دُپُ:	دَجه، عذاب، تڪليف.	دَوَڻو:	چونريون، سَنگهه، چاڏا، ٿانءُ.
دَجهو:	جاهل، مورڪ.	دَوَڻو:	جنهن ۾ کير ڏهجي.
دَڏُ:	دَرو، دَرڙ، پَر، ٽنگ.	دَوَڻو:	مَرَس جو وچوڙو، بدقسمتي.
دَرُ:	دَچ، خوف، پُو.	دَوَڻو:	ضد 'سهاڳ'.
دَرُ:	مصيبت، آفت.	دَوَڻو:	دَھڪو، خوف، دَڪشي، ڊپ.
دَرَتُ:	سَد ڪا پَرڻ، سَد ڪَن.	دَوَڻو:	جَهَن، ولوڙيل دُونرو، دَد.
دَسَڪُنُ:	لڏيل، دَتڙيل، مصيبت ۾ آيل.	دَوَڻو:	بهاڙ.
دَڙيلُ:	دَنپ، دَنجهه، عذاب، دَڪ، سزا.	دَوَڻو:	دَڪيو، تڪليف ۾ آيل، ضد 'سَهيلو'.
		دَوَڻو:	ديس، ملڪ، اها زمين، جتان پاڻي ڇڏي ويو هجي.
		دَوَڻو:	بَت، بدن، جسم.
		دَوَڻو:	(اڳي جيڪو واپاري، واپار ۾ گهجي پوندو هو، سو ڏينهن جو ڏيئو ٻاريندو هو، جنهن مان معلوم ٿيندو هو ته وٽس قرض لاهڻ لاءِ، ڪجهه به ڪونهي).
		دَوَڻو:	ڪَتل، گهٽل.
		دَوَڻو:	ديس، ملڪ.

ج

ڊول: نمونو.
ڊونڊي: ٻيڙيءَ جو قسم.

چ

ڍانڻ: ڍو ڪرڻ، پيٽ پڙڻ.
ڍٽ: ٿر جو وچوارو وارياسو ڀاڱو.
ڏس: ڀانور.
ڏيرڻ: لهڻ، هيٺ اچڻ، بيهڻ، ٿڌو ٿيڻ، ڏرو ٿيڻ.
ڊوليو: مالڪ، محبوب، پيارو.

ڌ

ڌڪا: طبيعت جي تيزي، ذهانت.
ڌڪا: سڄ.
ڌبڇ: شرع مطابق جانور کي حلال ڪرڻ.
ڌلاڪٽ: خوري.
ذوالفقار: حضرت علي رضي الله عنه جي ترار (ٻن ٿرن واري).
ذيل: تڪليف، مصيبت.

ڙ

ڙاڙ: ڳجهه، لڪل ڳالهه.
ڙاست: ساڄو پاسو.
ڙاستان: درست، ٺيڪ.
ڙاسخ: مضبوط، پڪو.
ڙاشي: لاشا، سادا، ڪوجها، گهٽ، بي حيثيت، ڪمزور، لاغر.
ڙاض: راضو، مهرباني.
ڙامر: شري رامچندر، جو راجا دسرت جو پٽ هو، آيوڌيا (اَوڌ) جو راجا هو.

رانجهو: هير جو عاشق.
راڻو: مومل جو پتار.
راوڻ: سري لنڪا (سيلون) جو راجا، جنهن کي شري رامچندر جيءَ ماريو هو.
راء: راجا، بادشاهه.
رَباب: هڪ قسم جو وڄائڻ جو ساز.
رَب: پيڇي.
رَتِي: ماسي جي آئين پتي، تمام ٿورڙو.
رَجعاتي: خلق پاڻ ڏانهن رجوع ڪرڻ وارا.
رَجُل: پير، قدم.
رَج: رڻ، سڄ، واري ئي واري.
رَجڻ: راضي ڪرڻ، خوشي ڪرڻ.
رَحَل: اها ڪاٺ جي گهوڙي، جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهجي.
رُخسار: ڳل، منهن، مهانڊو.
رَخشنده: تجلي وارو.
رَسُول: صاحب ڪتاب، پيغمبر.
رُسُوم: ريت، عادت، رواج.
رُسُواني: خوري.
رَسِيل: رَسيلي، رَس واري، مزيدار، وڻندڙ.
رشتو: لاڳاپو، عزازت.
رَشِي: مٺي، ٽپسيا ڪندڙ، بزرگ، خدا وارو.
رُعَب: دڙت، ڏر، ڀو.
رَعْد: گاج، گجگوڙ.
رُقعو: خط.
رَقْم: لکيل خط.
رَقِيب: دشمن.
رِڪِيب: گهوڙي جي زين ۾ پير رکي، چڙهڻ يا لهڻ لاءِ لوھ جو گول ٺڪر.
رکو: پيوند، لاڳاپو، ڳانڍاپو.

عورتاڻو، ضاعفن جهڙو.	زالاڻو:	اشارو، راز، مام، گجهه.	رَمَز:
پرهيزگار، خدا پرست، هريگت.	زاهد:	ويجن، هلڻ، چرڻ.	رَمِي:
ناس، چٽ.	زبون:	بيمار، مغموم، رنجيده، قتيل	رَنجور:
چوليون ماريندڙ، موجزن.	زخار:	عاشق.	رَکِير:
زريءَ جو ڪپڙو.	زرباف:	جنگي جودو، وڏو پهلوان.	رَند:
شڪاري پکيءَ جو قسر.	زرو:	رستو، واٽ.	رَند:
'جرو' نر پکي آهي. سندس		آزاد، صوفي، سائين لوڪ، مجذوب.	رَوَان:
مادي 'باز' آهي. 'جرو' پنهنجي		لس پڙهڻ، جاري شروع.	رُوپا:
مادريءَ جي مقابلي ۾، شڪار،		چاندي، روپيا.	روپڙيون:
قد و قامت توڙي طاقت ۾ گهٽ		ڏسو 'روپا'.	روجهه:
آهي. ڏسو 'جرو'.		هڪ جهنگلي جانور، جو ڳئون	رُود:
ٿوهر. هي وڻ ڪڙو ۽ زهريلو	زقوم:	جهڙو ٿيندو آهي.	رُوحِي:
ٿيندو آهي. هن نالي سان دوزخ		ساز جو قسر.	روهم:
۾ به وڻ آهي، جنهن جو ميوو		ڏسو 'لطيفا'.	رُوي:
دوزخين جو ڪاڇ هوندو.		جبل، پهڙ، ڏونگر، چپر.	رُويت:
هڪ پيغمبر جو نالو، جو	زڪريا:	سج.	رُويو:
ڪافرن جي خوف کان وڻ جي		شڪل، صورت.	رويون:
پور ۾ لکي ويو، ليڪن ڪافرن		ويو، هليو.	رهاڪ:
کيس ڏسي ورتو ۽ وڻ ۾ ڪرڻ		مهانديون، مهاندي واريون.	رهاڻ:
وجهي، کيس شهيد ڪري وڌو.	زلف:	رهاڳو، رهندڙ.	ريان:
وار، چڱ.	زنار:	مجلس، وندر، ڪچهري.	ريجهڻ:
جڻيو. ڏسو 'جڻيو'.	زنديق:	ذريون ذريون، پرزا پرزا.	ريچ:
'زند' زردشت جي ڪتاب جو نالو.		راضي ٿيڻ، خوش ٿيڻ.	ريگ:
'ي' نسبتي. 'ڪ' تصغيري نشاني.		پور، امنگ، آڌما، ريچڪ.	ريگستان:
باهه جو پوڄاري، آتش پرست.	زنگ:	واري.	رين:
لوهه جي ڪٽ، مورياڻ، دل جي		وارياسو ميدان، مترادف "ريگ نوم".	ريهم:
ڪڏورت، پياڻي، تهسبو، وير، بنفس.	زودون:	رات.	رييون:
جلدي، تڪڙو.	زهڊ:	دانهن، ڪوڪ، آواز (گجگوڙ جو).	
پرهيزگاري، خدا پرستي، تپشيا.		زمينون.	
ڏسو 'زاهد'.			
دانهن، رڙ، جوش، جذابو، ڏک.	زيل:		

ز

زابر: زبردست.
زاغ: کانءُ.

س

ساڻيھ:	ساڙيھ، وطن، رھڻ جو ملڪ.
ساھڙ:	سھڻيءَ جو ڀتار، پيارو، محبوب.
سائڙ:	سمند.
سائڻ:	سوالي، سوال ڪندڙ، عرضدار.
سائون:	ڌڻ جو قسم. هن گاهه جي سڪل سنگ مان سنهڙا ڏاڻا ڪڍي، غريب ماڻهو ڀت ڪري کائيندا آهن.
سبحان:	خداوند پاڪ.
سبحاني:	'سبحاني ما اعظم شاني'. ڏسو 'بسطامي'.
سبيل:	گهڻو، جام.
سپل:	سپر، سگهارو، مضبوط.
سيا:	مزاج، عادت.
سيا:	سيان، سياڻي.
سپير:	سگهارو، زور وارو.
ستگر:	ڪامل مرشد، پورن گرو.
ستاري:	پردہ پوشي، عيب ڍڪڻ.
ستمر:	ظلم، ڏاڍ.
ستوني:	جهت.
سپ:	نانگ.
سپارڻ:	سونپڻ.
سپر:	ڍال.
سپورن:	مڪمل، پوريءَ طرح.
سقرو:	سڦلو، سڄايو، ڪارائتو.
سجڪاڻ:	ساوڪ، سرسبزي.
سجود:	سجدو ڪرڻ.
سجڻ:	خبردار، سياڻو.
سجر:	تازو.
سحر:	سج اڀرڻ کان پهريون وقت.
سد:	آڙ، روڪ، آڻڪ.
سڏير:	هوش ڀر، سامت ڀر، هوشيار، خبردار.
سر:	تلاءُ.
سرت:	هوش، خبرداري.
سات:	ٽولو، ساڻاري، سنگت، مدد.
ساڻي:	مددگار.
ساجد:	سجدي ڪرڻ وارو، سجدو ڪندڙ.
ساحر:	جادوگر، منتر باز، مترادف 'ڪاهن'.
سار:	جاء، مڪان.
سارق:	چور.
سارنگ:	هڪ راڳي جو نالو، آسماني مانڊاڻ، جهڙ.
سارنگي:	وڃائڻ جو هڪ ساز. ڏسو 'سارنگ'.
ساس:	ساهر، دهر.
سامت:	آڏائي گهڙيون، ٿوري دير.
ساق:	شراب پيارڻ وارو، مرشد.
ساگ:	ڀت، اعتبار، عزت، مان.
ساڳ:	ساڻي پاڇيءَ جو قسم.
سالان:	شالان، شالون، دوشالو، نفيس ڪپڙي جو قسم.
سالڪ:	خدا جي راه تي هلڻ وارو فقير، سادو.
سالر:	پورو، ثابت.
سالور:	ويس وڳا، هار سينگار. ڏسو 'سالان'.
سامر:	پناه، آجهو.
سامي:	سوامي، گرو، الله لوڪ.
سانباھو:	سبت، تياري.
سانبڻ:	سانڍڻ، هٽيڪورڪڻ.
سانگ:	سانگو، سبب، اتفاق.
سانگي:	سانگ وارو، سانگي يا اتفاق سان ايندڙ پرديسي، مسافر.
سانول:	سانورو، محبوب.
سانوڻ:	هندن جي هڪ مهيني جو نالو، برسات وارو مهينو.
ساڻي:	ساڻي، مددگار.

سَرڙا: سَر، ٻوڙا.	سَل: ٺنگ، سوراخ.
سَرَسِيرِيان: سَرَس، وڌيڪ زياده.	سَلڻ: ڏسڻ، باسڻ، سڄي ڪرڻ.
سِرِي سِرِه الانسان (قول):	سَلڻ: ضد 'اَلڻ'.
منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.	سَلهاڙڻ: گڏي ڇڏڻ، ٻڌي ڇڏڻ.
سَرَفَرَاڙِي: سَربلندي، وڏائي.	سَم: سَمان، برابر، سَمائت، ختم.
سُرڪ: سُرڪي، چڪي، ڍڪ.	سميع بصير: ٻڌندڙ ڏسندڙ.
سَرمد: هڪ ڪامل فقير، جو پهريائين	سَمون: وقت.
ايران کان ٺٽي (سنڌ) آيو، جتي	سَمير: ميرو پربت، هڪ جبل جو
آبيچند سوناري تي راض ٿيس.	نالو.
بعد ۾ دهليءَ ويو. اورنگزيب	سَنائن: سَنائن ڦرڻ وارن، مذهبي
شرعي حڪم موجب قتل ڪرايو.	مائهو.
سُرمنبل: ساز جو هڪ قسم.	سَناسِي: تياڳي، تارڪ، چوٿين آشرم
سُرندو: ساز جو هڪ قسم.	۾ رهڻ وارو. چار آشرم:
سُرواڻ: اولي، اڳواڻ، مهendar.	1- برهمچريه = برهمچاري، اهو برهمڻ يا
سُرواهيو: ترار وهائيندڙ، ترار هلائيندڙ،	شاگرد، جو حياتيءَ جي
پهلوان، بهادر.	پهرئين حصي ۾ (25 سالن
سُرُوپ: شڪل، صورت، آتما.	تائين) ڪنوارو رهي، ويدن
سُرُوپ: سهڻو.	جي تعليم وٺي.
سُروپا: مٿي کان وٺي پيرن تائين، سَحو،	2- گرهست، = گهرپار وارو. اهو برهمڻ،
پورو.	گرهستي جو علم پورو ڪري، حياتيءَ
سَرِيجن: محبوب.	جي ٻئي دور ۾ اچي، شادي
سَرير: بدن، جسم.	ڪري ۽ گهر جو وڏو ٿئي.
سَقرا: سَقلا، تمام چڱا، ڀِلا، سَنا، ڪارائتا.	3- وان پَرسَت، برهمڻ جي حياتيءَ جو ٽيون
سَسو: گهڻو، گهڻو.	حصو، جڏهن هُو گهر پار تياڳ
سُڪر: سُڪار، سَهانگائي، آرزائي، ضد	ڪري، جهنگلن ۾ وڃي رهي.
'ڏڪر'.	4- سَنياس، سَنساري چيزن جو تياڳ.
سَڪيلو: ترار.	برهمڻ جي حياتيءَ جو
سُڪڏيس: آرام وارو هنڌ، سرسبز ملڪ.	چوٿون حصو، جنهن ۾ دنيا
سَگ: ڪٽو.	کي ترڪ ڪري.
سَگر: اوکي واٽ، رستو، راه.	سَنيت: سَنيت، سانباھو، تياري.
سَگهارو: طاقتور.	سَنبل: هڪ خوشبودار گاهه جو
سَگهڙ: لوڪ شاعر، داناء.	قسم. 'وارن' سان تشبيه ڏئي
سَنگ: ٻانهن، مائٽي.	آهي.
سَگر: ڪنڊيءَ وٽ جون سَگريون.	سَنيت: ڏسو 'سَنيت'.

سَنجھو:	سانجھي، شام.
سَنسڪار:	ڪرم يا ڪريا، جنهن سان سَريڙ ۽ آتما شد ٿي، آرٽ، ڪام، موڪش حاصل ڪجي، صاف يا پاڪ ڪرڻ جي ريت.
سَنسو:	پَرم، وَسَوَسو.
سَنڪ:	ناد، ڪوڏ.
سَنگ:	پَٿر.
سَنگرام:	جنگ، جد، لڙائي.
سَنگهار:	ڏنار، ڌڻ وارو، مالدار، مالوارو، مارو.
سَنگهن:	واس وٺڻ، ڏنگڻ.
سَنيه:	عشق، نينهن، پريم.
سَنيهو:	پيغام، پارانپو.
سَوايو:	هڪ ۽ چوٿون حصو، وڌيڪ، گهڻو.
سُوڌا:	سڌا، چڙڪ قد.
سوراھ:	خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.
سوريه:	سج.
سوز:	ساڙو، جل، پَچ.
سوفار:	تير جي نوڪ، ڪمان جو گوشو.
سولي:	سوري، ڦاسي.
سوهو:	گاڙهو.
سُهاڳ:	مڙس جو پيار، ضد 'ڏهاڳ'.
سُهانگو:	سستو، ارزان، ضد 'مهانگو'.
سُهاء:	وٽي، جڳاء، پسند پوي.
سُھسين:	هزارين.
سُھل:	سولا، سُهجا، سُهڻج وارا.
سُھناڪ:	خطرناڪ.
سُھمون:	چڙيون، ڌڙڪا، طعنا، مهڻا.
سُھو:	پَل، خطا.
سُپايو:	لڳ لاڳاپو، تعلق.
سُيانڊو:	ڊپ.
سيب:	صوف.
سيرالله، سربالله، سرفي الله (قرب صوفي جو):	الله جو سير، الله سان سير، الله جي راه ۾ سير.
سَتَل:	مومل کي چاهيندڙ جو نالو.
سيتي:	ساڻ.
سيپارو:	قرآن شريف جون ٽيهون حصو.
سيج:	پلنگ تي وڃايل ريشمي وڇاڻو.
سيف:	ترار.
سيلاني:	سير ڪندڙ، گهمندڙ.
سيماب:	پارو.
سيلاتو:	تير، پالو، بڙچي، ڪاٺ.
سيميا:	ڪا يا پَلت، اهو علم جنهن سان روح کي هڪ قالب مان ٻئي ۾ پَلتي سگهجي.
سين:	صدا، سوال.
سيندي:	واقف، ڏينهي، واقفڪار.
سيٿاه:	سيٿه وارو، سيٿه تي ترندڙ.
سيٿايو:	

ش

شاپو:	پٽڪو، ماتر، اوسارو.
شاغل:	ڪنهن ڪم ۾ مصروف.
شاکو:	پٽڪو، ماتر، اوسارو.
شانو:	گلهو.
شاني:	شان وٽان.
شاه عنايت:	ڪلهوڙن جي عهد جو مشهور صوفي شخص، جنهن کي ڪيترائي مريد هئا، جهوڪ شريف جو ويٺل هو. سندس وڏندڙ فقيرانه طاقت کي ڏسي ڪلهوڙن جي حڪمران ميان يار محمد ڪلهوڙي کيس مارائي ڇڏيو.

ص

صَبْرُ: صبر ڪرڻ وارو.
 صَحْرَا: ميدان، ڀت.
 صَحْنُ: گهر جو آڱر، اڱڻ.
 صَدَا: آواز، سوال، عرض.
 صَدَفَ: سڀ.
 صَرَّاحِي: شراب جي گهگهي، پاڻي رکڻ جو ٿانءُ.
 صَرِيحُ: خالص، سمورو، ظاهر.
 صِفَاتُ: صفتون، تعريفون، گڻ.
 صَلَوَاتُ: نماز.
 صَرُ: صر بڪر عَمِي قَهَر لَا يَرْجِعُونَ.
 (قرآن)
 ٻوڙا آهن، گونگا آهن، سو آهي هاڻي رجوع نه ڪندا.
 صَمَّامُ: تيز ترار.
 صَعْنَانُ: هڪ مشهور بزرگ جو نالو.
 شيخ فريد الدين عطار جو مرشد هو. يهوديءَ جي ڌيءَ تي عاشق ٿيو، جنهنڪري هن جا سوئر چارڻ لڳو. پوءِ چوڪريءَ جي پيءُ هن کي ڌيءُ ڏيڻي ڪئي. شاديءَ جي ڏينهن، جڏهن سوئر جو ڪباب کائڻ تي هو ته شيخ فريد الدين عطار سامهون نظر آيس. هڪدم عقل ٽپڪ ٿي ويس ۽ توبه تائب ٿيو.
 صَنَعَتُ: ڪاريگري.
 صَمْرُ: ٻت، معشوق.
 صَوَابُ: درست، سڌو، سنئين واٽ، ضد.
 صَيَادُ: شڪاري.

شَبَلِي: هڪ ڪامل وليءَ جو نالو.
 شَبْهُو: شڪ.

شَدَادُ: هڪ مشهور ڪافر بادشاهه جو نالو جنهن 'بهشت ارم' ٺهرايو هو ۽ پاڻ کي خدا سڏايو هو.

شَرْحُ مُلَا: ملانور الدين عبدالرحمان جاميءَ جو لکيل ڪتاب.

شَرْعِي: شريعت وارو، خدا تعاليٰ جي راه راست تي هلڻ وارو.

شَرِڪَتُ: شريڪ ٿيل، مترادف 'آبازي'.

شَعُورُ: ڄاڻ، سمجهه، سياڻپ.

شَفَقَتُ: مهرباني.

شَمْسُ: شمس تبريزي، 'تبريز' جو ويٺل هو، تنهنڪري کيس

تبريزي چوندا آهن. ملتان ۾ آيو ۽ پاڻ کي خدا سڏائڻ

لڳو. ڪيتريون اهڙيون ڳالهيون ڪيون جن تي وقت جي

عالمن اعتراض ڪيو. 'قمر

ياذني' (اٺ منهنجي حڪم سان) مُردن کي چيائين. نيٺ

کيس موت جي سزا ملي.

پڪڙ، دستار، پٽڪو.

شَمَلُو: شمشير: ترار (جا شينهن جي پُچ جهڙي آهي).

شوربده: پريشان حال، ديوانو، عاشق.

شوڪارو: سِيڪارو، سڌڪو، ٿڌو سام.

شيخي: وڏائي.

شيرين: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوه ڪن) عاشق هو. هوءَ آرمينيا جي رهاڪو هئي.

شوربده: پريشان حال، ديوانو، عاشق.

شوڪارو: سِيڪارو، سڌڪو، ٿڌو سام.

شيخي: وڏائي.

شيرين: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوه ڪن) عاشق هو. هوءَ آرمينيا جي رهاڪو هئي.

شوربده: پريشان حال، ديوانو، عاشق.

شوڪارو: سِيڪارو، سڌڪو، ٿڌو سام.

شيخي: وڏائي.

شيرين: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوه ڪن) عاشق هو. هوءَ آرمينيا جي رهاڪو هئي.

ض

ضَلَّاتُ: گمراهي. ڏسو 'گمراهي'.

ط

طَاعَتُ: بندگي، عبادت.

طَالِبُ: طلب ڪندڙ، جوينده، مريد، عاشق.

صوفين جي نظر ۾ طالب ٿن

قسمن جا آهن.

1- طالب الدنيا مؤنث.

دنيا جو طالب 'مادي' آهي.

2- طالب العقبي مَحْنَث.

آخرت جو طالب 'گذرو' آهي.

3- طالب الموليٰ مَذَكَّر.

مولا (خدا) جو طلب 'نر' آهي.

طالِعُ: نصيب.

طَبَاخِي: بورجي، نانواڻي، پيٽي، پيٽر.

گهڻ ڪاڻو.

طَبْلُ: ڏهل، رعب.

طَرَا: ڪلنگيدار پٽڪا.

طَرِيقَتُ: تصوف جي بي منزل.

طَرِيبُ: خوبصورت، حسين.

طَرِيبُ: ڪلنگي، وارو، بادشاهه. ڏسو 'طره'.

طَرِيبَا: مڙس، مرد. ڏسو 'طره'.

طُغْيَانُ: گهٽائي، جهجهائي.

طُفُولِيَتُ: طفلي، ٻارائي، چوڪرائي.

طَلْسَمَاتُ: جادو.

طُمَطْرَاقُ: ڪروڙ، شان و شوڪت، تَجَمُّلُ.

طَنَابُ: رسي، نوڙي.

طَوَافُ: حج ۾ خانہ ڪعبہ جي چوڌاري

قرڻ، پَرَڪرما.

طُورَسِينَا: ڪومر طور. ان جبل جو نالو،

جنهن تي حضرت موسيٰ عليه

السلام، خدا جو جلوو ڏٺو هو ۽

تجليءَ سان اهو پهڙ سڙي ويو هو.

ظ

ظَنُ: گمان.

ع

عَارُ: لڄ، شرم، حياءَ.

عَارِفُ: خداشناس، معرفت وارو.

عَاصَا: لک. حضرت موسيٰ عليه السلام

جي 'لک' مشهور آهي، جا ستر

گز ڊگهي هئي.

عَالَمُ: جهان، مخلوقات.

عِبَارَتُ: بيان.

عَبَّاسِي: گل عباس، جنهن جو رنگ

ڳاڙهسرو ٿيندو آهي.

عَتَابُ: ڏوراپو، ملامت.

عَدَمُ: ناهي، ناهي. ضد 'موجود'.

عَذْرَا: وامق جي معشوقا جو نالو. ڏسو

'وامق'.

عَرْضُ: نائون آسمان، تخت.

عرفت ربي ربي (حضرت علي جو قول)

رب کي، رب جي وسيلي سڃاتر.

عَرِيضُو: خط

عُرَا: بٽ جو نالو، جنهن جي عرب

پوڄا ڪندا هئا. مگر هيءَ ڪا

مورتي نه هئي، پر هڪ 'وڻ' هو،

جنهن جي ڀرسان پوڄارين هڪ مڪان

آڏيو هو. رسول الله ﷺ، خالد بند وليد

کي موڪلي، ان مڪان کي

دهرايو ۽ وڻ کي باهه ڏياري ڇڏي.

غازي: قاتل، ڪفار، خدا جي راه ۾ لڙڻ وارو.
غبارُ: لڙاٽ، ڏنڌ، اوندھ.
غرقِي: غرق، ٻڌل.
غفا: چر، جبل اندر جاء.
غلافُ: پوش، ڍڪ.
غذمرو: اکين جو اشارو.
غوطو: گھوتو، ٽپي.
غولُ: ديو، جن.

ف

فَاذڪُرُونِي: فَاذڪُرُونِي آذ ڪُرڪُر. (قرآن)
ياد ڪريو مون کي ته ياد
فاترُيون: ڪريان اوهان کي.
فاني: قالون، قارون.
فائق: فنا ٿيندڙ، واصل بالله.
فوقيت رکڻ وارو، مٿاهون، الله تعاليٰ.
فَايْنَمَا تُولُوا (القرآن)
پوءِ ڪاڏي به منهن ڪريو.
فُتورُ: خرابي.
فراخي: ڪشادگي.
فَرارُ: وڌو يا ڇوڪڙ.
فراست: دانائي، تيزفهمي.
فَراشُون: فراسيون، گلر، غاليجا.
فراقُ: وڃوڙو، جدائي، ضد 'وصال'.
فردا: سڀاڻي.
فَرزانگي: عقلمندي، دانائي، ڏاهپ.
فَرَسَنگ: ٽن ميلن جو فاصلو.
فِرْعَوْنُ: حضرت موسيٰ جي زماني ۾ مصر جي بادشاهه جو لقب. ڪل ايڪڙيه فرعون ٿي گذريا آهن.
حضرت موسيٰ جي وقت ۾ ايڪيهون فرعون هو.

عشوه: ناز، نخرو.
عشق نعرا احترق (قول):
عشق باهه آهي جيڪا ساڙي ٿي.
عطارُ: فريد الدين عطار 513ھ مطابق 1119ع ۾ نيشاپور ۾ ڄائو.
سندس والد حضرت محمد ابراهيم مشهور تاجر هو. عطار ننڍپڻ کان يتيم ٿي ويو.
سندس اصل نالو 'محمد' هو، مگر فريد الدين جي لقب ۽ عطر فروشيءَ جي ڪري، 'شيخ عطار' مشهور ٿيو. تقريباً چاليهن ڪتابن جو مصنف آهي، جي طريقت، ادب، اخلاق، حڪمت ۽ تصوف جي موضوعن تي مشتمل آهن. ڏسو 'صنعان'.
عطائي: بخشش، گهرندڙ سوالي، فقير، منگتو.
عُقبِي: آخرت، قيامت، پرلوڪ.
عَلِيلُ: بيمار، مريض، ڪمزور، ڏهرو.
عَنْبِيرُ: آسماني رنگ جو ڪپڙو.
عَهْدُ: انجام، وعدو، ٻول، اقرار.
عينان: اکيون، نين.
عينها باكية وُقْلُوْهَا ذَاكِرَة (قول)
ان جي رک رهندڙ ۽ دل فڪر ڪندڙ آهي.
عينها تنامر ولا تنامر قلوبها (قول)
ان جي اک نٺن ڪندي آهي ۽ دل روئندي اٿس.
عيسيٰ: حضرت عيسيٰ عليه السلام.

غ

غابُ: ٽالھ، طشت.

فرنگي: يورپ ملڪ جو ماڻهو.
 فروغي: مصنوعي، هٿرادو، ڪوڙو.
 فقر: مفلسي، محتاجي.
 فرهاد: شيرين جي عاشق جو نالو. هن جو پيشو سنگتراشي هو.
 فعال لماريد (القرآن)

قاضي: انصاف ڪرڻ وارو، حڪم ڪرڻ وارو.
 قاف: جبل جو نالو.
 قال: ظاهري حالت.
 قبلو: ڪعبو، اهو طرف، جنهن ڏانهن منهن ڪري نماز پڙهندا آهن.
 قبور: قبرون، مزارون، تربتون.
 قتال: خوني.
 قتل: ڪٽل، قتل ٿيل.
 قدسي: پاڪ.
 قدوري: مذهبي ڪتاب جو نالو (فق جو ڪتاب).
 قرب: نزديڪي، ويجهڙائي، ضد بُعد.
 قراق: قورو، لٿيرو، رهڙن.
 قط: وڏ، چير، قوت، فراق، وڇوڙو.
 قطرو: پاڻي، جي بوند، ڦڙو.
 قلب: دل.
 قلزم: سمنڊ.

جڏهن گهري، تيئن ڪندڙ آهي.
 فلڪ: آسمان، پرواهه.
 فلڪ: فراق، جدائي، وڇوڙو.
 فنا: ناس.
 فوق: مٿي، مٿاهون، ضد 'تحت'.
 فهر: دانائي، عقل، سمجهه.
 فيل: هائي.
 في الحال: فوراً، توت، هن وقت.

ق

قات: فانا، وسيا (ڪڪر).
 قار: قال، سڳن، سڳون، سوڻ.
 قت: قتل ڪم، ڪم جي ڪم.
 قڪ: آنڪ، روڪ، رڪاوٽ.
 قڪڙڪڙ: لرڙڻ، ٽڙڪڻ، هوا ۾ هيڏي هوڏي ٿيڻ.
 قڪل: آنڪل، حرفت، رمز، فڪر.
 قليل: گلن جو تيل.
 قند: دوکو، ٺڳي.
 قورانو: فراق، وڇوڙو، جدائي.
 قوڳ: ٻوٽي جو قسم، جنهن ۾ اڇا سرها گل ٿيندا آهن.
 قل ڪل مت عبدالله (القرآن)
 چو ته سڀ ڪجهه الله طرفان آهي.
 قلندر: روحانيت وارو فقير، آزاد رند.
 قلوب: دسو، قلب.
 قنات: اهو ڪپڙي جو پردو، جو تنبو، جي چئني طرفن کان هجي.
 قنديل: فانوس، ڏيائي.
 قورما: پڪل گوشت.
 قوس قزح: انڊلٺ.
 قول: وعدو، اقرار، انجام.
 قيد الماء: قسمت، تقدير.
 قيد الماء اشد من قيد الحديد.
 (عربي چوڻي)

پاڻيءَ جو قيد لوهه جي قيد کان به زياده سخت آهي.

قاري: قرآن شريف جي حرفن کي مخرج ۽ صفات سان پڙهڻ وارو.

ق

ڪ

ڪاٻڙي: فقيرن جو قسم، زاهد، جوڳي، تپشي.	ڪتابت: لکت، خط.
ڪاڇ: ڪم.	ڪٽڪو: ٿلهو ڏندو.
ڪارن: ڪرائين.	ڪٽ: ميڙ، وکر.
ڪارنهن: ڪارڻ، چٽو، داغ.	ڪٽوري: پيالي.
ڪارون: پڪارون، دانهون، نيزاريون.	ڪٽيان: مينهن جو قسم، جنهن جو رنگ پورڙو ٿيندو آهي.
ڪارونيار: ڪارنهن، اونداهي، گوڙهو.	ڪپار: ڪاپار، ڪوپري، ڪوپري.
ڪاريا: ڪيا، پورا ڪيا.	ڪپور: ڪافور.
ڪاريهر: نانگ جو قسم.	ڪثرت: گهڻائي، تمام موجودات سواءِ خدا جي.
ڪاسي: بنارس شهر. هي شهر هندن جو ڪاڇ ڪلاسيان: بي پرواه بادشاه.	ڪج: ڏنگو، ورمڻ.
ڪاشي: پاڪ آستان آهي، جتي زيارت لاءِ ويندا آهن.	ڪجڻ: ڏيئي جو ڦلو، جو سُرميءَ جو ڪم ڏئي.
ڪاڪ: نئين ۽ شهر جو نالو (جيسلمير).	ڪجڻيان: ڪجڻ وارون (اڪيون). ڏسو 'ڪجڻ'.
ڪاڦر: بيدين، جو الله کي نه مڃي.	ڪڍڻ: ڪيڏڻ، خوشي ڪرڻ.
ڪافيه: علم النحو جو هڪ ڪتاب.	ڪرا: گهوڙا.
ڪال: ڪالهه، ڪلهه.	ڪرار: زور وارو، بار بار حملي ڪرڻ وارو. لقب حضرت علي رضي الله عنه.
ڪالورا: لوڙهه. ڪوئيءَ جي پاڙ ۾ ٿيندا آهن.	ڪرامتي: ڪرامت ڏيکارڻ وارا، بزرگي ڏيکارڻ وارا، ڪرشمون ڏيکارڻ وارا.
ڪالوڙا: ڪالوڙا. غريب ماڻهو پاڻيءَ ۾ رڌي کائيندا آهن.	ڪردار: ڦٽدار، خطرناڪ نانگ.
ڪامل: پورو. ضد 'ناقص'.	ڪريڙ: وڻ جو قسم، جنهن جي ڦر کي 'ڏيڻها' چوندا آهن.
ڪامن: ڪامشي، عورت.	ڪريڙا: سخت، پوائتا، خوفناڪ.
ڪان: ڪاني، تير.	ڪرشن: شيام، شري ڪرشن جي.
ڪانڌ: ڪانت، مڙس، پتي، ور.	ڪرگل: گوڙ، هل.
ڪانسي: ڏسو 'ڪاسي'.	ڪرشنش: ڪرشم، تعظيم، آداب، نياز، سلام، عاجزي.
ڪانگڙو: ڪانگڙ، ڪانو، سازين (آن) جو قسم.	ڪٽنب: گل، خاندان.
ڪانگو: ڪانگ، ڪانءِ، قاصد.	ڪوڙو: تلخ.
ڪانگهاري: پاڇائي مينهن يا ڳئون (کير ڏيڻ ۾).	ڪڙهه: طنبيلو، گهوڙن جي بيھڻ جي جاءِ، وٿاڻ.
ڪاني: ڏسو 'ڪان'.	
ڪاهل: سست، آرسی، ڍرو، نڪمڻو.	
ڪائو: شيشو.	
ڪبير: بزرگ، وڏو، ڪبيرو، وڏو گناهه.	

ڪَلَابَات: چمڪيدار ڍاڳا.	ڪَرَمُن: ٽهڪڻ، لڇڪڻ، اُهرڻ، جوش ڪاڻڻ.
ڪَلَالِي: شراب وارو.	ڪُڙهي: مڇي مارڻ جو اوزار.
ڪَلَالِي: بيوفائي، ٺڳي، ڪنجوسائي.	ڪُڙي: چوڪري.
ڪَلتَار: خدا، ڀڳوان، ايشور.	ڪَسِي: هنر وارو، ڌنڌي وارو.
ڪَلدار: هنر وارو، سياڻو، ڏاهو، هوشيار، ڪاريگر.	ڪسري: نوشيروان بادشاه جو لقب.
ڪَلَس: مڇيءَ جو قسم.	ڪُسوئي: سون پرڪڻ جو پٿر، آزمائش.
ڪُلُ شَيء: 1. ڪُل شَيء ناطق بالحق. (قول الفقراء)	ڪَسِي: واهي، نالي.
جيڪا چيز ڳالهائي، سا اهو الله آهي.	ڪَش: چڪيل، ساهيل.
2. ڪُل شَيء يَرْجِعْ اِلَيَّ اَصْلَعه. (عربي چوڻي)	ڪَشتو: فقير اٿو تانء، جنهن ۾ پڻ وجهن.
سڀ ڪا شَيء پنهنجي اصل ڏانهن موٽي ٿي.	ڪَشتي: ٻيڙي.
3. ڪُل شَيء هُو الله. (قول الفقراء).	ڪَشَف: ظاهر ٿيڻ، کولڻ، پردو پري ڪرڻ، اندر جو سوجهرو، صوفين جي هڪ منزل.
سڀڪا شَيء پاڻ الله آهي.	صوفين جي قول موجب 'ڪَشَف' ٽن قسمن جا آهن.
ڪَدورت، اثبُت، دشمني.	1- ڪَشَف قلوب دل جي خبر پوڻ.
ڪَلنگي: طرو، شاهي نشاني، تاج.	2- ڪَشَف قبر جي خبر پوڻ يا جيڪي ڪجهه زمين اندر آهي.
ڪَلونت: گويو، مطرب، ڳائڻو.	3- ڪَشَف علوم عالم الاهي يعني غيب جي خبر پوڻ.
ڪَمَر: ڪوٺيءَ جو ميوو، ڪوٺيءَ جي پاڙ ۾ 'لوڙم' ۽ نڙيءَ جي چوٽيءَ ۾ 'ڪمر' ٿيندو آهي.	ڪَشڪول: ڪَرَمَنڊل، پنڻ جو پيالو.
ڪَماشُون: گهٽتايون.	ڪَشور: ملڪ، ولايت، اقليت.
ڪَمَام: ڪمر، ڪاروبار.	ڪُعبو: بيت الله.
ڪَمَان: سڱ، وريل، ڏنگا.	ڪَفني: لاش کي پهراڻڻ جو ڪپڙو، فقراء جي پائڻ جو ڪپڙو، فقير اٿو چولو.
ڪَمڪ: مدد.	ڪَڪوريل: سرخ رنگ وارو، خُماري.
ڪَملا: چريو.	ڪَڪ: نانگ، سڀ.
ڪُن فَيڪُون: ڪُن فَيڪُون. (قرآن)	ڪَل: طلسم جادو، حڪمتي جوڙ، فنر.
ٿيءَ، پوءِ (اٿين) ٿي پيو.	ڪَل: خبر، سڌ.
ڪُن قَاڙ: جوڳين جو قسم.	ڪُل: سڀ، ضد 'جزو'.
ڪُن ڪَت: جوڳين جو قسم.	ڪُلُ يَوْم هُو فِي شَان (القرآن)
ڪُنڊن: سون.	هر ڏينهن اهو شان ۾ آهي.
ڪُنڊل: جوڳين جي ڪُن جو والو، خمدار.	جوت، ڏيا، روشني، هنر، سونهن.
ڪُنڊي: ڪُنڊا، وريل، خمدار، ڏسو 'ڪُنڊل'.	ڪَلا:

ڪَڏِي: هارَ.
ڪَنزَ: ديني ڦٽ جو ڪتاب.
ڪَنسَ: مٿرا جي هڪ راجا جو نالو،
جو شري ڪرشن جو مامو ۽
جاني دشمن هو. نيٺ شري ڪرشن
جي سندس انت آندو.
ڪَنعانَ: حضرت يوسف جي وطن جو نالو.
ڪَنگرا: عمارتن ۽ قلعي جي ڀتين جي
مٿان ڪٽائيءَ وارا طاق.
ڪَنگالَ: سڄو، مفلس، غريب.
ڪَنولَ: پيڻ جو گل، ڪنول جو گل،
نيلوفر.
ڪَنيزَڪَ: ٻانهڙي، گولڙي.
ڪَنڪانَ: ودائون، رنون زالون.
ڪَنڪنَ: ڪنجهن.
ڪوتَهَ: ننڍو.
ڪوپو: پهلو، بهادر.
ڪوجهي: ڪني، بدشڪل.
ڪوڏَ: خوشي، هيڃ، شوق.
ڪورَ: واھ.
ڪورَهَ: ڇٽ.
ڪوڙينَ: ڪروڙين، بيشمار.
ڪوڪڙَ: سڪل پيرون، ڪابه سڪل شيءِ.
ڪولَ: ڀرسان، ويجهو، نزديڪ، گڏ.
ڪونتلَ: گهوڙو.
ڪونجَ: پڪيءَ جو قسم.
ڪونڌنَ: سسائڻ، ڦيرائڻ، پري ڪرڻ.
ڪوٺِي: اها ٺٽي، جنهن جي چوٽيءَ تي
'ڪر' ٿئي ۽ پڙ ۾ 'لوڙم'.
ڏسو 'لوڙم'.
ڪويلَ: آويل، اوڀر، دير، بي وقتو.
ڪُهڊانَ: جبل ٿي جبل، جبل جو پنڌ.
ڪرُهَ قانَ: هڪ جبل جو نالو.
ڪيبرَ: خنجر، ڪٽاري.

ڪا

ڪاڇُ: کانڇ، ڪمينو، نيڇ، خراب.
ڪامڻَ: سڙڻ، جلڻ.
ڪائڻَ: ڏسڻ 'ڪامڻ'.
ڪاٺَرَ: ڏسو 'پانور'.
ڪاهوڙِي: ڌٽ ڳوليندڙ. ڪاهوڙي جهنگ
مان ڌٽ به ڳوليندا آهن ۽ ڇهن
۾ نانگ ڪشي، در در بیک به
گهرندا آهن. هي ڏاڍا اورچ
گتابي: ماڻهو آهن.
گٿوري: شاگرد، طالب العلم.
گٿي: ڪستوري، خوشبو، مشڪ، نافي آهو.
گٿيءَ جو قسم.
گپڙتالَ: مونجهارو، مصيبت.
گريونَ: سٺيون (کير ڏيڻ جون)، پليون،
خاشيون.
گڙنَ: ٺهن، ڀڄي وڃڻ.
گلو: پادر، موچڙو.
گلي: پخال، اوٺي، ڪونڊي، سانداري،
مشڪ.
گنپي: ڌٽ جو قسم، غريب ماڻهو.
تري يا رندي کائيندا آهن.
گورو: باه، وڏو مڇ، ٻئي.
گهَ: ڪيه، مٽي، پٽي، ڌڙ، ڌوڙ.
گهَ: گوهر.
گهنڀو: ڪسبو، ريتي ڪپڙي جو قسم.
گشَ: ڪاٺ.
گيانَ: ڪاوان. ڏسو 'گش'.

گيت: کيتي، ٻني، زمين.
 گيج: خوشيون.
 گيرو: اڻ پڪل سنگ.
 گيڙو: هڪ ذات، 'هير' جو عاشق.
 گينءَ: خوشي، خير عافيت.
 گيڻو: کائڻو، ڏسو 'کڻ'.

گ

گاج: گجگوڙ.
 گاروڙي: ماندي، مانڊو، جوکي، ڪاريگر.
 گامر: وڪ، تور، قدم.
 گاندر: گندرو، مهاڻن جي هڪ ذات.
 گانگت: مڇيءَ جو قسم.
 گاڙ: وڏائي، هٿ، ٽڪر، ايمان.
 گاڻون: ڳوٺ.
 گبر: آتش پرست، باهم جو پوڄاري.
 مترادف: 'مغ'.
 گداڙ: ڳارائو، جهوري.
 گداگر: فقير، پينو.
 گڏي: لغڙي.
 گر: گرو، مرشد، ضد 'چيلو'.
 گران: مهاڻگو، ضد 'ارزان'.
 گرد: مٽي، ڌوڙ.
 گردن: ڳچي، ڳاڻو.
 گرڙ: پکين جو راجا، وڏو پکي، گرڙپڪ.
 گرگات: گهرڙاٽ، گوڙ، گجڪار.
 گرگر: گروءَ جي ڏنل ڄاڻ، سمجهه.
 گرمڪ: سڪ، چيلو، مريد، گروءَ جي وڃڻ تي هلندڙ.
 گرناڙ: جهونا ڳڙهه پر هڪ جبل تي قلعو.
 گرنت: هندن جو ڌرمي پستڪ، جنهن جو رچيندڙ گرونانڪ صاحب آهي.
 گرو: ميرو، مڙهاڻو، مٽيءَ هاڻو.
 گراف: پٿاڪ، ڌاڙ.

گسائين: گوسائين، سنڀاسي، ساڌو.
 گفتار: گفتگو، ڳالهه بولڻ.
 گل: مٽي.
 گلا: وکر، هجور، ميڙ.
 گلي: گهٽي.
 گماشتو: ڪم ڪندڙ، ڀلاوڻو.
 گمراهي: لامذهبي، ڪڇ روي.
 گنگا: هندن جي پاڪ ندي، جا هندستان ۾ آهي.
 گنوائڻ: ڪم ڪرڻ، وڃائڻ.
 گنير: گشوان، ٻهڳڻ، گهڻين خوبين جو مالڪ، رڃ چڱو ماڻهو.
 گواهي: شاهدي.
 گوج: نانگ جي شڪل جهڙي مڇي.
 گود: جهولي.
 گوداوري: دکن هندستان ۾ هڪ ندي، جتي ٻارهن ٻارهن سال ياتري گڏ ٿيندا آهن.
 گودڙي: دلق، فقيرائي پوشاڪ.
 گودڙيو: گودڙيءَ وارو، فقيرن جو قسم، جوکي.
 گور: قبر.
 گوسالو: ڳهيلو، بيوقوف.
 گوش: ڪن.
 گوشائتو: ڪنڊائتو، اڪيلائيءَ ۾ رهندڙ.
 گوش نشيني: اڪيلائيءَ ۾ ويهڻ.
 گوگا: گوگا پير، هڪ روايت مطابق، هو ذات جو چوهاڻ راجپوت هو ۽ بيڪانير جي راجڪڙهه تعلقي جي اوڙيرا ڳوٺ ۾ ڄائو. ماءُ پيءُ کان ڪاوڙجي وڃي جوکي ٿيو. چون ٿا ته مسلمان ٿيو. مسلمان ٿيندي ئي، واٽ ويندي، گهوڙي ۽ هٿيارن سميت توهڻ نالي ۾ ڌرتيءَ ۾ هليو ويو. اتي سندس قبر موجود آهي. ٻڌي مهيني جي 9-8 تاريخ اتي ميلو لڳندو آهي.

گھ

گھاتُ: گھاء، زخمر.
گھاتُ: رستو، واٽ.
گھاري: جدائي.
گھاءُ: زخمر، چاڪ، چير.
گھٽُ: دل.
گھڙ ڏيائي: گھر مالڪيائي، گھر ڏيچائي.
گھڙ: پريشاني، مونجھارو.
گھل: فوج، ڪٽڪ.
گھنگھڙ: گجگوڙ، گاج.
گھورڻ: ڳولڻ، تلاش ڪرڻ، مدقو ڪرڻ.
سر مٿان گھورڻ.
گھوما: گھومو، گھمندڙ.
گھونگھٽُ: نقاب، پردو، ٻڪل.

گولاڙو: ول جو قسم، جا ڳاڙهي رنگ.
جو گول ميوو ڪندي آهي.
گندڙ: غم، ڳڻتي، فڪرات.
گونهي: بزدل، لغور.
گو: ڪينهون، هڏي، بال، شرط.
گوبا: چونڊڙ، ناطق.
گوبائي: گفتگو.
گيات: ڄاڻ، بوجه، سمجهه.
گيانُ: علم، ڄاڻ، ڏسو 'گيات'.
گيتا: هندن جو مک پوتر ڌرمي پستڪ.
گيج: گلن جي گھنائني، مڇا، گلن جي ماڇ.
گيربُ: وڏائي، هٿ، آيمان، مغروري.
ڏسو 'گاءُ'.
گيهي: گهر وار، اصل گهر وارا فقير.

ڳ

ل

لا: نه، نفي، نيسي.
ڪلمي جا ٽي جز آهن:
1. لا الاءَ. ناهي ڪو الاه (معبود).
2. الا الله. سواءِ الله جي.
3. محمد الرسول الله.
محمد رسول الله جو رسول يا
پيغام رسائيندڙ آهي.
پهرئين جزي کي 'نفي' ۽ ٻئي
کي 'اثبات' چوندا آهن.
لات: هڪ بت، جو ڪعبي ۾ هو.
حضرت شعيب جي قوم ان جي
پرستش ڪندي هئي. ڏسو 'منات'.
لاتقنطروا: لاتقنطروا من الرحمة الله. (قرآن)
خدا جي رحمت کان نااميد نه ٿيو.
لاحد: جنهن کي حد نه هجي، بي آنت.
لاخير: لاخير في عهدي. (قول).
ٻانهپ ۾ خير ڪونهي.

ڳاٽُ: ڳاٽو، ڳچي، گردن.
ڳاني: هار، ڳهڻو، زيور.
ڳاراڻو: جهوري، ڏسو 'ڳرڻ'.
ڳارو: ڪپڙي ٽڪر.
ڳجهاندرُ: تمام ڳوڙهو، ڳوڙهو ڳجهه،
اونهو راز، ڳوڙهي مام.
ڳرڻ: جهڙڻ.
ڳرهنُ: چوڻ، بيان ڪرڻ، اورڻ، سلڻ.
ڳڙه: ڪوٽ، قلعو.
ڳنوارُ: ڌنار.
ڳڻُ: احسان، خوبي.
ڳوڙهو: مٽيءَ جو گليلو.
ڳوڙهو: مخفي، ڳجهو.
ڳهلو: ڳهليو، پاگل، بيوقوف.
ڳهنُ: ڳمڻ، هڃڻ، هلاڪ ٿيڻ.
ڳيو: ويو.

لاڏ:	پيار، انگل، آرو.	لش:	پادر، موچڙو، گلو.
لاڏڪيون:	لاڏ ڪندڙ، پياريون، ڏسو 'لاڏ'.	لٽڪ:	لٽ، ڪاڪل، گهنڊيدار وار.
لاڏيون:	لاڏ ڪندڙ، پياريون، ڏسو 'لاڏ'.	لٽيرو:	قورو، رهزن.
لاسيڦ:	لاقتي الا علي لاسيڦ الا ذوالفقار.	لپي:	مچي، مٿان گگ.
	ڪوئي بهادر ناهي سواءِ علي	لج:	حيا، شرمر.
	رضه جي ۽ ڪائي تلوار ناهي	لحظو:	پل، پلڪ، ڊمر، ٿورڙي ويرم.
	سواءِ ذوالفقار جي.	لحمر:	گوشت، ماه، ماس.
لاشڪ:	بنان شڪ، بيشڪ، يقيني.	لحمون ڊمون:	(حديث ڏانهن اشارو).
لاشون:	ڏسو 'راشي'.		تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽
لاف:	لاف، ڊار، پٽاڪ.		تنهنجو رت منهنجو رت آهي.
لاکو:	لاکو پير، خواجه خضر، ڏسو 'لاڪيو'.	لڙڪ:	ڳوڙها، هنجون.
		لڙه:	مالها، هار، قطار.
لاڪيڻو:	لکن جهڙو، لڪي، خوبصورت.	لطيفا:	نيڪ ڳالهه، نيڪ اميڻ (تصوف
لاڪيڻي:	لاڪ، رتل لوڻي، ڳاڙهي لوڻي.		پر). لطيفا چهر آهن، جي سالڪ
لاڳ:	انعام، بخشش.		کي حاصل ڪرڻ گهرجن:
لامر:	تاري، شاخ.		1- نفسي 2- قلبي 3- روحي
لامقصود:	لامقصود في الدارين الآفو.		4- سري 5- خفي 6- اخفي.
	(قول الفقراء)	لڪ:	جبل جو رستو.
	ناهي مقصد بنهي جهانن ۾ (انهن	لڪ:	خير، سڌ.
	جو) ان (خدا) کان سواءِ.	لڪ لوت:	لڪ لٽائيندڙ، پيسن جي ريل
لامڪان:	خدا جو مقام، عالم قدس، عالم الاهي.		چيل ڪندڙ، هٿ ڦار.
لاموجود:	لاموجود الا الله (قول الفقراء)	لڪيو:	ليڪ، هتي قسمت جو انگ
	الله کان سواءِ ڪابه شيءِ موجود	للا:	ڪنڌي يا اوڌر وارڻ يا چڪو
	نه آهي.		ڪرڻ جي نشاني، منڍيڙو، مانڍني.
لانگوڻي:	لانگوڻي، لنگوڻو.	للڪار:	مقابلي جو سڌ، پڪار.
لائو:	پوئي جو قسم، جو اٺ جو	لمڪن:	لڙڪن.
	پسنديده ڪاڄ آهي.	لن:	عشق، پيار، محبت.
لاهوت:	عالم ذات الاهي (جنهن ۾ سالڪ	لوڻي:	بيشرم، واهيات، بي هودي، رولو.
	کي فنا في الله جو مقام حاصل	لوح:	لوح محفوظ اها عرش تي رکيل
	ٿئي ٿو)، صوفين جي آخرين منزل.		محفوظ پئي، جنهن تي الله تعاليٰ
لاوان:	لائون، گهوٽ ۽ ڪنوار جا ست		(مسلمانن جي عقيدتي موجب)،
	پيرا مٿا ميڙ.		جيڪي ٿيو، ٿئي پيو ۽ ٿيندو،
لايحتاج:	غير محتاج.		سو لڪي ڇڏيو آهي.
لايزال:	بي زوال، هميشه، (خدا جي صفت لاءِ).	لوري:	گهٽ ذات واري.

م

ماڌر: ماءُ.
 مارڳ: رستو.
 مارو: ٿري، مسڪين، مالدار.
 ماريٽ: ماريٽ شيئاَ اِلاَ وريٽ الله في
 (بزرگن جو قول)
 جنهن شيءِ کي ڏٺو ته ان ۾ الله
 کي ڏٺو.
 ماڙ: مدد، مهرباني، ڀلائي.
 ماڙيچي: ٿريلِي، ٿر جي رهاڪو.
 ماس: ماڻھ، گوشت.
 مافو: ڏولي، پالڪي.
 ماڪ: ماٺ، تيز، شبنم.
 ماڳ: هنڌ، جاء، مڪان، مارڳ.
 ماڳهين: مور، اصلي، پٽيءَ، هرگز.
 مالڪوس: هڪ راڳ جو نالو.
 مالها: تسبيح، سمرڻي.
 مامر: گجھ، رمز، اشارو.
 مامرو: معاملو، ڪم، ڳالهه.
 مانجهي: بهادر، پهلوان، سورھ.
 مانڊي: پريشان، عاجز.
 مانڊي: منڊ هٽندڙ، جادوگر.
 مان: ماڻهو، تورو.
 ماڻڪ: رتن، لعل.
 ماهي: چنڊ جهڙو، سهڻو.
 ماهي: مينھون چاريندڙ، ڏنار، ميهار.
 متارو: مٽل، رتوبت وارو، خوش.
 مٽرڪو: لوهار جو هٿوڙو.
 مٿير: سردار، اڳواڻ، بهادر، پهلوان.
 محرم: واقف.
 مجازي: غير اصلي، غير حقيقي، ضد 'حقيقي'.
 مجذوب: (مجذوب، 'جذب' جو اسم
 مفعول)، خدا جي محبت ۾ غرق.

لوڙ: گهرج، ضرورت.
 لوڙا: نڙ، گوڙ، هل.
 لوڙھ: ڪم جي پاڙ جو ميوو، ڪيرولي
 لوڙھ.
 لوڪ: جهان، سنسار، ماڻھو.
 لوڪشف الغطاءَ مازدت يقيناً (حضرت علي جو قول)
 جيڪڏهن پردن کي کولي ته به
 منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نه ايندو.
 لول: لولا، واهيات، چريا.
 لولاڪ: لولاڪ لَمَّا خَلَقْتَ الْاَفلاك
 (حديث صوفين وٽ)
 جيڪڏهن تون نه هجين ها (ته
 اهي محمد ﷺ) نه پيدا ڪيان
 ها جهانن کي.
 لونء: وار، رڳ.
 لونء: ساڙڻ، جلائڻ.
 لوهن: مڇي ماريونڙ.
 لوهائو: خون، رت.
 لوهو: مڪان، جان، ڳوٺ، جهان.
 لوء: لئي جو وڏو وڻ.
 ليڙو: اٺ.
 ليڙون: ريڙون، ڦاٽل ڪپڙا.
 ليس: ليس في جنة ماسو الله قول (جنيد)
 منهنجي جڻي ۾، الله کان سواءِ
 ٻيو ڪي ڪين آهي.
 ليلي: عرب ملڪ جي هڪ عورت جو
 نالو، جنهن تي قيس عامري
 عرف مجنون عاشق هو. ليلي
 'حي' قبلي مان هئي ۽ مجنون
 'عامر' قبلي مان هو.
 لين: ريڙ، ڦاٽل ڪپڙو، مسڪيني حال.
 ليه: شرم، حياء.

مَجْنُونُ:	ليلي جي عاشق جو نالو. ڏسو	مَسْرُورُ:	خوش.
مَچِرَ:	ڪنڊيءَ جو پُور، سگريون.	مَسْنَدان:	گاديون.
مُحَاصِرُو:	گهريو.	مَسِيَت:	عبادت ڪرڻ جي جڳهه (مسلمانن لاءِ)
مُحْتَسِبُ:	حساب ڪرڻ وارو، اهو حڪم جو شرعي قانون جي پيچڪڙي ڪندڙ کي روڪي ٿو.	مَشَاخِي:	وڏائي.
مَحْضَرُ:	عدالت جو حڪم نامون.	مَشَر:	مشهور، معروف، ظاهر ظهور، پڌرو.
مُحْكَمُ:	مضبوط، پختو.	مَشْرُقُ:	اوپر.
مَحْكُومُ:	مطيع، تابع.	مُشْرِكُ:	بئي کي خدا سان شريڪ ڪرڻ وارو، بيائي وارو.
مَخْدُومُ:	آغا، ضد 'خادم'.	مَشْرُوءُ:	ڪچڙي جو قسم، جنهن ۾ ريشم ۽ ست گڏيل هجي.
مَخْمُورُ:	نشي ۾ چور، متوالو.	مَشْعَالُ:	شمع، روشن، ڏيئو، ڏيائي.
مَدَاحُ:	ثناخوان، تعريف ڪرڻ وارو.	مَشْعَلَا:	
مُدْعَا:	مطلب، آرزو.	مُصَحَفُ:	قرآن شريف.
مُدْغَمُ:	ملي، پوشيده.	مُصْلَحَاتُ:	نيڪ صلاح، خوبي، مَشُورَتَ.
مَدْگُهرُ:	جواني.	مُصَلُّو:	جاء نماز، نماز پڙهڻ جو وڃاڻو.
مَدُّ:	مڇيءَ جو کوڙ، مڌيون، سامان.	مُطَالَعُ:	اڀياس، پڙهڻ.
مَرُّ:	پلي، پل نه.	مُظْهَرُ:	ظاهر ٿيڻ جي جاء.
مُرْتَدَ:	بي دين، ڪافر.	مَعْبُودُ:	عبادت جو لائق، الله.
مَرَجَاتُ:	رواج، رسمون، سليقو.	مَعْدُومِي:	نيسي، نابودي.
مَرْجُوعَاتُ:	رجاعت، ماڻهن جي آمدرفت.	مَعْدُورُ:	محتاج، لاچار، ضعيف.
مُرچو:	جنگي مورچو، حفاظتي چونڪي.	مَعْرِفَتُ:	خدا کي سڃاڻڻ، صوفين جي هڪ منزل.
مُرشدُ:	هدايت ڪرڻ وارو، سڌي راه پڌاڻ وارو، پير، هادي.	مَعْرُڪُو:	مارڪو، جنگ جو ميدان، جنگ، ڪچهري، مجلس.
مُرْصَعُ:	جواهرن سان جڙيل.	مُغُ:	آتش پرست، باهم جو پوڄاري.
مُرْغَابِي:	پاڻيءَ جو مشهور پڪي، ٻولاھي، آڙيءَ جو قسم.	مُفْتِي:	فتويٰ ڏيڻ وارو، شرعي حاڪم.
مَرْغُولُ:	گهنديدار وار، ڪمان وانگر.	مُقَالَ:	گالهه ٻولھ، گفتگو، پچار.
مَرڪُ:	سُونھن، شان، فخر، وڏائي.	مُقَيَّدُ:	قيدي.
مَرْهي:	اها جاء جتي سادو وغيره رهن.	مَڪُ:	ڪٻڙ جو ڦر، ڪم جي ڪڙ.
	مٺ.	مَڪَرُ:	دغا، فريب، دوکو، چل، ڪپٽ.
مَسَائِلُ:	اهي ڳالهيون جي پيچڻ جي قابل هجن.	مَڪَرِي:	بيڙي.
مَسْجُودُ:	قبلو.	مَڪِينُ:	مڪاندار، مڪان ۾ رهڻ وارو، رهاڪو.
		مُڪَيَّرِيَا:	پڪيڙيا.

تڪبر، غرور، هٽ، وڌائي.	مَنِي:	نهال، خوش، نشي ۾ چور.	مَگن:
بزرگ، گيانِي، تپشي.	مَنِي:	باه.	مَگهن:
مٿوارو، مٿيار، ڪلا وارو، روشن	مٿدار:		مَگر:
دماغ، ڪاريهر نانگ.		منگتو، هڪ ذات.	مَگڻو:
ڏسو مدار.	مٿيار:	بهادر.	مَگڻهار:
ڏانهن، طرف.	مٿي:	ظاهر علم جو ڄاڻو.	مَل:
تسبيح جو ڌاڻو.	مٿيو:	مهاڻو، پيري هلائڻ وارو.	مَلا:
وار.	مُو:	ملڪيت، مال.	مَلاح:
موتوا قبل ان تموتوا (قول)	موتوا:	خوبصورت، سهڻو، نازڪ.	مَلڪ:
مرڻ کان اڳي مرو.		مڃائڻ، قبول ڪرائڻ.	مَلوڪ:
مخلوقات.	مَرُجُذات:	مڪي معظم جي ٽن بٽن مان هڪ	مَنارون:
شڪل، صورت.	مُورَت:	بٽ، پيا ۽ بٽ: 1- لات 2- عزي.	مَنات:
مٽڪ، منگهٽ، سهرا، تاج.	موڙ:	مسجد ۾ بانگ ڏيڻ وارو منارو،	منبر:
بيوقوف، مٽ گڻل.	موڙهو:	وعظ ڪرڻ جي جاء.	مُنڌڙا:
بني اسرائيل جي هڪ مشهور	مُوسي:	والا (جوڳين جي ڪنن جا).	مَنڌر:
پيغمبر جو نالو.		ٽڪاڻو، ڏيورو.	مَنڌ:
جامر، گهڻو، جهجهو.	موڪ:	شراب.	مُنڌ:
ايمان وارو، مسلمان.	مومن:	مينهن.	مَنجهي:
منهن.	موء:	پٽڪو.	مَنڌير:
وڏو.	مها:	مَنتر، ڦيڻو، جادو.	مَنڊ:
مها ديوتا، شو جي.	مهاديو:	آسماني مانڊاڻ، ڪچهري، بهاري.	مَنڊل:
مهر وارو حصو، منهن جو اڳيون	مهاڙي:	جادو وجهڻ، وس ۾ ڪرڻ.	مَنڊن:
حصو.		مَن عَرَف: مَن عَرَف نَفْسَه فَقَد عَرَف رَبَه	
گران، قيمتي. ضد 'سهانگو'.	مهانگو:	(قول الفقراء)	
چنڊ.	مهتاب:	جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو،	
سمند، ساگر.	مهران:	تنهن ڄڻ پنهنجي رب کي سڃاتو.	
اهو ماڻهو، جو ڪنهن جي گهر	مهمان:	پاڪ.	مُنزَه:
سانگي سان وڃي. ضد 'ميزبان'.		وڏو عهدو.	مَنصب:
وڏا ماڻهو، پهلووان.	مهمير:	ڏسو 'حلاج'.	مَنصور:
اڳيان.	مهند:	انڪار ڪندڙ.	مَنڪر:
ميهار.	مهوال:	گهران، ڏسو 'مگڻو'.	مَنگان:
گهاٽي جهڻ، ڏڏ، لسي.	مهي:	پونگي، جهوپڙي.	مَنهن:
اها جاء جتي مهاڻا مڃي ماري	مياڻي:	بهانو، عذر.	مَنهن:
کوڙ ڪن.			

نيسان: (بهار جي مند جو مينهن، جنهن جي ڦڙن ڪري، سڀ ۾ موتي پيدا ٿئي ٿو)، مينهن.
 نيل: آسمان، نانگ.
 نيل: سؤ ارب جو عدد، بيشمار.
 نهلم: نيري رنگ جو پٿر يا جواهر.
 نيمان: آڌواڌ.
 نيم شب: اڌ رات.
 نين: نين، اڪيون.
 نينهن: عشق.
 نين: ڏسو 'نين'.
 نيهرڙي: نهوڙي، ناس ڪري.

9

واجت: واڄو، باجو، ساز.
 واڄو: باجو، سڙو، آواز.
 واجهه: ڪوشش.
 واڇڻ: پڙهڻ.
 واحد: هڪ، خدا جو نالو.
 وادي: ميدان، ماڻهي، درياءَ.
 واديسي: پرديسي، مسافر، طالب.
 واڌائي: مبارڪ، خوشخبري، ڪيرون.
 وايوڙيو: ڦٽيل، زخمي، ڦٽيل عاشق.
 وار: لفظ، ويرم، پلڪ.
 واسڻ: سڙهو ڪرڻ.
 واسينگ: نانگ جو هڪ قسم، ڪارا ۽ ڊگھا وارا.
 واصل: ملندڙ، مليل.
 واکله: خدا جو قسم.
 وامق: عذرا جي عاشق جو نالو، ڏسو 'شيرين'.
 واهڙ: ننڍو واه، واه.
 واهڻ: بهراڙي، بهراڙيءَ جو ڳوٺ.
 واهيرو: اڪيرو.

لاڳاپو: نڪ:
 جدا ٿيڻ، پري ٿيڻ، الڳ ٿيڻ: نڪڙڻ:
 اونڌو، ٿيل، ٻڌل: نگو سار:
 نڪتو، آڄو ٿيو: نگرڻو:
 ڏسو 'نگريو': نڱيا:
 نهڻو، صاف دل، بي وڌائي: نمائو:
 بابل جي هڪ مشهور ڪافر: نمرود:
 بادشاه جو نالو، جنهن خدا هنڻ جي دعويٰ ڪئي هئي، هي حضرت نوح جي پٽ حام جو پوٽو هو. هڪ روايت مطابق هڪ مڇر، سندس نڪ مان گهڙي، مغز ۾ وڃي ويٺو، جنهنڪري کيس ڏاڍي بي آرامي ٿي. چون ٿا ته بي آرميءَ کي دور ڪرڻ لاءِ، روزانو مٿي کي ڌڪ هڻائيندو هو. آخر انهيءَ عذاب ۾ مري ويو.
 نائون: نائون: بلائون خصوصاً جبل جي غارن ۾ رهندڙ.
 نوبت: وقت، وارو، نغارو.
 نوڪ: چهنڀ، اک جي پڇڙي، اک جا پنبڻ.
 نوڻي: ڪلراڻي زمين، ويران هنڌ.
 نوع: قسم.
 نهال: خوش.
 نهالي: سوڙ، رضائي، پٿر ٿي.
 نهرون: نديون.
 نياپو: سنيهو، پيغام، پارانيو.
 نيوارو: نرالو، الڳ، علحدو.
 نيجهه: سلامت، قائم.
 نير: پاڻي.
 نير: پيرن جا زنجير.
 نيس: عدم.
 نيسر: نار جو اهو عضو، جنهن ۾ پاڙچ جو پاڻي پوي.

وايو:	واء، هوا، زور سان هوا جو لڳڻ.	ورد:	روزمره جو ڪم، ٺهرايل ڪم، وظيفو.
وبال:	عذاب.	ورعي:	پرهيزگار، پارسا.
وبي ينطق:	وبي ينطق وبي يبصر (حديث)	ورنائڻ:	آگاهائڻ.
	۽ مون سان ڳالهائي ٿو ۽ مون ڏسان ڏسي ٿو.	ورهم:	برهم، جدائي، ڦوڙائو، عشق.
وترا:	گهڻو، زياده، وڌيڪ.	وريام:	بهادر، وير، پهلوان.
وتعز:	وتعز من تشاء وتزل من تشاء.	وس:	وسندي، اصلوڪي جاء.
	(قرآن)	وستو:	آبادي، جڳهه.
	جنهن کي وڻي تنهن کي عزت وارو ڪرين، ۽ جنهن کي وڻي تنهن کي ذلت وارو ڪرين.	وسرام:	آرام.
	وڻي، وچوتي، مفاصلو.	وسواس:	وسوسو، سنسو، وهڻ، شڪ.
وتك:	قيرو، وڪڙ.	وسهن:	پروسو ڪرڻ، اعتبار ڪرڻ، يقين رکڻ.
وتو:	وسيو، مينهن وسيو.	وصال:	ملاپ، ملاقات، ضد 'هجر'.
وجارڻ:	ڏسو 'جارڻ'.	وظيفو:	ورد، ڏسو 'ورد'.
وچ:	ڪنوڻ، بجلي.	وفي انفسكم:	وفي انفسكم اقلا تبصرون (قرآن)
وچڻ:	پڙڻ، آواز ٿيڻ.		۽ اوهان جي اندر ۾ آهن (خدا جي قدرت جون نشانيون) پوءِ اوهين ڇو نٿا چٽائي ڏسو؟
وجهلڻ:	جهڙڻ، جهڄڻ، ڳرڻ.	وڪاڻيون:	ڳالهائون، تعريفون.
وچاء:	وچان، منجهان.	وگر:	مال، سامان.
وچت:	وچوتي، مفاصلو.	وگ:	ٿلو، گلو، قطار.
وچين:	ٽيپهري (جي نماز)، پيشي، پيشن.	وگور:	بگاڙو، مونجهارو.
	ڏسو 'وچاء'.	وچاري:	آپالي، غمگين، غريب، بي گهر.
وحدت:	اڪيلائي، هيڪڙائي، ضد 'ڪثرت'.	وگل:	وڪڙ، وراڪا.
وحي:	حضرت جبرئيل، ملڪ هٿان نبيءَ ڏانهن خدا جو پيغام.	ولا:	
وڏوڻ:	ڪاوڙ ۾ اچڻ، غصي ۾ اچڻ، جوش ۾ اچڻ.	ولاڻي:	ورندي، موٽ، جواب.
وڏون:	(جا زال پيءُ جي گهر کان مڙس جي گهر تائين پهچائي وڃي ٿي) زالون.	ولاون:	موتائڻ، ورائڻ.
وڏون:	رنڊ ڪون، پيڪڙيون.	والقدر:	والقدر خير وشره من الله تعالي (قرآن)
ور:	واهر، مدد.		تقدير چڱي ۽ بچڙي الله ڏانهن آهي.
ور:	وڪڙ، قير، اٽڪل.	ولو:	ناغو، ڏسو 'ول'.
ور:	مڙس.	ولهو:	پتار، مڙس، پيارو.
ور:	موت.	ولهو:	سيو، سڪڻو، ڪنگال.

دشمن:	ويڙهي:	خدا جو پيارو محبوب خدا، دوست.	ولي:
سندو، پت:	ويڙهي:	'ولي' جو درجو 'نبي' کان گهٽ آهي.	
جهنگ، بيلو:	ويڙهي:	بينسري.	ونجهلي:
ويساه، اعتبار، ڀروسو:	ويساه:	وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ.	وَنَحْنُ:
بيگانو، ڌاريو، موڙهل، ڏسو:	ويڙهائو:	(قرآن)	
'بيگانو'.		اسين هن (انسان) کي، سندس	
ڏسو 'وير'.	ويل:	گردن جي رڳن کان به ويجهو	
ويساهي: ويساه ڏيئي، ڌوڪو ڏيئي.		آهيون.	
ڏسو 'ويساه'.		وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي (قرآن).	وَنَفَخْتُ:
		ڌوڪيو مان روح پنهنجي کي، ان ۾.	
		واپاري.	وَنَجَّارو:
		وٽڪار.	وَنُكْرَاهُ:
			وَنُكْرَارُ:

هم

داناھ، قابل، پارکو.	هاتڪ:	هڪ منزل يا جوءِ جو نالو. ڏسو	وَنُكْرَاهُ:
ڪر، ڪار.	هاج:	'وٽراھ'.	
نقصان، ٽوٽو، ڇيهو.	هاجو:	اجايو، مفت، ضايع، فضول.	وَنُكْرَارو:
هار کاڌل، ڪمبخت.	هاري:	چرهي، سٺپ.	وَهْم:
هارپ ڪندڙ، ڪڙمي.	هاري:	زهر، وڪ.	وَهْم:
جبل جو نالو، مڪران جي	هاڙو:	شادي، پرڻو.	وَهَانُ:
سرحد تي جبلن جي قطار.	هاڙهو:	ڪلڻ، خوش ٿيڻ، ٽڙڻ.	وَهْسُنُ:
هڪلڻ، اڳتي هلائڻ.	هاڪارڻ:	مڇيءَ جون پوريون، آندا، ڏسو 'وَه'.	وَهْلُ:
قبوليت، ڊاڙ، پٽاڪ.	هامر:	بيزار، ڪڪ، پريشان.	وَهْلُورُ:
تڪبر، وڏائي.	هٽ:	جلد، ترت، ست.	وَهْدُو:
جدائي، فراق.	هجر:	وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ. (قرآن)	وَهُو:
گلا، ننڊا.	هجو:	اهو اوهان سان گڏ آهي، جتي	
انبوه، ميڙ.	هجوم:	اوهين هجو.	
حرف کي اعراب سان ظاهر ڪرڻ.	هجي:	وَسْ، اختيار، ڀروس، محتاج.	وَهِيٿو:
هڃڻ، ڳمڻ، ڳرڻ.	هڃڻ:	طبيب، حڪيم.	وَيَج:
هڏو، عزيز، مائٽ.	هڏ:	بي مدد، بي سهارو.	ويچارو:
خوف، ڏر.	هراس:	پيڙا، درد، حالت، ماجرا.	ويٺڻ:
سنڪڻي جو قسم.	هرتال:	ويل، وقت، مهل.	وير:
هينون، دل.	هردو:	دشمني.	وير:
هندستان جي اتر ۾ هڪ	هماليه:	بيراڳي (فقير)، تارڪ.	ويراڳي:
وڏو جبل.		هميشه سدائين، هر ويل، هر	ويراوير:
		وقت. ڏسو 'وير'.	

هندن جو هڪ وڏو ڏڻ،
 خوشي، شوق، محبت.
 هو مشتاق علي لقاء الله (قول)
 اهو الله جو دیدار جو عاشق آهي.
 هتان، هن جاء تان.
 ظاهر، عيان، نمودار.
 ڊپ.
 شوق، محبت، خوشي.
 ٿورو، ڪي ڪين، ڪجهه به نه.
 سڌ، خواهش، شوق.
 ملاقات، ميلاپ.
 افسوس.

مها راجا هرناڪشپ، جو
 پهريائين چڱو هو، پر پوءِ
 راجائي نشي جي آند ۾، رعيت
 تي طرحين طرحين ظلم ڪرڻ
 لڳو. حڪم ڪيائين ته سندس
 بندگي ڪئي وڃي. انهيءَ تي
 سندس پٽ پرهلاد ساڻس
 لڙيو ۽ ناس ڪيائينس. ڏسو
 'پرهلاد'.

هزارو:
 هستي:
 هسوار:
 هسي:
 هلال:
 هلائل:
 هم:
 همراه:
 هنجون:
 هنجون هاب:
 هنجون

اي

قريل، نافرمان، بي وفا، جدا.
 معجزو يا ڪرامت.
 فرعون، تون ڄاول ٻارن مان،
 نبيءَ جي سڃاڻپ لاءِ هر هڪ
 ٻار جي تريءَ تي تانڊو
 رکائيندو هو. اهڙيءَ طرح
 حضرت موسيٰ جي تريءَ تي
 به رکيو ويو، ليڪن ان ۾
 قدرت طرفان مصلحت رکيل
 هئي، جنهنڪري سندن هٿ به
 سڙي پيو، ۽ وڏي هوندي،
 اهوئي سڙيل هٿ سندن
 معجزو ٿي ويو، يعني پنهنجو
 هٿ بچل ۾ وجهي، ٻاهر
 ڪڍندا هئا، تڏهن سج وانگر
 روشن ٿي ويندو هو.
 ٻڌي ٿو، ڏسي ٿو.
 ڳالهائي ٿو.

يَسْمَعُ يُبْصِرُ:
 يَنْطِقُ:

هنگامرن:
 هنگلاج:
 هنومان:
 هنون:
 هوت:
 هور:
 هور:
 هور:
 هور هو:
 هول:

يوسف عليه السلام حضرت
يعقوب عليه السلام جو پٽ هو. نهايت
حسين هو. حضرت يعقوب جي ساڻس
ڏاڍي دل هئي، انهيءَ ڪري سندس پيا
ياڻر حسد ڪندا هئا، اهوئي سبب هو،
جو پاڻرن حضرت يوسف کي ڪوھ ۾
وڌو، جتان مالڪ نالي سوداگر ڪڍي
مصر جي عزيز بادشاهه وٽ وڪيو. آخر
مصر جو بادشاهه ٿيو. سندس
عمر هڪ سؤ ڏھ ورهيه هئي ۽
وفات 1792 قبل مسيح ۾ ٿي.

يَقِين: بيشڪ، بلاشڪ، سچ، ٺيڪ،
درست، اعتبار.

يقين جا ٽي قسم آهن:

1- علم اليقين 2- عين اليقين

3- حق اليقين.

يڪايڪ: هڪ ئي وقت، اڇناڪ، اوچتو،
گڏو.

يڪتا: اڪيلو، بينظير.

يڪسان: هڪجهڙو.

يگانو: بينظير، لاثاني، بي مثل.

يوسف: هڪ مشهور پيغمبر. حضرت

A ROSHNI BOOK

Poetry / Classic

Pakistan Rs. 200.00